
MORTE TRIUMPHO

Ex Libris

Frank R. Arnold 84

MORTE TRIUMPHO

Ex Libris

Frank R. Arnold

M. FABII QUINTILIANI

DE

INSTITUTIONE ORATORIA

LIBRI DUODECIM

AD CODICUM VETERUM FIDEM

RECENSUIT

ET

ANNOTATIONE

EXPLANAVIT

GEORG. LUDOVICUS SPALDING A. M.

GYMN. BEROL. PROFESSOR ET ACAD. REGIAE SODALIS.

VOLUMEN III.

CONTINENS LIBROS VII—IX.

LIPSIAE, 1808.

SUMTIBUS SIEGFRIED LEBRECHT CRUSII.

F. Klein

John S. Lawrence Estate
gt
5-2-1985

EDITOR LECTURIS S.

Ipsa illa operis incepti lentitudine, quam ego ut cum felici aliqua cunctatione comparem longissime absum, factum est ut plura subinde mihi rei bene gerendae adminicula obtigerint. Intervenit enim peregrinatio in Italiam suscepta, quae non potuit non prodesse occupato in scriptoris Romani editione, cuiusque, quamvis properatae et brevis, fructum haud poenitendum cepit etiam Quintilianus noster. Uberrimus quidem ille est habendus, quod justa et perpetua instituta est codicis Florentini cum vulgato textu collatio, quo nomine maximo me beneficio obstrinxit vir et doctissimus et humanissimus Franciscus del Furia, Laurentianae Bibliothecae praefectus dignissimus. Is non solum mira et plane amabili comitate praesentem me ad divitiarum suarum usum admisit, excutiendique codicis, quoad tempus mihi commoranti Florentiae suppeteret, copiam fecit, sed et mox diligen-

ter excerptam omnem a Burmanniana editione discrepantem libri Florentini ſcripturam ad me mittendam curavit; quae chartae cum in prioribus operis partibus huc delatae ſerius fuerint, ſeptimi quidem libri varietas minus integra enotata eſt. Itaque nulla jam dubitatio de Florentini codicis conditione relicta eſt, nec cuiquam poterit non eſſe manifeſta ſumma ejus et antiquitas et praeſtantia. Qui autem ipſum hunc dicat eſſe Poggianum librum, certis loci et temporis argumentis profecto deſtituitur, quae, ſicut praefatione operis totius ostendiſſe videor, ſtant univerſa a parte codicis Turicenſis. Inſcriptio ea comparet in fronte itemque altera in calce libri, unde diſcas Werinharium epiſcopum donaſſe eccleſiae Stae Mariae Argentoratenſis, modo recte legatur poſtremum nomen. Sed notae MS. omnes melius et diligentius poſitae invenientur in catalogo Bandiniano. In maxima hac libri noſtri auctoritate eſt tamen ubi majorem agnoſcas Turicenſis codicis, cujusmodi locus eſt 8, 6, 68. Uterque autem horum ad eandem profecto originem referendus eſt, cum utrobique lacunae fere nullae ſint, et ſingularis ſcripturarum prope omnium conſpiratio. Almeloveniaus ille, inter quem et Turicenſem ſummum toties agnovimus

consensum, fortasse artiore tamen conjungitur vinculo cum Florentino. Sic 7, 2, 40. Almeloveniani monstrum *elalabunt*, quod abest a Turic., habet etiam noster. 7, 1, 20. Alm. et Flor. verbo *remittere* praevertunt *eam*, non *ea* cum Turic. 7, 10, 3. Flor. Alm. *jure quidem*, Turic. *vere q.* cf. 7, 6, 11. 8, 3, 41. 8, 6, 53. 9, 3, 67. 68.

Adverterat me magnopere commemoratio codicis Mediolanensis facta a Burmanno in praefatione Quintiliani sui, folio tertio averso (quoniam non numerantur ejus paginae), qui Isaacum Vossium narrat *) testari visum a se in Ambrosiana bibliotheca codicem scriptoris mei uncialibus litteris exaratum. Non quidem carbones thesaurus ille, sed unciales litterae comparuerunt nullae, rediitque res ad membranam satis vetustam nitideque scriptam, quam eruditissimus bibliothecae praefectus Cajetanus Bugatus, Abbas, noni vel decimi seculi partum judicat, forma quadrata, unde rumorem illum quadratarum et mox uncialium litterarum ortum suspicabamur; neque enim profecto magnificandis iis, quae negligentius fortasse inspexerat, peper-

*) Edita post haec epistola in Sylloge Burmanni T. 3. p. 572. et Vossius „Vidi" ait „in illa bibliotheca Quin„tilianum uncialibus litteris scriptum."

cit Isaacus Vossius, vir paulo patre suo confidentiloquior. Multis hic codex (in Ambrosiana signatus littera F. numero 111.) lacunis interrumpitur, quae mirum in modum incidunt in loca e codice Ioannensi notata (vide prooemium secundo volumini nostro praemissum p. IV.) nisi quod Ambrosianus orditur demum ab 1, 5, 45. LICET PER COMP. sed illam usque ad 5, 14, 12. partem habet integram. Deficit autem citius Ioannensi i. e. 12, 6, 5. SUIS EXERCITATIONIBUS. Proderit hic simul notasse lacunas ad 5, 14, 12. 8, 6, 17. 9, 3, 2. 11, 1, 71. 12, 10, 43. plane communes esse Ioannensi, Bernensi, Pithoeano, excepto quod horum postremus unde redordiatur post 9, 3, 2. non doceor. Iisdem igitur, praeter ultimum, respondet nostri quoque Ambrosiani defectus.

Sed praeter hunc, quem quaerebam, inventus est alter in Ambrosiana codex Quintiliani, Bugato quidem V. C. infra octavum seculum descendere non visus, itidem membranaceus, forma maxima, quam folio metimur, signatus Litt. E. Num. 153. Is proximo longe illibatior est, nec deprehendi fere nisi unam vastissimam lacunam ab 9, 4, 135. ARGUMENTA ACRIA ET CIT. usque ad 12, 11, 22. ANTIQUITAS UT POSSIT. Jam

membrana haec vetustissima cum mirifice sibi me conciliasset luculenta ad 6 Prooem. 6. scriptura, ubi omittit *oblectabar* nulla nec litura relicta nec lacuna, coepi quidquid suppetebat otii in brevi sane commoratione Mediolani a me facta, impendere excutiendo huic volumini. Et haerebam tum maxime in nono scriptoris mei libro, cujus plurimas animo praesumebam difficultates; ita factum est, ut ejus quidem varietates non indiligenter excerpserim. Habui in hoc negotio faventem mihi promtissima voluntate et ipsum Bugatum et socios ejus in administrandis opibus Ambrosianis. Nec defuerunt mihi promissa doctissimi bibliothecarii de curanda codicum collatione; quae si eventum nondum habuere, mea accusanda est exposcendi officii verecundia. Cum enim datis ad Bugatum litteris, fortasse tabellariorum culpa abjectis in longissimo itinere, responsum continuo non esset, supervenerunt interim tristissimae publicarum privatarumque fortunarum eversiones, quibus cui non

Excussi manibus radii, revolutaque pensa?

Deinde torporem ingeneravit quod videbam in labore protinus suscipiendo nihil me adjutum iri a libro illo, quem plurimi facerem. Spondeo tamen et hunc et alterum codicem

in usus nostros, sedulo me conversurum, nec quidquam dubito quin parata mihi sit futura litteratorum Mediolanensium officiosa industria, cum praesertim meo exemplo didicerim, quanta doctissimis hominibus esset in eruditorum desideriis explendis religio. Mea quidem excerpta ita signavi, ut majorem codicem appellarem Ambr. 1., alterum, quadratum, Ambr. 2. Illa in loco libri sexti, de qua dixi, omissio cum magnae apud me commendationi fuerit codici Ambrosiano, nolo tantundem tribuere alii cuidam, quam ostendunt duo hi MSS., versum Graecum 3, 1, 14. praetereuntes sine ullo defectus vestigio. Habent enim hoc commune cum aliquot longe vilioribus libris in aliis Italiae bibliothecis mihi oblatis. Neque enim v. c. deest bona Quintilianei operis copia in Vaticana, sed ejusmodi ut, qui ei summa cum litterarum utilitate praeest, celeberrimus et optimus Marinus unum modo eorum MSS. Poggii seculo vetustiorem pronunciet, ceteros fere e Poggiano transcriptos. Est autem ille mutilus et magna sui parte cassus, (velut libr. 5. extr. integris 6. 7. et plus quam dimidio 8.) quare nolui multum curae temporisque insumere ad eruenda tam incerta bona, hic ibi inspiciendis hisce libris contentus. Plus dedi excer-

pendae annotationi passim allitae ad marginem Aldinae secundae a manu Benedicti Aegii Spoletini, quae et ipsa servatur in bibliotheca Vaticana, ex cujus diligentia quid profecerim, gratus aliquoties in notis monui, quanquam longe absum ab ea hominis sane docti veneratione, qualem nuper simulavit famelicus sophistes Parisiensis insidiatus gloriae maximi Casauboni *). Duos praeterea codd. Quintilianeos Romae inspexi, bibliothecae Corsinianae alterum, alterum Barberinae, quorum prior (Num. 862. Fol.), membranaceus in indice perhibitus, sed praeter primum folium chartaceus, male scriptus unique ex Vaticanis, e Poggiano expresso, simillimus est, alter melior sane (Num. 2134. Fol. membran.) ad Guelferbytanum et interdum etiam ad Gothanum accedere videtur. Ejus quidem is qui olim Barberinorum librariam supellectilem administrabat, doctissimus Garatonus passim ad Ciceronis sui editionem non poenitendam dedit notitiam. Denique Neapoli in bibliotheca regia in transcursu perlustravi MS. (membran. Num. 2459. Fol.) in cujus calce haec leguntur IOANNES MERVELT CLERICVS MONASTERIENSIS, in aversa autem ejusdem folii parte disticha quinque sat

*) Vide Schweighaeuseri Praef. in Athenaeum p. LXII seqq.

inficeta in honorem Quintiliani, quibus deinceps subscriptum DOMINICUS. Quantum conjectura assequi licuit, etiam hic liber aetatis et conditionis fere ejus videbatur esse, cujus Gothanus et Voss. 2. Superest codex scriptoris mei identidem memoratus Gesnero, de quo quid factum esset, adhuc frustra quaesivi, Kappii, olim Lipsiensis doctoris, peculium; sed vetustioribus, ut videtur, accensendus et meliorum fere scripturarum vindex.

Multa et hoc tertium volumen operis nostri obtulit mihi inter moras typothetae, quae mutata vellem aut indicta. Quorum ea quibus maxime offendor hic protinus notare licebit, simul cum una et altera proximae partis emendatione.

Ad 4, 2, 117. debebam ponere locum Stobaei qui legitur in Florilegio p. ed. Gesnerianae 218: ὁ δὲ Ζήνων, ἐὰν μὴ τὴν γλῶσσαν, ἔφη, εἰς νοῦν ἀποβρέξας διαλέγῃ, πολὺ πλείω ἔτι καὶ ἐν τοῖς λόγοις πλημμελήσεις.

6, 3, 100. In loco vexatissimo unam vocem emendavit κριτὴς editionis nostrae in Ephemeridibus Halensibus quae inscribuntur A. L. Z. (anni 1804. p. 155 seqq.) pro *mentiris* suadens reponere *metiris ex te*, cujus rationem ad veritatem, ni fallor, ipsam deduxit Buttmannus noster ita immutando: *me ex te metiris*.

7, 1, 26. Quod dixi *voluerimus* post se desíde-

rare *occurret*, id adeo certum non est. cf. 7, 2, 15. *convertit*.

7, 2, 53. Locus hic appositus Juvenalis alienus plane, in quo id ipsum urgetur, quod impugnare docet noster.

7, 3, 30. Tollendum, quod neglexi, est *An* ante *amatorium* (manifesta erroris origine) cum sequatur *necne*. cf. modo §. 28. *an amior insania*.

7, 4, 36. Etiam Nicolaus Faber (ad Senecam patr. p. 233. ed. Paris. 1613.) reponit *inscripti*. A Flor. autem manifesto exhibetur *an inscriptum* pro vulgato *an scriptum*.

7, 4, 40. Florentinus id ipsum dat, quod putabam, *cujus apud me summa sine τῷ merito*.

7, 6, 16. Notae exegeticae major pars debebat transferri ad §. 18. *Qui nocte cum* [illegible]

7, 10, 16. Pro *elaborandum* cum Turic. Flor. (me tacente) debebat reponi *laborandum*. cf. 8, Pro. 15.

8, 2, 13. *sicut in his — Taurus*. Videntur haec ita ordinanda, ejecto *ut* post *vocantur*: „s. i. „h., quae *homonyma vocantur*, *Taurus* cet."

8, 2, 18. *Tanto melior*. Propriam imprimis esse locutionem (ubi adjectivum potest accipi pro vocativo) admonuit me eruditissimus Schäferus, demonstrans Schwarzium de eadem agentem ad Plinii Paneg. c. 71. p. 352. Ablegat ille et ipse ad Gronov. Observv. 2, 21. p. 306. cf. Heumanni Poecile T. 2. p. 183. Gemellum plane huic laudandi formulae est, quod Itali nunc quoque artificibus solent plaudentes

acclamare *Bravo* itemque, si femina est, *Brava*, in quo generis ipsa variatio ostendit appellationem esse, non adverbium. Erat igitur abstinenda manus ab omni mutatione.

9, 3, 37. *et etiam* sic vindicaris: *Constat et aliis: etiam modis.* Neque enim absurdum *modos* hic agnoscere illos grammaticos, qui sint in istis *dandi*, *datum*, *datum*, quae nos quidem ἀκριβέστεροι sane dicturi eramus *gerundium*, *participium*.

Id autem calidius pronunciatum a me, circumscribere hic cogor et mitigare, quod barbariem et novitiam latinitatem toties (velut 7, 4, 31. 9, 1, 20. 9, 3, 92.) exprobravi conjunctioni *et* vel encliticae *que* tertio, vel utcunque extremo, loco semel comparenti. Reperiuntur enim tot hujus usus apud Ciceronem exempla, ut ea librariis suo mori assuetis imputare omnia, modesti non sit critici. cf. et nostr. 8 Pro. 6. 9. 2. 89.

Scribebam Berolini die 17. Maji 1808.

M. FABII QUINTILIANI
ORATORIAE
INSTITUTIONIS
LIBRI XII.

VI. 1805/6

V.

Hannibals Zug über die Alpen II.

commodatior quam oratoris officio — 17. cavendum a nimia subtilitate finiendi — 19. Finitionis certus ordo et

ARGUMENTUM LIBRI VII.

Dispositionem cognitu necessariam. Praef. — 4. Neque tamen certa esse ejus praecepta generalia — Cap. 1. Ejus definitio — 2. Variandam esse pro re nata — 4. Ipse quomodo cogitando pervenerit ad statum agnoscendum, conjecturae — 8. reliquos — 10. Argumentorum quis ordo optimus — 13. In simplici intentione cum unum aliquid respondendum est — 16. cum plura — 19. Qua arte quaedam sint remittenda — 23. se et ab ultima specie retrorsum quaerere solitum, et a genere descendere — 26. per gradus ad maxime necessaria perveniendum — 29. partiendo multiplicanda quae pro nobis sint — 34. Divisione diligenter instituenda etiam inventionem adjuvari — 37. Utra pars prior dicere debeat, non esse operose quaerendum — 40. Quomodo inveniendae occultiores quaestiones, exemplo ostenditur scholasticae cujusdam — C. 2. Conjecturae tria tempora, de re — 6. de animo — 7. In judiciis quaeri, de facto et auctore simul, de solo facto, de solo auctore — 9. tertium non simplex — 11. cum de utroque pariter — 16. ubi de facto tantum — 18. de auctore, ἀντικατηγορία — 22. comparationem non una via duci — 25. Aliae conjecturae duplices — 28. Probatio ex personis — 35. ex caussis — 42. consilia, occasiones, locus, tempus faciendi — 44. An potuerit quis facere — 46. an fecerit — 50. Reliquae praeter caedis conjecturales controversiae — 54. Error alicujus ex schola translatus in forum — C. 3. Finitio commune aliquid habet cum conjectura et qualitate — 3. adhibetur orationi non unam ob caussam — 8. tres in ea species — 12. Alia finitionum diversitas disputationibus accommodatior quam oratoris officio — 17. cavendum a nimia subtilitate finiendi — 19. Finitionis certus ordo et

recta ratio — 23. *Quomodo eadem evertatur* — 28. *Generalis finitio nostrae causae est accommodanda* — 35. *Quaedam finitivae causae propiores sunt qualitati* — C. 4. *Qualitas de summo genere, non simplex* — 4. *Defensione ipsum factum, quod objicitur, dicimus honestum esse* — 7. *factum assumtis auxiliis tuemur* — 13. *Proximum est in alium transferre crimen* — 15. *Videndum an minui culpa possit* — 17. *Deprecatio* — 21. *De praemiis quaeritur* — 24. *Qualitatem maxima oratoris opera recipere* — 25. *Quas Virginius huic subjungat causas, aliorum quoque statuum esse* — 32. *Alia controversiarum genera in qualitatem cadentia, adjunctis quibusdam juris quaestionibus* — 41. *Quantitatem subjacere qualitati* — C. 5. *Actionis quaestio aut intentione aut praescriptione habet controversiam* — 5. *Legum quaestiones singulae* — C. 6. *Scripti et voluntatis quaestio aut de utroque dubitat* — 4. *aut alteram habet partem scripto nitentem, alteram voluntate* — 5. *contra scriptum* — 9. *pro eodem* — 12. *Generales sub hoc statu quaestiones* — C. 7. *De legibus contrariis* — 7. *Jus aut confessum est aut dubium* — 10. *Duplices leges* — C. 8. *Syllogismus, cum finitione conjunctus* — 3. *e scripto quod incertum est ratione colligit* — 7. *etiam quod scriptum non est* — C. 9. *Amphibolia verborum* — 4. *cum alia integro verbo alia diviso significatio est* — 5. *ex compositis* — 7. *Conjunctorum verborum ambiguitas* — 13. *Duas res significari in omnibus speciebus* — C. 10. *Omnium horum statuum cognatio quaedam* — 5. *Aliqua nonnisi proposita materia doceri possunt* — 8. *Omnes materias non posse comprehendi* — 11. *Totius causae dispositionem in re praesente tantum posse constitui* — 14. *Suo ipsius quemque labore fieri disertum.*

M. FABII QUINTILIANI

DE

ORATORIA INSTITUTIONE

LIBER SEPTIMUS.

PRAEFATIO.

578 De inventione (ut arbitror) satis dictum est. Neque enim ea demum, quae ad docendum pertinent, executi sumus, verum etiam motus animorum tractavimus. Sed, ut opera extruentibus satis non est, saxa atque materiam, et cetera aedificanti utilia congerere, nisi disponendis eis collocandisque artificum manus adhibeatur: sic in dicendo quamlibet abundans rerum copia cumulum tantum ha-

1. *Praefatio.* Hoc nomen quare praemissis hisce imponere maluerint, quam *prooemium*, ut reliqua, vocare, nescio. In Codd. quidem nihil inscriptionis, nec ante Stoer. in meis libris nostra usurpatur. Plerique primum hoc caput faciunt. Nolui turbare numeros. *ea — pertinent.* Turic. (a pr. manu) *eam — pertinet.* Nec tamen commode trahas ad *inventionem.* *eis.* Sic Turic. (a pr. quidem manu *ejus*) Guelf. Camp. Goth. Jens. (tac. Gesn.) cum edd. ante Gryph. Rel. *iis.* *artificum.* Turic. (a pr. manu) Tarv. *artificium*, cf. Vossii Aristarch. p. 748.
quamlibet. Guelf. *quaelibet.* Camp. *quamvis.*

beat atque congeſtum, niſi illas eadem *diſpoſitio* in ordinem digeſtas atque inter ſe
2 commiſſas devinxerit. Nec immerito ſecunda quinque partium poſita eſt, cum ſine ea prior
nihil valeat. Neque enim, quanquam fuſis 579
omnibus membris, ſtatua ſit, niſi collocentur: et, ſi quam in corporibus noſtris aliorumve animalium partem permutes et transferas, licet habeat eadem omnia, prodigium ſit tamen. Et artus etiam leviter loco moti

illas. Goth. (tac. Geſn.) *illa* cum Voſſ. 2.

eadem. Stoer. et recc. ante Burm. *easdem* exc. Gibſ.

digeſtas. Turic. Guelf. Goth. (tac. Geſn.) Cāmp. *digeſta* cum Voſſ. 2. *inter.* Turic. Guelf. Camp. *in.*

commiſſas. Turic. (a ſec. manu) Guelf. Camp. *commiſſa* cum Voſſ. 2. Sed Goth. *commixta* (err. Geſn.).

2. *collocentur.* Sic Bad. pr. (quanquam per apicem tantum in E.) et Capper. Reliqui *collocetur.* Noſtrum conjecit Philander; veriſſime. Neque enim video, quare ſtatua non ſit, quae nondum collocata. *et transf.* Sic Turic. Goth. (tac. Geſn.) Camp. cum edd. ante Stoer. exc. Baſ. acc. Roll. Reliqui *atque t.* in quibus miror Guelf. niſi dormitavi.

leviter. Guelf. Camp. Jenſ. (tac. Geſn.) Tarv. *leniter* cum Bodl. Andr. Correxit Regius, ſed praeter reliquas edd. addicunt et Vall. Goth. Turic. *loco.* Turic. (a pr. manu) *loci.* cf. 6, 3, 36. 7, 2, 39.

1. *diſpoſitio in ordinem.* Pithoeus loca in hunc ſenſum jucunda ponit Varronis de L. L. 5. p. (Bip.) 68. et Colum. 12, 2, 4. ad commendandum ordinem facientia, quibus poterat addi noſtri 8, 3, 9.

2. *quinque partium.* cf. 6, 4, 1.

fuſis — membris, ſtatua. cf. praef. noſtr. p. 81.

habeat. Non opus eſſe cenſeo mutatione, quam in margine ponit Badius: *habeant.* Quanquam enim *corporibus,* quo hoc refertur, plurali eſt numero, intelligitur tamen magis ἀπὸ κοινοῦ id, quod exiſtit ex hac prava compoſitione; nec aliud ſubjectum in eo quod ſequitur, *ſit.* Minus eleganter ibi ſubaudias *haec res.*

perdunt, quo viguerunt, usum: et turbati exercitus sibi ipsi sunt impedimento. Nec 3
mihi videntur errare, qui ipsam rerum naturam stare ordine putant; quo confuso, peritura sint omnia. Sic oratio, carens hac virtute, tumultuetur necesse est, et sine rectore fluitet, nec cohaereat sibi, multa repetat, multa transeat, velut nocte in ignotis locis errans, nec initio nec fine proposito, casum potius, quam consilium, sequatur. Quapropter totus hic liber serviat *dispositioni*, 4
quae quidem, si certa aliqua via tradi in omnes materias ullo modo posset, non tam paucis contigisset. Sed, cum infinitae litium formae fuerint, futuraeque sint, et tot secu-

viguerunt. Goth. (tac. Gesn.) *viguerint* cum Voss. 2. male conspirant. cf. 6, 5, 5. item hic §. 55.

3. *perit. sint.* Sic Turic. Vall. ut et volebat Regius. Guelf. Camp. Goth. Jens. (tac. Gesn.) *p. sunt* cum edd. ante Ald. *fluitet.* Turic. *fluat et*, a sec. manu: *fluitet et.* Ex Alm. affertur *fluitat* sine *et.* (cf. 6, 5, 11. 7, 1, 1.) *Et* inserunt Guelf. Camp. cum Goth. Voss. 2. et edd. ante Bad. sec. exc. Tarv. Ald. *nec.* Turic. Guelf. *ne* cum Alm. et edd. ante Bad. sec. exc. Camp.

4. *dispositioni.* Turic. *divisione*, a sec. manu *divisioni*, et sic Guelf. Camp. cum Alm. Bodl. Bal. Goth. Voss. 2. Andr. Facilis fuit in compendiorum scriptura error.

via. Turic. Guelf. *vi* cum Alm. et edd. ante Bad. exc. Camp. Nostrum conjecit Regius et habent Vall. Voss. 2. Goth. *infinitae.* Turic. *infine.*

3. *qui ipsam — sint omnia.* Fortasse suffecerit hic cogitare de Pythagora κόσμον appellante propter ordinem rerum, ut est apud Galenum et Plutarch. de placitis; sed quae adduntur de interitu mundi futuro, simulac turbatus fuerit ordo, certam sectam Quintiliano obversatam ostendunt, quam equidem nondum exputo.

lis nulla reperta ſit cauſa, quae eſſet tota alteri ſimilis, ſapiat oportet actor, et vigilet, et inveniat, et judicet, et conſilium a ſe ipſo petat. Neque inſitias eo, quaedam eſſe, quae demonſtrari poſſint, eaque non omittam.

I. Sit igitur (ut ſupra ſignificavi) *diviſio*, rerum plurium in ſingulas: *partitio*, ſingularum in partes diſcretus ordo, et recta quaedam locatio prioribus ſequentia annectens: 580

inſitias. Turic. *inſitiam.* Tuetur ſaltem orthographiam, quae eſt a Geſnero meorum primo. A ſecunda manu additur *i. nego.*

1. *ſingulas.* Goth. (tac. Geſn.) *ſingulis* cum Voſſ. 2. *partes.* Guelf. *ſpecies.* En gloſſatorem! *locatio.* Capper. *collocatio* cum Vall. Goth. et edd. a Locat. ad Gryph. exc. Bad. quocum mox reliquae ante Leid. cum Roll. *collatio.* Turic. Guelf. Camp. *et locatio* cum Jenſ. Ex Alm. *et* non affertur, ſed *loc.* (cf. 7. Pr. 3. item hic §. 2.) Tarv. noſtrum et ſic reliquae meae a Leid. inde. Alterum *et* ante *recta* omittitur a Guelf. Camp. Goth. Voſſ. 2. Ald. Utrum a Turic. quoque, diſerte quidem non doceor, qui poſſit facere cum Jenſ. bis ponente *et*. Hanc ſcripturam in libris repertam Regius correxit, *et loc.* mutans in *colloc.* ſed me obtemperaturum huic cohibuit locus geminus 9, 4, 32. ubi

4. *quae demonſtrari poſſint.* i. e. in quibus ſit certa tradendi via.

1. *ut ſupra ſignificavi.* vid. 5, 10, 63. locum indicatum jam Regio, errantibus mox Rollino et Geſnero, qui deſignant 4, 5, 1. ubi nihil tale. Regius quidem, cum loco modo poſito Quintilianus Ciceronis rationem probaſſet, *diviſionem* generis in ſpecies, *partitionem* totius in partes eſſe ſtatuentis, „docte" ait „diviſio dicitur eſſe rerum „plurium in ſingulas diſcre„tus ordo: partitio autem „ſingularum in partes." Nec tamen qui in ſpecies, idem in ſingulas res diſcernit. Neque ipſius Ciceronis ratio plane procedit, ut recte hic animadvertit Capper.

locatio. cf. not. crit.

dispositio, utilis rerum ac partium in locos distributio. Sed meminerimus, ipsam *dispo-* 2 *sitionem* plerumque utilitate mutari, nec eandem semper primam quaestionem ex utraque parte tractandam. Cujus rei, ut cetera exempla praeteream, Demosthenes quoque atque Aeschines possunt esse documento, in judicio Ctesiphontis diversum secuti ordinem, cum accusator a jure, quo videbatur potentior, coeperit: patronus omnia, vel paene omnia, ante jus posuerit, quibus judicem quaestioni legum praepararet. Aliud 3 enim alii docere prius expedit: alioqui sem-

locatio hoc sensu. Aldi varietas nemini memoratur *discretio* dantis pro *discretus*, unde exiftit definitio quatuor notionum: *divisionis*, *partitionis*, *ordinis*, *dispositionis;* perperam.
locos. Jens. *loco* cum edd. ante Bas. exc. Camp.
2. *ut cetera.* Turic. Guelf. *interea* cum Alm. *exempla.* Goth. *extra.* cf. 3, 11, 25. *vel.* Turic. (a pr. manu) omittit cum Alm. cf. §. 1. 8.
3. *alii.* Sic Gesn. Bip. Reliqui omnes *alio*, fallitur enim Burm. referens Obr. nostrum dare. Nihil ille novat nisi pro *docere* primo *decere*, mox *dicere.* Pseudo-Turn. in aliis nostrum esse prodit, quos qui sint ignoro. Gesnerus rationem hoc poscentem recte appellat. Est pervulgatus Codd. error in dativis eorum, quae faciunt genitivum *ius.* cf. 6, 3, 25. Nihili sit hic ablativus pendens a *prius.*

in locos. i. e. in suos cujusque locos. Neque enim de *locis* hic proprie dictis cogitandum, velut 4, 2, 117. Ostendit hisce, quid sit proprium *dispositionis*, quove differat a *divisione* et *partitione.*

2. *meminerimus — tractandam.* Huiusmodi cautio modo erat praef. §. 4. item 2, 13, 6. cf. 4, 1, 65. ubi *utilitas* quoque. Exemplum Demosthenis vide et 5, 13, 41.

omnia — ante jus. Brevissima apud Demosthenem pro corona tractatio est legum earum, quibus usus erat in eum Aeschines, videlicet a p. Reisk. 263. ad 268., cum praemissae sint pp. 225 — 263. insequantur autem 268 — 332.

per petitoris arbitrio diceretur: denique in accusatione mutua, cum se uterque defendat, priusquam adversarium arguat, omnium re- 581 rum necesse est ordinem esse diversum. Igitur, quid ipse sim secutus, quod partim praeceptis, partim usurpatum ratione cognoveram, promam: nec unquam dissimulavi.
4 Erat mihi curae in controversiis forensibus nosse omnia, quae in causa versarentur. Nam in schola certa sunt, et pauca, et ante declamationem exponuntur, quae θέματα Graeci vocant, Cicero *proposita.* Cum haec in conspectu quodammodo collocaveram, non minus pro adversa parte, quam pro mea, cogi-

mutua, cum. Turic. Guelf. Camp. *ut vacuum* cum Goth. Voss. 2. Alm. Bodl. Vall. Andr. et edd. ante Ald. (de Jens. err. Gesn.) *vacuum ut* Bal. *mutua ut vacuum* Ald. (ex conjectura Regii) Bad. pr. Bas. *mutua ut* Bad. sec. Gryph. et edd. ante Obr. *diversum.* Turic. Guelf. Goth. (tac. Gesn.) Camp. *divisum* cum Voss. 2. Vall. cf. Drakenb. ad Liv. 10, 33, 10. *quid.* Turic. Guelf. Camp. *quod* cum Goth. Vall. et edd. ante Bad. sec. Regius volebat nostrum. *ipse.* Sic Turic. Guelf. Camp. cum Goth. Vall. Reliqui *ego.* *sim.* Guelf. Jens. (tac. Gesn.) *sum* cum Goth. Vall. et edd. ante Bad. sec. Regius correxit. Sed sic jam Tur. Camp. *sec. quod.* Jens. (tac. Gesn.) omittit *quod* cum edd. ante Ald. dantem *s. qui.* Nostrum reposuit Regius. Sed est in MSS. etiam Vall. et Camp.

3. *in accusatione mutua.* Recte Philander ablegat ad libr. 3. ubi vide nos ad c. 10, 4.

usurpatum ratione. Haec junge, neve nominis ablativum refer ad *cognoveram.* Opponuntur *praecepta* rhetorum et *usurpata* oratorum; sed vel haec *ratione* sunt facta, non *casu.* cf. 5, 7, 29. 4, 17, 25.

4. *nosse* — *θέματα.* cf. 6, 4, 8. 4, 2, 28.
proposita. cf. 6, 2, 17.
pro adversa — *pro mea.* cf. 5, 13, 44.

tabam. Et primum (quod non difficile dictu 5
est, sed tamen ante omnia intuendum) constituebam, *quid* utraque pars vellet efficere; tum, *per quid*: hoc modo. Cogitabam, quid primum *petitor* diceret. Id aut *confessum* erat, aut *controversum*. Si confessum, non
poterat ibi esse quaestio. Transibam ergo *ad* 6
responsum partis alterius, idem intuebar: nonnunquam etiam, quod inde obtinebatur, confessum erat. Ubi primum coeperat non

5. *dictu.* Turic. (a pr. manu) Camp. *dictum*, *Id aut — controv.* Turic. Guelf. *Id autem controv.* Camp. quoque omittit *erat.* *conf. non.* Turic. Guelf. Camp. *n. c.* cum Goth. Voss. 2. Vall. et edd. ante Ald. Transposuit Regius, rectissime; et poterat magis obrepere error, post omissionem illam, modo indicatam, turbato librario. cf. 6, 4, 16. item hic §. 8.

6. *idem.* Turic. Guelf. *id est.* *obtinebatur.* Vall. Voss. 2. *objiciebatur.* Goth. *objiciatur* ut de industria notavi, cum Gesn. et hinc ponat *objiciebatur*, quod sane volebat librarius. cf. 6, 3, 13. Placet hoc Gesnero, haerenti in usu *obtinendi*, huic loco profecto non conveniente. Si enim maxime *defendere* interpretaris (cf. Ern. in Clav. Cic. h. v.), tamen solet ei potestati inesse *effectus* significatio, ut aliquis non solum *dicat* ad defendendum, sed etiam *persuadeat*: quod ipsum hinc alienum. Sed et altera illa scriptura scrupulum habet. Si, quod *objicit* priori dicto is qui respondet, est confessum, non video quo modo illud prius possit non esse controversum. Sed fortasse *objectio* haec spectat ad totum negotium, non ad singulas propositiones adversarii. Aptius huic rationi *opponebatur* ipsum quoque facile abibat in *optinebatur*, ut hic edd. ante Ald. exc. Camp. Si *obtendebatur*, cujus meminit Gesnerus, ita usurpatum doceri possit, hanc censeam praesentissimam medelam.

5. *quid — per quid.* cf. 5, 13, 4.
petitor. cf. 3, 10, 4.

6. *inde.* cf. 6, 1, 6. De *obtinebatur* vide not. crit.

convenire, quaestio oriebatur. Id tale est, *Occidisti hominem, Occidi:* convenit: trans-
7 eo. Rationem reddere debet reus, *Quare occiderit? Adulterum,* inquit, *cum adultera occidere licet.* Legem esse certum est. Tertium jam aliquid videndum est, in quo pugna consistat. *Non fuerunt adulteri: Fuerunt,* quaestio. de facto ambigitur, conjectu-
8 ra est. Interim vero et tertium confessum est, *adulteros fuisse. Sed tibi,* inquit accusator, *illos non licuit occidere: exul eras,* aut 582
ignominiosus. de jure quaeritur. At, si pro-

orieb. Id. Turic. Goth. (tac. Gesn.) inserunt *confessum erat* cum Jens. et edd. ante Bad. sec. exc. Ald. et Camp. qui quidem cum Guelf. omittit haec omnia „*Ubi* — *oriebatur.*" Errorem illum vide ad 6, 4, 14.

7. *Adult. inquit.* Camp. *A. inquam,* (cf. 53.) ut et mox post *tibi.*

8. *vero et.* Turic. Guelf. Camp. *et ego* cum Alm. Voss. 2. Vall. et edd. ante Ald. qui (ex Regii conjectura) *ergo et* cum edd. ante Gryph. Nostrum jam Bad. conjecit. Fortasse *erit et,* omisso mox *est* post *conf.* cf. 6, 4, 8. Transpositionem cf. ad §. 5. 50. *ex. eras.* Sic Turic. Guelf. Camp. cum Voss. 2. (quanquam hic *exlex* pro *exul*). Reliqui inserunt *enim.* In Goth. silentium (cf. §. 6.). Nostra structura est 5, 10, 48. Altera 3, 6, 70. *aut ign.* Turic. (a pr. manu) *ut* cum Alm. (cf. §. 2. 9.) Reliqui *et.* cf. 4, 1, 67. Etiam hic §. 15. Turic. pr. manus *aut* pro *ut.*

Id tale est. cf. 5, 11, 4.

7. *certum est.* Totum hoc „*legem — est*" respondet priori illi *convenit.* cf. 3, 6, 17. Et integrum istud de *statibus* caput hic debet comparari.

8. *exul — ignominiosus.* Objicitur ei, qui ex lege vindicat impunitatem, alterum horum, ubi *aut* est Quintiliani, non eius, quem inducit loquentem. *Exul,* cui quidem aqua et igni interdictum, omnibus civitatis juribus caret. cf. 3, 6, 25. De *ignominioso* 3, 6, 75. Prior ipsa controversia est inter Pithoeanas Quintiliani prima.

tinus dicenti, *Occidisti*, respondeatur, *Non occidi:* statim pugna est. Sic explorandum est, ubi controversia incipiat: et considerari debet, quae primam quaestionem facit. In- 9
tentio simplex, *Occidit Saturninum Rabirius*: conjuncta, *Lege de sicariis commisit L. Varenus. Nam C. Varenum occidendo, et Cn.*

inc. — cons. Turic. (a pr. manu) *incipiet c. primam.* Guelf. *primum.* Camp. *prima.*

9. *Nam — cadit.* Turic. (a pr. manu) *N. C. V. occidendum e. C. v. e. S. i. occidendum c.* cum Goth. 2. et Lips. Kappii (cf. 6, 4, 4.) nisi quod ex his etiam *vulnerandum* acc. casu affertur, ex Goth. 2., postremo loco, *occidend'* per compendium scriptum alibi narrat Gesn., alibi integrum. Ipse autem conjicit servandam hanc priorem scripturam, corrigendumque *curavit* pro *cadit.* Hoc quidem verbum a *Werlhofio*, utriusque Apollineae artis magistro, intelligi

Sic explorandum — incipiat. Satis jejunum hoc videtur. Neque enim quidquam aliud nisi ostenderat, quo modo hoc esset „explorandum." Quo magis advertit me scriptura primae manus Turicensis, solius, *Si* pro *Sic.* Inde longe robustior existat sententia: „Si hoc explorandum „est, etiam illud debet con„siderari." cf. 1, 2, 17. 2, 14, 4. Sed nec sequentia carent mendo. Quid enim est quod *facit,* indicativus, scribitur, postquam *incipiat* fuit? Neque assequor, quo modo „controversia aliqua primam „quaestionem faciat." *Quae* certe nonnisi ad *controv.* referri poterit. Scribam „quae pri„ma quaestionum fuerit" vel „quam primam quaestionem „facias." cf. not. crit. Plures in conjunctis controversiis sunt quaestiones, quarum commodissimum ordinem explorare oportet. cf. 3, 6, 7. 3, 10, 1. Sed et hic §. 16.

9. *Saturninum — Varenus.* cf. 6, 1, 49. ubi itidem conjunguntur hae causae.

Lege — commisit. Structuram, quae est pro usitatiore *contra* vel *in legem*, gemino Varronis de R. R. loco illustrat Brissonius V. S. voce *committere.* cf. et 6, 4, 17. In fragmm. Cic. *In legem* sine auctore, ut videtur. De lege ipsa est titulus 8. Digest. l. 48.

Nam — cadit. vide not. crit.

vulnerando, et Salarium item occidendo, cadit. Nam ſic diverſae propoſitiones erunt: quod idem de petitionibus dictum ſit. Verum ex conjuncta propoſitione plures eſſe quaeſtiones ac ſtatus poſſunt, ſi aliud negat reus, aliud defendit, aliud jure actionis excludit. In quo genere agenti eſt diſpiciendum,

damnatur, cauſa cadit; ſed ſe geminum talis locutionis exemplum deſiderare. Huic ego ſententiae accedo. Neque enim ſufficit quod accuſativi illi participiorum per errorem ſolitum poſiti poſſunt videri, ob *Varenum* accuſativum. cf. 6. Pro. 12. Mirari ſubit Voſſ. 2. ſcripturam, relatam Burmanno, inſerentis *occidiſti* poſt *Varenum*, cujusmodi nil in Goth. cf. §. 8. Praeſtat ſane ceteris Cruſii emendatio, qua *cadit* mutatur in *tradidit*, quamque aſtruit auctor loco Aurelii Victoris c. 55. ubi eſt „marito adulterum *interficien*„*dum tradidit*," ſed officit quod deeſt dativus noſtro loco. vid. Probb. critt. p. 90. *Salarium.* Turic. (a pr. manu) *ſolarium*, cum Goth. 2. *dictum ſit.* Guelf. Camp. *d. eſt* cum Goth. Ald. cf. 4, 1, 28. A Jenſ. ad Ald. omittunt *ſit.* *aliud jure.* Turic. Guelf. Goth. (tac. Geſn.) Camp. inſerunt *a* cum Bodl. Voſſ. 2. et edd. ante Ruſc. quo acc. Ald. Baſil. Expunxit Regius. (cf. 6, 4, 10.) Alm. *in jure.* (cf. §. 8. 20.) Inſolens eſt, quod hic *juris* et *actionis* vocabula junguntur. vide 6, 4, 4. Ne *finis* quidem hic memoratur. cf. 4, 4, 3. Hinc fortaſſe efficias *aliud fine aut actione excludit.* *agenti.* Turic. Guelf. Goth. (tac. Geſn.) Camp. *agendi* cum Bodl. Alm. Voſſ. 2. Andr. Sich. Baſ. Colin. Praemittit Ald. *et.* Sed Turic. (a pr. manu) *et a. d.*

de petitionibus. cf. 3, 10, 4. Nihil enim minus probandum, quam quod, nullo auctore, monet Pſeudo-Turnebus, *petitiones* eſſe cauſarum privatarum, *accuſationes* publicarum. Pro *idem* ne quis malit *item* (ut ſupra 5, 10, 74.) cf. 6, 3, 26. hic §. 25. 7, 4, 39. Fateor autem me, quo ſpectent iſta *Nam* et *Verum*, parum intelligere. Quo modo *diverſae* ſunt *propp.?* An, prout *ſimplices* ſunt vel *conjunctae?* Etiam illa priora valde praerupta: „Intentio ſimplex — conjuncta:" quae amplificare coactus eſt Gedoynus.

aliud jure. cf. not. crit.

quid quoque loco diluat. Quod pertinet ad 10
actorem, non plane dissentio a Celso, qui, sine
dubio Ciceronem secutus, instat tamen huic
parti vehementius, ut putet, primo firmum
aliquid esse ponendum, summo firmissimum,
imbecilliora medio: quia et initio movendus
sit judex, et summo impellendus. At pro 11
reo plerumque gravissimum quidque primum
movendum est, ne illud spectans judex
reliquorum defensioni sit adversior. Interim

quid quoque. Guelf. *q. quoquo.* „*quid quo* — manifeste „habuit (Vallensis), licet sciolus quispiam superscripserit *quove* „*loco* etc.“ Badius. Sic praeter ipsum Gryph. Stoer. Chouet. aliquot apud Burm. et sic legendum esse saepe monuisse se narrat Regius. Perperam ille monuit. cf. 1, 6, 16. 1, 8, 1. 4, 2, 33. quanquam ibi nil varietatis in melioribus, item hic §. 64. 7, 2, 57. Erudite de vario τοῦ *quisque* usu disputat I. H. Vossius ad Virg. Ecl. 3. extr. p. 155.

10. *ad actorem.* Turic. Guelf. *doctorem* cum Alm. et edd. ante Ald. exc. Camp. Scripturam Voss. 2. sic notat Burm. „*Ad doctorem. Doctorem* Voss. 2.“ ubi manifestum sphalma, nam nec Goth. Vall. a nostro recedunt. Regius priorum quorundam correctionem probavit. *Cic. sec.* Sic Turic. a pr. manu. Reliqui inserunt *est.* *medio — summo.* Turic. Camp. *media — summa* cum Alm.

11. *adversior.* Sic Camp. Reliqui *aversior.* Posterioris quidem vocis structuram cum dativo exemplo commendari video nullo. cf. 4, 2, 25. 4, 5, 19.

10. *sine dubio — tamen.* cf. 6, 4, 12.

primo — medio. cf. 5, 12, 14. Versu illo Homerico utitur Libanius in argumento Demosthenicae pro Corona, ubi hanc rationem tenuisse ostendit oratorem.

impellendus. Hic quidem longe consuetior verbi potestas, quam 3, 4, 2; egregie respondens illa τῷ *movendus.*

11. *movendum.* Quanquam minus elegans est haec modo usurpati vocabuli repetitio, potestate quidem diversa (cf. 6, 4, 5.); nihil tamen hic solicitandum, cujusmodi quid tentarunt Badius, Rollinus, Gesnerus. Interpretationem pete 3, 1, 8.

tamen et hoc mutabitur, ſi leviora illa palam falſa erunt, graviſſimi defenſio difficilior: ut, detracta prius accuſatoribus fide, aggrediamur ultimum; jam judicibus omnia vana eſſe credentibus. Opus erit tamen praefatione, qua et ratio reddatur dilati criminis, et promittatur defenſio: ne id, quod non 583
12 ſtatim diluemus, timere videamur. Anteactae vitae crimina plerumque prima purganda ſunt, ut id, de quo laturus eſt ſententiam judex, audire propitius incipiat. Sed hoc quoque pro Vareno Cicero in ultimum diſtulit: non, quid frequentiſſime, ſed, quid tum
13 expediret, intuitus. Cum ſimplex intentio erit, videndum eſt, unum aliquid reſpondeamus, an plura. Si unum; *in re* quaeſtio-

12. *purganda.* Turic. *pugnanda*, a ſec. manu *impugnanda*, et ſic Guelf. Camp. cum Bodl. Goth. Voſſ. 2. Vall. Andr. edd. ante Ald. Regius correxit; egregie. cf. Drakenb. ad Liv. 39, 35, 2. ſed et Lexica. Item de frequenti τῶν *pugn.* et *purg.* confuſione Drakenb. ad Liv. 34, 62, 5.
hoc. Turic. (a pr. manu) *enim*, ſed per compendium. cf. 6, 3, 7.

13. *eſt, unum.* Sic Turic. (a pr. manu) Camp. cum Alm. et Goth. 2. pulchre, ut ait Geſn. Reliqui inſerunt *an*. cf. 5, 13, 11. *aliquid.* Turic. Guelf. Goth. (tac. Geſn.) *aliquod.* *in re.* Turic. (a ſec. manu) Guelf. Camp. *jure.* Correxit Regius.

vana — credentibus. De voce *vana* cf. 4, 1, 33. *eſſe* autem, quod Turic. ſolus anteverit adjectivo, malim abeſſe. An erat *ea?*

12. *Sed hoc quoque.* Terſior fuerit oratio, ſi ſcripſeris *haec* pro *hoc* (cf. 3, 11, 21.). Etſi enim poteſt referri ad totum illud *purgandi* negotium, commodius tamen ad *crimina.*

nem inſtituamus, an *in ſcripto*. *Si in re;* negandum ſit, quod objicitur, an tuendum. *Si in ſcripto;* in qua ſpecie juris pugna ſit, et in ea *de verbis*, an *de voluntate* quaeratur.
Id ita conſequemur, ſi intuiti fuerimus, quae 14
ſit lex, quae litem faciat, hoc eſt, qua judicium ſit conſtitutum. Nam quaedam in ſcholaſticis ponuntur ad conjungendam modo actae rei ſeriem: ut, *Pater, expoſitum qui agnoverit, ſolutis alimentis recipiat. Minus dicto audientem filium liceat abdicare. Qui expoſitum recepit, imperat ei nuptias locupletis propinquae: ille ducere vult filiam pauperis*

an in ſcr. Turic. *jam i. ſ.* Camp. *an ſ.* *Si in re.* Turic. Guelf. Tarv. *ſ. jure.* cum Jenſ. eodem corrigente. *an tuend.* Guelf. Jenſ. (tac. Geſn.) Tarv. *aut t.* Corr. Reg. *ſi in ſcr.* Turic. Guelf. Camp. *ſi ſ.* cum Alm. *an de vol.* Sic Camp. cum Obr. *ac d. v.* Turic. Guelf. *ac v.* Jenſ. (tac. Geſn.) Tarv. cum edd. ante Ald. *ac* corr. Reg. De geminata praepoſitione cf. 6, 3, 27. Reliqui omittunt *de.*

14. *Pater.* Turic. *putam,* a ſec. manu *puta* et ſic Guelf. cum marg. Baſ. *propinquae.* Sic Turic. a pr. manu (quanquam *propinque,* cf. 4, 2, 5.). Reliqui *propinqui,* qui, ſecuris interpretibus, Sporum aliquem narrant nobis. Gedoynus tamen „*une de ſes parentes;*" et Capper. „locupletis *filiam*" ponit in nota ſua. *ducere.* Turic. Guelf. Camp.

13. *juris.* Hoc quidem loco *jus* uſurpatur pro ſtatibus legalibus, de quibus vide 3, 6, 61. 66. Sed et 3, 5. integrum.

quaeratur i. non conveniat. cf. 3, 5, 3. item 7, 2, 51. et not. ad 2, 4, 33.

14. *conſtitutum.* cf. 4, 1, 41.

ſcholaſticis. cf. 4, 2, 30. ubi hunc locum ponere oblitus eram.

Pater — recipiat. Hanc legem habes apud Senecam patrem p. 286. 479. et in Declamm. Quint. 278. p. 122. Vol. 4.

propinquae. Haec ipſa controverſia eſt inter Quintilia-

donare solemus, et concedere. Neque enim transire ad alias possumus, nisi omissis prio-
19 ribus. Quod ipsum ita fieri oportet, non, ut damnasse eas videamur, sed omisisse, quia possimus etiam sine eis vincere. *Procurator alicujus pecuniam petit ex foenore hereditario:* potest incidere quaestio, *An huic esse*
20 *procuratorem liceat?* Finge nos, postquam tractavimus, remittere, vel etiam convinci: quaeretur, *An ei, cujus nomine litigatur, procuratorem habendi sit jus?* Discedamus hinc quoque: recipit materia quaestionem, *An ille, cujus nomine agitur, heres sit foenerato-*

enim. Guelf. Camp. *etiam.*

19. *quia possimus.* Guelf. Goth. (tac. Gesn.) *q. possumus* (et sic Voss. 2. ubi errat Burm.) cum edd. ante Bad. exc. Camp. qui *quod* (cf. 6, 4, 13.) *possimus.*

20. *tractav. remitt.* Turic. Guelf. Goth. Camp. inserunt *ea* cum Voss. 2. Basil. *eadem* Goth. 2. Sed Tarv. Ald. *eam*, et hoc refertur ex Alm. (cf. §. 9. 21.) probatum Regio. Non necessarium certe. cf. 5, 12, 8. Burmannus, *tractare* proprio ICtis more dici absolute sine objecto, hoc quidem loco mihi non probat, etsi locutionis in genere citans testem locupletissimum Vales. ad Amm. Marc. 28, 4. p. ed. Gronov. 413. *procur. — jus.* Turic. *p. h. s. is.* a sec. manu: *procurator habendus sit is* et sic Guelf. (nisi quod *procuratorem*) Camp. *materia.* Turic. Guelf. Camp. *natura* cum Alm. Bodl. Andr. et edd. ante Bad. *materia natura* Goth. (utrumque enim, err. Gesn.) cum Voss. 2. „In „Vall. expuncta dictione *natura* legitur *materia.*" BAD. cf. 2, 8, 12.

18. *donare.* cf. 3, 6, 8.

19. *Procurator — hereditario.* cf. 4, 4, 6. De *jure habendi procuratorem* Capper. ablegat ad Institutt. 4, 1. addo Dig. 3, 3.

20. *postquam tractavimus, remittere.* cf. 3, 6, 8.

materia. cf. 3, 8, 53. 7, 4, 24.

quo quidque loco dici expediat, ordinandum. In quo non idem ſentio, quod de propoſitio-
584 nibus paulo ante, quodque de argumentis probationum loco conceſſi, aliquando nos incipere a firmioribus. Nam vis quaeſtio- 17
num ſemper creſcere debet, et ad potentiſſima ab infirmiſſimis pervenire, ſive ſunt ejusdem generis, ſive diverſi. Juris autem quaeſtio- 18
nes ſolent eſſe nonnunquam ex aliis atque aliis conflictionibus: facti ſemper idem ſpectant: in utroque genere ſimilis ordo eſt. Sed prius de disſimilibus, ex quibus infirmiſſimum quidque primum tractari oportet. Ideoque quasdam quaeſtiones executi,

16. *quodque.* Turic. a pr. manu *quod.* *conc. aliq.* Turic. a pr. manu inſerit *loco.*

17. *vis.* Jenſ. (tac. Geſn.) *jus* cum Tarv. Loc. Noſtrum Veneta, et correxit Regius. cf. 5, 10, 103. *ſemper creſcere.* Turic. Guelf. *percreſcere* cum Goth. Voſſ. et edd. ante Gryph. exc. Camp. et Bad. ſec. qui *creſcere* cum Bal. Andr. et aliquot Burm. edd. *ſemper* veriſſime opponitur praecedenti *aliquando.* *potent. ab.* Turic. a pr. manu inſerit *ſi.*

18. *conflictionibus.* Sic Turic. Guelf. Goth. (tac. Geſn.) Camp. cum Voſſ. 2. et edd. ante Bad. quo acc. Obr. Reliqui *conflictationibus,* male. cf. 3, 6, 5 ſqq. ſed et hic 34. Alia ratio 3, 8, 29. *ſpectant.* Turic. Guelf. Goth. Jenſ. (tac. Geſn.) *ſpectat* cum edd. ante Bad. exc. Camp. et Ruſc. *disſimilibus.* Guelf. *ſimilibus,* ſolus. *quidque.* Goth. (tac. Geſn.) *atque* cum Voſſ. 2. cf. §. 9.

16. *paulo ante.* §. 10.

probationum loco. 5, 12, 14. Uſus vocabuli *locus* in deſignanda certae inſtitutionum partis tractatione non infrequens noſtro, velut 6, 4, 21. 12, 10, 43. *compoſitionis locus.* Quo minus attinebat Moſellanum hic de gloſſa cogitare. Similiter (id quod fieri negabat ille) diſerte nos ad priora remittit §. 31.

donare solemus, et concedere. Neque enim
transire ad alias possumus, nisi omissis prio-
19 ribus. Quod ipsum ita fieri oportet, non, ut
damnasse eas videamur, sed omisisse, quia
possimus etiam sine eis vincere. *Procurator
alicujus pecuniam petit ex foenore heredi-
tario*: potest incidere quaestio, *An huic esse
20 procuratorem liceat?* Finge nos, postquam
tractavimus, remittere, vel etiam convinci:
quaeretur, *An ei, cujus nomine litigatur, pro-
curatorem habendi sit jus?* Discedamus hinc
quoque: recipit materia quaestionem, *An
ille, cujus nomine agitur, heres sit foenerato-*

enim. Guelf. Camp. *etiam.*

19. *quia possimus.* Guelf. Goth. (tac. Gesn.) *q. possumus* (et sic Voss. 2. ubi errat Burm.) cum edd. ante Bad. exc. Camp. qui *quod* (cf. 6, 4, 13.) *possimus.*

20. *tractav. remitt.* Turic. Guelf. Goth. Camp. inserunt *ea* cum Voss. 2. Basil. *eadem* Goth. 2. Sed Tarv. Ald. *eam*, et hoc refertur ex Alm. (cf. §. 9. 21.) probatum Regio. Non necessarium certe. cf. 5, 12, 8. Burmannus, *tractare* proprio ICtis more dici absolute sine objecto, hoc quidem loco mihi non probat, etsi locutionis in genere citans testem locupletissimum Vales. ad Amm. Marc. 28, 4. p. ed. Gronov. 413. *procur. — jus.* Turic. *p. h. s. is.* a sec. manu: *procurator habendus sit is* et sic Guelf. (nisi quod *procuratorem*) Camp. *materia.* Turic. Guelf. Camp. *natura* cum Alm. Bodl. Andr. et edd. ante Bad. *materia natura* Goth. (utrumque enim, err. Gesn.) cum Voss. 2. „In „Vall. expuncta dictione *natura* legitur *materia.*" BAD. cf. 2, 8. 12.

18. *donare.* cf. 3, 6, 8.

19. *Procurator — hereditario.* cf. 4, 4, 6. De *jure habendi procuratorem* Capper. ablegat ad Institutt. 4, 1. addc Dig. 3, 3.

20. *postquam tractavimus, remittere.* cf. 3, 6, 8.

materia. cf. 3, 8, 53. 7, 4, 24.

ris? an ex asse heres? Haec quoque concessa 21
585 sint: quaeretur, *An debeatur?* Contra, nemo tam demens fuerit, ut id, quod firmissimum duxerit se habere, remittat, et ad leviora transcendat. Huic in schola simile est, *Non abdicabis adoptatum: ut hunc quoque; non virum fortem: ut et fortem; non, qui-*

21. *nemo — demens.* Turic. *ne motam vehemens* cum Goth. 2. *n. t. vehemens* Guelf. cum Goth. 1. Bodl. Bal. Alm. *ut id — leviora.* Turic. Guelf. Goth. (err. Gesn.) *u. cum i. q. f. d. s. h. r. illud et l.* Ex Goth. 2. quoque refertur *cum*, sed reliquorum nil. Jens. huic scripturae addit *et* inter *hab.* et *rem.* et sic Loc. Ven. Rusc. *cum, et, illud* omittere, sed *ad* habere narratur Alm. me quidem incredulo. (cf. §. 20. 26.) Recepit Regianam constitutionem, quae est nostra, Ald. etsi servans, 'solue, *et* post *habere.* Sed nostram jam Camp. Non prorsus male Tarv. sic: *u. cum i. f.* (sine *quod*) *d. s. h. et r. illud et ad l.* Equidem ex vetere scriptura haec eruam: *u. cum i. q. f. d. s. h. r. illinc et ad l.*

21. *ut id — leviora.* vid. not. crit. extr.

in schola. Hujusmodi themata cum nimis essent trita et decantata, ne posuit quidem id ipsum, in quo rationem tractandae partis contrariae cummaxime docet. Sunt tales controversiae inter Quintilianeas et M. Senecae, velut p. (Senecae) 332. „Pater et „filius fortiter fecerunt. Petit „pater a filio, ut sibi cederet“ (i. e. optione, est enim lex illa scholastica: *Vir fortis optet, quod volet.* cf. 5, 10, 97.) „ille non vult. Iudicio „contendit. vicit patrem. pe„tit pro praemio statuam „patri. pater ipsum abdicat.“ Quintil. 258. idem fere thema. Quint. 375. „Proditionis „reo patre, alter ex filiis de„seruit, alter fortissime pugna„vit. Rogavit pater, ut aboli„tionem suam“ (vid. Briss. de V. S. h. v. §. 4.) „optaret. „Ille fratris impunitatem op„tavit: et in judicio affuit „patri. Pater absolutus abdi„cat.“ Similis aut eadem causa Quint. 371, Satis haec exempla declarant, quo modo quaestiones ad Qu. mentem debeant crescere. *Adoptati* quidem, qui sit abdicandus, nulla in his, quae posui, mentio; sed facile vel hoc ad materiam addi potest, quod novam faciet quaestionem.

cunque voluntati tuae non paruerit: ut in alia omnia subjectus sit; non propter optionem: ut propter optionem; non propter talem optionem. Haec juris quaestionum differentia est.
22 In factis autem ad idem tendentia sunt plura: ex quibus aliqua citra summam quaestionem remitti solent; ut, si is, cum quo furti agitur, dicat, *Proba te habuisse, proba perdidisse, proba furto perdidisse, proba mea fraude.* priora enim remitti possunt: ulti-
23 mum non potest. Solebam et hoc facere

tuae. Jens. *ejus* cum edd. ante Ald. exc. Camp. Correxit Regius, sed jam MSS. *paruerit: ut.* Sic Turic. Guelf. Camp. Reliqui inserunt *et.* *non propter — tal. opt.* Sic Obr. nisi quod inserit *et* ante *ut propter*, quod ego solus omisi. Vocabula *optionem et ut propter* MSS. mei omittunt omnes cum edd. ante Gryph. Sanam tamen scripturam proposuit Bad. partim quidem, ut ait, e Cod. Laurentiano i. e. Vall. Neo attinet veterum edd. singulas aberrationes recensere. Omnes tamen ter *opinionem*, pro quo Obrechti conjecturam recepi, arridentem et Gesnero. Colb. Cod. in Declam. 4. pro *optionum* dat *opinionum* p. Burm. 88. cf. §. 53. 7, 7, 6. *quaestionum.* Turic. Guelf. *quaestionis.* Camp. *et quaestionis.* An, pro *juris quaestionum,* antiquitus fuit *inter quaestiones?*

22. *tendentia.* Turic. Guelf. Camp. *tenenda.* Sed ille et a pr. manu *at* modo pro *ad.* *furti agitur.* Turic. *furtia igitur*, a sec. manu *furti arguitur,* et sic Guelf. *f. agere* Tarv. Ald. ut et Jens. (tac. Gesn.) Lsc. Ven. Compendia interpretor. *proba — proba — proba.* Turic. a sec. manu *probata* ter, qui et modo a sec. manu *probata* pro *proba te*, quod conjunctim pr. manus. Camp. *te* inserit bis ante *perd.* et *furto.* Ter idem Jens. cum edd. ante Stoer. quod non debebat reducere Obr. Semel ante *perd.* inserunt Guelf. Goth. (tac. Gesn.) *ultimum — potest.* Turic. Guelf. Camp. *ultima* (sed hoc Turic. a sec. manu) — *possunt* cum Alm. et edd. ante Ald. Regius nostrum in aliquot exempll. se invenisse testatur.

praecipue, ut vel ab ultima ſpecie (nam ea fere eſt, quae continet cauſam) retrorſum quaererem usque ad primam generalem quaeſtionem, vel a genere ad extremam ſpeciem deſcenderem, etiam in ſuaſoriis. Ut delibe- 24
586 rat *Numa, an regnum offerentibus Romanis recipiat?* Primum id eſt genus, *An regnandum? an in civitate aliena? an Romae? an laturi ſint Romani talem regem?* Similiter in controverſiis. Optet enim vir fortis alienam uxorem. Ultima ſpecies eſt, *An optare poſſit alienam uxorem?* Generale eſt, *An, quidquid optaverit, accipere debeat?* Inde,

23. *praecipue, ut vel.* Turic. Guelf. *praecipere vel.* Ille tamen a ſec. manu *vel praecipere* et ſic Camp. An fuit *vel praecipue*, ut mox, nonniſi unum eſſet *vel.* Sed vix latum unguem diſcedendum eſt a pr. Tur. manu, et haec duo omnem rem complectuntur. *praecipere ve ut vel* Tarv.

quaererem usque. Turic. Guelf. *quaeremusquae* (hic quidem per E ſolam). Camp. *querere u.* cum Goth. Tarv. (niſi quod AE). *deſcenderem.* Turic. Guelf. Camp. Tarv. *deſcendere* cum Goth.

24. *recipiat.* Camp. *accipiat.* *Simil. in.* Sic Turic. Guelf. Goth. (tac. Geſn.) Reliqui inſerunt *et.*

Optet. Guelf. *Optat*, ſolus. *Enim* ſubjectum ostendit hanc eſſe ipſius Qu. fictionem cauſae alicujus; quare nec typis ſunt iſta diſtinguenda.

23. *praecipue.* Parum aſſequor hujus adverbi vim, poſt *et* ſignificans *etiam.* Hoc autem, quod *ſoleret* facere, ad cogitationem pertinet, non ad orationem. cf. §. 5. 6.

ab ultima ſpecie. cf. 5, 10, 6.

24. *deliberat Numa.* vide Liv. 1, 18. Dionyſ. Halic. Rsk. Vol. I. p. 362. 3. ſed potiſſimum Plut. Vol. I. p. 63. ubi deliberans inducitur Numa. Hanc materiam rhetoribus frequentatam fuiſſe, credibile eſt, non diſſimilem eam reliquis, de quibus cf. 3, 8, 46.

An, quidquid — debeat. cf. 5, 10, 97. 7, 10, 6.

An ex privato? an nuptias? an maritum ha-
25 *bentis?* Sed hoc non, quemadmodum dici-
tur, ita et quaeritur. Primum enim occur-
rit fere, quod est ultimum dicendum, ut
hoc, *Non debes alienam uxorem optare.*
Ideoque divisionem perdit festinatio. Non
oportet igitur offerentibus se contentum esse:
quaeratur aliquid, quod est ultra, *si ne vi-*
duam quidem? adhuc plus, *si nihil ex pri-*
vato? ultimum retrorsum, quod idem a ca-
26 pite primum est, *si nihil iniquum?* Itaque
propositione visa, quod est facillimum, co-

habentis. Sic Turic. (a pr. manu) cum Alm. Goth. 2. item 1. (narrante Heusingero, cum Gesn. *habentes* inde retulerit; ipse parum attendi). Et conjecit Gesn. Reliqui *habentem.*

25. *quaeratur.* Turic. *quaere* cum Alm. (probante Regio) Rusc. (cf. §. 9.) Ald. *quaerat* Turic. (a sec. manu) Guelf. Camp. *quaerat igitur* Goth. *quaeret* Jens. Loc. Ven. *querunt* Tarv. Nostrum et Vall. *aliq. — ultra.* Turic. *a. est u.* Bodl. *a. ne u.* cum edd. ante Bad. exc. Camp.

si ne. Turic. Guelf. Camp. *sit ne* cum edd. ante Bad.

si nihil. Turic. (a pr. manu) *se n.* *est, si nihil.* Turic. Guelf. Camp. omittunt *si* cum edd. ante Bad. In recepta sat multum contra MSS. est novatum. In primis anceps autem, quod *si* dubitandi et quaerendi sensu ter posuerunt, cf. 3, 1, 3. sed et 7, 2, 5. Equidem tale quid eruam e prima Turic. manu: *esse, sed quaerere aliquid et ultra, sic ne — plus eo — est nihil.* Vel: *esse, sed quaerere aliquid quod ultra sit ne* cet.

25. *Sed hoc — et quaeritur.* cf. 3, 9, 6.

si — si — si. cf. not. crit.

26. *quod est facillimum.* Pertinet ad praecedens, esse facillimum *videre propositionem,* ne quis forte interpretetur quasi praemissum sequenti, in qua ratione addi debebat *id* ante *quod;* nec fert *si fieri potest*, quo significatur, non esse facile.

gitemus, si fieri potest, quid naturale sit primum responderi. Id si, tanquam res agatur, et nobis ipsis respondendi necessitas sit, intueri volumus, occurrit. Si id non conti- 27
gerit, seponamus id, quod primum se obtulerit, et ipsi nobiscum sic loquamur: *Quid, si hoc non esset?* id iterum et tertium, et dum nihil sit reliqui. Ita inferiora quoque scrutabimur, quae tractata faciliorem nobis judicem in summa quaestione facient. Non 28
dissimile huic est et illud praeceptum, ut a communibus ad propria veniamus. Fere enim communia generalia sunt. Commune, *Tyran-*

26. *quid nat.* Turic. *quod n.* *ipsis.* Turic. *ipsi* cum Alm. *volumus.* Sic Turic. Guelf. Camp. cum Alm. (nam errorem interpretor, quod Burm. refert *voluimus.* cf. 21. 28.) Goth. et edd. ante Ald. exc. Tarv. Reliqui *voluerimus.* Hoc post se exiget: *occurret,* quod nusquam ostenditur in libris.

27. *reliqui. Ita.* Turic. *reliquit itaque.* a sec. manu: *reliqui ita quae.* Guelf. Camp. Goth. (tac. Gesn.) Jens. cum edd. ante Gryph. Nostrum Bodl. Bal. referente (si recte interpretor) Gibs. qui tamen in Veneta, quam hisce adjungit, fallitur. Camp. pro *quoque* dat *quecunque.*

28. *ut a comm.* Turic. (a pr. manu) *aut a c.* Alm. omittit *ut.* cf. 26. 38. *Commune, Tyr.* Turic. Camp. *Communem t.* Nostrum Goth. Jens. (tac. Gesn.) Vall. Tarv. Reliqui *c. est Tyr.* jubente Regio, quibuscum Guelf. nisi dormitavi.

27. *faciliorem — judicem.* Nihil opus mutatione, qualem tentat Gesnerus, suadens *facilius — judicium*; quo res refertur ad deliberationem ipsius orantis, secum rem investigantis. Ostendit Qu. eum, qui non ultimam solum quaestionem, in qua ipsa causa vertitur, judici expendendam proposuerit, sed priora quoque, quae deducunt ad eandem, recte tractaverit, optime suam de re sententiam commendaturum judici, qui jam intelligat, non hujus modo negotii causa aliquid defendi ab orante, sed ex ipsa rerum natura hoc elici et promi, nec aliter in universum posse statui.

quae si animos occupavit, prope aures ipsae defensioni praecluduntur. In totum autem congregatio criminum accusantem adjuvat, separatio defendentem. Solebam id, quod fieri et in argumentis dixi, in tota facere materia, ut propositis, extra quae nihil esset,

fecto a corruptela scripturae. Quod de sententia dubitari posse negat Gesnerus, id ne ipsum quidem satis confirmatum videtur. Huc quidem redire eam arbitratur ille (reliquis obmutescentibus, nec ullam difficultatem testantibus) ut confessio (*quod fecit* scil. adversarius, dictum durissime, ut Gesn. ipse censet, pro eo: quod fecisse adversarium inter utrumque litigantem convenit) dicatur nonnunquam potentior fieri in propositione; sed addit *tali propositione*, si accusator confessionem adversarii proponat, premat, partiendo augeat. Hoc tamen quam precario fiat, manifestum est. Nec sufficit, quanquam ingeniosa, Crusii conjectura reponentis *laedit* pro *fecit*, probata Gesnero (Probabb. critt. p. 91. 92.) Conferendus in primis cum nostro est locus 5, 13, 12. 13. 14. ubi multa hisce (§§. 29. 30. 31.) respondentia invenies. Haec comparanti apparebis multitudinem membrorum in propositione esse id ipsum, quod interdum accusatori conducere dicatur. Quod ut exsistat nobis, ulteriore mutatione opus est, velut tali: *Nam quod laedit, ita non n. p. f. i. p. Ita* (pro *id*) significabit „eo, quo ostendi, „modo *partiendo multiplicatum.*" Premendo primam illam Turic. scripturam hoc eruimus: *Namque* (vel *Nam quasi*) *caesim ita dicendo n. n. p. f. i. p.* Quanquam displicere potest defectus subjecti, nisi forte dicas intelligi in genere quodcunque objicimus. Insolentius vocabulum fraudi esse poterat. Legimus autem 9, 4, 126. 11, 3, 102. *dicendo* per compendium et sequente protinus *non* facile obliterabatur. (cf. 6, 3, 71.) *occupavit.* Sic Turic. Camp. cum Goth. 2. Vall. et edd. ante Ald. (Goth. 1. et Guelf. confuse notavi, sed suspicor et ipsos nostrum dare). Reliqui *occuparit* ex Regii conjectura. *ipsae.* Sic Turic. Guelf. Goth. (tac. Gesn.) cum Goth. 2. Basil. Reliqui *ipsi.*

mat. ut prop. Turic. Guelf. Camp. omittunt *ut* cum Goth. et edd. ante Ald. *esset.* Turic. (a pr. manu) *esse.*

in argumentis dixi. 5, 10, 66 seqq.

omnibus, deinde ceteris remotis, ſolum id ſupereſſet, quod credi volebam. ut in prae- 32
varicationum criminibus, *Ut abſolvatur reus, aut innocentia ipſius ſit, aut interveniente aliqua poteſtate, aut vi, aut corrupto judicio, aut difficultate probationis, aut praevaricatione. Nocentem fuiſſe confiteris, nulla poteſtas obſtitit, nulla vis, corruptum judicium non quereris, nulla probandi difficultas fuit:*
583 *quid ſupereſt, niſi ut praevaricatio fuerit?*
Si omnia amoliri non poteram, tamen plura 33
amoliebar. *Hominem occiſum eſſe conſtat; non in ſolitudine, ut a latronibus ſuſpicer: non praedae gratia; quia inſpoliatus eſt: non hereditatis ſpe; quia pauper fuit. odium igitur in cauſa. Quis inimicus?* Quae res autem fa- 34

ſupereſſet. Camp. *ſupereſt.* Turic. Guelf. Goth. (tac. Geſn.) *ſupereſſe* cum edd. ante Ruſc. (cf. 30.) ut et *ſupereſſet* emendavit Regius.

32. *interveniente.* Jenſ. (tac. Geſn.) *intus v.* Correxit Regius. *obſtitit.* Turic. Guelf. Goth. (tac. Geſn.) *obſiſtit* cum Alm. ſed Camp. *obſit.*

33. *tamen.* Turic. (a pr. manu) Goth. (tac. Geſn.) *in* cum Alm. Ille (a ſec. manu) Guelf. Camp. *en.*

amoliebar. Turic. (a pr. manu) *moliebar* cum Alm.

Quis inimicus. Camp. *quia i.* ſolus, neque tamen negligenda ſcriptura. In recepta enim cum ſit interrogatio, valens negationem, hoc ipſum quoque de odio, cauſa caedis, removetur, neque convenit rei propoſitae exemplum allatum, in quo omnia tamen amolitur defenſor. Nam defenſor hic loqui putandus eſt. Ejus enim τὸ *amoliri.* Unde et reſponſio parata Turnebiano interpreti, qui rationem hic commendatam pugnare cenſet cum cautione data 5, 10, 67.

32. *aliqua poteſtate.* cf. 5, 2, 5.

33. *Quis inimicus.* cf. not. crit.

ciliorem divisioni viam praestat, eadem inventioni quoque: excutere, quidquid dici potest, et velut rejectione facta ad optimum pervenire. *Accusatur Milo, quod Clodium occiderit: aut fecit, aut non.* Optimum erat *negare:* si non potest, *occidit* ergo, *aut jure, aut injuria.* Utique *jure:* aut *voluntate* igi-
35 tur, aut *necessitate.* nam *ignorantia* praetendi non potest. *Voluntas* anceps est. Sed, quia

Qui aliquam facinoris patrandi causam in se admittit, is in illum, qui isto loco cavetur, risum non potest incurrere. Sed jam relinquitur, ut, quanquam inimicus, tamen insons hujus caedis ostendatur reus. Blanditur eo quoque *quia,* quod bis praecedit idem.

34. *dici.* Sic Turici (a pr. manu) cum Alm. Jens. et edd. ante Ald. (quod reduxit Gesn.) exc. Camp., qui *dicitur* cum Guelf. Goth. reliquis. Cui scripturae uti mederetur Dan. (cf. 6, 2, 11.) conjecit *prodest* pro *potest* receptum Rollino et Capper. Displicuit *res ea* — *excutere* per oppositionem. Simile est Plin. H. N. 25, 3. „*res* tanta videba„tur — *invenire.*"

rejectione. Camp. *rejectatione.* cf. 18.

erat. Camp. *erit.*

Utique — *necessitate.* Turic. Guelf. Goth. (err. Gesn.) Camp. omittunt *j. a. v. i.* cum Alm. Reliqui excusi ante Bad. sec. omittunt *igitur.*

34. *velut rejectione facta.* Similitudo petita e judiciis, ubi inter sortiendum judices rejiciuntur, quos improbat aliquis litigatorum. vide Ern. in Clave h. v. no. 5. item exempli causa Cic. ad Att. 1, 16. „*rejectio* facta est clamoribus „maximis."

si non potest. Subjectum fuerit Milo; sin ad patronum referas, ἀπὸ κοινοῦ intelligendus est orator. Neque enim censeo vel subaudiendum *fieri* (cf. 1, 4, 11.) vel modo scribendum *negari* pro *negare.*

occidit — *injuria.* Restitui diremtionem veterrimorum inter excusos. Alii colon ponunt aut post *ergo*, aut ante idem vocabulum.

ita homines putant, attingenda defensio, ut id *pro Republica* fuerit. *Necessitate? subita igitur pugna, non praeparata: alter igitur insidiatus est.* Uter? *profecto Clodius.* Videsne, ut ipsa rerum necessitas deducat ad defensionem? Adhuc, *Aut utique voluit occi-* 36
dere insidiatorem Clodium, aut non. Tutius, *si noluit. Fecerunt ergo servi Milonis, neque jubente, neque sciente Milone.* At haec tam timida defensio detrahit auctoritatem illi, qua recte dicebamus occisum. Adjicietur, *Quod* 37
suos quisque servos in tali re facere voluisset.

35. *ita homines.* Sic Turic. Guelf. Goth. (tac. Gesn.) cum Alm. Obr. Reliqui inserunt *id.* *attingenda.* Sic Turic. a pr. manu. Reliqui *adjungenda.* *ut ipsa.* Turic. (a pr. manu) *aut i.* *deducat.* Turic. *diducat.*

36. *insid. Clodium.* Turic. Camp. *i. Clodius.*

At haec. Turic. Guelf. Goth. (tac. Gesn.) Camp. *Ad h.* cum Alm.

37. *Adjicietur.* Sic Turic. Guelf. Goth. (tac. Gesn.) Camp. cum edd. ante Gryph. (1544.) quo acc. Colin. Vidov. Obr. Reliqui *adjicitur.* *quisque.* Turic. (a pr. manu) *quosque.*

35. *attingenda.* Fit hoc Cic. pro Mil. c. 27 — 30. Minus recte haeret Gesnerus in locutione „defensio *ut* — „fuerit" pro qua requirit „d. ut dicatur — fuisse." cf. et 7, 2, 36. Causam hanc egerant Scioppius, Vorstius, in primis Schultingius ad Decll. Quintilianeas (citati Drakenborcho ad Liv. 5, 55, 5.) quorum postremus huc insigniter faciens ponit exemplum Decl. 8. (p. Bip. 153.) „Non potest hinc tibi „venire *defensio, ut* hoc *sis* „pro alterius salute commen„tus." Ad reliquos causae Milonianae locos cf. 6, 5, 10.

37. *Adjicietur.* Etsi hoc ipsum factum est a Cicerone, tamen fingitur hic quidem loci res pendere adhuc in consultatione artificis, cujus speciem dat Qu. Propterea futurum potius usurpavit verbi, quam praesens aut praeteritum. cf. et 4, 2, 121.

Hoc eo est utilius, quod saepe nihil placet, et aliquid dicendum est. Intueamur ergo omnia: ita apparebit aut id, quod optimum est, aut id, quod minime malum. Propositione aliquando adversarii utendum, et esse nonnunquam communem eam, suo loco dictum est. Multis millibus versuum scio apud quosdam esse quaesitum, quomodo inveniremus, utra pars deberet prior dicere? quod in foro vel atrocitate formularum, vel 589

quod minime. Camp. inserit *est.* *utend. et esse.* Guelf. omittit *et*, quae et Turicensis secunda videtur manus. Goth. (tac. Gesn.) Camp. *u. est et e.* Male.

Hoc — utilius. „Hoc institutum excutiendi quid- „quid dici potest etc. 5. 34.“ Gesnerus.

nihil placet. Verbum eadem potestate usurpatur 1, 2, 15.

suo loco dictum. 4, 4, 8.

atrocitate formularum. „Se- „veritate et rigore illo prae- „ciso: nam *atrocem* etiam in „bonam partem sumi, jam „Lexica docent.“ [cf. nos ad 1, 1, 6. not. crit. extr.] „Interim fuerit tamen forte“ [fortasse], „qui maluerit „*auctoritatem.* Ceterum de „quaestione hac jam laudavit „Regius Dig. 5, 1, 13. ubi „Gajus, *In tribus istis,* inquit, „*judiciis, familiae erciscun- „dae, communi dividundo, et „finium regundorum, quaeri- „tur, quis actor intelligatur, „quia par causa omnium vide- „tur. Sed magis placuit, eum „videri actorem, qui ad judi- „cium provocasset.* Subjicit „Ulpianus l. 14. *Sed cum „ambo ad judicium provo- „cant, sorte res discerni so- „let.*“ GESNERUS. Cf. nos ad 4, 2, 28. Item de formulis 3, 6, 69. *modum petitionum* equidem certo non definiam. Neque enim satis in aprico est, *modus* hic mensuram designet an rationem (cf. 5, 6, 2), *petitiones* sint proprie dictae an pro accusationibus (cf. 3, 10, 4). Id quidem dubio caret, quod *sortem* inductam recenti aliquo instituto Gedoynus monet in nota versionis, falli eum. *Novissime* non temporis est ultimum sed enumerationis. Philander ad *sortem* ponit locum Servii ad Aeneid. 6, 431 non magnopere huc facientem.

modo petitionum, vel novissime sorte dijudicatur. In schola quaeri nihil attinet, cum in 38
declamationibus iisdem narrare, et contradictiones solvere, tam ab actore, quam a possessore concessum sit. Sed in plurimis controversiis ne inveniri quidem potest: ut in illa, *Qui tres liberos habebat, oratorem, philosophum, medicum, testamento quatuor partes fecit, et singulas singulis dedit: unam ejus esse voluit, qui esset utilissimus civitati.*

38. *possessore.* Turic. *possessione.* Sed reliqui (quorum et Alm. cf. 28. 50.) nobiscum omnes ante Gryph. qui *defensore* cum recentioribus. Hoc otiose conjecit Badius, qui tamen et propius ad antiquam scripturam *propulsore* tentabat. Bal. tacetur cum Vossianis tribus, incuria haud dubie. *philos. med.* Sic Turic. Guelf. Goth. (tac. Gesn.) Camp. cum Alm. et Obr. Reliqui inserunt *et.* cf. 4, 2, 24. *qui esset.* Turic. a pr. manu *quae e.*

38. *In schola — attinet.* cf. 5, 13, 50.

possessore. Hic quidem nove et satis mirabiliter *possessor* dici videtur pro *defensore*, nulla rei cujuscunque, quae petatur, habita ratione. Deducere potuit sane ad hanc loquendi insolentiam, quod jam tritum fuit *petitorem* usurpare pro *accusatore* (cf. §. 5.), cui rationi affine est et consentaneum, *possessorem* appellare eum, qui aggressionem a se amolitur. Nec inauditum hoc in ipso jure civili esse disco monente amico quodam ICto, qui librum mihi ostendit Friderici Caroli Savinii (Giessae 1803) *de jure possessionis*, ubi complura huc facientia exponuntur §. 8. Horum quidem maxime advertit me locus Dig. 5, 1, 62. „Inter litigantes „non aliter lis expediri potest, quam si alter petitor, „alter *possessor* sit." Quanquam Savinius bonis argumentis cavet, ne latius evagetur hic usus; esse enim haec ex libro Ulpiani illo, qui videatur totus spectasse ad jus hereditatis. An tale quid et nostro succurret, quoniam mox exemplum est hereditatis petendae? Praepositionis *ab* potestatem vide 4, 2, 6.

39 Contendunt: quis primus dicat, incertum est; propositio tamen certa. Ab eo enim, cujus personam tuebimur, incipiendum erit. Et haec quidem de dividendo in universum
40 praecipi possunt. At quomodo inveniemus etiam illas occultiores quaestiones? scilicet, quomodo sententias, verba, figuras, colores: ingenio, cura, exercitatione. Non tamen fere unquam, nisi imprudentem fugerint, si (ut
41 dixi) naturam sequi ducem velit. Sed plerique, eloquentiae famam affectantes, contenti sunt locis speciosis modo, vel nihil ad probationem conferentibus. Alii, nihil vitare, ea, quae in oculos incurrunt, exquirendo, putant.

39. *dicat.* Ponitur et hic in Leidensi conjectura (ni f.) *dicatur* subjecto signo *Pas.* unde Burm. fecit *Passer.* Capp. *Passerat.* cf. 6, 3, 71. Nihili hoc. *personam tuebimur.* Turic. a pr. manu *personu utibimur.* *possunt.* Turic. dubium *possit* an *possint.*

40. *At quomodo.* Turic. Guelf. Camp. *aliquomodo* cum Goth. *quomodo sentent.* Camp. *querenda s.*

fere unquam. Turic. *f. eum quam*, a sec. manu *fugere umquam.* Guelf. *fuget u.* Camp. *fugient u.*

imprudentem fugerint. Turic. (a sec. manu) Guelf. Camp. *imprudenter fugerit* (nisi quod postremus *impud.*).

41. *vitare.* Sic Turic. Cuelf. Camp. cum Goth. et edd. ante Ald. qui *vitantes* ex conjectura Regii. *ea, quae.* Turic. *aquae,* a sec. manu *ac q.* cum Guelf. Goth. et edd. ante Ald. *et q.* Camp. Nostrum ex Regii conj.

exquirendo. Turic. *exquirendum* cum Goth. Ille a sec. manu *exquirenda* cum Guelf. Camp. et edd. praeter Jens. Tarv. qui nostrum.

40. *ut dixi.* §. 26.

41. *Alii — putant.* Tuti ab omni omissione necessarii sibi videntur, operose rimando quae sunt exposita, nec diligenti tractatione indigent. Structura infinitivi *vitare* sine *se* insolentior, quapropter malis fortasse *vitari.* Sed cf. §. 60.

Quod quo facilius appareat, unam de ſchola controverſiam, non illam ſane difficillimam aut novam, proponam in exemplum. *Qui* 42 *reo proditionis patri non affuerit, exheres ſit. Proditionis damnatus, cum advocato exulet. Reo proditionis patri diſertus filius affuit, ruſticus non affuit: damnatus abiit cum advocato in exilium. Ruſticus cum fortiter feciſſet, praemii nomine impetravit reſtitutionem patris et fratris. Pater reverſus inteſtatus deceſſit: petit ruſticus partem bonorum, orator totum ſibi vindicat.* Hic illi eloquentes, 43 quibusque nos, circa lites raras ſolicitiores, ridiculi videmur, invadent perſonas favora-

illam. Libri omnes *ita.* Noſtrum e conjectura. cf. 5, 10, 64. 9, 4, 135.

difficillimam. Sic Codd. et vett. edd. Turic. a pr. manu *difficillima.* A Badio inde *difficilem*, quod ſuperſcriptum invenerat in Vall. Noſtrum tamen et Baſil.

42. *cum advocato — in exilium.* Interjecta omittunt Turic. Guelf. cum Alm.

42. *Qui — affuerit.* Cf. 5, 10, 107.

43. *circa lites raras.* Hujusmodi litem, qualis proponitur, raram eſſe, non quotidianam quaeve poſſit ſaepe orari, unusquisque videt. Jam prudentiores et Quintiliani ſimiles in talibus cauſis omnia momenta ſolent expendere, nihil inexcuſſum praetermittere; quod ipſum a calidioribus ridetur, tanquam ſupervacuae diligentiae, cum ultro ibi ſe offerant rationes et argumenta, ut nulla opus ſit ſolicitudine. Sic *raras* h. l. *lites*, id quod jam Geſnero viſum, nihil habet incongrui, neque indigemus conjectura Obrechtiana, *paratas* l. qua ille majorem dementiam imputatam prudentibus deſignare voluit, qui etiam in *paratis* h. e. facilibus, et expoſitis *litibus* eſſent ſoliciti et trepidi. Hic quidem cumulus erroris noſtro loco iis non exprobratur. Quod enim Rollinus infrequentiam agen-

biles. Actio *pro rustico contra disertum*, *pro forti contra imbellem*, *pro restitutore contra ingratum*, *pro eo*, *qui parte contentus sit*, *contra eum*, *qui fratri nihil dare ex paternis velit.*
44 Quae omnia sunt in materia, et multum juvant, victoriam tamen non trahunt. In hac quaerentur sententiae, si fieri potuerit, praecipites, vel obscurae, (nam ea nunc vir-

43. *pro forti.* Turic. *forte.* Guelf. *forti.* Camp. Goth. (tac. Gesn.) nostrum, reliqui inserunt *viro.*
imbellem. Camp. *imbecillem* cum aliquot edd.
44. *trahunt.* Sic Turic. Alm. Palat. Gebh. Primus tamen a sec. manu addit *vel d.* ut sit *tradunt*, et sic reliqui.
In hac. Guelf. I. *hanc.* Jens. I. *hoc* cum edd. ante Bad. Nostrum et in Vall. *potuerit.* Sic Turic. Guelf. Camp. cum Goth. et edd. ante Bad. Reliqui *poterit.* cf. 6, 4, 14.

di putat significari in iis, qui cum solicitiores sint in orando, non totidem, quot leviores illi, possint causas suscipere, id nequaquam probo. Nec satis placet Gesnerus ipse, raritatem causarum accipiens eam, quae sit in delectu faciendo ejusmodi causarum, quales raro in scholis orantur, de quibus fere nonnisi extra scholam cogitatur a viris in ipso pulvere et foro spectatis. Nam *rariores* profecto lites, magis scholae sunt quam fori; et declamatores id maxime indignantur in sobriis istis et diligentibus, quod affluente dicendi materia, qualis est in *raris litibus*, tamen singula perlustrare malunt et reconditas imari, quam paratis et *innatantibus* ad grandiloquentiam abuti.

Actio. Haeret hic Regius, cui recte Badius *est*, *oritur*, facile subaudiri respondet.

dare. Placet sane, quod unus hic ostendit Campani liber: *dari.*

44. *trahunt.* Eleganter pro *secum trahunt.* cf. Drakenb. ad Liv. 6, 8, 6.

In hac. „sc. *actione.*" Badius.

praecipites — obscurae. De prioribus consule 2, 11, 3. de alteris 8, 2, 18. Futurum verbi *quaerentur* hic quidem nequaquam est praecipientis, sed, non sine dolore, praesagientis Qu. quid facturi sint ii, qui suo tempore vellent eloquentes videri.

tus est) et pulchre fuerit cum materia, tumultu et clamore transactum. Illi vero, quibus propositum quidem melius, sed cura in proximo est, haec velut innatantia videbunt,
591 *Excusatum esse rusticum, quod non interfuerit* 45
judicio, nihil collaturus patri: sed ne disertum quidem habere, quod imputet reo, cum is damnatus sit. Dignum esse hereditate restitutorem; avarum, impium, ingratum, qui divi-

et pulchre. Sic Turic. Camp. cum Goth. (qui tamen modo omittit *est* tac. Gesn.) et edd. ante Ald. quo acc. Bad. Gesn. Reliqui *ut*, (quorum et Guelf.) male dirimentes, nec parenthesin agnoscentes (*nam — est.*)

clamore. Goth. (tac. Gesn.) *materia.*

haec velut. Turic. Guelf. *et v.*

45. *quod non interf.* Ita Turic. Camp. cum marg. Bas. Reliqui *qui n. i.* *restit. avar.* Sic Turic. Guelf. Camp. cum Alm. et edd. ante Gryph. exc. Badio, qui inseruit *non* ex Vall. astipulante Goth. et reliquis. Veterem scripturam reduxit Obr. cf. 4, 2, 29.

cum materia — transactum. *Transigendi* ut et *decidendi* verbum tam apud Ciceronem quam apud recentiores *finire* significat, adjuncta notatione libenter aliquo negotio tandem defungentis. Structura varia, et cum accusativo jungendi et adhibendi praepositiones *cum* vel *de. tumultus* ille et *clamor*, utrum agentis sit an audientium, nulla certa nota apparet; neque enim sufficit quod Gesnerus, audientes si intelligi debuerint, *inter tumultum* scripturum fuisse Qu. censet. Plerumque *clamorem* esse laudantium orantem ipse agnoscit. cf. 4, 2, 37.

propositum — melius, qui non sunt de numero corruptorum et speciosa modo sectantium, sed *volunt optima quaeque.* cf. 2, 4, 16.

cura in proximo est. „ad „proxima tantum et obvia „pertinet.“ Gesnerus.

innatantia. „cf. 10, 7, 28. „*innatans* illa verborum faci„litas in altum reducetur.“ Burmannus.

45. *avarum — qui — nolit.* Priora tria vocabula sunt praedicata subjecti, quod est in *qui —nolit;* subauditur autem *esse.*

dere nolit cum fratre, eoque sic merito. Quaestionem quoque illam primam scripti et voluntatis, qua non expugnata, non sit se-
46 quentibus locus. At, qui naturam sequetur, illa cogitabit profecto, primo, hoc dicturum rusticum, *Pater intestatus duos nos filios reliquit, partem jure gentium peto.* Quis tam imperitus, quis tam procul a literis, quin sic incipiat, etiamsi nescierit, quid sit proposi-
47 tio? Hanc communem omnium legem leviter adornabit, ut justam. Nempe sequetur,

non expugnata. Turic. *non expugna* cum Alm. Sed ille a sec. manu *nunc est pugna*, ut et Guelf. Camp. cum Bodl. Goth. Vall. unde aliquot edd. errores, sed meatum quidem nullius praeter Basil.

46. *cogitabit.* Turic. Guelf. *cogitavit.*

reliquit. Camp. *relinquam.*

47. *leviter.* Omittunt edd. a Jens. ad Ald. Habet etiam Vall.

adornabit. Turic. (a pr. manu) *adornavit.*

justam. Guelf. *istam* et sic Turic. quoque videtur, quanquam diremtum *is tam.* Camp. *justam istam.*

sequetur. Turic. (a sec. manu) Guelf. Camp. *sequatur* cum Goth. Jens. Tarv. Regius correxit, sed jam Loc. habet.

Quaestionem—illam. „Intel„lige *videbunt.*" Gesn. *Primam* autem appellat *quaest.* hanc, respiciens ad *sequentibus*, cum *prima* omnium debeat tractari in hac causa, cumque sit *generalis.* cf. §. 23. 49. 53. *script.* et *volunt.* vide §. 13. 7. c. 6.

46. *illa cogitabit.* Subit scribere *ita c.* cf. not. crit. ad §. 41. Quanquam §. 48. „*hoc* cogitet."

jure gentium. Institut. 1, 2, 1. „jus — quod — na„turalis ratio inter omnes ho„mines constituit, id apud „omnes peraeque custoditur, „vocaturque *jus gentium*, qua„si quo jure *omnes gentes* „utantur." indicante Capper. vide et Brisson. V. S. voce *jus* §. 3.

propositio, qualem cognovimus l. 4. c. 4.

ut quaeramus, quid tam aequae postulationi
respondeatur? At id manifestum est. Lex est,
*quae jubet exheredem esse eum, qui patri pro-
ditionis reo non affuerit: tu autem non affuisti.*
Hanc propositionem necessaria sequitur legis
laudatio, et ejus, qui non affuerit, vitupe-
ratio. Adhuc versamur in confessis. redeat 48
animus ad petitorem: numquid non hoc co-
gitet necesse est (nisi qui sit plane hebes):
*Si lex obstat, nulla lis est, inane judicium est:
atqui et legem esse, et hoc, quod ea puniat,
a rustico factum, extra dubitationem est?*
Quid ergo dicimus? *Rusticus eram.* Sed lex
59 a erat: omnes complectitur: nihil proderit.

ut quaer. Turic. Guelf. Camp. *at q.* cum Goth. Jens. Tarv. Regius ut supra. *quid tam.* Sic Turic. Guelf. Camp. cum Goth. Reliqui inserunt *huic.*

necessaria. Sic Turic. (a pr. manu) Tarv. Reliqui *necessario.* Necessitas logica jam est in *sequendo* ipso, neque in ceteris addita; cum autem ab invito sit facienda laudatio, bene appellatur *necessaria.* Guelf. a priore *affuerit* ad alterum omittit omnia.

48. *numquid non hoc cogitet.* Turic. *n. q. non enim c.* a sec. manu *n. q. nam hic c.* Guelf. *n. q. nam hoc c.* Camp. *nam aliquid hic c.* cum Goth. *nam aliud hic non c.* Ald. *Enim* in Turic. per H scriptum. cf. 6. 3, 7. *hebes.* Turic. Guelf. Camp. *heres* cum Alm.

inane. Jens. (tac. Gesn.) *mane* cum edd. ante Bad. exc. Camp.

dicimus. Ita Turic. Guelf. Goth. (tac. Gesn.) Camp. cum edd. ante Bad. Reliqui *dicemus.* cf. 52.

eram. Turic. (a sec. manu) Guelf. Camp. *erat.* Sed pr. Turic. manus et *rusticam.*

47. *necessaria,* quam exire non possit defensor ejus, qui videatur condemnari ea lege, h. e. rustici.

48. *nulla lis est,* cf. 5, 9, 3. 4.

49 Quaeramus ergo, num infirmari in aliqua parte lex possit. Quid aliud (saepius dicam) natura permittit, quam ut, cum verba contra sint, de voluntate quaeratur? Generalis igitur quaestio, *Verbis, an voluntate sit standum?* Sed enim in commune de jure omni disputandum semper, nec unquam satis judicatum est. Quaerendum igitur in hac ipsa, qua consistimus, an aliquid inveniri possit,
50 quod scripto adversetur? *Ergo, quisquis non affuerit, exheres erit? quisquis, sine exceptione?* Jam se illa vel ultro offerent argu-

49. *aliqua parte.* Turic. (a pr. manu) *aliquam partem. standum.* Turic. (a sec. manu) Guelf. Camp. *instandum. unquam.* Goth. (tac. Gesn.) omittit.

igitur. Omittunt edd. post Camp. ante Ald. improbante Regio.

possit. Guelf. *potest.*

50. *se — ultro.* Guelf. *ultro v. s. i.* cf. ad §. 8. 61.

49. *in aliqua parte.* Insolita forma pro altera omittente praepositionem, vel: *ab a. p.* vid. not. crit.

saepius dicam. Excusat repetitam toties *naturae* mentionem. cf. 40. 46.

Sed enim. Hae particulae ostendunt obloquentem sibi; qui jam referat, qua ratione suum argumentum adversarius sit exiturus, cui mox resistere conatur.

qua consistimus. „In hac „ipsa lege, qua oppugnor „ego, et de cujus vi dispu„tamus. Vid. de hac judi„ciali vocis acceptione Burm. „ad Qu. Declam. 6, 9. p. 136. „Apol. Tertull. p. 392. ubi „synonyma sunt. Si de ani„mi aequitate *congrediar:* si „de fide *comparearn* (sic puto „legendum, Haverc. *compa„rem*): si de simplicitate *con„sistam.*" Gesnerus. vide Declam. Qu. 252. p. 29. „qua „alia lege cum illo *consistere* „potuerim." 370. p. 372. „aliter mecum tibi *consisten„dum* est." Quod feminino genere utitur „*hac ipsa*" cujusmodi vocabulum praecedit nullum, id inde repeto, quia obversabatur animo ejus *lex.* cf. 5, 10, 105.

menta, *Filius et infans, et aeger non affuit, et qui aberat, et qui militabat, et qui in legatione erat.* Jam multum acti est: posset aliquis non affuisse, et heres esse. Transeat 51 nunc idem ille, qui cogitavit, ut ait Cicero, tibicinis Latini modo ad disertum: *Ut ista concedam: tu nec infans es, nec absuisti, nec*

Filius — aff. Turic. Guelf. *f. enim est et a.* cum Alm. nisi quod huic tribuitur *non* inter *et* atque *a.* (cf. 38. 53.) *f. eger n. a.* Camp. cum Goth. *et i. f. est et n. a.* Jens. cum edd. ante Ald. qui *et aeger f. est e. n. a.* Bad. *f. inf. et aeg. n. a.* cum reliquis. Nos *et* inseruimus post *fil.*

et qui ab. Turic. (a pr. manu) *ut q. a.* cum Alm.

51. *tib. Lat.* Turic. *tibicini L.* cum Jens. (tac. Gesn.) a sec. manu *tibicini Latino* cum Guelf. Bodl. Bal.

inf. es, nec a. nec mil. Num. Ita Codd. mei et edd. ante Bad. cum Alm. Recentiores inserunt post *es* haec: *nec aeger eras*, post *mil.* autem *nec in legatione fuisti.* Bad. tamen nonnisi prius horum. *abfuisti.* Turic. *adfuisti* cum Alm. *affuisti* Guelf. Camp. Goth. Jens. (tac. Gesn.) Tarv. Correxit Regius. Sed habuit jam Vall.

50. *acti.* Non erat quod Gesnerus mallet *actum.* vid. not. crit. ad 4, 2, 21.

posset aliquis. Non dubito quin reponendum sit *potest a.*, neque enim sufficit Obrechti mutatio *possit a.* cf. 6, 3, 12.

51. *ut ait Cicero.* Pro Muren. c. 12. „Transit idem „ICtus *tibicinis latini modo.*“ Ad quae Ernestus in Clavi: „sensus est: Ictus componit „non modo formulam, qua „petitor utatur, sed etiam „ei, a quo petitur. — Valde verisimilis Graevii — „sententia, qui ductam hanc „rationem e scena dicit, in „qua tibicen histrionum „actionem moderabatur, ad„eoque, ut ICtus ab peti„tore ad eum, unde peteba„tur, sic ab uno histrione „ad alterum se converte„bat, et unumquemque can„tu tibiae juvabat.“ Idem ad locum ipsum: „Quare *La„tinus* tibicen dicatur, patet „e Liv. 9, 30. Nempe Ro„mani cives nulli tibicines, „sed e Latinis, ut haruspices „omnes ex Hetruscis.“ cf. et nostrum 5, 11, 9.

nec infans — militasti. Singula quidem, quae prius posuerat, non hic sustulit, nec opus erat.

49 Quaeramus ergo, num infirmari in aliqua parte lex possit. Quid aliud (saepius dicam) natura permittit, quam ut, cum verba contra sint, de voluntate quaeratur? Generalis igitur quaestio, *Verbis, an voluntate sit standum?* Sed enim in commune de jure omni disputandum semper, nec unquam satis judicatum est. Quaerendum igitur in hac ipsa, qua consistimus, an aliquid inveniri possit,
50 quod scripto adversetur? *Ergo, quisquis non affuerit, exheres erit? quisquis*, sine exceptione? Jam se illa vel ultro offerent argu-

49. *aliqua parte.* Turic. (a pr. manu) *aliquam partem.* *standum.* Turic. (a sec. manu) Guelf. Camp. *instandum.* *unquam.* Goth. (tac. Gesn.) omittit.

igitur. Omittunt edd. post Camp. ante Ald. improbante Regio.

possit. Guelf. *potest.*

50. *se — ultro.* Guelf. *ultro v. s. i.* cf. ad §. 8. 61.

49. *in aliqua parte.* Insolita forma pro altera omittente praepositionem, vel: *ab a. p.* vid. not. crit.

saepius dicam. Excusat repetitam toties *naturae* mentionem. cf. 40. 46.

Sed enim. Hae particulae ostendunt obloquentem sibi; qui jam referat, qua ratione suum argumentum adversarius sit exiturus, cui mox resistere conatur.

qua consistimus. „In hac „ipsa lege, qua oppugnor „ego, et de cujus vi dispu„tamus. Vid. de hac judi„ciali vocis acceptione Burm. „ad Qu. Declam. 6, 9. p. 136. „Apol. Tertull. p. 392. ubi „synonyma sunt. Si de ani„mi aequitate *congrediar:* si „de fide *compareant* (sic puto „legendum, Haverc. *compa„rem*): si de simplicitate *con„sistam.*“ Gesnerus. vide Declam. Qu. 252. p. 29. „qua „alia lege cum illo *consistere* „potuerim.“ 370. p. 372. „aliter mecum tibi *consisten„dum* est.“ Quod feminino genere utitur „*hac ipsa*“ cujusmodi vocabulum praecedit nullum, id inde repeto, quia obversabatur animo ejus *lex.* cf. 5, 10, 105.

menta, *Filius et infans, et aeger non affuit, et qui aberat, et qui militabat, et qui in legatione erat.* Jam multum acti eſt: poſſet aliquis non affuiſſe, et heres eſſe. Transeat 51
nunc idem ille, qui cogitavit, ut ait Cicero, tibicinis Latini modo ad diſertum: *Ut iſta concedam: tu nec infans es, nec abſuiſti, nec*

Filius — aff. Turic. Guelf. *f. enim eſt et a.* cum Alm. niſi quod huic tribuitur *non* inter *et* atque *a.* (cf. 38. 53.) *f. eger n. a.* Camp. cum Goth. *et i. f. eſt et n. a.* Jenſ. cum edd. ante Ald. qui *et aeger f. eſt e. n. a.* Bad. *f. inf. et aeg. n. a.* cum reliquis. Nos *et* inſeruimus poſt *fil.*

et qui ab. Turic. (a pr. manu) *ut q. a.* cum Alm.

51. *tib. Lat.* Turic. *tibicini L.* cum Jenſ. (tac. Geſn.) a ſec. manu *tibicini Latino* cum Guelf. Bodl. Bal.

inf. es, nec a. nec mil. Num. Ita Codd. mei et edd. ante Bad. cum Alm. Recentiores inſerunt poſt *es* haec: *nec aeger eras*, poſt *mil.* autem *nec in legatione fuiſti.* Bad. tamen nonniſi prius horum. *abſuiſti.* Turic. *adſuiſti* cum Alm. *affuiſti* Guelf. Camp. Goth. Jenſ. (tac. Geſn.) Tarv. Correxit Regius. Sed habuit jam Vall.

50. *acti.* Non erat quod Geſnerus mallet *actum.* vid. not. crit. ad 4, 2, 21.

poſſet aliquis. Non dubito quin reponendum ſit *poteſt a.*, neque enim ſufficit Obrechti mutatio *poſſit a.* cf. 6, 3, 12.

51. *ut ait Cicero.* Pro Muren. c. 12. „Tranſit idem „ICtus *tibicinis latini modo.*" Ad quae Erneſtius in Clavi: „ſenſus eſt: ICtus componit „non modo formulam, qua „petitor utatur, ſed etiam „ei, a quo petitur. — Valde veriſimilis Graevii — „ſententia, qui ductam hanc „rationem e ſcena dicit, in „qua tibicen hiſtrionum „actionem moderabatur, adeoque, ut ICtus ab peti„tore ad eum, unde peteba„tur, ſic ab uno hiſtrione „ad alterum ſe converte„bat, et unumquemque can„tu tibiae juvabat." Idem ad locum ipſum: „Quare *La*„*tinus* tibicen dicatur, patet „e Liv. 9, 30. Nempe Ro„mani cives nulli tibicines, „ſed e Latinis, ut haruſpices „omnes ex Hetruſcis." cf. et noſtrum 5, 11, 9.

nec infans — militaſti. Singula quidem, quae prius poſuerat, non hic ſuſtulit, nec opus erat.

militasti. Num aliud occurrit, quam illud,
52 *Sed rusticus sum?* Contra, quod palam est dicit, *Ut agere non potueris, assidere potuîsti.* et verum est. Quare redeundum rustico ad animum legumlatoris: *Impietatem punire voluit, ego autem impius non sum.*
53 Contra quae disertus, *Tu impie fecisti*, inquit, *cum exheredationem meruisti: licet te postea vel poenitentia, vel ambitus, ad hoc genus optionis adduxerit. Praeterea, propter te damnatus est pater: videbaris enim de causa pronunciasse.* Ad haec rusticus, *Tu in causa damnationis fuisti: multos offenderas:* 593
inimicitias domui contraxeras. Haec conjecturalia. Illud quoque, quod coloris loco rusticus dicit, *patris fuisse tale consilium, ne uni-*

Num. Edd. post Camp. ante Obr. *Non.* cf. 5, 10, 102.
52. *dicit.* Ita Turic. Guelf. Camp. Goth. Jens. (tac. Gesn.) cum edd. ante Bad. Reliqui *dicet.* cf. 48.
assid. pot. Camp. inserit *non.*
red. rust. Ita Turic. Guelf. Obr. Reliqui inserunt *est.*
53. *optionis.* Tarv. *opinionis.* cf. §. 21.
Praeterea. Turic. Guelf. Camp. *propterea* cum Alm.
Tu in c. Sic Turic. *T. vero in c.* Guelf. Camp. Goth. Jens. (err. Gesn.) cum Alm. (cf. 50. item mox) Bodl. edd. ante Stoer. Reliqui *T. vero c.* cf. 6, 2, 30.
domui. Sic ut Gesn. et Turic. cum edd. ante Leid. exc. Camp. Tarv. Ald. qui *domi* cum Guelf. Goth. et recentioribus quibusdam. Alm. *domus* (cf. modo, item 54.) Voss. 2. *domui* cum Goth. *domi.* *tale.* Omittit Camp. cum Obr.

53. *inquit.* Solus Camp. dat *inquam;* longe melius recepto, ut mihi quidem videtur. cf. 7.
ambitus. Significatione gloriae petendae. vid. 3, 8, 45.

hoc genus optionis. „Ut, „cum praemium liceret tibi „optare, peteres restitutio„nem patris et fratris." Gesnerus.
coloris loco. cf. 4, 2, 88.

versam domum periculo subjiceret. Haec prima quaestione scripti et voluntatis continentur. Intendamus ultra animum, videamusque, an aliquid inveniri praeterea possit, 54
quo id modo fiat. Sedulo imitor quaerentem, ut quaerere doceam, et, omisso speciosiore stili genere, ad utilitatem me summitto discentium. Omnes adhuc quaestiones ex persona petitoris ipsius duximus: cur non

54. *quo — fiat.* Gesnerus praemitti velit *et.* Languet tamen vel sic appendicula. Turic. (a pr. manu) *quod id modo fiet*, unde subit eruere: *quod hoc modo fiet.* Jam autem sequentia ante *Omnes* pro interjectis habeo, et parenthesis includam notis. Nec opus fuerit *enim* inserere ante *imitor.* Apparet, Qu. suam ipsius et designare et excusare rationem docendi, ne quis forte accipiat *imitor* (primam personam sing.) quo sensu modo erat *intendamus*, pluralis, respiciens ille ad lectorem vel tironem eloquentiae.

sp. stili gen. Hoc ipsum Turic. (a pr. manu) nisi quod discerptum: *speciosior est illi g.* Ex Alm. notat *illi* modo Burm. (cf. 53. 58.) A sec. ille manu: *speciosiore illo g.* et sic Guelf. Camp. Tarv. cum Goth. Jens. et edd. ante Ruso. qui primus Regii constitutionem exhibet *sp. illo stili g.* obtemperantibus ante Gesn. omnibus, exc. Obr. Hi dant *sp. illo g.*

duximus. Turic. Guelf. *diximus* cum Alm. et Jens. (tac.

54. *quo — fiat.* cf. not. crit.

stili genere. h. e. „*scriptionis* genere." Neque hoc exemplo redarguitur quod monui ad 6, 1, 42. Aliud erat si dixisset *speciosiore stilo.* Videtur jam audire censores Qu. irrisuros, quod tam humilia doceat, hisque se excusat. *Stilus* est quidquid scribitur, hoc quidem loco, opus de praeceptis eloquentiae, quod si minus utile quam speciosum condere voluisset, poterat supersedere operosa hac tenuitate. Novitium nostrum vocis *stili* usum ab hoc Quintilianeo si discernere jubear, hac fortasse optime defungar responsione: *stilus* apud Qu. est *scriptio* (materia), non *scribendi ratio* (forma). Neque hoc loco agit de orantis, sed de praecipientis ambitu eloquentiae, quem vitarit ipse.

aliquid circa patrem quaerimus? dictum non
55 est, *Cui quis non affuerit, exheres erit.* Cur non conamur et sic quaerere, *Num, cuicunque non affuerit?* Facimus hoc saepe in iis controversiis, in quibus petuntur in vincula, qui parentes suos non alunt, ut eam, quae

Gesn.) reliquisque edd. ante Ald. Correxit Regius. Sed nostrum Goth. Vall. Camp. *d. non est.* Sic Turic. cum Alm. Goth. Voss. 2. Reliqui *d. vero e.* Obr. *d. nempe et.*

55. *et sic.* Ita Turic. Goth. Jens. (tac. Gesn.) Camp. cum Alm. et edd. ante Ald. Reliqui *e. hic.* Turic. tamen a pr. manu *e. si.* Guelf. ab uno *affuerit* ad alterum habet lacunam, ut et Voss. 2. Sed suspicor a me turbatum esse aliquid, ut pro Guelf. notare debuerim Goth. (cf. §. 2. item hac §.) Tum *sic* pro *hic* cedet etiam Guelferbytano.

Num, cuicunque. Turic. *non cumque* (a sec. manu *non cum quis*) cum Alm. *Non* pro *num* habent Tarv. Loc. Ven. Rusc. Sed Tarv. mire *non cum quis recte non aff.* Obr. *num cuicunque quis non aff.*

ut eam, quae. Sic Turic. (a pr. manu) cum Alm. *ut ea quae* Guelf. Camp. cum Goth. (*ea* non notat Gesn.) Vall.

circa patrem. Poterat aliquis tentare *contra p.* (vid. 5, 13, 28.) cf. §. 55. *apprehendi.* Sed nec opus.

55. *Cui quis non affuerit.* Haec cum sit constans omnium librorum scriptura, a nemine adhuc solicitata, non tamen possumus in ea acquiescere. Ex qua si ullus sensus elici potest, neque facilis ille erit, neque idoneus. Legendum censeo *quisquis n. a.* Id nempe probatum ivit omnibus iis, quae adhuc disputavit. Vide mihi §. 50. *Ergo quisquis — exheres erit?* Item §. 58. Mutationem quidem violentam nemo dixerit.

Num — non affuerit. Consequens plane est, postquam dubitationem movimus in eo qui non affuerit, ut jam eandem tentemus in altero, cui debebat adesse idem. Sed hic fortasse clarior existat sententia, si *qui* inseramus post *cuicunque*, ubi facillime intercidebat. Hujus enim aevi scriptores *quicunque* solent ponere absolute. cf. notam crit. mox ad *eumque qui.*

qui parentes suos non alunt. cf. 5, 10, 97.

ut eam, quae — vendidit. Reum peregrinitatis habemus etiam apud Sueton. Claud. 15. Matrem vero ipsam civem

testimonium, in filium peregrinitatis reum dixit, eumque, qui filium lenoni vendidit. In hoc, de quo loquimur, patre quid apprehendi potest? *Damnatus est. Numquid igi-* 56
tur lex ad absolutos tantum patres pertinet?
594 dura prima fronte quaestio. Non despere-

(errante Burm.) Voss. 2. Colb, Turic, (a sec. manu). *at eum qui* Jens. cum edd. ante Rusc. quo acc. Ald. Reliqui *an eum qui* e conjectura Regii. *peregrinitatis.* Sic Colb. MS. Ald. Obr. Capper. Etiam Voss. 2. ponunt, sed hunc cum socio suo Goth. et Vall. (err. Burm.) facere suspicor, qui *peregrinationis* (cf. hac §. item 7, 2, 9.). Turic. Guelf. Camp. *peregrinantis* cum Alm. et edd. ante Rusc. Reliqui *impietatis* e conjectura Regii. Sueton. Claud. 16. *peregrinantem* pro *peregrinitatem.* vid. Oudend.

dixit, eumque, qui. Sic margo Basil. *d. eumque* Turic. Guelf. Camp. Goth. (tac. Gesn.). *d. eum qui* Jens. cum edd. ante Rusc. quo acc. Ald. Reliqui *d. an eum qui* conjiciente Regio.

quid appr. Turic. Guelf. *quod a.* cum plerisque vett. libris. Correxit nostrum Regius, sed habet jam Camp.

filio ex peregrino patre nato civitatem Romanam connubio quoque interveniente non praestare, discimus ex fragmentis Ulpiani Tit. 5. §. 8. Hinc facile concipitur causa, in qua filius matris civis in suspicionem peregrinitatis adductus, ipsius, infensae sibi, testimonio premitur, si, absente vel mortuo patre, cujus conditio ignorabatur, ipsa arguat, peregrinum fuisse maritum suum. Apparet, quare maluerit Qu. in hoc exemplo parentem facere matrem, cum in altero vendentis lenoni filium consentaneum esset patrem designare. Et decebat utriusque parentis aliquod exemplum poni. Nec tamen in hisce scholasticis controversiis propria Romani juris ratio quaerenda est, et succurrit lex Atheniensium quoque in peregrinos sancta, qui civitatem usurpassent. de qua vide Hemsterh. ad Hesych. voce ἐπὶ ξένῃ δίκη. Structura autem est expedita et elegans, ut *eam* referatur ad *alunt*, ubi compendifaciebat Qu. longiorem anfractum verborum: „ut si quis eam non „alat quae" cet.

apprehendi. cf. 6, 4, 18.

56. *dura — quaestio.* cf. 4, 5, 5.

mus. credibile eſt, hoc voluiſſe legumlatorem, ne auxilia liberorum innocentibus deeſſent. Sed hoc dicere ruſtico verecundum eſt, quia innocentem fuiſſe patrem fatetur.
57 Dat aliud argumentum controverſiae, *Damnatus proditionis cum advocato exulet.* Vix videtur poſſe fieri, ut poena filio in eodem patre, et ſi affuerit, et ſi non affuerit, conſtituta ſit. Praeterea lex ad exules nulla pertinet. non ergo credibile eſt, de advocato damnati ſcriptum: (an poſſint enim bona eſſe

56. *legumlatorem.* Camp. *legislatorem.* cf. 52.

67. *controverſiae.* Sic Turic. Guelf. Goth. Jenſ. (err. Geſnero) cum Vall. et edd. ante Venet. exc. Camp. ex quo notavi *controverſia*, quae eſt aliquot vett. multarumque, ut et Geſn. recentiorum ſcriptura probante Regio.

in eodem patre. Ita Turic. Guelf. Camp. cum Goth. Alm. Voſſ. 2. Vall. et edd. ante Ald. Hic, Regio jubente, *eadem patri* cum edd. ante Geſn. exc. Bad. *de advocato,* Ita Turic. Guelf. Camp. Goth. (tac. Geſn.) cum Alm. Bodl. Voſſ. 2. et edd. ante Ruſc. Hic cum rell. ante Leid. *de non adv.* mox, errore, ni fallor, Leidenſis, *non adv.* recentiores, exc. Capper, qui rediit ad Regianam ſcripturam *de non adv.* Male *non* inſeruit Reg. vid. not. ex.

verecundum eſt. Sententia facile apparet: *verecundiam movet, pudorem incutit.* An alibi eodem modo dictum ſit, nondum invenio. Nam feras etiam *non* appoſitum poſt *verecundum,* veluti 4, 5, 19. eſt „cauſa *parum* verecunda." cf. de *verecundia* et 6, 3, 33.

quia. Haud paulo melius legas *qui.*

57. *Dat — controverſiae.* Subjectum ſententiae eſt ipſa illa quae ſequitur ſententia: *Damnatus — exulet.*

in eodem patre. Si pater ille damnatus fuerit, cum, qui eius cauſam oraverat, ſimul exulet, non poteſt is quoque puniri, qui non oraverat.

non ergo — ſcriptum. Cum *lex nulla pertineat ad exules,* credi nequit legem eſſe ſcriptam de advocato damnati, qui neceſſario eſt exul. Hic

ulla exulis?) Rusticus in utraque parte dubium facit. Disertus et *verbis inhaerebit*, in 58

Rusticus. Turic. Guelf. *scholastica* cum libris omnibus ante Ald. qui nostrum suadente Regio, nisi quod Camp. *scholasticus* cum Andr. et Capper. Regii veram esse emendationem nullus dubito; facile enim *exulis rusticus* a somnolento librario primum contrahebatur in *exulisticus*, deinde in notius illud *exulis scholasticus* abibat, unde tandem fieret, quod tralatitium erat antiquis quoque rhetoribus, *exulis scho-*

quidem blanditur eadem quae Gesnero mutatio, *scriptam* pro *scriptum.* Recte tamen manum abstinuit idem. Obversabatur Qu. nomen quaestionis „*scripti* et voluntatis," unde devenit ad hanc formam: „*de advocato damnati* „non potest quidquam esse „scriptum." Quorum quidem verborum ea est sententia: Exulis (nam is est advocatus damnati) nulla mentio potuit fieri in ulla lege. At facta esset, si quidquam statueretur in ejus commodum, veluti ut solus acciperet hereditatem patris: „an possint enim" cet.

Rusticus — facit. „Quid „est *in utraque parte?* Puto „*scripti* et *sententiae;* quem„admodum etiam disertus „utraque repugnat." Gesnerus. Hanc equidem omnium optimam esse censeo interpretationem verborum, quae non curant reliqui interpretes. Quanquam non satis apparet, quomodo in *scripto* possit dubium facere rusticus, nisi quod alterum illud scriptum adhibet, quo exilium irrogatur advocato damnati. Sed id magis tamen spectat ad sententiam. *Utramque partem* enim trahere eo, *sive affuerit sive non affuerit*, nihil habet sanae sententiae. Gedoynus duas partes agnoscit et in *damnato* et in *advocato,* quanquam is supra cum recentioribus *de non advocato* legit pro *de advocato.* Hoc si volebat Qu. scripsisset *in utroque.* Quidquid est de hac dubitatione, verissimam puto diremtionem Gesneri, qui verba haec: *an — exulis,* secernit ab illo *dubium facit,* quod vulgo cum iis conjungunt. Sunt ea obiter interjecta ad fulciendum, quod modo erat positum; nequaquam autem spectant ad summam quaestionem, ut de iis potissimum ambigentes possint fingi litigatores. Agitant hi illam nunc quaestionem: An ei patri, qui mox damnatus sit, debuerit adesse filius. Dubium hoc facit rusticus (cf. 5, 10, 107.), defendit disertus.

quibus nulla exceptio est: et *propter hoc ipsum poenam esse constitutam eis, qui non affuerint, ne periculo exilii deterreantur ab advocatione; et rusticum innocenti non affuisse* dicet. Illud protinus non indignum, quod annotetur, posse ex uno statu duas generales fieri quaestiones, *An quisquis? an cuicunque?*
59 Haec ex duabus personis quaesita sunt. E tertia autem, quae est adversarii, nulla oriri quaestio potest: quia nulla fit ei de sua parte controversia. Nondum tamen cura deficiat.

lastica, quasi declamatio quaedam (cf. 4, 2, 30.) de exule. Huic erroris investigationi obstat quidem quodammodo, quod *scholastica* antiquius est in libris quam *scholasticus*. Hoc enim ab emendante esse in Camp. et Andr. plane censeo. (cf. 5, 13, 19.) Sed perperam continuando orationem vulgaribusque vocabulis assueti multa potuerunt turbare librarii.

58: *affuerint*. Guelf. Camp. *affuerunt* cum Goth. et edd. ante Bad. Nostrum tamen in Turic. *deterr. ab adv.* Turic. *deteneantur avocatione* cum Alm. ex quo sic Burm. *deterreantur a vocatione* (cf. 54. 62.). Suspicor recte abesse praepositionem, qua caret Camp. quoque. De *deten.* cf. Drakenb. ad Liv. 22, 42, 7. *innocenti*. Turic. Guelf. *innocentem* cum Alm. *non indignum*. Turic. (a pr. manu) inserit *id*. Guelf. omittit *non*. cf. ad 6, 2, 11. item hic 59.

58. *Illud — annotetur*. Tantum lucrifactum esse testatur in fine hujus tractationis duarum in hac scholastica personarum, ut jam sciamus ex uno statu, scripti et voluntatis, existere duas quaestiones generales; quod memoriae tironum commendat. Hoc enim est *annotetur*. Quod dicit *protinus* non spectat ad initium aliquod tractationis, sed nexum logicum significat. cf. 5, 10, 102.

59. *ex duabus personis*. Id est, patris et rustici.

de sua parte. „De parte „quam ex paterna hereditate „vult capere." Capper.

595 Iſta enim omnia dici poſſent etiam non reſtituto patre. Nec ſtatim eo tendamus, quod occurrit ultro, *a ruſtico reſtitutum.* Qui id ſubtiliter quaeret, aliquid ſpectabit ultra. Nam, ut genus ſpecies ſequitur, ita ſpeciem genus praecedit. Fingamus ergo ab alio re- 60 ſtitutum, ratiocinativa atque collectiva quaeſtio orietur, *An reſtitutio pro ſublatione judicii ſtet, et perinde valeat, ac ſi judicium non fuiſſet?* Ubi tentabit ruſticus dicere, *ne impetrare quidem aliter potuiſſe ſuorum*

59. *poſſent.* Guelf. Camp. *poſſunt.* *non reſtituto.* Turic. Guelf. omittunt negationem cum Alm. cf. 58. 7, 2, 25.

Qui id. Turic. (a pr. manu) *quid.* Suſpicor fuiſſe a Qu. ſolum *qui.* Alterum pronomen *id* ſenſui officit. *Quid* pro *quod*, mox *quod* pro *qui* conſueti errores. cf. 55. 6, 4, 21.

ſpecies ſeq. Turic. *ſpecias ſ.* a ſec. manu *ſpeciem* et ſic Guelf. Camp. cum edd. ante Ruſc. Nobis addicunt Goth. Voſſ. 2, Vall., recte intuenti etiam Turic.

60. *jud. ſtet, et.* Turic. *judici iſte et*, a ſec. manu noſtrum, cum Guelf. Goth. (tac. Geſn.) Camp. Bodl. Bal. Voſſ. 2. et edd. ante Baſil. quae prima ex margine Badii accivit *ſit* pro *ſtet*, conjecturam Regianam.

Qui id. cf. not. crit.

60. *pro ſublatione judicii ſtet.* Hic quidem verbi *ſtare* uſus inſolens eſt, affinis tamen ei ubi dicuntur *ſtare alicui* ii qui ſatisfaciunt, ei ſufficiunt. Interpretor „an „expleat locum ſublationis „judicii." Nec ſunt tollendae inſolitae locutiones, ſed notandae interim, dum exemplis confirmentur.

potuiſſe ſuorum. Facile quidem hic intercidebat *ſe.* Neque tamen acta prorſus eſt cauſa hujusmodi infinitivorum, an Graeco more poſſint carere reciproco *ſe*, quod noſtro quidem loco abeſt ab omnibus libris. Et ſane exemplis multis hujus ſaltem aevi ſcriptorum defendi poſſe Graecismum cenſeo. cf. 7, 3, 1. Male in hac re inveſtiganda miſcent exempla ubi infinitivus *eſſe* ſubauditur, cum alteris, cujusmodi noſtrum, ubi expreſſus eſt is modus. Ne-

reſtitutionem uno praemio, niſi patre perinde, ac ſi accuſatus non eſſet, revocato: quae res advocati quoque poenam, tanquam is non
61 *affuiſſet, remiſerit.* Tum venimus ad id, quod primum occurrebat, *a ruſtico eſſe reſtitutum patrem.* Ubi rurſus ratiocinamur, *An reſtitutor accipi debeat pro advocato, quando id praeſtiterit, quod advocatus petiit; nec improbum ſit pro ſimili accipi, quod plus*
62 *eſt.* Reliqua jam aequitatis ſunt, *utrius ju-*

patre — revocato. In priore vocabulo Turic. (a pr. manu) *patrem* et ſic Guelf. Camp. cum Goth. Voſſ. 2. Jenſ. In altero idem a pr. manu *revocatò* (ſed hic ſolus praemiſſo *eſſe* non *eſſet*) et ſic Jenſ. (err. Geſn.) Mox Guelf. Camp. Goth. Voſſ. 2. *revocatum*, et Turic. a ſec. manu *eſſet revocatum.*

61. *venimus.* Ita Turic. Camp. Goth. Jenſ. (tac. Geſn.) cum Alm. Voſſ. 2. et edd. ante Baſil. Guelf. non notavi. Reliqui *veniemus.* cf. §. 52. 7, 2, 15. *eſſe reſtitut.* Sic Turic. Guelf. Camp. Reliqui *reſt. eſſe.* Goth. (tac. Geſn.) *eſſe patr. reſt.* cf. 50. 7, 2, 8. *Ubi rurſus.* Goth. (tac. Geſn.) *Unde rurſum* cum Voſſ. 2. nec tamen ex hoc *rurſum*, quod viciſſim eſt in Camp. ſed cum *ubi.* *An reſtitutor.* Sic Turic. (niſi quod *reſtitutus*, ut et Alm.) Guelf. Camp. Goth. (tac. Geſn.) cum Alm. Voſſ. 2. et edd. ante Baſil. quo accedunt Obr. Roll. Capper. Reliqui inſerunt *ruſticus.*

62. *aequitatis.* Turic. Guelf. Goth. (err. Geſn.) Camp. *aetatis* cum Alm. Voſſ. 2. noſtrum dare narratur Vall. *ſunt.* Turic. Camp. *eſt* cum Goth. Voſſ. 2. Vall. et edd.

que enim dubium quin participia praeteriti et futuri, ad quae intelligitur *eſſe*, ſaepiſſime itemque eleganter ponantur ſine pronomine. Parum cavit hanc confuſionem Drakenb. ad Liv. 34, 11, 7.

uno praemio. Quod igitur praemii loco ſibi conceſſum dicit ruſticus, ea eſt ſublatio judicii, non venia data recte damnatis. Ea enim cum duobus data fuiſſet, duplex erat praemium, non unum; quo amplius ei non debebatur.

61. *improbum.* i. e. parum modeſtum.

62. *ſunt.* cf. not. crit.

ſtius ſit deſiderium? Id ipſum adhuc dividitur, *etiamſi uterque ſibi totum vindicaret, nunc utique, cum alter ſemiſſem, alter univerſa, fratre excluſo.* Sed, his tractatis etiam, habet magnum momentum apud judices patris memoria, cum praeſertim de bonis ejus quaeratur. Erit ergo conjectura, *Qua mente pater inteſtatus deceſſerit?* Sed ea pertinet ad qualitatem, quae alterius ſtatus inſtrumentum eſt. Plerumque autem in 65

ante Ruſc. qui ſequitur Regii conjecturam. Alm. *ſunt* dare narratur (cf. 58. 7, 2, 3.). Verum eſſe ſingularem equidem vix dubito, ſive interciderit inter Reli*qua aequitatis* vox ipſa *quaeſtio*, ſive, quod potius, ſubaudiatur, ut ſtruitur genitivus ſtatuum. cf. 3, 10, 4. Plurali *ſunt* ipſa quoque ſententia minus ſit commoda, hunc in modum: „Reliqua cau„ſae, jam pertinent ad aequitatem" nec quidquam ſequitur niſi unum illud de juſto deſiderio. Singularis *eſt* convenientiorem habet ſenſum: „Jam (recenſitis omnibus, quae prius „debebant excuti) quaeſtio aequitatis *reliqua eſt* i. e. reſtat." cf. femininum ſine ſubſtantivo 5, 10, 105. *hab. magn. mom.* Sic Turic. Guelf. Goth. Jenſ. (tac. Geſn.) cum edd. ante Baſil. quo acc. Gryph. Reliqui *m. m. h.* (quibus aſcripſi et Camp.) Tarv. *h. e. m. m.* *qual. quae alt.* Turic. Guelf. Camp. omittunt *quae* cum Alm. Voſſ. 2. Goth. et edd. ante Baſil. Equidem veriſſimam cenſeo emendationem Geſneri omiſſo *quae* poſt *qual.* inſerentis *et*, quod inde faciliime excidebat. Ita conjectura erit inſtrumentum qualitatis, alterius ſtatus.

quae — inſtrumentum eſt. Conjecturam, quae hic fiat, non tam ſua cauſa quam relate ad qualitatem moveri, oſtendit ſcriptor, quomodo et ſupra 3, 6, 43. in ſcripti et voluntatis ſtatu ait *conjecturam* aliquando accipi. Dum conjectura aſſequi conamur, quid, ſi teſtari voluiſſet, teſtaturus fuiſſet pater, id ipſum agimus, ut aequitatem exquiramus, quam ſecuturus fuiſſe videatur pater ruſtici. Ita ſit, ut ad *aequitatem*, i. e. qualitatem (eſt enim aequitas ſpecies qualitatis, quae eſt genus) omnis

ſine cauſarum *de aequitate* tractabitur, quia nihil libentius judices audiunt. Aliquando tamen hunc ordinem mutabit utilitas: ut, ſi in jure minus fiduciae erit, aequitate judicem praeparemus. Nihil habui amplius, quod in
64 univerſum praeciperem. Nunc eamus per ſingulas cauſarum judicialium partes, quas ut perſequi ad ultimam ſpeciem, id eſt, ad 596
ſingulas lites controverſiasque non poſſum: ita de generalibus ſcribere licet, ut, quae in quemque ſtatum frequentiſſime incidant, tradam. Et, quia natura prima quaeſtio eſt, *factumne* ſit, ab hoc ordiar.

64. *de gen.* Turic. Guelf. Camp. *in g.* cum Goth. Alm. Voſſ. 2. et edd. ante Ald. Correxit Regius. Suſpicor a Qu. fuiſſe ſine ulla praepoſitione: ſingulis quidem cauſis non licet ſcribere (ſcil. praecepta) at generalibus licet. Niſi forte malis: *ita generalius.* Sed et ipſa Codd. ſcriptura ferri poteſt. cf. 7, 2, 15. *quemque.* Sic Turic. Guelf. Camp. (niſi quod hic *quemcunque*) Goth. Jenſ. (tac. Geſn.) cum Bodl. Voſſ. 2. et edd. ante Bad. quo acc. Baſil. Obr. Reliqui *quem.* Male. cf. 4, 1, 46. *ab hoc.* Sic Turic. Guelf. Camp. Goth. Jenſ. (tac. Geſn.) cum Voſſ. Vall. et edd. ante Ruſc. corrigente Regio, quocum reliqui *hac.* Contortius ad *quaeſtionem* relatum. Guelf. Goth. (tac. Geſn.) Voſſ. 2. *exordiar.*

haec redeat conjectura. Minus tamen perſpicue qualitas appellatur inſtrumentum ſtatus, cum ſit ipſa ſtatus. Expeditius eſt quod *perſona* dicitur pertinere ad *inſtrumenta qualitatis* 3, 6, 25. quo loco hic utitur Capper. Quam varie *inſtrumenti* vocabulum ponat noſter, vidimus ad 4, 2, 55. cf. hic not. crit.

63. *quia — audiunt.* Goth. (tac. Geſn.) et Campani, ſolorum, ſcriptura *qua — audiunt* longe elegantior videtur. Fortaſſe et *quo* repones.

mutabit utilitas. cf. 2, 13, 3.

64. *ad ultimam ſpeciem.* cf. 7, 1, 23.

II. Conjectura omnis aut *de re*, aut *de animo* est. Utriusque tria tempora, *praeteritum*, *praesens*, *futurum*. *De re* et generales quaestiones sunt, et definitae, id est, et quae non continentur, et quae continentur. *De animo* quaeri non potest, nisi ubi per- 2
sona est, et de facto constat. Ergo, cum *de re* agitur, aut, *quid factum* sit, in dubium venit, aut, *quid fiat*, aut, *quid sit futurum*: ut in generalibus, *An atomorum concursu mundus* sit *effectus? an providentia regatur? an sit aliquando casurus?* in definitis, *An parricidium commiserit Roscius? An regnum affectet Manlius? An recte Verrem sit accusaturus Q. Caecilius?* In judiciis *praeteri-* 3
tum tempus maxime valet. nemo enim accusat, nisi quae facta sunt. Nam, et quae fiant, et quae futura sint, ex praeteritis colliguntur. Quaeritur et, *Unde quid ortum?* ut *pestilentia*, *ira deum*, *an intemperie coeli*, *an cor-*

1. *et quae continentur.* Omittunt Turic. Guelf. cum Alm.
2. *fiat.* Turic. Guelf. *fit* cum Goth. *fit* Jens. Tarv. Ald. Omittit *aut quid fiat* Camp. et sic ortam censeo antiquitus vulgatam protinus aberrante oculo ad *quid fit futurum.*
aut, quid fit. Medium omittunt Jens. et edd. ante Bad.
an fit al. Turic. Guelf. Camp. *aut f. a.* Jens. (tac. Gesn.) *a. fi a.*
3. *Nam, et quae.* Omittunt *et* Turic. Guelf. Camp.
ira. Hoc omittere narratur Alm. habet Turic. (cf. 7, 1, 62. item hic 5.)

1. *non cont. — cont.* Non continentur ipsius in qua oriuntur rei finibus generales, continentur autem finitae.

2. *Roscius — Manlius — Caecilius.* Primum et postremum quaere in oratt. Ciceronis, medium vid. ad 5, 9, 13.

ruptis aquis, *an noxio terrae halitu?* Et, *Quae causa facti?* ut, *Quare ad Trojam quinquaginta reges navigaverint*, *jurejurando adacti*, *an exemplo moti*, \ *an gratificantes* 597
Atridis? quae duo genera non multum inter
4 se distant. Ea vero, quae sunt *praesentis temporis*, si non argumentis, quae necesse est praecessisse, sed oculis deprehendenda sunt, non egent conjectura: ut, si apud Lacedaemonios quaeratur, *An Athenis muri fiant?* Sed et illud quod potest videri extra haec positum, conjecturae genus, cum de aliquo homine quaeritur, *quis sit?* ut est quaesitum contra Urbiniae heredes, *si is*, *qui tanquam filius petebat bona*, *Figulus esset*, *an Sosipa-*

facti. Turic. Guelf. Camp. *facit.*

4. *illud quod potest.* Sic Turic. Camp. cum Alm. 1. *quidem p.* Guelf. Reliqui omittunt *quod.* *haec.* Sic Turic. Guelf. Reliqui *hoc*, quanquam Voss. 2. *haec* dare narratur, quem ego permutatum puto cum Alm. *positum.* Sic Turic. Guelf. Goth. (tac. Gesn.) Camp. cum Voss. 2. Reliqui *propositum.* *quis sit.* Turic. Guelf. Camp. *quid s.* cum Goth. Vall. et edd. ante Venet. quo acc. Stoer. Chouet. Leid. Burm. *si is, qui.* Turic. Guelf. *si quis.* Alm. *quis qui* (cf. §. 3. 6.). *bona, Fig.* Sic Turic. Guelf. Camp. cum Goth. Alm. Voss. 2. et edd. ante Gryph. Reliqui inserunt *Clusinius* jussu Philandri Castilionei.

3. *duo genera.* Scil. quaerendi *Unde quid ortum*, et *quae causa facti.*

4. *An Athenis muri fiant.* „Vid. Nep. 2, 7, 2." Gesn.

Sed et — conjecturae genus. Illud quoque est conjecturae genus, quod, cum videatur alienum a reliquis hisce, malit fortasse aliquis referre ad *qualitatem.* cf. §. 7. Malis fortasse pro *Sed* scribere *Est* (frequenti τῶν *est*, *et*, *sed* confusione). cf. §. 11.

si is, qui. Non dubito quin expungendum sit *si*, natum ex vicinis. cf. not. crit. Causam Urbinianam vide ad 4, 1, 11.

ter? nam et ſubſtantia ejus ſub oculos venit, 5
ut non poſſit quaeri, *an ſit?* quomodo an ultra oceanum; nec, *quid ſit?* nec, *quale ſit?* ſed, *quis ſit?* Verum hoc quoque genus litis ex praeterito pendet, *An hic ſit ex Urbinia natus Cluſinius Figulus?* Fuerunt autem tales noſtris etiam temporibus controverſiae, atque aliquae in meum quoque patrocinium inciderunt. Animi conjectura non dubie in 6
omnia tempora cadit, *Qua mente Ligarius in Africa fuerit? Qua mente Pyrrhus foedus petat? Quomodo laturus ſit Caeſar, ſi Ptolemaeus Pompejum occiderit?* Quaeritur per

5. *an ultra.* Ita Turic. Guelf. Camp. cum Goth. Voſſ. 2. et edd. ante Ruſc. quo acc. Ald. Obr. Reliqui omittunt *an* corrigente Regio. Inſeri inſuper *quaeſtio* ante *an* in Goth. narrat Geſn. *ſed, quis ſit.* Turic. Guelf. *ſ. quod ſ.* cum Goth. Voſſ. 2. *ſ. quid ſ.* Camp. Nobiscum faciunt Jenſ. et edd. ante Bad. exc. Ruſc. quo acc. Geſn. Bip. Reliqui ex conj. Regii *ſ. an quid ſ.*

5. *an ultra oceanum.* cf. 3, 8, 16.

quid — quale. Proprie jam non reſpicit ad „hominem," ut dici debeat *qualis* potius quam *quale;* ſed cavet errorem, ne forte quis credat *quid* (finitionem) hic quaeri, neve *quale* (qualitatem), agnoſcatur autem *conjectura*, in hac quaeſtione: „*quis* ſit."

6. *Pyrrhus foedus.* cf. 2, 16, 7.

Ptolemaeus Pompejum. cf. 3, 8, 56.

Quaeritur — qualitatem. Quae jam eſt poſiturus, qualitatis quoque eſſe ſentiens, adjicit illi *conjecturae* mentioni alteram *qualitatis*, ſicuti modo 7, 1, 62. conjecturam, quam ibi deſignaret, pertinere ad qualitatem monebat. Sic et ubi de induſtria *qualitatem* tractat (c. libri huj. 4. §. 16. 41.), quantitatem tam quae modi ſit quam quae numeri ſubjacere docet *qualitati.* Neque habuit male veterem orandi praeceptorem hujusmodi diviſarum ſuae artis partium, ut hic *conjecturae* et *qualitatis*, conjunctio, imo confuſio, ut jam pridem intel-

conjecturam et qualitatem circa modum, ſpe-
ciem, numerum, *An ſol major, quam terra?* 598
Luna globoſa, an plana, an acuta? Unus
7 *mundus, an plures?* Itemque extra naturales
quaeſtiones, *Majus bellum Trojanum, an*
Peloponneſium? Qualis clypeus Achillis? An
unus Hercules? In iis autem, quae accuſa-
tione ac defenſione conſtant, unum eſt genus,
in quo quaeritur et *de facto*, et *de auctore.*
Quod interim conjunctam quaeſtionem habet,
et utrumque pariter negatur: interim ſepa-
ratam, cum et, *factum ſit, necne?* et, ſi de
facto conſtet, *a quo factum ſit?* ambigitur.
8 Ipſum quoque factum aliquando ſimplicem
quaeſtionem habet, *an homo perierit?* ali-
quando duplicem, *veneno, an cruditate per-*
ierit? Alterum eſt genus *de facto* tantum,
cum, ſi id certum ſit, non poteſt de auctore
dubitari: tertium *de auctore* tantum, cum

6. *conj. et qualitatem.* Sic Turic. Guelf. Camp. (niſi quod hic *qualitate*) cum Goth. Voſſ. 2. Vall. et edd. ante Ald. qui *conj. qualitas*, e conjectura Regii. Mox a Badio inde *c. et quantitas et qualitas* ipſo conjiciente. Alm. dare narratur *c. et qualitas* me quidem incredulo (cf. §. 5. 12.).

7. *Peloponneſium.* Ita Tarv. *peloponenſium* Turic. Camp. cum Alm. Goth. et edd. ante Ven. quo acc. Ald. niſi quod hi *peloponnenſium.* Guelf. *peloponneſſum.* Reliqui *Peloponneſiacum*, conjiciente Regio.

leximus. cf. 5, 14, 12. „Quaeritur circa modum" non minus recte dicitur quam „qu. *de* verbis (7, 1, „13.) *de* idoneo (7, 4, 39.) „*inter* duas leges" (ib. 42.). Ita non cogimur quidquam movere in vetuſtiſſima ſcriptura.

7. *unum eſt genus.* ſcil. conjecturae. cf. §. 4. *Unum* autem refertur ad *alterum* §. 8.

factum constat; sed, a quo sit factum, in
controversiam venit. Et, quod tertio loco 9
posui, non est simplex. Aut enim reus fecisse tantummodo se negat, aut alium fecisse dicit. Sed ne in alterum quidem transferendi criminis una forma est. Interdum enim substituitur *mutua accusatio*, quam Graeci ἀντικατηγορίαν vocant, nostrorum quidam *concertativam*. Interdum in aliquam personam, quae extra discrimen judicii est, transfertur, et alias certam, alias incertam. Et, cum in certam, aut in extrariam, aut in ipsius, qui
periit, voluntatem. In quibus similis, atque 10
in ἀντικατηγορίᾳ, personarum, caussarum, ceterorum comparatio est: ut Cicero, pro Vareno in familiam Ancharianam; pro Scauro circa mortem Bostaris, in matrem avertens

8. *factum constat.* Turic. Guelf. Camp. Goth. Jens. (tac. Gesn.) *f. constet* cum edd. ante Gryph. Male. *sit factum.* Sic Turic. Guelf. Camp. Reliqui *f. s.* cf. 7, 1, 61. hic §. 18.

9. *extrariam, aut.* Turic. Guelf. Camp. Goth. Jens. (tac. Gesn.) inserunt *vitam* cum Alm. Bodl. Vall. Voss. 2. et edd. ante Bad. Pro *extrariam* Goth. (tac. Gesn.) et Voss. 2. *exemplariam,* quanquam prior *explariam.* cf. 7, 1, 55. hic §. 17. *periit.* Turic. Guelf. *petit* cum Goth. Voss. 2. Andr. Jens. Tarv. Ald. Reliqui *perit* ante Bad. Sed Camp. nisi dormitavi, ipsum nostrum. Etiam §. 14. Turic. (a prima manu) et Alm. *perit.*

10. *matrem.* Turic. Guelf. Camp. *mortem* cum Goth. Voss. 2. Hic sensus ab *Et cum in certam* — ad *crimen favit,* nondum ad liquidum est perductus. Primum enim potest videri levius (quanquam ipse vix est ausus) expunxisse

9. *mutua accusatio.* cf. 7. 10. *matrem.* cf. not. crit. 1, 3.

11 crimen, facit. Est etiam illud huic contra- 599
rium comparationis genus, in quo uterque a se factum esse dicit: et illud, in quo non personae inter se, sed ipsae res colliduntur, id est, non, *uter fecerit?* sed, *utrum factum sit?* Cum de *facto* et de *auctore* constat, de *animio*

Regius *vitam*, deinde nemo attendit, quomodo exempla coirent cum praecepto, denique *matrem*, repositum pro *mortem*, quod est in meis quidem scriptis, unde sit requiro. Et jactura quidem illa τοῦ *vitam* non caret excusatione; quoniam errori omnia sunt obnoxia loca, in quibus continuantur et stipantur literae I M A V nec recusat *aut in* abire in *vitam*. Nec sine salebris est, quod „cum crimen transfertur „in *personam*," transfertur in *voluntatem*." Expectabas post *extrariam* non quidem *vol.* sed iterum *personam*. Exempla autem qualia tandem nobis proponuntur? *Anchariana familia* subit in locum *Vareni* (cf. 4, 1, 74.), ubi possis sane agnoscere „*extrariam* voluntatem non ipsius qui *periit*." Sed *mater Bostaris* (modo hujus intelligatur mater) quod nobis sufficit exemplum *voluntate* sua *pereuntis?* Neque enim matris mors anquiritur, sed ipsius Bostaris. Geminus nostro locus est paulo infra §. 23. 24. ubi *voluntaria* profecto est *mors*. Sed dubitare licet, an plane nostrum caussarum genus voluerit repetere Qu. Vix mihi sufficio, sed proferam tamen, quae omnia tentans extudi. Si servos habeas interfectores utrobique et in *Vareno* et in *Bostare*, poterunt Anchariani esse alieni, Bostaris proprii pereuntis. Quod ut contingat, *mater* illa removenda est, cessura fortasse nomini servili: *Myrto*, *Mithram*. Neque enim dubito quin *matrem* (pro *mortem* Codd.) invexerit aliena vetustissimorum editorum curiositas. In prioribus legemus: „Et „cum in certam, aut in *extraria sitam* aut in ipsius qui „periit *voluntate*." *personam sitam* minus moror, quoniam servi intelliguntur; sed displicet *voluntate*, ubi expectabas *potestate*. Deinde obstat tamen alter, quem dixi, locus, ubi „*sua manu* pereunt." cf. 5, 9, 11. De Bostare 5, 13, 28.

11. *Est etiam illud — genus.* Structura est qualis 6, 1, 50. 7, 4, 9.

quaeri potest. Nunc de singulis. Cum pariter negatur, hoc modo: *Adulterium non commisi. Tyrannidem non affectavi.* In caedis ac veneficii caussis frequens est illa divisio, *Non est factum: et, si est factum, ego non feci.* Sed, cum dicimus, *Proba hominem occisum*, accusatoris tantum partes sunt: a reo nihil dici contra, praeter aliquas fortasse suspiciones, potest, quas spargere quam maxime varie oportebit: quia, si unum aliquid affirmaris, probandum est, aut caussa periclitandum. Nam, ut, cum inter id, quod ab adversario, et id, quod a nobis propositum est, quaeritur, videtur utique alterum verum: ita everso, quo defendimur, reliquum 12

11. *pariter negatur.* Ita Turic. Guelf. Goth. (tac. Gesn.) Camp. cum Alm. Voss. 2. et edd. ante Rusc. Reliqui inserunt *utrumque* jubente Regio. *Adult. non comm.* Turic. (a pr. manu) omittit *non* cum Alm. cf. 7, 1, 45.

12. *Nam, ut, cum.* Turic. (a pr. manu) Goth. (tac. Gesn.) Camp. omittunt *ut* cum Alm. Voss. 2.

everso, quo. Turic. *e. quod.* Alm. *averso quod* (cf. 6. 24.). Guelf. Camp. Obr. *ex adverso quoque* (et hoc Turic.

Nunc de singulis. „Adhuc „enim modo breviter, quid „quaeri possit in caussis con„jecturalibus, proposuit. Nunc „incipit retractare quae a §. „inde 7. posuerat." Gesnerus.

pariter negatur. Opponit *pariter* negantem ei qui *divisione* utatur, quae est mox hac ipsa §. Verbum facile subauditur ad *hoc modo* sive *fit*, sive ipsum, quod modo erat, *negatur.*

12. *a reo — potest.* Negat reus eum, qui sit mortuus, occisum; nec temere certum mortis genus designabit, ne forte teneatur quasi confessus, si hoc probare non potuerit. Respondet huic §. 13. „At „cum quaerimus — nihil ter„tium est."

videtur utique alterum verum. cf. 5, 10, 69. qui locus ut a nostro lucem accipit, ita huic vicissim ministrat.

13 est, quo premimur. At, cum quaerimus de ambiguis signis *cruditatis* et *veneni*, nihil tertium est; ideoque utraque pars, quod proposuit, tuetur. Interim autem *ex re* quaeritur, *veneficium fuerit*, *an cruditas?* cum aliqua ex ipsa citra personam quoque argumenta
14 ducuntur. Refert enim, *convivium praecesserit*, *an tristitia? labor*, *an otium? vigilia*, *an quies? Aetas* quoque ejus, qui periit, discrimen facit. Interest, *subito defecerit*, *an longiore valetudine consumtus sit?* Liberior adhuc in utramque partem disputatio, si tantum subita mors in quaestionem venit.
15 Interim ex *persona* probatio *rei* petitur, *ut propterea credibile sit*, *venenum fuisse*, *quia credibile est*, *ab hoc factum veneficium:* vel contra. Cum vero *de reo* et *de facto* quaeri-

quoque a sec. manu). Goth. Voss. 2. *everso uno.* Tarv. Rusc. *ex adverso quo.* Jens. Loc. Ven. *ex everso quo.* Nostrum Vall. Ald. Bad. pr. item Gesn. nisi quod inserit *uno.* Reliqui, suadente Regio, *ex adverso unum est quo.*

defendimur. Turic. Guelf. Camp. *defendere* cum Goth. Alm. Voss. 2. Obr. *defenderemur* Vall. ref. Badio, me vix credente. cf. 6, 2, 20. hic §. 24.

13. *tertium.* Guelf. *certum.*

14. *labor, an otium.* Turic. Guelf. Camp. *laborantium* cum Goth. Alm. Voss. 2. Vall. et edd. ante Ald. Correxit Regius, egregie. *periit.* Sic Turic. Guelf. Goth. (tac. Gesn.) Camp. cum Voss. 2. Obr. Reliqui *perierit.*

15. *de reo.* Turic. Camp. *de re* cum Alm.

14. *an tristitia.* Quantivis pretii est Philandri conjecturam, praemittentis hisce vocem *laetitia*, de cujus ego veritate non dubito. Tum *conv.* accipies accusativum.

Liberior adhuc. Comparativo subjicitur *adhuc*, contra quam dixi ad 2, 19, 2. cf. 2, 10, 2. 8, 5, 34. 12, 10, 7.

tur, naturalis ordo est, ut prius factum esse accusator probet, deinde a reo factum. Si tamen plures in persona probationes habuerit, convertit hunc ordinem.
16 Defensor autem prius negabit esse factum: quia, si in hac parte vicerit, reliqua non necesse habet dicere; victo superest, ut tueri se possit. Illic quoque, ubi *de facto tantum* controversia est, quod si probetur, non possit de auctore dubitari, similiter argumenta et ex *persona*, et ex *re* ducuntur, sed in unam facti quaestionem: sicut in illa controversia
17 (utendum est enim et his exemplis, quae sunt discentibus magis familiaria), *Abdicatus medicinae studuit. Cum pater ejus aegrotaret, desperantibus de eo ceteris medicis, adhibitus, sanaturum se dixit, si is potionem a se datam bibisset.*

persona. Sic Turic. Guelf. Camp. cum Goth. Voss. 2. et edd. ante Bad. quo acc. Obr. Reliqui *personam* conjiciente Badio. *convertit.* Sic Turic. Guelf. Goth. Jens. (tac. Gesn.) cum Voss. 2. et edd. ante Bad. exc. Camp. Reliqui *convertet.* cf. 7, 1, 61.

17. *utendum est enim.* Turic. *aūdum e. habet.* Guelf. *aut dum e. habet.* Proclivis error τοῦ *habet* pro *enim.* cf. 7, 1, 48. *si is potionem.* Turic. Guelf. *suspitionem* cum Alm. *si is* omittit Camp. *datam bibisset.* Turic. (a sec. manu) inserit *eum.* Guelf. ins. *cum.* An fuit *combibisset?*

15. *in persona.* Structura veteribus satis frequens, ubi solemus hodie vulgo usurpare *de* pro *in.* cf. F. A. Wolfius in Epistola ad Vaterum, ejus Annotationibus in Aristot. Rhetorica subjuncta p. 211. item 7, 4, 42.

17. *et his.* Non satis placet *et.* An erit: *etenim* (etsi hoc vocabulum alibi apud nostrum me reperire non memini. cf. 7, 4, 5. De structura postponendi cf. Ern. ad Horat. Tursl. p. 234.) — *est?* An: — *et hic?* De *re* cf. 5, 10, 96.

Pater, acceptae potionis epota parte, dixit, venenum sibi datum: filius, quod reliquum erat, exhausit: pater decessit: ille parricidii
18 *reus est.* Manifestum, quis potionem dederit, quae si veneni fuit, nulla quaestio *de* 601
auctore: tamen, *an venenum fuerit*, ex argumentis a persona ductis colligetur. Superest tertium, in quo *factum* esse constat aliquid: *a quo sit factum*, quaeritur. Cujus rei supervacuum est ponere exemplum, cum plurima sint hujusmodi judicia, ut; *hominem occisum esse manifestum sit*, vel *sacrilegium commissum:* is autem, qui arguitur fecisse, neget. Ex hoc nascitur ἀντικατηγορία. Utique enim factum esse convenit, quod duo invi-

epota. Goth. (tac. Gesn.) *pota* cum Voss. 2. cf. §. 9. 25.

18. *Manif. quis.* Sic Turic. Guelf. Camp. Goth. Jens. (tac. Gesn.) cum edd. ante Basil. Reliqui inserunt *est.* *quae si veneni fuit.* Haec habent etiam Turic. Guelf. (nisi quod hic *fuerit*) Camp. Absunt ab edd. a Badio inde ante Gesn. *tamen.* Ita Turic. Guelf. Camp. cum Goth. Voss. 2. Alm. et edd. ante Bad. quo acc. Gesn. Bip. Ille reposuit *tantum*, recipientibus reliquis. *ven. fuerit.* Sic Turic. (nisi quod *fuerat*) Guelf. Goth. (tac. Gesn.) Camp. cum Obr. Reliqui *f. v.* cf. §. 8. 26. *constat aliquid.* Turic. *c. aliquod.* *Cujus.* Sic Turic. cum Obr. Reliqui *Ejus.* *ut, hom. — fit.* Sic Turic. Guelf. Camp. Goth. (tac. Gesn.) cum Alm. Voss. 2. Obr. Reliqui *ut si h. — est.* cf. 7, 1, 9. *enim.* Sic Turic. (a pr. manu) cum Alm. Reliqui *hoc.* cf. §. 17. 7, 4, 5.

18. *quae si veneni fuit.* Si veneni non fuit potio, nullum *factum* (seu *delictum*) est, nec opus *auctorem* quaerere; neque enim datae potionis auctor requiritur, sed veneficii. Ita apparet, quare haec verba interjecerit scriptor, quae temere expunxit Regius.

tertium. cf. §. 15. 16.

cem objiciunt. In quo quidem genere cau- 19
sarum admonet Celsus, fieri id in foro non posse: quod neminem ignorare arbitror. De uno reo consilium cogitur etiam: et, si qui sunt, qui invicem accusent, alterum judicium praeferre necesse est. Apollodorus quo- 20
que ἀντικατηγορίαν duas esse controversias dixit: et sunt revera secundum forense jus duae lites. Potest tamen hoc genus in cognitionem venire senatus, aut principis. Sed in judicio quoque nihil interest actionum: simul de

19. *uno reo.* Sic Turic. Guelf. Camp. cum Voss. 2. et edd. ante Rusc. Reliqui inserunt *enim* jubente Regio.

cog. etiam: et, si. Sic Turic. Guelf. Camp. cum edd. ante Ald. c. *etiam si.* Goth. (tac. Gesn.) cum Vall. nec dubito quin et Voss. 2. (cf. §. 12. 24.) Reliqui expungunt *etiam*, duce Regio. *praeferre.* Ita Turic. Guelf. (a sec. manu) Camp. cum Goth. Voss. 2. Alm. Bodl. et edd. ante Stoer. (qui *perferre* cum Chouet. Leid.) quo acc. Gibs. *proferre* Obr. sequentibus recentioribus, sed et Guelf. ita a pr. manu.

20. *actionum: simul.* Hic ausi sumus expungere omnium quidem librorum vocem *utrum*, quam natam suspicamur ex.

19. *De uno — etiam.* Ipsa cogendorum judicum formula fert, ut non nisi de uno reo quaeratur in foro.

alterum — praeferre. Pronomen interpretare ut §. 12. „Unum horum, qui se invicem accusatores profitentur, „alteri praeferant, accusato„risque partibus solum fungi „jubeant judices necesse est." Sic omnis accusatio mutua excluditur foro. Perperam Gedoynus: „il faut — un „second jugement."

20. *cognitionem.* cf. 5, 10, 1.

Sed — actionum. Actiones hoc loco sunt orationes patronorum, quae hoc potissimum vocabulo appellantur, quo clarius sit discrimen declamationum scholasticarum. Has igitur vel in ipso foro negat differre ab earum controversiarum declamationibus, in quibus sit mutua accusatio. Ut enim de uno tantum feratur judicium, pronunciari tamen simul de utroque, cum

utroque pronunciatur, etiamsi de uno fer-
21 tur. Quo in genere semper prior debebit esse defensio: primum, quia natura potior est salus nostra, quam adversarii pernicies: deinde, quod plus habebimus in accusatione auctoritatis, si prius de innocentia nostra constiterit: postremo, quod ita demum duplex causa erit. nam, qui dicit, *Ego non occidi*, habet reliquam partem, ut dicat, *Tu occidisti:* at, qui dicit, *Tu occidisti*, supervacuum habet postea dicere, *Ego non occidi.* 602

praecedentis ultimis *onum*. cf. 6, 3, 68. hic §. 11. Turbat enim omnia. *pronunciatur.* Sic Turic. Camp. Goth. (tac. Gesn.) Reliqui *pronuncietur*, inter quos et Guelf.

etiamsi — fertur. Turic. Guelf. Camp. Goth. Jens. (tac. Gesn.) *an etiamsi d. u. f.* cum Bodl. Alm. Voss. 2. et edd. ante Ald. qui *an sententia si d. u. feratur* cum Basil. optante sic magis quam reponente Regio. Mox Badius, immemor solitae mutandi verecundiae: *an de uno seorsim*, ex sola conjectura, in cujus sententiam pedibus iverunt reliqui. Nos expungere *an* sustinuimus, velut consulto insertum a librariis, qui casu modo incidissent in *utrum*. Ita *si* paulo ante §. 18. non inconsulto obtrusum, postquam *sit* abierat in *est*. Etiam §. 28. *tamen hoc* Turic. a pr. manu *t. an h.*

21. *dicat — supervacuum.* Turic. Camp. *dicat t. o. vacuum.* Interposuit verba *at q. d. t. o.* Regius, dexterrime, (cf. 5, 10, 14.), in quibus *at* solum potuit aliter scribi a Qu. cetera sunt necessaria. Omittunt ea Alm. Voss. 2. Vall. edd. ante Ald. Ipse omissionem in Guelf. notavi nullam (per errorem haud dubie) praeter *super*, quod et ibi deest ante *vacuum*, miro!

condemnato reo, qui se adversarii incusatione tutatus erat, absolvatur suspicione accusator, et vicissim hoc causam non tenente reus habeat sibi tacite consentientes judices, ut jam, si libeat, possit alio judicio petere accusatorem. *Pronunciare* h. l. est animi sensus promere, *ferre* judicis sententiam dare; generale alterum, alterum proprium.

Hae porro actiones conſtant *comparatione:* 22
ipſa comparatio non una via ducitur. Aut enim totam cauſam noſtram cum tota adverſarii cauſa componimus, aut ſingula argumenta cum ſingulis. quorum utrum ſit faciendum, non poteſt, niſi ex ipſius litis utilitate, cognoſci: ut Cicero ſingula pro Vareno comparat in primo crimine: eſt enim ſuperior, cum perſona alieni cum perſona matris temere comparetur. Quare optimum eſt, ſi fieri potuerit, ut ſingula vincantur a ſingulis: ſed, ſi quando in partibus laborabimus, univerſitate pugnandum eſt. Sive invicem 23
accuſant; ſive crimen reus citra accuſationem in adverſarium vertit, ut Roſcius in accuſa-

22. *quorum.* Turic. Guelf. Camp. *quarum.*

ſuperior, cum. Turic. *ſ. enim.* Guelf. omittit *cum,* ut et edd. ante Ald. exc. Camp. Habent *cum* Goth. et Vall.

comparetur. Turic. Guelf. *compararetur* cum edd. ante Ruſc. exc. Camp. Tarv. *comparatur* Goth. Per ſe quidem praeteritum ferri poteſt, ſi cauſa ipſa talis fuerit.

potuerit. Sic Turic. Guelf. Camp. Goth. (tac. Geſn.) cum Voſſ. 2. Reliqui *poterit.* cf. §. 29. *laborabimus.* Turic. *laboravimus.* Camp. *laboramus* cum Goth. Voſſ. 2.

23. *eſt. Sive.* Turic. Guelf. Camp. inſerunt *ut* cum Goth. Geſnerus *At* eruit inde; equidem in fine ſenſus totius *comparentur* ſcribendum cenſeo, neque enim placet abrupta illa ratio receptae ſcripturae.

22. *porro.* Hic quidem oppoſitio nulla, ſed tranſitus modo ad ulteriora. cf. 5, 13, 40.

eſt enim ſuperior. „Haec „plane intelligi non poſſe ar„bitror: quod non extat illa „pro Vareno Tullii oratio." Geſnerus. In voce *ſuperior* equidem Ciceronem intelligendum cenſeo, non Varenum, ut Capper.

23. *eſt. Sive.* cf. not. crit.

Roſcius. Amerinum intellige, pro quo egit Cicero.

tores suos, quamvis reos non fecisset; sive in ipsos, quos sua manu periisse dicemus, factum deflectitur: non aliter, quam in iis, quae mutuam accusationem habeant, utriusque partis argumenta inter se comparantur.
24 Id autem genus, de quo novissime dixi, non solum in scholis saepe tractatur, sed etiam in foro. Nam id est in causa Naevii Arpiniani solum quaesitum, *Praecipitata esset ab eo uxor, an se ipsa sua sponte jecisset?* 603
Cujus actionem equidem solam in hoc tempus

24. *Naevii Arpiniani.* Sic Turic. Guelf. Camp. cum Goth. Voss. 2. Vall. Andr. *N. Appiniani* Jens. cum edd. ante Gryph. (nisi quod Rusc. *Appiani*) qui *N. Apruniani* cum edd. ante Burm. qui *N. Aproniani* cum recentioribus.

Praecipitata. Sic Turic. (a pr. manu) cum Alm. probante Burm. reliqui *Praecipitatane.* *Cujus.* Sic Turic. Guelf. Camp. cum Goth. Alm. Voss. 2. Vall. et edd. ante Ald. qui recepit primus Regii conjecturam *quam.*

equidem. Turic. (a pr. manu) *et quaedam.* Alm. *qui-*

24. *novissime dixi.* „Tum „hic, tum supra 5. 9.“ Gesn.

Naevii Arpiniani. Taciti locus Ann. 4, 22. ubi *Apronia* Plautii Silvani uxor a marito in praeceps jacta, ipso causante mortem sponte sumsisse fingitur, sub Tiberio anno post Christum 24, *similem non eandem rem* narrat, ut rectissime monet ibi summus Lipsius. Naeviana haec causa bonis argumentis a Dodwello (§. 17. Annal. Qu.) assignatur 70 post Christum anno, cum Qu. 28 aetatis suae ageret. *Actionem* autem, id quod animadvertit Gesnerus, cum dicat orationem suam Qu., non est cogitandum de *declamatione* (cf. modo ad §. 20.) qua vetus illa Aproniae causa repetita fuerit in schola. Quae cum ita sint, apparet summa Burmanni levitas, Tacito et nostro eandem causam narratam sibi persuadentis, eique opinioni fulciendae nihil non novantis in loco nostro. Praeter temporis enim rationes manifestae sunt plurimae rei utriusque differentiae.

equidem. cf. not. crit.

emiseram, quod ipsum me fecisse ductum juvenili cupiditate gloriae fateor. Nam ceterae, quae sub nomine meo feruntur, negligentia excipientium in quaestum notariorum corruptae, minimam partem mei habent. Est et alia duplex conjectura, huic ἀντικατηγορίᾳ diversa, de praemiis; ut in illa controversia, *Tyrannus suspicatus a medico suo datum sibi venenum, torsit eum: et, cum is dedisse se negaret, arcessit alterum medicum: ille datum ei venenum dixit, sed se antidotum daturum: et dedit ei potionem, qua epota ty-* 25

dam. (cf. §. 12. 31.) Censeo a Qu. esse *et quidem*, non *equidem*. *ipf. me fec. d.* Turic. (a pr. manu) *i. efficis eductum*. Guelf. Camp. *i. effecisse seductum* cum Turic. (sec. manu) Goth. 2. et edd. ante Ald. *me f. sed.* omisso *ipf.* Goth. 1. Voss. 2. Vall. (cf. §. 19. 55.) *i. f. sed.* Bad. cum edd. ante Obr. qui *i. me f. sed.* Ald. *i. f. ductum* cum Burm. et recentioribus. Nostrum probat Gesnerus. cf. 7, 1, 60.

juvenili. Turic. *juvenali.* *feruntur.* Turic. *fecerit.*

25. *alia.* Voss. 2. *ipsa* solus. Velim pluribus cognitoribus vindicari hanc scripturam, quae tamen ne in Goth. quidem compareat. (cf. §. 17. 26.) *ἀντικ. diversa.* Sic Turic. Guelf. Camp. Goth. Jens. (tac. Gesn.) cum Alm. Voss. 2. Vall. et edd. ante Ald. quo acc. Obr. Reliqui inserunt *non*, conjiciente Regio. cf. 7, 1, 59. hic 33.

is dedisse. Sic Turic. Goth. (tac. Gesn.) cum Voss. 2. Obr. Reliqui *id d.* *se neg.* Turic. *semper n.* cum Alm. Sed ille a sec. manu *se pernegaret* egregie. *epota tyrannus.* Omittit Goth. (tac. Gesn.) *epotata t.* Turic. Guelf.

notariorum. vide Brissonium de V. S.

25. *Est et alia.* cf. not. crit.

ἀντικατ. diversa. Materiae causa diversam vocat, quoniam est de praemiis controversia, ἀντικατηγορία de poena. cf. 5, 10, 4.

Tyrannus suspicatus. „Vide „Sopatrum in Rhett. ed. Al„din. T. 2. p. 187." Capper.

se negaret. cf. not. crit.

rannus decesſit. De praemio duo medici contendunt. Nam, ut illic factum in adverſarium transferentium, ita hic ſibi vindicantium *perſonae*, *cauſae*, *facultates*, *tempora*,
26 *inſtrumenta*, *teſtimonia* comparantur. Illud quoque, etiamſi non eſt ἀντικατηγορία, ſimili 604
tamen ratione tractatur, in quo citra accuſationem quaeritur, *utrum factum ſit.* Utraque enim pars ſuam expoſitionem habet, atque eam tuetur: ut in lite Urbiniana petitor dicit, *Cluſinium Figulum filium Urbiniae, acie victa, in qua ſteterat, fugiſſe: jactatumque caſibus variis, retentum etiam a rege, tandem in Italiam ac patriam ſuam Marginos veniſſe, atque ibi agnoſci:* Pollio contra, *ſerviſſe eum Piſauri dominis duobus, medicinam factitaſſe, manumiſſum alienae ſe familiae venali immiſcuiſſe, ac rogantem, ut eis ſervi-*

26. *etiamſi.* Sic Turic. Guelf. Camp. cum edd. a Gryph. inde ante Burm. qui *etiam* per ſphalma. Reliqui *etſi.* *ſimili tamen.* Turic. *ſimilia* cum Alm. Voſſ. 2. (ref. Burm.) ſed Goth. Guelf. omittunt *tamen* (cf. §. 25. 28.) quae et Turic. ſec. manus. *ſuam exp.* Sic Turic. Guelf. Goth. (tac. Geſn.) Camp. Reliqui *e. ſ.* cf. §. 18. 40.

26. *utrum factum ſit.* cf. §. 11.

Marginos. „Ignotus mihi „locus ille, neque in Italia „tali nomine urbem reperire „potui. *Marcina* in Picentinis fuit, de qua Cluver. „Ital. antiq. l. 4. c. 6.“ Burmannus.

ut eis ſerviret. „Quibus? „difficile dictu; praeſertim „cum ignota ſint reliqua cauſae. Sed ſi ponas, ex proximo *ſerviret* ſibilum adhaeſiſſe voci *ei*, commode intelligas Urbiniam, cui ideo „voluerit ſervire homo, ut „ſubrepere facilius in nomen „et gentem alienam poſſet.“ Geſnerus. Longe deterior emendatio, et ipſa ex ingenio, ut videtur, facta Ob-

ret, *emtum*. Nonne tota lis constat duarum 27
caussarum comparatione, et conjectura duplici atque diversa? Quae autem accusantium ac defendentium, eadem petentium et infitiantium ratio est. Ducitur conjectura primum *a praeteritis*. In his sunt *personae*, *caussae*, *consilia*. Nam is ordo est, ut *facere voluerit*, *potuerit*, *fecerit*. Ideoque intuendum ante omnia, qualis sit, de quo agitur. Accusa- 28
toris autem est efficere, ut, si quid objecerit, non solum turpe sit, sed etiam crimini, de quo est judicium, quam maxime conveniat. Nam, si *reum caedis*, *impudicum* vel *adulterum* vocet, laedat quidem infamia: minus tamen hoc ad fidem valeat, quam si *audacem*, *petulantem*, *crudelem*, *temerarium* ostenderit. Patrono, si fieri potuerit, id agendum 29
est, ut objecta vel neget, vel defendat, vel minuat. proximum est, ut a praesenti quae-

27. *ac def.* Sic Turic. Guelf. Goth. (tac. Gesn.) Reliqui *atque d.* *voluerit.* Turic. *voluit.*

28. *de quo est.* Ultimum omittit Turic. Camp. *laedat.* Goth. (tac. Gesn.) *ledet* cum Voss. 2. cf. 26. 31.

29. *potuerit.* Ita Turic. Guelf. Goth. Jens. (tac. Gesn.) cum Voss. 2. Obr. et edd. ante Bad. Omittit *Patrono — potuerit* Camp. Reliqui *poterit.* cf. §. 22.

rechti *uti serviret.* Haereo praeterea in voce *alienae.* Qualis est „familia venalis „*aliena?*" Non igitur sui domini, a quo erat manumissus? Sed id hunc quidem facere non videtur. An erat *alicui?*

27. *atque diversa.* An fuit *eaque diversa?* quoniam *atque* ante consonantem.

personae — consilia. Haec tria ad solam *voluntatem* videntur spectare, si quis conferat §. 44. ubi est „Excussa „*prima* parte *an voluerit.*"

ſtione ſeparet. Sunt enim pleraque non ſolum diſſimilia, ſed etiam aliquando contraria: ut, ſi reus furti *prodigus* dicatur, aut *negligens*. Neque enim videtur in eundem et
30 contemtus pecuniae, et cupiditas cadere. Si deerunt haec remedia, ad illa declinandum eſt, non de hoc quaeri, nec eum, qui ali- 605
quando peccaverit, utique commiſiſſe omnia: et hanc fiduciam fuiſſe accuſatoribus falſa objiciendi, quod laeſum et vulneratum reum
31 ſperavere hac invidia opprimi poſſe. Alia propoſitio eſt accuſatoris, contra quam loci oriuntur. Saepe a perſona prior ducit argumenta defenſor, et interim *generaliter*, *Incredibile eſſe, a filio patrem occiſum, ab in-*

30. *hac — poſſe.* Turic. Guelf. *haec — poſſet.* Jenſ. *hic — poſſe.*

31. *prop. eſt.* Turic. Guelf. Camp. *propoſitione* cum Alm. Goth. Voſſ. 2. Pro *Alia* Goth. Voſſ. 2. *talia.*

contra quam. Turic. a pr. manu c. *qua.*

prior — def. Haec Ald. cum edd. ante Obr. omittit ex levi Regii conjectura. MSS. habent etiam Vall.

patr. occ. Sic Turic. Guelf. Camp. cum Goth. Voſſ. 2. Vall. *virum occ.* Jenſ. (err. Geſn.) cum edd. ante Ald. quo

29. *negligens.* Non attentus ad rem. vide Graev. ad Cic. Epiſt. ad Fam. 3, 8. indicante Burm.

30. *ſperavere.* „vid. leg. „*ſperaverint.*“ Geſnerus. Nec multum proficit cum Camp. legere *qui* pro *quod.*

31. *Alia — oriuntur.* Hic ego plane probandam cenſeo emendationem a Geſnero propoſitam: „Alii a propoſitione „accuſatoris contraque loci „oriuntur.“ Modo tenens a dici loco τῆς *pro.* Adhuc *perſonam* rei tractatam nobis oſtenderat Qu. ſed ita, ut extra cauſam peterent actores, pro ea vel contra eam dicenda. Nunc ex ipſa *criminis propoſitione*, veluti hac: Roſcius patrem occidit, locos duci monet. cf. not. crit.

peratore proditam hoſtibus patriam. Facile reſpondetur, vel, *quod omnia ſcelera in malos cadant, ideoque ſaepe deprehenſa ſint:* vel, *quod indignum ſit, crimina ipſa atrocitate defendi.* Interim *proprie;* quod eſt varium. 32
Nam dignitas et tuetur reum, et nonnunquam ipſa in argumentum facti convertitur, tanquam inde fuerit ſpes impunitatis: perinde paupertas, humilitas, opes, ut cuique ingenio vis eſt, in diverſum trahuntur. Probi 33
vero mores, et anteactae vitae integritas, nunquam non plurimum profuerint. Si nihil objicietur, patronus quidem in hoc vehementer incumbet: accuſator autem ad praeſentem quaeſtionem, de qua ſola judicium

accedere narratur Alm. (cf. §. 24. item hac §.) Ald. ex conj. Regii inſerit *ab uxore virum* cum recentioribus.

ideoque. Turic. Guelf. Goth. (tac. Geſn.) Camp. *ideo*, male. *indignum.* Turic. Guelf. Camp. *ingenium* cum Alm. Goth. Voſſ. 2. et edd. ante Ald. Noſtra ex hujus ni fallor conjectura, quae non dubito quin vera ſit, etiamſi Burmannus cenſet *ingenium* non male hic uſurpari pro *ingenioſum.* *defendi.* Turic. Guelf. Camp. *defendit* cum Goth. *defendet* Alm. (cf. hac §. item 40.) Voſſ. 2. (cf. §. 28. 42.)

32. *impun. perinde.* Quod hic inſerunt reliqui *ſed*, omittit Turic. cum Obr.

33. *profuerint.* Camp. *profuerit.* Goth. *profuerunt.* Placet.

indignum. cf. not. crit.

32. *ut cuique — vis.* Fateor hoc contorte ſtructum mihi videri. Malim aut *ingenii*, aut *ut quisque ingenioſus eſt.*

33. *patronus — incumbet.* „Ut pro L. Murena." Burm. Parum recte adhibitus locus. Neque enim incumbit Cicero (cap. 5.) in ſilentium accuſatorum de vita anteacta Murenae, ſed eorum reprehenſionem diluit.

Pater, acceptae potionis epota parte, dixit, venenum sibi datum: filius, quod reliquum erat, exhausit: pater decessit: ille parricidii
18 *reus est.* Manifestum, quis potionem dederit, quae si veneni fuit, nulla quaestio *de* 601
auctore: tamen, *an venenum fuerit*, ex argumentis a persona ductis colligetur. Superest tertium, in quo *factum* esse constat aliquid: *a quo sit factum*, quaeritur. Cujus rei supervacuum est ponere exemplum, cum plurima sint hujusmodi judicia, ut; *hominem accisum esse manifestum sit*, vel *sacrilegium commissum:* is autem, qui arguitur fecisse, neget. Ex hoc nascitur ἀντικατηγορία. Utique enim factum esse convenit, quod duo invi-

epota. Goth. (tac. Gesn.) *pota* cum Voss. 2. cf. §. 9. 25.

18. *Manif. quis.* Sic Turic. Guelf. Camp. Goth. Jens. (tac. Gesn.) cum edd. ante Basil. Reliqui inserunt *est.*

quae si veneni fuit. Haec habent etiam Turic. Guelf. (nisi quod hic *fuerit*) Camp. Absunt ab edd. a Badio inde ante Gesn. *tamen.* Ita Turic. Guelf. Camp. cum Goth. Voss. 2. Alm. et edd. ante Bad. quo acc. Gesn. Bip. Ille reposuit *tantum*, recipientibus reliquis.

ven. fuerit. Sic Turic. (nisi quod *fuerat*) Guelf. Goth. (tac. Gesn.) Camp. cum Obr. Reliqui *f. v.* cf. §. 8. 26.

constat aliquid. Turic. *c. aliquod.* *Cujus.* Sic Turic. cum Obr. Reliqui *Ejus.* *ut, hom. — sit.* Sic Turic. Guelf. Camp. Goth. (tac. Gesn.) cum Alm. Voss. 2. Obr. Reliqui *ut si h. — est.* cf. 7, 1, 9. *enim.* Sic Turic. (a pr. manu) cum Alm. Reliqui *hoc.* cf. §. 17. 7, 4, 5.

18. *quae si veneni fuit.* Si veneni non fuit potio, nullum *factum* (seu *delictum*) est, nec opus *auctorem* quaerere; neque enim datae potionis auctor requiritur, sed veneficii. Ita apparet, quare haec verba interjecerit scriptor, quae temere expunxit Regius.

tertium. cf. §. 15. 16.

cem objiciunt. In quo quidem genere cau- 19
sarum admonet Celsus, fieri id in foro non
posse: quod neminem ignorare arbitror. De
uno reo consilium cogitur etiam: et, si qui
sunt, qui invicem accusent, alterum judi-
cium praeferre necesse est. Apollodorus quo- 20
que ἀντικατηγορίαν duas esse controversias di-
xit: et sunt revera secundum forense jus duae
lites. Potest tamen hoc genus in cognitionem
venire senatus, aut principis. Sed in judi-
cio quoque nihil interest actionum: simul de

19. *uno reo.* Sic Turic. Guelf. Camp. cum Voss. 2. et edd. ante Rusc. Reliqui inserunt *enim* jubente Regio. *cog. etiam: et, si.* Sic Turic. Guelf. Camp. cum edd. ante Ald. *c. etiam si.* Goth. (tac. Gesn.) cum Vall. nec dubito quin et Voss. 2. (cf. §. 12. 24.) Reliqui expungunt *etiam*, duce Regio. *praeferre.* Ita Turic. Guelf. (a sec. manu) Camp. cum Goth. Voss. 2. Alm. Bodl. et edd. ante Stoer. (qui *perferre* cum Chouet. Leid.) quo acc. Gibs. *proferre* Obr. sequentibus recentioribus, sed et Guelf. ita a pr. manu.

20. *actionum: simul.* Hic ausi sumus expungere omnium quidem librorum vocem *utrum*, quam natam suspicamur ex.

19. *De uno — etiam.* Ipsa cogendorum judicum formula fert, ut non nisi de uno reo quaeratur in foro.

alterum — praeferre. Pronomen interpretare ut §. 12. „Unum horum, qui se invi„cem accusatores profitentur, „alteri praeferant, accusato„risque partibus solum fungi „jubeant judices necesse est.“ Sic omnis accusatio mutua excluditur foro. Perperam Gedoynus: „il faut — un „*second jugement.*“

20. *cognitionem.* cf. 5, 10, 1.

Sed — actionum. Actiones hoc loco sunt orationes patronorum, quae hoc potissimum vocabulo appellantur, quo clarius sit discrimen declamationum scholasticarum. Has igitur vel in ipso foro negat differre ab earum controversiarum declamationibus, in quibus fit mutua accusatio. Ut enim de uno tantum feratur judicium, pronunciari tamen simul de utroque, cum

utroque pronunciatur, etiamsi de uno fer-
21 tur. Quo in genere semper prior debebit esse defensio: primum, quia natura potior est salus nostra, quam adversarii pernicies: deinde, quod plus habebimus in accusatione auctoritatis, si prius de innocentia nostra constiterit: postremo, quod ita demum duplex causa erit: nam, qui dicit, *Ego non occidi*, habet reliquam partem, ut dicat, *Tu occidisti*: at, qui dicit, *Tu occidisti*, supervacuum habet postea dicere, *Ego non occidi*. 602

praecedentis ultimis *onum*. cf. 6, 3, 68. hic §. 11. Turbat enim omnia. *pronunciatur*. Sic Turic. Camp. Goth. (tac. Gesn.) Reliqui *pronuncietur*, inter quos et Guelf.

etiamsi — fertur, Turic. Guelf. Camp. Goth. Jens. (tac. Gesn.) *an etiamsi d. u. f.* cum Bodl. Alm. Voss. 2. et edd. ante Ald. qui *an sententia si d. u. feratur* cum Basil. optante sic magis quam reponente Regio. Mox Badius, immemor solitae mutandi verecundiae: *an de uno seorsim*, ex sola conjectura, in cujus sententiam pedibus iverunt reliqui. Nos expungere *an* sustinuimus, velut consulto insertum a librariis, qui casu modo incidissent in *utrum*. Ita *si* paulo ante §. 18. non inconsulto obtrusum, postquam *sit* abierat in *est*. Etiam §. 28. *tamen hoc* Turic. a pr. manu *t. an h.*

21. *dicat — supervacuum*. Turic. Camp. *dicat t. o. vacuum*. Interposuit verba *at q. d. t. o.* Regius, dexterrime (cf. 5, 10, 14.), in quibus *at* solum potuit aliter scribi a Qu. cetera sunt necessaria. Omittunt ea Alm. Voss. 2. Vall. edd. ante Ald. Ipse omissionem in Guelf. notavi nullam (per errorem haud dubie) praeter *super*, quod et ibi deest ante *vacuum*, miro!

condemnato reo, qui se adversarii incusatione tutatus erat, absolvatur suspicione accusator, et vicissim hoc causam non tenente reus habeat sibi tacite consentientes judices, ut jam, si libeat, possit alio judicio petere accusatorem. *Pronunciare* h. l. est animi sensus promere, *ferre* judicis sententiam dare; generale alterum, alterum proprium.

Hae porro actiones constant *comparatione*: 22
ipsa comparatio non una via ducitur. Aut enim totam causam nostram cum tota adversarii causa componimus, aut singula argumenta cum singulis. quorum utrum sit faciendum, non potest, nisi ex ipsius litis utilitate, cognosci: ut Cicero singula pro Vareno comparat in primo crimine: est enim superior, cum persona alieni cum persona matris temere comparetur. Quare optimum est, si fieri potuerit, ut singula vincantur a singulis: sed, si quando in partibus laborabimus, universitate pugnandum est. Sive invicem 23
accusant; sive crimen reus citra accusationem in adversarium vertit, ut Roscius in accusa-

22. *quorum.* Turic. Guelf. Camp. *quarum.*
superior, cum. Turic. *s. enim.* Guelf. omittit *cum*, ut et edd. ante Ald. exc. Camp. Habent *cum* Goth. et Vall.
comparetur. Turic. Guelf. *compararetur* cum edd. ante Rusc. exc. Camp. Tarv. *comparatur* Goth. Per se quidem praeteritum ferri potest, si causa ipsa talis fuerit.
potuerit. Sic Turic. Guelf. Camp. Goth. (tac. Gesn.) cum Voss. 2. Reliqui *poterit.* cf. §. 29. *laborabimus.* Turic. *laboravimus.* Camp. *laboramus* cum Goth. Voss. 2.
23. *est. Sive.* Turic. Guelf. Camp. inserunt *ut* cum Goth. Gesnerus *At* eruit inde; equidem in fine sensus totius *comparentur* scribendum censeo, neque enim placet abrupta illa ratio receptae scripturae.

22. *porro.* Hic quidem oppositio nulla, sed transitus modo ad ulteriora. cf. 5, 13, 40.
est enim superior. „Haec „plane intelligi non posse arbitror: quod non extat illa „pro Vareno Tullii oratio." Gesnerus. In voce *superior* equidem Ciceronem intelligendum censeo, non Varenum, ut Capper.

23. *est. Sive.* cf. not. crit.
Roscius. Amerinum intellige, pro quo egit Cicero.

tores ſuos, quamvis reos non feciſſet; ſive in ipſos, quos ſua manu periiſſe dicemus, factum deflectitur: non aliter, quam in iis, quae mutuam accuſationem habeant, utriusque partis argumenta inter ſe comparantur.

24 Id autem genus, de quo noviſſime dixi, non ſolum in ſcholis ſaepe tractatur, ſed etiam in foro. Nam id eſt in cauſa Naevii Arpiniani ſolum quaeſitum, *Praecipitata eſſet ab eo uxor, an ſe ipſa ſua ſponte jeciſſet?* 603
Cujus actionem equidem ſolam in hoc tempus

24. *Naevii Arpiniani.* Sic Turic. Guelf. Camp. cum Goth. Voſſ. 2. Vall. Andr. *N. Appiniani* Jenſ. cum edd. ante Gryph. (niſi quod Ruſc. *Appiani*) qui *N. Apruniani* cum edd. ante Burm. qui *N. Aproniani* cum recentioribus.

Praecipitata. Sic Turic. (a pr. manu) cum Alm. probante Burm. reliqui *Praecipitatane.* *Cujus.* Sic Turic. Guelf. Camp. cum Goth. Alm. Voſſ. 2. Vall. et edd. ante Ald. qui recepit primus Regii conjecturam *quam.*

equidem. Turic. (a pr. manu) *et quaedam.* Alm. *qui-*

24. *noviſſime dixi.* „Tum hic, tum ſupra 5. 9." Geſn.

Naevii Arpiniani. Taciti locus Ann. 4, 22. ubi *Apronia* Plautii Silvani uxor a marito in praeceps jacta, ipſo cauſante mortem ſponte ſumſiſſe fingitur, ſub Tiberio anno poſt Chriſtum 24, *ſimilem non eandem rem* narrat, ut rectiſſime monet ibi ſummus Lipſius. Naeviana haec cauſa bonis argumentis a Dodwello (§. 17. Annal. Qu.) aſſignatur 70 poſt Chriſtum anno, cum Qu. 28 aetatis ſuae ageret. *Actionem* autem, id quod animadvertit Geſnerus, cum dicat orationem ſuam Qu., non eſt cogitandum de *declamatione* (cf. modo ad §. 20.) qua vetus illa Aproniae cauſa repetita fuerit in ſchola. Quae cum ita ſint, apparet ſumma Burmanni levitas, Tacito et noſtro eandem cauſam narratam ſibi perſuadentis, eique opinioni fulciendae nihil non novantis in loco noſtro. Praeter temporis enim rationes manifeſtae ſunt plurimae rei utriusque differentiae.

equidem. cf. not. crit.

emiseram, quod ipsum me fecisse ductum juvenili cupiditate gloriae fateor. Nam ceterae, quae sub nomine meo feruntur, negligentia excipientium in quaestum notariorum corruptae, minimam partem mei habent. Est et alia duplex conjectura, huic ἀντικατη- 25
γορίᾳ diversa, de praemiis; ut in illa controversia, *Tyrannus suspicatus a medico suo datum sibi venenum, torsit eum: et, cum is dedisse se negaret, arcessit alterum medicum: ille datum ei venenum dixit, sed se antidotum daturum: et dedit ei potionem, qua epota ty-*

dam. (cf. §. 12. 31.) Censeo a Qu. esse *et quidem*, non *equidem*. *ipsi. me fec. d.* Turic. (a pr. manu) *i. efficis eductum.* Guelf. Camp. *i. effecisse seductum* cum Turic. (sec. manu) Goth. 2. et edd. ante Ald. *me f. sed.* omisso *ipsi*, Goth. 1. Voss. 2. Vall. (cf. §. 19. 55.) *i. f. sed.* Bad. cum edd. ante Obr. qui *i. me f. sed.* Ald. *i. f. ductum* cum Burm. et recentioribus. Nostrum probat Gesnerus. cf. 7, 1, 60.

juvenili. Turic. *juvenali.* *feruntur.* Turic. *fecerit.*

25. *alia.* Voss. 2. *ipsa* solus. Velim pluribus cognitoribus vindicari hanc scripturam, quae tamen ne in Goth. quidem comparet. (cf. §. 17. 26.) *ἀντικ. diversa.* Sic Turic. Guelf. Camp. Goth. Jens. (tac. Gesn.) cum Alm. Voss. 2. Vall. et edd. ante Ald. quo acc. Obr. Reliqui inserunt *non*, conjiciente Regio. cf. 7, 1, 59. hic 33.

is dedisse. Sic Turic. Goth. (tac. Gesn.) cum Voss. 2. Obr. Reliqui *id d.* *se neg.* Turic. *semper n.* cum Alm. Sed ille a sec. manu *se pernegaret* egregie. *epota tyrannus.* Omittit Goth. (tac. Gesn.) *epotata t.* Turic. Guelf.

notariorum. vide Brissonium de V. S.

25. *Est et alia.* cf. not. crit.

ἀντικατ. diversa. Materiae causa diversam vocat, quoniam est de praemiis controversia, ἀντικατηγορίας de poena. cf. 5, 10, 4.

Tyrannus suspicatus. „Vide „Sopatrum in Rhett. ed. Al„din. T. 2. p. 187." Capper.

se negaret. cf. not. crit.

rannus decessit. De praemio duo medici contendunt. Nam, ut illic factum in adversarium transferentium, ita hic sibi vindicantium *personae*, *causae*, *facultates*, *tempora*,
26 *instrumenta*, *testimonia* comparantur. Illud quoque, etiamsi non est ἀντικατηγορία, simili 604
tamen ratione tractatur, in quo citra accusationem quaeritur, *utrum factum sit.* Utraque enim pars suam expositionem habet, atque eam tuetur: ut in lite Urbiniana petitor dicit, *Clusinium Figulum filium Urbiniae, acie victa, in qua steterat, fugisse: jactatumque casibus variis, retentum etiam a rege, tandem in Italiam ac patriam suam Marginos venisse, atque ibi agnosci:* Pollio contra, *servisse eum Pisauri dominis duobus, medicinam factitasse, manumissum alienae se familiae venali immiscuisse, ac rogantem, ut eis servi-*

26. *etiamsi.* Sic Turic. Guelf. Camp. cum edd. a Gryph. inde ante Burm. qui *etiam* per sphalma. Reliqui *etsi.* *simili tamen.* Turic. *similia* cum Alm. Voss. 2. (ref. Burm.) sed Goth. Guelf. omittunt *tamen* (cf. §. 25. 28.) quae et Turic. sec. manus. *suam exp.* Sic Turic. Guelf. Goth. (tac. Gesn.) Camp. Reliqui *e. s.* cf. §. 18. 40.

26. *utrum factum sit.* cf. §. 11.

Marginos. „Ignotus mihi „locus ille, neque in Italia „tali nomine urbem reperire „potui. *Marcina* in Picenti„nis fuit, de qua Cluver. „Ital. antiq. l. 4. c. 6." Burmannus.

ut eis serviret. „Quibus? „difficile dictu; praesertim „cum ignota sint reliqua cau„sae. Sed si ponas, ex pro„ximo *serviret* sibilum adhae„sisse voci *ei*, commode in„telligas Urbiniam, cui ideo „voluerit servire homo, ut „subrepere facilius in nomen „et gentem alienam posset." Gesnerus. Longe deterior emendatio, et ipsa ex ingenio, ut videtur, facta Ob-

ret, *emtum*. Nonne tota lis conſtat duarum 27 cauſarum comparatione, et conjectura duplici atque diverſa? Quae autem accuſantium ac defendentium, eadem petentium et inſitiantium ratio eſt. Ducitur conjectura primum *a praeteritis*. In his ſunt *perſonae*, *cauſae*, *conſilia*. Nam is ordo eſt, ut *facere voluerit*, *potuerit*, *fecerit*. Ideoque intuendum ante omnia, qualis ſit, de quo agitur. Accuſa- 28 toris autem eſt efficere, ut, ſi quid objecerit, non ſolum turpe ſit, ſed etiam crimini, de quo eſt judicium, quam maxime conveniat. Nam, ſi *reum caedis*, *impudicum* vel *adulterum* vocet, laedat quidem infamia: minus tamen hoc ad fidem valeat, quam ſi *audacem*, *petulantem*, *crudelem*, *temerarium* ostenderit. Patrono, ſi fieri potuerit, id agendum 29 eſt, ut objecta vel neget, vel defendat, vel minuat. proximum eſt, ut a praeſenti quae-

27. *ac def.* Sic Turic. Guelf. Goth. (tac. Geſn.) Reliqui *atque d.* *voluerit.* Turic. *voluit.*

28. *de quo eſt.* Ultimum omittit Turic. Camp. *laedat.* Goth. (tac. Geſn.) *ledet* cum Voſſ. 2. cf. 26. 31.

29. *potuerit.* Ita Turic. Guelf. Goth. Jenſ. (tac. Geſn.) cum Voſſ. 2. Obr. et edd. ante Bad. Omittit *Patrono* — *potuerit* Camp. Reliqui *poterit.* cf. §. 22.

rechti *uti ſerviret.* Haereo praeterea in voce *alienae.* Qualis eſt „familia venalis „*aliena?*" Non igitur ſui domini, a quo erat manumiſſus? Sed id hunc quidem facere non videtur. An erat *alicui?*

27. *atque diverſa.* An fuit *eaque diverſa?* quoniam *atque* ante conſonantem.

perſonae — *conſilia.* Haec tria ad ſolam *voluntatem* videntur ſpectare, ſi quis conferat §. 44. ubi eſt „Excuſſa „*prima* parte *an voluerit.*"

nobis *magis* nocent, aut *minus*. Magis nocent, et minus prosunt nostra, quam aliena: magis prosunt, et minus nocent aliena, quam nostra. Facta autem interim magis prosunt nostra, interim aliena: ut, si quid, quod pro nobis sit, adversarius fecit: semper vero magis no-
48 cent nostra, quam aliena. Est et illa in verbis differentia, quod aut aperta sunt, aut dubia. Seu nostra seu aliena sunt, infirmiora in utrumque sint necesse est dubia: tamen nostra saepe nobis nocent, ut in illa controversia: *Interrogatus filius, ubi esset pater, dixit, Ubicunque est, vivit. at ille in puteo mortuus*
49 *est inventus.* Aliena, quae sunt dubia, nunquam possunt nocere, nisi aut incerto auctore, aut mortuo. *Nocte audita vox est, Cavete*

nocent, et minus. Absunt a Turic. Guelf. Camp. ut et Goth. Alm. (nisi quod huic Burm. tribuit inter *magis* et *prosunt* haec *nocent minus magis*, me quidem incredulo. cf. §. 40. 7, 3, 1.) edd. ante Ald. Inseruit nostra Regius, necessario (cf. §. 21.).

48. *est dubia.* Turic. Guelf. Camp. Goth. Jens. (tac. Gesn.) omittunt *est* cum edd. ante Gryph. male.

nobis. Sic Turic. Guelf. Camp. cum Alm. Goth. et edd. ante Ald. Reliqui *magis*, mutante Regio.

49. *vox est.* Sic Turic. Guelf. Goth. (tac. Gesn.) Camp. Reliqui *e. v.* (cf. §. 42. 50.) *Cavete.* Turic. Guelf.

47. *nocent, aut.* Vix posse carere videtur locus iis, quae pudicte hic inseri velit Gesnerus, *et prosunt.* Neque enim de *nocendo* solo agitur in sequentibus.

48. *in utrumque.* nocendum et juvandum.

Ubicunque est, vivit. „Quid „hic dubium? Puto *vivit:* „quod etiam *bibit* potest in„telligi. Non *vivebat* in pu„teo pater, sed *biberat.* Per„petua literarum *b* et *v* con„fusio nemini non notata, „qui libros antiquos tracta„vit: in primis vero his, „qui Pandectas Florentinos „versarunt." Gesnerus.

49. *Cavete — Interrogatus.*

tyrannidem: et, *Interrogatus*, *cujus veneno moreretur*; *respondit*, *Non expedit tibi scire*. Nam, si est, qui possit interrogari, solvet ambiguitatem. Cum autem dicta factaque nostra 50
defendi solo animo possint, aliena varie refutantur. De uno quidem maxime genere conjecturalium controversiarum locuti videmur, et in omnes aliquid ex his cadit. Nam *furti*,

caveto cum Goth. et edd. (de Jens. tac. Gesn.) ante Obr. quo redit Capper. Ipse Camp. abire a Gesnero non notavi. Burm. ex Voss. 2. *cavete* affert. *tyrannidem.* Jens. *tyrannicidam* cum edd. ante Obr. quo redit Burm. Sed nobiscum Turic. Guelf. Camp. Goth. Voss. 2.

50. *nostra.* Turic. *nostraria* cum Alm. Sed Guelf. *nostratia* cum Goth. et edd. ante Ald. qui nostrum reposuit jubente Regio. Si apud Cic. Epist. ad Fam. 2, 11. Codd. darent *nostraria*; acquiescerem et hic scriptura Turic. *extraria* non multum aliter dicuntur. In Camp. nihil ego abludens a Gesneri ratione notavi. *videmur, et.* Turic. (a pr. manu) *videmus et.* Hinc eruo, quod necessarium videtur, *v. sed.* *ex his.* Sic Turic. cum Alm. Reliqui *de his.* *furti, depositi.* Sic Turic. Camp. Reliqui *d. f.* (cf. §. 49. 7, 3, 5.)

Duae sunt scholasticae, quarum nullus inter se nexus est quaerendus. Similis priori, non eadem 7, 1, 50.

50. *dicta factaque nostra.* vid. not. crit.

videmur, et. vid. not. crit.

furti — pecuniae. Genitivi hic quidem possunt repeti a voce *argumenta*, mox sequente; cum durius videatur subaudire duo vocabula: *in causa.* cf. not. crit. ad 7, 1, 62. Si vero liceat dicere quod sentio, diffido ego quam maxime illi *furti*, cujus nulla in sequente tractatione mentio. *facti dep.* optime jungeretur cum *cred. pec.* Quanquam exemplis destituor ubi *facere depositum* dixerint veteres. Sed verbi illius tam late patet usus, ut vix usquam possit alienum plane videri. *Furti* autem arreptum fuit, quia mox est *vel furem*, quod minus intelligebant. Qu. quidem ab illa quasi fortuita *furis* mentione, devenisse mihi videtur ad *furti reum*

depositi, creditae pecuniae, et *a facultatibus* argumenta veniunt, *An fuerit, quod deponeretur?* et *a personis*, *An illum deposuisse apud hunc, vel huic credidisse credibile sit? an petitorem calumniari, an reum infitiatorem*
51 *esse, vel furem?* Sed etiam *in furti reo*, sicut in *caedis*, quaeritur de facto, et de auctore. *Crediti* et *depositi* duae quaestiones, sed nunquam junctae, *An datum sit? An redditum?* 611
Habent aliquid proprii *adulterii* causae, quod plerumque duorum discrimen est, et de

vel huic. Turic. Guelf. Camp. *v. hunc* cum edd. ante Bad. qui e Vall. nostrum, cui astipulatur Goth.

vel furem. Guelf. *aut f.* Goth. (err. Gesn.) *an f.* cum Voss. 2.

51. *duas quaest.* Sic Turic. Guelf. Camp. cum Alm. Bodl. Goth. Voss. 2. et edd. ante Bad. Reliqui inserunt *sunt*, Regio jubente. *sed nunq.* Sic Turic. Guelf. Camp. cum omnibus quos modo posui, nisi quod Ald. jam *non* habet inserente Regio, (cf. §. 42. 52.) cum reliquis.

redditum. Goth. *creditum* cum Voss. 2. (cf. §. 42. 52.)

etiam proprie tractandum. *Facti* et *furti* vid. ad 7, 3, 1. not. crit.

facultatibus. cf. 5, 10, 50. 51.

infitiatorem — furem. Nulla hic adhibenda est dividendi subtilitas. De *inf.* vide Brissonium V. S. Quo magis appareat injuriae, quae fit reo, gravitas, subjicitur illi *infitiatori* durius vocabulum, eandem tamen rem indicans illud. „Nisi hominem hunc, „quem reum facis, sustines „credere *furem*, nihil agis ac„cusator; igitur intuenda di„ligenter est persona rei, an „in eum cadat esse *furem;* „infitiator enim fur est.“

51. *duas — junctae.* „In „deposito quaeri potest ali„quando, an deposueris; de„inde an redditum sit depo„situm; vix tamen simul.“ Pseudo-Turnebus; rectissime ille, quisquis est: sed tales animadversiones fidem faciunt ex summi viri scholis aliqua horum fuisse excepta, et mox deterioribus aliorum inquinata. cf. 9, 2, 55.

utriusque vita dicendum: quanquam et id quaeritur, *An utrumque pariter defendi oporteat?* Cujus rei consilium nascetur ex causa. Nam, si adjuvabit pars altera, conjungam: si nocebit, separabo. Ne quis au- 52
tem mihi putet temere excidisse, quod plerumque duorum crimen esse adulterium, non semper, dixerim: potest accusari sola mulier incerti adulterii: *Munera domi inventa sunt; pecunia, cujus auctor non extat; codicilli, dubium ad quem scripti.* In *falso* quoque 53
ratio similis: aut enim plures in culpam vocantur, aut unus. Et scriptor quidem semper tueri signatorem necesse habet, signator scriptorem non semper: nam et decipi potuit. Is autem, qui hos adhibuisse, et cui id factum dicitur, et scriptorem et signatores defendet. Iidem argumentorum loci in causis *proditionis* et *affectatae tyrannidis.* Verum illa scho- 54
larum consuetudo ituris in forum potest nocere, quod omnia, quae in themate non sunt,

52. *crimen.* Goth. cum Voss. 2. (cf. modo, item 7, 3, 4.) *discrimen.* *pec. cujus.* Turic. (a sec. manu) Camp. *pecuniae.* Voss. 2. *p. ejus.* Obr. *pecuniae ejus.* Hanc ego veram censeo scripturam, ne duae res nobis fiant *munera, pecunia.* Sic totum ordinabo: „Munera — sunt; pecuniae „ejus — extat: codicilli; dubium — — scripti."

non extat. Jens. Tarv. omittunt *non* (cf. §. 51. 7, 4, 26.).

quaeritur. cf. 7, 1, 13.

52. *pec. cujus auctor. Auctor pecuniae* eodem est significatu, quo in venditionibus dicitur *auctor.* vid. Ern. Clav. Cic. h. v. numero 11. cf. not. crit.

codicilli. Cave de testamento cogites; sunt literae amatoriae.

53. *In falso.* cf. 5, 10, 19. item ejusdem libri caput 5.

54. *quae in themate — ducimus.* cf. 4, 2, 28.

pro nobis ducimus. Adulterium *objicis; quis teſtis? quis index? quod pretium? quis conſcius?* Venenum; *ubi emi? a quo? quando? quanti? per quem dedi?* Pro reo tyrannidis affectatae; *ubi ſunt arma? quos contraxi ſatel-*
55 *lites?* Neque haec nego eſſe dicenda, et ipſis utendum pro parte ſuſcepta. Nam et in foro, ſi quando adverſarius probare non poterit, deſiderabo. Sed in foro tantam illam facilitatem olim deſideravimus, ubi non fere cauſa

55. *ſi quando.* Turic. Guelf. Camp. *aliquando* cum Alm. et edd. ante Bad. *ubi* Goth. Voſſ. 2, quod ipſum τῷ *quando* ſuperſcriptum in Vall. narrat Badius (cf. §. 24. 7, 3, 13.). Abruptior ſane eſt, quam quae feratur in Qu., ſcriptura Codd. Sed et in recepta durum, quod nullum eſt objectum ad *probare* et *deſiderabo.* Lenis emendatio: „N. e. „i. f. aliqua, quando — poterit, deſiderabo." Vel aſcita Gothana ſcriptura: *aliqua, ubi.* *tantam.* Sic Turic. cum Alm. Voſſ. 2. Geſnero jam recipiente. Reliqui *tantum.* *facilitatem.* Sic Turic. Guelf. Camp. Reliqui *facultatem.* cf. 4, 1, 61.

quod pretium. Hoc quomodo congruat adulterii crimini, nemo docuerit. Moechi quidem pretia et conſcios non ſolent circumſpicere. Equidem intercidiſſe ante noſtra verba ſuſpicor vocem hanc: *proditionem.* Gedoynus haec omnia quae ſpectant ad uſum ſcholarum, omiſit a §. 54. ad 56. *De animo.*

55. *ſi quando.* vid. not. erit.

deſiderabo. Geſnerus locum Ciceronis pro Roſcio Amerino c. 27. qui ſit acerrimus, totum huc pertinere recte monet. cf. etiam 5, 7, 37.

deſideravimus. Quod aliquoties (cf. 7, 1, 11.) conqueſti ſumus, negligentiorem eſſe Qu. in iterandis vocabulis, id hic quoque officit ejus orationi. Sed aliud vitium ineſſe ſuſpicor, a librario ortum. *Deſiderabimus* reponam. Nam quid *olim* (hoc male capiebant) experturi ſint, qui ſcholaſticam ſuam conſuetudinem teneant ſolam, monet rhetor. Suos priſtinos errores ut commemoraret,

agitur, ut non aliquid ex his, aut plura ponantur. Huic simile est, quod in epilogis 56
quidam, quibus volunt, liberos, parentes, nutrices accommodant: nisi quod magis
612 concesseris ea, quae non sint posita, desiderare, quam dicere. *De animo* quomodo quaeratur, satis dictum est, cum ita divisérimus, *An voluerit? an potuerit? an fecerit?* Nam, qua via tractatur, *An voluerit*; eadem, *Quo animo fecerit?* Id enim est, *An male facere voluerit.* Ordo quoque rerum aut 57
affert, aut detrahit *fidem*: multo scilicet magis, res prout congruunt, aut repugnant. Sed haec nisi in ipso complexu causarum non deprehenduntur. Quaerendum tamen

minus erat hujus loci. Neque enim hic est *olim*, ut 9, 3, 87. Guelf. dat *desideramus.*

56. *quam dicere.* Ostendit etiam gravius peccare eos, qui, quod in themate non sit positum, tanquam sit usurpent et pro se jactent, quam alteros adversarium modo urgentes propter inopiam earum rerum, quae in themate ei diserte non tribuuntur. Testis nullus nominatus est in scholastica; jam nullum esse testem sumit declamator et cum irrisione *desiderat* testem. Errat profecto. Sed quid dicemus illos: qui, cum liberi nulli nec parentes commemorentur in themate, tamen eosdem in declamando appellant, judicibus commendant? Hi profecto dementiores, veniaque etiam minus digni. Huic sententiae longe convenientius est, quod, nullo auctore, in Leidensi narratur dari *ab aliis.* (Equidem certe nullos vidi hosce *alios.*) Esse enim pro *quam dicere* apud alios: *quam adjicere.* Hoc solum verum censeo. cf. 3, 6, 10. *adjicit.*

cum — diviserimus. §. 28.

57. *Ordo — rerum.* vid. 4, 3, 8.

res prout congruunt. Rectissime haeret Gesnerus in tam abrupta oratione, suadens inseri *ordinantur* post *prout.* Equidem, consectans vestigia literarum, malim *ponuntur.*

ſemper, quid cuique connectatur, et quid conſentiat.

III. Sequitur conjecturam *finitio*. Nam, qui non poteſt dicere nihil feciſſe, proximum habebit, ut dicat, non id feciſſe, quod objiciatur. Itaque pluribus legibus iisdem, quibus conjectura, verſatur, defenſionis tantum genere mutato: ut in *furtis*, *depoſitis*, *adul-*

57. *cuique.* Sic Turic. Guelf. Camp. cum Goth. et edd. ante Bad. quo acc. Obr. Reliqui *cui* Regio jubente. cf. 7, 1, 64. *quid conſentiat.* Sic Turic. Guelf. Camp. Goth. (tac. Geſn.) cum Alm. Voſſ. 2. Obr. Reliqui inſerunt aut *cui* aut *cuique.*

1. *nihil.* Non omittit Goth. (narr. Geſn.) ſed habet a ſec. manu, cum prius *vel.* *objiciatur.* Sic Turic. Guelf. Goth. (tac. Geſn.) Camp. cum edd. ante Gryph. Reliqui *objicitur.* An recentiores de induſtria caverunt hexametrum qui quidem ſit integer ab *ut dicat* ad *objiciatur?* Non puto. Sed mirum in modum ſuas regulas oblitus eſt noſter, 9, 4, 72. An medebimur ponendo *ſe* poſt *feciſſe*, bis? Ne hoc quidem placet. *pluribus.* Sic Turic. Guelf. Camp. cum Goth. Alm. Voſſ. 2. Vall. et edd. ante Ald. Reliqui *plerisque* ex conjectura Regiana.

iisdem. Turic. Camp. *idem* cum Voſſ. 2. Vall. et edd. ante Ald. *id eſt* Guelf. Goth. Noſtrum Alm. (cf. 7, 2, 47. item 2.)

connectatur — conſentiat. Hic ſi nulla eſt diverſitas *connectendi* et *conſentiendi*, miſere, jacet oratio. Sed *connecti* videtur id ad quod copulandum arte ſit opus et quod invitum paene coëat; *conſentire* quod ipſa natura jungit. In *connectendo* cf. 2, 11, 5. 5, 14, 32, in primis 10, 3, 20.

1. *dicere nihil feciſſe.* vid. 7, 1, 60.

objiciatur. vid. not. crit.

pluribus. Dicitur pro *compluribus*, velut 3, 6, 29. et mox §. 4. Tacit. Annal. 15, 6, 1. et apud Plinium H. N. non raro. Poſt *iisdem* inſeri velim *in*, quo ſarciri videtur damnum deficientis praepoſitionis ante *pluribus.*

teriis. Nam, quemadmodum dicimus, *Non feci furtum, non accepi depositum, non commisi adulterium:* ita, *Non est hoc furtum, non est hoc depositum, non est hoc adulterium:* Interim a qualitate ad finitionem descenditur, 2
615 ut in actionibus *dementiae, malae tractationis, reipublicae laesae:* in quibus si recte facta esse, quae objiciuntur, dici non potest, illud succurrit, *Non est hoc dementem esse, male tractare, rempublicam laedere.* Finitio

furtum. Turic. Camp. *factum.*

hoc dep. Guelf. Camp. pronomen dant *haec* cum edd. ante Bad. Non quidem Goth. ut narrat Gesn. Etiam Vall. nobiscum.

depositum. Turic. Camp. *initiatio* cum Alm. *mutuatio* Guelf. cum Goth. Voss. 2. Vall. et edd. ante Bad. qui, non monito in satis verbosa nota lectore, reposuit *depositum sed mutuatio*; quod mox imitatus Basil., postrema duo vocabula ab interpretamento profecta arguens, sed et abesse a' plerisque exemplaribus falso testans, auctor reliquis factus est nostrae scripturae. Hanc ego veram censeo repetens veterem illam loci constitutionem a glossemate antiquissimo. Neque enim alienum erat monere lectorem, quid tandem pro *deposito* substitueret reus. *Furtum* si amoliretur, suum dicendo id quod abstulerit, *adulterium,* uxorem negando eam, quam compresserit, *deposito* quid apte et verisimiliter succederet, vix apparebat. Qu. quidem ipse nihil tale adjecisse putandus est, et glossae indicium apprehendo quod in vetustissimo quoque libro est „*hoc* mutuatio," non „*haec* m." Jam peritum quoque scholiasten haec potuisse aspergere, inde colligo, quod *mutuum* a *deposito* Paulus ICtus (referente Gronovio de sestert. p. 116.) ita discernit, ut mutuum recipiatur in eodem *genere*, depositum in eadem *specie.*

2. *Non est hoc — laedere.* Turic. Guelf. Camp. Goth. Jens. (tac. Gesn.) *n. e. male tractare rem p. verbis l.* cum Voss. 2. Bodl. et edd. ante Bad. quo acc. Basil. Nostrum e conjectura Regii, temeraria profecto. Vidimus 7, 1, 61.

2. *Non est hoc — laedere.* vid. not. crit.

igitur est *rei propositae propria et dilucida et* 3 *breviter comprehensa verbis enunciatio.* Constat maxime, sicut est dictum, genere, specie, differentibus, propriis; ut, si finias equum, (noto enim maxime utar exemplo) genus est *animal*, species, *mortale*, differentia, *irrationale*, (nam et homo mortale erat:) pro-
4 prium, *hinniens*. Haec adhibetur orationi pluribus causis. Nam tum est certum de nomine, sed quaeritur, quae res ei subjicienda sit; tum res est manifesta. Et quod nomine constat, de re dubium est, interim conjectura

non utique repetere nostrum exempla, quae posuerit, omnia. *Mala tractatio* est uxorum, cf. Declam. Qu. 18. et 19. et hic §. 10. 11. 9, 2, 79. Jam cum in Codd. post *rem* sit unica litera *p.*, eam ut a male interpretante insertam (cf. 7, 4, 5.) expungo et haec eruo: *n. e. male tractare, uxorem verbi laedere.* Alm. *verbis* omittere narratur (cf. §. 1. 9.). Quod mox est „comprehensa *verbis*" occasionem dedisse librario inserendae falso hic eiusdem vocis, sane aliquis dixerit.

est — comprehensa. Mei quoque libri *est* omittunt et *compressa* dant; quae emendavit Regius, obsecundante Aldo et rell.

3. *irrationale.* Turic. Guelf. Camp. Goth. Jens. (tac. Gesn.) *irrationabile* cum edd. ante Gryph. cf. 2, 16, 16.

4. *orat. pluribus.* Sic Turic. (a pr. manu) cum Stephan. Reliqui inserunt *in.* Nostrum volebat Regius.

Et quod — dubium. Sic Turic. Guelf. Camp. cum Goth. Voss. 2. Alm. et edd. ante Ald. Reliqui *sed de n. non c.*

3. *sicut est dictum.* 5, 10, 55.

4. *pluribus causis.* i. e. non unam ob causam.

Et — dubium est. Transitum facit *Et*; valens *et quidem*, ut 5, 10, 113. 11, 24. 15, 1. 40. 14, 21. 6, 1, 12. 2, 21. 5, 3. 7, 1, 39. 2, 9. quorum locorum aliquot habent subjectum sibi *quidem*. Sic et *atque* hic §. 21. Praepositio *de* praemissa voci *re*, melius sane absit, nisi forte apponere velis eandem ante *nomine*; nam mutare in „*sed*

614 est: ut, si quaeratur, *quid sit Deus?* Nam, 5
qui id neget, *Deum esse spiritum omnibus*
partibus immixtum, non hoc dicat, falsam
esse divinae illius naturae appellationem?
sicut Epicurus, qui humanam ei formam, lo-
cumque inter mundos dedit. Nomine uter-
que uno utitur; utrum sit in re, conjectat.
Interim qualitas tractatur, ut *quid sit rheto-* 6
rice, vis persuadendi, an bene dicendi scien-
tia? Quod genus est in judiciis frequentissi-
mum. Sic enim quaeritur, *an deprehensus*
in lupanari cum aliena uxore adulter sit? quia
non de appellatione, sed de vi facti ejus amb-
igitur, an omnino peccaverit. Nam, si pec-
caverit, non potest esse aliud, quam adulter.

D. r. cum d. conjiciente Regio. Pro *quod* Obr. *quando de* (qui *et* omittit et *cum* recentiorum, hos secutus in reliquis.) Voss. 2. *quo de*, Goth. *quo* (cf. 7, 2, 52. hic 7.).

5. *qui id.* Turic. (a pr. manu) *quod id.*

div. ill. Sic Turic. Guelf. Goth. (tac. Gesn.) Camp. Reliqui *i. d.* (cf. 7, 2, 50. hic 6.).

6. *peccaverit.* Sic Turic. Guelf. Goth. (tac. Gesn.) Camp. Reliqui *peccarit.* *esse al.* Sic Turic. Guelf. Camp. Reliqui *a. e.* (cf. §. 5. 9.)

„*re*" nequaquam placet. *quod* — *constat* — *dub. est* interpretare: „Et quod qui„dem attinet ad id, quod" cet. „in eo interim conjectu„ra est — interim qualitas „tractatur."

5. *qui id.* Expungam *id*, velut natum ex male accepto compendio vocis *qui*.

divinae — *appellationem.* i. e. falso illam naturam appellari divinam; spiritum ita diffusum non posse appellari deum, quod fiat a Stoïcis.

uterque. Et Stoïcus et Epicureus.

utrum. Spiritus diffusus, an humana forma.

6. *rhetorice* — *scientia.* vid. lib. 2. cap. 15.

ejus. Cave referas ad *facti*, ad hominem enim pertinet.

an omnino peccaverit. In qualitate an recte feceris quaeritur. Jam si peccavit hic

7 Diversum est genus, cum controversia consistit in nomine, quod pendet ex scripto, nec versatur in judiciis, nisi propter verba, quae litem faciunt. *An, qui se interficit, homicida sit? An, qui tyrannum in mortem compulit, tyrannicida? An carmina magorum, veneficium?* Res enim manifesta est, sciturque, non idem esse occidere se, quod alium; non idem occidere tyrannum, quod compellere ad mortem; non idem carmina, ac mortiferam potionem; quaeritur tamen, an
8 eodem nomine appellanda sint? Quanquam autem dissentire vix audeo a Cicerone, qui, multos secutus auctores, dicit, *finitionem* esse de eodem, et de altero; (semper enim neganti aliquod esse nomen dicendum, quod sit po-

7. *Diversum — appellanda sint.* vide not. ex. ad 2, 2, 9. *consistit.* Turic. Camp. *consistat.* Male. *versatur in judiciis.* Goth. *versante in judicio* cum Voss. 2. (cf. §. 4. 54.) *faciunt.* Sic Turic. Camp. cum Alm. et edd. ante Bad. quo acc. Obr. Reliqui *generant.* *carmina mag.* Turic. *crimina m.*

8. *multos.* Sic Turic. Guelf. cum Alm. Reliqui *permultos.* *neganti.* Turic. (a pr. manu) *neganto,* a sec. *negando* et sic Guelf. Camp. Obr. (qui et *aliquod*) *negante* Goth. Voss. 2. *Enim* ante *neg.* omittunt mei omnes ante Ald. Inseruit Regius, rectissime. *quod sit pot.* Sic Turic. (a pr. manu). Mox idem *dicendumque quid,* ut et Guelf. Goth. (tac. Gesn.) Camp. Reliqui *quid s. p.*

reus, nullum aliud ei nomen pones nisi ut adulterum voces. Si adulterium negas, ne peccatum quidem agnoscis. Sic magis qualitatis haec est controversia, quam finitionis. cf. 5, 10, 59. Sed et hic §. 9.

7. *Diversum est genus.* Hoc quidem respicit ad alteram, quam fecerat partem §. 4. *res manifesta est.*

pendet ex scripto. vide §. 22.

8. *a Cicerone.* cf. 3, 6, 31.

615 tius?) tamen eandem tres habeo velut species. Nam interim convenit sic quaerere, *An ha-* 9
bendum sit adulterium in lupanari? Cum hoc negamus, non necesse est dicere, quid id vocetur, quia totum crimen infitiamur. Interim quaeritur, *hoc furtum, an sacrilegium?* non, quin sufficiat, non esse sacrilegium, sed, quia necesse sit dicere, quid sit aliud: quo in loco utrumque finiendum est. Interim quaeritur 10
in rebus specie diversis, an et hoc eodem

tamen eand. Sic Turic. cum Jens. Tarv. a sec. manu ille *t. easdem res* et sic Guelf. Camp. cum Goth. Voss. 2. (nisi quod hi *eas.*) Reliqui inserunt *in*, jam ante eum, qui suadet, Regium.

9. *conv. sic.* Hoc ordine libri mei ante Gryph. Reliqui *s. c.* (cf. §. 6. 15.) Sed Turic. (a pr. manu) *c. suum.* cum Alm. *habendum sit ad.* Turic. (a pr. manu) *habet sit in a.* Alm. *habendum sit ut in ad.* (cf. §. 2. it. hac). An primitus fuit: *c. suum q. an habeat?* (cf. §. 10.) *sicut: an adult. i. l.?* Similem structuram vide 7, 1, 5. *quo modo an ultra.* Sententia haec fuerit: Convenit quaerere, an illud, quod nunc tractamus, solitum suum nomen hic quoque habeat, veluti adulterium, in lupanari, an debeat appellari adulterium. *quaer. hoc.* Sic Turic. a sec. manu tollitur pronomen. Alm. *q. hoc an hoc.* Non credo (cf. hac §. item 33.). Reliqui inserunt *an.* *furt. an sacril.* Sic libri omnes ante Burm, quo acc. Capper. Reliqui omittunt *an.*

necesse. Abest a Turic. Guelf.

eandem tres habeo velut species. Contorta sane oratio, quae tamen optime videtur corrigi, si cum Capper. et Gesnero legamus *in eadem — species.* cf. not. crit. Etiam hic minus attendisse, a quo recedit, Ciceronem videtur noster, eique tribuisse per errorem, quod apud ipsum vix invenias: „*semper* neganti — „potius." Nempe illud est, quod refellit Qu.

9. *convenit sic — adulterium.* vide not. crit.

necesse sit. Malim *n. est.* cf. 7, 2, 18.

modo ſit appellandum, cum res utraque habeat ſuum nomen? ut *amatorium*, *venenum*. In omnibus autem hujus generis litibus quaeritur, *an etiam hoc?* quia nomen, de quo ambigitur, utique in alia re certum eſt. *Sacrilegium eſt, rem ſacram de templo ſurripere: num et privatam? Adulterium, cum aliena uxore domi coire: an et in lupanari? Tyrannicidium, occidere tyrannum: an etiam*
11 *in mortem compellere?* Ideoque συλλογισμὸς, de quo poſtea dicam, velut infirmior eſt finitio, quia in hac quaeritur, an idem ſit hujus rei nomen, quod alterius? illo, an
12 perinde habenda ſit haec, atque illa. Eſt et talis finitionum diverſitas, ut quidam ſentiunt, num idem diverſis verbis comprehen- 616
datur: ut *rhetorice*, *bene dicendi ſcientia*, et

10. *habeat.* Turic. Guelf. *habet.*

11. *haec, atque.* Turic. (a pr. manu) inſerit *autem* cum Alm.

12. *finitionum.* Turic. Guelf. Camp. *diviſionum* cum Goth. Alm. et edd. ante Bad. Noſtrum conjecit Regius; recte ad ſenſum, nec violenter. *ut quidam — comprehendatur.* Turic. (a pr. manu) *u. quidem ſentient non isdem verc.* Mox *u. quidam ſentiunt num isd. v. c.* et ſic Guelf. Camp. (niſi quod *nam*, ut et Ruſc.) cum edd. ante Ald. Noſtrum Regius conjecit. An haec placent: *ut qui idem ſentient, non iisdem verbis comprehendant?* Quae quidem ratio fert, ut et mox pro nominativo in *rhetorice*, *ſcientia*, ſcribatur accuſativus, niſi ſi recipitur Camp. ſcriptura inſerentis *eſt* poſt *rhet.* quam veram cenſeo.

10. *amatorium.* cf. 8, 5, 31.

11. *de quo poſtea.* capite hujus libri 8.

quia in hac. Malim abeſſe *in*, ut dant etiam Stoer. Chouet. Quanquam cf. 7, 8, 7.

12. *ut quidam — comprehendatur* vide not. crit.

eadem *bene inveniendi*, et *bene enunciandi*, et *dicendi secundum virtutem orationis*, et *dicendi*, *quod sit officii.* Atque providendum, ut, si sensu non pugnant, comprehensione dissentiant. Sed de his disputatur, non litigatur. Opus est aliquando finitione obscurioribus et ignotioribus verbis, ut, quid sit *clarigatio*, *proletarius*. Erit et interim notis nomine verbis: ut, *quid sit penus*, *quid litus*.

quod sit off. Sic Turic. Guelf. Goth. (tac. Gesn.) Camp. cum Obr. probante Gesn. Reliqui *quid s. o.*

pugnant. Sic Turic. Guelf. Camp. cum Goth. Voss. 2. et edd. ante Leid. Reliqui *pugnent.* *dissentiant.* Turic. Guelf. *dissentiunt* cum Jens. (tac. Gesn.) et edd. ante Ald. exc. Camp. Addicunt conjecturae Regianae et Goth. Voss. 2.

13. *verbis, ut, quid — litus.* Turic. (a pr. manu) *v. quid sunt c. erat ut i. notis n. videbis quod s. p. quod l.* Mox (quibus vocibus recedit a pr. manu ea integra pono; cetera sunt qualia in pr. manu; non qualia in recepta nostra scriptura) *v. q. sit c. e. u. i. in n. v. quid s. p. quid l.* Et sic Guelf. (nisi quod omittit *verbis* primo loco) Camp. (nisi quod *ut interim*). Reliqui plus minus recedunt, velut ponentes *verbis videbis*, utrumque, ut Jens. (err. Gesn.) et edd. post eum ante Bad. *videbis* habet et Goth. (tac. Gesn.) pro *verbis*, non cum eodem, ut et Alm. Vall. habere negatur diserte a Badio. (cf. 7, 2, 24. 7, 8, 1.) Sed *erit*, quod conjecit Regius, habent Goth. Voss. 2. *proletarius* nusquam inventum ante Obr. videtur is effecisse ex *erat ut*,

comprehensione dissentiant. Gesnerus lenissima conjectura inserit *ne.* Sed hic cum agatur de controversia finitionis, praeceptum interpretor hunc in modum, ut doceat rhetor, qui possit fieri ut videaris diversa dicere adversario, si minus sensu, verbis tamen. *Comprehensio* autem plane quod nostrum hodie *enunciatio.* cf. 5, 10, 61.

disputatur — litigatur. Philosophorum hoc est, non patronorum.

13. *verbis: ut, quid — litus.* De voce *penus* cf. A. Gell. 4, 1. *de litus*, nost. 5, 14, 34. Sed de hujus loci constitutione vid. not. crit.

Quae varietas efficit, ut eam quidam conjecturae, quidam qualitati, quidam legitimis 14 quaeſtionibus ſubjecerint. Quibusdam ne placuit quidem omnino ſubtilis haec, et ad morem Dialecticorum formata concluſio, ut in disputationibus potius per argumenta verborum cavillatrix, quam in oratoris officio multum allatura momenti. Licet enim valeat in ſermone tantum, ut conſtrictum vinculis ſuis eum, qui reſponſurus eſt, vel tacere,

ſatis ingenioſe; neque enim de nihilo eſt quod Burmannus vult ſibi dari bina et hic vocabula, ut mox in *pen. lit.*, quo etiam deducit antiqua Turicenſis manus. An igitur ſic: *v. qualia* (vel *cujusmodi*) *ſunt clarigatio, proletarius, interim notis nomine. Videbis quid ſ. p. q. l.?* *efficit.* Turic. Guelf. Camp. *efficiat* cum edd. Jenſ. Tarv. Regius malit *effecit.* An feretur illud, ut modus potentialis?

eam. Turic. (a ſec. manu) Guelf. Goth. (tac. Geſn.) Camp. *ea* cum Voſſ. 2. et edd. ante Bad.

14. *per argumenta.* Turic. (a pr. manu) omittit *per* cum Alm. *in ſermone.* Sic libri omnes ante Burm. cujus interpretor ſphalma *id ſ.*, propagatum illud a Geſn. Bip. *conſtrictum vinc.* Sic Obr. Reliqui inſerunt *in.*

ſuis eum. Sic Turic. (a pr. manu). Reliqui inſerunt *habeat.* *eſt, vel.* Sic Turic. Guelf. Camp. (niſi quod *ſit* pro *eſt*) Goth. Jenſ. (tac. Geſn.) cum edd. ante Ald. Reliqui inſerunt *et.* *tacere.* Turic. Guelf. Goth. Jenſ. (err. Goth.) *carcere* cum Alm. Voſſ. 2. et edd. ante Ald. qui primus recepit palmariam Regii emendationem. In Camp. quidem ſolo ſunt ea, quae Regius conqueritur, mon-

eam. Apparet quam ſecuri cavillationis veteres ſcriptores interdum redeant ad id quod integra quadam disputatione tractant, velut hic *finitionem*, quae ab diligenti lectore facile agnoſcitur in pronomine.

14. *in ſermone.* Hoc eſt quod ſupra *disputari* vocabat; extra forum et pugnam. Neque enim jam Socratico more disjungitur τὸ διαλεκτικὸν et τὸ ἐριστικὸν, ſed idem eſt factum.

vel etiam invitum id, quod sit contra, cogat 617 fateri: non eadem est tamen ejus in caussis utilitas. Persuadendum enim judici est: qui, 15 etiamsi verbis devinctus est, tamen, nisi ipsi rei accesserit, tacitus dissentiet. Agenti vero quae tanta est hujus praecisae comprehensionis necessitas? An, si non dixero, *Homo est animal mortale rationale*, non potero, expositis tot corporis animique proprietatibus, latius oratione ducta, vel a diis eum, vel a mutis discernere? Quid? quod nec uno modo de- 16 finitur res eadem, ut facit Cicero: (*quid enim*

stra *crucem* hic et mox (pro *invitum*) *unicum*, quod debebat esse *uncum*. Tantum malorum suasere perperam accepta *vincula*. cf. 5, 13, 19. *utilitas*. Jens. *subtilitas* cum edd. ante Ald. exc. Camp. Hoc quoque Regius correxit.

15. *devinctus*. Libri ante Ald. omnes *devictus* (de Goth. Jens. tac. Gesn.) Nec tamen erat quod Regio, etiam hic κριτικῷ ἄκρῳ, obloqueretur Burmannus. *mort. ratibn.* Sic Turic. cum Obr. Reliqui *r. m.* (cf. §. 9. 22.)

16. *quid enim*. *quid est* Crusius ex Cicerone legit. Etsi quantivis pretii est illa a Crusio facta Ciceroniani loci demonstratio, acquiesci tamen nec sic quidem potest in verbis Quintilianeis, qualia nunc comparent. Exemplum enim illud e Cicerone petitum abruptius est, nec sufficit praeceptis illustrandis. Ubi tandem hic est *eadem res non uno modo definita?* Neque est pro reliqua Quintiliani elegantia et perspicuitate, quod accusativus *universos* nihil hic habet, unde pendeat. Quapropter nolui quidquam mutare nec majorem sanitatis speciem induere loco, quam revera inest, sed *enim* ipsum retinui. Adhuc quidem maxime blanditur

15. *tacitus*. Egregie! cf. 4, 5. 10. 5, 7, 2. 6, 5, 17.

16. *nec uno — et latiore*. Duo sunt, quae ab oratoribus usurpata, suae rationi firmandae adhibet. Ea autem sic copulantur, ut prius sit „*et* „non" (quod est in *nec*), deinde „*et*" respiciens illud ad prius. Hanc structuram librariorum erroribus obnoxiam jam ante cognovi-

vulgo? universos.) et latiore varioque tractatu, ut omnes oratores plerumque fecerunt. Rarissima enim apud eos reperietur illa ex 618 consuetudine philosophorum ducta servitus (est enim certe servitus) ad certa se verba

ratio, quam proposuit ingeniosissimus Buttmannus noster, ut longior fuerit haec loci Ciceroniani interpolatio, cujus summam modo et extremam partem librarius alleverit: „Quid enim? Senatus num obviam prodire crimen putat? „non; sed mercede: convince. num sectari multos? non; „sed conductos: doce. num locum ad spectandum dare? „aut ad prandium invitare? minime, sed vulgo passim, „quid est vulgo? universos." Videtur enim potuisse Qu., quanquam falso ille, agnoscere in hoc loco ejusdem rei non unam definitionem, quia ad certam aliquam, quae primum proponitur, rei notionem altera semper adjicitur; etsi nonnisi hanc probat Cicero. *et lat.* Sic Turic. Guelf. Camp. cum Alm. Goth. 2. Omittunt *et* Goth. Voss. 2. cum edd. ante Ald. Reliqui *sed l.* Verba *quid — univ.* omitti volebat Regius (mox Heum.) cui pauci obsecundarunt edd. Gesnerus transposuit post *ut fac. Cic.* cui antevertit *sed latiore — tractatu;* paulo audacius. Pro *tractatu* an forte legemus *tractu?* *certe serv.* Turic. Guelf. Camp. *certa s.* cum edd. ante Bad. Vocem omittunt Goth. (tac. Gesn.) Voss. 2.

mus. (cf. 3, 3, 13. sed et infra 9, 3, 78.) Oratores igitur *partim* alibi alias ejusdem rei solent proponere definitiones, *partim* oratoria copia utuntur in definiendo, non strigosa illa dialecticorum diligentia. Prioris usus exemplum nominat Ciceronem, cujus locus ipse interjicitur ex Murenana (c. 35.) ubi illud, opinor, spectatur quod valde nova et insolita est finitio τοῦ *vulgo*. Sic apparet varietas finiendi, si, praeter notas et tritas alicujus vocabuli significationes, ostendatur alia tam remota ab iisdem. Fateor scrupulum remanere, quia *unum* modo Ciceronis locum excitat Qu. in *varietate* docenda. Eum autem ipsum egregie primus demonstravit Crusius in *Probabb.* p. 92. Mox Qu. in latiore illo tractatu omnium plane *oratorum* auctoritatem appellat.

Rarissima. Malim sane *Rarissime.*

est enim — servitus. Hic quidem valde blanditur quo-

astringendi. Idque faciendum, in libris Ciceronis *de Oratore* vetat M. Antonius. Nam 17
est etiam periculosum, cum, si uno verbo sit erratum, tota causa cecidisse videamur: optimaque est illa media via, qua utitur Cicero pro Caecina, ut res proponatur, verba non periclitentur. *Etenim, recuperatores, non ea sola vis est, quae ad corpus nostrum vitamque pervenit, sed etiam multo major ea, quae, periculo mortis injecto, formidine animum perterritum loco saepe et certo statu demovet.* Aut, cum finitionem praecedit pro- 18
batio, ut in Philippicis Cicero Servium Sul-
6 19 picium occisum ab Antonio colligit, et in clausula demum ita finit, *Is enim profecto mortem attulit, qui causa mortis fuit.* Non negaverim tamen haec quoque, ut expediet causae, esse facienda, et, si quando firma comprehendi poterit, et brevi complexu verborum finitio, esse id tum elegans, tum etiam fortissimum, si modo erit illa inexpugnabilis.

17. *uno verbo.* Sic Turic. Guelf. Camp. cum Goth. Alm. Voss. 2. Jens. Tarv. Reliqui inserunt *in.*
recuper. Turic. *reciperatores.* a sec. manu *deceptoris* et sic Guelf. *certo statu.* Sic Turic. Guelf. Camp. cum edd. ante Burm. exc. Ald. Bas. qui inserunt *de* ex Cicerone.

18. *enim.* Sic Turic. (a pr. manu) Goth. (tac. Gesn.) Camp. cum Voss. 2. et Cicerone. Reliqui *ei.*

rundam Codd. scriptura, omittendum *certe*, quod videtur esse praesumtum ex sequentibus. vid. not. crit. De re cf. 5, 14, 31. 32. *Cic. de Orat.* „2, 25. deinde pro Caeci. c. 15. mox „Philipp. 9, 3." Gesnerus. 17. *periculosum.* cf. 4, 5, 2.

19 Ejus certus ordo est, *quid sit? an hoc sit?* et in hoc fere labor major est, ut finitionem confirmes, quam ut in rem finitionem applices. In eo, *quid sit?* duplex opus est. Nam et nostra confirmanda est, et adversae partis
20 destruenda finitio. Ideoque in schola, ubi nobis ipsi fingimus contradictionem, duos ponere debemus fines, quales utrinque esse optimi poterunt. At in foro providendum, *num* forte *supervacua*, et *nihil ad causam pertinens*, *an ambigua*, *an contraria*, *an communis sit finitio?* quorum nihil accidere, nisi
21 agentis culpa, potest. Ut recte autem finiamus, ita fiet, si prius in animo constituerimus, quid velimus efficere. Sic enim accommodari ad voluntatem verba poterunt. Atque ut a notissimo exemplo, quo sit res lucidior, non recedamus: *Qui privatam pecuniam de templo surripuit, sacrilegii reus est.*
22 Culpa manifesta. quaestio est, an huic crimini nomen, quod est in lege, conveniat. Ergo ambigitur, *An hoc sacrilegium sit?* Accusator, *quia de templo surrepta sit* pecunia, utitur hoc nomine. Reus, *quia privatam surripuerit*, negat esse *sacrilegium*, sed *furtum* fatetur. Actor ergo ita finiet, *Sacrilegium* 620

20. *nob. ipsi.* Sic Turic. cum Alm. Reliqui *n. ipsis.*

22. *surr. sit.* Sic Turic. Guelf. Reliqui *sit surr.* (cf. §. 15. et mox 23.) *surripuerit.* Sic Turic. (a pr. manu). Guelf. Camp. *surripuerat.* cum illius secunda.

20. *fingimus contradictionem.* cf. 6, 13, 45.

est surripere aliquid de sacro. Reus ita finiet, *Sacrilegium est surripere aliquid sacri.* Uterque finitionem alterius impugnat. Ea duo- 23
bus generibus evertitur, si aut falsa est, aut parum plena. Nam illud tertium, nisi stultis, non accidit, ut nihil ad quaestionem pertineat. Falsa est, si dicas, *Equus est animal* 24
rationale: nam est equus animal, sed irrationale. Quod autem commune cum alio est, desinet esse proprium. Hic reus falsam dicit esse finitionem accusatoris: accusator autem non potest dicere falsam rei. nam est *sacrilegium, surripere aliquid sacri.* Dicit parum plenam: adjiciendum enim, *aut ex sacro.*
Maximus autem usus, in approbando refellen- 25
doque fine, *propriorum* ac *differentium*, nonnunquam etiam *etymologiae.* Quae tamen omnia, sicut in ceteris, confirmat aequitas,

aliq. de sacro — *sacri. Uterque.* Verba post *sacro* ante *Uterque* omittunt Turic. Guelf. *finit. alter.* Sic Turic. Guelf. Camp. Reliqui *a. f.* (cf. modo et 28.)

24. *Eq. est animal.* Turic. Guelf. Goth. Jens. (tac. Gesn.) Tarv. omittunt *est.* *finit. accus.* Turic. Guelf. Camp. *quaestionem a.*

24. *Falsa est — proprium.* Etsi valde probabilis est Gesneri ratio, verba haec interpolata suspicantis, dum tamen in omnibus libris legantur, nolui apponendis uncis praesumere judicium lectoris. Fortasse melius succurras loco, adjiciendo aliqua, quae interciderint ob verborum eorundem iterationem. Fuerint haec post *irrationale*, hujusmodi: „Parum plena, si „dicas; equus animal irra„tionale; commune enim ei „cum aliis mutis est irratio„nale."

aut ex sacro. Malim *et e. s.* vel *ait e. s.*

nonnunquam etiam conjectura mentis. *Etymologia* maxime rara eſt: *Quid enim eſt aliud tumultus, niſi perturbatio tanta, ut major timor oriatur? Unde etiam nomen ductum eſt*
26 *tumultus.* Circa *propria* ac *differentia* magna ſubtilitas: ut, cum quaeritur, *An addictus, quem lex ſervire, donec ſolverit, jubet, ſervus ſit?* altera pars finit ita, *Servus eſt, qui eſt jure in ſervitute.* Altera, *qui in ſervitute eſt eo jure, quo ſervus:* aut, ut antiqui dixerunt, *qui ſervitutem ſervit.* Quae finitio, etiamſi diſtat aliquo, niſi tamen propriis et
27 differentibus adjuvetur, inanis eſt. Dicet enim adverſarius, ſervire eum ſervitutem, aut eo jure, quo ſervum. Videamus ergo propria et differentia, quae libro quinto levi- 621

27. *et differentia, quae.* Sic Turic. (a pr. manu) cum Alm. mox *d. que liberorum quae.* et ſic reliqui.
libro quinto. Turic. (a pr. manu) *libroque.* Mox omittit haec cum Guelf. Goth. Voſſ. 2. Camp. Obr. Noſtrum eſt in ipſa Tur. ſcriptura. cf. 6, 3, 5.

25. *conjectura mentis.* cf. 1, 2, 25. *animi mei conjectura.* Paſſive uſurpatur *conjectura*, non active.
Quid enim — tumultus. vid. Cic. Philipp. 8, 1.

27. *aut eo jure.* Hunc ablativum non aliter expedias, quam aut *eo* mutando in *eſſe* (niſi forte malis utrumque *eo eſſe*), aut legendo *ſervitute,* non *ſervitutem.* Et haec quidem ſcriptura eſt in Turic. Camp. Jenſ. Tarv. cum modo (§. 26.) libri ad unum omnes dent *ſervitutem.* Apud Ciceronem ſane et Livium accuſativus obtinet, ſed Plautus ablativum oſtendit, in aliquot locis. Prior autem noſtrarum mutationum videtur eſſe praeferenda.
libro quinto. vide 5, 10. 60. cf. et Decl. Quintil. 311. p. 205.

ter in transitu attigeram. *Servus*, cum manumittitur, libertinus; *addictus*, recepta libertate, ingenuus: *servus* invito domino non consequetur; *ad servum* nulla lex pertinet; *addictus* legem habet. Propria *liberi*, quae nemo habet, nisi liber, praenomen, nomen, cognomen, tribum: habet haec *addictus*. Ex- 28
cusso *quid sit?* prope peracta est quaestio, *an hoc sit?* Id enim agimus, ut sit causae nostrae conveniens finitio. Potentissima autem est

mittitur, libert. Sic Turic. (a pr. manu, a sec. inst. *est*) Guelf. Goth. (tac. Gesn.) Camp. cum Voss. 2. Obr. Reliqui inserunt *fit*. *libert. ingen.* Sic Turic. (a pr. manu) cum Alm. Reliqui inserunt *est*.

dom. non. Sic Turic. Guelf. Camp. cum Goth. (tac. Gesn.) Voss. 2. Alm. Vall. et edd. ante Ald. Reliqui inserunt: *libertatem.* Mox autem post *consequetur* ea, quae nos iisdem auctoribus amolimur: *addictus solvendo, citra voluntatem domini, consequetur* ex conj. Regii.

28. *conv. fin. Potent. aut. est.* Turic. Guelf. Camp. *c. f. p. Est a.* cum Goth. (nisi quod *tamen*) et edd. ante Bad. Nostrum est a Regio. Vetus scriptura fert, ut id dicat Qu. agi a nobis, ut finitio potentissima demonstretur causae nostrae conveniens. Jam hic sensus exemplo, quod modo tractabamus, plurimum adjuvatur. Postquam excussum est *quid sit servire*, quaeritur *an serviat addictus*. *Potentissima* definitio igitur ea, quae plurimum potest ad persuadendum, quae alteri, quacum comparatur, praestat; quae si in nostram causam cadere probetur h. e. *sit causae nostrae conveniens*, vicimus causam. Nec abludunt sequentia. Agnoscuntur enim in ipsa finitione aliquae qualitatis quoque partes, sicut supra in conjectura 7, 1, 62. 2, 6. item in finitione hic §. 6. 56. Sed obest sane quod *poten-*

non consequetur. Facile subauditur, quod modo erat, *libertatem.*

tribum. Hoc latino more refertur ad *habet*, non ad *propria*, ut nominativum desideres.

28. *conveniens finitio. Potentissima autem est.* cf. not. erit.

in ea qualitas: *an amor insania?* Huc pertinebunt probationes, quas Cicero dicit proprias esse finitionis, *ex antecedentibus*, *consequentibus*, *adjunctis*, *repugnantibus*, *causis*, *effectis*, *similibus*: de quorum argumento-
29 rum natura dictum est. Breviter autem pro Caecina Cicero *initia*; *caussas*, *effecta*, *antecedentia*, *consequentia* complexus est: *Quid igitur fugiebant? propter metum. Quid metuebant? Vim videlicet. Potestis igitur principia negare, cum extrema concedatis?* Sed

tissima minus proprie videtur dici pro *optima*, *propria*. Et bonus constat sensus priori praecepto, si *potentissima* inde divellamus cum Regio. Nam quaerendo *an hoc sit*, id profecto agimus ut illam prius in genere propositam finitionem accommodemus ad causam nostram, ut agnoscat judex id, quod definierimus, convenire in litigatorem nostrum. Sic et *potentissima* suam maxime significationem tuetur, si in finitione plurimum agere dicatur qualitas, cf. 5, 7, 37. Neque ulla hic mutatio nisi transpositio τῶν *est autem*. (cf. §. 23. 7, 4, 14.) *amor insania*. Sic Turic. (a pr. manu.) Reliqui inserunt *an*.

29. *Caecina*. Hic quidem veteres mei ante Jens. nihil diversum dare narrantur, ut nec 17. 7, 6, 7. cf. 5, 10, 92.

concedatis. Sic Turic. Guelf. Camp. Goth. Jens. (tac. Gesn.) cum Alm. Voss. 2. et edd. ante Gryph. Reliqui *conceditis* cum Cicerone.

an amor insania. Si quis *amorem* excuset, quo minus delicti alicujus poenas det, quod pertinet ad qualitatem, quaeri sane debet an *amor* aequiparandus sit *insaniae*, purgaturae illi reum, et est haec finitio, sed in qua nihil aliud spectetur, nihil aliud judicis animum moveat, nisi *qualitas*. (cf. §. 6.) Abruptius quidem hoc proponitur, id quod male habet Gesnerum; sed intellectu non caret. Si, ut vulgo, inseratur *an* post *amor*, cum corrumpitur latinitas, (cf. 5, 4, 2.) tum exsistit *conjectura* in quaestione, sitne amor an insania, non qualitas vel finitio. Ad utramque enim trahi potest *an amor sit insania*.

dictum est. 5, 10, 73—94.

29. *pro Caecina*. c. 15.

similitudine quoque usus est, *Quae vis in*
622 *bello appellatur, ea in otio non appellabitur?*
Sed etiam ex contrario argumenta ducuntur, 30
ut, si quaeratur, *An amatorium venenum sit, necne? quia venenum amatorium non sit.* Illud alterum genus quo sit manifestius adolescentibus meis, (meos enim semper adolescentes putabo) hic quoque fictae controversiae utar
exemplo. *Juvenes, qui convivere solebant,* 31
constituerunt, ut in litore coenarent. Unius, qui coenae defuerat, nomen tumulo, quem extruxerant, inscripserunt. Pater ejus, a transmarina peregrinatione cum ad litus idem
appulisset, lecto nomine suspendit se. Di- 32
cuntur hi causa mortis fuisse. Hic finitio est accusatoris, *Per quem factum est, ut quis perierit, causa mortis est.* Rei est, *Qui fecit quid sciens, per quod perire homini necesse esset.* Remota finitione, accusatori sat est dicere, *Causa mortis fuistis; per vos enim*

32. *nec. esset.* Turic. *necesset.* a sec. manu nostrum, et sic Guelf. Goth. (tac. Gesn.) Camp. Obr. Reliqui *n. est.* — *acc. sat est.* Turic. *accusatoris adest.* Guelf. *accusationis adest.*

30. *meos — putabo.* Hoc respiciens ad orbitatem suam dixisse videtur Gesnero, quod non negarim; etsi sufficiat referre ad „impetratam quie- „tem." vid. Prooem. totius operis.

31. *in litore coenarent.* Hoc ad voluptates in primis pertinuisse, ut in amoenis litoribus fierent epulae, plurimis veterum locis testatum est, quorum aliquot designat Burm. ad hunc locum. vid. Ern. Clav. Cic. in *Actae.*

32. *quis perierit.* Suspicor *periret*, ut mox. Discrimen enim exculpere recentioris fuerit latinitatis.

factum est, ut homo periret: quia, nisi vos
33 *illud fecissetis, viveret.* Contra, *Non statim, per quem factum est, ut quis periret, is damnari debet, ut accusator, testis, judex rei capitalis. Nec, undecunque causa fluxit, ibi culpa est: ut, si cui quis profectionem suaserit, aut amicum arcessierit trans mare, et is naufragio perierit; ad coenam invitarit, et*
34 *is cruditate illic contracta decesserit. Nec fuerit in causa mortis solum adolescentium factum, sed credulitas senis, in dolore ferundo infirmitas; denique, si fortior fuisset aut prudentior, viveret. Nec mala mente fecerunt: et ille potuit vel ex loco tumuli vel ex opere tumul-* 623

factum. Mei libri omnes ante Gryph. *actum* cum Alm. Voss. 2. Colb. et aliquot edd. ap. Burm. Ferri quidem nequit. cf. 5, 14, 4.

33. *fluxit.* Turic. *fulsit* cum Alm. *si cui quis.* Turic. Guelf. Camp. omittunt *cui* cum Goth. et edd. ante Gryph. *aut amicum.* Sic Turic. cum Alm. Sed Guelf. Camp. *aut ad a.* Turic. a sec. manu *ut ad a.* cum reliquis. *arcessierit.* Turic. Guelf. Camp. *accesserit* cum edd. ante Bad. quo accedit Basil. Reliqui *accedat*, quorum ponitur et Alm. (cf. §. 9. 7; 4, 5.) Nostrum e conjectura.

34. *fuerit.* Sic Turic. cum edd. ante Gryph. a sec. tamen manu *fuerat*, et sic Guelf. Camp. Reliqui *fuit.* *senis, in.* Sic Turic. Guelf. Camp. Goth. Jens. (tac. Gesn.) cum edd. ante Bad. Reliqui inserunt *et.* *tumuli.* Sic Turic. Camp. cum Goth. Stoer. Chouet. Leid. Gibs. Obr. Capper. Sed *tumulum* Guelf. Bodl. Voss. 2.

quia, nisi. Legendum censeo *qui, n.*

34. *vel ex loco — tumultuario.* „Tam ex loco quam „ex tumultuario opere tu„muli." Neque enim quisquam probe attendens probaverit rationem, qua *tumulum* legunt quidam et interpretantur ejusmodi quid extructum, quod omnem suspicionem sepulcri arceret. Non

tuario ſuſpicari, non eſſe monumentum. Qui ergo puniri debent, in quibus omnia ſunt homicidae, praeter malum? Eſt interim certa 35
finitio, de qua inter utramque partem convenit: ut Cicero dicit, *Majeſtas eſt in imperio, atque in omni populi Romani dignitate.*
Quaeritur tamen, *An majeſtas minuta ſit?* 36
ut in cauſa Cornelii quaeſitum eſt. Sed etiam ſimilis videri poteſt finitivae: tamen, quia de finitione non ambigitur, judicatio eſt qualitatis, atque ad eum potius ſtatum redu-

(cf. §. 7. item hac) Jenſ. cum edd. ante Stoer. et recentioribus. *praeter.* Turic. Guelf. *propter* eum Goth. Voſſ. 2. *malum.* Ita Goth. (tac. Geſn.) cum Voſſ. 2. (cf. hac §. item 7, 4, 4.) Reliqui *manum.*

35. *omni.* Turic. *nomini* cum Alm. a ſec. manu *nomine.*

36. *Sed etiam.* Sic Turic. Guelf. Camp. Reliqui inſerunt *hic*, ſine ſenſu.

qualitatis. Sic Turic. Guelf. Camp. cum Goth. Alm. Voſſ. 2. Obr. Reliqui *qualitas.*

ſufficit, quod tumuli fere ſunt naufragio pereuntium, pater autem hic norat, filium in terra manſiſſe. Et *opere* praeterea indiget genitivo, qui eſt inventus in *tumuli.*

praeter malum. Quo tandem jure puniantur ii, qui habent quidem homicidae per omnia ſpeciem et effectum, ſed cum ſumma innocentia? De *cauſa mortis* ſimilem controverſiam habes Qu. Decl. 289. p. 145.

35. *Majeſtas eſt in.* „Vide „copioſam de *majeſtate* et „quomodo ea minuatur, diſ„putationem Cic. de Invent. „2, 17 ſq. add. Partitt. c. 30. „Orationum ipſarum pro Cor„nelio fragmenta nihil ha„bent, quod huc pertineat.“ Geſnerus.

36. *Sed etiam ſimilis.* Inſerendum hic, quod facile excidebat, *ſi* poſt *etiam.* Subjectum eſt generalius capiendum: *cauſa talis.*

judicatio. cf. 3, 6, 71.

cenda, ad cujus forte quadam venimus mentionem, sed erat ordine proximus locus.

IV. Est autem qualitas alia de summo genere, atque ea quidem non simplex. Nam, et qualis sit cujusque rei natura, et quae forma, quaeritur: *An immortalis anima? An humana specie Deus?* et de magnitudine ac numero, *Quantus sol? An unus mundus?* Quae omnia conjectura quidem colliguntur, quaestionem tamen habent in eo, *qualia sint?*
2 Haec et in suasoriis tractari solent, ut, si Caesar deliberet, *An Britanniam impugnet*, *quae sit* 624
Oceani natura? an Britannia insula? (nam tum ignorabatur) *quanta in ea terra? quo*

quadam. Turic. Guelf. Camp. Goth. Jens. (tac. Gesn.) *quidem* cum Voss. 2. et edd. ante Ald. Correxit Regius. cf. 4, 2, 66. *sed erat.* Sic Turic. (a pr. manu) Goth. (tac. Gesn.) cum Voss. 2. Reliqui inserunt *et.*

4, 1. *sol? An.* Turic. Guelf. Camp. inserunt *et* cum Voss. 2. et edd. ante Ald. Regius expunxit. Goth. habere non videtur.

2. *suasor. tract.* Sic Turic. Guelf. Camp. cum Voss. 2. Goth. Obr. Reliqui inserunt *aliquando.* *in ea terra.* Turic. (a pr. manu) *i. e. in t.* Francius prius quoque *in* expungere malit, fortasse non male.

4, 1. *An humana specie — unus mundus.* cf. 7, 3, 5. 7, 2, 6.

2. *solent.* Non dubito quin *solet* sit reponendum. Subjectum quidem nullum aptius sententiae quam *qualitas* ipsa.

tum ignorabatur. Confidenter ita loqui poterat Qu. cum ante Caesaris expeditionem nemo Britanniam explorasset, Phoenicum navigationibus diu omissis et parum cognitis. Quid igitur ipse Caesar B. G. l. 4 et 5. de eadem prodat, quo nomine haeret hic Burmannus, nihil ad nostrum locum. Quid quod Taciti (Agr. c. 10.) etiam Dionis Cassii (p. 217. Reim.) aetate

numero militum aggredienda? in consilium ferendum sit. Eidem qualitati succedunt facienda, ac non facienda: appetenda, vitanda: quae in suasorias quidem maxime cadunt, sed in controversiis quoque sunt frequentia: hac sola differentia, quod illic de futuris, hic de factis agitur. Item demonstrativae partis omnia sunt in hoc statu: factum esse constat: quale sit factum, quaeritur. Lis est omnis aut *de praemio*, aut *de poena*, aut *de quantitate*. Igitur primum genus causae, aut *simplex*, aut *comparativum*. Illic, quid aequum, hic, quid aequius, aut quid aequissimum sit,

quod illic. Sic Turic. (a pr. manu). Reliqui *quia.* cf. 6, 4, 13.

3. *Igitur primum.* Turic. (a pr. manu) *i. egrum.* Mox *i. egregium* et sic Camp. sed Guelf. *egregium* omisso *igitur.* Idem omittunt Voss. 2. Goth. sed dantes *primum.* Nihil magnopere proficias ex *egrum* illo eruens *integrum.*

vulgo credebatur sub Domitiano demum cognita insula Britannia. Nihil igitur hic noster adulationi dedit. Suspicor in rhetorum scholis hanc Caesaris deliberantis, *an in Britanniam transmitteret,* suasoriam non minus frequentatam, quam Alexandri, *an Oceanum navigaret.* vide 3, 8, 16.

ferendum sit. Possis optare *ferenda sint.* Sed ad singulas has quaestiones si accommodetur, ferri potest singularis.

3. *primum.* Non satis apparet, quod hic *primum* dicatur genus, et quare. Possumus sane primum agnoscere illud, quod sit de *praemio,* quoniam sequitur mox „cum „de *poena.*" Sed nec differt ratio quaerendi vel de *praemio,* vel de *poena,* cum utrobique eadem sit divisio, aut praemium vel poenam vindicandi, aut eadem vel augendi vel minuendi. Paulo ante triplex illa partitio ne ipsa quidem plane expedita. *Quantitas,* quae memoratur, non per se est intelligenda, sed relate ad *praemium* et *poenam;* quo fit, ut bipertita magis, quam tripertita, sit omnis illa tractatio. vid. not. crit.

excutitur. Cum de *poena* judicium eſt, a parte ejus, qui cauſam dicit, aut *defenſio eſt criminis*, aut *imminutio*, aut *excuſatio*, aut,
4 ut quidam putant, *deprecatio*. *Defenſio* longe potentiſſima eſt, qua ipſum factum, quod objicitur, dicimus honeſtum eſſe. *Abdicatur aliquis, quod invito patre militarit, honores petierit, uxorem duxerit:* tuemur, quod fecimus. Partem hanc vocant Hermagorei κατ' ἀντίληψιν, ad intellectum id nomen

4. κατ' ἀντίληψιν. Turic. (a ſec. manu) *cata antianin.* Guelf. graeca omittit. Camp. καταδιανοιαν cum Goth. Voſſ. 2. Vall. a pr. manu.

1 *qui cauſam dicit.* i. e. rei. vide 4, 1, 19.

deprecatio. cf. 5, 13, 5.

4. *Abdicatur — duxerit.* Simile ἀντιλήψεως exemplum Hermog. p. 13. γεωργὸς φιλοσοφοῦντα τὸν υἱὸν ἀποκηρύσσει.

κατ' ἀντίληψιν. Haec appellatio reperitur a nobis quoque in Hermogenis Partitionibus. vide Erneſti lexicon technol. Graec. Ratio quidem ejus redditur talis a Syriano Scholiaſte Hermogenis, cujus ego locum mutuor ab Erneſto l. c. p. 278. ἡ ἀντίληψις ὠνόμασται μὲν ἀπὸ μεταφορᾶς τῶν ὑπὸ ῥεύματος μὲν παραφερομένων, ξύλου δὲ ἢ λίθου ἀντιλαμβανομένων, καὶ τὴν σωτηρίαν διὰ τούτου πορίζομένων. Fatetur hac ipſa etymologia proferenda ſcholiaſtes, ſe nullam a veteribus accepiſſe (quorum nec ſe tutatur auctoritate), cum tam late pateat haec denominatio, ut nulli non accommodetur auxilio, quo reus utitur; minimeque omnium conveniat huic ipſi, de qua agimus, defenſioni „longe potentiſſimae.“ Quod autem Sturmius eique accedens Erneſtus ἀντίληψιν declarant quaſi ἐναντίαν λῆψιν, id apud ipſum auctorem nusquam invenio, nec caret vitio fluctuantis et nimis late patentis appellationis, cui praeterea refragatur Graeci ſermonis proprietas.

ad intellectum — referentes. Haec verba multa ſane obſcuritate laborant. Solent a Badio inde ſic ſe expedire interpretes, ut parentheſin accipiant ea, oppoſitam illam τῷ *ad verbum.* Quod ut contingat, non parcunt mutatio-

referentes. Latine ad verbum translatam non

Latine — translatam. Bad. *latini — translatum.* Posterius ita dare et Goth. narrat Gesn. me non refragante, nec tamen satis credulo, cum e Voss. 2. *translatam* afferant. (cf. 7, 3, 34. item hic §. 39.)

nibus. Quam quidem rationem qui tuentur, eorum nemo probabilius locum constituit Gesnero: „P. h. v. H. „κ. ἀ. ad verbum Latine trans„latum id nomen non inve„nio; ad intellectum referen„tes *absolutam* appellant." Vides, praeter aliquot vocum immutationem, rem geri potissimum transpositione. Ferenda haec quidem per se, minus tamen, si sine mutatione non procedat. Relictum, ut est, locum explicare conatur Capperonnerius *ad intellectum* capiens quasi dictum: „non de *corporea* sumtione „intelligentes, sed de actione „mentis et *intellectus.*" Hanc ego latinitatem non praestiterim; neque ullam comminiscor *intellectus* h. l. interpretationem, quae conveniat (cum illa ad *verbum* relatio excludatur quibus dixi rationibus). Devenio igitur ad hujus ipsius vocabuli mutationem, quod corruptum censeo ex hoc, negligentius latinis literis scripto: *metalepsin.* Fateor in nullo eorum, ubi usurpat noster, locorum adeo male mulcatum comparere, sed, ut pessimum, legi *me talem sin* (6, 3, 52.). Minus tamen obscura ibi et insperata vocabuli mentio. Et quidem fuisse dictam a Graecis ἀντίληψιν cum respectu ad μετάληψιν, plane mihi persuadeo; quo nomine magis etiam rejicio memorata supra ejusdem etyma. Sic enim Hermogenes (p. 26.): ἡ μετάληψις ἀεὶ ἐναντία ἐστὶ τῇ ἀντιλήψει. Non sane me fugit hoc in diverso, quam hic est, vocabulorum usu dici; sed etymum nihilo secius mihi deprehendisse videor, quod valeat ibi quoque, ubi significatio ab eo jam pridem recessit. Est praeterea ἀντίληψις species qualitatis apud Hermogenem, μετάληψις autem translatio (Hermogenes p. 18. Noster 3, 6, 46. 9, 2, 106.), quae quidem satis discreta videntur artis ratione, ut nullam invicem societatem partium harum suspiceris. Versatur tamen earum utraque in tuendo reo, qui factum non infitiatur. Hoc sufficit profecto ad denominationem inter has partes reciprocandam. Neque enim de nihilo est, quod monet Turnebus ille sive personatus sive suspectus, Hermogenem in multis esse

invenio; *abſoluta* appellatur. Sed enim de re ſola quaeſtio, juſta ſit ea, necne? *Juſtum* omne continetur *natura*, vel *conſtitutione*: *natura*, quod ſecundum cujusque rei digni-

abſoluta appellatur. Sic Turic. Guelf. Camp. cum Goth. Voſſ. 2. et edd. ante Bad. quo acc. Baſil. Obr. Reliqui *abſolutam appellant.*

5. *quod ſecundum.* Turic. *q. ſecundam* cum Gryph. a ſec. manu *quae ſecundum* et ſic Guelf. Camp. Baſil. Primus Jenſ. inſerit *ſit* cum edd. ante Gryph. quod et Alm. dare narratur (cf. 7, 3, 33. item hic §. 27.) Reliqui *ſit.*

cujusque rei d. Turic. *cujus r. d.* a ſec. m. *cujusque r. p. d.* (ut intelligatur *rei publicae.*)

imitatum Hermagoram. Quod cum manifeſtis, vel in metalepſi et antilepſi, exemplis confirmetur (praeter tot alia hic protinus ſequentia); haec veſtigia Hermogenis conſectantes, non longe aberrabimus profecto a ſententia Quintiliani Hermagoreos hoc loco exprimentis.

5. *Sed enim.* Incommodas h. l. conjunctiones cum VV. DD. neglexiſſent omnes, Geſnerus medelam invenit eam, ut pro iis in textum reciperet *etenim* (et obſecuti ſunt Bip.). Credebat rationem reddi, quare *abſoluta* appellaretur haec defenſio, vel qualitas. Nos quidem, ejus in proximis veſtigia deferentes, etiam hic aſſenſum cohibere cogimur. Neque tamen acquieſcam in recepta. *Sed* eſt transeuntis ad rei ipſius tractationem, poſtquam nomen in tranſitu attigerat. *enim* mutem in *hic* adverbium, vel potius *haec,* quod referas ad *quaeſtio.* cf. 7, 2, 17. et 18.

natura, quod — dignitatem. Poſſis haerere in voce *natura*, ad quam quid ſit ſubaudiendum parum liquet. Simpliciſſimum fuerit nominativum facere et intelligere verbum ſubſtantivum. Sic *quod ſec. — dignitatem* fiet definitio *naturae,* cui mox reſpondeat *Conſtitutio eſt* cet. Ablativum capere τὸ *natura* duriorem fecerit ſtructuram nec apertam ſententiam, ſive *juſtum eſt* intelligis, ſive, quod minus etiam placeat, *continetur.*

625 tatem. Hic ſunt *pietas*, *fides*, *continentia*, et 6
talia. Adjiciunt et id, quod ſit *par*. Verum id non temere intuendum eſt. nam et *vis contra vim*, et *talio*, nihil habent adverſus eum, qui prior fecit, injuſti: et non, quoniam res pares ſunt, etiam id eſt juſtum, quod anteceſſit. Illa utrinque juſta, eadem *lex*, eadem *conditio*; ac forſitan ne ſint quidem

6. Hic. Sic Turic. (a pr. manu) cum Jenſ. eoque recentioribus ante Ruſc. Reliqui *Haec*. Malim tamen *Hinc*. cf. 6, 1, 42. *contin. et talia*. Turic. (a pr. manu) *et alia* cum Stoer. eoque recentt. ante Obr. *par. Verum*. Turic. Guelf. Camp. *perverſum* cum Goth. Alm. Voſſ. 2. et edd. ante Ald. Correxit Regius. cf. 7, 3, 14.

talio. Turic. Guelf. Camp. *talia* cum omnibus ante Obr. Pſeudo-Turnebi eſt praeſtantiſſima emendatio.

adverſus. Sic Goth. (tac. Geſn.) Camp. Reliqui *adverſum*.

injuſti. Turic. Guelf. Camp. *injuſte* cum omnibus ante Obr. qui conjecit *injuſtitiae*, receptum ipſi et ceteris. Praetuli leniorem Geſneri emendationem. *utrinque juſta*. Turic. Guelf. Camp. *u. iſta*. Unde nihil proficias. Neque enim *Illac* (vel *illic*, cf. 6, 4, 21.) ſcribendo pro *illa* apta ſententia efficitur, ut *iſta* ad ſequentia: *lex, conditio*. Malim tamen in noſtra ſcriptura *illic*.

6. *Hic*. cf. not. crit.

contin. et talia. vide not. crit.

Adjiciunt — par, velut Cic. de Inv. 2, 22.

et talio. „Qui membrum „rapſit, ni cum eo paicit, *ta*„*lio* eſto.“ Leges XII tabb. cf. 8, 5, 12. Declam. Qu. 7. p. 136. „lex — dedit caeco „*talionis* actionem.“ item Decl. 358. p. 356. Cujac. Obſervv. 9, 13. „actio — *talionis* „in ſchola, injuriarum in „foro.“

et non. Quod optat *ſed n*. Geſnerus, non opus eſt, cum *et* hoc referatur ad prius „*et* „vis,“ cui rationi non officit interjectum *et* ante *talio*. Hoc enim facile negligitur ab audiente.

Illa — juſta. Reſpicit pluralis hic neutrius generis ad *par*, et eſt levis incuria numeri qui praeceſſerit. cf. tamen not. crit.

paria, quae nulla parte sunt dissimilia. *Consti-*
tutio est in *lege*, *more*, *judicato*, *pacto*. Alterum est defensionis genus, in quo factum per se improbabile assumtis extrinsecus auxiliis tuemur: id vocant κατ' ἀντίθεσιν. Latine hoc quoque non ad verbum transferunt: 8 *assumtiva* enim dicitur *causa*. In quo genere fortissimum est, si crimen causa facti tuemur, qualis est defensio Orestis, Horatii, Milonis.

7. κατ' ἀντίθεσιν. Sic Turic. (nisi quod per η, sed a sec. manu *cat et thesin*) Tarv. cum Bodl. Alm. et edd. ante Ald. item Gryph. Capper., in margine Vall. sed et complures edd. Lacunam praefert Guelf. καταιτιθησιν Camp. κατ' ἀντίστασιν Ald. κατ' αἴτησιν Obr. Reliqui προσληπτικήν, nisi quod Voss. 2. Vall. προσλειπτ. quorum errorem propagarunt edd. ante Chouet. *Latine.* Sic Turic. Guelf. Camp. Goth. Jens. (tac. Gesn.) cum edd. ante Bad. quo acc. Obr. Reliqui *Latini* jubente Regio. Utitur sane hoc tanquam substantivo nomine, velut 5, 10, 43. sed ubi promptius quam hic subaudire rhetores, vel praeceptores.

non. Turic. Guelf. *nam* cum Alm. Voss. 2. Goth. Vall. Bad. Gesn. Bip. Nostrum primus Camp. cf. 6, 4, 11. item hic §. 12. ubi Turic. a pr. manu *Non omn.* *transferunt.* Turic. *transierunt*, (cum Alm.) a sec. manu *transtulerunt* et sic Guelf. Camp. cum Goth. Voss. 2. Obr.

8. *Horatii.* Libri omnes *oratio* (nisi quod Turic. Guelf. omittunt *defensio* cum sequentibus usque ad *defensio constat*), in quo recte haeret Gesnerus. Nostrum ex conjectura. 8, 6, 47. pro *oratio* Turic. sec. manus *oratius*, sed frequens hujusmodi confusio.

7. κατ' ἀντίθεσιν. vide Hermog. p. 13. ἐὰν δὲ ὁμολογῇ (ὁ φεύγων) τι πεποιηκέναι, ὡς ἀδίκημα (*factum per se improbabile*), ὄνομα μὲν πάλιν γενικὸν τούτῳ ἀντίθεσις. cf. Ernesti Lex. h. v. ubi complures hoc nomine utentes demonstrantur rhetores, quos exhibet Aldi volumen alterum.

hoc quoque non. cf. §. 5.

8. *Horatii.* vide 3, 6, 76. 4, 2, 7. Insunt in hisce personis gradus, a fabula ipsa ad fabulosam historiam moxque ad certae memoriae tempora.

ἀντέγκλημα dicitur, quia omnis noſtra defenſio conſtat ejus accuſatione, qui vindicatur. *Occiſus eſt, ſed latro; exectus, ſed raptor.* Eſt et 9 illa ex cauſis facti ducta defenſio, priori contraria, in qua neque factum ipſum per ſe, ut in abſoluta quaeſtione, defenditur; neque ex contrario facto; ſed ex aliqua utilitate aut
626 reipublicae, aut hominum multorum, aut etiam ipſius adverſarii, nonnunquam et noſtra, ſi modo id erit, quod facere noſtra cauſa fas ſit: quod ſub extrario accuſatore et legibus agente prodeſſe nunquam poteſt, in do-

exectus. Turic. Guelf. Camp. *excaecatus* cum Alm. Bodl. Voſſ. 2. Goth. et edd. ante Gryph. In margine quidem Baſil. noſtrum. Veriſſimam cenſeo emendationem, cujus ſit ignarus, niſi forte Philandri, ſed nomine ſuppreſſo. Vidor. (1538.) *executus.*

9. *priori contr.* Sic et Turic. a pr. manu. Ab altera quidem inſerit *eſt,* cum Guelf. Camp. Voſſ. 2. Goth. Jenſ. (tac. Geſn.) Tarv. *ex aliqua.* Turic. Guelf. Camp. *in a.* cum Alm. Voſſ. 2. Goth. et edd. ante Ald. Correxit Regius.

extrario. Turic. (a ſec. manu) *extraneo* cum Camp. Guelf. et tot aliis.

ἀντέγκλ. — quia. Id ipſum eſt ejus aſſumtivae cauſae ſpeciei nomen technicum. Accuſantur enim Clytaemneſtra; ſoror Horatii, Clodius; nec refert, quod nova ponuntur ejusdem exempla: *latro, raptor.* Eadem ἀντεγκλήματος definitio eſt apud Hermogenem p. 14.

exectus. Cum in jure Romano vetitum fuerit execare mares (vide Dig. 48, 8, 4, 2.), ea maxime facti excuſatio probabilis videtur, ſi femina, pudorem ſuum vindicatura, vel pater ſuperveniens, raptorem gladio arcuerit. Et fortaſſe hujusmodi agitatae ſunt in ſcholis controverſiae, quanquam nunc quidem nullae ſuccurrunt.

9. *extrario — domeſticis.* Haec proprie ſibi opponuntur invicem. cf. §. 31.

10 mesticis disceptationibus potest. Nam et filiis pater in judicio abdicationis, et maritus uxori, si malae tractationis accusabitur, et patri filius, si dementiae causa erit, non inverecunde dicet, multum sua interfuisse. In quo tamen incommoda vitantis melior, quam 11 commoda petentis, est causa. Quibus similia etiam in vera rerum quaestione tractantur. Nam, quae in scholis *abdicatorum*, haec in foro *exheredatorum* a parentibus, et bona apud Centumviros repetentium ratio est: quae illic *malae tractationis*, hic *rei uxoriae*, cum quaeritur, *Utrius culpa divortium factum sit?*

10. *filiis pater in.* Turic. *filius* (a sec. manu *filiis*) *patrum jud.* Guelf. Camp. *in filiis patrum j.* ut et Goth. (err. Gesn.) cum Voss. 2. *accus. — filius, si.* Turic. Guelf. Camp. *a. filio s.* cum Goth. Alm. Voss. 2. cum edd. ante Ald. inseruit necessaria Regius.

11. *Centumviros.* Turic. *con.* a sec. manu *consules* et sic libri mei omnes ante Capper.

10. *patri — dementiae causa.* Cf. Decl. Quintil. 346. p. 334. „Adversus patrem ne „qua sit actio nisi dementiae." item Aerodius ad Decl. Qu. 295. qui et Platonis locum e libro 11. de legg. excitat. Bip. Vol. 9. p. 155. 6. St. p. 929. D. E.

multum sua interfuisse. Hoc spectat igitur ad postremum illud *nonnunquam et nostra.*

incommoda — commoda. Invidiosum est adipiscendi commodi causa vexare filium, uxorem, patrem; tolerabilius, si quis aliter damnum ingens cavere nequeat.

11. *Centumviros.* Deberi verissimam hanc scripturam magno Cujacio Capperonnerius et post eum Gesnerus ostenderunt. vide Cujacii Observv. 9, 13. item hic §. 20. Recte Gesnerus ablegat ad notissimum Ciceronis locum de Orat. 1, 38. ubi et *testamentorum* mentio. cf. 4, 1, 57.

rei uxoriae. i. e. dotis. vide Ern. Clav. Cic. h. v.

quae illic *dementiae*, hic *petendi curatoris.* Subjacet utilitati etiam illa defenſio, ſi pejus 12
aliquid futurum fuit. Nam in comparatione malorum, boni locum obtinet levius: ut, *ſi Mancinus foedus Numantinum ſic defendat, quod periturus, niſi id factum eſſet, fuerit exercitus Romanus.* Hoc genus ἀντίστασις
627 Graece nominatur: *comparativum* noſtri vocant. Haec circa defenſionem facti: quae ſi 13
neque per ſe ipſam, neque adhibitis auxiliis dabitur, proximum eſt, in alium *transferre crimen*, ſi poſſumus. Ideoque etiam in hos, qui jam ſcripti ſunt, ſtatus viſa eſt cadere translatio. Interdum ergo culpa in hominem relegatur: ut, *ſi Gracchus, reus foederis Nu-*

12. *pejus.* Turic. (a pr. manu) ſic. Mox cum plurimis *ſpei.* *Mancinus.* Turic. *manus*, a ſec. manu *marius* cum aliquot edd. *fuerit — Rom. Hoc.* Turic. (a pr. manu) cum Alm. *f. excerat R. H.* Guelf. *f. e. R. exerat. H.* Camp. *f. e. R. Et erat h.* et ſic Goth. Voſſ. 2.

13. *hos, qui jam — ſtatus viſa.* Turic. *os q. etiam ſcriptum ſit ſ. v.* a ſec. manu *hoc quid etiam ſcriptum ſit ſtatim jus.* cum Guelf. (niſi quod *viſa*) Camp. (niſi quod *quod*) et ſic Goth. Eodem fere redeunt Alm. Colb. Voſſ. 2.

petendi curatoris. Seneca pater Controv. 1. 2. p. 163. „patri curatorem dari — „quia — ſit — furioſus., hoc „autem in foro eſſe Curato„rem petere, quod in ſchola „Dementiae agere" citante Cujacio l. c.

12. *foedus Numantinum.* cf. 3, 8, 3.

ἀντίστασις. Hoc Graece dici a *pendendo* in lance, recte monet Capper. Legitur vocabulum apud Hermog. p. 14.

13. *qui jam ſcripti ſunt.* Hisce ſalva erit ſententia, ſi pro *jam ſcripti* reponas *inſcripti*, poteſtate *non ſcripti* (cf. 5, 6, 37. item hic §. 35.). *ſcripti* autem genitivo caſu dictum accipio. Vide 3, 6, 53. 78.

relegatur. cf. 6. Pro. 13.

mantini, cujus metu leges populares tulisse in Tribunatu videtur, missum se ab imperatore
14 *suo diceret.* Interim derivatur in rem: ut, *si is, qui testamento quid jussus non fecerit, dicat, per leges id fieri non potuisse.* Hoc μετάστασιν dicunt. Exclusis quoque his, *excusatio* superest. Ea est aut ignorantiae; ut,

diceret — deriv. Turic. Guelf. Camp. omittunt *Interim* cum Goth. Voss. 2. Latet illud vocabulum in ipso illo *diceret*, quod hic stare nequit. Unde enim imperfectum subjunctivi, nisi invita latinitate? cf. modo „Mancinus — „*defendat*," mox „si is — *dicat*." Repone igitur et hic *dicat. Interim der.*

14. *μετάστασιν.* Camp. Tarv. *μετάθεσιν* cum Goth. Ald. Vall. qui tamen et nostrum dat.

Exclusis quoque his. Turic. *quoque excl.* omisso *his*, sed adde Vulpium ad Tibull. 4, 6, 5. ubi idem verbum, pro quo *delegare* apud Hirtium B. G. 8, 22. loco posito ab eodem.

cujus metu — videtur. Qui solam proprietatem et convenientiam orationis spectet, malit sane abesse haec verba, quae ad rem quidem non faciunt. Neque enim vel ad excusandum vel ad premendum foederis Numantini reum valet, quod inde orto optimatium odio Gracchus compulsus est ad ferendam legem agrariam. Et hujusmodi conjunctionem legum popularium cum causa ipsa foederis si significare volebat Qu., *videatur* scripturus erat, non *videtur.* Deinde quid est quod „videtur *foederis* „Numantini *metu*" tulisse leges? In hac tanta reprehendendi materia, tamen non audeo proscribere nixam omnium librorum auctoritate sententiam. Est ea ipsa apud Vellej. 2, 2. et Flor. 3, 14. verbis quidem adeo dissimilibus, ut nemo inde desumtam ab interpolatore suspicetur. Si igitur tam vetustam glossam agnoscere nolis, fortasse mecum conjicies *criminis* intercidisse post *cujus.* Eodem exemplo usus est in *remotione criminis* Martianus Capella, citante ad Florum Freinshemio.

diceret. vide not. crit.

14. *μετάστασιν.* Apud Hermogenem p. 14.

Exclusis quoque his. vide not. crit.

excusatio. Haec est Hermogenis συγγνώμη p. 15. cujus

si quis fugitivo stigmata scripserit, *eoque ingenuo judicato*, *neget*, *se liberum esse eum scisse:* aut necessitatis; ut, *cum miles ad commeatus diem non affuit*, *et dicit se fluminibus interclusum*, *aut valetudine*. *Fortuna* quoque 15 saepe substituitur culpae. Nonnunquam *male fecisse* nos, *sed bono animo* dicimus. Utriusque rei multa et manifesta exempla sunt. Iccirco non est eorum necessaria expositio. Si omnia, quae supra scripta sunt, deerunt,

a sec. manu additur, et sic Guelf. Camp. Goth. (tac. Gesn.) cum Voss. 2. quorum postremi *quoque* ad priora referentes ab *Excl.* novum sensum ordiuntur. Transpositio lenis quidem medela (cf. 7, 3, 28. item hic 15.) sed ea nihil hoc loco proficitur. Τῷ *quoque* nullus hic proprie locus nisi post *his*, quo ablegare nemo ausus est, et durius fuerit. Esset autem in hac ipsa structura, quod minus deceret Quintiliani elegantiam. *Superest* cum scripsit, dativum reddere debuit huic verbo, non ablativos absolutos. Sic e prima Turic. manu eruo: *quo exclusis excusatio superest*, referens *quo* ad *Hoc* praecedens. *lib. esse eum.* Sic Turic. (a pr. manu) cum Alm. Reliqui omittunt *esse*.

scisse. Turic. Guelf. *fecisse* cum Alm. et edd. (praeter Camp.) ante Ald. qui Regio jubente *n. scisse s. e. l. fuisse*. Stoerius primus hic *scisse*. cf. 1, 1, 20. ubi Guelf. Camp. *fecisse* cum edd. ante Bad. *affuit, et d.* Sic Turic. (a pr. manu). Reliqui omittunt *et*.

15. *quoque saepe*. Tarv. Camp. *s. q.* (cf. §. 14. 34.). Male.

exemplum ponit Erasinideri et collegas, mortuos non sepelientes. vid. Xenoph. Hellen. p. 448. D. E.

stigmata scripserit. Hunc verbi usum illustrat Schultingius ad Ulpian. in Jurispr. Ante-Just. p. 565. nostri loci non immemor.

liberum — eum. Nam et milites fugitivi. vid. Marcus Donatus ad Liv. 30, 43, 11. Fugientem saltem qui viderit, poterit habere fugitivum. Nec est summo jure agendum in scholasticis hisce.

miles — non affuit. Regius ablegat ad Dig. 49, 16, 3, 7.

videndum, an minui culpa possit. Hic est ille, qui a quibusdam dicitur fieri, *status quan-*
16 *titatis*. Sed ea, cum sit aut *poenae*, aut *honoris*, ex qualitate facti constituitur: eoque nobis sub hoc esse statu videtur: sicut ejus quoque, quae *ad numerum* refertur a Graecis. nam et πηλικότητα, et ποσότητα dicunt, nos utrumque eadem appellatione complectimur. 628
17 Ultima est *deprecatio:* quod genus causae plerique negarunt in judicium unquam venire. Quin Cicero quoque pro Q. Ligario idem testari videtur, cum dicit, *Causas, Caesar, egi multas, et quidem tecum, dum te in foro tenuit ratio honorum tuorum: certe nunquam hoc modo, Ignoscite, Judices, erravit, lapsus est, non putavit, si unquam posthac,*

16. *nam et.* Sic Turic. Guelf. cum edd. ante Gesn. omittentem *et*, auctoribus Goth. (tac. Gesn.) Voss. 2. Camp.

πηλικότητα. Turic. τιηκοτητ, sed a sec. manu: *tecotne.* In isto *ecot* sat est firmamenti pro emendatione Capperonnerii palmaria. Nam ante eum omnes libri ποιότητα quanquam corrumpentes aliquot eorum vocem. Guelf. lacunam in graecis. Mox *et* omittit solus Camp. cf. 3, 6, 35.

eadem. Omittunt Turic. Guelf. Camp. cum Alm. Goth. Voss. 2. Intercidisse censeo non quidem hoc (quod Jens. primus inserit) *eadem*, sed *quanti*, haustum illud a syllaba praecedente *que*.

17. *Q. Lig.* Sic Turic. a sec. manu, a prima *proque Lig.* (cf. 7, 3, 27.) Omittit *Q.* Camp. Reliqui *Quinto L.* cf. 6, 3, 58. 9, 1, 2. *et quidem.* Goth. (tac. Gesn.) Guelf. *equidem* cum Voss. 2.

15. *status quantitatis.* cf. 3, 6, 23. 53. 91.

16. πηλικότητα — ποσότητα. cf. loca modo demonstrata, quibus adde ibid. §. 50. 90. nec non 7, 2, 6.

eadem. vid. not. crit.

17. *deprecatio.* cf. §. 3. *pro Q. Ligario.* capite 10.

et cetera. In Senatu vero, et apud populum, 18
et apud Principem, et ubicunque juris clementia eſt, habet locum *deprecatio.* In qua plurimum valet, *ex ipſo*, qui reus eſt, haec tria in vita praecedere, ſi innocens, ſi bene meritus, ſi ſpes in futurum innocenter victuri, et in aliquo uſu futuri; praeterea, ſi vel aliis incommodis, vel praeſenti periculo, vel poenitentia videatur ſatis poenarum dediſſe: *extra*, nobilitas, dignitas, propinqui, amici.
In eo tamen, qui cognoſcit, plurimum po- 19
nendum, ſi laus eum miſericordis potius, quam reprehenſio diſſoluti, conſecutura eſt. Verum et in judiciis, etiamſi non toto genere cauſae, tamen ex parte magna hic locus ſaepe tractatur. Nam et diviſio frequens eſt, etiamſi feciſſet, ignoſcendum fuiſſe; idque in cauſis dubiis ſaepe praevaluit: et epilogi omnes in eadem fere materia verſari ſolent. Sed non- 20

18. *ubic. jur.* Turic. (a pr. manu) inſerit *ſi.*
valet. Turic. Guelf. Camp. Goth. Jenſ. (tac. Geſn.) *valent* cum Voſſ. 2. et edd. ante Gryph., cf. 7, 2, 39.
ſi innocens. Hoc per ſphalma omiſit Geſn. ſequentibus Bipp.
19. *toto genere cauſae.* Turic. *tot g. cauſa*, a ſec. manu *tot genera cauſa* et ſic Guelf. Goth. (tac. Geſn.) Camp. cum Voſſ. 2.

18. *juris clementia.* Nove dictum, ſed facile intellectu. Malit Geſnerus *jus clementiae.* Hoc ſi voluiſſet Qu. ſcriptum fuiſſe puto *quibuscunque,* non *ubicunque.* De re cf. 5, 13, 6.

extra. refer ad *ex ipſo.*

19. *In eo — ponendum.* Id maxime agendum a patrono, ut ſuae gloriae intereſſe putet judex abſolvi reum. Ad *cognoſcit* cf. 7, 2, 20.

nunquam etiam reus hic totius ſummam conſtituit, ſi exheredatum a ſe filium pater teſtatus fuerit elogio: propterea *quod is meretricem amaverit.* Nam omnis hic quaeſtio, an huic delicto pater debuerit ignoſcere, et Centumviri tribuere debeant veniam. Sed etiam in formulis, cum poenariae ſunt actiones, ita cauſam partimur, *an commiſſa ſit poena? an exigi debeat?* Id autem, quod illi viderunt, verum eſt, reum a judicibus hoc defenſionis
21 modo liberari non poſſe. *De praemiis* autem quaeruntur duo: *An ullo ſit dignus, qui* 629
petit? an tanto? ex duobus, *Uter dignior?* ex pluribus, *Quis digniſſimus?* Quorum tractatus ex ipſo meritorum genere ducuntur. Et intuebimur non *rem* tantum, ſive alle-

20. *conſtituit, ſi.* Turic. (a pr. manu) *conſtitutam vero ſi* (cum Alm.). An erat *conſtituerit,* modo potentiali?

formulis. Guelf. *formula.* *poenariae — actiones.* Turic. *poenaria ſit actiones,* a ſec. manu — *actionis* et ſic Guelf. *poenaria ſit actio* Camp. cum Goth. Voſſ. 2. Vall. *poenariae ſint actionis* Jenſ. cum edd. ante Ald. Omnes praeter Turic. Alm. noſtris verbis ſubjiciunt *nos.*

21. *ullo ſit dignus.* Turic. *ullo ſint dignius,* a ſec. manu *ſi ullus ſit dignus* et ſic Guelf. *ſi illo ſ. d.* Camp.

petit? an tanto? ex. Turic. *p. tanto ex.* a ſec. manu *p. tanta ex* et ſic Guelf. *p. an tanta tanto ex* Camp.

20. *elogio.* Proprie, in cauſa exheredationis aſcripta. vide Briſſ. de V. S.

poenariae — actiones. cf. 4, 3, 9.

quod illi viderunt. Sic *videre* uſurpavit et infra 7, 6, 4. *Illi* ſunt qui „*deprecationem* „negarunt in judicium venire" §. 17.

21. *alleganda.* Non quidem pertinens ad impetrandum praemium, ſed judicibus praemium tribuentibus petitorem commendans. cf. 4, 1, 13.

ganda, sive comparanda erit; sed *personam* quoque: nam et multum interest, *tyrannum juvenis occiderit, an senex; vir, an femina; alienus, an conjunctus:* et *locum* multipliciter, 22
in civitate tyrannis assueta, an libera semper; in arce, an domi: et *quomodo* factum sit, *ferro, an veneno:* et *quo tempore, bello, an pace; cum depositurus esset eam potestatem, an, cum aliquid novi sceleris ausurus.* Habetur in meritis *gratia, periculum* quoque, et *difficultas.* Similiter, liberalitas *a quo* pro- 23
fecta sit, refert. Nam in paupere gratior, quam in divite; dante beneficium, quam reddente; patre, quam orbo. Item, *quam rem* dederit, et *quo tempore,* et *quo animo,* id est, *num in aliquam spem suam?* similiter alia. Et

22. *et locum.* Turic. Guelf. *est et ad l.* cum Tarv. Ald. Bad. (qui in nota tamen nostram solam sequitur scripturam) Basil. *pace; cum.* Sic Turic. (a pr. manu). Reliqui inserunt *an.* cf. 7, 2, 39. item hic §. 42. *Habetur.* Turic. *habent.* a sec. manu *habentur* et sic Guelf. Obr.
et diff. Sic Turic. Guelf. Goth. (tac. Gesn.) Camp. Reliqui *ac d.*

23. *liberalitas.* Turic. Guelf. Camp. *libertas.*
quam orbo. Turic. Guelf. *quia a morbo.* Regius praestantissime correxit, nisi forte Codd. habuit auctores, cujusmodi Goth. *q. avunculo* Camp. quam medelam recte aspernatur Regius. cf. 7, 3, 14. *num.* Turic. Guelf. *non* cum Goth. Voss. 2. et edd. ante Ald. Correxit Regius. Sed Camp. omittit.

comparanda cum alterius petitoris facto.

22. *gratia.* Tyrannicidae apud ipsum tyrannum, ut putat Capper. Sed hoc jam dixerat §. 21. *conjunctus.* Equidem interpretor *gratiam facti,* sicut et *periculum;* quo minus indigeamus mutatione Obrechti *meriti in gratia,* nullo illa usu firmata.

ideo qualitas maxima oratoris recipit opera: quia in utramque partem plurimum est ingenio loci, nec usquam tantum affectus valent.
24 Nam conjectura extrinsecus quoque adductas frequenter probationes habet, et argumenta ex materia sumit: quale quidque videatur, eloquentiae est opus: hic regnat, hic imperat, hic sola vincit. Huic parti subjungit Virginius causas abdicationis, dementiae, malae tractationis, orbarum nuptias indicentium. Nam et fere sic accidit: inventique sunt, qui

24. *valent. Nam.* Turic. *valenti jam.* a sec. manu *v. Etiam* et sic Guelf. Camp. cum Goth. Bodl. Voss. 2. et edd. ante Ald. corr. Reg. *sum. quale quidque.* Turic. Guelf. Goth. (tac. Gesn.) Camp. omittunt *quale* cum Alm. Ab Aldo inde ante Gesn. post *sumit* inserunt *ut*, jubente Reg., vel *et*; male. *el. est opus.* Hoc ordine Turic. Guelf. Goth. (tac. Gesn.) Camp. Reliqui *e. o. e.* Sed *eloquentia* Codd. (de Goth. Jens. tac. Gesn.) et libri ante Gryph. omnes. *indicentium.* Turic. *indictium* (cum Alm.), sed a sec. manu *inditium* et sic Guelf. (nisi quod *c* pro *t*) Voss. 2. *judicium* Goth. Camp. *Nam et fere.* Sic Turic. Guelf. Goth. (err. Gesn.) Camp. Ab Aldo inde (exc. Badio) post *et* adjiciunt *judicium*, quod uncis jam sepsit Gesn. male tamen *et* quoque proscribens, omissum illud a Jens. et edd. ante Ald. quo acc. Bad.

24. *conjectura — probationes.* cf. 6, 4, 4. ubi, quae hic *extrinsecus adductae*, sunt *extra artem*.

subjungit. Malis sane *subjicit* ob rationes expositas ad 3, 3, 6. *Virginium* vide 4, 1, 23.

orbarum — indicentium. Illud *indicendi* verbum proprium est in hoc negotio, de quo vide 7, 1, 14. Orbae enim indicunt nuptias proximo sibi propinquo. cf. §. 39. item Decl. Vol. 4. Bip. p. 381. ad quem locum consulendus est Burmannus.

fere sic accidit, ut hae causae incidant in statum qualitatis; quia mores potissimum et animus litigatoris in hisce controversiis excutiuntur, conjecturae in iisdem rarior est usus.

has materias *officiorum* vocarent. Sed alios 25
quoque nonnunquam leges hae recipiunt status. Nam et conjectura eſt aliquando in plerisque horum, cum ſe vel non feciſſe, vel bona mente feciſſe contendunt. Cujus generis exempla ſunt multa. Et, quid ſit dementia, ac mala tractatio, finitur. Nam juris quaeſtiones plerumque leges praecurrere ſolent,
et, ex quibus cauſis non fiat, ſtatutum. Quod 26

25. *leges hae.* Sic Turic. Guelf. Camp. Goth. Jenſ. cum edd. ante Gryph. Reliquae *h. l.* Verum Turic. Camp. *haec* quoque.

quaeſtiones pl. leges. Turic. Guelf. Camp. *leges pl. quaeſtiones* cum libris omnibus ante Gryph. cum noſtrum ordinem ſuaſiſſet jam Regius. *praecurrere.* Turic. (a pr. manu) *praecurre.* *cauſis.* Turic. *cauſae* cum Obr. *fiat.* Turic. (a ſec. manu) Guelf. Camp. *fiant.* Hoc multorum Codd. eſſe refertur, inter quos Voſſ. 2. (cum Goth. omittat *n. f. ſt.*) et Alm. qui non ſolet recedere a pr. Turic. manu.

ſtatutum. Turic. *ſtat^o.* Guelf. Camp. *ſtatus* cum plurimis et ſcriptis et excuſis. Jenſ. tamen *ſtatutus* et poſt eum mei editi noſtrum, quod Regius conjecit, cum in libro ſuo inveniſſe videatur Jenſ. ſcripturam, alteram autem *ſtatus* non probaret.

materias officiorum. Verſantur totae in ethices praeceptis, ut eas agendo cogaris fere philoſophus fieri et de filii, patris, mariti *officiis* diſputare.

25. *leges.* Ne quis forte *Qualites* reponendum cenſeat, tenendum eſt omnes haſce controverſias ſuis contineri legibus.

Nam juris quaeſtiones. Haec quidem omnia usque ad finem §phi 26. multum habent et difficultatis ad intelligendum et duritiae ad ſtructuram. Nec facile inconſulta varietate librorum ratio ulla emendandi vel iniri poterit vel probari. Quapropter eo ablegans lectorem hic illud ſolum agam, ut aliqua ſententiae Quintilianeae diſpiciatur lux, omnia verborum menda nequaquam ſperans a me poſſe curari. Te-

tamen facto defendi non poterit, jure nitetur. Et quot, et quibus caussis abdicare non

26. non poterit. Turic. Guelf. Camp. omittunt non. quot. Turic. quod cum Goth. Obr. Post hanc vocem pro et dat ex Camp.

nor argumentationis eo quidem deducit, ut post reliquos status legalium quoque quaestionum ratio habeatur, eaeque ipsae non prorsus alienae ostendantur ab hujusmodi materiis. Has igitur quaestiones, *juris* quoque dici apparet loco 5, 10, 44. cf. hic §. 36. 39. Et frequentata multum est transitio per *Nam*, qualis hic sit. *Leges* autem, ut modo vidimus, sunt ipsae illae materiarum hujusmodi in scholis obtinentium. Quae quidem quomodo aut quam rem *praecurrere* dicantur, fateor me plane latere. Hoc igitur verbum tentare libet et inde efficere vel *praeferre*, vel, quod clarius, minus tamen verisimile idem, *praebere*. Illud acceperim ea potestate, de qua egimus ad 6, 2, 14. Neque enim nimis durum fuerit, si lex dicatur *praeferre* eam juris quaestionem, cui occasionem dederit, quam quasi ipsa fronte ostendat. Jam, lenius quam priores huic loco medentes, transponens voces ita scribam: „Nam leges juris „plerumque quaestiones *prae*„*ferre* solent, *sed* ex quibus „caussae non fiat *constitutio*" (vel *status*, si illud nimis remotum videatur ab usu Qu. cf. 3, 6, 2.). „Quod ta„men" (adversativa conjunctio eo spectat, quod, etiamsi statum fere facere non debeant hae quaestiones, tamen, si nulla relinquatur facti defendendi ratio, iis solis utendum sit ad cavendam *abdicationem*, recusandam *malae tractationis* poenam, tollendum *dementiae* judicium) „facto defendi non poterit, „jure nitetur: et" (jam recensentur exceptiones illae juris, per quas excludantur hae, in quibus versamur, actiones) „quot" (neque enim placet cum Burm. et Gesnero scribere *quos*) „et quibus „caussis — non permittatur." Ita defuncti sumus qualicunque loci curatione, nihil agentes discerpendo nec lacerando, potuimusque, id quod gratulari solent bonis criticis, uncis crudelibus parcere. Fateor ab initio mihi non sufficere structuram. Debebat enim post *Nam*! statim subjungi, de quo ageret scriptor, *juris quaestiones*, quod ut contingat, retinenda erit Regiana illa transpositio, quae nunc recepta est. Sed dici non potest quam dura mihi ea videatur.

liceat; et in quae crimina malae tractationis actio non detur; et cui accuſare dementiae non permittatur. Abdicationum formae ſunt 27
631 duae: altera criminis perfecti, ut, ſi abdicetur *raptor*, *adulter*: altera velut pendentis, et adhuc in conditione poſiti; quales ſunt, *in quibus abdicatur filius*, *quia non pareat patri*. Illa ſemper aſperam abdicantis actionem habet, (immutabile eſt enim, quod factum eſt:) haec ex parte blandam, et ſuadenti ſimilem; mavult enim pater corrigere, quam abdicare: at pro filiis in utroque genere ſummiſſam, et ad ſatisfaciendum compoſitam. A quo diſſenſuros ſcio, qui liben- 28

actio non. Turic. Guelf. Goth. Jenſ. (tac. Geſn.) Camp. omittunt *non* cum edd. ante Obr. Hic quidem, ut et modo, in vicinia ſyllabae continentis vocalem O, quae ſaepe officit negationi. cf. 6, 3, 71.

27. *perfecti*. Turic. Guelf. *perfectae*. *abdicetur*. Turic. cum Alm. *abduceretur*. Guelf. *abdicaretur*. Camp. *adduceretur*. cf. 6, 2, 24. *adulter: altera velut*. Turic. Guelf. Camp. *adulter velut*. Alm. dare narratur *ad. alit imperfecti*. (cf. §. 5. 33.) Reliqui, in quibus Goth., *ad. altera imperfecti velut*. *pendentis*. Turic. (a ſec. manu) Guelf. Camp. *pendentes*.

quia non. Sic Turic. Guelf. Camp. cum Alm. Goth. Voſſ. 2. et edd. ante Gryph. quo acc. Obr. Reliqui *qui n.*

haec. Turic. Guelf. Camp. omittunt cum Alm.

corrigere, quam. Turic. Guelf. Camp. omittunt cum Alm. An primitus erat: „mavult e. p. *non* abdicare"?

ſummiſſam. Sic Turic. Guelf. Camp. et vett. non *ſubm.*

27. *mavult enim — abdicare*. vid. not. crit.

ſatisfaciendum. cf. 6, 1, 50.

ter patres figura laedunt: quod non ausim dicere nunquam esse faciendum (potest enim materia incidere, quae hoc exigat); certe vitandum est, quoties aliter agi potest. Sed
29 *de figuris* alio libro tractabimus. Non dissimiles autem abdicationum actionibus sunt *malae tractationis actiones*. Nam et ipsae habent eandem in accusationibus moderationem. *Dementiae* quoque *judicia* aut propter

28. *patres figura*. Expressimus egregiam et fortasse in toto Quintiliano praestantissimam Gesneri emendationem, quam et ipse et Bip. receperant pro omnium librorum *patris figuram*. *certe*. Jens. cum edd. eo recentioribus ante Obr. *ceterum*. *vitandum*. Turic. Guelf. Camp. *videndum* cum libris omnibus ante Obr. cf. 8, 2, 3. indicante Burm. Nugatur Capper. vulgatam damnandam esse negans; quali in malas scripturas aequitate nunquam pervenietur ad emendatam scriptorum lectionem.

libro. Camp. *loco* cum Obr. cf. 3, 6, 59.

tractabimus. Turic. Guelf. Camp. *tractav*. cum Jens. (tac. Gesn.) Tarv.

29. *ipsae*. Turic. *ipsam* cum Jens. eoque recentioribus ante Rusc. quo acc. Ald. A sec. manu Tur. *ipsa* cum Guelf. Camp. Nostrum est a Regio. *aut propter id* — *propter id*. Turic. Guelf. Camp. omittunt interjecta τοῖς *propter* cum altero ipso, ut et Goth. et edd. ante Rusc. Inseruit Regius. In Vall. superscripta.

28. *patres figura laedunt*. „Quid esset *figura*, pulchre „exposuit noster 9, 2, 65 sqq. „Saepe multumque accidit, „ut rhetores *patrem figura* „*laedant* h. e. jaciant in illum „aliquid prima specie non „criminosum, sed cui occul„tior insit flagitii significa„tio.“ Gesnerus.

alio libro. Lib. IX.

29. *tractationis actiones*. Si quid aure callemus Quintilianeam elegantiam, non ille posuit *actiones*, sed allitum fuit a somnolento librario. Turicensis habet a pr. manu *actionis*, quo manifestior etiam secure repetentis negligentia.

Nam et. Vide mihi quoties et quam continuo posue-

id, quod factum est, aut propter id, quod adhuc fieri, vel non fieri potest, instituuntur. Et actor in eo, quod factum est, libe- 30
rum habet impetum, sic tamen, ut factum accuset; ipsius patris, tanquam valetudine
632 lapsi, misereatur; in eo vero, cujus libera mutatio est, diu roget et suadeat, et novissime dementiam rationi queratur obstare, non mores: quos quanto magis in praeteritum laudaverit, tanto facilius probabit morbo esse mutatos. Reus, quoties causa patietur, debe- 31
bit esse in defensione moderatus, quia fere ira et concitatio furori sunt similia. Omnibus his commune est, quod rei non semper defensione facti, sed excusatione ac venia frequenter utuntur. Est enim domestica disceptatio, in qua et semel peccasse, et per errorem, et levius, quam objiciatur, absolutioni nonnunquam sufficit. Sed alia quoque 32
multa controversiarum genera in qualitatem cadunt. *Injuriarum:* quanquam enim reus

30. *obstare.* Turic. Guelf. omittunt.

31. *ira et concit.* Sic Turic. Guelf. Camp. cum Goth. Voss. 2. Alm. et edd. ante Basil. Reliqui inserunt *contentio* post *ira.* Novitium illud *et* praemissum tertio, ut modo §. 27. *adult. alt. vel.* cf. praef. nostr. p. LXXIX.

absolutioni. Turic. (qui et *defensio* modo a pr. manu) Guelf. Camp. *absolutio* cum edd. ante Rusc. Correxit Regius.

rit haec sua *Nam* et *Nam et* §. 19. 20. 23. 24. bis. 25. bis. 29. cf. 7, 2, 55.

31. *ira et concitatio — similia.* Subjectum neutrum praecedentibus femininis animadvertit Burmannus et, praeter aliorum, nostri haec loca ponit 6, 2, 11. 11, 2, 36. vide Drakenb. ad Liv. 32, 29, 5. In masculinis idem. vide Burm. ad Decl. p. 440.

aliquando fecisse negat, plerumque tamen
33 haec actio facto atque animo continetur. De
accusatore constituendo, quae judicia *divinationes* vocantur: in quo genere Cicero quidem, qui mandantibus sociis Verrem accusabat, hac usus est divisione: spectandum, a quo maxime agi velint hi, quorum de ultione quaeritur: a quo minime velit is, qui 633
34 accusatur. Frequentissimae tamen hae sunt quaestiones, *uter majores causas habeat*, *uter plus industriae aut virium sit allaturus ad ac-*
35 *cusandum*, *uter id fide meliore facturus.* *Tutelae* praeterea: in quo judicio solet quaeri, an alia de re, quam de calculis, cognosci opor-

33. *divinationes.* Turic. Guelf. Camp. *divinationis* cum Goth. Voss. 2. Jens. Tarv. Poterat a Qu. esse genitivus.
mandantibus. Turic. Guelf. *mandatis* cum Alm.
accusabat. Turic. Guelf. *defendebant* cum Goth. Voss. 2. Alm. nisi quod hi tres *defendebat.* (cf. §. 27. 36.) Mire!
spectandum, a quo. Turic. omittit *a* cum Alm. a sec. manu *spectandumque quid* et sic Guelf. Camp. Goth. Jens. (tac. Gesn.) cum Colb. Voss. 2. et edd. ante Rusc. Sine *que* Loc. Venet.
a quo. Turic. (a sec. manu) Guelf. Camp. *aut quid* cum aliis.
minime velit. Turic. Guelf. *maxime v.* cum Camp. (nisi quod *nolit*) Voss. 2. Colb.

34. *aut vir.* Turic. (a pr. manu) *an v.* cum Alm.
fide meliore. Sic Turic. Guelf. Goth. (tac. Gesn.) Camp. Reliqui *m. f.* (cf. §. 15. 41.).

32. *fecisse negat.* cf. 7, 1, 60.

facto atque animo. Securius etiam hic usurpatum *facti* vocabulum; nam in negando proprie *facti* status, sed hic, id quod recte monet Capperonnerius et expressit Gedoynus, lis contineri dicitur *qualitate* facti et animi. cf. §. 36. 37. 44.

teat: *an fides praestari debeat tantum, non etiam consilium et eventus.* Cui simile est *male gestae procurationis:* in foro *negotiorum gestorum:* nam et *mandati* actio est. Praeter haec finguntur in scholis et *inscripti* 36 *maleficii*, in quibus aut hoc quaeritur, *an inscriptum sit?* aut hoc, *an maleficium sit?*

35. *fides praestari.* Turic. Guelf. Camp. *fidem praestare* cum Goth. Voss. 2. Alm. *eventus.* Turic. (a pr. manu) *eventum* cum Alm. An volebat Qu. intelligi *tutorem?* *procur. in foro.* Turic. inserit *quae* post *proc.* Obr. *p. quae in f. n. g. etiam e. m. a. e.*

36. *inscripti.* Turic. Guelf. Camp. *scripti* cum omnibus omnino libris ante Capper. cui accessit Gesn. repetitus a Bipp. Si Capper. (quae est Burmanni Epist. p. 16) criminatio) emendationem sublegit Aerodio ad Declam. 344, ipsi rursus gloriam invidit Gesnerus, ut et saepius ubi sequitur eundem, nulla, ut opinor, malignitate ductus, sed Burmannianam reveritus auctoritatem et acrimoniam, Nemo tantus sit in literis, cujus adversarium laudare reformidemus, sicubi meretur. *inscriptum.* Sic Capper. Reliqui *scriptum.* cf. 5, 4, 2.

35. *in foro negotiorum gestorum.* Hoc subjiciendo scriptor indicat *male gestae procurationis* controversiam esse scholasticam. cf. not. crit.

36. *inscripti maleficii.* Genitivum repete ab eo quod intelligitur *causae* (cf. §. 13.). Est autem *inscripti maleficii* actio in schola, quod in foro *stellionatus*, docente in Observv. Cujacio (9, 13. cf. eundem 10, 26. item Turneb. Advers. 20, 6.); i. e. „fraudis quae propriam significationem non habet et in „proprium delicti nomen non „cadit." Vide Briss. V. S. Cyrus rhetor in Aldi rhetorr. 1. p. 468. ἄγραφον ἀδίκημα appellat, citante Capper. Loca Declamm. Quintt. huc pertinentia habes 252. p. 28 seqq. 344. p. 327 seqq. 370. p. 371 seqq. Vide et Senecam patrem p. 428.

an inscriptum — an maleficium. „Pleraeque con„troversiae sub hac lege po„sitae duas quaestiones ha„bent —: *an inscriptum* sit „quod objicitur, et *an ma„leficium* sit." Decl. Qu. 252. p. 28.

raro utrumque. *Male gestae legationis* apud Graecos et veris caussis frequens: ubi juris loco quaeri solet, *an omnino aliter agere, quam mandatum sit, liceat?* et *quousque sit legatus?* quoniam alii in renunciando sunt: ut in Hejo, qui testimonium in Verrem dixe- 634
37 rat post perlatam legationem. Plurimum

alii. Turic. Guelf. Camp. *aliae* cum Goth. et edd. ante Rusc. quo acc. Ald. Bas. Leid. Gibs. Obr. „Non equidem cuiquam credam Alm. dare *alii*, quod conjecit Regius. (cf. §. 33. item mox.)

ut in Hejo. Turic. *et. in hoc.* Guelf. *in hoc* sine *ut.* Camp. *u. i. hoc* cum Stoer. et recentioribus ante Burm. Sed Goth. (tac. Gesn.) *in eo* cum Voss. 2. et edd. ante Gryph. exc. Bad. qui cum Gryph. *ut is.* Burmannus ex Alm. affert *et in Hejo* insigni, si vere, a Turicensi differentia. (cf. modo, item 7. 5. 8.)

Male gestae legationis. cf. 4, 4, 5.

juris loco. i. e. nomine quaestionum legalium. ut et mox *juris cavillationes.*

alii in renunciando sunt. Hoc nemo intelligat. Idonea exemplorum copia, quae nunc quidem potest e lexicis peti, Burmannus ostendit *renunciare* esse legatorum in patriam reversorum. Adde Drakenb. ad Epitom. Liv. 47. Inde ipse efficit *alii in renunciando fiunt*, ut igitur (modo ejus mentem recte capiam) mutentur legati dum renuncient suis. Sed antiqua scriptura cum sit *aliae*, fuerit haec fortasse Quintiliani sententia: *quoniam aliae* (intellige *legationes*) *in nunciando, aliae in renunciando sunt;* i. e. aliae legationes continentur nunciando seu perferendo mandata tantum, aliae renunciando demum finem habent. Et pro *sunt* fortasse reposueris *desinunt.*

ut in Hejo. vide Cic. in Verr. 4, 8. Referenda autem sunt haec verba ad „ubi — quaeri „solet" ita ut „quoniam — „sunt" sint parenthesis loco nec structuram afficiant. Alioqui durum fuerit repetere praepositionem *in*, „*in* re„nunc." „*in* Hejo," nec potestate plane eadem.

tamen est in eo, *quale* sit factum. *Reipublicae laesae.* Hinc moventur quidem mille juris cavillationes: *Quid sit rempublicam laedere?* et, *laeserit, an non profuerit?* et, *ab ipso, an propter ipsum laesa sit?* in facto tamen plurimum inest. *Ingrati* quoque. In quo genere quaeritur, *An is, cum quo agitur, acceperit beneficium?* quod raro negandum est: ingratus est enim, qui negat. *Quantum* 38 *acceperit? an reddiderit? an protinus, qui non reddidit, ingratus sit? an potuerit reddere? an id, quod exigebatur, debuerit?* quo

37. *laeserit an non.* Sic Turic. cum Alm. a sec. ille manu *laeseritne an*, sine *non*, et sic reliqui. *laesa sit.* Turic. *laesit* cum Alm. *inest.* Turic. Guelf. Camp. Goth. Jens. (tac. Gesn.) *est* cum Alm. Voss. 2. et edd. ante Ald. quo acc. Obr. Burmannus et hic et 2, 17, 41. vindicat nostrum exemplis aliorum et hisce ipsis et 6, 3, 12. quibus adde 5, 4, 11. 9, 4, 26. Decebat etiam variari, cum modo fuisset „Pl. *est*| in eo."

38. *negat — reddiderit.* Sic Turic. Guelf. Camp. cum Goth. Voss. 2. Alm. et edd. ante Bad. quo acc. Basil. Reliqui *n. an q. a. r.* *non reddidit.* Sic Turic. Guelf. Camp. (nisi quod hic *reddit*) Goth. Jens. (tac. Gesn.) cum Tarv. Ald. Obr. Reliqui *n. reddiderit.*

37. *Reip. laesae.* Exemplum scholasticae hujusmodi citante Burm. habes apud Senecam patrem Suasor. 2. p. 21. Sed et apud eundem p. 344. 355. 492. 495. adde apud Curium Fortunat. p. Pithoei 40.

Hinc. Non dubito quin recte det Gothanus (solus quidem meorum liber) *hic* pro *hinc.* Neque enim *ex* causa hac moventur cavillationes, sed *in* causa, et videtur *movendi* verbum fraudi fuisse librariis, de quo cf. 3, 6, 10.

38. *Quantum — an.* Sunt duae quaestiones, neo relativi loco habendum pronomen, sed interrogativi.

exigebatur, debuerit. Malim inseri *facere*, neque enim de pecunia solvenda agitur. Facile intercidebat.

animo sit? Simpliciores illae, *injusti repudii*, sub qua lege controversiae illud proprium habent, quod a parte accusantis defensio est,
39 et defendentis accusatio. Praeterea, cum quis rationem mortis in senatu reddit: ubi una quaestio est juris, *An is demum prohi-* 635
bendus sit, qui mori vult, ut se legum actionibus subtrahat; cetera qualitatis. Finguntur et *testamenta*, in quibus de sola quaeratur,

a parte. Turic. *aperte* cum Goth. Voss. 2. Sed Tarv. *a patre*, ut et Jens. (tac. Gesn.) sed per compendium, quod inveniebat Regius. Nostrum jam Camp. et multi per compendium, velut Guelf. cf. 6, 3, 70.

39. *quaeratur, ut in contr.* Sic Turic. Guelf. cum Alm. Reliqui inserunt *voluntate* post *qu.* Goth. vicissim omittit *ut in contr.*

injusti repudii. Ejusmodi controversia est Qu. Decl. 251. p. 46. 262. p. 67.

et defendentis. Malim *a def.*

39. *rationem mortis in senatu.* cf. 9, 2, 85. „Thema hoc declamatorium est, ductum a Massiliensium lege, apud quos venenum publice servabatur, quod haurire licebat ei, qui in senatu rationem mortis suae reddidisset. Vide Valer. Max. l. 2. c. 6. ex. 7.“ Turneb. i. e. Pseudo-Turneb. „Fortunatianus in rhett. Pith. p. 50. *reddere causas voluntariae mortis;* ipse Qu. 11, 1, 56. *jus mortis a senatu petere.*“ Capper. Ad postremum locum Gesnerus ablegat ad Decl. Qu. 4. p. 65. item 337. p. 299. Huc maxime pertinent ea p. 300. „de eo cognoscitur, turpes sint causae an ex injuria — fortunae proficiscantur. — Aliquis metu judicii mori vult? dignus est, qui insepultus abjiciatur. Aliquis conscientia turpis alicujus flagitii admissi, priusquam prodatur, mori vult? dignus est, qui insepultus abjiciatur. Adversus hunc scripta lex est: hac cavetur de hoc.“ De *demum* cf. 6. Pro. 11.

de sola quaeratur, intellige: *qualitate.* Cum enim *dignissimo* reliquerit, id unice quaeritur, quis dignissimus i. e. *qualis* quisque trium.

ut in controversia, quam supra exposui, in qua de parte patrimonii quarta, quam pater dignissimo ex filiis reliquerat, contendunt philosophus, medicus, orator. Quod idem accidit, si orbae nuptias indicant pares gradu, et si inter propinquos de idoneo quaeratur. Sed nec omnes mihi persequi materias in animo est, (fingi enim adhuc possunt) nec communes sunt earum quaestiones, quia positionibus mutantur. Hoc tantum admi-

indicant. Sic Turic. Guelf. *judicant* Camp. *vendicant* Goth. Voss. 2. (cf. §. 4. 7, 10, 2.) cum Burm. (probante tamen nostrum in Add.) eoque recentioribus. Necessarius conjunctivus et Regius jam vidit producendam penultimam.

pares. Turic. *patres.* Guelf. *partes.* hic etiam *gladii* pro *gradu.*

supra exposui. 7, 1, 38.

Quod idem. Sic et 7, 10, 2. 3, 7, 25. 5, 10, 62. Aliquot edd. hic quidem *item.*

orbae — indicant. cf. §. 24.

et si — idoneo quaeratur. Hic aliam non designari controversiam teneo, sed difficultatem modo novam in eadem τῆς ἐπικλήρου causa, ut ad *idoneo* intelligatur *marito,* quod et Capper. suadet. Fortasse tamen *orbae* illae sunt pauperes, virum petentes; hic inter *propinquos* quaeritur quem maxime deceat opulentam heredem ducere.

40. *earum quaestiones.* Hic quidem *quaestionum* nomine contineri non puto solas *juris* quaestiones, sed omnino id designari, quod alioqui *status* vocabulo.

positionibus. cf. 2, 10, 15. sed eo discrimine, quod ibi magis tota materia intelligitur, hic additae singulis περιστάσεις, quod monet Capper.

tantum. Malim *tamen.*

ror, Flavum, cujus apud me merito summa est auctoritas, cum artem scholae tantum

40. *Flavum.* Turic. *flavom.* Reliqui *Flavium.* cf. 2, 14, 2. Virginium hic intelligi nequaquam dubito, et plane sum in ea sententia, ut omnibus Qu. locis, ubi *Flavii*, ut nunc est, mentio, agnoscam unum et solum Virginium Flavum, rhetorem: Neque enim quidquam in iis tangitur, quod non optime conveniat in librum rhetoricum vel rhetorem. Fateor consensum illum Senecae et Quintiliani de vocabulo *essentia* valde premi et prope elidi ab hac animadversione. Sed et alioqui satis contorte ex Flavio, vel Flavo Quintilianeo, efficitur ille Senecae Fabianus' et tutius opinor, modestius certe, diversa tradi tenebimus de auctore vocis *essentia*, quam unum ad alterum copulandis et coacervandis nominibus adigemus. Mos fuisse videtur veteribus receptus, ut in eodem homine nunc usurparent nomen, nunc cognomen, maxime ad variandam orationem (qualis est locus Taciti Ann. 15, 71, 6. satis leviter nunc solicitatus a novissimis editoribus). Rhetorem illum celeberrimum simulatque agnovimus (cf. 5, 1, 21.), jam nulla dubitatio in *Flavo*, pro quo *Flavium* nemo nobis obtrudat. Et Turic. quidem 11, 3, 126. iterum *flavos* dat, mira archaïsmi constantia (cf. 1, 7, 26.). vide et 8, 3, 35.

cujus — merito summa. Turic. *c. me summa.* Alm. *apud* haberi negatur. a sec. manu ille *c. merito s.* et sic Guelf. Camp. cum Goth. Voss. 2. Equidem Qu. manum sic restituo: *c. apud me s.* sine *merito*, quod cum illo *apud me* dedecet Qu. orationem.

Flavum. Idem est quem modo §. 24. appellaverat nomine gentili *Virginium.* Hunc ergo miratur Qu., tam paucas scholasticas, cum tamen scholis scriberet, subjecisse statui qualitatis. Neque est quod pugnare putes hunc cum illo loco, ubi parum recte qualitatis tantum statui subjungere quatuor illas materias scholasticas dicebatur Virginius. Illam jam reprehensionem omisit Qu. expositam ad §phi 26. finem usque. Mox recensum agens scholasticarum, quae sub qualitatem cadant, negat tamen sibi omnes persequendas, sed parum multas a Virginio relatas testatur.

cujus — merito summa. vide not. crit.

componeret, tam anguste materiam qualitatis terminasse. Quantitas quoque (ut dixi) 41
plerumque etiamsi non semper, plerumque tamen eidem subjacet, seu modi est, seu numeri. Sed modus aliquando constat aestimatione facti, *quanta sit culpa, quantumve beneficium?* aliquando jure, cum id in controversiam venit, *qua quis lege puniendus, vel honorandus sit? Stuprator decem millia* 42
dare debeat (quae poena huic crimini constituta est), *an, quia stupratus se suspendit, capite puniri, tanquam causa mortis?* Quo in genere falluntur, qui ita dicunt, tanquam
636 inter duas leges quaeratur. Nam in decem

qualitatis terminasse. Turic. (a pr. manu) *qualitati sunt minasse.* Alm. variare tantum narratur dando *minasse.*

41. *dixi plerumque etiamsi.* Sic Turic. Guelf. Camp. Goth. Jens. (tac. Gesn.) cum Voss. 2. Vall. et edd. ante Burm. exc. Basil. Reliqui omittunt *plerumque* iterationem gravati, quam nonnihil ad ornatum facere recte monet Bad.

plerumque tamen. Sic Turic. Guelf. Camp. Goth. Jens. (tac. Gesn.) cum veteribus. Basil. primus *t. p.* (cf. 54. 44.) Reliquas edd. varietates praetereo. *eidem.* Turic. Guelf. *item.* Camp. *recte* cum Goth. Vall. (nisi quod *recto*) Voss. 2. Mox Jens. et vett. edd. jungunt utrumque.

modi — numeri. Turic. (a pr. manu *modis*) Guelf. Camp. *modus — numerus* cum Goth. (tac. Gesn.) Voss. 2.

42. *Stuprat. dec.* Sic Turic. Guelf. cum Goth. Alm. Voss. 2. et edd. ante Gryph. Camp. non notavi. Reliqui inserunt *an*, quod Basil. amandat ante *Stupr.* (cf. §. 22.)

millia dare. Turic. (a sec. manu) Guelf. Goth. (tac. Gesn.) cum Voss. 2. inserunt *an.* *in decem.* Sic Turic. (a pr. quidem manu omittit praepositionem) Guelf. (nisi quod praemittit etiam *ut*) Camp. cum Goth. Voss. 2. Obr. Reliqui *de d.* cf. 7, 2, 15.

41. *ut dixi.* §. 16. 42. *decem millia dare.* cf. 4, 2, 69.

millibus nulla controversia est, quae nec
43 petuntur. Judicium redditur, *an reus causa sit mortis?* In conjecturam quoque eadem species cadit, cum, *perpetuo, an quinquennali, sit exilio multandus?* in controversiam venerit; *num prudens caedem commiserit?* quaeritur. Illa quoque, quae ex numero
44 ducitur, pendet ex jure: *An Thrasybulo triginta praemia debeantur?* et, *Cum duo fures pecuniam abstulerunt, separatim quadruplum quisque, an duplum debeat?* Sed hic quoque factum aestimatur, et tamen jus ipsum pendet ex qualitate.

nec petuntur. Turic. *non p.* cum Obr. Non placet.

43. *eum, perpet.* Goth. *nam p.* cum Voss. 2.

venerit. Sic Turic. Guelf. Camp. cum libris omnibus ante Gesn. qui e Goth. solo *venit.*

num. Turic. (a pr. manu) *nam.* Non expedita quidem est haec tota §. Gesnerus aliquid juvare ratus scribendo *venit* accommodate ad illud quod mox est *quaeritur*, duritiem structurae nimis abruptae non sustulit. Equidem Turic. secutus haec eruam: *cadit* (quod mollius videtur relate ad futur. exactum *venerit*) *c. p. a. q. e. s. m. i. c. venerit. nam p. necne c. c. quaeritur.* Nisi forte post *nam* malis inserere *an*, omisso mox *necne.* Sed insuavior ista ratio. *Ea species* autem tenendum plane est ut referatur ad *quantitatem.*

44. *quoque factum.* Sic Turic. Guelf. cum Obr. Reliqui *f. q.* (cf. §. 41. 7, 8, 1.)

43. *In conjecturam quoque — quaeritur.* vid. nott. critt.

44. *Thrasybulo triginta praemia.* cf. 3, 6, 26.

quadruplum — an duplum. „Tractat hanc speciem vir „summus Bynkersh. Obss. 5, „8. (p. 145. Vol. 1.)" Gesnerus.

factum. i. e. qualitas facti. cf. §. 32.

jus. i. e. juris quaestio, vel legalis qu.

V. Qui neque fecisse se negabit, neque
aliud esse, quod fecerit, dicet, neque factum
defendet, necesse est, in suo jure consistat:
in quo plerumque *actionis* est *quaestio:* quae
non semper eadem est, ut quidam putaverunt.
Nam et judicium antecedit, qualia sunt prae- 2
turae curiosa consilia, cum de jure accusato-
ris ambigitur: et in ipsis frequentissime judi-
ciis versatur. Est enim duplex ejus disceptа-
tionis conditio, quod aut *intentio*, aut *prae-*
637 *scriptio* habet controversiam. Ac fuerunt,
qui praescriptionis statum facerent, tanquam
ea non iisdem omnibus, quibus ceterae leges,

1. *negabit.* Turic. Guelf. Goth. (tac. Gesn.) *negavit.* Camp. Tarv. *negaverit.* Correxit Regius. *quaestio — ut quidam.* Turic. *quae quaestio* (et sic etiam Guelf.) *ea non semper est ut quid.* a sec. manu *eadem.* et sic hac parte etiam Camp. *putaverunt — judic.* Turic. Guelf. Camp. interjecta, omittunt cum Voss. 2. Goth. et edd. ante Ald. Regius inseruit. Exploratum mihi non est, an in Codd. sit *est* ante *ut quidam,* sed esse puto, cum defectus vocis notetur nullus. Suspicor tamen Qu. manum hanc fere fuisse: *est quaestio. Ea non semper, ut quidam putaverunt, judicium antecedit q. — ambig. et* (nisi forte malis *sed et,* vel *etiam*) *in ipsis cet.*

2. *praeturae curiosa.* Turic. (a pr. manu) *praetorae curosa.*

1. *actionis — quaestio.* vide 5, 13, 8.

putaverunt — judicium. vide not. crit.

2. *praeturae curiosa consilia.* „Deliberat enim praetor, „an det actionem petenti, et „quam det." Gesnerus.

Est enim. Nexum parum assequor, et malim *E. autem.* cf. 5, 14, 7.

intentio — praescriptio. Sic opponuntur *intentio* (accusatoris) et *depulsio* (defensoris), 6, 4, 2. *Praescriptio* enim inservit depellendo, de qua ipsa vide 3, 6, 72. ubi eadem fere leguntur, quae continuo hic habes.

3 quaestionibus contineretur. Cum ex praescriptione lis pendet, de ipsa re quaeri non est necesse. Ignominioso filius praescribit: de eo solo judicatio est, *an liceat?* Quoties tamen poterimus, efficiendum est, ut de re quoque bene sentiat: sic enim juri nostro libentius indulgebit. ut in sponsionibus, quae ex interdictis fiunt, etiamsi non proprietatis est quaestio, sed tantum possessionis: tamen non solum possedisse nos, sed etiam nostrum
4 possedisse, docere oportebit. Sed frequentius etiam quaeritur de *intentione*. *Vir fortis optet*,

3. *praescriptione*. Turic. *praestine*. Guelf. *pstine*. *re quaeri*. Turic. Guelf. *requiri* cum Jens. Tarv. *Ign. filius*. Sic Guelf. Camp. cum Goth. Voss. 2. Vall. Alm. (cum tamen in Turic. nihil notetur. cf. 7, 4, 36. 7, 6, 11.) cum edd. ante Rusc. quo acc. Bad. Reliqui inserunt *patri* jubente Regio. *praescribit*. Turic. Guelf. *describit*. *solo*. Turic. Guelf. Camp. *loco* cum pluribus. Regius correxit. *re*. Sic Turic. a pr. manu, a sec. *reo*, ut et Guelf. Camp. cum aliis et edd. ante Rusc. *ut in*. Turic. Guelf. Camp. omittunt *ut* cum Goth. *docere*. Turic. Guelf. Camp. omittunt cum Goth.

3. *Ignominioso*. cf. 7, 1, 8. Recte autem monet Capper. *patri abdicanti* hoc modo *praescribi*, ut mox ad *liceat* sit intelligendum *agere abdicationis caussam*, ea enim sola est in scholis patrum adversus filios. Sic et Decl. Qu. 346. pater filio praescribit alia, quam dementiae, controversia cum eo acturo, quae sola est filiorum adversus patres. Hujus maxime exempli est Decl. 260. ubi itidem ignominioso praescribitur, etsi non patri. Sed ipsa nostra causa 3, 6, 77.

sentiat — indulgebit, scil. judex, qui subauditur satis ἀπὸ κοινοῦ.

in sponsionibus. h. e. in litibus, quae fiunt interveniente sponsione, qualis est apud Ciceronem, citante Gesnero, Pro Caecin. c. 8. qui et ad Brissonium ablegat de formulis p. 348. De *interdictis* cf. 3, 6, 71. et *sponsiones* vide 2, 10, 5.

quod volet. nego illi dandum, quidquid optaverit: non habeo praescriptionem, sed tamen voluntate contra verba, praescriptionis modo, utor. In utroque autem genere status idem fit. Porro *lex* omnis aut *tribuit*, aut 5
38 *adimit*, aut *punit*, aut *jubet*, aut *vetat*, aut *permittit*. Litem habet aut *propter se* ipsam, aut *propter alteram*; quaestionem aut *in scripto*, aut *in voluntate*. In scripto, aut *apertum* est, aut *obscurum*, aut *ambiguum*. Quod 6
de legibus dico, idem accipi volo de testamentis, pactis, stipulationibus, omni denique scripto: idem de voce. Et, quoniam quatuor ejus generis quaestiones vel status facimus, singulos percurram.

VI. *Scripti et voluntatis* frequentissima inter consultos quaestio est, et pars magna

4. *idem fit.* Turic. (a pr. manu) *fit*, quod invenit Regius, et fortasse praestat.

5. *quaestionem.* Sic Turic. Guelf. Camp. cum Goth. Alm. Voss. 2. et edd. ante Rusc. Reliqui *Quaestio est* jubente Regio. *In scripto, aut.* Turic. (a pr. manu) *in scriptum aut.* Malim *Scriptum* omissa praepositione.

6. *ejus.* Sic Turic. Guelf. Camp. cum edd. ante Basil. Reliqui *hujus.*

4. *In utroque — genere.* „id est sive ipsa *intentio* sive „*praescriptio* controversiam „habeat." Capper. Res autem ipsa est eadem, de qua disputatur 3. 6, 70 seqq.

5. *In scripto, aut.* cf. not. crit.

6. *facimus.* Malim *fecimus.* (Ita 7, 10, 2. Turic. a pr. manu *fecit* pro *facit.*) Divisit autem legitimarum quaestionum genus in quatuor species 3, 6, 68. remota translatione, ut et Hermagoras ibid. §. 61. cf. 7, 10, 9.

1. *consultos.* Sic dici non

controversi juris hinc pendet: quo minus id in scholis accidere mirum est, ubi etiam ex industria fingitur. Ejus genus unum est, in quo et de *scripto* et de *voluntate* quaeritur.
2 Id tum accidit, cum est in lege aliqua obscuritas, et in ea aut uterque suam interpretationem confirmat, adversarii subvertit: ut hic, *Fur quadruplum solvat: duo surripuerunt pariter decem millia; petuntur ab utroque quadragena; illi postulant, ut vicena conferant.* nam et actor dicit, hoc esse quadruplum, quod petat, et rei hoc, quod offerant: voluntas quoque utrinque defenditur.
3 Aut, cum de altero intellectu certum est, de 639
altero dubium. *Ex meretrice natus ne con-*

1. *controversi.* Sic Turic. (a pr. manu) cum Alm. Reliqui *controversiae.*

2. *obscur. et in.* Turic. Guelf. Camp. Goth. Jens. (tac. Gesn.) omittunt *et* cum edd. ante Rusc. quo acc. Ald. Nec tamen hoc invexit Regius. Si mox pro *aut uterque* legamus *autem u.* facile carebimus τῷ *et.* Sed alia inde difficultas.
confirmat, advers. Sic Turic., a sec. tamen manu inserit *aut* cum plurimis, nisi quod Goth. Voss. 2. cum Gesn. Bip. *et.*

3. *Aut, cum.* Guelf. *ut cum.*

addito *juris* docet Brissonius h. v.

2. *aut uterque. aut* referri debet ad §. 3. *Aut cum* cet. quanquam non plane congruit structura, ubi prius *tum* ponitur sine *aut*, in altero membro cum eodem.

ut hic. Videbatur sibi adhuc versari in loco 7, 4, 44.

3. *Ex meretrice — ne concionetur.* Hoc statutum habet Hermogenes p. 16. τὸν ἐξ ἑταίρας μὴ λέγειν. Similis lex 3, 11, 13. Illa quidem Atheniensium fuit, vid. Aesch. in Timarch. p. 55. Rsk. τὰ πατρῷα κατεδηδοκώς, et ea ipsa cujus actio est in Timarchum τὸν πεπορνευμένον ἢ ἡταιρηκότα μὴ δημηγορεῖν huic nostrae in scholas inferendae occasionem fortasse fecit.

cionetur. *Quae filium habebat, prostare coepit. Prohibetur adolescens concione.* Nam de ejus filio, quae ante partum meretrix fuit, certum est: an eadem hujus causa sit, dubium est: quia ex hac natus, et haec meretrix
est. Solet et illud quaeri, quo referatur, quod 4
scriptum est, *Bis de eadem re sit actio:* id est, hoc *bis* ad actorem, an ad actionem? Haec ex jure obscuro. Alterum genus est ex manifesto: quod qui solum viderunt, hunc *statum plani et voluntatis* appellarunt. In hoc altera
pars scripto nititur, altera voluntate. Sed 5
contra scriptum tribus generibus occurritur. Unum est, in quo semper id servari non posse ex ipso patet. *Liberi parentes alant, aut vinciantur:* non enim alligabitur infans. Hinc

meretr. fuit, cert. est. Turic. *m. est t. fuit.*

4. *quaeri.* Turic. Guelf. omittunt. Absorptum hoc a *quo re.* *an ad act.* Turic. omittit *ad* eum Alm. (ut et mox c. 7, 7. bis cum Guelf.) Burm. ablegat ad 6, 3, 11. recte ille. *quod qui.* Turic. *qui* omittit, a secunda autem manu *quod* et sic Guelf. Camp. cum multis. Apparet origo erroris. *appellarunt.* Sic Turic. Guelf. Camp. Goth. (tac. Gesn.) Reliqui *appellaverunt.*

5. *semper id serv.* Sic Camp. Reliqui fere *semper* post *serv.* et multum fluctuant libri in ordinandis hisce. *Hinc.* Turic. Guelf. Goth. Jens. (tac. Gesn.) *hic* cum edd. ante Rusc. exc. Camp. Lubricum hic quidem de scriptura judicium. cf. 7, 4, 37.

4. *Bis — actio.* cf. Decl. Qu. 266. p. 80.

plani. Quo sensu dicimur *planum* aliquid *facere*, quod manifesto ostendimus, hic quoque appellatus videtur status de quo agimus *expressi*, ejus quod disertis verbis declaramus, *et occultae*, quae sub verbis latet, *voluntatis.*

5. *Liberi parentes alant.* cf. 7, 1, 55.

erit ad alia transitus, et divifio, *num, quis-*
6 *quis non aluerit? num hic?* Propter hoc proponunt quidam tale genus controverfiarum, in quo nullum argumentum eft, quod ex lege ipfa peti poffit, fed de eo tantum, de quo lis eft, quaerendum fit. *Peregrinus, fi murum afcenderit, capite puniatur. Cum hoftes murum afcendiffent, peregrinus eos depulit. petitur ad fupplicium.*
7 Non erunt hic feparatae quaeftiones, *An quisquis? an hic?* quia nul- 640
lum poteft afferri argumentum contra fcriptum vehementius eo, quod in lite eft: fed hoc tantum, *An ne fervandae quidem civita-*

6. *proponunt.* Turic. Guelf. omittunt cum Vall. et Voff. 2. Sed Goth. hic quidem etiam omittit, cum habuiffet antea loco τοῦ *propter* et fic Camp. nifi forte bis habet *proponunt.* An fuit *praeter hoc prop.?* Obr. ratio poft *propter hoc* interrogationem fignantis, novamque fententiam ordientis a *Proponunt* non ferenda.

6. *Propter hoc.* Non fatis apparet hujus confilii ratio. Ernas fane: „ne igitur nimis facilem habeant ftudiofi tractationem, folent quidam praeceptores ejusmodi proponere themata, quorum argumenta ipfis caufae finibus coerceantur.“ Sed obfcurius hoc indicatur abrupto illo *propter hoc.* cf. not. crit. Etiam hoc tenendum interpreti, defignari hic alterum genus, quo contra fcriptum occurritur, eoque minus idoneum *propter hoc.*

Peregrinus. cf. 4, 4, 4. Sed ipfum exemplum eft apud Hermogenem p. 16. Benedictus Aegius Spoletinus ad Aldinam fecundam in Vaticana bibl. haec allevit ex Ariftot. Rhet. 1, 13, 14. p. Buhl. 144: ἀνάγκη ἁπλῶς εἰπεῖν· ὥστε κἂν δακτύλιον ἔχων ἐπάρηται τὴν χεῖρα, ἢ πατάξῃ, κατὰ μὲν τὸν γεγραμμένον νόμον ἔνοχός ἐστι καὶ ἀδικεῖ, κατὰ δὲ τὸ ἀληθὲς οὐκ ἀδικεῖ. Apparet veftigium noftrae ipfius controverfiae.

7. *hoc tantum.* Difplicet neutrum *hoc* ita abfolute pofitum, neque enim referri debet ad *argumentum.* Malim itaque *haec,* ut refpiciat ad *quaeftiones.*

tis caussa? Ergo et aequitate et voluntate pugnandum. Fieri tamen poteſt, ut ex aliis legibus exempla ducamus, per quae appareat, ſemper ſtari ſcripto non poſſe; ut Cicero *pro Caecina* fecit. Tertium, cum in ipſis verbis 8
legis reperimus aliquid, per quod probemus, aliud legumlatorem voluiſſe, ut in hac controverſia: *Qui nocte cum ferro deprehenſus fuerit, alligetur. Cum annulo ferreo inventum magiſtratus alligavit.* Hic quia eſt verbum in lege *deprehenſus*, ſatis etiam ſignificatum videtur, non contineri lege, niſi noxium ferrum. Sed ut, qui voluntate ni- 9
tetur, ſcriptum, quoties poterit, infirmare debebit: ita, qui ſcriptum tuebitur, adjuvare ſe etiam voluntate tentabit. In teſtamentis et illa accidunt, ut voluntas manifeſta ſit, ſcriptum nihil ſit: ut in judicio Curiano, in quo nota L. Craſſi et Scaevolae fuit contentio. *Subſtitutus heres erat, ſi poſtumus ante tu-* 10
telae ſuae annos deceſſiſſet. Non eſt natus.

7. *Ergo et aequitate et.* Turic. Flor. *e. aequitem et.* a ſec. manu uterque *e. et ſi quid eſt ex* et ſic Guelf. Camp. cum Goth. Voſſ. 2.

8. *in ipſis.* Turic. Flor. Guelf. (hic etiam *cum*) Camp. omittunt praepoſitionem cum Jenſ. Tarv. *voluiſſe.* Turic. Flor. (a pr. manu uterque) *fuiſſe* cum Alm.

9. *ita.* Turic. Flor. Guelf. Camp. omittunt cum Goth. Voſſ. 2.

et aeq. et voluntate. Fortaſſe melius abfuerit prius *et*, neque enim magna diverſitas hic *aequitatis* et *voluntatis*, quae intelligitur *legumlatoris*. Cic. pro Caecina. a capite inde 14. ſed praeſertim 18. 19.

9. *in judic. Curiano.* vide Cic. de Orat. 1, 39. 2, 32. pro Caecina c. 18.

10. *ante tutelae ſuae annos.* Cic. de Orat. 1, 39.

Propinqui bona ſibi vindicabant. Quis dubi-
taret, quin ea voluntas fuiſſet teſtantis, ut is
non nato filio heres eſſet, qui mortuo? ſed
11 non ſcripſerat. Id quoque, quod huic con-
trarium eſt, accidit nuper, ut eſſet ſcriptum,
quod appareret ſcriptorem noluiſſe: *Qui
ſeſtertium numum quinque millia legaverat,
cum emendaret ſublatis ſeſtertiis numis, ar-
genti pondo poſuit, quinque millia manſerunt.*
Apparuit tamen, *quinque pondo* dari voluiſſe: 641
quia ille in argento legato modus et inaudi-
12 tus erat, et incredibilis. Sub hoc etiam ſtatu
generales ſunt quaeſtiones, *ſcripto, an vo-
luntate ſtandum ſit? quae fuerit ſcribentis
voluntas?* Tractatus omnes qualitatis aut
conjecturae, de quibus ſatis dictum arbitror.

10. *ſed non.* Sic Turic. Guelf. Camp. cum Goth. Voſſ. 2. Obr. Reliqui inſerunt *hoc.*

11. *ſeſtertium.* Libri mei ante Jenſ. omnes (exc. Goth.) *ſeſtertia* vel *ſextertia.* cf. 9, 2, 47. *emend. ſubl.* Sic Turic. Guelf. Reliqui inſerunt *teſtamentum.*

arg. pondo poſ. Turic. omittit *pondo* pro eoque habet *ae* ſupraſcriptum voci *poſuit* praemiſſa litera, quae legi vix poteſt. Alm. dare narratur *a. pondere poſ.* Et ſic Flor. ſed a ſec. manu *a. pondera quae p.* Guelf. *argentique poſ.* Camp. *a. pondo quae poſ.* Goth. *a. pondoque p.* cum Voſſ. 2.

manſerunt. Sic Turic. Flor. Guelf. Goth. (tac. Geſn.) Camp. cum Voſſ. 2. Reliqui *remanſerunt.*

quia. Turic. Flor. Guelf. Camp. *quae* cum Jenſ. Tarv.

legato modus. Turic. Flor. (hic a pr. manu) *legi timodüs.* Guelf. *legittomo diis.* Suſpicor verum eſſe: *legati m.*

„antequam in *ſuam* tutelam „veniſſet."

11. *quinque pondo dari.* De *pondo* cf. 1, 5, 15. et Gronov. de Pec. vet. p. 33. ubi docet *millia* ſic ſtrui, ut intel-ligatur *librarum.*

legato. vide not. crit.

12. *Tractatus.* Quaecunque huc adhibentur argumenta, nullo alio fonte peti poſſunt, quam ut aut veriſi-

VII. Proximum est *de legibus contrariis* dicere, quia inter omnes Artium scriptores constitit, in *Antinomia* duos esse *scripti* et *voluntatis* status: neque immerito: quia, cum lex legi obstet, et utrinque contra scriptum dicitur, et quaestio est de voluntate: in utraque id ambigitur, *an utique illa lege sit utendum?* Omnibus autem manifestum est, nunquam esse legem legi contrariam jure ipso: quia, si diversum jus esset, alterum altero abrogaretur: sed eas casu collidi, et eventu. Colliduntur autem aut *pares inter se:* ut, si optio tyrannicidae et viri fortis comparentur,

1. *constitit.* Turic. Guelf. Flor. *consistit* cum Jens. Tarv. sed Camp. *consistat* et sic Alm. (cf. 7, 6, 11. item hic 4.) Nostrum Obr. sed et Leid. sic alicubi legi testatur. Reliqui *constat.* *obstet, et.* Sic Turic. (a sec. manu) Guelf. cum Obr. Reliqui omittunt *et.* *illa lege.* Obr. *ita l.* male.

2. *jus esset.* Turic. Guelf. Camp. *jussisset* cum Alm. Voss. 2. Goth. Vall. et edd. ante Ald. Correxit Regius.

abrogaretur. Turic. (a pr. manu) *obrogaretur*, mero errore ob *o* antecedens.

milia doceas esse, quae dicas, quod est *conjecturae*, aut justa, quod est *qualitatis.* De his autem egit c. 2. 4. *tractatus* vide et 5, 12, 7. 7, 8, 7.

1. *et utrinque — et.* Ambigas, utrum melius ordinetur *utrinque et — et.*

in utraque. Non satis constitutum habeo, quo referendum sit femininum hoc. Nam ad *legem* vix probo. *Quaestionem* quidem facile intelligas, ut sit utrique litigatorum sua de voluntate quaestio. Sed ne hoc quidem placet. Nisi forte tricis hisce imprudens irretior, et caligo ad lucem, satius duxerim reponere *in utroque,* quod aut sit neutrum designans partim quae dicuntur contra scriptum, partim quae de voluntate quaeruntur, aut masculinum, spectans ad *duos status.*

utrique data, quod velit, petendi potestate; hic *meritorum*, *temporis*, *praemii* collatio est: 3 aut *secum ipsae*, ut duorum fortium, duorum tyrannicidarum, duarum raptarum: in quibus non potest esse alia quaestio, quam 642 temporis, *utra prior* sit; aut qualitatis, *utra* 4 *justior* sit *petitio*. Diversae quoque leges confligunt, aut similes. *Diversae*, quibus etiam citra adversam legem contradici possit; ut in hac controversia, *Magistratus ab arce ne discedat*, *Vir fortis optato, quae volet*, vel alia nulla obstante quaeri potest, *an, quidquid optarit, accipere debeat?* et in magistratu multa dicentur, quibus scriptum expugnatur, *Si incendium in arce fuerit, si in hostes decur-*

3. *duarum.* Turic. Guelf. Camp. Goth. (err. Gesn.) omittunt cum Alm. Voss. 2. Vall. et edd. ante Bad. Rectissime inseruit Regius. *aut qual.* Turic. Guelf. Camp. *an q.* cum edd. ante Ald. exc. Veneta. *justior.* Turic. *istorum* cum edd. ante Ald. (exc. Camp. et Venet.). Guelf. *istarum.* Goth. Vall. nostrum, quod hinc petiisse Regium arguit Bad.

4. *similes. Diversae.* Turic. *similia ut duae.* (Alm. *similes. Diversae ut duae.* cf. §. 1. 5.) a sec. manu *similes aut duae* et sic Guelf. Camp. cum Goth. Voss. 2. et edd. ante Ald. Correxit Regius. *discedat.* Turic. *discordat.* *optato, quae volet.* Turic. omittit. Contra Guelf. haec ignorat: *vel al. nul. obst.* cum Bal. et edd. aliquot apud Burm. Sed Camp. et Guelf. nostra hoc ordine *q. v. o.* unde aliqua intercidendi occasio apparet. *in magistr.* Sic Turic. Guelf. Camp. Flor. cum Goth. Voss. 2. et edd. ante Ald. Reliquae *a. m.* jubente Regio. cf. 7, 4, 42. *hostes decurrendum.* Turic. (a pr. manu) *nostris recurr.*

4. *Magistratus.* Recte videtur monere Capper. *magistr.* hic intelligi στρατηγὸν, qualis antiqua fuit *praetoris* significatio.

rendum Similes, contra quas nihil opponi 5
poteſt, niſi lex altera. *Tyrannicidae imago*
in gymnaſio ponatur: contra, *Mulieris imago*
in gymnaſio ne ponatur. Mulier tyrannum
643 *occidit*. Nam neque mulieris imago ullo alio
caſu poni poteſt, neque tyrannicidae ullo
alio caſu ſummoveri. *Impares* ſunt, cum 6
alteri multa opponi poſſunt, alteri nihil, niſi
quod in lite eſt: ut, cum *vir fortis impunita-*
tem deſertoris petit. nam contra legem viri
fortis (ut ſupra oſtendi) multa dicuntur:
adverſus deſertores ſcripta non poteſt, niſi
optione, ſubverti. Item, *confeſſum* eſt ex 7

Alm. *nois rec.* Verbum autem *rec.* ſcribitur in omnibus ante Obr. An fuit *in armis decurr.?* cf. 6, 3, 90.

5. *Similes*. Omittunt MSS. mei omnes (de Goth. tac. Geſn.) et edd. ante Ald. cum Voſſ. 2. Vall. et Bad. Inſeruit Regius, ſenſu, ſi quid video, exigente, neque tamen ſine audacia. cf. modo *diverſae* §. 4. *in gym. p. c. m. im.* Turic. Guelf. omittit. Regius inſeruit et habet jam Locat. ſed et Camp. et Vall. aſcripta haec verba ab eadem manu, item Goth. Voſſ. 2. niſi quod *non* uterque pro *ne* (tac. Geſn.).

imago ullo al. Turic. *i. nulla al.* (Alm. *ulla a.* cf. §. 4. 9.) a ſec. manu *i. nullo a.* et ſic Camp. cum edd. ante Ald. Sed Camp. et mox *nullo*. *ſummoveri*. Sic Camp. et edd. ante Burm.

6. *multa opponi*. Turic. Guelf. Camp. Flor. *m. quae poni.* Obr. *m. quae opponi*. Noſtrum Goth. (tac. Geſn.) Voſſ. 2. Reliqui *m. ſunt quae o.*

alt. nihil. Turic. Guelf. inſerunt *ſi* cum Jenſ. Tarv.

optione. Turic. a ſec. manu *optionem* et ſic multi. Guelf. etiam *opinionem*. cf. 7, 1, 22. Sed mox *ſubvertit* omnes edd. ante Reg. et Ald.

7. *confeſſum*. Turic. Guelf. *converſum* (in illo quidem videbatur eraſa ſyllaba *tro*) cum Alm. *concessum* Camp. A Gryphio inde praemittunt *aut*, quod omittendum duxi auctoribus vett.

utraque parte jus, aut *dubium:* si *confessum* est, haec fere quaeruntur: *Utra lex potentior? ad deos pertineat, an ad homines? ad rempublicam, an ad privatos? de honore, an de poena? de magnis rebus, an de parvis?*
8 *permittat, an vetet, an imperet?* Solet tractari et, *Utra sit antiquior. Sed vel potentissimum, utra minus perdat?* ut in desertore, et viro forti, quod illo non occiso lex tota tollatur; occiso, sit reliqua viro forti alia optio. Plurimum tamen est in hoc, *Utrum fieri sit melius, atque aequius?* de quo nihil
9 praecipi, nisi proposita materia, potest. Si *dubium;* aut alteri, aut invicem utrique de

jus. Turic. *jurem,* a sec. manu *jure* et sic Guelf. *confessum.* Turic. Guelf. Camp. *concessum* cum Goth, Obr. *ad deos.* Turic. *ad eas,* a sec. manu *an a. d.* cum Guelf. Camp. et all. *de poena? de.* Turic. *deponende.* Alm. *deponenda de.* Ille a sec. manu *deponendo.*

8. *Sed vel potentissimum.* Sic Camp. *si velut potentissimum* Turic. Guelf. Goth. (tac. Gesn.) Obr. cum Voss. 2. Vall. Bad. Capper. nisi quod postremi tres MSS. *sed. sed* (a sec. *si*) *velut potentissimum* Flor. Obr. Capp. *et.* Reliqui *et velut potentissima.*

quod illo. Turic. *quo,* a sec. manu additur *m,* fuerit igitur *quom, cum,* et hoc placet conveniente sic magis subjunctivo in oratione non obliqua. Sed Camp. *quomodo,* ut et margo Bas. Fuerit igitur *quoniam* in Turic. id enim permutatur cum *quomodo,* velut 7, 5, 6. in Guelf. et Camp.

7. *lex potentior.* Quae plus efficiat et ordinet, quam altera. cf. 7, 3, 28. 7, 8, 7. et dicta ad 5, 7, 37. ubi et locus Decl. excitatur huc pertinens.

permittat — imperet. cf. c. 5, 5.

8. *Sed vel potentissimum.* Illud maxime ad rem pertinet, eamque, ut Horatius loquitur, optime et fortissime secat, si ostendatur altera lex minus perdere. vide modo ad §. 7. Eadem ratio est apud Hermogenem p. 74. citante Capp.

quod illo. vide not. crit.

644 jure sit controversia: ut in re tali, *Patri in filium, patrono in libertum manus injectio sit: liberti heredem sequantur. Liberti filium quidam fecit heredem, invicem petitur manus injectio:* et patronus negat, jus patris illi fuisse, quia ipse in manu patroni fuerit. Du- 10
plices leges, sicut duae, colliduntur: ut, *Nothus ante legitimum natus, legitimus sit; post legitimum, tantum civis.* Quod de legibus, idem de senatusconsultis dictum: quae si aut inter se pugnent, aut obstent legibus, non tamen aliud sit ejus status nomen.

VIII. *Syllogismus* habet aliquid simile scripto et voluntati, quia semper pars in eo altera scripto nititur: sed hoc interest, quod illic dicitur contra scriptum, hic supra scri-

9. *sequantur.* Alm. *sequuntur.* nihil tale notatum ex Turic. (cf. §. 5. 7, 9, 5.). An fuit *sequuntor?*
negat, jus. Turic. Guelf. *negatus.* Goth. (err. Gesn.) Camp. *negatur* cum Voss. 2. Sed Turic. a pr. manu *pater* pro *patronus.*
10. *si aut.* Turic. Guelf. Goth. (tac. Gesn.) Camp. *sic a.* cum Jens. Tarv. Voss. 2. Correxit Regius.
1. *dic. contra scr.* Sic Turic. Camp. Flor. Reliqui *c. s. d.* (cf. 7, 5, 44. item mox.) *supra.* Sic Turic. Camp. Goth. Jens. (tac. Gesn.) cum Voss. 2. et edd. ante Ald.

9. *manus injectio.* Juris vocabulum vide, si tanti, apud Brisson. V. S.
patronus. Novus ille, ut recte monet Capper., patronus, factus testamento, qui jam sui patris est patronus. Longe aberravit Gedoynus. vide tamen not. crit.
quia ipse. Elegantius legas *qui ipse.*
10. *Nothus — civis.* cf. 3, 6, 96.
1. *Syllogismus.* cf. 5, 10, 6.
supra scriptum. Non prorsus liquet sententia, neque refert multum, *super* scribas an quod expressimus. Usus

ptum; illic, qui verba defendit, hoc agit, ut fiat utique, quod scriptum est; hic, ne aliud, quam scriptum est. Ejus nonnulla etiam cum *finitione* conjunctio. Nam saepe, si *finitio*
2 infirma est, in *syllogismum* delabitur. Sit enim lex, *Venefica capite puniatur. Saepe secubanti amatorium dedit: repudiavit: per* 645

Reliqui *super* jubente Regio, qui *supra* et *infra* de loco dici monet. Guelf. addicere videtur vulgatae.

hic, ne. Turic. *ne hic*, a sec. manu *nec hic* et sic Guelf. (cf. modo, item 7, 9, 14.) male. *conjunctio.* Turic. Guelf. Camp. *conjectio* cum Vall. Voss. 2. Jens. Tarv. Sed Tur. a sec. manu *connectio*, Goth. *connexio* (cf. 7, 3, 13. 7, 9. 5.). Ald. Bad. *cognatio.*

2. *Saepe secubanti amatorium.* Turic. *s. severantia moritorium* cum Alm. a sec. manu *spe perseverandi a.* et sic Obr. *spe perscrutandi a.* Guelf. cum Bodl. et duabus vel tribus apud Burm. ut et in margine aliarum. *separanti a.* (sine *saepe*,) Camp. cum Goth. Voss. 2. et edd. ante Gryph. sed hi omnes etiam *saepe.* Nostrum primus Gryph. (nec scio unde); verissime. *dedit: repudiavit.* Sic Turic. Guelf. Obr. Reliqui inserunt *eundem.* Badius solus quidem „Ergo", inquit „etiam vir ab uxore repudiari potest." Non tamen in libris Quintiliani servatus etiam aliis locis tuetur nostram rationem, velut 12, 10, 8. 9, 2, 33. 8, 4, 5 seqq. et Decl. Vol. 4. p. 81. „non *contra* legem aliquam — „quia *supra* jura omnia sit." Saltem *super* pro *de* non debebat accipi, quod haud dubie factum a Regio, in structura accusativi. Videtur Quintilianus hanc in syllogismo disputationem censere institutam de re supra omne scriptum collocata, eodem modo quo genus est supra species. Eo pertinet etiam quod mox ait caveri, ne *aliud* fiat, quam scriptum sit, i. e. ut res geratur ex consilio legis certae, quae comprehendit et continet omnes leges sibi subjectas singulas, sive jam latae sunt, sive ex eadem ratione ferentur vel ferri possunt in posterum. De *super* an *supra* cf. Duker. ad Liv. 2, 18, 3. Etiam alliteratio quaedam commendat hic *supra* relatum ad *contra.*

2. *repudiavit.* Ex veterum more et subjectum (vir secu-

propinquos rogata, ut rediret, non est reversa. suspendit se maritus. Mulier veneficii rea est. Fortissima est actio dicentis amatorium venenum esse. id erit *finitio:* quae si parum valebit, fiet *syllogismus* (ad quem, velut remissa priore contentione, veniemus): *an perinde puniri debeat, ac si virum veneno necasset?* Ergo hic status ducit ex eo, quod 3
scriptum est, id, quod incertum est: quod, quoniam ratione colligitur, *ratiocinativus* dicitur. In has autem fere species venit, *An, quod semel jus est, idem et saepius? Incesti damnata, et praecipitata de saxo, vixit: repetitur. An, quod in uno, et in pluribus?*

ego credulus illis; quanquam repudium dare dicitur et uxor. vide Brisson. h. v. it. Schulting. Jurisprud. Ante-Just. p. 841. Sed nulla justa causa erat mulieri, at marito.

quae si par. Turic. (a pr. manu) *quod s. p.* Non displicet propter antecedens *id,* quod etiam fieri poterat *ea.*

an perinde. Turic. *An proinde,* a sec. manu *At inde* et sic Camp.

3. *quod incertum est.* Turic. Guelf. haec omittunt cum Alm. *ratione.* Sic Turic. Guelf. Camp. Flor. cum Goth. Bodl. Voss. 2. et edd. ante Bad. quo acc. Obr. Reliqui *ratiocinatione* jubente Regio. *vixit: repetitur.* Camp. *justa reperitur.* *et in plur.* Turic. Guelf. Camp. Goth. Jens. (tac. Gesn.) omittunt *et* cum Voss. 2. et edd. ante Basil. quo acc. Obr.

bans) et objectum (mulier amatorium propinans) intelligenda lectori relinquuntur, sicuti nec ab initio *aliqua* vel *quaedam* ponere opus habuit scriptor. De re cf. 7, 3, 10.

3. *incertum.* Fortasse malis *inscriptum* (vide not. crit.), sed obstat §. 6. ubi id majus ostenditur, ducere ex scripto quod scriptum non sit.

Incesti damnata. vide eandem controversiam apud Senecam patrem p. 92. ubi et usus vocabuli *vixit* pro eo: servata est, non obiit.

leo insuatur: matrem occidit. Ex domo in jus educere ne liceat: ex tabernaculo eduxit.
7 In hoc genere haec quaeruntur: *An, quoties propria lex non est, simili sit utendum? an id, de quo agitur, ei, de quo scriptum est, simile sit?* Simile autem et majus est, et par, et minus. In illo priore, *an satis lege cautum sit? an et; si parum cautum est, hac sit utendum?* In utroque *de voluntate legumlatoris.* sed *de aequo* tractatus potentissimi.

IX. *Amphiboliae* species sunt innumerabiles, adeo, ut philosophorum quibusdam 647

manu additur) *an quia hoc quid* (a sec. manu *a. q. homo qui*). Guelf. *s. n. e. an q.* Jens. *s. n. e. an quia hoc et hoc q.* cum edd. ante Gryph. *domo in jus.* Turic. *dominius,* a sec. manu *domo ejus* et sic Guelf. Camp. cum Goth.

ex tabernaculo. Turic. Guelf. Camp. Flor. (a sec. *ex tabernaculo*) *extra tabernacula* cum Jens. et edd. ante Gryph. Is cum reliquis *tabernaculis,* exc. Obr. qui *tabernaculo.* Goth. *ex tabernacula.* Nostrum conjecit Gesnerus.

7. *illo.* Libri ante Basil. mei et scripti et excusi *illa,* quod ad legem *propriam* modo dictam retuleris. Neque tamen ullus mox *in utraque,* et est sane nonnisi una lex, altera mente fingi potest et concipi, sed nulla comparet. Mox ante Regium et Aldum mei omnes itidem *hoc,* non *hac.* Fortasse defendas integram MSS. constitutionem hac fere sententia: „In illa priore" (i. e. quae jam prius fuit) „lege verba ex„penduntur, an forte insit id ipsum de quo agimus, et, „si minus, tamen et *hoc* (facto) sit utendum, tanquam „exemplo legi subjecto." Sic malim cum Turic. *cautum,* et *hoc.* Badius quidem subaudit *hoc* scil. *jure.*

1. *Amphiboliae.* Turic. Guelf. Camp. *amphibologiae* et sic in reliquis locis cum plurimis vett.

7. *In illo priore.* vide not. crit.

9, 1. *philosophorum quibusdam.* Recte citant Gell. N. A. 11, 12.

nullum videatur esse verbum, quod non plura significet: genera admodum pauca. Aut enim vocibus accidit singulis, aut con- 2
junctis. Singula afferunt errorem, cum pluribus rebus aut hominibus eadem appellatio est (ὁμωνυμία dicitur) ut *Gallus*; avem enim, an gentem, an nomen, an fortunam corporis significet, incertum est: et *Ajax*, Telamonis, an Oilei filius. Verba quoque quaedam diversos intellectus habent, ut *cerno*.
Quae ambiguitas plurimis modis accidit: 3
unde fere lites, praecipue ex testamentis, cum de libertate, aut etiam de hereditate contendunt ii, quibus idem nomen est: aut, quid sit legatum, quaeritur. Alterum est, 4
in quo alia integro verbo significatio est, alia

2. *Gallus; avem enim, an gent.* Turic. *g. autem in g.* a sec. manu *g. utrum enim g.* et sic Guelf. Camp. (nisi quod hic *avis* inserit post *nomen*) cum Alm. Flor. *g. autem an.* Reliqui *g. utrum enim avem an g.* Nostrum e conjectura.

2. *avem.* Hoc, ut ὄρνιν a Graecis, proprie quoque dici, notum. cf. not. crit. ad 1, 12, 7.

filius. Malis *filium.*

ut cerno. Juvet hic, si cui vacat, comparare asperitatem Burmanni in exagitando Ludolfo Kustero, qui de hoc verbo scripsit contra Perizonium, (Invenies haec omnia in ed. Minervae Sanctianae Lugd. 1789. p. 696 — 717, et ad calcem libri 815 — 832.) cum Gesneriana utriusque nominis reverentia. Vellem tertium nobis datum Capperonnerium, qui reducem ad catholica sacra Kusterum amicum suum vindicasset! Sed ille pepercit huic occasioni. Burmannum castigandi, tacitus recidens totam, imperitior nescio an moderatior. *cernere* vide et 8, 3, 18.

3. *de libertate.* Quoniam toties manumittuntur servi per testamenta.

diviso: ut *ingenua*, et *armamentum*, et *Corvinum*, ineptae sane cavillationis, ex qua tamen Graeci controversias ducunt: inde αὐλητρὶς illa vulgata, cum quaeritur, *Utrum aula, quae ter ceciderit, an tibicina, si ceci-*
5 *derit, debeat publicari.* Tertia est ex compositis, ut si quis corpus suum inocculto loco poni jubeat, circaque monumentum multum agri ab heredibus in tutelam cinerum, ut
6 solent, leget, sit litis occasio *inoccultum.* Sic

4. *cavillationis.* Sic Turic. Flor. (a pr. manu). Reliqui *cavillationes.* *ex qua.* Sic Turic. Guelf. Camp. cum Goth. et edd. ante Gryph. Reliqui *e. quo* Regio jam jubente.

5. *solent.* Sic Turic. Flor. Guelf. Goth. (tac. Gesn.) cum Voss. 2. Obr. Reliqui *solet.* Frustra Burmannus ablegat ad 4, 2, 1. quem vide et ad Decl. 335. p. 692. suae ed.

sit litis — inocc. Turic. Ambr. 1. Guelf. *s. litus occasio cultum* cum Bodl. Bal. et edd. ante Ald. exc. Camp. qui

4. *αὐλητρὶς illa.* Vide Diog. Laërt. 7, 62. Theon. progymn. p. 35. Hanc quaestiunculam ad veteris pronunciationis controversiam a Camerario male tractam recte secernit inde Checus p. (apud Havercamp. in Sylloge) 420 seqq. Sed idem docuit Leopard. Emendd. 2, 4.

5. *Tertia.* scil. *Amphibolia,* eleganter variatum pro *Tertium genus.*

inocculto. Ita junctim ut scribatur, cogit praecepti ratio, cum sit exemplum vocabuli *compositi.*

ab heredibus — leget. Nota in jure locutio, de qua vide Brissonium et Lexica. Talia autem agri circa monumentum legata non insolita, et exemplum affert Crusius in Probabb. p. 95. e Pithoei catalectis in Burm. Anthol. Vol. 2. p. 59. „Fundorum „spatiis cinerum est possessio „major." Ablegat item Burm. ad Petron. c. 71. et ad indicem 17. Gruteriani thesauri, ubi frequentes agri sepulchris in custodiam additi.

sit litis occasio inoccultum. „Qui enim ex heredibus gra„ventur fortassis celebrem „praedii partem monumento „defuncti destinare, conten„dere poterant, voluisse ip„sum *in occulto loco* humari. „Et rationem haberent isti

648 apud Graecos contendit Λέων et Πανταλέων, cum scriptura dubia est, bona omnia Λέοντι, an bona Πανταλέοντι relicta sint. In conjunctis plus ambiguitatis. Fit autem *per casus*; ut,

Ajo te, Aeacida, Romanos vincere posse. 7

Per collocationem, ubi dubium est, quid quo referri oporteat: ac frequentissime, cum id,

s, hoc littus cultum. Goth. *s. litus hoc casu cultum* cum Voss. 2. Vall. (cf. 7, 8, 1. 8 Pro. 9.) Flor. *s. litus occasio cultum sic caput.* Mitto edd. ab Aldo inde varietates, quae VV. DD. praeferunt commenta. Alm. dare narratur *s. litus occultum* (quod quo minus credas, cf. 7, 7, 9. item hic §. 10.). Equidem omnes Codd. (praeter Goth. et si quis ejus ordinis) dare arbitror quae Turic. Hujus autem rationi praesentissimam medelam adhibuit Crusius, sine qua ne orationis quidem structura procedit, accipientibus vulgo *sit — cultum* pro elogio testamenti, cum verba *sit — occas.* sint Qu. ipsius et *sit* pro *fuerit.* Multa tentando pervenit eo vir doctus, ut reponeret, *sit litis occasio ex inocculto*, probante Gesnero, sed ipso pressius sequente antiquam manum, et ex *io cultum* extundente *io loocultum.* In omni hoc loco tenendum, falso accusari a plerisque portentosam librorum inconstantiam, quae est in novitiis edd. solis.

7. *ubi dub.* Turic. *ut d.*

„insolentiam verbi *inoccul-* „*tum*" (cujus tamen multa est in aliis vocabulis similitudo, ut *inobrutus*; *inoffensus*). „Adversarii autem poterant haec oppugnare, ex „eo, quod multum agri ad „tutelam cinerum legarit, „posse intelligi, testatorem „non postulare obscuram in „loco occulto sepulturam." Crusius ibid. p. 94. Maluit autem Qu. neutrum ponere nominandi casu, ne cogeretur vel *in inocculto* scribere vel iterare vocem *locus.*

6. *apud Graecos.* Hoc ipsum exemplum est apud Hermogenem p. 18., quare fontem horum et praeceptorum et exemplorum suspiceris Hermagoram. cf. 7. 4. 4.

In conjunctis. Discernit, et recte, *integra* (§. 4) *composita* (5) *conjuncta.*

7. *Ajo te.* Versus Ennianus. cf. Cic. de Divin. 2, 56.

quod medium est, utrinque possit trahi, ut de Troilo Virgilius, *Lora tenens tamen* — — 649
Hic, utrum, quod teneat tamen lora, an, quamvis teneat, tamen trahatur, quaeri pot-
8 est. Unde controversia illa, Testamento quidam jussit *poni statuam auream hastam tenentem*. Quaeritur, statua hastam tenens aurea esse debeat, an hasta esse aurea in statua alterius materiae? Fit per *flexum* idem magis,

Quinquaginta ubi erant centum inde occidit Achilles.

9 Saepe, utri duorum antecedentium sermo subjunctus sit, in dubio est: unde et contro-

1. 8. *tenens.* Turic. (a pr. manu) *tenentis*, non quidem male. *Quinquaginta.* Turic. Guelf. Camp. *ita* cum Voss. 2. Goth. Unde Jens. habuerit verissimum illud suum *quinq.* adhuc requiro.
9. *dubio.* Turic. Guelf. Camp. *dubium.*
unde et. Sic Turic. Guelf. Flor. Reliqui *u. est.*

Virgilius. Aen. 1, 477.

1. 8. *flexum.* Vocis hunc esse *flexum*, quo et aliena, quae se contingant, distineantur, et continnentur jungi debentia, facile apparet, et est idem vocabulum 1, 8, 1. Forsasse tamen inversa constructio potius intelligitur quam *vocis* flexus.

1. *Quinquaginta* — *Achilles.* „Graecus versus extat apud „Aristot. sophist. elench. 1, „4." (p. Buhl. 529.) „πεν-„τήκοντ' ἀνδρῶν ἑκατὸν λίπε „δῖος Ἀχιλλεύς." Capper. Aut memoriter referens corrupisse carmen Qu. putandus est, aut in Graeco reponendum κτάνε; quanquam et sententia fert utrumque vocabulum. Hoc autem exemplo utor ad fidem faciendam conjecturae meae ἀθετούσῃ ad 3, 1, 14. Nam ne hic quidem libebat Quintiliano Graeca ipsa ponere, sed versum procudere maluit latinum. cf. 5, 14, 4. (ubi Demosthenis Graeca non posuit) 6, 1, 14. 8, 6, 64.

versia, *Heres meus uxori meae dare damnas esto argenti, quod elegerit, pondo centum.* Uter eligat, quaeritur. Verum id, quod ex his primum est, *mutatione casuum*, sequens, *divisione verborum* aut *translatione* emendatur, tertium *adiectione*. Accusativi geminatione facta amphibolia solvitur ablativo: ut 10
illud, *Lachetem audivi percussisse Demeam*, fiat, *a Lachete percussum Demeam.* Sed ablativo ipsi, ut in primo diximus, inest naturalis amphibolia. *Coelo decurrit aperto:* utrum per apertum coelum, an cum apertum esset. *Divisio* respiratione et mora constat: 11
statuam, deinde, *auream hastam:* vel *statuam auream*, deinde, *hastam.* *Adiectio* talis est, *argentum, quod elegerit ipse*, ut heres intelligatur: vel *ipsa*, ut uxor. *Adiectione* facta amphibolia, qualis sit,

damnas. Turic. Guelf. *dampnans.* sed mox (§. 12.) a pr. manu ille nostrum. Camp. *damnatus*, ut et mox, vix sine argutiis librarii.

11. *Divisio.* Turic. *divo* cum Alm. sed et Guelf. (cf. §. 5. 7, 10, 3.)

9. *Heres meus.* Exemplum idem apud Cic. de Inv. 2, 40. ad Herenn. 1, 12,

translatione. Pro hoc *transmutationem* dixit 1, 5, 12. 13.

10. *Lachetem audivi.* cf. 8, 2, 16. Etiam interpretibus huiusmodi accusativi negotia solent facessere, veluti apud Demosthen. in Mid. p. Reskii 537.

in primo diximus. 1, 7, 3. Eandem vero, quam hic, ablativi difficultatem ibi non tangit.

Coelo decurrit aperto. Non dubito quin parum memor Qu. voluerit dare Virgilianum *pelago decurrit aperto* Aen. 5, 212., quem versum designat Capper. cf. 9, 4, 85.

Nos flentes illos deprehendimus, detractione
12 solvetur. Pluribus verbis emendandum, ubi est id, quod, quo referatur, dubium est, et ipsum est ambiguum. *Heres meus dare illi damnas esto omnia sua.* Id quod genus incidit Cicero loquens de C. Fannio. *Is soceri*

11. *Nos flent.* Turic. et libri ante Bad. omnes *nunc f.* Suum hic de conjectura dedit. Et sane bonum ambiguum, et in quo detractatione nihil ex sensu pereat. Facilius tamen corrigetur *Hunc*, ubi ambiguum *flere* an *deprehendere* regat *hunc*. Neque enim dicat aliquis, opinor, vel omisso seu *Hunc* seu *Nos* tamen remanere ambiguum in *flentes*, accusativo an nominativo. Positus arcet nominativum.

12. *Fannio.* Turic. *fanniae.* a sec. manu *fannia.* cum Jens. Tarv. *faunia* Guelf. et sic mox quoque in accusativo, ubi rectum tenet Turic. ut videtur. Reliqui edd. ante Burm. *Fannii soc. instit.* omisso *is*, quod habet a pr. manu Turic. cum Goth. Guelf. Voss. 2., a secunda *in* pro *is*.

11. *Nos flent.* cf. not. crit.

12. *omnia sua.* „Dubium „est, quo referatur *τὸ sua*, „utrum ad *τὸ heres* an ad *τὸ* „*illi:* praeterea hoc ipsum „vocabulum *sua* est ambi„guum. Nam multa et di„versa significare potest, ut „sua bona, praedia, manci„pia, aedificia, vasa." Capper. Hujus interpretationis, solius quidem quae tentata sit loci non adeo expediti, partem posteriorem claudicare arbitror. Quid enim dubium in multitudine rerum comprehensarum voce *sua?* Nempe nihil horum, quae recenset Capper., excludetur. An *sua* poterat designare et quae quis effecisset et quae habuisset? An ambiguum est *illi*, ut *cui* dari debeat, ignoretur? In exemplo Ciceroniano saltem una et sola est relationis obscuritas; ipsa illa inanis, ut aliquot jam VV. DD. censuerunt. Tolleretur enim sermo latinus, si talia essent obscura. Nemo dicet etiam in *ille* haereri posse, intelligaturne *Fannius* an socer. Nec satis tersa oratio in proximo sensu, stipato tribus illis *est*, quorum unum ut compendifaciam, legere malim: *ubi id, quod quo r. d. e., et i. a. e.* Sic *et* ante *ipsum* significabit *etiam*, non *atque*.

Cicero — de C. Fannio. vide Brut. c. 26.

inſtituto, quem, quia cooptatus in Augurum collegium non erat, non admodum diligebat: praeſertim cum ille Q. Scaevolam ſibi minorem natu generum praetuliſſet. Nam id *ſibi* et ad ſocerum referri, et ad Fannium poteſt. Productio quoque ſcripto, et correptio in 13
dubio relicta, cauſa eſt ambiguitatis: ut in hoc, *Cato.* aliud enim ostendit brevis ſecunda ſyllaba caſu nominativo, aliud eadem ſyllaba producta caſu dativo aut ablativo. Plurimae praeterea ſunt aliae ſpecies, quas perſequi nihil neceſſe eſt. Nec refert, quo- 14
modo ſit facta amphibolia, aut quo reſolvatur. Duas enim res ſignificari manifeſtum eſt: et, quod ad ſcriptum vocemve pertinet, in utramque par eſt partem. Ideoque fruſtra

id ſibi. Turic. Guelf. Camp. omittunt *id* cum Alm. Obr.

13. *aliud.* Turic. Guelf. *alium* cum Goth. Voſſ. 2. Jenſ. et edd. ante Ald. *nominativo — ablativo.* Omnia haec poſt *nom.* cum ipſa voce *abl.* omittuntur a Turic. Guelf. cum Alm. Jenſ. In hac quidem ῥήσει *aliud* plerique praeter Goth. (tac. Geſn.) qui *alium.*

14. *refert.* Turic. Guelf. Camp. *feror* cum Alm. Goth. Voſſ. 2. Ubi quid lateat non exputo. Eſt tamen in MSS. quidem meis omnibus. *ſit facta.* Sic Turic. Guelf. Camp. Flor. Reliqui *ſ. ſ.* (cf. 7, 8, 1. 7, 10, 14.)

13. *ut in hoc, Cato.* Brevi ergo ultima erit nominis proprii nominativus, longa appellativi tertius vel ſextus caſus. Correptio illa nominativorum in *O* ſeculi fortaſſe Quintilianei demum fuit. cf. Voſſium de Arte Gramm. 2, 27, p. 273 ſeqq. hoc loco non utentem. Sed cf. „Varro „vocat" 8, 6, 73.

14. *in utramque par eſt partem.* Haec oratio nihil deſiderandum relinquit. Subjectum, quo deſtitui ſibi viſus Geſnerus, malebat *easque pares in utr.*, eſt in illo ipſo *quod — pertinet.*

praecipitur, ut in hoc ſtatu vocem ipſam ad noſtram partem conemur vertere. Nam, ſi
15 id fieri poteſt, amphibolia non eſt. Amphiboliae autem omnis in his erit quaeſtio, aliquando, *Uter ſit ſecundum naturam magis ſermo?* ſemper, *utrum ſit aequius? utrum is, qui ſcripſit ac dixit, ſic voluerit?* Quarum in 65a
utramque partem ſatis ex his, quae de conjectura et qualitate diximus, praeceptum eſt.

X. Eſt autem quaedam inter hos ſtatus cognatio. Nam et in *finitione*, quae ſit voluntas nominis, quaeritur: et in *ſyllogiſmo*, qui ſecundus a finitione ſtatus eſt, ſpectatur,

non eſt. Turic. (a ſec. manu) omittit *non* et ſic Guelf. Goth. (tac. Geſn.) Camp. cum Voſſ. 2.

15. *qui ſcr. — voluerit.* Turic. *q. ſ. ac ſi v.* cum Alm. *q. ſ. ac d. v.* Guelf. cum Goth. (err. Geſn.) Voſſ. 2. *q. ſcripſerit an qui dixerit v.* Camp. *q. ſ. a. ſi d. ſic v.* Jenſ. Tarv. Flor. Reliqui ante Bad. *q. ſ. a. ſic d. ſic v.* Baſil. noſtram, terſam imprimis et emendatam ſcripturam. Vulgata *q. ſic ſ. a. ſic d. ſic v.* nimis onerata iſtis *ſic.*

1. *et in ſyll.* Turic. *ut i. ſ.* cum Goth. Voſſ. 2. Mihi nondum liquet, *ut* meliusne ſit quam *et*, interjectis illis de ſyllogiſmo et oppoſitis ſibi invicem modo *finit. contrarr. legg.* non tribus membris, ut in recepta ſcriptura, factis.

eſt, ſpectatur. Turic. inſerit *qua*, a ſec. manu *quo* et ſic Guelf. Camp. cum Goth. Voſſ. 2. Vall. et edd. ante Ald. Regius expunxit. Sed vereor ut ſatis caute. Prima Turic. manus reſpicit ad *finitionem*, et haec ſcriptura, quamvis viſa iterare jam dicta, Quintiliani videtur.

15. *qui ſcr. — voluerit.* cf. not. crit.

ſatis — diximus, praeceptum eſt. cf. 7, 6, fine.

1. *hos ſtatus.* Non quidem duos, de quibus modo, ſed omnes omnino, in primis tamen legales quatuor.

voluntas nominis. cf. 6, 2, 9.

ſecundus a finitione. cf. 7, 8, 1. *delabitur.* In hisce et

quid voluerit ſcriptor: et ex contrariis legibus duos eſſe *ſcripti* et *voluntatis* ſtatus apparet. Rurſus et *finitio* quodammodo eſt *amphibolia*, cum in duas partes diducatur intellectus nominis. *Scriptum* et *voluntas* habet 2
in verbis vocis quaeſtionem: quod idem in *antinomia* petitur. Ideoque omnia haec quidam *ſcriptum* et *voluntatem* eſſe dixerunt: alii in ſcripto et voluntate amphiboliam eſſe, quae facit quaeſtionem. Sed diſtincta ſunt. Aliud eſt enim obſcurum jus, aliud ambiguum. Igitur *finitio* in natura ipſa nominis 3
quaeſtionem habet generalem, et quae eſſe

et ex contr. leg. Turic. *et contrariis leges*, a ſec. manu *et*, *e contrariis legibus.* Puto fuiſſe: *et contrarias leges*, ut hoc ſit pro appellatione ſtatus, velut Graecum *antinomia*, et mox *ſcriptum et voluntas*, itidem nominativi.

2. *in verbis vocis.* Turic. *in urbis jocis.* Guelf. *h. v. jocis.* An fuit *legis* (nam *locis* eſt in *jocis*)? Sed *lex* non ſemper eſt ſcripti et voluntatis, niſi quod teſtamenta ſunt leges. An *juris?* Ejicere *vocis* malit Geſn. *quaeſtionem.* Turic. (a pr. manu) *quaeſtione.* A Voſſ. 2. abeſſe narratur *habet*, nihil tale in Goth. (cf. 7, 4, 39. item hic 4.)

in antinom. Turic. Guelf. Camp. Goth. Jenſ. (tac. Geſn.) omittunt praepoſitionem, cum Alm. Voſſ. 2. et edd. ante Ruſc. Inſeruit Regius.

ſequentibus multae ſunt leviorum, ſed ad rem facientium, particularum varietates, de quibus, cujus intereſt, videat nott. critt.

2. *Scriptum et — petitur.* Haec non eſſe ſana vel *vocis* importuno vocabulo deprehendas. Id quoque male me habet, quod *antinomia* (de in not. crit.) idem *peti* dicitur. Quid tandem *petitur?* An ulla *quaeſtio* poteſt *peti?* Eruat ſagacior.

omnia haec. Commodum huc Turnebus ille affert locum Ciceronis de Or. 2, 26. *ex ſcripti interpretatione — contentio — nulla poteſt eſſe niſi ex ambiguo controverſia.*

facit. Malis *faciat.*

etiam citra complexum caussae possit: *scriptum* et *voluntas* de eo disputat verbo, quod est in lege: *syllogismus* de eo, quod non est. *Amphiboliae* lis in diversum trahit: *legum con-*
4 *trariarum* ex diverso pugna est. Neque immerito et recepta est a doctissimis haec differentia, et apud plurimos ac prudentissimos durat. Et de hoc quidem genere disceptationis, etiamsi non omnia, tradi tamen aliqua
5 potuerunt. Sunt alia, quae, nisi proposita, 652
de qua dicendum est, materia, viam do-

3. *verbo.* Turic. *vere.* a sec. manu *vero* et sic Guelf. *jure* Alm. (cf. 7, 9, 10. hic 7.)

4. *disceptationis.* Turic. (a pr. manu) Camp. *disceptionis.* Bad. sec. Basil. Stoer. Chouet. Leid. Gibs. *dispositionis.* Pro nostra praeter reliquos meos etiam Bodl. Bal. non memoratur Alm. Omnia haec *Et de hoc potuerunt* omittunt Goth. Voss. 2. (cf. §. 2. 6.) Equidem verum censeo *dispositionis.* Occasio erroris, qualem cognovimus 6, 4, 5. *recipere, respicere* permutantur, itidem *discip. dispic.* Gradus scripturarum hi: *disposit. dispect. discept.* Nimis jam tota hac tractatione sui propositi oblitus erat Qu. ut qui ipsarum rerum, et inventionis, multo magis praecepta dederit, quam, quod profitebatur, dispositionis. Hic in fine totius negotii et peroratione quasi hujus institutionum suarum partis, ad eam redire saltem, necesse erat. *Disceptationis* nimis late patebat et omnem controversiarum campum comprehendebat. Nec quidquam mox memoratur nisi *dispositio* et *ordo* §. 5.

5. *dicendum.* Turic. (a sec. manu) *dictum* et sic Guelf. Camp. cum Goth.

3. *trahit.* scil. verbum. Neque enim necessarium videtur plura mutare. Alioqui dicas fuisse: *Amphibolia leges in div.*

4. *disceptationis.* vid. not. crit.

cendi non praebeant. Non enim cauſa univerſa in quaeſtiones ac locos diducenda eſt: ſed hae ipſae partes habent rurſus ordinem ſuum. Nam et in prooemio primum eſt aliquid, et ſecundum, ac deinceps. Et *quaeſtio* omnis ac locus habet ſuam diſpoſitionem, ut theſes etiam ſimplices. Niſi forte ſatis 6
erit dividendi peritus, qui controverſiam in haec diduxerit, *an omne praemium viro forti dandum ſit*, *an ex privato*, *an nuptiae*, *an ea*, *quae nupt ſit*, *an haec?* deinde, cum fuerit de prima quaeſtione dicendum, paſſim, et ut quidque in mentem veniet, miſcuerit? non primum in ea ſcierit eſſe tractandum,

univerſa. Goth. Voſſ. 2. *diverſa.* An fuit *modo univerſa?* neque enim illa conjunctione libens careas.

ac locos diduc. Turic. *ac locoas dic.* a ſec. manu *a. locos duc.* et ſic Guelf. Camp. cum Goth. Voſſ. 2. cum edd. ante Ald. corrigente Regio. Alm. *dicenda.*

ſimplises. Tarv. Ald. *ſimplex*, perperam argutando, cum vulgo in MSS. et vett. edd. eſſet *theſis* pro *theſes.*

6. *Niſi.* Turic. Guelf. Camp. *ſi* cum Alm. Bodl. Goth. Voſſ. 2. et edd. ante Bad. Hic ex Regii emendatione *Ac ſi* cum plurimis, mox aliae *an ſic.* Noſtrum Obr. egregie, nec referens inter ſua κατορθώματα, quorum unum hoc cenſeo ex praeſtantiſſimis. *divid. peritus.* Turic. *dividendi perit*, a ſec. manu *dividendo perdat* et ſic Guelſ. Camp. cum Goth. Voſſ. 2. *diduxerit.* Turic. Guelf. Camp. *dixerit* cum edd. ante Ald. corrigente palmaria plane conjectura Regio. Goth. Voſſ. 2. *duxerit.* *an haec.* Turic. *a. hae*, a ſec. manu *a. et.* et ſic Guelf. Camp. Voſſ. 2. Sed Goth. *a. etiam.* (cf. §. 4. 15.)

5. *univerſa.* vid. not. crit.

theſes — ſimplices. cf. 3, 5, 5. 6. Sic Cic. de Inv. 57, „neceſſitudines quasdam" appellat „ſimplices et abſolutas."

6. *an omne praemium — an haec.* Ipſam hanc controverſiam vide 7, 1, 24.

7 *Verbis legum standum sit, an voluntate?* hujus ipsius particulae aliquod initium fecerit? deinde, proxima subnectens, struxerit orationem, ut pars hominis est manus, ejus digiti, illorum quoque articuli? Est hoc, quod scriptor demonstrare non possit, nisi certa,
8 definitaque materia. Sed quid una faciet, aut altera? quin immo centum ac mille, in re infinita? Praeceptoris est, in alio atque alio genere quotidie ostendere, quis ordo sit rerum, et quae copulatio: ut paulatim fiat usus, et ad similia transitus. Tradi enim
9 omnia, quae ars efficit, non possunt. Nam 653
quis pictor omnia, quae in rerum natura sunt, adumbrare didicit? sed percepta semel

7. *struxerit.* Turic. Guelf. *struxit.* Male. *Est hoc.* Sic Turic. a sec. manu inserit *et* et sic reliqui. Guelf. tamen *et est hoc.* Alm. *Hoc est* cum Flor. (a pr. manu), quod omnium maxime placet. (cf. §. 5. 10.) Ita 5, 10, 109.

8. *faciet.* Sic Turic. a pr. manu cum Alm. Reliqui *faciat.* *infinita.* Turic. Camp. Flor. *finita quae materia* cum Goth. (err. Gesn.) Voss. 2. cum edd. ante Ald. qui, ex Regii conjectura, *infinita atque materia* cum reliquis. Turic. Flor. (a sec. manu) *finitaque materia.* Rollinus *atque materia* omisisse narratur a Capper. Ego in Harlesis exemplo invenio *ac materia.* Jam pridem indignam Quintiliano censui hanc appendiculam, natam ex iis quae modo *definitaque materia,* quae et Capperonnerii ratio. Guelf. omnia haec *Sed quid — atque materia* omittit.

7. *ut pars — articuli.* Egregia et quantivis pretii similitudo. cf. §. 16.

Est hoc. vide not. crit.

scriptor, qualis nunc ego.

8. *Tradi enim omnia.* Haec sumta e Cicerone videbantur Almelovenio de Or. 2, 16.

9. *pictor — faber — medicus.* Similem, nec minus elegantem opificum commemorationem habes 2, 21, 15 seqq.

imitandi ratione, aſſimulabit, quidquid acceperit. Quis non faber vaſculum aliquod, quale nunquam viderat, fecit? Quaedam vero non docentium ſunt, ſed diſcentium. Nam medicus, quid in quoque valetudinis genere faciendum ſit, quid quibusque ſignis providendum, docebit: vim ſentiendi pulſus venarum, caloris motus, ſpiritus meatum, coloris diſtantiam, quae ſua cujusque ſunt, ingenium dabit. Quare plurima

9. *aſſimulabit.* Guelf. Camp. Goth. Jenſ. (tac. Geſn.) Tarv. *aſſimilabit* cum Vall. Bip. at hoc nolebat Regius, quem multi poſteriorum male deſeruerunt. Optimum Badium recte dubitantem de vocali I in hoc verbo confirmat Burm. et lectorem ablegat ad ſua in Ovid. Metam. 3, 158. E Capper. nimium ſibi ſumente et *optumum*, *maxumum* comparante quaerere libeat, an ſit dicturus *ſimilare?* Harduini quidem Plinius fluctuat in hac voce, a Critico non curatus (cf. 6, 3, 57.) *Quis non.* Sic Turic. Guelf. Camp. Flor. cum Obr. Inſerunt *enim* Goth. et edd. ante Burm. praeter Ald. Reliqui *quid enim? non* cujus rationis elegantiam hinc alienam Burmannus agnoviſſet, ſi attendiſſet ſeriem orationis: *Quis pictor, quis non faber.* Bip. jam *Quis,* ſed retento *enim.* *fecit.* Sic Turic. Alm. Flor. (a pr. manu). Reliqui *facit.*

10. *Nam med.* Sic Turic. Guelf. Flor. cum Goth. Voſſ. 2. et edd. ante Ald. exc. Camp. quo acc. Bad. Reliqui inſerunt *et.* *medicus.* Turic. Camp. Flor. *medici*, mox tamen ſolus Camp. *docebunt.* Guelf. *medicum.* *quibusque.* Sic Turic. Guelf. Goth. (tac. Geſn.) Camp. Flor. cum Alm. Voſſ. 2. Baſil. A Jenſ. inde ante Bad. *quibusve.* Reliqui *quibus* jubente Regio. *caloris motus.* Turic. Guelf. *coloris modus.* *ingenium.* Turic. (a pr. manu) *ingenii non.* Ex Alm. affertur *ingenium non.* Non credo (cf. §. 7. 14.). Alioqui legam: *Num med. — docebit? — ingenium non dabit?*

10. *quibusque.* Cave adjunctam credas particulam *que*, ſed confer cum *quoque*, quod modo erat.

plurima — a nobis. non a praeceptore, vel artium libellis. cf. 5, 13, 59.

petamus a nobis, et cum causis deliberemus, cogitemusque, homines ante invenisse artem,
11 quam docuisse. Illa enim potentissima est, quaeque vere dicitur *oeconomica* totius causae *dispositio*, quae non constitui, nisi velut in re praesente, potest: ubi assumendum prooemium, ubi omittendum? ubi utendum expositione continua, ubi partita? ubi ab initiis incipiendum, ubi more Homerico e me-
12 diis, vel ultimis? ubi omnino non exponendum? quando a nostris, quando ab adversariorum propositionibus incipiamus? quando a firmissimis probationibus, quando a levioribus? qua in causa praeponendae prooemiis

petamus. Turic. Guelf. *petimus* cum Jens. Tarv. Male. *deliberamus* Turic. nonnisi a sec. manu cum Camp. Jens. Tarv. Correxit haec Regius.

11. *quae non const.* Sic Turic. Flor. (a prima quidem manu *quo modo c.* cf. 6, 3, 71.) Guelf. Camp. Reliqui omittunt *non.* Ex Alm. falsa afferuntur.

praesente, p. Sic Turic. Guelf. Camp. Flor. Reliqui inserunt *non* et praeter Turic. veteresque edd. dant *praesenti.* cf. 6, 2, 31. 2, 15, 21.

e med. Sic Turic. Guelf. Goth. Jens. (tac. Gesn.) cum Voss. 2, Flor. et edd. ante Ald. exc. Camp. Reliqui *a med.* jubente Regio.

12. *qua in causa.* Sic Turic. (a pr. manu *quia i. c.*) Guelf. Camp. cum edd. ante Ald. quo acc. Bad. Reliqui *quando i. c.*

praepon. Sic Turic. (a sec. manu) Camp. cum Ald. et hoc volebat Gesnerus. Reliqui *propon.*

11. *oeconomica.* cf. 3, 3, 9.

more Homerico. cf. 5, 12, 14.

12. *praeponendae — quaestiones.* cf. 4, 2, 25. Altera tamen scriptura *proponendae* habet etiam quo se

654 quaestiones? qua praeparatione praemuniendae? quid judicis animus accipere possit statim dictum, quo paulatim deducendus? singulis, an universis opponenda refutatio? reservandi perorationi, an per totam actionem diffundendi affectus? de jure prius, an de aequitate dicendum? anteacta crimina, an de quibus judicium est, prius objicere vel diluere conveniat? Si multiplices causae 13
erunt, quis ordo faciendus, quae testimonia, tabulaeve, cujusque generis in actione recitandae, quae reservandae? Haec est velut imperatoria virtus copias suas partientis ad casus proeliorum, retinentis partes propter castella tuenda, custodiendasve urbes, petendos commeatus, obsidenda itinera, mari denique ac terra dividentis. Sed haec in 14

actionem. Sic Turic. Guelf. Flor. cum Bodl. Bal. Obr. Reliqui *orationem*, quod nec sonus permittit. cf. 4, 1, 32. Camp. *causam*, mire.

dicend. ante. Sic Turic. (a pr. manu). Reliqui inserunt *an*. Guelf. omittit *ante*, *an* ponit. Flor. *dicit dum ante* (a pr. manu).

13. *recitandae.* Goth. (err. Gesn.) *tractandae* cum Voss. 2. (cf. §. 6. 8 Pro. 8.)

propter — tuenda. Turic. *per — tuendas.* a sec. manu *per — tuenda* et sic Guelf. Camp. cum Goth. Alm. Voss. 2. et edd. ante Bad.

commendet, si ad *prooem.* intelligas praepositionem *in*, quae est Capperonnerii ratio. cf. 4, 1, 23 seqq. Sed omnes hanc disponendi varietates in prioribus jam suo quamque loco tetigit.

13. *reservandae*, altercationi, puto.

velut imperatoria virtus. cf. 6, 4, 17. Mirifice cedunt Fabio militares similitudines.

oratione praeſtabit, cui omnia affuerint, *natura*, *doctrina*, *ſtudium.* Quare nemo expectet, ut alieno tantum labore ſit diſertus. Vigilandum ducat, iterum enitendum, pallendum: eſt facienda ſua cuique vis, ſua ratio: non reſpiciendum ad haec, ſed in promtu habenda: nec tanquam tradita, ſed tanquam innata. Nam viam demonſtrare velociter ars

14. *praeſtabit.* Turic. Flor. *praeſtavit* cum Alm. a ſec. illi duo manu *praeſtant* et ſic Guelf. cum Bodl. Bal. Reliqui *praeſtat.* Noſtrum conjecit Burm. *cui omnia.* Sic Turic. Guelf. Camp. Flor. cum Goth. Bodl. Bal. (niſi quod hi duo *cum*) Voſſ. 2. et edd. ante Ald. qui cum reliquis *o. c.* (cf. 7, 9, 14. hic 17.) Transpoſuit Regius male. Huic eumque ſecutis reſpondeo cum Qu. ipſo (5, 14, 20.) „ſed „omnia haec tria ſunt." *vis, ſua.* Sic Alm. (quanquam diffido. cf. §. 10. 8 Pro. 9.) Goth. et edd. a Jenſ. inde ante Baſil. quo acc. Gryph. *viſus uſus ſua* Turic. a ſec. manu *vis uſus ſua* et ſic reliqui.

15. *Nam viam — qua eſt.* Turic. *n. demonſtrari poteſt viam velocitas ſuiquae* (vel *ſuique*) *eſt.* a ſec. manu *n. viam demonſtrare* (cetera non notantur a conferente) *ſi qua eſt.*

14. *omnia affuerint.* Ea deinde recenſet, per appoſitionem. Cavet enim ne quis uno horum ſperet ſe oratorem futurum, qualis eſt in ſecundo libro disputatio, c. 19.

pallendum. cf. 1, 2, 18. Hoc verbum exquiſitius mihi videtur, quam quod libeat mutare altero *callendi*, qualis eſt loci conſtitutio quam ſuadet magnus Valckenaerius ad Phoeniſſas Eur. p. 194. Sic enim legi velit: *callendum eſt uſu, facienda ſua cuique vis, ſua ratio.* cf. not. crit.

reſpiciendum. Hic eſt timidi *reſpicere* et ſibi diffidentis; at cauti et prudentis 3, 11, 26. Noſtri ſenſus et 5, 10, 101.

innata. An fuit *nata?* ut Ciceronis *lex nata*, non *innata.* Pro Mil. c. 4. Orator. c. 49.

15. *velociter ars.* vide not. crit.

potest, si qua est: verum ars satis praestat, si copias eloquentiae ponit in medio; nostrum est uti eis scire. Reliqua partium est demum 16
dispositio: et in his ipsis primus aliquis sensus, et secundus, et tertius: qui non modo, ut sint ordine collocati, elaborandum est; sed ut inter se juncti, atque ita cohaerentes, ne commissura pelluceat: corpus sit, non membra. Quod ita continget, si et, quid in 17
quoque conveniat, viderimus, et ut verba verbis applicemus, non pugnantia, sed quae

a tert. deletur *viam*. Guelf. *n. v. dem. p. velocitas si qua est* cum Camp. et edd. ante Ald. item Goth. Voss. 2. Haec dantur ex Alm. *demonstrari potest velocitas suique est.* Nostrum reposuit Regius, qui multum abest ut restituerit manum Qu. tam ad sententiam quam ad orationis decorem. Nihil exputo. Possit subnasci tale quid: *Nam demonstrari potest via velocitas si cui est eundi, verum.* Vel: *Nam demonstrare viam velut potest si cui est ars, verum.* Neutrum placet. Sententia aliquatenus pellucet; ipsa verba Qu. despero.

16. *Reliqua partium.* Turic. *reque enim artium.* a sec. manu *reliqua artium.* et sic Guelf. Camp. cum Goth. Alm. Voss. 2. et edd. ante Ald. nisi quod illae inserunt *enim*. Fuit sane *neque enim est partium*, ultimum vocabulum recte reponente Regio. Sed hiulca tamen argumentatio, ut orationi aliquid excidisse suspiceris.

17. *quid in quoque.* Turic. *quod quoque* cum Alm. a sec. manu *quid quaque* et sic Guelf. Camp. cum Goth. Voss. 2. et edd. ante Gryph. Suspicor: *cui quidque* vel, si ferri possit loci adverbium, *quo quidque.*

16. *Reliqua partium.* vid. not. crit.

ne commissura pelluceat. Hic laus ea, quae plerumque est compositionis, transfertur ad dispositionem, cf. 2, 5, 9. ibique locum Persii in nota.

17. *quid in quoque.* vid. not. crit.

invicem complectantur. Ita non res diver- 655
sae distantibus ex locis quasi invicem ignotae collidentur, sed aliqua societate cum prioribus ac sequentibus se copulaque tenebunt: ac videbitur non solum composita oratio, sed etiam continua. Verum longius fortasse progredior fallente transitu, et a dispositione ad elocutionis praecepta labor, quod proximus liber inchoabit.

non res — ign. coll. Libri omnes ante Bad. *res non — i. c.* Ab hoc inde, Regio jubente, *res — i. non c.* Equidem transposui prius (cf. §. 14. 8 Pro. 15.). Flor. *res non d. — i. collidantur.*

se copulaque. Turic. *se scopula.* a sec. *s. copulos.* Camp. *copulas* cum Basil. Reliquae ante Bad. *s. copula.* Correxit Regius.

longius. cf. tertii libri finem.

ARGUMENTUM LIBRI VIII.

Rationem docendi ea, quae adhuc tractaverit, simpliciorem et breviorem incipientibus convenire. Prooem. — 6. Adhuc peracti operis sui recensio — 13. Elocutionem plus exigere curae et laboris — 16. hanc maxime arte obtineri — 18. Neque tamen solam verborum curam agendam — 23. Nimia hujusmodi solicitudine corrumpi etiam orationem — 27. Exercitatione perveniendum esse ad facultatem eloquendi — 31. Non quaerendum semper aliquid ultra — Cap. 1. Elocutionem spectari verbis aut singulis aut conjunctis — 2. Latine loquendi summam debere curam esse — C. 2. Proprietatem verborum quae sit perspicuitatis non simpliciter accipi — 4. Non quidquid non proprium vitio improprii laborare — 7. Aliae proprii species, in quibus nulla virtus oratoris — 9. Illud laudari, quo nihil inveniri possit significantius — 12. Obscuritas in verbis ab usu remotis — 14. Plus ejusdem in contextu — 17. Obscuram fieri orationem ambagibus — 19. brevitatis aemulatione — 22. Primam virtutem habendam esse perspicuitatem — C. 3. In ornatu sibi indulgere oratores — 5. Eundem causae quoque multum conferre — 7. Hic tamen maxime virtutibus vitia vicina — 11. Variandum esse ornatum pro materiae genere — 15. Ornatus in singulis verbis — 19. Quaedam sensu magis quam ratione judicari — 21. Verborum humilitatem aliquando vim afferre — 24. Antiquitas in propriis — 30. Fingendi nunc magnam esse verecundiam — 38. Obscena vitanda — 40. Conjuncti sermonis ornatus duplex — 42. Probabilis oratio — 44. κακέμφατον — 48. Humilitatis vitium — 50. μειώσεως, ταυτολογίας, ὁμοιολογίας, μακρολογίας, πλεονασμοῦ, περιεργίας, κακοζήλου, ἀνοικονομήτου, ἀσχημάτου, κοινισμοῦ — 61. ἐνάργεια — 71.

Hujus virtutis facillimam esse viam — 73. *Obscuritatem in similitudine vitandam* — 74. *Similitudinum commoda, vitia* — 77. *Varius ordo similitudinis, reique cui adhibetur, earundemque conjunctio* — 82. *Similitudinis brevitas integra* — 83. ἔμφασις — 87. *multi ac varii excolendae orationis modi* — C. 4. *Amplificat, minuit ipsum rei nomen* — 3. *Incrementum* — 9. *comparatio* — 15. *ratiocinatio* — 26. *congeries* — 28. *minutionis eadem ratio* — 29. *Se nunc differre troporum tractationem* — C. 5. *Sententiae nomen a veterum usu remotum inter recentiores* — 3. γνῶμαι — 9. *clausula* — 15. *magis nova sententiarum genera* — 18. *geminatione fieri sententias* — 20. *vitiosae horum generum* — 25. *Et qui solas sectentur sententias, errare* — 32. *et qui omnino damnent* — 35. *jam ad tropos transiri* — C. 6. *Multa de tropis pugna* — 4. μεταφορά — 6. *Triplex ejus adhibendae causa* — 9. *Quadruplex ejusdem vis* — 11. *Sublimitas ex ea* — 14. *Frequentior usus obscurat orationem, et sunt varia ejus vitia* — 19. *Synecdoche* — 23. μετωνυμία — 29. *Antonomasia* — 31. ὀνοματοποιΐα — 34. κατάχρησις — 37. μετάληψις — 40. ἐπίθετον — 44. ἀλληγορία — 54. *ironia* — 57. *Alii allegoriae usus* — 59. μυκτηρισμὸς, περίφρασις — 62. *Hyperbaton* — 67. *Hyperbole.*

M. FABII QUINTILIANI

DE

ORATORIA INSTITUTIONE

LIBER OCTAVUS.

PROOEMIUM.

656 His fere, quae in proximos quinque libros collata sunt, ratio *inveniendi*, atque inventa *disponendi*, continetur: quam ut per omnes numeros penitus cognoscere, ad summam scientiae necessarium est, ita incipientibus brevius ac simplicius tradi magis convenit. Aut enim difficultate institutionis tam nume- 2 rosae atque perplexae deterreri solent: aut

1. *continetur.* Turic. Guelf. *continentur* cum edd. ante Bad. exc. Camp. Nostrum et Goth. Vall. Correxit Regius. *cognosc. ad.* Quod hic inserunt a Jens. inde ante Ald. *et*, nec MSS. habent, nec Camp. *ita.* Turic. Guelf. omittunt cum Alm. male. *tradi.* Guelf. Camp. omittunt cum Goth. Fortasse nec male.

2. *numerosae.* Turic. Guelf. *innumerosae* cum Jens. Tarv. Correxit Regius. Ex Palatini vestigiis (neque enim ipsam hujus scripturam affert) Gebhardus *sinuosae*, usus loco 2, 4, 3. male.

1. *ad summam scientiae.* Usus vocis *summae* qualis hic, frequens in Institutionibus et Declamm. Qu. cf. 1 Pro. 19. 6, 2, 1. 7, 4, 20.

2. *numerosae.* vide 5, 10, 10.

eo tempore, quo praecipue alenda ingenia, atque indulgentia quadam enutrienda ſunt, aſperiorum tractatu rerum atteruntur: aut, ſi haec ſola didicerint, ſatis ſe ad eloquentiam inſtructos arbitrantur: aut, quaſi ad 657
certas quasdam dicendi leges alligati, cona-
3 tum omnem reformidant. Unde exiſtimant accidiſſe, ut, qui diligentiſſimi Artium ſcriptores extiterunt, ab eloquentia longiſſime fuerint. Via tamen opus eſt incipientibus, ſed ea plana, et cum ad ingrediendum, tum ad demonſtrandum expedita. Eligat itaque peritus ille praeceptor ex omnibus optima, et tradat ea demum in praeſentia, quae placent, remota refutandi cetera mora. Sequuntur enim diſcipuli, quo duxeris. Mox cum ro-
4 bore diſcendi creſcet etiam eruditio. Iidem primo ſolum iter credant eſſe, in quod inducentur, mox illud cognituri etiam optimum.

alenda. Guelf. *colenda* cum Bodl. *didicerint.* Turic. (quanquam per compendium) Guelf. *didicerunt* cum Goth. Jenſ. Tarv.

3. *extiterunt.* Turic. (a pr. manu) *exſtiterint.*

quo duxeris. Turic. *quod vexeris.* a ſec. manu *quo vexeris* et ſic Guelf. Camp. cum Goth. Voſſ. 2. Alm. (qui tamen recedit in priore, quod obſcuriore ponit compendio) *quo rexeris* Obr. male.

diſcendi. Turic. (a pr. manu) *dicendi* cum Alm.

4. *mox illud.* Turic. (a ſec. manu) Guelf. Camp. inſerunt *poſt* cum Goth.

conatum — reformidant. cf. 5, 10, 101.

3. *ab eloquentia longiſſime.* cf. 2, 15, 35. 3, 1, 18.

quae placent. i. e. quae probat ipſe, ne forte quis auſcultet codici Gothano haec omittenti.

Sunt autem neque obſcura, neque ad percipiendum difficilia, quae ſcriptores diverſis opinionibus pertinaciter tuendis involverunt. Itaque in toto artis hujusce tractatu difficilius 5
eſt judicare, quid doceas; quam, cum judicaris, docere: praecipueque in duabus his partibus perquam ſunt pauca, circa quae ſi is, qui inſtituetur, non repugnaverit, pronum ad cetera habiturus eſt curſum. Nempe enim 6
plurimum in hoc laboris exhauſimus, ut oſtenderemus rhetoricen *bene dicendi ſcientiam, et utilem, et artem, et virtutem eſſe:* materiam ejus *res omnes*, de quibus dicen-
658 dum eſſet: tum et eas in tribus fere generibus, *demonſtrativo, deliberativo, judicialique* reperiri: orationem porro omnem conſtare *rebus, et verbis:* in rebus intuendam *inven-*

5. *difficilius eſt.* Turic. (a pr. manu) omittit *eſt* cum Alm. *inſtituetur.* Turic. Guelf. *inſtituitur* cum Goth. et edd. (exc. Camp.) ante Baſil. quo acc. Obr.

4. *neque ad percipiendum.* Hic quidem ſcripturam, ab aliquot modo edd. (Jenſ. Tarv. Loc. Ruſc.) praelatam, potiorem cenſeo noſtra; ut *praecipiendum* legatur. Quis enim ferat „*neque* obſcura, „*neque* ad percipiendum difficilia?" Num quidquam igitur intereſt in hac dijunctione? *praecipiendum* ſi fuerit, eadem erit ratio quae modo (§. 3.) „ad *ingrediendum*, ad „*demonſtrandum*." „Inventione et diſpoſitione." Capper.

5. *in duabus his partibus.* *non repugnaverit.* docilem ſe praebuerit; neque enim de voluntate potius intelligendum, quam de ingenio, quo docentem ſequatur diſcipulus. cf. 1, 12, 9.

6. *ut oſtenderemus.* Nihil attinet, id quod eſt facillimum unicuique tractanti Qu., retro hic legere veſtigia locorum, quos indicat ſcriptor a ſe in ſuperioribus tractatos.

tionem, in verbis *elocutionem*, in utraque *collocationem:* quae *memoria* complecteretur,
7 *actio* commendaret. Oratoris officium, *docendi*, *movendi*, *delectandi* partibus contineri; ex quibus ad docendum, *expositio et argumentatio;* ad movendum, *affectus* pertinerent: quos per omnem quidem caussam, sed maxime tamen in ingressu ac fine dominari. Nam *delectationem*, quamvis in utroque sit eorum, magis tamen proprias *in elo-*
8 *cutione* partes habere. *Quaestiones* alias *infinitas*, alias *finitas*, quae personis, locis, temporibus continerentur. In omni porro materia tria esse quaerenda, *an sit? quid sit? quale sit?* His adjiciebamus, *demonstrativam* laude ac vituperatione constare. In ea, quae ab ipso, de quo diceremus, quae post eum acta essent, intuendum. Hoc opus tra-
9 ctatu *honestorum utiliumque* constare. *Suaso-*

6. *utraque*. Sic Turic. Guelf. Camp. cum Goth. Alm. Voss. 2. et edd. ante Bad. Reliqui *utrisque*.

7. *sed maxime*. Turic. Guelf. Camp. *et m.*

8. *continerentur*. Guelf. Camp. *continentur*. *ab ipso*. Goth. *ante ipsum* cum Voss. 2. argutantibus librariis, sicut et modo (§. 7.) ubi horum uterque *egressu* pro *ingressu*. (cf. 7, 10, 13. item mox.) Quanquam speciem quaeras Gothanae lectioni forsitan ex 3, 7, 10. Tum sic legas: *ante i sum d. q. d. quae ab ipso, quae post eum cet.*

* *in utraque*. Haec cum sit constans veterum librorum scriptura, referemus ad *inv.* et *eloc.* cum recentiores dent *utrisque*, intelligentes *res et verba*. Sed eodem redit, quoniam conjunxit *eloc.* cum *verbis*, *inv.* cum *rebus*.

7. *in utroque — eorum*, et in rebus et in verbis.

8. *quae ab ipso*. cf. not. crit.

Hoc opus — constare. cf. 3, 4, 16.

riis accedere tertiam partem ex conjectura, *possetne fieri?* et, *an esset futurum?* de quo deliberaretur. Hic praecipue diximus spectandum, *quis*, *apud quem*, *quid?* diceret. *Judicialium* causarum alias in singulis, alias in pluribus controversiis consistere: et in quibusdam sufficere modo *intentionem*, modo
659 *depulsionem:* porro *depulsionem* omnem infitiatione duplici, *factumne*, *et an hoc factum*

9. *et in quibusdam — depulsionem omnem.* Turic. Guelf. Camp. *e. i. q. intentionem modo d. p. o.* (Turic. Guelf. dant *omne* pro *omnem*) cum Goth. (err. Gesn.) Bodl. Alm. et edd. ante Bad. quo acc. Obr. nisi quod *depuls.* inserit post *porro.* Voss. 2. omnia haec a *consistere* inde ad *porro* (non subjecto *depulsionem*) dicitur omittere, deserto ille Gothano suo (cf. modo, item §. 12.). Badius quidem de suo addidit *sufficere modo*, scripturam supine receptam a reliquis. Sententia inde nascens nulla plane est. Quando enim ulla causa potest aut intentione carere aut depulsione? Nedum ut usquam in superioribus tale quid dixerit noster, quod tamen demonstrare debebat emendator Badius, anquirere autem recentiores. Ponam quomodo haec tam portentosa interpretari sibi visus sit Gedoynus: *et qu'en quelquesunes il suffit de se porter simplement pour demandeur ou pour défendeur.* Nititur Badius loco 3, 9, 1. aptissimo illo, si quis convellere cupiat ipsius scripturam. Obrechtus reducens veterem constitutionem verborum dirimendo eam adjuvare conatus est: *et in quibusdam intentionem; modo depulsionem.* Accepit profecto *in quibusdam* et *modo* sibi opposita, quo more variari invicem relata docuimus ad 6, 2, 12. Sed ne hoc quidem proficit, cum desit infinitivus reddendus accusativis *intent. depuls.* quem si intellexit Obr. *constare* in fine, nihil egit. Pseudo-Turnebus optans: „modo intent. *et* dep."

9. *tertiam partem.* „Nimi„rum duas habent communes „cum *demonstrativa*, de *ho„nestis* ac de *utilibus.*" Gesnerus.

et in quibusdam — depulsionem omnem. vide not. crit.

infitiatione — constare. cf. 3, 6, 83.

esset? praeterea *defensione* ac *translatione* constare. *Quaestionem* aut ex facto, aut ex scripto esse. *Ex facto*, de rerum fide, proprietate, qualitate. *Ex scripto*, de verborum vi, aut voluntate: in quibus vis tum causarum, tum actionum inspici soleat,

tangi censet partim conjecturales causas, in quibus sit prima duntaxat *intent.* et *depuls.*, partim *qualitatis*, quae flagitent rationem et firmamentum (cf. 3. c. 11.). Nec presse Codd. sequitur hic nec probabilem sensum praestat. Ego curare locum despero cum Regio. Haec tamen accedere suspicor ad manum Quintiliani: *consistere, in quibus tamen intentionem esse omnino et depulsionem, depulsionem porro omnem.* Loca quo respicitur sunt et 3, 9, 1. et 3, 10, 1.

ac translatione. Turic. *a. latratatione.* Guelf. Flor. *a. latratione* cum Alm. (cf. 7, 10, 14. item hic §. 14.) sed *a. jactatione* Flor. a sec. manu. *an detractatione* Goth. (err. Gesn.) cum Voss. 2. Vall. (in priore quidem voce hi non memorati. cf. 7, 9, 5. item hic §. 30.). *et tractatione* Camp. *ac altercatione* edd. ante Bad. pr. qui expressit Vallensem scripturam, cum altera nostram det. Regius aut hoc aut *actione* suadet.

10. *aut ex f. — facto, de rerum.* Turic. Guelf. Camp. *a. ex scripto esse aut ex facto de rer.* cum Goth. (tac. Gesn.) Alm. Voss. 2. (nisi quod *aut* post *esse* omittunt conferentes) et edd. ante Ald. Hic nihil aliud nisi inserit post *ex f.* iterum *ex f.* Bad. pr. nostram dat, nisi quod omittit *ex* post *esse.* Equidem suspicor fuisse: *a. e. scripto esse a. e. facto. facto de rer.* cum mox libri omnes ante Bad. sec. *ex* omittant ante *scripto.*

10. *proprietate.* cf. 3, 6, 53. *vis tum — tum act.* Monet Qu. et in scripto multam esse rationalium statuum partem, neque ibi solas juris cavillationes agi, sed causae cujusque qualitatem saepe expendi, quod per capita libri septimi extrema quinque satis ostendit. Jam vero, quod toties (7, 2, 55.), subit gravari et hic vitium iterati ejusdem vocabuli: cum enim vix bene desierit, „de verborum *vi*" dicere, recurrit en „*vis* causarum et actionum." Nec quidquam aget hic emendator. *Vis*, posteriore loco, est *natura*, *indoles*, ut saepissime apud nostrum.

quaeque aut ſcripti et voluntatis, aut ratiocinativae, aut ambiguitatis, aut legum contrariarum ſpecie continetur. In omni porro 11 cauſa judiciali quinque eſſe partes: quarum *exordio* conciliari audientem, *narratione* cauſam proponi, *confirmatione* roborari, *refu-*

ratiocinativae. Turic. Guelf. (niſi quod hic cum ſyllaba *ci*) Camp. *rationativa* cum Goth. (hic ut Guelf.) Voſſ. 2. *ambiguitate* Goth. probante Geſnero, me non item.

legum. Turic. Guelf. Camp. *rerum* cum Goth. Bal. Voſſ. 2. et edd. ante Ald. Correxit Regius.

11. *narratione — memoriam.* Turic. Guelf. Camp. *n. propoſita confirmari refutatione aut memoriam* cum libris omnibus ante Ald. qui primus obſecutus Regio inſeruit neceſſaria ad ſenſum, quae mox Badius, lectore tamen non monito, paulo aliter conſtituit. Reg. „cauſam narr. proponi, confirmatione propoſita confirmari, confutatione" cet. minus eleganter ſane, ſed propius Codd. ſcripturam. Manum hic Qu. reſtituere nemo ſibi ſumſerit. Magis tamen ſpectare cupiat, eum Gedoyni verſionem conſulere jubeo.

quaeque — continetur. Sic quidem libri omnes (nam quod ſolus Voſſ. 2. *quippe* narratur dare, nihil ad rem) nec haeſerunt VV. DD. ex quibus tamen libenter quaeram, quo retulerint *quaeque?* Eodem profecto quo *in quibus* i. e. ad „verba et voluntatem." Sed ſubjicitur *continetur*, ut cogamur agnoſcere ſingularem; nec ſententia fert illam conjungendi rationem. Sed imperatur tamen eadem adjuncto illo *que.* Et quare *ſoleat* conjunctivus eſt, *continetur* indicativus? Qui caecum incedentem, manuque iter explorantem (non ſine plurima tamen offenſione) ſpectare cupiat, eum Gedoyni verſionem conſulere jubeo. Nihil equidem video niſi ut cum damno ſane elegantiae *quae* (relativum ſine *que*, continuatum illud poſt modo poſitum *in quibus*, neque tamen eodem relatum) ſcribatur et *continentur.* Ita dicentur *contineri actiones* quatuor illarum quaeſtionum *ſpecie;* et quidem nunc dicentur, unde repeto quod indicativus comparet *continentur*, non *contineantur.* Neque enim ſic corrigere velim. Si forte quis *quaeque — continetur* conjungat cum *vi actionum*, ſalvam cenſens ſcripturam, is in alios ſe laqueos induet.

tatione disſolvi, *peroratione* aut memoriam
12 refici, aut animos moveri. His argumen- 660
tandi et afficiendi locos, et quibus generibus concitari, placari, reſolvi judices oporteret, adjecimus. Acceſſit ratio diviſionis. Credere modo, qui diſcet, velit, certam quandam

ad eam accedere haec putem: „audientem, doceri narr. pro-„poſita confirmari probatione ref. disſolvi" cet. Praeter ea quae nimium ſunt immutata, *roborari* levius poſitum eſt, quo in hac re uti Qu. non memini, nam aliud eſt mox §. 28. in memoria, et *robur* 10, 3, 10. *mem. refici.* Sic Turic. Guelf. Camp. cum Goth. Voſſ. 2. Alm. et edd. ante Bad. quo acc. Obr. Reliqui inſerunt *judicis*, Regio jubente.

12. *oporteret.* Sic Ambroſ. 1. *oportere* Flor. Turic. (a pr. manu uterque). Reliqui *oportet.* *velit, certam — in qua.* Turic. *vellit tetram quaedam variam eſt et i. q.* cum Alm. niſi quod ex hoc *velit* et *varia*, nec *et.* a ſec. ille manu *vel litera quaedam varia eſſe in q.* et ſic Guelf. cum tribus Vaticanis No. 577. 1555. 1557. et Neapolitano Régio. *velut tertia quaedam varia eſſe in* Camp. cum Guelf. facere narratur Voſſ. 2. ſed Goth. (err. Geſn.) *velit tertia quaedam varia eſt et i. q.* Flor. *v. tetram* (a ſec. manu *tertiam*) *quaedam varia eſſe et i. q.* Ambr. 1. *v. certa quaedam varia* (in margine *t via*) *eſt et i. q.* Frugi eſſe receptam, quae ab Jenſono inde obtinet, nemo attentior dixerit. *Certam viam* credi quam maxime vetat Qu. multis locis (velut 5, 14, 31. 7 Pro. 4. 7, 10 extremo toto, 12, 2, 26.) nec in tali potiſſimum multa poſſunt praeſtari ſine doctrina. *Quaedam* qui potuerit convenienter inſerere reliquae orationi, is maxime emendaſſe videbitur. Interim hoc cum ceteris ſtatuam corruptum ex *quandam*, cum accuſativus in ceteris ſit antiquiſſimorum. Hinc ernam: *terram quandam variam eſſe et in qua.* Subjectum quidem fluctuat, et eſt ἀπὸ κοινοῦ intelligenda omnis haec πραγματεία, *eloquentia.* *Terram* (ſolum) *variam* h. e. ad varia frugum genera edenda habilem, non unius totam ubique indolis, exemplis aſtruere non datur, ſed invenio in noſtro ipſo loco. *Soli varietas*

12. *reſolvi.* cf. 4, 2, 19. *certam — in qua.* vide not. crit.

viam eſſe, in qua multa etiam ſine doctrina
praeſtare debeat per ſe ipſa natura, ut haec,
de quibus dixi, non tam inventa a praecepto-
ribus, quam, cum fierent, obſervata eſſe vi-
deantur. Plus exigunt laboris et curae, quae 13
ſequuntur. Hinc enim jam *elocutionis* ratio-
nem tractabimus, partem operis, ut inter
omnes oratores convenit, difficillimam. Nam
et M. Antonius, cujus ſupra habuimus men-
tionem, cum ait *a ſe diſertos viſos eſſe mul-
tos, eloquentem autem neminem, diſerto* ſatis

apud Plinium eſt, nec ignota alibi. Id tamen attributum maxime congruit conſilio ſcriptoris; nec aptum fuerit *validam.* Quod tamen vel praecipue tenendum cenſeo ex vetere ſcriptura, eſt illud *et* ante *in qua.* *doctrina praeſtare.* Flor. *doctrinae p̄ſ.*, a ſec. manu *doctrina* et adjicitur *rare.* item Ambr. 1. nonniſi per lituram *a* in *doctrina.* Sed Vaticanus 1555. *d. eſſe.* *per ſe.* Flor. Ambr. 1. (a pr. manu uterque) Turic. omittunt *ſe* cum Alm. a ſec. manu ille *per ipſam naturam* et ſic Codex Neapol. Guelf. cum Voſſ. 2. non Goth. (cf. §. 9. 33.).

13. *Plus.* Ante hoc vocabulum caput diſtinguunt cum inſcriptione *de virtute elocutionis* Flor. (ſed hic *loc.*) Turic. Guelf. Goth. Jenſ. (tac. Geſn.) Tarv. cum Alm. Voſſ. 2. Vall. Regius hanc recte videtur ſuſtuliſſe, contra libros ſibi quidem viſos omnes feciſſe teſtatus. Ergo Locatelli ille non viderat. Ne Camp. quidem ullam hic ego diremtionem notavi. *enim.* Turic. (a ſec. manu) Guelf. Camp. omittunt cum Goth. Voſſ. 2. *habuimus — a ſe.* Sic Ald. Andr. Colinaei. Sed Turic. *h. cum ad ſe*, a ſec. manu *h. cum a ſe* et ſic Guelf. (niſi quod habet *mentionem*) cum Bodl. *h. m. cum ait ſe* Camp. Reliqui omittunt *cum.*

diſerto. Turic. Guelf. Camp. *diſertos* cum Goth. (err. Geſn.) et edd. ante Ald. Reliqui *diſertis.* Nos expunximus s ſequente altero.

13. *ſupra habuimus mentionem.* Proxima quidem mentio 7, 3, 16. Hoc ejus dictum notiſſimum, eſt apud Cic. de Or. 1, 21. Orat. c. 5. Plin. Epiſt. 5, 20.

putat, dicere quae oporteat: ornate autem
14 dicere, proprium esse *eloquentissimi.* Quae virtus si usque ad eum in nullo reperta est, ac ne in ipso quidem, aut L. Crasso; certum est et his et prioribus eam desideratam, quia difficillima fuit. Et Marcus Tullius *inventionem* quidem ac *dispositionem* prudentis homi-
15 nis putat, *eloquentiam* oratoris. Ideoque praecipue circa praecepta partis hujus labo- 661
ravit. Quod eum merito fecisse, etiam ipso rei, de qua loquimur, nomine palam declaratur. *Eloqui* enim hoc est, omnia, quae

14. *ac ne in ipso q.* Turic. *a. n. ipso cer q.* cum Alm., nisi quod ex hoc *a. n. in i. cor. q.* Goth. quoque cum Voss. 2. omittit *in.* Turic. a sec. manu *in ipso q.* omissis reliquis et sic Guelf. mox Jens. *a. ne quidem* cum edd. ante Ald. quod correxit Regius. Camp. tamen et Tarv. nostrum ipsum.
aut L. Crasso. Turic. *a. licrasso.* Camp. *a. in Cr.* hoc placet. *certum.* Turic. Guelf. Camp. *tum* cum Goth. Voss. 2. Alm. Rectissime suspicatur Ulricus in alienum locum delatam syllabam *cer* dedisse has turbas (vide Alm. gemellum et cf. §. 9. 20.). *et his et pr.* Sic Turic. Guelf. (nisi quod apud hunc secundo loco non notavi omissionem) Camp. cum Goth. Voss. 2. et edd. ante Ald. Reliqui post utrumque *et* inserunt *in.* *eam desideratam.* Turic. (a sec. manu) Guelf. Camp. *etiam desiderata* cum Goth. Voss. 2. Vides scripturam accommodatam ad illud *tum* pro *certum.* *Marcus.* Jens. *M.* cum edd. ante Gryph. In Camp. et Codd. nihil notavi. cf. 6, 3, 59.
putat. Sic et Goth. non, ut Gesn. ait, *judicat.*
15. *praec. part. huj.* Sic Turic. Guelf. Camp. cum Loc. et edd. ante Ald. Reliqui *part. huj. praec.* (cf. 7, 10, 17. item hic 16.) *laboravit.* Sic Turic. Guelf. Camp. Reliqui *elab.* cf. 6, 4, 1. 2, 3, 6. *de qua.* Turic. *de quo.*

14. *M. Tullius.* Orat. c. 14. Ne hoc quidem plane immemor retulit Qu.
15. *hoc est.* Recte Gesnerus ejicere malit *hoc*, et poterat adhaerescere ex male intellecto *enim.* cf. 7, 1, 48.

mente conceperis, promere, atque ad audientes perferre; sine quo supervacua sunt priora, et similia gladio condito, atque intra vaginam suam haerenti. Hoc itaque maxime do- 16
cetur; hoc nullus nisi arte assequi potest;
662 huc studium adhibendum; hoc exercitatio petit, hoc imitatio; hic omnis aetas consumitur; hoc maxime orator oratore praestantior: hoc genera ipsa dicendi aliis alia potiora.
Neque enim Asiani, aut quocunque alio ge- 17
nere corrupti, res non viderunt, aut eas non collocaverunt: neque, quos *aridos* vocamus,

supervacua. Turic. Guelf. Camp. *semper vacua* cum edd. ante Ald.

16. *nisi.* Sic et Goth. non *sine*, ut ait Gesn.

huc stud. Turic. Camp. *hic s.* cum Goth. et edd. ante Ald. Sed Guelf. *hoc s.* cum Vall. Bas. a sec. ille manu *huic* et sic, volente Regio, Ald. Nostrum primus Bad. sed nota sua aliud suadens. *exercitatio.* Turic. (a pr. manu) *exercitatione* cum Alm. *aliis alia.* Sic Turic. Guelf. Camp. Reliqui *alia aliis.* (cf. §. 15. 30.)

gladio condito — haerenti. „Sic *enses conditos* una cum „vagina repositos dixit Hor. „Epod. 7, 8.“ Gesnerus.

17. *Asiani.* Nota et apud Ciceronem quoque frequentata oratorum divisio, Asiaticorum, Atticorum, Rhodiorum, de qua vide in primis Voss. de arte Orat. 6, 6, 2. item nostrum 9, 4, 103. 12, 10, 16 seqq. Juvat audire Dionysium Halic. Asianos rhetores indignantem: ἡ μὲν Ἀττικὴ Μοῦσα καὶ ἀρχαία καὶ αὐτόχθων ἄτιμον εἰλήφει σχῆμα, τῶν ἑαυτῆς ἐκπεσοῦσα ἀγαθῶν. ἡ δ᾽ ἔκ τινων βαράθρων τῆς Ἀσίας ἐχθὲς καὶ πρώην ἀφικομένη, ἢ Φρυγία τις ἢ Καρικόν τι κακὸν, ἢ βάρβαρον, Ἑλληνίδας ἠξίου διοικεῖν πόλεις, ἀπελάσασα τῶν κοινῶν τὴν ἑτέραν, ἡ ἀμαθὴς τὴν φιλόσοφον, καὶ ἡ μαινομένη τὴν σώφρονα — ἔξω — ὀλίγων τινῶν Ἀσιανῶν πόλεων, αἷς δι᾽ ἀμαθίαν βραδεῖά ἐστιν ἡ τῶν καλῶν μάθησις, αἱ λοιπαὶ πέπαυνται τοὺς φορτικοὺς καὶ ψυχροὺς καὶ ἀναισθήτους ἀγαπῶσαι λόγους. Tom. Rsk. 5. p. 447. 48.

ſtulti, aut in cauſis caeci fuerunt: ſed his judicium in eloquendo ac modus; illis vires defuerunt: ut appareat in hoc et vitium et
18 virtutem eſſe dicendi. Non ideo tamen ſola eſt agenda cura verborum. Occurram enim neceſſe eſt, et, velut in veſtibulo protinus apprehenſuris hanc confeſſionem meam, reſiſtam iis, qui, omiſſa rerum (qui nervi ſunt in cauſis) diligentia, quodam inani circa voces ſtudio ſeneſcunt: idque faciunt gratia decoris; quod eſt in dicendo, mea quidem opinione, pulcherrimum, ſed cum ſequitur,
19 non cum affectatur. Corpora ſana, et integri ſanguinis, et exercitatione firmata, ex iisdem his ſpeciem accipiunt, ex quibus vires: namque et colorata, et aſtricta, et lacertis expreſſa ſunt, ſed eadem ſi quis

18. *apprehenſuris.* cf. 6, 4, 18.

quod eſt — pulcherrimum. Reponendum eſt *qui — pulcherrimus* libris quidem invitis (niſi quod Turic. a pr. manu habet *qui*) cum *decoris* plane debeat producere penultimam. cf. 4, 2, 19. Malim etiam transponere *dec. gratia.* Sed cf. 8, 6, 2. 9, 4, 144.

ſequitur. cf. 4, 3, 4.

19. *Corpora ſana.* „Locum illum de pulchritudine, „naturaliter ſanitatem, utili„tatem, artem conſequente, „eleganter tractatum vide a „Cic. de Or. 3, 45 ſq. Varr. de „R. R. 1, 4, 2. noſtro prae„ſertim 8, 3, 8. et 9, 4, 8." Geſnerus. Adde 5, 12, 17. ad finem usque.

lacertis expreſſa. cf. 2, 4, 6. „*Lacerti* non modo pars bra„chii humeris proxima — „ſed ii, quos medici muſcu„los appellant. Itaque Colu„mella 6, 37, 6. ut pectus „*muſculoſum*, ſic *lacertoſa fe„mina* poſcit aſinum admiſſa„rium: et Varro 2, 7, 13. „*equum maxime creſcere* ait, „*cum eſt trimus, et lacertoſum* „*fieri;* idemque 3, 9, 5. *la„certoſos* eſſe vult gallos gal„linaceos. Nec abſurdum „forte" (fortaſſe) „fuerit pu„tare, eadem ſimilitudine et „figura hos *lacertos* primum „a *lacerto* piſce vel quadru-

563 vulsa atque fucata muliebriter comat, foedissima sunt ipso formae labore. Et *cultus* 20
concessus atque magnificus addit hominibus, ut Graeco versu testatum est, *auctoritatem*: at muliebris et luxuriosus, non corpus exornat, sed detegit mentem. Similiter illa translucida et versicolor quorundam elocutio res ipsas effeminat, quae illo verborum habitu vestiuntur. Curam ergo verborum, re-

19. *vulsa*. Turic. Guelf. *volosa*.

20. *Graeco versu*. Turic. *graeci v*. a sec. manu *graeci versus* et sic Guelf. *non corpus*. Turic. Guelf. omittunt, magno acuminis detrimento. *versicolor*. Turic. (a pr. manu) *versicalos* cum Alm. (cf. §. 14. 30.) *vestiuntur*. Turic. Guelf. *vestiantur* cum Goth. Voss. 2. fortasse nec male.

„pede dictos, qua deinde „*musculi*. Firmat haec non „Gorraeus modo, qui μῦν „*lacertum* vocat:" [in Definitionibus Medicis p. 417.] „sed Gloss. vetus *Lacerti* μύες „βραχιόνων." Gesnerus.

vulsa. cf. 5, 9, 14.

foedissima sunt. Displicet recurrens iterum *sunt*, aut tollendum aut scribendum certe *sint*. Hoc praefero.

formae. i. e. pulchritudinis.

20. *ut Graeco versu testatum est*. Frustra adhuc quaesitus hic versus, nec quidquam alienius, quam quod Erasmum (Chil. 3, 1, 60.) suspicatum vulgo sequuntur, designari Odyss. 6, 29. Hujus erroris expers Caelius Rhodiginus, qui (16, 9.) conjungit modo et Fabii et Homeri loca. Mihi notandum videtur, ne hic quidem expressa verba Graeca (cf. 7, 9, 8. 4, 5, 17. 1, 10, 21.). Versum sesquialterum fingere subiit. ὁ γὰρ μεγαλοπρεπὴς Μέτριός τε κόσμος κῦρος ἀνθρώποις νέμει. Si aliunde quam ex hoc ipso Fabii loco suum εἷματ' ἀνὴρ effinxisset Scaliger in Stromateo provv. haberemus sane, quod cum aliqua veri specie afferremus.

translucida et versicolor. Significari Coas vestes post alios recte monet Gesnerus, ablegans ad Petron. c. 55. Versicolores quoque vestes esse meretricum. cf. Böttigeri Sabinam p. 370. Sic Bion Borysthenites dicitur ἀνθινὰ πρῶτος ἐνδῦσαι τῇ φιλοσοφίᾳ Diog. Laërt. 4, 52.

21 rum volo eſſe ſolicitudinem. Nam plerumque optima rebus cohaerent, et cernuntur ſuo lumine: at nos quaerimus illa, tanquam lateant ſemper, ſeque ſubducant. Ita nunquam putamus circa id eſſe, de quo dicendum eſt: ſed ex aliis locis petimus, et inven-
22 tis vim afferimus. Majore animo aggredienda eloquentia eſt: quae, ſi toto corpore valet, ungues polire, et capillum reponere, non 664
exiſtimabit ad curam ſuam pertinere. Sed evenit plerumque, ut in hac diligentia dete-
23 rior etiam fiat oratio. Primum, quia ſunt

21. *optima.* Turic. Guelf. Camp. *optime* cum Goth. Alm. Voſſ. 2. Jenſ. Tarv.

22. *reponere.* Obr. *componere.* *ut in hac.* Sic Turic. Guelf. Camp. cum Goth. Alm. Voſſ. 2. et edd. ante Bad. Hic primus *in* omittit, non monito lectore, cui obſecundarunt reliqui.

22. *capillum reponere.* turbatum agendo, velut togam 6, 3, 54. 11, 3, 149. cf. de capillo ipſo 11, 3, 148.

ut in hac diligentia. Dum id ſolum agunt, ut quam comtiſſima ſit eloquentia, effugit eos verus et maſculus decor. Non tam igitur *propter* hanc *dilig.*; ſed *inter* ejusdem opus, deterior fit et quaſi macreſcit oratio. cf. §. 27. *dum* — *dum.*

23. *Primum.* Hoc quidem expectare nos jubet alterum adverbium *deinde,* nec tamen quidquam tale ſe offert. Et omittit vocem noſtram unus certe Gothanus. Mox *propter id quod* diſplicuit Rollino, non immerito quidem, et malebat *praeter id quod* (cf. 10, 2, 26. ſed et not. crit.). Ambigo an hac mutatione admittenda *primum* quoque noſtrum vindicetur, ut illud *praeter id* variatum modo fuerit pro *deinde,* cum habeat tamen alterius cauſae ſignificationem. Sed tum velim verba illa *obumbrant ſtrangulant* mutari paſſivis, ne cogamur ſubjectum mutuari ex antecedentibus. Tunc etiam melius abfuerit *et* poſt *obumbr.* Quid enim eſt, quod „ſenſus laeto gramine „ſata ſtrangulant?“

optima minime arcessita, et simplicibus atque ab ipsa veritate profectis similia. Nam illa, quae curam fatentur, et ficta atque composita videri etiam volunt, nec gratiam consequuntur, et fidem amittunt, propter id, quod sensus obumbrant, et velut laeto gramine sata strangulant. Nam et, quod recte 24
dici potest, circumimus amore verborum: et, quod satis dictum est, repetimus: et, quod uno verbo patet, pluribus oneramus: et pleraque significare melius putamus, quam dicere. Quid? quod nihil jam proprium placet, dum parum creditur disertum, quod et alius dixisset? A corruptissimo quoque 25
poëtarum figuras seu translationes mutuamur: tum demum ingeniosi scilicet, si ad intelligendos nos opus sit ingenio. Atqui satis aperte Cicero praeceperat, *in dicendo vitium vel maximum esse, a vulgari genere orationis, atque a consuetudine communis sen-*
665 *sus abhorrere.* Sed ille durus, atque ineru- 26
ditus: nos melius, quibus sordent omnia, quae natura dictavit, qui non ornamenta

23. *propter id.* Turic. (a pr. manu) *prae pid.*
26. *ille durus.* Turic. Guelf. Camp. Goth. (err. Gesn.) inserunt *et* cum edd. ante Basil. Suspicor fuisse *est.*
dictavit. Turic. Guelf. *ditavit* cum Goth. Alm. Vall. et edd. ante Ald. Non notavi Camp.

24. *circumimus amore.* Si respexit, quod tamen videtur fecisse, Virgilium Ge. 3, 285. „Singula — circumvectamur „amore" alio traxit *amorem;* et fortasse ne cogitavit quidem, ut *amor verborum* nihil esset aliud quam *studium loquendi* (6, 4, 8.) et *copiosa loquacitas* (8, 2, 17.) loco gemino.

25. *Cicero.* De Orat. 1, 3.

quaerimus, sed lenocinia. quasi vero sit ulla verborum, nisi rei cohaerentium, virtus: quae ut propria sint, et dilucida, et ornata, et apte collocentur, si tota vita laborandum est, omnis studiorum fructus amissus est.
27 Atque plerosque videas haerentes circa singula, et dum inveniunt, et dum inventa ponderant, ac dimetiuntur. Quod si iccirco fieret, ut semper optimis uterentur, abominanda tamen haec infelicitas erat, quae et cursum dicendi refrenat, et calorem cogita-
28 tionis exstinguit mora et diffidentia. Miser enim et (ut sic dicam) pauper orator est, qui nullum verbum aequo animo perdere potest. Sed ne perdet quidem, qui rationem eloquendi primum cognoverit, tum lectione multa et idonea copiosam sibi verborum supellectilem compararit, et huic adhibuerit artem collocandi: deinde haec omnia exercitatione plurima roborarit, ut semper in
29 promtu sint, et ante oculos. Namque hoc qui fecerit, ei res cum nominibus suis

ulla. Turic. Guelf. Camp. omittunt cum Voss. 2.

27. *Quod si.* Sic Turic. Guelf. Camp. cum Goth. Alm. Voss. 2. et edd. ante Bad. Reliqui inserunt *etiam.*

diffidentia. Turic. Guelf. Camp. *differentia* cum Goth. Alm. Voss. 2. et edd. ante Basil.

28. *eloquendi.* Sic Goth. Voss. 2. Reliqui *loquendi.* cf. 8, 6, 59.

29. *ei res.* Turic. *sic r.* cum Alm. a sec. manu *si r.* et sic Guelf. *sibi r.* Camp. cum Goth. Voss. 2. Jens. et edd. ante Bad.

27. *Atque.* Scribendum profecto *Atqui.*

occurrent. Sed opus eſt ſtudio praecedente, et acquiſita facultate, et quaſi repoſita. Nam-
666 que iſta quaerendi, judicandi, comparandi anxietas, dum diſcimus, adhibenda eſt, non dum dicimus. Alioqui, ſicut qui patrimonium non pararunt, ſubinde quaerunt: ita in oratione, qui non ſatis laborarunt. Si prae- 30

occurrent. Turic. Guelf. Camp. *occurrerent* cum Alm. et edd. ante Ald. *dum dicimus.* Sic Turic. Flor. Ambr. 1. cum Alm. a ſec. manu primus horum *cum d.* et ſic reliqui. *ſubinde.* Turic. (a pr. manu) Flor. Ambr. 1. *ſub diem* cum Alm. Jenſ. (tac. Geſn.) Tarv. et rell. edd. ante Bad. *laborarunt.* Turic. Ambr. 1. *laboravit* cum Alm. a ſec. manu *laborarant.* Goth. (tac. Geſn.) Guelf. Camp. *laborant* cum Voſſ. 2.

29. *dum dicimus*, dum cauſas agimus. Neque enim nunc loquitur de ejusmodi anxietate, quae ſit inter ipſam actionem. Opponit aetatem diſcentium alteri, cum jam oratores facti negotia gerunt in foro.

Alioqui, ſicut — corpus ſequi. Hic etſi ſententia utcunque agnoſcitur, mutila tamen et hiulca pleraque nemo eſt quin admonitus ſentiat. Primum enim quis acquieſcet in confragoſa adeo oratione, qualis eſt: *Si praeparata*, ubi nulla commiſſura antecedentibus junguntur inſequentia. Deinde deficit ſubjectum eorum quae „erunt „in officio." Infantis eſt et balbutientis „*verba*," tanto intervallo non comparentia, hic ſubaudienda ſumere. Sed ne in prioribus quidem expletur animus audientis. Itane „qui patrimonium non „pararunt" illud ipſum „pa„trimonium" quaerunt? Opus eſt oppoſito quodam, et minore illo, quod, cum *patr.* non *pararint*, nunc *quaerant.* Etſi enim in *patr.* voce non haerendum, quaſi illud a *patre* modo accipi (vide notas ad Decl. Burm. p. Burm. 436.) debeat, claudicat tamen oratio, ſi nihil in *patrimonii*, quod non adeſt, locum ſubeat aliud. Mox nego ac pernego, pro Qu. eſſe concinnitate, imperfectum ita deſtituere ἀνταπόδοτον, nec habet illud *ita* quo referatur. An, ut *patrimonium* quoque *quaerant* in oratione, qui parum laborarint? Reſtat ut aliquam loci truncati reſtitu-

parata vis dicendi fuerit, erunt in officio, sic ut non ad requisita respondere, sed ut semper sensibus inhaerere videantur, atque ut

30. *vis dic.* Turic. Flor. Guelf. *d. v.* (cf. §. 16.) *erunt.* Turic. habet compendium, quod et *erunt* potest significare et *erit.* Goth. *erit* cum Voss. 2. Vall. Hoc quidem Pseudo-Turnebus volebat, ut referretur ad *dic. vis.*

in officio, sic. Turic. cum Alm. *i. o. si.* Guelf. Camp. *inofficiosi* cum Bodl. et edd. ante Burm. exc. Stoer. Chouet. Leid. qui nostrum cum Goth. Voss. 2. Vall.

ut non ad requisita resp. Turic. Flor. Ambr. 1. (nisi quod inserunt hi duo *ut* post *non*) *non reliquis ita resp.* cum Alm. (nisi quod ex hoc pro *non* affertur *ut.* cf. §. 20. item hac §.). A sec. manu ille *non ut ad requisita r.* et sic Camp. (nisi quod *quaes.* pro *requis.*) cum edd. ante Burm. exc. Stoer. Chouet. Leid. quibuscum faciunt Goth. Vall. Voss. 2. Guelf. A sec. manu Flor. *n. ut requisitis resp.*

videantur. Vall. *videatur* (solus sibi constans, contra quam Goth. Voss. 2.) et hoc volebat Pseudo-Turn.

atque ut umbra. Turic. (a pr. manu) Flor. Ambr. 1. *a. u. eos u.* cum Alm. *a. eos u. u.* Goth. cum Voss. 2.

tionem experiar. Consulet, qui volet, nott. critt. „non „pararunt, sub diem quae„runt victum" (an malis *vitam?*): „ita in oratione, „qui non satis laboravit, „verba desiderabit." Sin" (hoc volebat et Pseudo-Turn.) „praeparata dicendi „vis — videantur atque eos ut „umbra corpus sequi." *Sub diem* esse, quod Francogallorum *au jour, la journée,* Graecorum ἐφ' ἡμέραν, Latinorum *in diem,* sumo magis quam probo. Tamen ejusmodi quid necessarium. cf. Plin. H. N. 8, 32. p. (Hard.) 457. „(cervi cum „amiserunt cornua) *sub ipsa* „*die* maxime invia petunt." Etiamsi hic, ut verum puto, legeris *sub ipsam diem,* dissimilis nihilominus nostro sensus, affinis tamen. 35, p. 698. „tergendam tabulam man„daverat — praetor *sub die* „sudorum." Et hic *sub diem* malim. Affert Burm. locum Sueton. Cal. 17. „defunctus „sub Kal. diem." Propert. 4, 1, 115. „Nauplius ultores „*sub noctem* porrigit ignes." Sentio quid desit ad persuadendum.

30. *erunt in officio.* cf. 10, 3, 9. „cuncta —, ut in fa„milia bene instituta, *in offi*„*cio erunt.*"

umbra corpus ſequi. Tamen in hac ipſa cura 31
667 eſt aliquid ſatis. Nam, cum Latina, ſignificantia, ornata, cum apte ſunt collocata, quid amplius laboremus? Quibusdam tamen nullus finis calumniandi ſe, et cum ſingulis paene ſyllabis commorandi: qui, etiam cum optima ſunt reperta, quaerunt aliquid, quod ſit magis antiquum, remotum, inopinatum;

ſequi. Tamen. Turic. Flor. (a pr. manu uterque) *ſe quis.* Non ſatis doceor *tamen* habeat necne. Alm. *ſequi* ſine *tamen* (cf. hac §. item 8, 2, 23.). A ſec. illi manu *ſequitur* fine *tamen* et ſic Ambr. 1. Guelf. cum Bodl. Jenſ. et edd. ante Stoer. niſi quod Camp. et mox ab Aldo inde *tamen* addunt. Noſtrum Goth. Voſſ. 2. Vall. (cf. §. 9.) Ante *fuerit* inſerunt *non* Ald. et edd. ante Burm. exc. Bad. pr. Stoer. Chouet. Leid. jubente male Regio.

31. *cum apte.* Sic Turic. Flor. Camp. cum Goth. Alm. Voſſ. 2. Obr. *tum a.* Guelf. et aliquot edd. Reliqui omittunt *cum.* *ſunt coll.* Sic Turic. Camp. Goth. (tac. Geſn. qui tamen hoc ipſum volebat) cum Voſſ. 2. Obr. Bip. Reliqui *ſint. c.* *ſe.* Ita Turic. (a pr. manu). Reliqui *eſt.* *commorandi.* Turic. (a pr. manu) Flor. *commoriendi* cum Alm. Voſſ. 2. Goth. Geſnerus quidem vix patiatur *conſeneſcere* aliquem cum ſingulis ſyllabis, nedum *commori.* Illud tamen ſibi concedi jubet noſter, qui „*inſeneſcentem* ſingulis actionum partibus" dixit 10, 3, 11. et „verbis *intabeſcentem*" 12, 10, 77. In *immorando* eſſe aliquem gradum ad *immoriendum* apparet dicto Qu. patris 9, 3, 73. Movet me magnopere Codd. auctoritas et parum fere videtur noſtrum. Sed „*finis* commoriendi" nimis diſplicet, et *paene,* quod mollire poterat hyperbolen, non ſpectat ad *commori,* ſed ad *ſingulas.* Ambr. 1. *commorandi.* *opt. ſunt.* Sic Turic. Camp. cum Obr. Reliqui *o. ſint.*

31. *ſignificantia.* vid. 4, 2, 36. Apparet quid ſit mox 8, 1, 1. ubi haec repetuntur et eſt pro noſtro *perſpicua.*
calumniandi ſe. Comparat Geſnerus Plin. H. N. 34, 8. p. Hard. 658. „Callimachum „*calumniatorem ſui.*" adde noſtr. 10, 1, 115. 10, 3, 10.
commorandi. vid. not. crit.

nec intelligunt, jacere sensus in oratione, in
52 qua verba laudantur. Sit igitur cura elocutionis quam maxima, dum sciamus tamen, nihil verborum causa esse faciendum, cum verba ipsa rerum gratia sint reperta: quorum ea sunt maxime probabilia, quae sensum animi nostri optime promunt, atque in ani-
53 mis judicum, quod volumus, efficiunt. Ea debent praestare sine dubio et admirabilem et jucundam orationem: verum *admirabilem* non sic, quomodo prodigia miramur; et *jucundam*, non deformi voluptate, sed cum laude ad dignitatem conjuncta.

52. *tamen, nihil.* Turic. Guelf. Camp. omittunt *nihil.* Goth. *tamen.* Hunc probo, nec diversam illorum scripturam censeo, cum *tn* subierit in locum τοῦ *nil.* (cf. 6, 2, 30.)
quod vol. Turic. Camp. inserunt *nos* cum Goth. Alm. Voss. 2. et edd. ante Basil.

53. *praestare.* Turic. *praefacere* cum Alm. (quanquam hoc per compendium). Camp. *perficere.* Guelf. Goth. (err. Gesn.) *efficere.* *verum admirabilem.* Turic. Camp. omittunt cum Alm. A Voss. 2. abesse narrantur praeterea ante *orationem* haec *et jucundam.* Sed nihil omnino omissum notavimus in Gothano. (cf. §. 12. 8, 5, 18.)
jucundam, non def. Turic. Guelf. Camp. inserunt *orationem* post *juc.* cum omnibus, puto, libris praeter Goth. Voss. 2. Gesn. Bip.
voluptate. Turic. Guelf. Camp. *voluntate* cum Alm. et edd. ante Ald.

jacere. Cave interpreteris *languere*, quod ipsum sane est interdum in *jacendo.* Hic est *honore carere, displicere, contemni.* cf. Ern. Clav. Cic.

53. *deformi voluptate*, vulsorum significat et mollium delicias. cf. §. 19.
ad dignitatem conjuncta. cf. 4, 1, 16.

I. Igitur, quam Graeci φράσιν vocant, Latine dicimus *elocutionem*. Eam spectamus verbis aut *singulis*, aut *conjunctis*. In *singulis* intuendum est, ut sint *Latina*, *perspicua*, *ornata*, ad id, quod efficere volumus, *accommodata*: in *conjunctis*, ut *emendata*, ut *collocata*, ut *figurata*. Sed ea, quae de ra- 2
tione Latine atque emendate loquendi fuerunt dicenda, *in libro primo*, cum *de grammatice* loqueremur, executi sumus. Verum illic tantum, ne vitiosa essent, praecepimus:
668 hic non alienum est admonere, ut sint quam minime *peregrina*, et *externa*. Multos enim, quibus loquendi ratio non desit, invenias, quos curiose potius loqui dixeris, quam Latine: quomodo et illa Attica anus Theophra-

1. *elocutionem.* Turic. Flor. *elocutionis.* a sec. manu uterque *elocutionem si.* Camp. *elocutionem sed.* Et hoc verum censeo, ut *sed* transitioni inserviat. *spect. verbis.* Sic Turic. Flor. Guelf. Camp. cum Goth. Voss. 2. et edd. ante Gryph. Reliqui inserunt *in.* *ornata, ad.* Sic Turic. Flor. (a pr. manu uterque). Reliqui inserunt *et.* *ut emendata.* Gesn. Bip. omittunt, nec in Guelf. aut Goth. observavi, per errorem, suspicor.

2. *de grammatice.* Turic. Flor. (hic a pr. manu) *grammaticae* sine *de*, ille a sec. manu *grammaticen* et sic Guelf. Goth. Voss. 2. Camp.

1. *Igitur.* cf. praef. nostram p. 76. item 9, 2, 44.

Φράσιν. Vocem, pro qua plerumque ἑρμηνείαν, λέξιν invenias, habent Seneca pater Exc. Contr. lib. 3. p. 396. extr. Dionys. Halic. Epist. ad Pompej. extr. p. Rsk. 787. itemque Longinus passim. Est et apud Strabonem l. 15. p. 618. et Laërtium 5, 38. In Aristotele quidem, et Hermogene quoque nondum legi.

elocutionem. vid. not. crit.

2. *in libro primo.* c. 4—6.

loquendi. An hic quoque *eloquendi?* cf. 8 Pro. 28.

stum, hominem alioqui disertissimum, annotata unius affectatione verbi, hospitem dixit: nec alio se id deprehendisse interrogata respondit, quam quod *nimium Attice* lo-
3 queretur. Et in Tito Livio, mirae facundiae viro, putat inesse Pollio Asinius quandam *Patavinitatem*. Quare, si fieri potest, et verba omnia, et vox, hujus alumnum urbis oleant, ut oratio Romana plane videatur, non civitate donata.

II. *Perspicuitas* in verbis praecipuam ha- 669
bet proprietatem: sed *proprietas* ipsa non simpliciter accipitur. Primus enim intellectus est sua cujusque rei appellatio: qua
2 non semper utemur. Nam et obscena vitabimus, et sordida, et humilia. Sunt autem humilia infra dignitatem rerum, aut ordinis. In quo vitio cavendo non mediocriter errare quidam solent, qui omnia, quae sunt in usu,

1. *utemur.* Sic Turic. quod et maluisse Ascensium narrat Burm. Equidem non invenio apud ipsum. Reliqui *utimur.*

2. *errare quid.* Sic Turic. Flor. Guelf. Camp. Reliqui *q. e.* *in usu.* Turic. Flor. Guelf. Camp. *sine u.* cum Bodl. Voss. 2. Andr. et edd. ante Ald. quarum Tarv. omittit *sunt.* Jens. et Goth. omittere *in* narrat Gesn.

nimium Attice. Plus narrat noster quam Cicero in eadem re Brut. c. 46. nec dicam unde resciverit.

3. *Patavinitatem.* cf. 1, 5. 56.

1. *habet.* Usus verbi est ex interiore latinitate. cf. 4, 1, 42. not. crit.

2. *ordinis.* Desidero perspicuitatem. Addi enim debebat, quorum ille esset *ordo*, sive judicum sive orantis. Nec tamen substituere audeo *ora-*

etiamſi cauſae neceſſitas poſtulet, reformi-
dent: ut ille, qui in actione *Ibericas herbas*,
ſe ſolo nequidquam intelligente, dicebat,
niſi irridens hanc vanitatem Caſſius Severus,
ſpartum eum dicere velle indicaſſet. Nec 5
video, quare clarus orator *duratos muria*
piſces nitidius eſſe crediderit, quam ipſum id,
quod vitabat. In hac autem proprietatis ſpe-
670 cie, quae nominibus ipſis cujusque rei utitur,
nulla virtus eſt: atque ei contrarium eſt vi-
tium. id apud nos *improprium*, ἄκυρον apud

Illum quidem falſo, nec dubito quin et hunc. Regius noſtrum repoſuit, prae cujus emendatione Badius malebat *cultu* pro *uſu*. Minus recte ille haud dubie, quanquam ſententia poſſit blandiri. *reformident*. Sic Turic. Flor. Guelf. et edd. ante Ald. exc. Camp. Reliqui *reformidant*.

herbas, ſe ſolo. Guelf. Camp. *h. herbaſſe ſ.* cum Voſſ. 2. Non erat quod ulcus hic ſuſpicaretur Burm. quem Sigonius ipſi citatus Lamp. Crit. 2, 146. debebat in ordinem redigere.

nequidquam. Turic. *nequodquam*, a ſec. manu *nequaquam* cum Flor. (a pr. manu) Guelf. Camp. Goth. edd. ante Ald. Correxit Regius. *nec quoquam* tentat Burm. fruſtra.

5. *vitabat*. Turic. Guelf. Camp. *videbat* cum Goth. Alm. Bodl. Bal. Voſſ. 2. et edd. ante Ald. quibus accedit Bad. pr. Recte Burm. ablegat ad 7, 4, 28. *atque*. Ambroſ. 1. *ob quod*. Flor. Turic. *ad qui*. a ſec. manu *atqui* cum Guelf. Camp. Suſpicor verum eſſe: *at quod ei contr. eſt, vitium*. *id apud*. Sic Turic. Flor. Camp. cum Goth. Jenſ. et edd. ante Baſ. quo redit Obr. Reliqui inſerunt *quod*. Voſſ. 2. *et* pro *id*.

tionis vel *orantis*, quod ſane facilius ad intellectum; ſed quomodo fuerit loco motum a noſtro non apparet. Neque aures explet, quod ante *rerum* omittitur *aut*.

Ibericas. hoc ipſum affectate pro *Hiſpanicis*. Inde enim ſpartum. cf. Plin. H. N. 19, 2.

5. *quod vitabat*. Vitabat enim *ſalſamenta* dicere, ut humile vocabulum. Ignoramus quis hic fuerit nimis ſuperbi oris patronus.

Graecos vocatur: quale est, — — *tantum*
4 *sperare dolorem.* aut, quod in oratione Dolabellae emendatum a Cicerone annotavi, *mortem ferre.* aut, qualia nunc laudantur a quibusdem, quorum est, *decernere, verba ceciderunt.* Non tamen, quidquid non erit proprium, protinus et improprii vitio laborabit: quia primum omnium multa sunt et
5 Graece et Latine non denominata. Nam et, qui jaculum emittit, *jaculari* dicitur; qui pilum aut sudem, appellatione privatim sibi

4. *nunc laud.* Turic. *non l.*, a sec. manu *nomina l.* cum Guelf. Camp. Voss. 2. marg. Bas. *quor. est, decernere.* Turic. Flor. Camp. Tarv. *q. e. de cruce* cum Bodl. Voss. 2. Alm. Andr. et edd. ante Leid. quo acc. Gibs. Obr. exceptis Jens. et posterioribus ante Ald. quae nobiscum faciunt, ut et Guelf. Sed Leid. Burm. Gesn. Bip. utrumque conjungunt *q. e. de cruce decernere,* nullo idoneo argumento, nec proficiente sententia. Goth. non notavimus.

5. *pilum.* Codd. omnes *pilam* exc., si Burmanno credimus, Voss. 2.

sperare dolorem. Virg. Aen. 4, 419.

4. *Dolabellae emendatum.* Erat enim ei magister dicendi Cicero, ut ipse vicissim coenandi Ciceroni. Ep. ad Fam. 9, 16. cf. nostr. 12, 11, 6.

mortem ferre. Nemo adhuc certis rationibus docuit, qua sententia hoc dictum fuerit a Dolabella. Interim suspicor *ferre* hic usurpatum pro *reportare*, ut eadem esset ἀκυρολογία in *morte ferenda,* quae supra in *dolore sperato.*

decernere, verba ceciderunt. Frustra labores horum ἀκυρολογίαν finire. Fortasse usum *decernendi* simplicem pro *pugnando* ἄκυρον censuit Fabius, sed quid erunt *verba cadentia?* Video accipi pro *obsolescentibus.* Hoc autem quomodo improprium? An *cadere* a quibusdam usurpabatur loco *proferendi*, ut verba *caderent,* cum negligentius pronunciarentur? Sunt hariolationes, nec suppetunt exempla. Incerta etiam horum scriptura. v. not. crit.

primum omnium. cf. 4, 2, 4. est enim ut *ante omnia.*

5. *pilum.* Quam Burmannus arripuit Turnebiani con-

assignata caret: et ut, *lapidare* quid sit, ma-
671 nifestum est, ita glebarum testarumque jactus non habet nomen. Unde abusio, quae κατάχρησις dicitur, necessaria. *Translatio* quo- 6
que, in qua vel maximus est orationis ornatus, verba non suis rebus accommodat. Quare proprietas non ad nomen, sed ad vim significandi refertur: nec auditu, sed intellectu perpendenda est. Secundo modo dici- 7
tur proprium inter plura, quae sunt ejusdem nominis, id, unde cetera ducta sunt: ut *vertex* est contorta in se aqua, vel quidquid aliud similiter vertitur: inde propter flexum capillorum, pars summa capitis; ex hoc, id quod in montibus eminentissimum. Recte dixeris haec omnia *vertices;* proprie tamen,

7. *id, unde.* Sic Turic. Flor. cum Alm. Sed illi a sec. manu *et u.* cum Guelf. et edd. ante Bad. Correxit Regius, ut et *ducta,* pro quo est *dicta* in omnibus libris ante Bad.

vertex. Sic Turic. Guelf. Camp. Aliquot MSS. et edd. *vortex,* male. *pars summa.* Sic Turic. Guelf. Camp. cum Codd. et edd. ante Bad. Reliqui inserunt *est.*

capitis; ex. Sic Turic. Flor. Guelf. Camp. cum vett. edd. Reliqui ins. *et.* *id quod.* Turic. *in quod,* a sec. manu *in qua,* et mox Flor. Guelf. Camp. Goth. Jens. (tac. Gesn.) *inquam* cum edd. ante Ald. Sed hic mire invertit ordinem verborum. Nos *id* reposuimus pro *in.* Reliqui omittunt. Omisimus item *est* post *quod* illatum a Badio et retentum posterioribus. *Recte dixeris.* Inserunt hic vulgo *inquam* praeeunte Badio. Non est in ullo vetere libro.

jecturam *pilum* pro *pilam,* nolui loco movere. Neque tamen censeo multum interesse.

6. *proprietas — refertur* i. e. exigitur, judicatur. *Proprietas* hic simpliciter est virtus orationis, ut omne improprium sit in vitio nec intelligantur tropi et figurae ab improprietate, quod recte monet Gesnerus.

unde initium eſt. Sic *ſoleae* et *turdi* piſces.
8 Et tertius eſt huic diverſus modus, cum res communis pluribus in uno aliquo habet nomen eximium: ut carmen funebre proprie *Naenia*, et tabernaculum ducis *Augurale*. Item, quod commune eſt et aliis nomen, in- 672
tellectu alicui rei peculiariter tribuitur; ut *urbem*, Romam accipimus, et *venales*, novitios, et *Corinthia*, aera: cum ſint urbes aliae quoque, et venalia multa, et tam aurum et argentum, quam aes *Corinthium*.

8. *Et tertius.* Sic Turic. Flor. (ſed hic a pr. manu *e. tertia.*) Guelf. Camp. cum Goth. Voſſ. 2. Reliqui inſerunt *cetera.* *Augurale.* Turic. *anguralè* cum Alm. a ſec. manu ille *auguſtale* cum Flor. Guelf. Camp. et libris omnibus ante Burm.

7. *Sic ſoleae — piſces.* Quae proprie ſunt calceamenta et aves.

8. *res communis — habet nomen.* Proprietas haec eſt ejusmodi, ut cum multa canantur in tali carmine et plures dii celebrentur, tamen a *naenia* dea ſola nomen accipiat; cum in tabernaculo ducis multa fiant, multique verſentur, tamen a ſolo *augurio* appelletur. Sic apparet, quid ſit, quod *res*, non, ut mox, *nomen*, cum pluribus communicari dicitur. Si quis enim *naeniam* ex Horatii v. c. loco Epp. 1, 1, 63. in genere pro cantilena acceptum, proprietate conſtringi putet ad ſignificatum *lugendi*, is nec docuerit, quomodo eadem ratio procedat in Augurali, nec diverſum oſtenderit hunc proprietatis modum ab altero illo *urbis* dictae pro *Roma*. Noſtra interpretatio quo manifeſtior exiſtat, opus eſſe cenſeo ut *pluribus* accipiatur maſculino genere, et ſubaudiantur *homines* vel *perſonae*. Fateor iſtam de dea *naenia* doctrinam non adeo frequentatam eſſe inter veteres, ut noſtrum ea imbutum certo ſtatuere poſſimus. Sed adeſt Varro apud Aug. de civ. Dei 6, 7., itemque Feſtus in voce, vindex ejusdem, nec video quidquam melius in loco ſatis obſcuro, quem profecto viſi ſunt ſibi intelligere V. V. D. D. cum minus attenderent.

novitios. cf. 1, 12, 9.

Sed ne in his quidem virtus oratoris inſpicitur. At illud jam non mediocriter proban- 9
dum, quod hoc etiam laudari modo ſolet, ut proprie dictum, id eſt, quo nihil inveniri poſſit ſignificantius: ut Cato dixit, *C. Caeſarem ad evertendam rempublicam ſobrium acceſſiſſe:* ut Virgilius *deductum carmen*, et Horatius *acrem tibiam*, *Hannibalemque dirum*.
In quo modo illud quoque eſt a quibusdam 10
673 traditum proprii genus ex appoſitis, epitheta dicuntur, ut, *Dulce muſtum:* et *Cum dentibus albis*. De quo genere alio loco dicendum eſt. Etiam, quae bene translata ſunt,
propria dici ſolent. Interim autem, quae 11
ſunt in quoque praecipua, *proprii* locum accipiunt, ut Fabius inter plures imperatorias virtutes *Cunctator* eſt appellatus. Poſſunt videri verba, quae plus ſignificant, quam eloquuntur, in parte ponenda perſpicuitatis:

10. *appoſ. epith.* Sic Turic. Flor. In illo a ſec. manu interponitur *et* cum Guelf. Reliqui inſerunt *quae*.

11. *quoque praecipua.* Sic Turic. Flor. Guelf. Camp. cum Alm. Goth. Voſſ. 2. edd. ante Baſ. Reliqui inſerunt *genere*. Hoc modo praeceſſerat et neutrum pronominis hic eſt poſitum ſicut ſupra §. 8. *in uno aliquo*, niſi forte *quoque* eſt maſculinum, quod etiam magis placet.

9. *C. Caeſarem — ſobrium.* cf. Sueton. Caeſ. c. 53.

deductum. tenue, humile, infra dignitatem epicam. Virg. Ecl. 6, 5. cf. nos ad 4, 1, 60. ſed imprimis J. H. Voſſium in commentario ad Eclogas. Horatii loca ſunt Carm. 1, 12, 1. 2, 12, 2. 3, 6, 36.

10. *Dulce — albis.* Virg. Georg. 1, 295. Aen. 11, 681. ſed cf. infra 8, 6, 40. ubi Burm. ex Plauto Epidic. 5, 2, 48. *dentibus albis deridere*.

intellectum enim adjuvant. Ego tamen li-
bentius emphaſim retulerim ad ornatum ora-
tionis: quia non, ut intelligatur, efficit, ſed,
12 ut plus intelligatur. Obſcuritas fit etiam ver-
bis ab uſu remotis: ut, ſi commentarios quis
pontificum, et vetuſtiſſima foedera, et exole-
tos ſcrutatus auctores, id ipſum petat ex his,
quae inde contraxerit, quod non intelligun-
tur. Hinc enim aliqui famam eruditionis
affectant, ut quaedam ſoli ſcire videantur.
13 Fallunt etiam verba vel regionibus quibus-
dam magis familiaria, vel artium propria: 674

tamen. Sic Turic. cum Alm. Reliqui *autem*.

12. *intelligatur. Obſcur.* Sic Turic. (a ſec. manu) Guelf. Camp. cum Voſſ. 2. A pr. quidem ille manu *int. Ab obſc.* quod natum ſuſpicor ab eo, qui ſupine iteraret *obſ* in *obſcur.* Reliqui inſerunt *At*, ſententia parum ferente. *his, quae — quod — intelliguntur.* Sic Flor. (niſi quod *qui* pro *quod*) Turic., a ſec. quidem hic manu *quae* pro *quod* et ſic Guelf. Goth. et edd. ante Ald. Mox a Bad. inde invectum *his ut q. i. c. non intelligantur.* Quod in Flor. Turic. Alm. eſt *contradixerit,* non moror neque inde cum Burm. eruam *traduxerit,* nam *contraxerit* acrius eſt et irriſioni aptius.

13. *Fall. etiam.* Turic. Flor. Guelf. Camp. *F. enim* cum Goth. Voſſ. 2. et edd. ante Ald. Modo pro *H. enim* viciſſim Goth. (tac. Geſn.) *H. etiam.* *regionibus.* Turic. Jenſ. (tac. Geſn.) *religionibus* cum Loc. Ven. Ruſc. et Alm. Voſſ. 2. non notavimus Goth. *vel art. propr. ut At. v. e. n. Sacc.* Turic. Flor. Guelf. omittunt cum Alm. et Flor. a pr. manu. Unam vocem *Saccar.* omittit Camp.

11. *emphaſim.* cf. 8, 3, 83. 9, 2, 64. item nos ad 1, 7, 32.

12. *commentarios — foedera.* Ablegat Geſnerus ad Cic. de Orat. 2, 12. item Briſſon. de Formulis 4, 44 ſeqq. Sed eſt locus Horatii, quem ſibi obverſantem habuiſſe videri poſſit Qu. Epiſt. 2, 1, 23 — 26. cf. et noſtr. 1, 6, 40.

ut *Atabulus* ventus, et *navis Saccaria*, et *In malaco sanum.* Quae vel vitanda apud judicem ignarum significationum earum, vel interpretanda sunt: sicut in his, quae *homonyma* vocantur: ut, *Taurus* animal sit, an mons, an signum in coelo, an nomen homi-
675 nis, an radix arboris, nisi distinctum non intelligitur. Plus tamen est obscuritatis in con- 14
textu et continuatione sermonis, et plures modi. Quare nec sit tam longus, ut eum prosequi non possit intentio: nec trajectione

In malaco sanum. Turic. *i. malocó s.* cum Ambrosiano 1. A sec. manu ille *i. malo loco sane* cum Guelf. *i. alio loco sane* Camp. cum Goth. Voss. 2. Vall. *i. malo cosanum* Flor. sed superscriptum τῷ *cosanum* adverbium *sane.* *vocantur.* Sic Turic. Flor. Camp. cum Alm. Reliqui *dicuntur.*

14. *nec trajectione — differatur.* Turic. Guelf. *n. transjectio intra domum hiperbato s. e. d.* cum Alm. quanquam

13. *ut Atab. — sanum.* Ut facile est de *Atabulo* quaerentem ablegare ad Horat. Sat. 1, 5, 77. et Lexica, ita in reliquis videre quidquam mihi quidem non contigit, nec alium cognovi, qui expediret vocabula hic a Qu. posita. Hariolando tempus teritur, quare orationem nostram desiderari ubi rei nihil extudimus facile patimur, satis habentes designare Coel. Rhodig. in lectt. antt. 6, 1. 25, 20. et Burm. atque Gesn. ad locum nostrum. Scripturae varietas negligi profecto non debet. Neque ab re esse dixerim, quod Burmanno in mentem venit, *Cosanum* jungere, tanquam ab urbe *Cosa* nomen; quanquam hoc ipsum nonnisi semen haberi potest bonae constitutionis, quae nondum est inventa.

radix arboris. Hoc quidem significatu *taurus* nondum est inventus in scriptoribus. Neque ejusmodi quidquam apud Diomedem, qui locum hunc excerpsit p. Putsch. 444. Vicissim a Grammatico memoratur *obscena pars corporis.* An forte eam hic latere putes?

14. *nec trajectione — differatur.* cf. not. crit.

tam tardus, ut in hyperbaton finis ejus differatur. Quibus adhuc pejor est mixtura verborum, qualis in illo versu,

Saxa vocant Itali, mediis quae in fluctibus, aras.

15 Etiam interjectione (qua et oratores et historici frequenter utuntur, ut medio sermone aliquem inserant sensum) impediri solet intellectus, nisi, quod interponitur, breve est.

ex hoc affertur *trajecti.* Nec nisi Turic. *hiperbato*, a sec. autem manu cum cett. *hiperbaton.* Ita cum N litera et *modum*, sed hoc in loco raso, Flor. Ante Bad. omnes *tarda*, nec dant *tam*, multi etiam *ut* omittunt, multi nominativum habent *in transj.* Mihi quidem persuasum, multum a sanitate abesse scripturam receptam. Neque facile quisquam interpretetur, quid sit *in hyperbaton finem sermonis differri*, quod minus patienter concoquere debebant editores. Hyperbaton rarissime apud nostrum est in vitio, et quidem aliqua nota apposita, velut 1, 5, 40. 9, 4, 144. ex quorum locorum altero quaerens aliquam medelam nec ipsi mihi satis placeo. „transjectione, vel ultra modum hy„perbato, f. e. d.“ Est enim illic „longioribus quam „oportet hyperbatis.“ cf. §. 22. „in longum *dilata* con„clusio.“

15. *solet.* Turic. Flor. Jens. cum edd. post., ante Basil. *solent.*

Saxa vocant. Aeneid. 1, 109. *mixtura verborum* quae intelligatur aliquantum haereo. Sunt haec, si quid video, duo hyperbata, prius in *Saxa* et *aras*, alterum in *mediis quae in.* Cum *mixtura figurarum* 6, 3, 63. 9, 2, 37. 9, 3, 40. sit figura figurae superaddita, tale quid in hyperbato hic designari putem, quod si voluit Qu. minus recte *verborum* posuisse videtur, ut et calidius pronunciasse de loco Virgiliano, qui sua defensione non caret.

15. *Etiam interjectione.* „Quam hic *interjectionem* „h. e. parenthesin, describit, „eam simul, ut solet, exem„plo declarat. Vid. 7, 10, 17. „Add. 8, 3, 46.“ Gesnerus.

Nam Virgilius illo loco, quo pullum equinum describit, cum dixisset,

Nec vanos horret strepitus, — —

compluribus insertis alia figura quinto demum versu redit,

— — Tum, si qua sonum procul arma dedere,
Stare loco nescit. — —

Vitanda in primis ambiguitas, non haec solum, de cujus genere supra dictum est, quae incertum intellectum facit; ut, *Chremetem audivi percussisse Demeam:* sed illa quoque, quae, etiamsi turbare non potest sensum, in idem tamen verborum vitium incidit: ut, si quis dicat, *visum a se hominem librum scribentem.* Nam, etiamsi librum ab homine 16
676 scribi patet, male tamen composuerit, feceritque ambiguum, quantum in ipso fuit. Est 17
etiam in quibusdam turba inanium verborum,

redit, Tum. Turic. Flor. *redditum.* a sec. manu uterque *redditur* et sic Guelf. (nisi quod simplici *d*) Camp. cum Goth. Voss. 2. *dedere.* Turic. Flor. *dederunt.*

16. *patet.* Sic Turic. Guelf. Goth. (tac. Gesn.) Camp. Reliqui *pateat.* *composuerit, feceritque.* Sic Turic. Flor. (a pr. manu uterque) cum Alm. et Ambros. 1. Reliqui *composuerat feceratque.*

Nec vanos horret. Georg. 3, 79 — 83. cf. J. H. Vossius in Commentario, qui docet diversas hic aetates, cum prius pullum, mox bellicum equum describat poeta. Neque inest igitur parenthesis. *alia figura* traho ad *insertis,* non ad *redit;* et *figuram* interpretor casum declinandi.

16. *supra dictum.* 7, 9, 10. Nomen *Chremetis* variavit pro *Lachetis.*

qui, dum communem loquendi morem reformidant, ducti ſpecie nitoris, circumeunt omnia copioſa loquacitate, quae dicere nolunt: ipſam deinde illam ſeriem cum alia ſimili jungentes, miſcentesque, ultra quam
18 ullus ſpiritus durare poſſit, extendunt. In hoc malum a quibusdam etiam laboratur: neque id novum vitium eſt, cum jam apud Titum Livium inveniam, fuiſſe praeceptorem aliquem, qui diſcipulos *obſcurare*, quae dicerent, juberet, Graeco verbo utens, *σκότισον*. Unde illa ſcilicet egregia laudatio,
19 *Tanto melior: ne ego quidem intellexi.* Alii, brevitatem aemulati, neceſſaria quoque orationi ſubtrahunt verba, et, velut ſatis ſit ſcire ipſos, quae dicere velint, quantum ad alios pertineat, nihil putant. At ego otioſum ſermonem dixerim, quem auditor ſuo inge-

17. *nolunt.* Sic Turic. Flor. (ſed hic a pr. manu *noluit*) Guelf. cum Alm. Reliqui *volunt.*

18. *a quib. etiam.* Sic Turic. Flor. Guelf. Camp. Reliqui *e. a. q.*

19. *brevitatem aemulati.* Sic Ambroſ. 1. cum Turic. Flor. Alm. niſi quod tres poſteriores *emulari.* Reliqui *brevitatis aemuli,* quod et Turic. Flor. a ſec. manu.

ingenio intelligit. Sic Turic. Flor. Guelf. Camp. cum omnibus omnino libris ante Ald. qui Regio jubente inſeruit

17. *quae dicere nolunt.* i. e. quae diſertis verbis indicare dedignantur.

18. *T. Livium.* In epiſtola procul dubio, de qua vide ad 2, 5, 20.

Tanto melior. Fateor durius mihi videri comparativi maſculinum. Quidni *melius,* veluti 8 Pro. 26.

19. *nihil putant.* Cenſeo legendum *nihili.* cf. 6, 1, 40. item Varro L. L. 9. p. 180 (Bip.)

ſuo ingenio intelligit, non perſpicuitate dicentis. cf. 8

nio intelligit. Quidam, emutatis in perver-
sum dictis, de figuris idem vitium conse-
quuntur. Pessima vero sunt ἀδιανόητα, hoc 20
677 est, quae verbis aperta occultos sensus ha-
bent: ut, *Conductus est caecus secus viam
stare:* et, qui suos artus morsu lacerasset,
fingitur in scholis *supra se cubasse.* Ingeniosa 21

non-obsecundantibus plurimis, nec tamen Badio (qui iisdem fere, quibus nos, argumentis defendit vulgatam, frustra obloquente Burmanno) Bas. Obr.

20. *secus.* Turic. Flor. *secundum* (a pr. manu uterque) cum Alm. *viam.* Turic. Flor. (a pr. manu uterque) *vitam.* *lacerasset.* Turic. Flor. Guelf. Camp. Goth. (tac. Gesn.) *lacerasse* cum Goth. 2. Voss. 2.

Pro. 25. item hic §. 24. *Otiosum* autem sermonem cave accipias irritum, supervacaneum; est, quales „*otiosae* disputationes" 11, 1, 35. quae „*otiosum* fortasse „lectorem minus fallunt" 4, 2, 45.

vitium consequuntur. Ironice hic *consequi* dicitur, quod serio usurpatur 9, 2, 62. Sicut Graeci ἀπολαύειν de incommodis. *De* autem h. l. pro *ex.* *In perversum emutare dicta,* est imperite figurare orationem.

20. *caecus — stare.* In optimis libris *secundum* pro *secus* cum legatur, ista de usu hujus particulae pro illa disputatio (de qua videndus Charisius apud Putsch. p. 61.) hinc recte excluditur; nec puto ullam paronomasiae hic mentionem factam. Quod senarium in verbis nostris agnoscit Gesnerus, non accedo, cum neque ictus recte procedant in hoc scazonte (talis enim fuerit) nec caesurae justae observentur, ut omittam recepto illo *secundum* omnem versus speciem tolli. Fateor autem *Conductus est* corruptum mihi videri ex hisce: *cum dictus est*, quae sint Fabii verba, non τοῦ ἀδιανοήτου. Eo tum retulerim *cubasse*, non ad *fingitur*, incidens post *in scholis* demum. Sed vide nott. critt.

fingitur in scholis. cf. 8, 5, 23. An forte affectator ille eloquentiae incumbentem sibi ipsum dixit hunc, qui sua membra laceraret, tanquam infensam aliquam tigridem, quae ferae sibi subjectae sanguinem hauriat immani et

haec et fortia, et ex ancipiti diserta creduntur, pervasitque jam multos ista persuasio, ut id jam demum eleganter atque exquisite dictum putent, quod interpretandum sit. Sed auditoribus etiam nonnullis grata sunt haec, quae cum intellexerunt, acumine suo delectantur, et gaudent, non quasi audive-
22 rint, sed quasi invenerint. Nobis prima sit virtus *perspicuitas*, propria verba, rectus ordo, non in longum dilata conclusio: nihil neque desit, neque superfluat. Ita sermo et doctis probabilis, et planus imperitis erit. Haec eloquendi observatio. Nam rerum perspicuitas quo modo praestanda sit, diximus
23 in praeceptis narrationis. Similis autem ratio est in omnibus. Nam, si neque pauciora,

21. *fortia, et.* Sic Turic. (a pr. manu) Flor. Reliqui *f. ut.* *creduntur.* Sic Turic. Flor. (uterque a pr. manu) cum Alm. Reliqui *credantur.*

pervasitque. Turic. Flor. *persuasitque* cum Alm. Camp. et edd. ante Bad. nisi quod *que* habet primus solus, pro quo Flor. *quam*, reliqui *quidem.* Praemittuntur vulgo nostrae voci haec: *perficiunt. At* quorum posterius a sec. manu additur in Flor. Abest autem utrumque a Turic. Camp. et, puto, a Flor. ipsius prima manu. *intellexerunt.* Sic Turic. Guelf. Camp. Reliqui *intellexerint.*

22. *Haec eloqu.* Sic Turic. (a pr. manu) Flor. cum Alm. Reliqui inserunt *est.*

inextincta siti? Qui haec non odisset, fortasse et talia amabat, ut *caecum extra vitam* (vid. not. crit.) *stare* dicens vellet designare miserabilem ejus sortem, qui rerum natura quasi exclusus viveret. Sed *secundum* vel *secus* idem sonare quod *extra* non habeo quo probem.

21. *ex ancipiti diserta.* cf. 2, 11, 3. 5, 10, 101.

id jam. *Jam* librarii errore irrepsisse puto.

22. *in praeceptis narrationis.* Lib. 4. c. 2.

quam oportet, neque plura; neque inordinata aut indistincta dixerimus; erunt dilu-
678 cida, et negligenter quoque audientibus aperta: quia id ipsum in consilio est habendum, non semper tam esse acrem judicis intentionem, ut obscuritatem apud se ipse discutiat, et tenebris orationis inferat quoddam intelligentiae suae lumen: sed multis eum frequenter cogitationibus avocari; nisi tam clara fuerint, quae dicemus, ut in animum ejus oratio, ut sol in oculos, etiamsi in eam non intendatur, incurrat. Quare non, 24
ut intelligere possit, sed, ne omnino possit non intelligere, curandum. Propter quod etiam repetimus saepe, quae non satis percepisse eos, qui cognoscunt, putamus. *Quae causa utique nostra culpa dicta obscurius est; qua causa ad planiora et communia magis verba descendimus:* cum id ipsum optime fiat, quod nos aliquando non optime fecisse simulamus.

23. *plura.* Turic. *pluriora* cum Alm. cf. 8 Pro. 30. item hic 24. *ipse.* Turic. Guelf. Camp. *ipsam* cum edd. ante Ald. Sed Flor. Goth. Voss. 2. Vall. *ipsa.* Correxit Regius.

24. *Quae causa.* Ambros. 1. *qua c.* *nostra culpa.* Turic. Flor. *n. id culpo*, a sec. manu uterque *n. id culpa*, ut et Guelf. Camp. Ambr. 1. cum Goth. Voss. 2. refertur ex Alm. *utique id culpo culpa.* (cf. §. 23. 8, 3, 17.) Pro *id* Jens. *id est* cum edd. poster. ante Ald. *obsc. est; qua causa.* Flor. Turic. *obscurius quae c.* hic a sec. manu *o. quam* et sic Guelf. *o. quam c.* Camp. cum Goth. (nisi quod *est* inde abesse non notavimus.) Sed Ambros. 1. *qua causa* plane omittit. *quod nos aliquando.* Turic. Guelf. Camp. *q. n. aliquid* cum Alm. Voss. 2. et edd. ante Ald. Sed Flo-

24. *Quae causa — simulamus.* cf. nott. critt.

III. Venio nunc ad *ornatum:* in quo sine dubio plus, quam in ceteris dicendi partibus, sibi indulget orator. Nam emendate quidem ac lucide dicentium tenue praemium est, magisque vitiis carere, quam ut aliquam
2 magnam virtutem adeptus esse videaris. *Inventio* cum imperitis saepe communis: *dispositio* modicae doctrinae credi potest, et si quae sunt artes altiores, plerumque occultan-

rent. *qua n. aliquid.* Compendium potest legi *quam* et *quia*, aut corruptum esse ex *quando.* Tota haec ῥῆσις a *Quae causa* ad finem capitis „obscuram" ut cum Badio loquar „continet „sententiam." Quod enim Turnebus ille ait esse verba oratoris repetentis id quod dictum sit aliquanto obscurius, cui tandem placebit aliena oratio, repente sic neque monito lectore injecta? Quis feret geminata ista: *quae causa, qua causa?* Ne postrema quidem frugi sane praeceptum habentia, sunt emendata satis et tersa. Malim saltem *quando nos aliquid.* Sed praesentiora remedia expectantur.

1. *dicendi p.* Turic. Flor. *dicunt p.* Guelf. *p. dicunt.* omittit *dic.* Camp. *emendate quid.* Turic. Flor. *mendater equidem*, a sec. manu hic *emendater eq.*, ille *mendaciter eq.* et sic Guelf. *lucide.* Sic Turic. Flor. Guelf. Camp. cum Alm. Vall. Bad. Reliqui *dilucide.*

2. *et si quae.* Flor. Turic. *si q.* a sec. autem manu hic *e. sed q.* cum Guelf. Camp. Reliqui *et quae.* Nostrum e conjectura.

1. *magisque vitiis carere.* Gesnerus molliorem fore censet orationem, si *ut* tollatur mox ante *aliquam*, ut uterque infinitivus (*carere, adept. esse*) pendeat a *videaris.* Idem consequimur probanda Francii conjectura *ut* reponentis ante *vitiis*, ubi facillime excidebat, neque tamen expungendo *que* post *magis*, ut perperam ille.

2. *modicae doctrinae.* Dativum agnosco pendentem a *credendo*, ut illa dispositio etiam modice docto possit injungi, cum spe successus. Genitivus, non *credi*, sed *esse* sibi adjunxisset, ut §. 11.

si quae sunt artes. i. e. dispositionis. Poterat etiam addi *ejus*, quod inserat fortasse aliquis post *quae* expuncto

tur, ut artes ſint: denique omnia haec ad
utilitatem cauſarum ſolam referenda ſunt.
Cultu vero atque ornatu ſe quoque commen-
dat ipſe, qui dicit, et in ceteris judicium
doctorum, in hoc vero etiam popularem
679 laudem petit. Nec fortibus modo, ſed etiam 3
fulgentibus armis praeliatus in cauſa eſt Ci-
cero Cornelii: qui non aſſecutus eſſet docendo
judicem tantum, et utiliter demum, ac Lati-
ne, perſpicueque dicendo, ut populus Ro-
manus admirationem ſuam non acclamatione

3. *praeliatus.* Turic. (a pr. manu) Flor. Ambroſ. 1. *praeliatur.* *in cauſa eſt Cic. Corn.* Ambr. 1. *i. c. Cic. Corn.* Guelf. *e. i. c. Corn. Cic.* *qui non aſſecutus.* Turic. Flor. Ambr. 1. Camp. *conſecutus* cum Alm. Voſſ. 2. Primus a ſec. manu *cum conſec.* et ſic Goth. Vall. Tarv. *cum aſſec.* Guelf. cum Obr. et aliis. *cum ſecut.* Bodl. *cujus ſecut.* Jenſ. cum edd. ante Ald. Noſtrum a Regio.

docendo — dicendo, ut pop. Turic. Flor. Guelf. Camp. *dicendo ut pop.* cum Alm. Bodl. Andr. Obr. Quae hic omittuntur a bonae notae libris, ſunt tamen adeo ſana et propria et elegantia, niſi quod *tantum* ſolito noſtri vitio geminatur ſicut et *vero* §. 2., ut carere iis nequaquam velim. Habet ea Goth. et, quod ſuſpicor, praeſtare tamen nolim, Ambr. 1. Haec § tota miſere eſt inquinata et immerito adhuc probata videtur criticis. Brevitatis cauſa conſtitutionem, qualem comminiſcor optimam, exhibeo, unde apparebit peritis, quid et quare non feram in vulgata: „laudem petit, nec for„tibus modo — praeliatur. An in cauſa Cornelii Cicero „conſecutus eſſet" (forſan melius *eſt*) „docendo judicem — „confiteretur? Sublimitas profecto" cet. Sic auctoritatem habet et juſtam ſedem *profecto*, ſi in reſponſione reddatur. De *An* ante *in* cf. 5, 4, 2.

ſunt. Poſſint tamen ad utrumque *inv.* et *disp.* referri „altio„res" illae „artes." Tum abjeceris *et.* cf. not. crit. De *occultando* cf. 1, 11, 3. 4, 2, 127.

3. *Nec fortibus modo — confiteretur.* vid. nott. critt.

tantum, sed etiam plausu confiteretur. Sublimitas profecto, et magnificentia, et nitor,
4 et auctoritas expressit illum fragorem. Nec tam insolita laus esset prosecuta dicentem, si usitata, et ceteris similis fuisset oratio. Atque ego illos credo, qui aderant, nec sensisse, quid facerent, nec sponte judicioque plausisse; sed velut mente captos, et, quo essent in loco, ignaros erupisse in hunc voluptatis
5 affectum. Sed ne causae quidem parum conferat idem hic orationis ornatus. Nam, qui libenter audiunt, et magis attendunt, et facilius credunt; plerumque ipsa delectatione capiuntur, nonnunquam admiratione auferuntur. Nam et ferrum affert oculis terroris aliquid, et fulmina ipsa non tam nos confunderent, si vis eorum tantum, non etiam
6 ipse fulgor timeretur. Recteque Cicero his

4. *ego.* Turic. Flor. a pr. manu uterque *ergo.* *voluptatis.* Sic praeter Goth. quem secuti Gesn. et Bip. etiam Ambros. 1. Reliqui *voluntatis.*

5. *conferat.* Sic Flor. Goth. (tac. Gesn.) cum Vall. Voss. 2. Jens. Loc. Ven. Rusc. *conferant* Turic. Flor. (hic a pr. manu) Guelf. Reliqui Regio jubente *confert,* sed jam Camp. Tarv. *et facilius — auferuntur.* Omittunt Turic. Guelf. Camp. Plura etiam *libenter — attendunt et* a pr. manu cum nostris Flor. *fulgor timer.* Turic. Flor. inserunt *tantum* cum Jens. Tarv. expunxit Regius.

expressit illum fragorem. De causa Cornelii vide 4, 3, 13. de *fragore* 2, 2, 12. 4, 2, 37.

4. *voluptatis.* i. e. gaudii. Fortasse *Atqui* legendum pro *Atque.*

5. *libenter — credunt.* cf. 6, 2, 5.

ferrum affert — terroris. „Vid. infra 10, 1, 30. Laudatus jam hic est Veget. 2, 14. *Plurimum terroris hostibus armorum splendor importat.*" Gesnerus.

ipſis ad Brutum verbis quadam in epiſtola ſcribit, *Nam eloquentiam, quae admirationem non habet, nullam judico.* Ariſtoteles quoque eandem petendam maxime putat.
680 Sed hic ornatus (repetam enim) virilis, et fortis, et ſanctus ſit: nec effeminatam levitatem, et fuco ementitum colorem amet, ſanguine et viribus niteat. Hoc autem adeo 7

6. *Brutum.* Turic. Guelf. *privatum.* *eandem.* Omittunt Turic. Guelf. Camp. cum Alm. male. Flor. a pr. manu et hoc omittit et prius *judico*, quorum utrumque ſec. manus ponit poſt *nullam.* *virilis, et fortis.* Turic. Flor. (hic a pr. manu) Guelf. Goth. Jenſ. (tac. Geſn.) *viri ſed fortis* cum edd. ante Ald. Noſtrum Ald. Obr. Reliqui omittunt *et.* *lev. et.* Sic Turic. Flor. Camp. cum Voſſ. 2. et edd. ante Ruſc. quo acc. Obr. Reliqui *l. nec* jubente Regio, nec Guelf. aut Goth. ullam varietatem notavimus. Fortaſſe tamen *aut* praeſtet. Pro *lev.* autem *len.* Guelf. Camp. cum edd. ante Ald. cf. 9, 4, 144. *ementitum.* Turic. Flor. Ambroſ. 1. Camp. *eminentium.* Noſtrum de praeſtantiſſima Obrechti conjectura. Reliqui *eminentem.*

colorem amet. Turic. Flor. *colore manet.* Guelf. *colorem habet.* Camp. *colorum manet.* Jenſ. *colorem manet* cum edd. ante Ruſc. quo redit Ald. Vindices τοῦ *amet* Goth. Voſſ. 2. et ni f. Vall. conjecit idem Regius.

6. *ad Brutum.* cf. 2, 20, 10. „Admirabiliter hoc ipſum eloquitur Longinus 1, 9. Οὐ „γὰρ εἰς πειθὼ τοὺς ἀκροωμέ„νους, ἀλλ' εἰς ἔκστασιν ἄγει „τὰ ὑπερφυᾶ· πάντη δέ γε σὺν „ἐκπλήξει τοῦ πιθανοῦ καὶ τοῦ „πρὸς χάριν ἀεὶ κρατεῖ τὸ θαυ„μάσιον. Breviter et abſciſſe" (abſciſe), „ut ſolet, Ariſtoteles 3, 2, 5. Δεῖ ποιεῖν ξένην „τὴν διάλεκτον. θαυμασταὶ γὰρ „τῶν ἀπόντων εἰσίν. ἡδὺ δὲ τὸ „θαυμαστόν." Geſnerus. Pro *Nam* in loco Ciceronis malim *Eam.*

repetam enim. cf. 8 Pro. 20.

levitatem. „Vulſorum et „levigatorum cutem." cf. 8 Pro. 19.

fuco ementitum colorem. cf. 2, 15, 25. „colorem fuco „mentiantur." 12, 10, 76. „mentitum colorem."

verum est, ut, cum in hac maxime parte sint vicina virtutibus vitia, etiam, qui vitiis utuntur, virtutis tamen his nomen imponant. Quare nemo ex corruptis dicat, me inimicum esse culte dicentibus. Non nego hanc esse
8 virtutem, sed illis eam non tribuo. An ego fundum cultiorem putem, in quo mihi quis ostenderit lilia et violas, et anemonas, fontes surgentes, quam ubi plena messis, aut graves fructu vites erunt? Sterilem platanum, tonsasque myrtos, quam maritam ulmum et uberes oleas praeoptaverim? Ha-

7. *virtutis.* Turic. Flor. a pr. manu uterque *virtutem.* Suspicor fuisse *virtutum.* *Non nego hanc.* Turic. *non hanc* cum Alm. et edd. ante Ald. *nam hanc* Guelf. cum Goth. Regius *hanc* e castigatioribus libris se inseruisse testatur.

8. *ostenderit.* Turic. a pr. manu *ostenderint.* An fuit *ostenderit inter?* *violas.* Camp. *rosas.*

anemonas. Sic Turic. a pr. manu. Reliqui *amoenos,* ingrata epitheti additione in solis *fontibus.* Flor. *amoenos surgentes fontes,* sed in margine: *alii anemonas fonte surgentes.* An forte in hoc acquiescas, floresque intelligas fonte irriguos et sic melius crescentes? νοτερῇ τ᾽ ἀνεμώνῃ. Rufin. Anal. Br. 2. p. 394. Nemo, opinor, velit *a. sponte s.*

oleas. Turic. Guelf. omittunt.

7. *virtutis.* vid. not. crit. *ex corruptis.* cf. 2, 5, 9.

8. *anemonas.* Hunc florem cum liliis et violis commemorat et Plinius H. N. 21, 13. inter coronarios. Malim vel *et* praeponi voci *fontes* vel eidem subjungi *que.* Fortasse tamen *flores,* per species, *fontes* ἀσυνδέτως continuantur. cf. not. crit.

fontes surgentes. Recte Forcellinus in Lexico v. *surgere* ad partes vocat nomen Italicum *sorgenti.* Vix enim alium locum demonstres, ubi sic *surgentes,* pro *scaturientibus,* vel potius siphonum vi emicantibus. Neque enim alios quam artificiales in hortis hic intelligam fontes.

Sterilem platanum — maritam ulmum. Horat. Carm. 2, 15, 4. 5. *platanusque caelebs Evincet ulmos.*

beant illa divites: licet. quid essent, si aliud nihil haberent? Nullusne ergo etiam fructi- 9
681 feris adhibendus est decor? quis negat? Nam et in ordinem certaque intervalla redigam meas arbores. Quid illo quincunce speciosius, qui, in quamcunque partem spectaveris, rectus est? Sed protinus in id quoque prodest, ut terrae succum aequaliter trahant. Surgentia in altum cacumina oleae 10
ferro coërcebo: in orbem se formosius fundet, et protinus fructum ramis pluribus feret. Decentior equus, cujus astricta ilia; sed idem velocior. Pulcher aspectu sit athleta, cujus lacertos exercitatio expressit; idem certamini paratior. Nunquam vera species ab utilitate 11

9. *fructiferis.* Turic. Flor. Guelf. *frugiferis* cum Jens. et posterioribus ante Ald. *meas.* Sic Turic. (a pr. manu) Guelf. Goth. (tac. Gesn.) cum Voss. 2. Bas. (quanquam transposite *meas a. r.*) Stoer. Chouet. Leid. Obr. in curis secundis. Reliqui *eas.* *Quid illo.* Turic. *qui. i.* a sec. manu *quae i.* Flor. *quas i.* Aldus primus a Regio conjectante inserendum accepit *enim*, quod a Goth. et Jens. abesse non memorat Gesn.

10. *astricta ilia.* Sic Turic. Guelf. cum Goth. Voss. 2. et edd. ante Ald. Regius inseruit *sunt.* Flor. *a. alia.*

11. *vera.* Turic. Flor. Ambros. 1. *mera* (sed in hoc m repositum) cum Alm. Jens. et edd. post ante Ald. Primus a sec. manu *vero* et sic Guelf. Camp. cum Goth. Bodl. et quibusdam edd.

quid essent. Fateor me offendi in hisce, nimis, ut mihi quidem videntur, abruptis; nec succurrunt exempla locutionis. Neque tamen proficiat cum Campano legere *quid esset*, quasi Francogallico more dictum: *Que seroit-ce?* An forte *qui non essent?* scil. *divites*, extra quaestionem.

9. *quincunce.* „Haec de secundo Virgil. Georgic. 284. „sumta videntur.“ Regius. cf. et Cic. de Sen. c. 17. Xenoph. Oecon. c. 4. §. 20.

dividitur. Sed hoc quidem discernere modici judicii est. Illud observatione dignius, quod 682
hic ipse honestus ornatus pro materiae genere decet variatus. Atque, ut a prima divisione ordiar, non idem *demonstrativis*, et *deliberativis*, et *judicialibus* causis conveniet. Namque illud genus, ostentationi compositum, solam petit audientium voluptatem: ideoque omnes dicendi artes aperit, ornatumque orationis exponit; ut quod non insidietur, nec ad victoriam, sed ad solum finem laudis et
12 gloriae tendat. Quare, quidquid erit sententiis populare, verbis nitidum, figuris jucundum, translationibus magnificum, compositione elaboratum, velut institor quidam

ornatus. Turic. Flor. Guelf. Camp. *orator* cum edd. ante Ruso. *ornator* Goth. et Voss. 2. vide Gruter. Inscr. p. 678. n. 8. citante Forcellino. Blanditur sane scriptura exquisitior, et ad sonum multo quidem suavior recepta, modo cetera ei accommodarentur. Ex Alm. Burm. refert *oratori*, unde efficit *ornatus oratori.* Correxit Regius.

pro. A libris et scriptis et excusis abest ante Ald. Regius inseruit. *decet variatus.* Sic Turic. Guelf. cum Obr. *dicit variatus* Flor. Reliqui *debet esse v.*

ostentationi. Turic. Flor. Guelf. Camp. *ostentationis* cum Jens. Tarv. Correxit Regius, sed videtur esse et in Goth.

quod non ins. Sic Camp. *quae n. i.* Guelf. Reliqui *qui*, frequentissimo errore, qui debebat corrigi.

nec ad. Flor. *negat.*

12. *institor.* Turic. Flor. (a sec. manu uterque) Guelf. *institutor.*

11. *decet variatus.* Ita demum decet hic ornatus, si fuerit pro materiae genere variatus.

finem. cf. 2, 15, 6. Neque tamen ex nostro quod hic est exemplo efficias novitium significatum vocis. Quando laudem meruit, ad *finem*, *terminum* operis sui pervenit demonstrativum genus.

12. *velut institor quidam.*

eloquentiae, intuendum, et paene pertractandum dabit. Nam eventus ad ipſum, non ad cauſam, refertur. At, ubi res agitur, et 13
vera dimicatio eſt, ultimus ſit famae locus. Praeterea non debet quisquam, ubi maxima rerum momenta verſantur, de verbis eſſe ſolicitus. Neque hoc eo pertinet, ut in his nullus ſit ornatus, ſed uti preſſior et ſeverior,

13. *ſit.* Ita Turic. Flor. Guelf. Goth. (tac. Geſn.) cum ed. Baſil. Gryph. Stoer. Chouet. Reliqui *fit.*

Praeterea. Ed. Baſil. et poſteriores ante Leid. *propterea.*

quisquam. Turic. Flor. Camp. *quidem* cum Alm. Voſſ. 2. edd. ante Ruſc. Correxit Regius. Sed vocem omittit Guelf.

ſolicitus. Turic. Flor. (hic a pr. manu) Guelf. *ſolicitum* cum Alm. Hinc eruo: *ne* (*ne* et *non* confunduntur. vid. Drakenb. ad Liv. 38, 38, 10. it. noſtr. 4, 4, 2. 5, 11, 30.) *decet quidem — ſolicitum.* Apparet ſic magis etiam *praeterea* recte dici, non *propterea.* *ſed uti.* Turic. Flor. Guelf. Camp. Goth. Jenſ. (tac. Geſn.) *ſ. ubi* cum Voſſ. 2. et edd. ante Ald.

Ex ipſo hoc, quod comparationis cauſa inſeritur, ſubjectum ſententiae promendum; neque enim adeſt proprie cui hic *inſtitor* conferatur. *inſtitorem* vide et 11, 1, 50. elegantiſſime dictum, quo nomine *pertractandum* h. l. quantivis eſt pretii, cum ſignificetur inſtitor ille vela ſua et veſtes emaci quaſi dominae contrectandas tradens.

ad ipſum. Jam quaſi expreſſum in prioribus eſſet ſententiae ſubjectum *orator*, omnia ad eum referuntur. Habet ſane haec inconſtantia orationis quod diſpliceat, neque audeo totam imputare ſcriptori; fortaſſe laborat locus, ut alicubi ſupra fuerit reponendus ille, quo ablegamur, nominativus. Saltem *ornatus* §. 11. convelli non debet, quocum unice coit *variatus*, et mox *idem*, quod pro neutro accipere jejunum quam maxime fuerit. Omne autem hoc de genere demonſtrativo hauſit ex Cicerone Orat. c. 12. ubi eſt etiam „non ex *inſidiis*.“

13. *Praeterea.* In vera lite qui famam praetulerit utilitati, primum ſibi noceat, deinde decorum violet.

non debet quisquam — ſolicitus. cf. not. crit.

eo minus confeſſus, praecipue ad materiam
14 accommodatus. Nam et ſuadendo ſublimius
aliquid ſenatus, concitatius populus, et in
judiciis publicae capitalesque cauſae poſcunt
accuratius dicendi genus. At privatum con-
ſilium, cauſasque paucorum, ut frequenter
accidit, calculorum, purus ſermo, et diſſi- 683
milis curae magis decuerit. An non pudeat
certam creditam periodis poſtulare? aut circa
ſtillicidia affici? aut in mancipii redhibitione

ad materiam. Turic. *materia* cum Alm. „Fortaſſe pro „*materiae.*" Burm. *materiam* et protinus *accommodat* Flor.

14. *At privatum.* Turic. Flor. Guelf. *ad p.* cum Jenſ. (tac. Geſn.) et edd. poſterioribus ante Ruſc. *Et p.* Goth.

cauſasque. Sine *que* Turic. Guelf. cum Jenſ. (tac. Geſn.) et edd. poſterioribus ante Ruſc. exc. Tarv. *curae.* Turic. Flor. Guelf. *cur te.* *creditam per.* Sic Turic. Flor. Ambr. 1. Reliqui inſerunt *pecuniam.* *periodis.* Turic. *per hic dis.* Guelf. omittit. *in mancipii.* Turic. Flor. *incipii.* Guelf. Camp. omittunt *in* cum Goth. et edd. ante Ruſc. quo acc. Ald.

eo minus confeſſus. Eo valet propterea, vid. ad 4, 2, 80. Non erat igitur quare in *et* mutatum vellet Geſnerus.

14. *et in judiciis.* Fortaſſe convenientius fuerit hic omittere *in* cum Turic. manu prima, quam apponere ſupra ad *ſuadendo* cum Geſnero.

paucorum — calculorum. Hoc interpretantur *paucitatem judicum*, vel *ſuffragiorum*, quae fuerint data per *calculos.* Equidem cum omnibus, ubi *calculi* a noſtro memorantur, locis, videam ſubeſſe ſignificationem aut computi aut ludi, malim trahere ad exiguam, de qua disceptatur, ſummam. Saltem vix invenietur geminus locus, unde certi quid ſtatuas. Id quoque meae rationi congruere videtur, quod interjicitur *ut frequenter accidit;* ſaepe fit ut de exigua lis ſit pecunia.

certam creditam. cf. 4, 2, 61. ubi male alterum hujus omiſſionis exemplum inveniri negabam.

circa ſtillicidia. „Cicer. „Orat. c. 21. *Quam enim in*„*decorum eſt, de ſtillicidiis* „*cum apud unum judicem di-*

sudare? Sed ad propositum. Et, quoniam 15
orationis tam ornatus, quam perspicuitas, aut in singulis verbis est, aut in pluribus positus: quid separata, quid conjuncta exigant, consideremus. Quanquam rectissime traditum est, perspicuitatem propriis, ornatum translatis verbis magis egere: sciamus inornatum esse, quod sit improprium. Sed, cum idem fre- 16
quentissime plura significent, quod συνωνυμία vocatur, jam sunt aliis alia honestiora, sublimiora, nitidiora, jucundiora, vocaliora. Nam, ut syllabae e literis melius sonantibus clariores sunt, ita verba e syllabis magis vo-

sudare. Turic. Flor. Guelf. Camp. *suadere* cum Alm. et edd. ante Bad. Inter has Ald. legit *redhibitionem*, omissa ante *manc.* praepositione, unde sensus exit non plane absurdus, si *suadere* sit omnibus suasoriarum artificiis uti. Neque tamen hoc sufficit et est *sudare* in Goth. Voss. 2. Vall. *sudare* et *suadere* confusa ostendit Burmannus ex Lambino ad Lucret. 1, 173. et Heinsio ad Claud. 7, 146. Correxit Regius.
15. *ad propositum.* Turic. *ad positum.* Flor. Guelf. *appositum.* *Quanq. rectissime.* Turic. Flor. inserunt *enim.*
16. *alia hon.* Turic. Guelf. omittunt *alia* cum Alm.

„*cas, amplissimis verbis et* „*locis uti communibus; de* „*majestate vero populi Ro-* „*mani summisse et subtiliter?* „videtur ex scriptoribus an„tiquis Romanis, quotidia„nam litem fuisse ex stillici„dio. vid. et Martial. 6 Ep. „19." (hoc quidem parum ad rem) „Lactant. lib. de „falsa religion. c. 1." Almelovenius.

15. *Sed ad propositum.* cf. 5, 12, 23.

ornatus — perspicuitas — positus. Et generis et numeri mutatorum, qualia hic simul comparent, exemplum aliud nunc non succurrit. De singulari pro plurali cf. Heindorf. ad Plat. Theaetet. p. 411. item quos citat.

inornatum — improprium. cf. 8, 2, 4.

16. *quod συνωνυμία.* Malim *quae σ.* et mox *tamen* pro *jam*, cujus loco in Camp. est *nam.* cf. 9, 3, 45.

eo minus confessus, praecipue ad materiam
14 accommodatus. Nam et suadendo sublimius aliquid senatus, concitatius populus, et in judiciis publicae capitalesque causae poscunt accuratius dicendi genus. At privatum consilium, causasque paucorum, ut frequenter accidit, calculorum, purus sermo, et dissi- 683
milis curae magis decuerit. An non pudeat certam creditam periodis postulare? aut circa stillicidia affici? aut in mancipii redhibitione

ad materiam. Turic. *materia* cum Alm. „Fortasse pro „*materiae.*" Burm. *materiam* et protinus *accommodat* Flor.

14. *At privatum.* Turic. Flor. Guelf. *ad p.* cum Jens. (tac. Gesn.) et edd. posterioribus ante Rusc. *Et p.* Goth.

causasque. Sine *que* Turic. Guelf. cum Jens. (tac. Gesn.) et edd. posterioribus ante Rusc. exc. Tarv. *curae.* Turic. Flor. Guelf. *cur te.* *creditam per.* Sic Turic. Flor. Ambr. 1. Reliqui inserunt *pecuniam.* *periodis.* Turic. *per hic dis.* Guelf. omittit. *in mancipii.* Turic. Flor. *incipii.* Guelf. Camp. omittunt *in* cum Goth. et edd. ante Rusc. quo acc. Ald.

eo minus confessus. Eo valet propterea, vid. ad 4, 2, 80. Non erat igitur quare in *et* mutatum vellet Gesnerus.

14. *et in judiciis.* Fortasse convenientius fuerit hic omittere *in* cum Turic. manu prima, quam apponere supra ad *suadendo* cum Gesnero.

paucorum — calculorum. Hoc interpretantur *paucitatem judicum*, vel *suffragiorum*, quae fuerint data per *calculos.* Equidem cum omnibus, ubi *calculi* a nostro memorantur, locis, videam subesse significationem aut computi aut ludi, malim trahere ad exiguam, de qua disceptatur, summam. Saltem vix invenietur geminus locus, unde certi quid statuas. Id quoque meae rationi congruere videtur, quod interjicitur *ut frequenter accidit;* saepe fit ut de exigua lis sit pecunia.

certam creditam. cf. 4, 2, 61. ubi male alterum hujus omissionis exemplum inveniri negabam.

circa stillicidia. „Cicer. „Orat. c. 21. *Quam enim in*„*decorum est, de stillicidiis* „*cum apud unum judicem di*-

ſudare? Sed ad propoſitum. Et, quoniam 15
orationis tam ornatus, quam perſpicuitas, aut in ſingulis verbis eſt, aut in pluribus poſitus: quid ſeparata, quid conjuncta exigant, conſideremus. Quanquam rectiſſime traditum eſt, perſpicuitatem propriis, ornatum translatis verbis magis egere: ſciamus inornatum eſſe, quod ſit improprium. Sed, cum idem fre- 16
quentiſſime plura ſignificent, quod συνωνυμία vocatur, jam ſunt aliis alia honeſtiora, ſublimiora, nitidiora, jucundiora, vocaliora. Nam, ut ſyllabae e literis melius ſonantibus clariores ſunt, ita verba e ſyllabis magis vo-

ſudare. Turic. Flor. Guelf. Camp. *ſuadere* cum Alm. et edd. ante Bad. Inter has Ald. legit *redhibitionem*, omiſſa ante *manc.* praepoſitione, unde ſenſus exit non plane abſurdus, ſi *ſuadere* ſit omnibus ſuaſoriarum artificiis uti. Neque tamen hoc ſufficit et eſt *ſudare* in Goth. Voſſ. 2. Vall. *ſudare* et *ſuadere* confuſa oſtendit Burmannus ex Lambino ad Lucret. 1, 173. et Heinſio ad Claud. 7, 146. Correxit Regius.

15. *ad propoſitum.* Turic. *ad poſitum.* Flor. Guelf. *appoſitum.* *Quanq. rectiſſime.* Turic. Flor. inſerunt *enim.*

16. *alia hon.* Turic. Guelf. omittunt *alia* cum Alm.

„*cas, ampliſſimis verbis et* „*locis uti communibus; de* „*majeſtate vero populi Ro*„*mani ſummiſſe et ſubtiliter?* „videtur ex ſcriptoribus an„tiquis Romanis, quotidia„nam litem fuiſſe ex ſtillici„dio. vid. et Martial. 6 Ep. „19." (hoc quidem parum ad rem) „Lactant. lib. de „falſa religion. c. 1." Almelovenius.

15. *Sed ad propoſitum.* cf. 5, 12, 23.

ornatus — perſpicuitas — poſitus. Et generis et numeri mutatorum, qualia hic ſimul comparent, exemplum aliud nunc non ſuccurrit. De ſingulari pro plurali cf. Heindorf. ad Plat. Theaetet. p. 411. item quos citat.

inornatum — improprium. cf. 8, 2, 4.

16. *quod συνωνυμία.* Malim *quae σ.* et mox *tamen* pro *jam,* cujus loco in Camp. eſt *nam.* cf. 9, 3, 45.

calia: et, quo plus quodque spiritus habet, auditu pulchrius. Et, quod facit syllabarum, idem verborum quoque inter se copulatio, ut
17 aliud alii junctum melius sonet. Diversus tamen usus. Nam rebus atrocibus verba etiam ipso auditu aspera magis convenient. In universum quidem optima simplicium 684
creduntur, quae aut maxime exclamant, aut sono sunt jucundissima. Et honesta quidem turpibus potiora semper, nec sordidis un-
18 quam in oratione erudita locus. Clara illa atque sublimia plerumque materiae modo

quodque. Turic. Flor. (sed hic a pr. manu *quanquam*) Guelf. Camp. *quoque.* Reliqui *quaeque.* Nostrum e conjectura. *pulchrius.* Sic Turic. Flor. Guelf. Camp. cum Goth. Voss. 2. Alm. Vall. et edd. ante Ald. Reliqui *pulchrior* corrigente Regio.

17. *Div. tamen.* Sic Turic. (a pr. manu). Reliqui inserunt *est.* Flor. *tamen usus est.* *auditu.* Camp. *vultu.* *convenient.* Sic Turic. Flor. Guelf. cum Goth. Alm. Voss. 2. et edd. ante Chouet. Sed Camp. non notavi. Reliqui *conveniunt.* *simplicium cred. — honesta quidem turpibus.* Turic. Guelf. *simpla cui cred. quidem turpibus.* Flor. (nisi quod *quidem* pro *quibus*) Goth. (err. Gesn.) Camp. *simplicium cred. quibus turpibus* cum Alm. (cf. 8, 2, 24. item hic §. 22.) Voss. 2. Equidem nullum video codicem cognitorem eorum, quae hinc absunt. Apparent illa in mearum prima Jens. nec tamen facile quisquam iis diffidat.

18. *modo.* Turic. Flor. Guelf. Camp. omittunt cum Alm. Goth. et edd. ante Rusc. Quae lacunâ esse narratur in Voss. 2. *Clara — sunt*, ejus nullum in Goth. vestigium (cf. 8 Pro. 53. 8, 6, 28. in primis 9, 4, 107.). Inseruit nostram vocem Regius, sed ex quibusdam, ut ipse dicit, exemplis. Recte.

17. *quae — maxime exclamant.* Hoc in syllabis iterum usurpat 9, 4, 137. Sunt verba, ut recte Capperronnerius, maxime vocalia. *Simplicia* autem hic dicuntur quae §. 15. *separata.*

cernenda ſunt. Quod alibi magnificum, tumidum alibi. Et, quae humilia circa res magnas, apta circa minores videntur. Et, ſicut in oratione nitida notabile humilius verbum, et velut macula: ita a ſermone tenui ſublime nitidumque discordat, ſitque corruptum, quia in plano tumet. Quaedam 19
non tam ratione, quam ſenſu judicantur: ut illud,

— *Caeſa jungebant foedera porca,*

fecit elegans, fictio nominis: quod ſi fuiſſet *porco*, vile erat. In quibusdam ratio manifeſta eſt. Riſimus, et merito, nuper poëtam, qui dixerat,

Praetextam in ciſta mures roſere Camilli.

Quod alibi. Sic Turic. Guelf. Goth. (err. Geſn.) Camp. cum Alm. Voſſ. 2. et edd. ante Bad. Reliqui inſerunt *enim.* Flor. *quam* (a ſec. manu *qui*) *a.* *Et, ſicut.* Flor. Turic. *Ut ſint,* hic a ſec. manu *E. ſit in.* *notab. humilius.* Sic Turic. Flor. Guelf. Camp. Reliqui inſerunt *eſt.*
19. *qui dix.* Turic. *quod d.*

18. *cernenda.* Hanc dignoſcendi, excutiendi vim deprehendere in verbo rarius contingit, nec geminus locus ſuccurrit. Suſpicor originem eſſe ex *cribrando* magis quam ex *videndo.* Neque enim vel, cultiſſimis ſcriptoribus, ut Ovidio, Plinio, obſolevit illa vetus ſignificatio *cernendi,* unde *cribrum* ipſum dictum fuit. (vide 7, 9, 2.) *Materiae* autem *modus* cf. ad 5, 6, 2. 4, 1, 35.

19. *ſenſu.* cf. 6, 5, 2.
Caeſa — porca. Aeneïd. 8, 641. Qu., id quod nobis ſufficit, novatum putavit vocabulum *porcae.* Eſt enim ea *fictio nominis.* cf. 1, 5, 3. 32. 71. et noſtro capite 24. 30. Rectiſſime autem de Virgilii loco judicavit.
poëtam, qui dixerat. Quis fuerit nemo eruit, neque ſuppetit copia conjectanti.
Praetextam — Camilli. Quae hic inter ſe contendun-

20 At Virgilii miramur illud, 685

— *Saepe exiguus mus.*

Nam epitheton *exiguus*, aptum proprium effecit, ne plus expectaremus, et casus singularis magis decuit, et clausula ipsa unius syllabae, non usitata, addidit gratiam. imitatus est itaque utrumque Horatius,

— *Nascetur ridiculus mus.*

20. *mus — exiguus.* Haec absunt a Florent. Ambr. 1. Alm. (quem refert profecto Turic. etsi dictus modo nonnulla verba omittere) Voss. 2. Ex hisce verbis *mus* solum retinent Guelf. Goth. Camp. et additur in Turic. a sec. manu.

aptum. Turic. a sec. manu *apta*, nec deleto tamen illo *am.* Obr. *aptatum.* Mihi quidem ea quae nunc legimus in h. l. ab editoribus solis profecta videntur, et suspicor verum fuisse: „nam exiguus, appositum" (cf. 2, 15, 3.) „proprium, effecit." *Appositum* pro Graeco *epitheton* usurpari Latinis apparet 8, 2, 10. 8, 6, 40. In recepta constitutione quid sit *aptum proprium*, plane non video.

tur, sunt mentiones ab utroque poëta factae de *muribus*, ridicula prior, mirabilis altera. Plane enim se submersit in vilissimum sermonem is, qui mures rodentes ostendit et ne cistae quidem nobis gratiam fecit, in qua reposita esset Camilli praetexta. An forte epitheton fuerit murium *camilli* pro parvulis? Ea certe est ratio VV. DD. quibus accedit Forcellinus in Lexico. Fateor tamen hoc non minus displicere mihi quam Gesnero, qui itidem in Thesauro praefert interpretationem quae genitivum nominis proprii agnoscit *Camilli.* Si urgenda quidem hic esset summa praeceptorum diligentia, poterat sane dici in singulis adhuc versari vocabulis, et quod tangitur in Virgilio epitheton, idem in altero exemplo debuisse spectari. Servius eundem versum exprimens, ut videtur, nostrum ipsum adhibet ad Georg. 1, 181. de quo loco continuo noster.

20. *Virgilii.* Georg. 1, 181. Cujus artificii metrici rationes eruditissime aperuit I. H. Vossius in Commentario.

Nam — proprium. cf. not. crit.

Horatius. Ad Pisones 139.

Nec augenda semper oratio, sed summittenda 21
nonnunquam est. Vim rebus aliquando verborum ipsa humilitas affert. An, cum dicit in Pisonem Cicero, *Cum tibi tota cognatio sarraco advehatur*, incidisse videtur in sordidum nomen, non eo contemtum hominis, quem destructum volebat, auxisse? Et alibi, *Caput opponis, cum eo coniscans.* Unde 22
interim grati idiotis joci: qualis est ille

21. *aliq. verborum ipsa.* Sic Turic. Guelf. Camp. cum Obr. Reliqui ante Basil. *a. i. v.* Mox recentiores *a. et i. v.*

cognatio. Sic Turic. Flor. Guelf. Camp. cum Goth. Alm. Voss. 2. Reliqui addunt *in.* *sarraco.* Turic. Flor. Guelf. *serraco* cum Jens. et edd. posterioribus ante Bad.

coniscans. Turic. Ambr. 1. Flor. Guelf. Camp. *conificans* cum Goth. Voss. 2. Alm. Bodl. Bal. (nisi quod hic *tonis.*) et edd. ante Basil. qui tamen *cornis cans.* Nostrum recte conjecit Badius.

22. *interim grati idiotis joci: qualis.* Turic. *intim grati idictis de quo quale.* a sec. manu *intimo cratii dictis de quo qualis* cum Flor. (nisi quod circumflexum super *intimo* et *g* pro *c* a pr. manu, item ab eadem *quale*) Goth. Voss. 2. Vall. Ald. (nisi quod hi tres *Timocrati*) ut et Guelf. nisi quod *in Timocratii* et omisso *dictis.* Camp. *in Timocrati dictis de equo qualis.* Mox edd. *interim grati idiotis* (et hunc

21. *in Pisonem Cicero.* Relatum hoc est inter fragmenta orationis, cujus non nisi pars servata. Sordes sunt in *sarraco,* vocabulo vili, sed consulto hic adhibito. Idem memorat Curius Fortunatianus rhetor lib. 3. p. (Capper.) 91. Simile est exemplum 1, 5, 8. Ad illustrandam totius familiae sarraco impositae imaginem Burmannus ponit locum Tibulli 1, 10, 51. *Rusticus e lucoque vehit male sobrius ipse Uxorem plaustro progeniemque domum.*

destructum. „ut 5, 7, 26. „testis infamia criminum *de-„struendus.*" Gesnerus.

coniscans. Est arietum. cf. Lucret. 2, 320. De re ipsa Virg. Georg. 2, 526.

22. *Unde — joci.* Haec nequaquam sunt sana habenda. cf. not. crit.

apud M. Tullium, *Pusio, qui cum majore sorore cubitabat.* Et, *Cn. Flavius, qui cornicum oculos confixit.* Et pro Milone illud, *Heus tu* 686

dativum referunt ex Alm. cf. 17. 28.) *de quo qualis* ante Bad. qui pro *de quo* conjecit *joci*, quanquam apud ipsum sphalma *loci*. *Idiotae* illi nequeunt ferri, nec *joci* commode eruuntur e scriptura veteri. Equidem mihi diffidens ipse tento: *interim gratia in dictis et decor; qualis.* Petitur haec in dictis *gratia* ex ipsa verborum quotidianorum vilitate, velut in Ciceroniano *pusio* dicitur. Neque tamen separatis modo verbis inest ea, sed et locutionibus contingit, qualis mox *cornicum oculos configere*, quae ex medio sermone familiari assumta est in orationem. Jam autem *decor* hic quidem non fuerit plane idem *gratiae*, sed intelligi debet convenientia personae relata, τὸ ἦθος. Sic enim usurpat noster 10, 1, 27. 71. quorum locorum altero consules not. crit. adde et 1, 8, 17. Nec Horatius aliter ad Pis. 157. „Mobilibusque *decor* — dandus — annis."

cubitabat. Jens. *dormitabat* cum edd. ante Bad. Apud Cic. ipsum *cubitavit*. *Heus tu Ruscio*. Turic. Flor.

apud M. Tullium. Pro Coelio c. 15. *Qualis* autem cave ad praecedentia trahas, pertinet ad *pusio*.

Cn. Flavius. „Pro Mure. „c. 11. Conf. pro Flacco c. 20. „Ad quod proverbium intel-„ligendum unice facit locus „Prop. 4, 5, 15. a Burmanno „hic laudatus: sed a nemine, „quod sciam, plane ad hanc „rem applicatus. Nec enim „solum id docet Propertius „magicis sacris adhibitos esse „cornicum oculos: sed apud „ipsum lena

„*Possit ut intentos astu caecare maritos,*
„*Cornicum emeritas eruit ungue genas.*

„Itaque hoc agitur *cornicum* „*oculis* configendis a venefica, „ut maritum caecum reddat „ad furta conjugis adulterae. „Hinc tractum, ut *cornici* „*oculos configere* dicatur, si „quis fallit alioquin cautissi-„mos." Gesnerus. Haec ipsa et in Thesaurum assumsit, probata etiam Burmanno secundo ad locum Propertii. De Flavio cf. Liv. 9, 46.

pro Milone. c. 22. Nihil est, quod cum Manutio ad locum Ciceronis, reprehendas Qu. qui jocum interpretetur. Est profecto, si jocum putas cum irrisione factam negligentis et temere instilutae quaestionis mentionem.

Ruscio? et pro Vareno, *Erutius Antoniaster.* Id tamen in declamationibus est notabilius, laudarique me puero solebat, *Da patri panem.* et in eodem, *Etiam canem pascis.* Res 23
quidem praecipue in scholis anceps; sed frequenter causa risus, nunc utique, cum haec exercitatio, procul a veritate sejuncta, laboret incredibili verborum fastidio, ac sibi

Guelf. *heu tu rufio.* Goth. *heus tu pusio* cum Voss. 2. *heu heu tu rustio* Camp. at Tarv. *heu heu tu rustico.* Jens. *heu turisio* cum edd. ante Ald. qui nobiscum facit ad Cic. exempla. A Gryphio inde *ubi* pro *tu* et sic in veteribus edd. Cic.

et — Erutius. Turic. Flor. *e. eurutius*, Guelf. *e. cornutius*, Camp. *e. Euritius.* Leidensis primus post eumque reliqui inserunt *pro Vareno*, quod est in nullo MS.

Da. Turic. a pr. manu *de.* Nihil tamen latere puto.

23. *utique.* Turic. Flor. Guelf. Camp. *itaque* cum Goth.

Atqui illa servorum compellatio habet id ipsum, quod hic tractat rhetor, ex vilitate sermonis ἦθος.

Erutius Antoniaster. In altero vocabulo est familiaris sermonis imitatio. Testatur autem Priscianus l. 5. p. Ptsch. 617. verba depromta esse ex oratione pro Vareno (cf. 6, 1, 49.) inter cujus fragmenta referuntur p. Ern. 1040. Tractat hunc nostri locum Victor. Var. 14, 23.

Id. h. e. tanta sermonis demissio. *notabilius* ut quod inter sublimia illa declamantibus vulgo quaesita magis etiam emineat.

et in eodem. Credo accipiendum masculinum i. e. in eodem homine objurgando. *canis* enim mentio facta, etsi per se est infra dignitatem orationis, tamen h. l. majorem invidiam facit ei, qui patrem alere nolit. Nam conjungenda haec duo, quod visum adhuc interpretibus, et ego censeo. *Panem dare* pro alere, fovere, suscipere, et ipsum habet speciem quotidiani sermonis. cf. 6, 1, 46.

23. *nunc utique — laboret — fastidio.* Declamatoribus hisce fastidiosis etiam magis anceps i. e. periculosum ampullis suis et sesquipedalibus interponere quotidianae locutionis tenuitatem. Neque enim jocos inserere audebant. cf. 6, 5, 14.

apud M. Tullium, *Pusio, qui cum majore sorore cubitabat.* Et, *Cn. Flavius, qui cornicum oculos confixit.* Et pro Milone illud, *Heus tu* 686

dativum referunt ex Alm. cf. 17. 28.) *de quo qualis* ante Bad. qui pro *de quo* conjecit *joci*, quanquam apud ipsum sphalma *loci*. *Idiotae* illi nequeunt ferri, nec *joci* commode eruuntur e scriptura veteri. Equidem mihi diffidens ipse tento: *interim gratia in dictis et decor; qualis*. Petitur haec in dictis *gratia* ex ipsa verborum quotidianorum vilitate, velut in Ciceroniano *pusio* dicitur. Neque tamen separatis modo verbis inest ea, sed et locutionibus contingit, qualis mox *cornicum oculos configere*, quae ex medio sermone familiari assumta est in orationem. Jam autem *decor* hic quidem non fuerit plane idem *gratiae*, sed intelligi debet convenientia personae relata, τὸ ἦθος. Sic enim usurpat noster 10, 1, 27. 71. quorum locorum altero consules not. crit. adde et 1, 8, 17. Nec Horatius aliter ad Pis. 157. „Mobilibusque *decor* — dandus — annis.“

cubitabat. Jens. *dormitabat* cum edd. ante Bad. Apud Cic. ipsum *cubitavit*. *Heus tu Ruscio*. Turic. Flor.

apud M. Tullium. Pro Coelio c. 15. *Qualis* autem cave ad praecedentia trahas, pertinet ad *pusio*.

Cn. Flavius. „Pro Mure. „c. 11. Conf. pro Flacco c. 20. „Ad quod proverbium intel- „ligendum unice facit locus „Prop. 4, 5, 15. a Burmanno „hic laudatus: sed a nemine, „quod sciam, plane ad hanc „rem applicatus. Nec enim „solum id docet Propertius „magicis sacris adhibitos esse „cornicum oculos: sed apud „ipsum lena

„*Posset ut intentos astu caecare maritos,*
„*Cornicum emeritas erult ungue genas*

„Itaque hoc agitur *cornicum* „*oculis* configendis a venefica, „ut maritum caecum reddat „ad furta conjugis adulterae. „Hinc tractum, ut *cornici* „*oculos configere* dicatur, si „quis fallit alioquin cautissi- „mos.“ Gesnerus. Haec ipsa et in Thesaurum assumsit, probata etiam Burmanno secundo ad locum Propertii. De Flavio cf. Liv. 9, 46.

pro Milone. c. 22. Nihil est, quod cum Manutio ad locum Ciceronis, reprehendas Qu. qui jocum interpretetur. Est profecto, si jocum putas cum irrisione factam negligentis et temere institutae quaestionis mentionem.

Rufcio? et pro Vareno, *Erutius Antoniafter.* Id tamen in declamationibus eft notabilius, laudarique me puero folebat, *Da patri panem.* et in eodem, *Etiam canem pafcis.* Res quidem praecipue in fcholis anceps, fed frequenter caufa rifus, nunc utique, cum haec exercitatio, procul a veritate fejuncta, laboret incredibili verborum faftidio, ac fibi 23

Guelf. *heu tu rufio.* Goth. *heus tu pufio* cum Voff. 2. *heu heu tu ruftio* Camp. at Tarv. *heu heu tu ruftico.* Jenf. *heu turifio* cum edd. ante Ald. qui nobifcum facit ad Cic. exempla. A Gryphio inde *ubi* pro *tu* et fic in veteribus edd. Cic.

et — Erutius. Turic. Flor. *e. eurutius*, Guelf. *e. cornutius*, Camp. *e. Euritius.* Leidenfis primus poft eumque reliqui inferunt *pro Vareno*, quod eft in nullo MS.

Da. Turic. a pr. manu *de.* Nihil tamen latere puto.

23. *utique.* Turic. Flor. Guelf. Camp. *itaque* cum Goth.

Atqui illa fervorum compellatio habet id ipfum, quod hic tractat rhetor, ex vilitate fermonis ἦθος.

Erutius Antoniafter. In altero vocabulo eft familiaris fermonis imitatio. Teftatur autem Prifcianus l. 5. p. Ptfch. 617. verba depromta effe ex oratione pro Vareno (cf. 6, 1, 49.) inter cujus fragmenta referuntur p. Ern. 1040. Tractat hunc noftri locum Victor. Var. 14, 23.

Id. h. e. tanta fermonis demiffio. *notabilius* ut quod inter fublimia illa declamantibus vulgo quaefita magis etiam emineat.

et in eodem. Credo accipiendum mafculinum i. e. in eodem homine objurgando. *canis* enim mentio facta, etfi per fe eft infra dignitatem orationis, tamen h. l. majorem invidiam facit ei, qui patrem alere nolit. Nam conjungenda haec duo, quod vifum adhuc interpretibus, et ego cenfeo. *Panem dare* pro alere, fovere, fufcipere, et ipfum habet fpeciem quotidiani fermonis. cf. 6, 1, 46.

23. *nunc utique — laboret — faftidio.* Declamatoribus hisce faftidiofis etiam magis anceps i. e. periculofum ampullis fuis et fefquipedalibus interponere quotidianae locutionis tenuitatem. Neque enim jocos inferere audebant. cf. 6, 5, 14.

24 magnam partem sermonis absciderit. Cum sint autem verba *propria*, *ficta*, *translata*: propriis dignitatem dat antiquitas. namque et sanctiorem et magis admirabilem faciunt orationem, quibus non quilibet fuerit usurus: eoque ornamento acerrimi judicii P. Virgilius
25 unice est usus. *Olli* enim, et *quianam*, et *mis*, et *pone*, pellucent et aspergunt illam, quae etiam in picturis est gratissima, vetusta-

24. *fuerit.* Sic Turic. Flor. (a pr. manu uterque) cum Alm. Reliqui *fuerat.*

25. *mis.* Turic. Flor. Guelf. Camp. *nus.* Ambr. 1. Flor. (a sec. manu) *mus.* *pone.* Turic. *poene.* Flor. *poete*, a pr. manu. Guelf. *pene.* *pellucent.* Turic. Flor. Guelf. *et policent.* Goth. *pollicet* cum Voss. 2. *et policerent* Ambr. 1. *pollucent* Camp. cum edd. ante Ald. Nostrum dicitur esse in Bodl. et Andr. *et aspergunt.* Turic. Flor. *adspergendum.* Uterque a sec. manu *adspargendam* et sic Guelf. Goth. (err. Gesn.) Camp. cum Bodl. Andr. Obr. *gratissima.* Turic. *gavissima.* Guelf. Camp. *gravissima* cum Goth. Voss. 2. Vall. et edd. ante Ald. Correxit Regius, audenter sane (nam vulgata antiquitus potest et ipsa sufficere videri); sed recte, ni fallor. *vetustatis.* Flor. (a pr. manu) *veritatis.*

25. *quianam, et mis,* (cf. 1, 7, 18.) Prius utrum habeat Virgilius, disputant interpretes ad Aen. 10, 6 et 5, 13. Alterum, ut nunc est, nusquam invenitur in ejusdem operibus. Equidem non mirer, si alibi lectum vocabulum hoc Qu. ex memoriae lapsu tribuerit Virgilio. Forcellinus in Lexico uberius tractat hanc vocem quam Gesnerus in Thesauro, qui ne sui quidem Qu. meminit. Est autem haec a pictura petita similitudo imprimis elegans et quae collata ad verbosam illam picturae et artis statuariae mentionem lib. 12. capite 10. (item ad 8, 5, 26.) ostendat nobis nostrum scriptorem studiosum et fortasse peritum ejusmodi deliciarum. Valde gemina est descriptio vetustatis perficientis picturam apud Drydenum in Epistola ad Knellerum versibus 160 — 66.

tis inimitabilem arti auctoritatem. Sed utendum modo, nec ex ultimis tenebris repetenda. *Satis* eſt vetus: quid neceſſe eſt, quaeſo, dicere, *Oppido?* quo ſunt uſi paululum tempore noſtro ſuperiores: vereor, ut
687

vetus — *Oppido.* Turic. Guelf. *v. quod n. e. q. d. o.* Camp. *v. quod n. e. d. quaeſo o.* Voſſ. 2. *v. quidem n. e. q. d. o.* et ſic, puto, Goth. in quo aliquid turbat Geſn. *v. quaeſo q. n. e. quaeſo d. o.* Ambr. 1. cum Jenſ. et edd. ante Ald. qui omittit alterum *quaeſo* cum edd. ante Obr. quo acc. Burm. Roll. Nobiscum facit Flor. Vall. Geſn. et, qui *eſt* poſt *nec.* omittit, Obr. *quo ſunt.* Turic. *qua ſ.* a ſec. manu *quae ſ.* et ſic Flor. (a prima quidem hic manu *quā*) Guelf.

ex ultimis tenebris. cf. 8, 2, 12.

Satis — *Oppido.* Haec ita poſt Burmannum in Epiſtola ad Capper. p. 81. interpretantur: Vetus eſt adverbium *ſatis*, poſitum pro *valde*, veluti a Tibullo 2, 6, 53. ubi exempla cumulat Brukhuſius. Quid igitur opus eſt uſurpare *oppido*, eodem ſignificatu? Hanc ego rationem, etſi in ea, quae nunc quidem poteſt erui, ſcriptura ſola videtur, probare nequaquam poſſum. Nunquam *ſatis*, ſi peculiari quadam poteſtate deſignabat, ſic ſimpliciter poſiturus erat Qu. nec debebat aliter velle intelligi, quam ut *ſatis* referretur ad *vetus*, cum modo vetuiſſet ex *ultimis tenebris* repetere vocabula; itaque de ipſo *ſatis* ejusque uſu nihil plane hic expectandum. Burmannus quidem cenſet, ſi de τῷ *quaeſo* egiſſet Qu. opus fuiſſe ut adderet aliud ab uſu longe remotius verbum idem ſignificans. Hoc et ipſe ſentio et excidiſſe puto illud ipſum, cum ſit bonorum librorum haec ſcriptura: *S. e. v. quaeſo: q. n. e. quaeſo d.* Pro altero igitur illo *quaeſo* inveniendum eſt, id quod me quidem fugit, antiquius aliquod verbum. Sic unum et hic erit verborum par, ut in reliquis. Quanquam ea quae in toto hoc loco de vetuſtate nominum objicitur, exigua et ipſa, ſanitatis ſpecies longe abeſt ut nitatur librorum veterum auctoritate. Melius disputantur haec in notis criticis. De *oppido* et *ſatis* prava omnia ex vulgatis citat et acquieſcit Vulpius ad Catullum p. 171. niſi quod *non ſ.* pro *nos ſ.*

jam nos ferat quisquam: certe *Antigerio*, cujus eadem significatio est, nemo, nisi am-
26 bitiosus, utetur. *Aerumnas* quid opus est? tanquam parum sit, si dicatur *labor*. Horridum, *reor*: tolerabile, *autumo*: tragicum, *prolem ducendam*: *universam ejus prosapiam*, insulsum. Quid multa? totus prope mutatus

nos. Camp., *non* cum Basil. et posterioribus ante Gesn. Nostrum et Flor. Ambr. 1. Turic. Guelf.

certe Antigerio. Turic. Tarv. *c. antegerio.* Flor. *certe ante genio*, a sec. manu *certante genio.* Guelf. *certante gerio.* Camp. *certante ingenio.*

26. *opus est.* Turic. inserit literam *q.*

tanquam — Horridum. Turic. Flor. (hic a pr. manu *qui* pro *quod*) *t. parvus sit dicatur quod orridum.* ut et Guelf. quamqum cum *h*, *t. parvus sit si d. quod h.* cum Goth. Ex nostro nihil mutat Ambr. 1. praeter *labor* omissum. Hoc quidem a Basil. inseritur primo, sine ullo tamen auctore.

ducendam. Turic. Flor. Ambros. 1. *dicendi.* Illorum uterque a sec. manu *dicendam* et sic Guelf. Camp. cum edd. ante Basil. qui *dicendo*, mox nobiscum. *universam ejus.* Flor. *universus e.* Ambr. 1. *versum ei.* Obr. pro *ducendam — insuls.* haec habet: *sed eruam universam ejus p. i.* qua quidem vel auctoritate vel sententia, prorsus ignoro. In omnibus hisce multae remanent sordes. Quis nobis ostendet, unde pendeat *aerumnas* accusativus? Nisi forte *dicere* subaudis. Sed hoc diremtum inde, quia insertum *utetur.* Et ubi est diligentia et nitor orationis Quintilianeae, cum post *usi* statim ingeritur *utetur?* In quo verbo et hoc indignum nostro dicendi artifice, quod cogimur *antigerio* struere cum *utetur* et accipere ablativum. Nam ad *nos* non quidem male intelligitur *dicentes* ex proximo *dicere.* Possit igitur succurrere loco, qui idoneum vocabulum substituerit τῷ *utetur.* Ii maxime alieni, qui ferunt *non*, cum praecedat *ut*, quod debebat esse *ne* in hac ratione. Sententia tota nonnisi trans nebulam cernitur, adjuvantibus iis, quas recentiores tentarunt, interpolationibus. Rectene tot vocabula proscribat Qu., jam non attinet quaerere, eoque lector ablegandus ad Vossium Institt. Oratt. 4, 1, 7. p. 16. et imprimis ad Cic. de Orat. 3, 38. ubi haec ipsa fere omnia defenduntur,

est sermo. Quaedam tamen adhuc vetera ve- 27
tustate ipsa gratius nitent, quaedam etiam
necessario interim sumuntur, *nuncupare*, et
688 *fari*: multa alia etiam audentius inseri pos-
sunt; sed ita demum, si non appareat affecta-
tio: in quam mirifice Virgilius,

cujus quomodo aut immemor esse, aut auctoritatem defugere potuerit noster, mirum sane videri debet. An forte quod Crassi tempore tolerabatur, Quintiliani exolevisse plane dicemus? Vide et 1, 6, 40.

27. *etiam nec.* Turic. Flor. Camp. *esse n.* cum Goth. 2. Jens. et edd. ante Ald. exc. Tarv. *sumuntur, nuncupare.* Turic. Flor. Ambr. 1. Guelf. *s. enuncupare* cum Goth. 1. 2. Bodl. et edd. ante Ald. exc. Camp. qui nostrum, quod Leid. intulit, cum *emancipare* priores, Regio suadente. Ad *enunc.* rediit Obr. Hoc improbat recte Burm. testem adhibens Cic. l. modo c. et ostendens non potuisse desiderari haec verba in testamentis et in votis iis, quae voce non scripto fuerint concepta. Idem in altero verbo accedit Obr. contra libros scribenti *effari*, cujus sit usus in auguriis, ut pateat e Cic. ad Att. 13, 42. Serv. ad Aen. 3, 463. 6, 197. Addit Gesnerus Cic. De Legg. 2, 8. vide et Lexica. Sed non debebat ferri, quod per ἀσύνδετον subjiciuntur ista verborum exempla. Suspicor natum *enuncupare* ex *et nuncupare*, quod male fuerit scriptum pro *et n.* Mox in *fari* facile post *et* excidebat *ef.* *fari: multa.* Sic Turic. Flor. Guelf. cum Goth. 1. 2. Voss. 2. aliique et editi. Reliqui inserunt *et.* *audentius.* Sic Badius in priore ed. e conjectura. Reliqui *audientibus*, cui fulciendo Ald. addidit *grata*, quod est in omnibus post eum, neque tamen in ullo vetere neque scripto neque excuso. *quam.* Turic. *qua* et sic Ald. eoque posteriores ante Obr.

Virgilius. Turic. huic nomini subjicit *et* (sed a sec. manu) et sic Camp. Goth. cum edd. ante Leid. (quae ejus loco *est*) exc. Aldo.

27. *sumuntur, nuncupare.* cf. not. crit.

etiam audentius. Adverbium *audenter* satis frequens Tacito, et ejusdem originis nomina *audentior, audentia* usurpata nostro, Tacito, Plinio minori.

28 *Corinthiorum amator iste verborum,*
Thucydides Britannus, Atticae febres,
Tau Gallicum, min, al, spinae male illisit.
Ita omnia ista verba miscuit fratri.

28. *Corinthiorum.* Sic Codd. mei omnes et Burmanni, qui debebat et Bodl. ponere et Vall. accedunt Florent. et Ambr. 1. Eldikius in Suspicionibus conjicit *Homericorum* pro *Corinthiorum* p. 45. Frustra ille. *amator.* Flor. *amor.* *verborum, Thucyd.* Sic libri mei omnes ante Ald. qui cum reliquis edd. praeter Obr. interponit versum hunc: „Iste iste rhetor namque quatinus totus.“ Hunc e quo cujusque auctoritatis Codice Virgiliano protraxerit Pithoeus, ne apud Burmannum quidem in Anthol. proditum invenio. *Tau.* Goth. 2. *tam.* *min, al.* Turic. Flor. Guelf. Ambr. 1. Camp. cum Goth. 1. 2. Kapp. *ehim et.* Nostrum ab Obr. inde obtinet. *spinae.* Ambr. 1. *spinet.* *illisit.* Diremtim *illi sit* Ambr. 1. Guelf. Goth. (tac. Gesn.) Camp. cum Goth. 2. Quod et Alm. hujus rationis testem profert Burm., recedit omnis ejus scriptura, ab ipso quidem posita, a Turicensis. Sic enim: *Tau Gallicum et spinae illi sit.* (cf. §. 22. 36.) Posui hic equidem MSS. solorum scripturas, quo magis mihi caverem ab editorum levibus commentis.

28. *Corinthiorum — fratri.* Hujus integri epigrammatis ut sententia facile percipitur, ipsumque acumen prorsus admirabile apparet, ita singularum partium rationem reddere nemo adhuc potuit. Conjicitur dictum in C. Annium (sive, ut vult Casaub. ad Suet. Aug. c. 86. Annaeum; ibi enim ejusdem mentio ab Augusto facta tanquam cacozeli) Cimbrum, qui, orationis reconditae, verbisque insolentioribus refertae studiosus, simul invidiam sustinebat interemti veneno fratris. Hoc ipsum testatur Cicero loco, quem mox designat noster, Philipp. 11, 6. ubi ingeniosus est lusus in *Germano*, nomine et nationis et consanguinitatis. cf. similem apud Vellej. 2, 67, 4. ibique Ruhnk. (Sedulò disjungendus est *Annius* a *Tullio* Cimbro Caesaris interfectore, quem errorem ne summus quidem Hemsterhusius cavit ad Luciani Jud. vocal.) Hunc ipsum igitur, ut discimus Quintiliano indice, sale perfricuit Virgilius, alias cliens Pollionis, Antoniani, qualis

Cimber hic fuit, a quo fratrem necatum hoc 29

et Cimber fuit. Lepidissime autem colluvies illa et κυκεὼν verborum, in Cimbro rhetore notata, transfertur hic ad venenum, quod idem fratri bibendum dederat, nec facile acrius ἀπροσδόκητον potest concipi, quam quod dicitur fratri miscuisse *ista omnia — verba*. Ut hic positum est epigramma, levi et prope nulla varietate legitur in omnibus MSS. nec debet in tanta horum constantia ratio haberi numerosissimarum correctionum, quas certatim tentarunt VV. DD. velut Pithoeus, Jos. Scaliger, Salmasius, Turnebus, Sam. Petitus, Toupius, nimium sibi licere rati in poëmatio deposito quasi et relicto. Januam quidem huic mutandi intemperantiae aperuit Ausonius poëta, qui in lusu illo, quem inscripsit Grammaticomastiga, ea habet, quae ex hoc carmine desumta esse, dubitare plane non possimus. Ejus haec sunt verba: „Dic quid „significant catalecta Maro„nis? in his AL Celtarum „posuit, sequitur non luci„dius TAU, Et quod Ger„mano mistum male letife„rum MIN.“ Hinc illata sunt portenta illa MIN et AL, quorum quidem in MSS. nullum vestigium, nam TAU expressum in iisdem legitur. Cum autem hoc ipsum TAU vix sinat Ausonium disjungere a nostro epigrammate, majus tamen argumentum agnosco in illis: „*Germano* „mistum — letiferum.“ Illud memoriae lapsu accidisse suspicor, quod Pius citat versum Ausonii huno: „Scire „velim catalecta legens, quid „significet TAU.“ Neque enim iterum factam ab Ausonio hujus epigrammatis mentionem reperio. Confecta igitur res est, ante oculos habuisse Ausonium hoc ipsum, quod tractamus, carmen, unde oritur summa ejus in constituenda scriptura auctoritas. Sed ea ipsa Ausonii ratio non una premitur difficultate. „*Al* celticum“ memorat, nos habemus „*Tau* gallicum;“ subjectum priori *Al* dicit Ausonius *Tau;* nos ubi in prioribus ponamus *Al* locum reperimus nullum; *Min* quoque ultimam ut sedem occupet, nullis emendandi machinis contingit. At dicat aliquis, Ausonium, memoriter referentem, potuisse turbare ista; qua solutione, quamvis inviti, acquiescemus. *Corinthia* (nam aliquando ordienda est interpretatio, quae nunquam non erit inchoata) *verba* dicta ego censeo, cum Baptista Pio (vid. Lamp. Crit. Grut. P. 1. pag. 455.) ad similitudinem aeris Corinthii, quod in urbis incendio confluxisse, nota erat fabula. vid. Flor. 2, 16 extr. (item

Ciceronis dicto notatum est, *Germanum Cim-* 689

cf. nostr. 8, 2, 8.) Neque hinc me abducit Huschkius in Analectis p. 89. accipiens *Corinthiam* orationem, refertam soloecismis, quales commiserint Corinthiae mulieres, a Sophrone mimographo notatae. *Thucydides Britannus* rectissime illustratur a Gesnero, ut Cimber aut fuerit cum Caesare in Britannia, gente tum omnino barbara, aut de illa expeditione aliquid literis mandarit; eademque proinde forma *Thucydides Britannus* dictus sit, qua Trebatio suo ridiculam ICti Britannici, vel Samarobriviensis personam Cicero imponat Fam. 7, 11. *Thucydidios* hic cum contemtu appellat Cic. Orat. c. 9. Hic igitur voluit esse pressus, acer, *Thucydidis* instar; sed meram barbariem locutus est. Similiter in alia ratione Sallustius ille personatus Ciceronem dixit *Romulum Arpinatem* (9, 3, 89.), et ipse Tullius Pisonem *Epicurum ex hara productum*, ubi praeclaro nomini subjicitur appositum ignominiosum. *Febris*, frigidum nervisque carens dicendi genus designat, quod simul *Atticum* velit videri. Hoc, etsi per se satis apparet, tamen aliorum geminis locutionibus declarare parum datur, nisi quod apud Hesychium *ἠπίαλοι* dicuntur *οἱ ψυχροί*, et Phrynichus apud Athenaeum (p. 44. D.) Lamprum musicum increpat *Μουσῶν σκελετὸς, ἀηδόνων ἠπίαλον*, quem locum tractat Lessingius noster ille magnus (in vita Sophocl. p. 44 seqq.). Pluralis tamen, quo numero hic effertur ista appellatio, nemini placeat, unde VV. DD. devenerunt ad eam rationem, ut scriberent *Atticae febris*, vel *ἀττικὴ febris*, quorum alterum, ingeniosum sane, exemplo caret. *Tau gallicum* difficilius jam et impeditius, quam ut certi quid statuamus. Et quidem quod litera crucis figuram habet, (cf. Lucianum in Jud. Vocal. extr. p. Bip. 70. ibique notas) suadet maledictum interpretari haec, quasi *furciferum* dicat. *Gallicum* qua vi adjiciatur, longe minus apparet, quam in Thucydide *Britanno*. Nam quod Pius ait *Gallos* ad similitudinem literae *tau* cruces furcasve fabricasse, probationem dicti desidero. Firmant autem se invicem geographica haec (ut appellare lubet) epitheta, *Corinthia*, *Britannus*, *Attice*, *Gallicum*, quo minus eorum aliquod convelli et ab intemperantiore Critica obrui patiaris. *Gallicum* interim et ipsum ad barbariem exprobrandam traxerim; cujus significatio talis aptissima erat in homine Caesariano, qui, ut supra est

ber occidit. Nec minus noto Sallustius epigrammate incessitur,

Et verba antiqui multum furate Catonis,
Crispe, Jugurthinae conditor historiae.

dictum, potuit Gallias adiisse et qui nomine ipso *Cimbri* aliquid Gallicani indicabat. (cf. nos ad 6, 3, 38.) Quod tamen ad *tau* attinet, crucis similitudinem omittemus, si cum Scaligero ejus rationem accommodarimus ad illa *min* et *al*, quae corrupta putabat is ex *minio* et *allio*. Ingeniose quidem, sed auctoritate subnixus nulla, declamationem aliquam fingit summus literator, ubi qui allium debuerit miscere, *minium*, venenum ipsum, quoniam ex plumbo fit, intriverit, itemque alteram, in qua Themistocles proponatur, sanguine taurino ebibendo vitam finiens. (cf. Plut. in Themist. extr.) In his igitur scholasticis Cimbrum mutila et ad morem Ennianorum *gau* et *cael* contrita vocabula affectasse sumit, quae cum et ipsa respiciant veneficium, aptissima fuerint ad impetendum fratricidam. Remanent *spinae* (quas Scaliger tollit sane versum effingens huncce: *Tau Gallicum min ipsum* (pro Graeco ἴψον) *et al ei illisit*) probabili interpretationi repugnantes omni. Si quis dativum singularis accipiat et *spinam* dorsi, cui illiserit haecce C. Annius, quis, quaeso, unquam per illam partem aditum quaesivit veneno, nisi forte clystere perlui voluit frater Annii? Si inest maledictum huic quoque voci, plurali numero positae, quo tricae et asperitas orationis imputentur, novum hunc et repente oblatum usum loquendi agnoscere cogimur. Hanc quidem rationem alteri tamen praeferam et structuram iniri velim eam, qua soli ponantur nominativi, singula convicia continentes ii, quibus describatur ille rhetor nequam; deinde huic homini, ita notato, inclametur: *male illi sit, ita* (i. e. quia) — *miscuit*. Quanquam enim displicet is Scazontis rhythmus, quo non monosyllabum modo ponitur in fine (*sit*), nam hoc frequens quidem in voce *est*, sed penultima etiam fit ea syllaba, quae accentu careat (*illi*), cujus ego nullum exemplum recordor in hoc metro; tamen sententiae acumen praevalet, ut hunc naevum vel ignorasse, vel non curasse poëtam existimem. In extremo Virgilii versu melius fortasse legeris *iste* pro *ista*.

29. *Et verba.* Hic quidem Francius probandus videtur *O* reponens pro *Et*. Nisi forte

30 Odioſa cura. nam et cuilibet facilis, et hoc peſſima, quod rei ſtudioſus non verba rebus aptabit, ſed res extrinſecus arceſſet, quibus haec verba conveniant. Fingere, ut primo libro dixi, Graecis magis conceſſum eſt, qui ſonis etiam quibusdam et affectibus non dubitaverunt nomina aptare: non alia libertate, quam qua illi primi homines rebus appella-
31 tiones dederunt. Noſtri autem, in jungendo aut in derivando paulum aliquid auſi, vix in hoc ſatis recipiuntur. Nam memini juvenis

30. *et cuil.* Sic Turic. (a pr. manu) Flor. cum Goth. Voſſ. 2. Alm. Bip. Reliqui *eſt c.* Probavit tamen Geſnerus.

peſſima. Turic. Flor. (a ſec. manu uterque) Guelf. Camp. *peſſimum* cum Voſſ. 2. et edd. ante Ald.

arceſſet. Sic Turic. Flor. (a pr. manu uterque), ad cujus exemplum e conjectura ſcripſi *aptabit.* Reliqui *aptavit, arceſſit.* *qua.* Turic. Flor. Guelf. Camp. omittunt *qua* cum Goth. Voſſ. 2. et edd. ante Ald. Inſeruit Regius.

31. *aut in deriv.* Sic Turic. Flor. Camp. cum Jenſ. (tac. Geſn.) et edd. ante Baſil. Reliqui omittunt *in.* cf. 6, 3, 32.

ex medio epigrammate partem excerpſit Fabius. „In „diſticho *multum* adverbium „ſignificat *abunde, copioſe.*“ Badius.

30. *Odioſa.* cf. 1, 6, 19.

rei. Veriſſime Geſnerus conjicit *ejus.*

primo libro. 1, 5, 70 ſeq.

non alia — quam qua. cf. 5, 12, 17.

31. *in derivando.* Sic uſurpatum *derivandi* verbum habes et 1, 6, 38. aliter quidem 3, 7, 25. Suſpicor autem proxima ſic a Qu. ſcripta: „Noſtri *aut* jungendo aut de„rivando.“

memini juvenis. Haeret Rollinus in locutione paulo audaciore pro eo quod erat dicendum: *mem. me juvene,* nec ſufficiunt molliendae huic rationi exempla a Burmanno poſita, *audiebam puer,* vel *juvenis audivi.* Sed veriſſime monet Buttmannus in ipſo praeteriti uſu (*memini*) cui plerumque adjungitur infinitivi praeſens, ineſſe ali-

admodum inter Pomponium ac Senecam etiam praefationibus esse tractatum, an *gradus eliminat*, in Tragoedia, dici oportuisset.

ac Senecam. Sic Turic. Flor. Reliqui *et S.*
eliminat, in Trag. Turic. Flor. Guelf. *eliminatum tr.* A Gryphio demum inde post *elim.* inserunt *apud Accium.* Codd. haec omittunt, velut Goth. Voss. 2. Bodl. Alm.

quod semen hujus structurae. *Memini* enim esse fere: *mente concepi.* Et adest usus similis Platonis Charm. p. 156. a. μέμνημαι — παῖς ὢν Κριτίᾳ τῷδε ξυνόντα σε. ubi vid. Heindorf. p. 64. Ipsum suum Ciceronem imitatus videri potest noster, cujus locum monstravit mihi meus Heindorfius de Senect. c. 9. „Metellum — memini puer — „bonis esse viribus."

Pomponium. Hic procul dubio est L. Pomponius Secundus vir civilis et poëta tragicus, quare Plinius H. N. 7, 19. appellat eum poëtam Consularem. Quando autem consulatum gesserit, difficilius dictu. Nam quod Tac. Annal. 2, 41. hunc accipiunt, error est, cum a Dione et in Fastis referatur L. Pomponius Flaccus. Qui autem Dioni est Consul A. U. C. 794. lib. 59. extr. (identidem Caligulae pedes exosculans) potuit esse nostri frater Quintus, qualem exhibet Almel. in fastis, quo quidem auctore nescio. Poëtam tragicum celebrem testantur noster 10, 1, 98. Plin. Epist. 7, 17. Tac. Annal. 12, 28. Dial. de Orr. c. 13. Quibus hoc *praefationibus* quaesitum fuerit, scriptis et in fronte cujusdam tragoediae positis an in sermone communi habitis (velut est 2, 21, 20.), non ego dixerim; *etiam* tamen addi videtur, ne quis credat hoc, quod juvenis Qu. audierit, familiari modo sermone agitatum. Senecam hic rhetorem, quocum disputaverit Pomponius, minus agnoscendum censeo, quam tragoediarum scriptorem, nisi forte idem est. *Grammaticum* autem quis veterum appellarit Pomponium, adhuc quaero et gratis sumtum ab interpretibus credo.

gradus eliminat. Ipsum hoc *eliminandi* verbum ex *Pomponio* profert Nonius Marcellus c. 1. §. 179. Sed est ille haud dubie L. Pomponius Bononiensis, Atellanarum scriptor, circa Mariana tempora nobilis, cujus ex plurimis fabulis fragmenta ponit Nonius. De verbo ipso, quo inter priscos non unus

At veteres ne *expectorat* quidem timuerunt.
32 Et ſane ejusdem notae eſt, *exanimat*. At in tractu et declinatione talia ſunt, qualia apud Ciceronem *beatitas* et *beatitudo*: quae dura quidem ſentit eſſe, verumtamen uſu putat poſſe molliri. Nec a verbis modo, ſed a nominibus quoque, derivata ſunt quaedam, ut a Cicerone *Sullaturit*, et ab Aſinio *Fimbria-*
33 *tum* et *Figulatum*. Multa ex Graeco formata

notae. Turic. Flor. Guelf. Jenſ. (tac. Geſn.) *nocte*. *exanimat*. Turic. Flor. Guelf. *examinata*. Bodl. *exanimata*. Camp. *examinat* cum edd. ante Gryph. exc. Tarv.

32. *tractu*. Guelf. Camp. *tractatu* cum Vall. Ald. *tracta* Jenſ. Loc. Ruſc. *a verbis*. Turic. Flor. Guelf. omittunt *a*. *Sullaturit, et ab Aſinio*. Turic. Flor. (niſi quod hic *ſenio*) Guelf. *ſullatur ita ſinio*. Camp. *ſyllabatum ita ab Aſinio*. Goth. Voſſ. 2. *ſyllatum ita Aſinio*. Jenſ. *ſullatum et Aſinio* cum edd. ante Ald. exc. Tarv. qui *ſullatum ita ab Aſinio*. Mox Ald. *ſubuculatum ita ab Aſ.* quod repetierunt aliquot editi. Miror hisce conjecturarum ſordibus quidquam tributum a Burm. et Geſnero. Receptam noſtram ipſam eſſe in vett. apparet, quae ut melius procedat, malim legi: *ut Ciceroni Sullaturit, Aſinio*.

Fimbriatum et Figulatum. Sic Turic. Flor. Camp. cum Alm. Bodl. Andr. Vall. (a ſec. manu) Bad. ſec. Baſil. *fimbriatum fibulatum* Guelf. cum Goth. Voſſ. 2. et edd. ante Stoer. niſi quod inſerunt *et*, Jenſ. autem *fibulatum*. Reliqui *Fimbriaturit et Figulaturit*.

delectatur, ut et protinus ſubjectis, videnda Lexica. *Gradus* hic eſſe *greſſus* facile ſumitur.

32. *At in tractu*. Praeſtare cenſeo ſi ſcribatur *Et*, quamvis geminato ejusdem conjunctionis uſu. *tractum* memente Geſnero *tractationem* dicit Cic. Partit. c. 5.

dura qu. ſentit eſſe. cf. 1, 5, 72.

Sullaturit. cf. 8, 6, 32. Ciceronis locus eſt ad Attic. 9, 10.

Fimbriatum et Figulatum. Poſterius plane cenſeo uſurpatum ab Aſinio Pollione in cauſa Urbiniana (7, 2, 26.)

nova, ac plurima a Sergio Flavio, quorum dura quaedam admodum videntur, ut *ens*, et *essentia:* quae cur tantopere aspernemur,

33. *Flavio, quorum d.* Turic. Flor. *fravio q. d.* sed a sec. ille manu *fravio quoque d.* Guelf. *fravio dura quoque.* Camp. *Fl. quoque d.* Jens. *Flavioque d.* cum edd. ante Basil. nisi quod Tarv. Ald. Bad. inserunt *quorum.*

quaedam admodum. Turic. Flor. Guelf. Camp. *quemadmodum* cum edd. ante Ald. *ut ens.* Turic. Flor. (sed hic *que* enclitice) *ut quae e.* a sec. manu *utraque e.* et sic Guelf. Camp. cum edd. ante Ald. nisi quod Tarv. *ut enim.* Goth. *utquens.* Voss. 2. *ut quem et.* Vall. *utique ens.*

essentia. Turic. a sec. manu *entia* et sic edd. ante Ald. exc. Camp. Tarv. Totus hic sensus nec ad MSS. accommodate, nec latine satis elatus videtur. Illud *quae* ante *cur,* per quod inducitur sententia proximae repugnans, valde displicet. Quod est in Vall. *utique*, expuncto eodem, de quo dixi, *quae,* fortasse molliorem reddat structuram; modo docueris *utique* sic usurpari, ut praeter asseverationem insit aliqua oppositio, valens *tamen.* Tum colo incidemus post *videntur.*

ubi dixerit *Sosipatrum* illum servum repente nobis esse *Figulatum* i. e. Clusinium Figulum factum. *Fimbriatum* quem, quave occasione, appellarit, nullam conjiciendi ansam video. Notissimus est C. Flavius Fimbria, Cinnae satelles, de quo ab auctoribus prodita exhibet Freinshemius in Liviani operis lib. 82 et seq. In utroque autem vocabulo accusativus casus quare sit positus, minus apparet, cum tamen neutrum genus accipere etiam sit alienius. An forte accipiemus impersonale verbum tempore praeterito, ut aliquid fuerit a quibusdam *Fimbriatum* et *Figulatum?*

33. *a Sergio Flavio.* Probe excussis omnibus qui ad auctorem harum vocum, *ens et essentia*, spectant locis, jam persuasum habeo, in nostro quoque legendum esse: *Verginio Flavo.* cf. 7, 4, 40 not. crit. Facilis erat lapsus, ut librarii a *Verginio* per compendia scripto devenirent ad *Sergio. Ac,* quod est ante *plurima,* epexegeticum est, pro *et quidem.* cf. Drakenb. ad Liv. 38, 39, 5.

quaedam admodum. vid. not. crit. De re ipsa cf. 2, 14, 2.

nihil video, nisi quod iniqui judices adver- 691
sus nos sumus, ideoque paupertate sermonis
34 laboramus. Quaedam tamen perdurant. Nam
et, quae vetera nunc sunt, fuerunt olim
nova, et quaedam in usu perquam recentia,
ut Messala primus *reatum*, *munerarium* Augustus primus, dixerunt. *Piraticam* quoque, ut *musicam fabricam*, dici adhuc dubi-

judices. Flor. (a pr. manu) *viderit.*

34. *recentia.* Guelf. Camp. *recenti* cum Goth. Voss. 2. Ex Alm. affertur *recenti aut*, origo erroris. *munerarium.* Turic. Flor. *numeralium* cum Alm. *numerabilium* Guelf. *numerarium* Jens. (tac. Gesn.) cum edd. posterioribus ante Ald. *dixerunt. Piraticam.* Inserunt Turic. Flor. Guelf. Camp. *reatum nemo ante Messalam*, *munerarium* (suam quisque scripturam) *nemo ante Augustum dixerat* cum Alm. Voss. 2. et edd. ante Gryph. quae, tanquam glossam, jam Regius proscripsit et margini assignavit. Gesnerus nostra *ut Mess. — dixerunt* aliena potius censet. Legitur quidem pro *dixerunt* in Flor. (a pr. manu) *dixit*, in Camp. *dixerit*, in Goth. (err. Gesn.) Voss. 2. pro *prim. dix.* haec *primo dixit*, unde facilius efficias marginalem glossam *ut Mess. — dixerit.* Sed bonorum librorum ratio plane digna est Quintiliano *reatum*, *munerarium* per chiasmum, *dixerunt* plurali numero post *Augustus primus*, ut nulla hic de ipsius manu sit dubitatio. Parenthesis illa extolitur sane et nitescit Campani (sed solius) transpositione: *tamen nemo ante Messalam reatum*, *munerarium nemo ante Augustum dixerat.* Verum hoc non sufficit ad perferendam eam. *music.. fabricam.* Copula *et* a Jensio demum inseritur et posterioribus, scripto quidem nullo.

34. *Nam et, quae vetera nunc.* cf. 8, 2, 4. 5.

Piraticam. Succurrit hoc a Quintiliano, diligente Ciceronis lectore, proditum χρίσει Marclandi et Wolfii, qui stilo censorio confodiunt eam orationem, Ciceronis vulgo habitam, in qua legitur haec ipsa vox, *Post reditum in Sen.* c. 5. Trogus Pompejus in Augusti tempora cadens quod usus fuerit vocabulo (Justin. 8, 3.) non est cur miremur. Noster et ipse securus usurpavit 3, 8, 14.

tabant mei praeceptores. *Favorem*, et *urbanum*, Cicero nova credit. Nam et in epistola ad Brutum, *Eum*, inquit, *amorem*, *et eum (ut hoc verbo utar) favorem in consilium advocabo.* Et ad Appium Pulchrum, *Te* 35
hominem, non solum sapientem, verum etiam
692 *(ut nunc loquimur) urbanum.* Idem putat a Terentio primum dictum esse *obsequium*. Caecilius a Sisenna, *Albenti coelo*. *Cervi-*

35. *loquimur.* Sic Turic. Flor. Guelf. Camp. cum Goth. Alm. Voss. 2. Basil. Obr. et libris Ciceronianis. Reliqui *loquuntur.* *putat a Terentio.* Turic. *putant erentio.* a sec. manu *putant a Terentio* et sic Camp. cum edd. ante Bad. Mox Camp. *primo* fortasse melius. Flor. *putant terentio.* sec. manus inserit *et.* *Caecilius.* Turic. *cincilius.* Mire, neque enim *Quintilius* congruat.

a Sisenna. Sic Turic. Flor. (a pr. manu uterque) cum Alm. Voss. 2. Goth. Reliqui *ad Sisennam.* Nostrum probavit jam Schneiderus in Epistola ad Langerum p. 41.

Cicero — credit. Malim *credidit.* „Alterius" [*urbani*] „exemplum affert ex „epistola ad Brutum, quae „non extat" (cf. §. 6.) „alterius" [*favoris*] „ex epistola 8. ad Appium Pulcrum, „quae habetur l. 3. ad Famil. „Addo ego Quintiliano ex Cicerone pro Sextio num. 115. „locum insignem, unde constet quoque *favorem* tum „vocabulum novum fuisse. „*Qui rumore et, ut ipsi loquuntur, favore populi tenetur et ducitur.* Alias illa „voce usus tantummodo semel Cic. Orat. pro Roscio „Com. 29. *Quam enim rem — „et quem favorem secum in „scenam detulit Panurgus.*" Vavassor de vi et usu quorund. verbb. citante Burmanno, qui recte monet, postremo loco proprie dictum, quoniam vox scenae fuerit.

35. *a Terentio.* vid. Laelium Cic. c. 24. De vocabulo ipso consule Lexica.

Caecilius a Sisenna. Observavit hoc procul dubio Caecilius rhetor (cf. 3, 1, 16.) in historiarum scriptore Sisenna (1, 5, 13.). Mox ab ipso Caesare hoc usurpatum docent Lexica, quae et sequente exemplo consulenda. Forcellinus *albescente coelo*

cem videtur Hortensius primus dixisse. nam veteres pluraliter appellant. Audendum itaque. Neque enim accedo Celso, qui ab ora-
36 tore verba fingi vetat. Nam, cum sint eorum alia (ut dicit Cicero) *nativa*, id est, *quae significata sunt primo sensu*: alia *reperta*, quae ex his facta sunt: ut jam nobis ponere alia, quam quae illi rudes homines

appellant. Sic Turic. Flor. Guelf. cum Goth. Alm. Voss. 2. et edd. ante Ald. exc. Camp. Tarv. Reliqui *appellabant.*

36. *alia (ut dicit Cic.) nat.* Turic. Flor. *alii audicit Cicerona n.* (*na* quidem a Flor. abest) a sec. manu pro *audicit* iidem *avidi.* Obr. *a. judicio Ciceronis n.* male.

significata sunt — facta sunt: ut jam. Turic. Flor. Guelf. Camp. omittunt *sunt — facta* cum Goth. Alm. Voss. 2. Nostra inserit primus Jens.; unde, velim discere, nam *primo* non est apud Ciceronem. *alia, quam quae.* Turic. Guelf. Camp. *aliqua quod* cum Goth. Voss. 2. (Alm. *aliq quam quae.* cf. §. 28. 41.) Mox Jens. *aliqua quae* (et sic Flor. qui a pr. manu *aliqua quam*) cum edd. ante Gryph. nisi quod quaedam *aliquam.*

designat in Pandectis 28, 2, 25, ut appareat etiam communis esse factum sermonis, unde exierunt Italorum *alba* et Gallorum *aube.* *Albente* autem vel contra libros scribendum.

Hortensius primus. cf. Varron. de L. L. p. Bip. 107. 180.

36. *dicit Cicero.* Partitt. c. 5. *primo sensu significantur* (sic enim intellectum existimo a Fabio, sive de suo addidit *primo* sive apud ipsum Ciceronem legit, ut esset pronomen pertinens ad *sensum*, non adverbium ad *significata*, qualis est Gesneri interpretatio) ea, quae accipiunt illud nomen, quod primus quo percipiuntur sensus suadet. „quae indicata et suppedi-„tata sunt per sensum sc. re-„rum, de quibus proprie di-„cuntur, facta ex sensu." Ernestus ad loc. Cic.

ut jam. Haec duo junctim esse pro *quamvis* erudite observat post alios Burmannus. cf. Drakenb. ad Liv. 38, 46, 3.

primique fecerunt, fas non ſit; at *derivare*, *flectere*, *conjungere*, quod natis poſtea con-
693 ceſſum eſt, quando deſiit licere? Et, ſi quid 37
periculoſius finxiſſe videbimur, quibusdam remediis praemuniendum eſt, *Ut ita dicam; Si licet dicere; Quodam modo; Permittite mihi ſic uti.* Quod idem etiam in iis, quae licentius translata erunt, proderit, quae non tuto dici poſſunt. In quo non falli judicium noſtrum, ſolicitudine ipſa manifeſtum erit. Qua de re Graecum illud elegantiſſimum eſt, quo praecipitur, προεπιπλήσσειν τῇ ὑπερβολῇ.
Translata probari, niſi in contextu ſermonis, 38

37. *Quod idem.* Turic. Camp. *quidem.* Guelf. *quidam.* Goth. (tac. Geſn.) *quaedam* cum Voſſ. 2. *quae non — poſſunt.* Turic. Flor. Guelf. *q. n. t. d. poteſt.* Fateor hanc appendiculam valde mihi ſordere. Quapropter adjuvante iſto *poteſt* et ex *quae non* effecto *quoniam* ſic jungam ſequenti ſententiae, quae et ipſa ſeorſim poſita diſplicet: *quoniam tuto dici poteſt, in quo — manifeſtum erit.* Etiam modo pro *proderit* Guelf. Camp. *proderunt* cum Goth. prava pluralis continuatione. *Graec. illud.* Sic (modo recte inſpexerim) Ambr. 1. *G. erit* Turic. Flor. Guelf. Camp. cum Goth. Reliqui *G. erit illud.* *eleg. eſt, quo.* Sic Turic. (a pr. manu) Ambr. 1. *eleg. eſſe q.* Flor. Reliqui omittunt *eſt.* *praecipitur, προεπ.* Sic Turic. (a pr. manu) Florent. cum Goth. Bip. Reliqui inſerunt *ita*, quaedam *illa*. A ſec. Turic. manu π graeci verbi mutatur in illud ipſum *ita*.

37. *periculoſius.* cf. 8, 2, 20.

licentius translata. Ablegant ad Cic. de Or. 3, 41. Longin. 32, 3. ibique Tollium p. 173.

quae non — poſſunt. vid. not. crit.

προεπιπλήσσειν. Vid. Ariſtot. Rhet. 3, 7, 9. quem locum ita legendum cenſeo: Ἄκος δ' ἐπὶ πάσῃ ὑπερβολῇ τὸ θρυλλούμενον (hoc apparet quare *Graecum* modo appellarit noſter, nullo ſubjecto auctore) δεῖν αὐτὸν αὑτῷ προεπ-

non possunt. Itaque de singulis verbis satis dictum, quae, ut alio loco ostendi, per se nullam virtutem habent. Sed ne inornata sunt quidem, nisi cum sunt infra rei, de qua loquendum est, dignitatem: excepto, si ob-
39 scena nudis nominibus enuncientur. Quod viderint, qui non putant esse vitanda, quia nec sit vox ulla natura turpis, et, si qua est rei deformitas, alia quoque appellatione quacunque ad intellectum eundem nihilominus

38. *loco.* Turic. (a pr. manu) Flor. omittit cum Alm. *inornata sunt.* Turic. Flor. Ambr. 1. Guelf. Camp. inserunt *quae* cum Goth. Voss. 2. et edd. ante Ald. Abesse a quibusdam exemplaribus testatur Regius. Turic. Flor. Guelf. Camp. etiam *inordinata* cum Alm.

πιπλήττειν (apud Buhlium ipsum adhuc vitiose legitur προσεπιπλ.). Praepositionem recte in Qu. tuentur vetustissimi quique MSS. quorum Florentinus satis emendate profert Graeca haec. Illud magis anceps, an debuerit σσ scribi pro ττ. Cf. Vaterus V. C. ad loc. Arist. p. 156.

38. *alio loco.* 1, 5, 3.

Sed ne inornata. Ut virtutem singulis verbis non concesserat, ita vicissim deforme quidquam iis inesse negat, ut *ne — quidem* valeat *etiam*, nihil amplius. Vitiositatis enim significatus est *inornato.* cf. §. 15. 58.

39. *quia nec sit — et perveniat.* Est haec ratio Stoicorum aliorumque philosophorum, quibus omnino iniquiorem cognovimus nostrum, sive eos insectando demeretur Domitianum suum (cf. 1 Pro. 15.) sive, id quod magis consentaneum, indignatur Graeculorum sui temporis impudentem et stultam loquentiam. Inde est etiam quod mox *Romanum* appellat *pudorem*, seque *talibus* (hominibus, masculinum enim accipiendum) *respondisse* i. e. in ordinem eos redegisse, testatur. *nec* autem atque *et* se invicem respiciunt. Decretum illud *vox nulla turpis natura*, est Brysonis apud Aristot. Rhet. 3, 2, 13. *Perveniatur* ut legamus non est necesse. Intelligitur bene *vox* ipsa.

perveniat. Ego romani pudoris more contentus, ut jam respondi talibus, verecundiam silentio vindicabo. Jam hinc igitur ad ratio- 40
nem sermonis conjuncti transeamus. Cujus ornatus in haec duo prima dividitur, quam concipiamus elocutionem, quo modo effera-
694 mus. Nam primum est, ut liqueat, augere quid velimus, an minuere; concitate dicere, an moderate; laete, an severe; abundanter, an presse; aspere, an leniter; magnifice, an subtiliter; graviter, an urbane. Tum, quo 41
translationis genere, quibus figuris, qualibus sententiis, quomodo, qua postremo collocatione id, quod intendimus, efficere possimus. Ceterum dicturus, quibus ornetur oratio, prius ea, quae sunt huic contraria laudi, attingam: nam *prima virtus est, vitio carere.* Igitur ante omnia ne speremus or- 42
natam orationem fore, quae probabilis non

40. *rat. serm. conj.* Sic Turic. Flor. Guelf. Camp. cum Goth. (tac. Gesn.) *c. ad r. s.* Jens. cum edd. ante B. Reliqui *c. s. r.* *liqueat.* Turic. Flor. Guelf. Camp. *liceat* cum Goth. cf. 5, 10, 14.

41. *possimus.* Turic. *possunt,* a sec. manu *possit* et sic Guelf. Camp. Flor. (a pr. manu) *possit,* quod ex Alm. affertur (cf. 36. 81.).

Romani pudoris. „*Romanum* pudorem" bene illustrat Petrus Paullus Justus in Specimine Observv. Criticarum (Viennae 1765. 4.) p. 63. initio carminum Priapeorum, ubi est *Latium supercilium,* quod ponere jubetur lecturus illos lusus.

40. *in haec duo prima.* Recte Capperonnerius confert §. 6. „*primi* sunt gradus."

41. *prima virtus — carere.* Fortasse adumbravit Horatianum versum Epist. 1, 1, 41.

erit. *Probabile* autem Cicero id genus dicit, quod non plus minusve eſt, quam decet. Non, quia comi expolirique non debeat (nam et haec ornatus pars eſt): ſed, quia
43 vitium eſt ubique, quod nimium eſt. Itaque vult eſſe *auctoritatem in verbis*, *ſententias vel graves*, *vel aptas opinionibus hominum ac moribus*. His enim ſalvis licet aſſumere ea, quibus illuſtrem fieri orationem putat, *delecta*, *translata*, *ſuperlata*, *ad nomen adjuncta*, *duplicia*, *et idem ſignificantia*, *ab ipſa actione*

42. *non — decet.* Turic. *n. minus eſt dicunt*, a ſec. manu *n. p. m. v. e. q. dicit* et ſic Guelf. Camp. cum Goth. Voſſ. 2. Vall. et edd. ante Bad. Flor. *non minus eſt dicturus*, a ſec. manu *non plus minusve quam dicitur.* Repoſuit noſtrum Regius. Ald. *dicet* per ſphalma, ſuſpicor.

43. *vult.* Turic. Flor. *vobis.* Ille a ſec. manu *in vobis.* Guelf. Camp. *in nobis* cum edd. ante Ald. Sed Badius pr. *vult* repoſito, tamen retinet *in nobis*, male.

auctoritatem in verbis. Sic Turic. Flor. Guelf. Camp. cum Goth. Voſſ. 2. et edd. ante Baſil. Reliqui inſerunt *et pondus* ex Cicerone. *delecta.* Turic. Flor. *delectat* cum Goth. Voſſ. 2. Reliqui ante Geſn. *delectant;* veriſſima a. ipſo emendatio ex Cicerone repoſita. *ſuperlata.* Turic. Flor. Guelf. Camp. *ſupralata* cum Goth. et edd. ante Gryph. *duplicia.* Gryph. et poſteriores ante Obr. *duplicata.* *ab ipſa actione.* Haec omittunt Turic. Flor. Guelf.

42. *Cicer. — dicit.* Partitt. c. 6.

ubique. Convenientius videtur *utique*, quanquam Almelov. citat Senecam de tranq. vitae c. 9. „vitium „eſt *ubique* quod nimium eſt." Sed ibi luxus librorum comendorum opponitur alter.

ſupellectilis pretioſae. cf. 3, 8, 6.

43. *duplicia, et idem ſignificantia.* Diſplicet hoc uno loco poſita copula *et*, quae apud ipſum quidem Ciceronem ſingulis vocabulis inſeritur. An hoc corruptum ex Ciceroniano *duplicata?* nam ſic apud ipſum pro *duplicia.*

atque ab imitatione rerum non abhorrentia.
Sed, quoniam vitia prius demonstrare aggressi 44
695 sumus, vel hoc vitium sit, quod κακέμφατον vocatur: *sive* mala consuetudine in obscenum intellectum sermo detortus est, ut *ductare exercitus*, et *patrare bellum*, apud Sallustium dicta sancte et antique, ridentibus, si diis placet; quam culpam non scribentium
696 quidem judicô, sed legentium; tamen vi- 45
tanda, quatenus verba honesta moribus per-

Camp. cum Alm. Goth. Voss. 2. et edd. ante Gryph. *ab* ante *imit.* omittunt Turic. Flor. (*hic imitationem*) Guelf. Alm.

44. *demonstrare* — κακέμφατον. Haec absunt a Turic. Guelf. Camp. ut et Alm. In Flor. item desiderantur, sed in margine sunt ascripta manu recentiore. Si quid vidi, in Ambr. 1. haec ipsa leguntur. κακέμφατον. Haec scriptura ex vetustissimorum per totum Qu. hisce: *cacenfaton, cacenphaton, cacephaton*, κακέφατον recte eruitur, quare eam praeferendam duxi alteri κακόφατον, quod nusquam apparet in MSS. Primam illam rationem duplicem latt. litt. (etsi nec semper) habent Turic. Flor. Ambr. 1. Est ubi κακόν τι ἐμφαίνεται. *vocatur.* Turic. Guelf. *vocantur.* Camp. *notantur.* *ridentibus, si.* Sic Turic. Flor. Guelf. Camp. cum Goth. Voss. 2. Alm. et edd. ante Ald. qui praeeunte Regio *ridentur a nobis, si*, obtemperantibus reliquis.

44. *apud Sallustium.* Catil. 13. Jugurth. 17. 34. 66. (Telleri.) De horum verborum significatu exponere non attinet, cum ea causa jam pridem acta sit et in Lexica relata.

ut — ridentibus. Structuram sic expedio: *in obscenum intellectum sermo detortus est velut iis qui rident (si diis placet*, nam indignatur Sallustium ab istis homuncionibus rideri) *locutiones ab ipso sancte et antique usurpatas.*

45. *vitanda.* Haec cum sit constans librorum omnium scriptura, nec a quoquam sollicitata, sensum turbat tamen. Neque enim, in quo acquievisse videntur lectores, licet participium referre ad exem-

didimus, et vincentibus etiam vitiis cedendum est: *sive* junctura deformiter sonat, ut, si *cum hominibus notis loqui* nos dicimus, nisi hoc ipsum *hominibus* medium sit, in praefanda videmur incidere; quia ultima prioris syllabae litera, quae exprimi, nisi labris coeuntibus, non potest, aut intersistere nos indecentissime cogit, aut continuata cum insequente,
46 in naturam ejus corrumpitur. Aliae conjunctiones aliquid simile faciunt, quas per-

45. *vincentibus.* Sic Turic. Flor. cum Alm. Reliqui *evincentibus.* *notis* — *hominibus.* Omittunt haec Turic. Guelf. Sola *nisi hoc* Camp. cum Goth. Voss. 2.

praefanda. Sic et Turic. Guelf. Camp. cum Goth. Alm. Voss. Obr. Gesn. Bip. Reliqui *praefata*, quod non debebat tueri Burmannus nec accipere pro *ante dictis.*

prior. syllab. lit. Turic. Guelf. Camp. Goth. (tac. Gesn.) *p. syllabae literae* cum Voss. 2. *p. ultimae syllabae litteraeque e. n. l. coentibus* (a sec. manu *coeuntibus*) Flor.

cogit, aut continuata. Turic. Flor. *ut non cogita*, ille a sec. manu *ut non cogitata*, et sic Guelf. Camp. cum Goth. Voss. 2. Alm. Mox Jens. *cogit aut non cogitata* cum edd. ante Ald. qui Regianam emendationem dedit.

naturam. Turic. Flor. Guelf. Camp. *natura* cum Goth. Voss. 2. et edd. ante Bad.

46. *Aliae.* Turic. Guelf. Camp. *aliquae* cum Goth. Voss. 2. Bodl. Andr. *aliaeque* Flor. Jens. cum edd. ante

pla illa *ductandi*, *patrandi* (neutro genere, numero plurali). Nisi velis subaudire *est* referens ad *culpam* (quod durum sane), reponemus *vitandam.* Mox pro *etiam vitiis* malim *jam v.*

cum hominibus notis. Hoc quid sit etiam Cicero aperit in Oratore c. 45. cf. nostr. 9, 4, 33.

in praefanda. „Quibus *honor praefandus* sit, ut Plin. „H. N. 7, 51. 5, 52. inter „*signa letalia* refertur *praefandi humoris e corpore* „*effluvium.*" Gesnerus.

continuata — *corrumpitur.* Hoc est oratione nitorem dare vilibus et minutis. Simile quid 1, 7, 11.

46. *conjunctiones.* Cave hic

ſequi longum eſt, in eo vitio, quod vitandum dicimus, commorantes. Sed *diviſio* quoque affert eandem injuriam pudori, ut, ſi *intercapedinis* nominativo caſu quis utatur. Nec ſcripto modo id accidit, ſed etiam ſenſu 47
plerique obſcene intelligere, niſi caveris, cu-
697 piunt (ut apud Ovidium, *Quaeque latent*

Stoer. Malim *aliae quoque*, ſi, quod unum facere Gothanum video, mox poſt *diviſio* abjiciatur *quoque*.

dicimus. Turic. Flor. Guelf. Camp. *ſcimus* cum Goth. Voſſ. 2.

grammaticum accipias vocabulum; ſunt rationes conjungendi verba. Ejus generis autem velut Dorica caſtra, de quibus vide Servium ad Georg. 2, 13. Aeneïd. 2, 27.

diviſio quoque. In hoc ipſo vocabulo an ejusmodi quid deſignare voluerit noſter merito quaeritur, quoniam *viſio* ſane eſt verbum turpiculum, et Cicero ad Paetum Famil. 9, 22. haec habet: „Quid „enim? non honeſtum verbum eſt *diviſio?* At ineſt „obſcenum, cui reſpondet „*intercapedo*." Voluiſſe igitur hoc Quintilianum cenſeo cum Geſnero contra Chriſtium in Noctibus Acadd. p. 112 ſeqq. Sed quamvis latenter extulit, quod non niſi gnaris jam antea patere cupiebat.

47. *ut apud Ovidium — putat*. Metamorph. 1, 502. Eſt tamen ibi „*Si qua* lateut." Qui hoc Ovidianum exempli cauſa poſitum exiſtiment, ſicuti mox Virgilianum, longe profecto aberrent (quorum eſt Gedoynus), nec dubito quin omnes ita ceperint). Neque enim quidquam occultae obſcenitatis ineſt. Sed comparat Fabius lectores, qui reconditam aliquam in ſanctiſſimis nequitiam deprehendere ament, ei, qui apud Ovidium meliora putet, quae lateant. Hoc etſi non ſit ſine acumine, tamen magis conveniat, ſi ſupervacua aliqua et prava notetur diligentia, nonniſi in abſtruſis et a communi intelligentia remotis acquieſcens. Jam vero corrumpi hoc interjecto ſtructuram noſtram nemo neget, cum alioqui facillime decurrat: „intelligere — cupiunt — et — „rapere." Accedit quod foeda ineſt iteratio in hisce „apud „Ovidium — putat — apud „Virgilium putat." Novi equidem ſcriptorem meum

meliora putat) et ex verbis, quae longissime ab obscenitate absunt, occasionem turpitudinis rapere. Siquidem Cellus κακέμφατον apud Virgilium putat,

Incipiunt agitata tumescere.

48 quod si recipias, nihil loqui tutum est. Deformitati proximum est *humilitatis vitium*, ταπείνωσιν vocant, qua rei magnitudo vel dignitas minuitur: ut, *Saxea est verruca in*

47. *putat.* Turic. *putant.* Jens. (tac. Gesn.) *puta* cum edd. ante Ald. Regius corrigi volebat *puto.* *et ex.* Sic Ambr. 1. et sec. quoque Florent. manus. Reliqui mei (de Goth. Jens. tac. Gesn.) ante Bad. omittunt copulam. Mox omnes e Regii conjectura *ac ex.* cf. 5, 2, 3. Sic et §. 74. *ac* pro *atque* Goth. deterior codex (tac. Gesn.).

48. *Saxea.* Turic. Flor. Guelf. Camp. *ex ea* cum edd. ante Ald. *ea* Goth. cum Voss. 2. Sed Flor. a sec. manu

repetendis iisdem vocabulis nimium sibi indulgentem (cf. 1, 8. 13. 6, 13. 38. sed vide et mox §. 51.); sed haec quidem infra ipsum est socordia. Caret insuper elegantia, quod versus ex poëtis petiti tantulo intervallo continuantur, nequaquam pertinentes illi ad unius praecepti exemplum. Denique si id quod posui, dicturus erat, scripsisset tale quid fere: „ut *illo* apud „Ov.“ sive „similes *illi* qui „apud Ov.“ Quae cum ita sint, glossam judico haec quae uncis inclusi, non quidem criticis (quos nullos usquam posui) sed interim rhetoricis, ut ruenti structurae aliquatenus subvenirem. Huic autem satis scite peperoit interpres Gedoynus, omittens Ovidiana juxta et Virgiliana et in notas conjiciens, sed priorum ne vestigium quidem ullum relinquens. Qui allevit ista, intempestive eruditus, visus est sibi profecto exemplum afferre rei ipsius, in qua docenda versatur Fabius.

apud Virgilium. Georg. 1, 357.

48. *Saxea — vertice.* cf. Gell. 3, 7. ex originibus Catonis „ad *verrucam* illam „(sic enim M. Cato locum edi- „tum asperumque appellat) „ire jubeas.“ et mox „sed

ſummo montis vertice. Cui natura contrarium, ſed errore par eſt, parvis dare excedentia modum nomina, niſi cum ex induſtria riſus inde captatur. Itaque nec parricidam, *nequam* dixeris hominem; nec deditum forte
698 meretrici, *neſarium:* quod alterum parum, alterum nimium eſt. Proinde quaedam *hebes*, 49
ſordida, *jejuna*, *triſtis*, *ingrata*, *vilis* oratio eſt. Quae vitia facillime ſiunt manifeſta contrariis virtutibus. Nam primum *acuto*, ſecundum *nitido*, tertium *copioſo*, deinceps *hilari*, *jucundo*, *accurato* diverſum eſt. Vitanda 50

exeat. Repoſuit noſtrum e conjectura, ut videtur, Aldus, ſed veriſſima, quam non debebant ſolicitare Burm. et Geſn. cf. 8, 6, 14. *natura.* Goth. (tac. Geſn.) *non* cum Voſſ. 2. Vall. Correxit Regius, ſed ex libris, ut apparet.

49. *hebes.* Turic. Flor. *habet* cum Jenſ. et poſterioribus ante Ald. ſed haec pro *quaedam* etiam *quae haec.* Guelf. Camp. omittunt cum Goth. Voſſ. 2. Vall. et edd. ante Bad. qui e conjectura noſtrum.

50. *Vitanda.* Turic. Flor. Guelf. Camp. *vitari* cum Goth. *vitatum* Jenſ. cum edd. ante Ruſc. quae *vitatur* jubente Regio. Noſtrum in Ald. primo. Non credo vere correctum. Quanquam non placet *Vitarim.* Graecum in Goth. (tac. Geſn.) Camp. Voſſ. 2. expreſſe μείωσιν per accuſativum. In ceteris aut lacuna aut obſcurior ſcriptura.

„ubi apparuit ad eandem „*verrucam* occupandam item „intendere." Utrum haec ipſa Fabio notata poſuerit ibi Cato, an aliquis recentiorum, Catoniana verba furatus, non liquet. Mihi poſterior ratio veroſimilior. Voſſium (Orat. 4, 6, 9. p. 103.) haec defendentem nollem a Burmanno, etiam minus a Geſnero, probatum.

ex induſtria riſus. Velut apud Virgilium in apibus Georg. libro 4.

49. *Proinde.* Malim *Perinde.* cf. 5, 13, 21.

et μείωσις, cum sermoni deest aliquid, quo minus plenus sit: quanquam id obscurae potius, quam inornatae orationis vitium est. Sed hoc quoque cum a prudentibus fit, schema dici solet, sicut ταυτολογία, id est, ejus-
51 dem verbi aut sermonis iteratio. Haec enim, quanquam non magnopere summis auctoribus vitata, interim vitium videri potest: in quod saepe incidit etiam Cicero, securus tam parvae observationis; sicut hoc loco, *Non solum igitur illud judicium judicii simile, Judices, non fuit.* Interim mutato nomine ἐπανάληψις dicitur, atque est et ipsum inter schemata: quorum exempla illo loco reddam, quo vir-

sermoni deest. Turic. Flor. (a pr. manu) Guelf. *s. de.* Camp. transponendo *sermoni aliquid deest.* Goth. (tac. Gesn.) nostrum. Reliqui inserunt *quidem.* *aliquid, quo.* Turic. *a. quod,* a sec. manu *aliquo quod* et sic Guelf. cum Voss. 2. non Goth. *alio quod quam* Flor., a sec. manu *aliquid quo quid.* Etiam Gesn. *quod* pro *quo* per sphalma profecto.

51. *vitata.* Goth. *vitanda* cum Voss. 2. Sed Vall. nobiscum. Flor. (a pr. manu) Jens. (tac. Gesn.) *usitata* cum edd. ante Ald. Reposuit Regius. *mutato nomine.* Turic. Flor. *mutatio nomine,* a sec. manu uterque *mutatio nominis* et sic Guelf. Camp. cum Goth. Colbert.

50. *prudentibus* i. e. *scientibus.* cf. 1, 5, 53. In ταυτολογία cf. Ruhnk. ed. Rut. Lupi p. 180. item Qu. 4, 2, 43.

51. *Cicero.* Pro Cluentio c. 35. Etiam hic apparet supina illa veterum in citando negligentia. *Solum* non est apud Ciceronem, sed illius loco *fuit,* et interstinguendo facile tollitur tautologia, sicut Graevius incidit post *judicium.*

est et ipsum. Importuna hic corrigenda libido in Francio, qui pro *et* volebat *id.* Etiam ἐπανάληψις tuetur locum suum inter schemata. Hoc *etiam* latine in primis redditur per *et ipsum.* cf. Ruhnk. ed. Rutil. Lupi p. 39. 174. 218.

illo loco. Lib. 9. c. 2.

tutes erunt. Pejor hac ὁμοιολογία est, quae 52
nulla varietatis gratia levat taedium, atque
est tota coloris unius, qua maxime depre-
henditur carens arte oratoria; eaque et sen-
tentiis, et figuris, et compositione longa, non
animis solum, sed etiam auribus est ingra-
tissima. Vitanda μακρολογία, id est, longior, 53
quam oportet, sermo, ut apud Livium, *Le-*

52. ὁμοιολογία. Turic. Guelf. *omo earia.*
coloris. Turic. Flor. *doris*, a sec. manu uterque *dotis* et sic Guelf. Camp. cum Goth. Bodl. Voss. 2. Andr.
qua. Sic Turic. Guelf. Camp. cum Obr. *quam* Flor. Reliqui *quae.* *oratoria; eaque.* Turic. Flor. *oratorie atque*, a sec. manu uterque *oratoria atque* et sic Guelf. *o. aeque* Camp. cum Goth. Voss. 2. *et sentent.* Turic. Flor. *et ut s.* a sec. manu *ut et s.* et sic Guelf. Camp. cum Goth. Voss. 2. Reliqui *et in sent.* Nostrum e conjectura.
et fig. Turic. Flor. Guelf. inserunt *in.*
et compositione. Turic. *in positione.* Flor. (a pr. manu *et in positione*) Jens. *impositione* cum edd. posterioribus ante Aldum, quo acc. Bad. pr. cf. 10, 1, 18. *compositione — longior.*
longa. Turic. Flor. (a sec. manu uterque) *longe* cum Voss. 2. (mirum consortium). Tum junxeris superlativo *ingratissima.* Nove sane dicitur *longa* pro *tarda* vel *taedii plena.*
53. *oportet.* Sic Turic. Flor. Guelf. Ambr. 1. Camp. Reliqui *oporteat.*

52. *carens.* i. e. is qui dicit hoc maxime vitio deprehenditur imperitus.

53. *ut apud Livium.* Esse in 8 Liviano indicaverat Philander Castilioneus, ceteri post eum quaerere insuper habuerunt. In illo quidem non est, nec percensitis apud Livium legationibus ad indicem Drakenborchianum reperi. Neque inter fragmenta Liviana retulit Drakenborchus, neque observationis Quintilianeae mentionem fecit in multis quibus rhetorem nostrum tractat notis. Si sedulo quaerentem fefellit, ignorantiae socios habeo plurimos. Deduxit tamen Forcellinus voce *retro* ad locos geminos Liv. 24, 20. „Marcellus *retro unde venerat*

gati, non impetrata pace, retro domum, unde 699
venerant, abierunt. Sed huic vicina periphrasis virtus habetur. Est et πλεογασμὸς vitium, cum supervacuis verbis oratio oneratur, *Ego oculis meis vidi.* Sat est enim, *vidi.*
54 Emendavit hoc etiam urbane in Hirtio Cicero, qui, cum in Pansam declamans, *filium a matre decem mensibus in utero latum esse*

orat. oneratur. Sic Turic. Flor. Guelf. Camp. Reliqui *oneratur orat.* *oculis meis.* Sic Turic. Flor. Guelf. Camp. Reliqui *m. o.* *Sat.* Sic Turic. Guelf. Camp. Reliqui *Satis.* Flor. omittit mox *est.*

54. *etiam urbane.* Sic Turic. Flor. Guelf. Camp. cum Goth. Voss. 2. Alm. et edd. ante Gryph. quo acc. Obr. Reliqui *non inurbane.* *Hirtio.* Turic. Flor. (a sec. manu uterque) Guelf. Camp. *Hirtii* cum Goth. Voss. 2. Colbert. *Hirtium* Jens. et edd. ante Gryph. *qui, cum in.* Turic. Flor. Guelf. Camp. *causa* (sed hic antevertit voci *Cic.* et subjicit *cum*) cum Goth. Alm. *cum* Jens. et edd. ante Ald.

Pansam. Turic. Flor. *pascium* cum Alm. sed a sec. manu illorum uterque *passivum* cum Guelf. Camp. Goth. Voss. 2. Vall. et edd. ante Ald. qui nostrum, e conjectura profecto, nisi quod *cui* et *Pausam.* *a matre.* Turic. *matere,* a sec. manu *matri* et sic Guelf. Camp. Goth. (tac. Gesn.) cum Voss. 2. Obr. *mater* Flor. (a pr. manu).

latum esse. Turic. Flor. Guelf. Goth. (tac. Gesn.) Camp. omittunt cum Voss. 2. Omnem locum longe abesse a sanitate apparet. Invenienda erit causa aliqua, sive controversia sive suasoria, in quam cadat aliquid simile *pascli* illius, quem declamasse putandus est Hirtius; et tunc fortasse decem menses lucem accipient. *Pausam* nimis leviter nobis obtrusit Aldus. Sed nec *Passienum* Regio concedam. Qui *Patiscum* substituat *Pansae*, non multum juverit locum.

„Nolam *redit.*" ib. c. 40. „Is „— navibus — Oricum *re-* „*tro unde venerat* — *remissis.*" Add. 38, 16.

Ego oculis meis vidi. De hujusmodi pleonasmo Burmannus ablegat ad Drakenborchum in Sil. Ital. 16, 645. qui ipse ad nostrum 9, 3, 46.

54. *in Hirtio.* „Qui cum „Dolabella aliisque declama- „ret apud Ciceronem. vid. „famil. 9, 18." Gesnerus.

dixisset, *Quid? aliae*, inquit, *in penula solent ferre?* Nonnunquam tamen illud genus, cujus exemplum priore loco posui, affirmationis gratia adhibetur,

— — *Vocemque his auribus hausi.*

At vitium erit, quoties otiosum fuerit, et 55
supererit; non, cum adjicietur. Est etiam, quae περιεργία vocatur, *supervacua* (ut sic dixerim) *operositas*, ut a diligenti *curiosus*, et a religione *superstitio* distat. Atque, ut semel finiam, vel verbum omne, quod neque intellectum adjuvat, neque ornatum, *vitiosum* dici potest. Κακόζηλον, id est, *mala* 56
affectatio, per omne dicendi genus peccat. Nam et *tumida*, et *exilia*, et *praedulcia*, et *abundantia*, et *arcessita*, et *exultantia*, sub

hausi. At vitium. Turic. Flor. *hausit avitium*, a sec. manu uterque *hausi tale v.* et sic Guelf. Camp. cum Goth. Bodl. Voss. 2. Colb. Andr.

55. *vocatur, superv.* Turic. Flor. Guelf. Goth. Jens. (tac. Gesn.) Camp. inserunt *cum* cum Voss. 2. et edd. ante Gryph. Proscripsit jam Regius. Succurrit Bad. subjungendo *sit*, Tarv. scribens *supervacuat.* Natum suspicor ex antecedentis ultimis. *sic dixerim.* Turic. *sic dixerit*, a sec. manu *si qui dixerit.* Guelf. *si qui dixerint.* Camp. *si quis dixerit.* *et a rel.* Turic. Flor. Guelf. omittunt *a* cum Alm. *vel verbum.* Sic Turic. Flor. Guelf. Camp. cum Goth. Jens. Voss. 2. et edd. ante Gryph. exc. Bad. Reliqui omittunt *vel.*

penula. Conjecit pro hoc *perula*, ut perhibent, Passeratius (neque enim nomen ascriptum est in Leid.), longe profecto convenientius recepto. Vocem apud Plautum demonstrant Trucul. 2, 6, 5. 4. Vide de eadem Lexica.

Vocemque. Aeneïd. 4, 359.

56. *exultantia.* Ad compositionem spectat. cf. 9, 4. 108.

idem nomen cadunt. Denique κακόζηλον vocatur, quidquid eſt ultra virtutem, quoties ingenium judicio caret, et ſpecie boni fallitur: omnium in eloquentia vitiorum peſſi-
57 mum. Nam cetera parum vitantur, hoc petitur. Eſt autem totum in elocutione. Nam *rerum vitia* ſunt, *ſtultum*, *commune*, *contrarium*, *ſupervacuum*: *corrupta oratio* in verbis maxime *impropriis*, *redundantibus*, *comprehenſione obſcura*, *compoſitione fracta*, *vocum ſimilium*, aut *ambiguarum*
58 *rum puerili captatione* conſiſtit. Eſt autem omne κακόζηλον utique falſum, etiamſi non omne falſum κακόζηλον· et dicitur aliter, quam ſe natura habet, et quam oportet, et quam ſat eſt. Totidem autem generibus corrumpitur oratio, quot ornatur. Sed de hac

56. *quidquid eſt.* Turic. Guelf. Camp. *quod quidem* cum Goth. Voſſ. 2.

57. *parum vitantur.* Sic et Turic. Flor. Guelf. Camp. Edd. quidem multi *parum* omittunt, alii ſuccurrunt ſcribendo *cum vitentur.* *vitia.* Flor. (a pr. manu) omittit; nec male. *comprehenſione.* Turic. Flor. Guelf. *compreſſione* cum Bodl. Jenſ. (tac. Geſn.) et edd. ante Venet. acc. Ald. Obr. *compraenſione* Camp. Emendaſſe Valla narratur *compraehenſione.* cf. 5, 14, 5.

58. *utique falſum — plenius dictum eſt.* Haec omnia omittuntur a Turic. Guelf. ut et Alm. *et dicitur:* Sic Flor. Camp. cum Goth. Voſſ. 2. *etiam d.* Jenſ. et edd. ante Ald. qui *etenim d.* cum Bad. Reliqui *ut cum d.*

58. *Totidem — quot ornatur.* Omnis orationis virtus poteſt cacozelia corrumpi, quoniam cacozelon eſt *ultra virtutem.* cf. 5, 14, 30. De cacozelo vide Schneider. ad Demetrium p. 165 ſeqq.

70 r parte et in alio nobis opere plenius dictum est, et in hoc saepe tractatur, et adhuc spargetur omnibus locis. Loquentes enim de ornatu, subinde, quae sint vitanda, similia virtutibus vitia dicemus. Sunt inornata et 59
haec: *Quod male dispositum est*, *id* ἀνοικονόμητον· *Quod male figuratum*, *id* ἀσχήματον: *Quod male collocatum*, *id* κακοσύνθετον vocant. Sed de *dispositione* diximus: de *figuris* et *compositione* dicemus. Κοινισμὸς quoque appellatur quaedam mixta ex varia ratione linguarum oratio, ut, si Atticis Dorica, Ionica, Aeolica etiam dicta confundas. Cui simile 60
vitium est apud nos, si quis sublimia humilibus, vetera novis, poëtica vulgaribus misceat. Id enim tale est monstrum, quale Horatius in prima parte libri de arte poëtica fingit,

Humano capiti cervicem pictor equinam
Jungere si velit, — —

alio nobis. Sic Flor. Camp. cum Goth. Voss. 2. et edd. ante Bad. *a. nostro* Basil. Reliqui inserunt *a* praepos.

tractatur. Sic Turic. Flor. Ambr. 1. Guelf. Camp. cum Goth. Alm. Voss. 2. et edd. ante Bad. Reliqui *tractabitur.*

quae sint. Sic Turic. Flor. Camp. Reliqui *q. sunt.*

simil. virtut. Turic. Flor. inserunt *aut*, ille a sec. manu *autem* et sic Guelf. Camp. cum Voss. 2. Goth.

59. *ut, si Atticis — Aeolica.* Turic. Guelf. Camp. *ut Atticis dorice* (Turic. *lorice*) *eolica.* Flor. *si Atticis Dorica* omittit, sed a sec. manu reponit *si.*

in alio — opere. cf. 6 Pro. 3.

adhuc spargetur omnibus locis. cf. Cic. Verr. 4, 52. *quae disperse a me multis locis dicentur.*

59. *diximus.* lib. 7.

dicemus. lib. 9. 1. 2. 3. 4.

61 et cetera ex diversis naturis subjiciat. *Ornatum* est, quod perspicuo ac probabili plus est. Ejus primi sunt gradus in eo, quod velis, exprimendo, concipiendoque: tertius, qui haec nitidiora faciat; quod proprie dixeris *cultum*. Itaque ἐνάργειαν, cujus in praeceptis narrationis feci mentionem, quia plus est *evidentia*, vel, ut alii dicunt, *repraesentatio*, quam *perspicuitas*, et illud patet, hoc se quodam-

60. *cetera.* Turic. *ete*, a sec. manu *ea esse* et sic Guelf. Camp. cum Goth. Voss. 2. Sic et mox §. 63. pro *cetera* Turic. *esset*, a sec. manu *si essent* et sic Guelf. Camp. Prior manus erasa in Flor.

61. *exprimendo — tertius, qui.* Turic. *exprimi detertis quod*, a sec. manu *exprimi deterius quod.* Flor. omittit *concipiendoque* et modo dat *in eo quod velis gradus.* Guelf. Camp. *exprimi decentius quod* cum Bodl. Andr. Obr. item Goth. nisi quod *que* cum Voss. 2. *concipiendoque* primus habet Aldus, obtemperantibus reliquis. Vulgata ferri nequit. Obrechti ratio et ipsa salebrosa: *Ejus primi gradus in eo quod velis exprimi decentius, quod haec nitidiora faciat: quod proprie dixeris cultum.* Mihi magis placeant haec: *E. p. sunt g. in eo, quod velis, exprimendo disertius, quod h. n. f., q. p. d. c.* Quanquam nec animum explent. *Primi* dicat irrepsisse ex illo *exprimi*, quod ipsum natum erat extruso male *do* sequente *de* an *di.* Tum gradus tres agnoscam hosce, non quidem *primos* sed *solos:* Exprimere disertius (ἐνάργεια), quod haec diserta nitidiora faciat (nempe, *genus*, hoc enim subaudiam ad neutrum *quod*), quod proprie dixeris cultum. Nam melius haud fuerit „*qui* haec," ut referatur ad *gradus*, et „*quem* propr." (ut pr. Flor. manus) ut *cultum* accipias substantivum. *illud patet.* Sic Turic. Flor. cum Alm. Sed illorum uterque a sec. manu inserit *quod* et sic Guelf. Camp. unde reliqui *quidem.*

hoc. Ita Turic. Flor. Guelf. Goth. Jens. (tac. Gesn.) cum Alm. Voss. 2. et edd. ante Ald. quo acc. Obr. Reliqui *haec.*

61. *primi — tertius.* vid. not. crit.

in praeceptis narrationis. 4, 2, 63. cf. 6, 2, 32.

illud — hoc. Ad nomina quae praecesserant non respicit, et invertit ordinem pronominum. cf. 6, 1, 9.

modo oſtendit, inter ornamenta ponamus. Magna virtus eſt, res, de quibus loquimur, 62
clare, atque ut cerni videantur, enunciare. Non enim ſatis efficit, neque, ut debet, plane dominatur oratio, ſi usque ad aures valet, atque ea ſibi judex, de quibus cognoſcit, nar-
702 rari credit, non exprimi, et oculis mentis oſtendi. Sed, quoniam pluribus modis accipi 63
ſolet, non equidem in omnes eam particulas ſecabo, quarum ambitioſe a quibusdam numerus augetur, ſed maxime neceſſarias attingam. Eſt igitur unum genus, quo tota rerum imago quodammodo verbis depingitur.

Conſtitit in digitos extemplo arrectus uterque,

et cetera, quae nobis illam pugilum congredientium faciem ita oſtendunt, ut non clarior futura fuerit ſpectantibus. Plurimum in hoc 64
genere, ſicut in ceteris, eminet Cicero. An quisquam tam procul a concipiendis imagini-

62. *plane.* Sic Camp. cum Andr. Obr. Reliqui *plene.* *valet.* Sic Turic. (a pr. manu) Flor. Ambr. 1. cum Alm. Reliqui *volet.*

63. *eam.* Turic. Flor. Guelf. Camp. *ea* cum Voſſ. 2. Sed Goth. *eas.* *ſecabo.* Turic. Flor. Guelf. Camp. *locabo* cum Goth. Voſſ. 2. et edd. ante Ald. Noſtrum repoſuit Regius; egregie. cf. 5, 10, 90. *quarum.* Turic. Flor. Camp. *quorum* cum Bodl. Bal. Goth. Voſſ. 2. et edd. ante Ald. Referebant igitur ad *ea* neutrum.

faciem. Turic. Camp. *aciem* cum Alm. Voſſ. 2. Goth. et edd. ante Gryph. Solus Guelf. *vaciem.*

63. *Conſtitit.* Virg. Aeneid. 5, 426.

64. *a concipiendis imag.* „De quibus ſupra 6, 2, 29 ſqq. „Locus Ciceronis eſt in Verr. „5, 33. Repetit 11, 3, 90." Geſnerus.

bus rerum abeſt, ut, non cum illa in Verrem legit, *Stetit ſoleatus praetor populi Romani cum pallio purpureo, tunicaque talari, muliercula nixus, in litore*, non ſolum ipſum os intueri videatur, et habitum, ſed quaedam etiam ex iis, quae dicta non ſunt, ſibi ipſe
65 aſtruat? Ego certe mihi cernere videor et vultum, et oculos, et deformes utriusque blanditias, et eorum, qui aderant, tacitam
66 averſationem, ac timidam verecundiam. Interim ex pluribus efficitur illa, quam conamur exprimere, facies, ut eſt apud eundem (namque ad omnium ornandi virtutum exemplum vel unus ſufficit) in deſcriptione convivii 703
luxurioſi, *Videbar videre alios intrantes, alios*

64. *ut, non cum.* Turic. Flor. Guelf. *cum ut non.* Goth. Camp. nobiscum faciunt. Reliqui omittunt *non.*
talari. Turic. Flor. (hic a pr. manu) Guelf. Camp. omittunt cum Alm. *ipſum os.* Turic. *ipſos* cum Alm. Jenſ. (tac. Geſn.) et poſterioribus edd. ante Ald. *ipſius os* Obr. *ipſ* . . . reliquis raſis Flor. a pr. manu.
videatur, et hab. Sic Turic. Flor. (hic a pr. manu) Guelf. Camp. cum Goth. Alm. Voſſ. 2. Reliqui inſerunt *et locum.*
66. *exemplum.* Sic Turic. Flor. Guelf. Camp. cum Goth. (tac. Geſn.) Voſſ. 2. et edd. ante Gryph. Reliqui *exempla.* *unus.* Guelf. Camp. Goth. (err. Geſn.) *unum* cum Voſſ. 2. Andr.

66. *Videbar videre.* Haec eſſe ex Galliana Ciceronis diſcimus Aquila Romano auctore. Intercidit ea oratio, nec niſi paucula fragmenta ſervata. „Qu. Gal„lium" Aſconii Pediani ſunt verba p. 148. „(Cicero) reum „ambitus defendit. — Hic „enim cum eſſet praeturae „candidatus, quod in Aedi„litate, quam ante annum „geſſerat, beſtias non habue„rat, dedit gladiatorium, „ſub titulo, patri ſe id dare." Ruhnkenius ad locum Aqui-

vero exeuntes, quosdam ex vino vacillantes, quosdam hesterna ex potatione oscitantes. Humus erat immunda, lutulenta vino, coronis languidulis, et spinis cooperta piscium. Quid 67
plus videret, qui intrasset? Sic urbium capta-

hest. ex pot. Sic Turic. Flor. Camp. cum Alm. *h. epot.* Goth. (tac. Gesn.) cum Voss. 1. 2. 3. Vall. *extrema expositione* Guelf. Reliqui omittunt *ex.* *oscitantes. Humus.* Sic Turic. Flor. Guelf. Camp. cum Goth. Voss. 1. 2. 3. Alm. et edd. ante Bas. Reliqui inserunt *Versabatur inter hos Gallius unguentis oblitus, redimitus coronis* ex Aquila Romano.

67. *intrasset.* Camp. *interesset* cum Ald. et aliquot apud Burm. Nec contemnenda scriptura.

lae (in ed. Rutilii Lupi p. 144.) fragmentis adhuc collectis et apud Ernestum positis Vol. 4. p. 1053. adjicit verba Eugraphio citata in Terent. Eunuch. 2, 2, 4. ingeniose a se correcta: „qui „spurie dictum commemo„rarent in libera civitate." Accusatus est Gallius a M. Calidio, cujus patrem ipse reum egerat, et admistum causae ambitus crimen veneficii in Calidio accusatore tentati. vid. Cic. Brut. c. 80. Haec convivii luxuriosi descriptio, in quo versatus fuerit Gallius *unguentis oblitus, redimitus coronis* (nam apponuntur haec quoque apud Aquilam), potest videri parum consentanea defensioni (Coeliana quidem est in accusatione 4, 2 extr. et accusatorie convivium Verrinum notat 5, 11.), sed suspicor hoc pertinuisse ad diluendum crimen veneni, ut Gallius ostenderetur alienissimus ab insidiis struendis in ea compotatione, ubi sibi ipse non cavisset a temulentia. vide et 11, 3, 165. Erudite Victorius Varr. LL. 22, 5. illustrat *languidulas coronas* per Plutarch. in Pyrrho στέφανον τῶν ἑώλων, (p. 390. D.) et *lutulentam vino humum* per πηλὸν οἴνου ejusdem περὶ ἀοργησίας. (p. 463. A. ubi pro ὅστις legendum ὥς τις.) Burmannus commode addit Dionem Chrysost. de regno p. 77, 24. στεφάνους τινὰς ἐστεφανωμένος ἑώλους. cf. et Burm. Secund. ad Propert. 2, 25, 59. De *vacillando* vide Ruhnk. ad Rut. Lup. p. 111. et cf. Lyconis descriptionem ebrietatis apud eundem p. 100 seqq. cf. et Cic. in Catil. 2, 5, 15. Beck.

67. *Sic urbium — miseratio.* Hoc expressum ex Aristotele Rhet. 1, 7, 31. censet

rum crescit miseratio. Sine dubio enim, qui dicit *expugnatam* esse civitatem, complectitur omnia, quaecunque talis fortuna recipit: sed in affectus minus penetrat brevis hic
68 velut nuncius. At, si aperias haec, quae verbo uno inclusa erant, apparebunt et fusae per domus ac templa flammae, et ruentium tectorum fragor, et ex diversis clamoribus 704
unus quidam sonus, aliorum fuga incerta, alii in extremo complexu suorum cohaerentes, et infantium feminarumque ploratus, et male in illum usque diem servati fato senes:
69 tum illa profanorum sacrorumque direptio, efferentium praedas repetentiumque discursus, et acti ante suum quisque praedonem

affectus. Turic. Flor. Camp. *affectibus* cum Alm.

68. *domus.* Sic Turic. Reliqui *domos.* *clamoribus.* Turic. Flor. Camp. *fragoribus* cum Alm. cf. 6 Pro. 6. nam et hoc intervenit ex prioribus. *in extremo.* Turic. Flor. Guelf. omittunt *in* cum Camp. qui et transponit *al. suorum extr. compl. coh.* *senes.* Turic. Flor. (hic a pr. manu) *ratus.* Alm. *rat.* Repetitum ex praecedente *ploratus.*

69. *acti ante.* Turic. Flor. (hic a pr. manu) *actio* cum Alm. Sed Guelf. *acti* omisso *ante.*

Victorius in Commentario p. 136. Est scholion Venetum ad locum Homeri Iliad. 15, 496. quod respicit alterum illum, Aristoteli citatum, Iliad. 9, 592 — 94. ῥητορικῶς — τὸ ἓν πρᾶγμα τὴν πόρθησιν, εἰς πολλὰ κατεμέρισεν. cf. quae citat Heynius ad posteriores Iliados versus.

68. *At, si aperias.* Rectissime Burmannum revincit Gesnerus, aestuantem unde hae amplificationes sint desumtae. Sunt ipsius Quintiliani, decorae profecto ejus ingenio.

et ex diversis — sonus. Rectissime suadet Heindorfius expungere *clamoribus*, ut ad *diversis* subaudiatur *sonis.* cf. not. crit.

catenati, et conata retinere infantem ſuum mater, et, ſicubi majus lucrum eſt, pugna inter victores. Licet enim haec omnia (ut dixi) complectatur *everſio*, minus eſt tamen totum dicere, quam omnia. Conſequemur 70
autem, ut manifeſta ſint, ſi fuerint veriſimilia: et licebit etiam falſo affingere, quidquid fieri ſolet. Contingit eadem claritas etiam ex accidentibus.

— — *Mihi frigidus horror*
Membra quatit, gelidusque coit formidine ſanguis.

et,

— — *Trepidae matres preſſere ad pectora natos.*

Atque hujus ſummae, judicio quidem meo, 71
virtutis facillima eſt via. Naturam intueamur: hanc ſequamur. Omnis eloquentia circa opera vitae eſt; ad ſe refert quisque, quae audit; et id facillime accipiunt animi, quod agnoſcunt. Praeclare vero ad inferen- 72
dam rebus lucem repertae ſunt *ſimilitudines*; quarum aliae ſunt, quae probationis gratia inter argumenta ponuntur, aliae ad exprimendam rerum imaginem compoſitae, quod eſt hujus loci proprium:

— — *Inde lupi ceu Raptores atra in nebula.*

pugna. Turic. Flor. Guelf. *pugnam.*

70. *accidentibus.* Turic. (a pr. manu) *accedentibus.* Flor. *accendentibus.*

70. *Mihi frigidus horror.* *Inde lupi* 2, 355. *Avi ſimilis* Aen. 3, 29. alterum 7, 518. 4, 264. *Qualis ubi* 4, 143.

et,

— — Avi similis, quae circum litora, circum
Piscosos scopulos humilis volat aequora juxta.

73 Quo in genere id est praecipue custodiendum, ne id, quod similitudinis gratia ascivimus, aut obscurum sit, aut ignotum. Debet enim, quod illustrandae alterius rei gratia assumitur, ipsum esse clarius eo, quod illuminat. Quare poëtis permittamus sane ejusmodi exempla:

Qualis, ubi hibernam Lyciam Xanthique fluenta
Deserit, aut Delon maternam invisit, Apollo.

74 Non idem oratorem decebit, ut occultis aperta demonstret. Sed illud quoque, de quo in argumentis diximus, similitudinis genus ornat orationem, facitque eam sublimem, floridam, jucundam, mirabilem. Nam, quo quaeque longius petita est, hoc plus affert

75 novitatis, atque inexpectata magis est. Illa vulgaria videri possunt, et utilia tantum ad conciliandam fidem. Ut *terram cultu*, *sic ani-*

73. *Quare poëtis perm. sane ejus.* Sic Turic. Camp. *quia p. quidem permittimus s. e.* Flor. *quare p. quidem p. s. e.* Guelf. cum Bern. Reliqui *Quare sane p. quidem p. hujus.*

74. *oratorem decebit.* Sic Turic. Flor. Camp. Reliqui *d. o. eam.* Sic Turic. (a sec. manu) Camp. Ille a pr. *enim.* Flor. *orationem.* Reliqui omittunt, non quidem male, sed sequor veterem librum.

75. *tantum.* Sic Turic. Flor. Guelf. Camp. Goth. Jens. (tac. Gesn.) cum Alm. Voss. 2. et edd. ante Gryph. exc. Ald. quo acc. Obr. Reliqui *tamen.*

74. *in argumentis.* Confer lib. 5. cap. 11.

mum disciplinis meliorem uberioremque fieri. Et, ut *medici abalienata morbis membra praecidant, ita turpes ac perniciosos, etiamsi nobis sanguine cohaereant, amputandos.* Jam sublimius illud pro Archia, *Saxa atque solitudines voci respondent, bestiae saepe immanes cantu flectuntur atque consistunt*, et cetera.
Quod quidem genus a quibusdam declama- 76
toria maxime licentia corruptum est. nam et falsis utuntur: nec illa iis, quibus tandem similia videri volunt, applicant. quorum
706 utrumque in iis est, quae me juvene ubique cantari solebant, *Magnorum fluminum navigabiles fontes sunt.* et, *Generosioris arboris statim planta cum fructu est.* In omni autem 77
parabole aut praecedit similitudo, res sequitur, aut praecedit res, et similitudo sequitur. Sed interim libera et separata est: interim,

praecidant. Sic Turic. Flor. Reliqui *praecidunt.*
76. *quibus tandem s.* Turic. (a pr. manu) *quibusdem s.* Guelf. omittit *tandem* cum Voss. 1. 3. *quae dissimilia* Flor., a sec. manu *que similia.* An fuit *quibus quidem?* An *q. tamen?* *cantari.* Gesn. *cantare* cum Guelf. Camp. Jens. Tarv. Correxit Regius, nec dubito quin addicat Turic. Etiam Goth. (tac. Gesn.) nostrum a sec. manu. Vall. nostrum.
77. *parabole.* Sic Turic. Camp. Reliqui *parabola.*
simil. res sequ. Sic Turic. Flor. (hic a pr. manu) et Jens. (tac. Gesn.) cum posterioribus ante Ald. Reliqui inserunt *et* post *simil.* Arripui quod aliquantum variaret haec tam rigida et unius coloris, quo nomine commendatur mihi etiam unius Camp. transpositio in fine *et sequitur similitudo.*
interim, quod. Turic. omittit *interim*, a sec. manu ejus loco ponit *et.* Camp. *i. et q.*

75. *pro Archia.* c. 8. Pro *Jam sublimius* malim *Nam sibl.*

76. *quibus tandem.* cf. not. crit.
cantari. cf. 8, 6, 38.

quod longe optimum est, cum re, cujus est imago, connectitur, collatione invicem respondente, quod facit *redditio contraria*, quae
78 ἀνταπόδοσις dicitur. *Praecedit* similitudo illa, cujus modo feci mentionem,

— — *Inde lupi ceu Raptores atra in nebula.*

Sequitur in primo Georgicon, post longam de bellis civilibus atque externis conquestionem,

Ut, cum carceribus sese effudere quadrigae,
Addunt in spatia; et frustra retinacula tendens
Fertur equis auriga, neque audit currus habenas. 707

79 Sed haec sunt sine antapodosi. *Redditio* autem illa rem utramque, quam comparat, velut subjicit oculis, et pariter ostendit. Cujus praeclara apud Virgilium multa reperio exempla; sed oratoriis potius utendum est. Dicit Cicero pro Murena, *Ut ajunt in Graecis artificibus eos auloedos esse, qui citharoedi fieri non potuerint: sic nos videmus, qui oratores evadere non potuerint, eos ad juris studium*
80 *divertere.* Illud pro eodem, jam paene poë- 708

78. *Addunt in.* Sic Turic. Flor. (a pr. manu) Guelf. Camp. cum Goth. Alm. Voss. 1. 3. Reliqui inserunt *se.* Vide imprimis I. H. Vossium.

79. *in Graecis.* Turic. (a pr. manu) *ingraeci.* Hinc transponendo efficio *in artificibus Graeci* et sic apud Cic. ipsum legendum censeo. *potuerint — potuerint.* Sic Turic. Reliqui bis *potuerunt.* Cic. prius conjunctivum, mox indicativum. Flor. vicissim. *divertere.* Sic Turic. Flor.

78. *Georgicon.* v. 512 — 514. Usum hunc genitivi Graeci cf. ad 6, 3, 96.

79. *pro Murena.* c. 13.

80. *pro eodem.* c. 17. Hic quidem Victorius in Con-

tico ſpiritu, ſed tamen cum ſua redditione, quod eſt ad ornatum accommodatius: *Nam ut tempeſtates ſaepe certo aliquo coeli ſigno commoventur, ſaepe improviſo, nulla ex certa ratione, obſcura aliqua ex cauſa concitantur: ſic in hac comitiorum tempeſtate populari ſaepe intelligas, quo ſigno commota ſit; ſaepe ita obſcura eſt, ut ſine cauſa excita videatur.* Sunt et illae breves, *Vagi per ſilvas* 81
ritu ferarum: et illud Ciceronis in Clodium, *Quo ex judicio, velut ex incendio, nudus effugit.* Quibus ſimilia poſſunt cuicunque,

cum Bodl. Ioann. Goth. Andr. Gibſ. Obr. Non quidem Jenſ. (ut Geſn.) Reliqui, quorum eſt Guelf. Bern. *devenire*, ut et Cic. Neglectis nunc quidem, quae monet Burm. et ad locum et in epiſt. ad Capp. p. 61. de deſcenſu in *deveniendo*, qui opponatur *evadendo*, item de ſcribendo *devertere* per *de*, non *di*, unice ſequor libros meos vetuſtiſſimos. Voſſ. 2. *deverare* dare fertur, unde *deerrare* efficit Burm.

80. *ſed tamen.* Turic. Flor. Camp. *eo t.* *improviſo.* Turic. *improbis* cum Alm. A ſec. manu ille *ab improbis* et ſic Camp. *improviſe* Flor. *ſine cauſa.* Sic Turic. Flor. Guelf. Camp. cum Goth. Bodl. Bal. Ioann. Alm. Voſſ. 1. 2. 3. (poſtremus *ſine caſu*) et edd. ante Gryph. Reliqui *caſu* cum Cic. *excita videatur.* Sic Turic. Flor. Guelf. Camp. Goth. Geſn. (tac. Geſn.) cum Alm. Voſſ. 1. 2. 3. et edd. ante Gryph. niſi quod *excita* ſoli Turic. Flor. (ſed hic addit *eſſe*) Alm. Reliqui *excitata eſſe v.* e Cic.

81. *Vagi.* Sic Turic. Flor. Guelf. Camp. cum Goth. Alm. Voſſ. 3. Obr. Reliqui *vagique.* *velut ex incend.* Turic. omittit.

mentario ad Ariſtot. Rhet. p. 582. philoſophi praeceptum noſtro obverſatum ſuſpicatur, cum dicit *poëtico ſpiritu.* Sic enim ille Rhet. 3, 4, 2. χρήσιμον δὲ ἡ εἰκὼν καὶ ἐν λόγῳ· ὀλιγάκις δέ· ποιητικὸν γάρ.

81. *Vagi per ſilvas.* Unde ſit, non reperio.

in Clodium. De oratione unde haec cf. 3, 7, 2.

etiam ex quotidiano ſermone, ſuccurrere. Huic ſubjacet virtus non ſolum aperte ponendi rem ante oculos, ſed circumciſe atque
82 velociter. Ac merito laudatur brevitas integra: ſed ea minus praeſtat, quoties nihil dicit, niſi quod neceſſe eſt (βραχυλογίαν vocant, quae reddetur inter ſchemata): eſt vero pulcherrima, cum plura paucis complectitur: quale Salluſtii eſt, *Mithridates corpore ingenti, perinde armatus.* Hoc male imitantes
83 ſequitur obſcuritas. Vicina praedictae, ſed amplior virtus eſt ἔμφασις, altiorem praebens intellectum, quam quem verba per ſe ipſa 709
declarant. Ejus duae ſunt ſpecies: altera, quae plus ſignificat, quam dicit: altera, quae
84 etiam id, quod non dicit. *Prior* eſt et apud Homerum, cum Menelaus Grajos in equum

ſubjacet. Turic. Flor. *ſubjectat*, a ſec. manu uterque *ſubjecta eſt* et ſic Camp. cum Bodl. Andr. Ald. Ex Alm. affertur: *ſubcitat.* (cf. §. 41. 84.)

82. *brevitas.* Guelf. *velocitas* cum Ioann. Bal. Voſſ. 1. 3. Bern. *complectitur.* Sic Goth. (tac. Geſn.) Reliqui *complectimur.* Minus bonum librum ſequimur, ſuadente reapſe. *quale Sall.* Sic Turic. Guelf. Camp. cum Goth. Alm. Voſſ. 1. 2. 3. et edd. ante Baſ. Reliqui inſerunt *illud.* Sed Flor. (a pr. manu) *q. Salluſtius* omiſſo *eſt.* Ceterum *Salluſti* et hic Turic. *perinde.* Turic. Guelf. Camp. *proinde* cum Alm. Voſſ. 2. Goth. Bern. et edd. ante Ald. *Hoc male.* Turic. Flor. Camp. *in h. m.* cum Alm.

84. *equum deſcendiſſe.* Sic Turic. Guelf. Ambr. 1. 2. Camp. cum Goth. Voſſ. 1. 2. 3. Bern. Vall. Bodl. Ioann.

82. *reddetur inter ſchemata.* 9, 3, 50. De βραχυλογία vide nos ad 4, 2, 42.

Salluſtii. Fragmentum ex ejus hiſtoriis. Gemellum e Flore exemplum ponit Burm. *atrox coelum, perinde ingenia.* 3, 2, 2.

83. *praedictae.* cf. 4, 2, 57.

84. *apud Homerum.* Odyſſ.

descendisse ait; nam verbo uno magnitudinem ejus ostendit: et apud Virgilium,

Demissum lapsi per funem. — —

Nam sic quoque altitudo demonstrata est. Idem Cyclopa cum *jacuisse* dixit *per antrum*, prodigiosum illud corpus spatio loci mensus est. *Sequens* posita est in voce aut omnino 85 suppressa, aut etiam abscisa. *Supprimitur* vox, ut fecit pro Ligario Cicero: *Quod si in hac tanta fortuna bonitas tanta non esset, quam tu per te, per te, inquam, obtines: intelligo,*

Andr. cum edd. ante Ald. quo acc. Gesn. Bip. *descendisset* Flor. *e. ascendisse* Alm. (ut fertur. cf. §. 81. 8, 4, 1.) cum Ald. Bad. *equo sedisse* reliqui, nisi quod Obr. *intra e. desedisse,* omnes ad Hartungi monitum Lamp. Grut. 2, 682.

ait. Sic Turic. Flor. Guelf. Ambros. 1. 2. Goth. Jens. (tac. Gesn.) cum edd. ante Gryph. Reliqui *dicit.*

dixit. Sic Turic. Flor. Goth. (tac. Gesn.) cum Voss. 3. Obr. Reliqui *dicit.*

85. *abscisa.* Sic Turic. Guelf. ut et mox *absciditur,* ubi accedit Flor. Reliqui *abscissa, abscinditur.* cf. 9, 4, 118.

tanta f. bonitas — quam. Sic Turic. Flor. (nisi quod hic *quantam*) Guelf. Camp. cum Alm. Voss. 1. 2. 3. Bodl. Bern. (hi duo quidem in *bon.* modo citantur) Goth. et edd. ante Ald. quo acc. Bad. Bas. Reliqui cum Cicerone *t. tua f. lenitas quantam.* *obtines.* Turic. *optime* cum Alm.

11, 522. αὐτὰρ ὅτ' εἰς ἵππον κατεβαίνομεν, ὃν κάμ' Ἐπειός. Memoria fallitur Qu. Menelaum haec dicere ratus, eum sint verba Ulyssis confabulantis cum Achille in inferis. Auctor libelli de Homero (p. 165. Vol. 5. Homeri ex ed. Ern.) ἐν τῷ κατεβαίνομεν, inquit, τὸ μέγεθος τοῦ ἵππου ἐμφαίνει. Namque et ipse *emphasin* agnoscit in loco Homerico. Pseudo - Plutarchi locum indicavit Capper. nec neglectum Ursino in Virgilio cum Graecis collato monet Gesnerus (p. 238. ad ipsum qui mox laudatur Aeneïdos versum).

apud Virgilium. Aeneïd. 2, 262. mox 3, 631. Cic. pro Lig. c. 5.

quid loquar. tacuit enim illud, quod nihilominus accipimus, non deesse homines, qui ad crudelitatem eum impellant. *Absciditur* per ἀποσιώπησιν. quae, quoniam est figura,
86 reddetur suo loco. Est in vulgaribus quoque 710
verbis emphasis: *Virum esse oportet*; et, *Homo est ille*; et, *Vivendum est*. Adeo similis est arti plerumque natura. Non tamen satis eloquentiae est, ea, de quibus dicat, clare atque evidenter ostendere: sed sunt multi ac
87 varii excolendae orationis modi. Nam ipsa illa ἀφέλεια simplex et inaffectata habet quendam *purum*, qualis etiam in feminis amatur, *ornatum*, et sunt quaedam velut e tenui diligentia circa proprietatem significationemque

impellant. Sic Turic. Flor. Guelf. Goth. (tac. Gesn.) cum Alm. Voss. 1. 3. Obr. Reliqui *impellerent.*

86. *Vivendum.* Turic. Flor. Camp. Jens. (tac. Gesn.) *videndum* cum Alm. et edd. ante Gryph. exc. Ald.

87. *Nam ipsa.* Sic Turic. Flor. Guelf. Camp. cum Voss. 1. 2. Goth. et edd. ante Gryph. Reliqui inserunt *et.*

velut e. Turic. *veluti.* Flor. *veluti e.* Guelf. *velut ex.* Camp. *velut.* Voss. 2. (non Goth.) *velut a.* Hoc fere optimum videtur, nam inest aliquantum insolentiae in ista *tenui diligentia*, *e* qua sint hae *munditiae.* Velles etiam apertiorem expeditioremque esse locum per se venustissimum.

proprietatem. Turic. *propriorem.* Flor. *proprium*, a sec. manu *proprietate.*

85. *suo loco.* 9, 2, 54. item 9, 3, 60.

86. *Homo est ille.* Hanc erroris excusandi formulam exemplis illustrat Ruhnkenius ad Rutil. Lup. p. 114.

Vivendum est. „Cum dicimus *vivendum est*. significamus *vitam esse traducendam*; „plus tamen intelligitur per „emphasim, scilicet *genio* „*esse indulgendum* et *in laetitia vivendum.*" Pseudo-Turnebus.

87. ἀφέλεια. cf. 11, 1, 93.

munditiae. Alia *copia* locuples, alia floribus laeta. *Virium* non unum genus. Nam, quid- 88
quid in suo genere satis *effectum* est, valet. Praecipua tamen ejus opera δείνωσις in *exaggeranda indignitate*; et in ceteris *altitudo* quaedam; φαντασία in *concipiendis visionibus*; ἐξεργασία in *efficiendo* velut opere proposito; cui adjicitur ἐπεξεργασία, *repetitio probationis* ejusdem, et cumulus ex abundanti; ἐνέργεια 89
confinis his (est enim ab *agendo* dicta) et cujus propria virtus, non esse, quae dicuntur, otiosa. Est et *amarum* quiddam, quod fere in contumelia est positum, quale Cassii, *Quid facies, cum in bona tua invasero? hoc est, cum te docuero nescire maledicere?* Et *acre*,
711 ut illud Crassi, *Ego te consulem putem, cum*

89. *est enim ab.* Sic Turic. Flor. Guelf. Goth. (tac. Gesn.) cum Voss. 1. 2. Bern. Ald. *e. eis ab* Camp. Reliqui omittunt *enim.* *dicta.* Sic Goth. (tac. Gesn.) Camp. cum Voss. 2. Bern. Obr. Reliqui *ducta.* *propria virtus.* Sic Turic. Camp. Reliqui inserunt *fit.* *quale Cassii.* Sic Turic. Flor. Guelf. Camp. Goth. Jens. (tac. Gesn.) cum edd. ante Gryph. quo acc. Obr. Reliqui inserunt *est.*

cum in bona. Turic. (a sec. manu) Camp. *c. b.* cum Voss. 1. *c. vi b.* Guelf. *c. vi in b.* Goth. cum Obr.

nescire. Omittunt Turic. Flor. Alm. Non quidem sine sensu. *putem, cum.* Sic Turic. Flor. Guelf. Camp. cum Goth. et edd. ante Burm. quo acc. Obr. Reliqui *c. p.*

88. *ejus.* Hoc pronomen proprie quidem non habet quo referatur; praecessit enim *virium* plurale. Nec tamen dubium, quin ante oculos habuerit eam ipsam virtutem, quam latine quidem singulariter dicere non poterat.

89. *Cassii.* Si hic, id quod vix dubium, sit Cassius Severus, (cf. 6, 1, 43.) maledicendi rabies ipsius maxime bonum dici poterat.

Crassi. Hoc ipsum rejecto, quem immittebat L. Marcius

tu me non putes senatorem? Sed vis oratoris omnis in *augendo minuendoque* consistit. Utrique parti totidem modi, ex quibus praecipuos attingemus: reliqui similes
90 erunt. Sunt autem positi *in rebus*, et *verbis*. Sed, quae sit rerum inventio ac ratio, tractavimus: nunc, quid *elocutio* attollat aut deprimat, dicendum.

IV. Prima est igitur *amplificandi* vel *minuendi* species in ipso *rei nomine:* ut, cum eum, qui sit *caesus*, *occisum;* eum, qui sit *improbus*, *latronem;* contraque eum, qui *pulsavit*, *attigisse;* qui *vulneravit*, *laesisse* dicimus. Utriusque pariter exemplum est pro M. Coelio, *Si vidua libere, proterva petulan-*

90. *Sed, quae — tractavimus.* Turic. Camp. *s. q. sunt — t.* Hinc eruo: *quae sunt rerum, inventionem ac rationem t.* Id quoque praetulerim, ut *et* pro *sed* scribatur cum Guelf. Goth. Jens. (tac. Gesn.) Voss. 1. 2. 3. et edd. ante Ald. exc. Camp.

1. *pulsavit.* Turic. *plus eunt*, a sec. manu *plus nos eunt.* Alm. *pluscunt* (cf. 8, 3, 84. item hic §. 7.). *qui vuln. laes.* Turic. Flor. omittunt cum Alm. *proterva.* Turic. *propter* (cum Alm. sed hic compendio), a sec. manu *proterve* et sic Flor. Jens. cum edd. posterr. ante Ald.

Philippus Consul (A. U. C. 663.), lictore pronunciavit in Senatu L. Licinius Crassus, celeberrimus orator. cf. Val. Max. 6, 2.

90. *Sed, quae — tractavimus.* cf. not. crit.

1. *caesus, occisum.* „Hac „utitur amplificatione Teren„tius Adel. 4, 2, 20. *me* „*pugnis miserum et istam* „*psaltriam Usque occidit.* ubi „Donat. *mire interjecit* mise„rum: *et necessario* usque „*addidit, ut ostenderet* occidit „*nimiae caedis verbum, non* „*occisionis intelligi oportere.* „ut mox, *non enim occisus* „*loquitur.*" Burmannus.

M. Coelio. c. 16. in Verrem 1, 3. Alter locus in Verrem 5, 66.

ter, *dives effuſe*, *libidinoſa meretricio more viveret*, *adulterum ego putarem*, *ſi quis hanc paulo liberius ſalutaſſet?* Nam et impudicam, 2
meretricem vocavit; et eum, cui longior cum illa fuerat uſus, *liberius ſalutaſſe*. Hoc genus increſcit, ac ſit manifeſtius, ſi ampliora verba cum ipſis nominibus, pro quibus ea poſituri ſumus, conferantur: ut Cicero in Verrem, *Non enim furem*, *ſed raptorem; non adulterum*, *ſed expugnatorem pudicitiae; non ſacrilegum*, *ſed hoſtem ſacrorum religionumque; non ſicarium*, *ſed crudeliſſimum carnificem civium ſociorumque*, *in veſtrum judicium ad-*
712 *duximus*. Illo enim modo, ut ſit multum, 3
hoc etiam, plus ut ſit, efficitur. Quatuor tamen maxime generibus video conſtare amplificationem, *incremento*, *comparatione*, *ratiocinatione*, *congerie*. *Incrementum* eſt potentiſſimum, cum magna videntur, etiam quae inferiora ſunt. Id aut uno gradu ſit, aut pluribus. Per id venitur non modo ad ſummum, ſed interim quodammodo ſupra ſummum. Omnibus his ſufficit vel unum Ciceronis 4
exemplum, *Facinus eſt vincire civem Romanum*, *ſcelus verberare*, *prope parricidium necare: quid dicam in crucem tollere?* Nam et, ſi tantum *verberatus* eſſet, uno gradu increverat, ponendo etiam id *eſſe facinus*, quod

2. *longior*. Guelf. *longius* cum Voſſ. 3. Omittunt Turic. et Alm. omnia haec *ſalutaſſet. Nam* — *liberius*, ut et mox §. 3. *ſummum, ſed interim* — *ſupra*. *raptorem*. Turic. *ereptorem*, a ſec. manu *ereptorem* et ſic Guelf. Camp. cum Alm. et Bern. ipſoque Cicerone.

5 erat inferius; et, si tantum *occisus* esset, per plures gradus ascenderat; cum vero dixerit, *prope parricidium necare*, supra quod nihil est; adjecit, *quid dicam in crucem tollere?* ita, cum id, quod maximum est, occupasset, necesse erat in eo, quod ultra est, verba deficere.
6 Fit et aliter supra summum adjectio: ut apud Virgilium de Lauso,

> — — *quo pulchrior alter*
> *Non fuit, excepto Laurentis corpore Turni.*

Summum est enim, *quo pulchrior alter non*
7 *fuit:* huic deinde aliquid superpositum. Tertius quoque est modus, ad quem non per gradus itur, et non est plus, maximum, sed

6. *superpositum.* Sic Turic. cum Ald. Basil. Reliqui *suprapos.* cf. 9, 4, 25. Item praeter Turic. Guelf. subjungunt vocabulo nostro *est.*

7. *quem non.* Turic. Flor. Camp. omittunt *non.* Quae quidem scriptura sensu carere videtur. Omnia tamen rimanti, subnata est haec ratio explicandi: Gradus inest etiam illi, quod sequitur, exemplo. Quaeritur enim *majus* aliquid, sed non invenitur; ut jam redeundo ad id ipsum, unde progredi volebamus, agnoscatur tamen prius illud esse majus, quam primo videbatur, quippe *quo nihil sit majus.* Sic erunt gradus, nec tamen erit *plus, maximum.*

itur, et. Sic Turic. Flor. Guelf. Camp. cum Goth. Voss. 1. 2. 3. et edd. ante Basil. Reliqui *i. ut,* ex conjectura, ut videtur, Philandri. *non est plus, max.* Sic Turic. Flor. Reliqui *quod n. e. p. quam m.*

6. *apud Virgilium.* Aen. 7, 649. Ciceronis locus est Phil. 2, 25. et alter in Catil. 1, 7. et pro Cluentio c. 41.

7. *non est plus, maximum.* Verbum *est* hic usurpatur fere ut vidimus in grammaticis (cf. not. ad 1, 5, 13.); valetque *locum habet, dicitur, ponitur.* Sed vide et not. crit.

quo nihil majus eſt. *Matrem tuam cecidiſti. Quid dicam amplius? Matrem tuam cecidiſti.* Nam et hoc augendi genus eſt, tantum aliquid efficere, ut non poſſit augeri. Greſcit 8
713 oratio minus aperte, ſed neſcio an hoc ipſo efficacius, cum citra diſtinctionem intextu et curſu ſemper aliquid priore majus inſequitur: ut de vomitu in Antonium Cicero, *In coetu vero populi Romani, negotium publicum gerens, magiſter equitum.* Singula incrementum habent. Per ſe deforme, vel non in coetu, *vomere:* in coetu, etiam non *populi:* populi, etiam non *Romani:* vel, ſi nullum *negotium* ageret: vel, ſi non *publicum:* vel, ſi non *magiſter equitum.* Sed alius 9
divideret haec, et circa ſingulos gradus moraretur: hic in ſublime etiam currit, et ad

cecidiſti — cecidiſti. Sic Turic. Flor. cum Voſſ. 1. 3. Camp. *cecidiſti — occidiſti* cum Alm. (cf. §. 1. 12.) et edd. ante Ald. quo acc. Bad. pr. Reliqui *occidiſti* bis, niſi quod Bern. priore loco omittit verbum ejusque loco ponit *et.*

8. *Creſcit oratio.* Turic. Flor. omittunt cum Alm. Non displiceret, ſi ante *ſed* inſertum eſſet *fit.* *intextu.* Sic Turic. Ex Alm. affertur *in textu* et ſic Flor. Reliqui *in contextu.* Noſtrum eſt apud Plin. H. N. 2, 8. cf. 9, 4, 13.

9. *currit.* Ambr. 1. *cucurrit.* Tum fortaſſe antea *diviſiſſet, moratus eſſet.*

Matrem tuam. Hoc cum nullo auctore ponatur, credibile eſt a Qu. ipſo nunc fingi. Qui pro *cecidiſti* plurimi dant *occidiſti*, controverſiam Oreſtis (cf. 7, 4, 8.) ſignificari putaverunt. Minus tamen in parricidium cadit ejusmodi *incrementum*, quam in crimen pulſatae matris, quod multis ſane modis poterat amplificari, nunc autem tantae atrocitatis arguitur, ut conatus invidioſum illud facere nihil inveniat potentius, quam ut nuda accuſationis verba repetat. Simile quid habet Rutilius Lupus p. Ruhnk. 43. ubi vide notam Ruhnk. noſtri non immemorem.

summum non pervenit nisu, sed impetu. Verum, ut haec amplificatio in superiora tendit, ita, quae fit per *comparationem*, incrementum ex minoribus petit. Augendo enim, quod est infra, necesse est extollat id, quod supra positum est: ut idem, atque in
10 eodem loco, *Si hoc tibi inter coenam, et in illis immanibus poculis tuis accidisset, quis non turpe duceret? in coetu vero populi Romani.* Et in Catilinam, *Servi mehercle mei si me isto pacto metuerent, ut te metuunt omnes cives tui,*
11 *domum meam relinquendam putarem.* Interim proposito velut simili exemplo, efficiendum est, ut sit majus id, quod a nobis exaggerandum est: ut idem pro Cluentio, cum exposuisset, Milesiam quandam a secundis heredibus pro abortu pecuniam accepisse, *Quanto est,* inquit, *Oppianicus in eadem injuria majore supplicio dignus? Siquidem illa, cum suo corpori vim attulisset, se ipsa cruciavit: hic autem idem illud effecit per alieni corporis*
12 *vim atque cruciatum.* Nec putet quisquam

non pervenit. Sic Turic. Flor. Goth. Jens. (tac. Gesn.) Camp. et edd. ante Ald. Reliqui transponunt, Regio auctore, sed et MSS. aliquot. *nisu, sed.* Sic Turic. Flor. Guelf. Ambr. 2. nisi quod *nisus et.* Reliqui fere *nixu.*

10. *populi Rom. Et.* Turic. *populis et,* a sec. manu *populi sed.* Camp. *populi. Sed et.* Edd. ante Basil. fere *p. R. sed et* vel *p. R. sed.*

11. *quandam.* Turic. Flor. Camp. *a quodam.* nam quod iidem *miles etiam,* levius est.

9. *extollat.* Subjectum est κοινοῦ dictum intelligere, ut *amplificatio,* neque enim opus *inquit.* corrigere *extollas,* aut ἀπὸ

hoc, quanquam est simile, illi ex argumentis loco, quo majora ex minoribus colliguntur,
714 idem esse. Illic enim *probatio* petitur, hic *amplificatio:* sicut in Oppianico non id agitur in illa comparatione, ut ille male fecerit, sed, ut pejus. Est tamen quanquam diversarum rerum quaedam vicinia. Repetam igitur hic quoque idem, quo sum illic usus, exemplum, sed non in eundem usum. Nam 13
hoc mihi ostendendum est, augendi gratia non *tota* modo *totis*, sed etiam *partes partibus comparari:* sicut hoc loco, *An vero vir amplissimus P. Scipio, pontifex maximus, Gracchum, mediocriter labefactantem statum reipublicae, privatus interfecit: Catilinam, orbem terrarum caede atque incendio vastare cupientem, nos consules perferemus?* Hic et 14

12. *amplificatio: sicut — in illa.* Turic. Flor. omittunt cum Alm. *igitur.* Turic. Flor. (hic a sec. manu omittit) Guelf. Camp. *itaque* cum edd. ante Gryph. Ex Alm. (cf. §. 7. 8, 5, 11.) et Voss. pr. affertur nostrum. Insuavis est sonus continuo occurrente *quoque.* Goth. cum Voss. 2. omittit nostram vocem.

13. *max. Gracch.* Sic Turic. Flor. Camp. *m. T. G.* Guelf. Goth. Jens. (tac. Gesn.) Tarv. Reliqui *m. Tib. G.*
terrarum. Turic. Flor. Guelf. Camp. *terrae* cum Goth. Voss. 2. et edd. ante Gryph. ipsiusque Ciceronis.

12. *illi — loco.* 5, 10, 86 seqq.
quo sum illic usus. Nemo quaesivit, ubi hoc Scipionis Nasicae exemplum posuisset noster. Eo quidem libri 5 loco, quem modo designavimus, non est. Sed cum capitum intersectionem ignoret noster, nec ipsarum, quas tractat, rerum valde diligentem custodiat divisionem, potuit in animo habere 5, 13, 24. Est autem locus Ciceronis in Catil. 1, 1.
13. cf. 5, 13, 24.

Catilina Graccho, et ſtatus reipublicae orbi terrarum, et mediocris labefactatio caedi et incendiis et vaſtationi, et privatus conſulibus comparatur: quae ſi quis dilatare velit, ple-
15 nos ſingula locos habent. Quas dixi *per ratiocinationem* fieri amplificationes, viderimus, an ſatis proprio verbo ſignificaverim. Nec ſum in hoc ſolicitus, dum res ipſa volentibus diſcere appareat. Hoc ſum tamen ſecutus, quod haec *amplificatio* alibi poſita eſt, alibi valet; ut aliud creſcat, aliud augetur; inde ad id, quod extolli volumus, ratione ducitur.
16 Objecturus Antonio Cicero merum et vomitum, *Tu*, inquit, *iſtis faucibus*, *iſtis lateri-*

15. *viderimus.* Sic Turic. Flor. Camp. cum Alm. Bern. Reliqui *videamus.* *ſignificaverim.* Sic Turic. Flor. Camp. cum Alm. Goth. et edd. ante Baſil. quo acc. Gryph. Reliqui *ſignaverim*, aptiore ſane verbo; ſed ſequor libros vetuſtiores. cf. 3, 6, 52. *valet; ut.* Sic Ambr. 1. cum Jenſ. et poſterr. ante Stoer. qui *v. ut et al.* cum Chouet. Reliqui inſerunt *et.* *augetur.* Turic. Camp. *augeatur* cum Tarv. Ald. et hoc poſterr. ante Obr. Sed ad aliorum bonorum libb. auctoritatem accedit Ambr. 2. et prima manus 1. *ratione ducitur.* Turic. Florent. (uterque a ſec. manu) Camp. *ratio deducitur* cum edd. ante Obr. (niſi quod Ald. *add.* Chouet. *red.*) Verbum quidem ſic et Goth. Voſſ. 1. 2. Haec etſi levioribus commendatur teſtimoniis ſcriptura, praeplacet tamen. Quod enim ſubjectum eſt in noſtra? Dicas ſane *ducitur* imperſonaliter uſurpari, ut *curritur*, *itur;* ſed hoc omnino durum. In prioribus quoque modo melior Turic. manus ſecunda, ubi a pr. eſt *dicere* pro *diſcere.*

16. *Objecturus* — *vomitum.* Haec omittunt Turic. Florent. Camp. cum Alm. Nec displiceat tam abrupta ratio.

15. *ratione ducitur.* cf. not. crit.

16. *Tu, inquit.* Cic. Philipp. 2, 25.

bus, ista gladiatoria totius corporis firmitate. Quid fauces et latera ad ebrietatem? Minime sunt otiosa. Nam respicientes ad haec possu-
715 mus aestimare, quantum ille vini in Hippiae nuptiis exhauserit, quod ferre et concoquere non posset illa corporis gladiatoria firmitate. Ergo, si ex alio colligitur aliud, nec improprium, nec inusitatum nomen est *ratiocinationis*, ut quod ex eadem causa inter status quoque habemus. Sic et ex *insequentibus* ampli- 17
ficatio ducitur: siquidem tanta vis fuit vini erumpentis, ut non casum afferret aut voluntatem, sed necessitatem, ubi minime deceret, vomendi: et cibus non recens, ut accidere interim solet, redderetur, sed qui usque in posterum diem redundaret. Idem hoc praestant, quae antecesserunt. Nam, cum Aeolus 18
a Junone rogatus,

— — cavum conversa cuspide montem
Impulit in latus, ac venti, velut agmine facto,
Qua data porta, ruunt: — —

concoquere. Turic. (a pr. manu) *conquere,* unde nostrum effecimus. Reliqui *coquere.* Nullis veterum certis quidem locis probatur *coquere* dici pro *concoquendo.* Saltem Plin. H. N. 29, 1. frustra appellat Forcellinus, ubi „cibi in corporibus *coqui*" dicuntur „a balineis ardentibus."

corporis gladiatoria. Sic Turic. Flor. Reliqui *g. c.*

habemus. Ambr. 1. Flor. (sed hic et mox omittit *et*) *habeamus* cum Ald. Hoc volebat Regius. Verba autem *causa — si quidem* omittunt Turic. Alm. Flor. a pr. manu.

17. *deceret, vomendi.* Turic. Flor. (hic a pr. manu) Camp. (hic quidem *et* quoque sequens) omittunt cum Alm.

sed qui. Turic. Flor. Camp. omittunt *qui* cum Voss. 1. 3.

18. *Aeolus.* Virg. Aen. Varr. 5, 44. 1, 81. Ciceronis locus est

19 apparet, quanta ſit futura tempeſtas. Quid?
cum res atrociſſimas, quasque in ſummam ipſi
extulimus invidiam, elevamus conſulto, quo
graviora videantur, quae ſecutura ſunt: ut a
Cicerone factum eſt, cum illa diceret, *Levia
ſunt haec in hoc reo. Metum virgarum nauar-
chus nobiliſſimae civitatis pretio redemit: hu-
manum eſt. Alius, ne ſecuri feriretur, pecu-*
20 *nium dedit: uſitatum eſt.* Nonne uſus eſt
ratiocinatione, qua colligerent audientes,
quantum illud eſſet, quod inferebatur, cui
comparata haec, viderentur humana atque
uſitata? Sic quoque ſolet ex alio aliud augeri:
ut, cum Hannibalis bellicis laudibus amplia-
tur virtus Scipionis; et fortitudinem Gallo-
rum Germanorumque miramur, quo ſit major
21 C. Caeſaris gloria. Illud quoque eſt *ex rela-* 716
tione ad aliquid, quod non ejus rei gratia
dictum videtur, amplificationis genus. Non
putant indignum Trojani principes, Grajos

19. *reo. Metum.* Sic Turic. Flor. Guelf. Camp. cum Goth. Alm. Voſſ. 1. 2. 3. Vall. et edd. ante Ald. Reliqui inſerunt *crimina* e Cicerone.

20. *Nonne.* Turic. Camp. *non.* cf. not. ad 4, 2, 15. *ratiocinatione.* Turic. Flor. Guelf. Camp. Goth. Jenſ. (tac. Geſn.) *ratione* cum Alm. Voſſ. 2. Vall. et edd. ante Ald. Correxit Regius, neceſſario. *viderent. hum.* Sic Turic. Flor. Camp. Reliqui *h. v.* *ut, cum.* Turic. Guelf. Camp. omittunt *ut.*

21. *videtur.* Turic. (a pr. manu) Flor. Guelf. *videretur* cum Goth. Alm. Voſſ. 2. et edd. ante Ald. Sed et Vall. nobiscum.

21. *Non putant.* vid. Iliad. 3, 156 ſeqq. Ablegat Geſn. ad Hemſterh. in Luc. Diall. mortt. Tom. (Bip.) 2. p. 498. indicantem qui ſint uſi loco Homerico, ad quos accedunt

Trojanosque propter Helenae ſpeciem tot mala, tanto temporis ſpatio ſuſtinere: quaenam igitur illa forma credenda eſt? Non enim hoc dicit Paris, qui rapuit; non aliquis juvenis, aut unus e vulgo; ſed ſenes, et prudentiſſimi, et Priamo aſſidentes. Verum et
22
ipſe rex, decenni bello exhauſtus, amiſſis tot liberis, imminente ſummo discrimine, cui faciem illam, ex qua tot lacrimarum origo fluxiſſet, inviſam atque abominandam eſſe oportebat, et audit haec, et eam filiam appellans juxta ſe locat, et excuſat etiam, atque ſibi eſſe malorum cauſam negat. Nec mihi vide-
23
tur in Sympoſio Plato, cum Alcibiadem con-

aut unus. Sic Turic. Flor. Guelf. Camp. cum Goth. Voſſ. 1. 2. 3. et edd. ante Stoer. exc. Ald. Reliqui *non u.*

22. *ex qua tot lacr. or. flux.* Turic. *e. q. ori fl.* a ſec. manu *e. q. ora fluxiſſent.* Ex Flor. (ſed *go* additur a ſec. manu) et Alm. nihil niſi *ori* profertur. Gebhardus in Crepundiis ex Palatino ſuo eruit *e. q. t. l. ora fluxiſſet,* Pareo ſtulte mirante, reprobante recte Burmanno. *eam filiam.* Turic. *ex familiam* (Alm. *ex familia* et ſic Flor. cujus in margine tertia manus noſtrum dat) a ſec. manu ut et Flor. *eam familiarem* et ſic Camp. cum Bodl. Andr. *atque ſibi.* Turic. Flor. Guelf. Camp. Goth. Jenſ. (tac. Geſn.) *ſibi atque* cum Bodl. Alm. Voſſ. 1. 2. Ioann. Tarv. Noſtram transpoſitionem, quae jam in prioribus aliquot, exigit Regius. Equidem veterem ordinem verum ſuſpicor, quanquam in Homero quidem hoc ipſum non legitur, ut ſibi iraſcentem Helenam mulceat et placet Priamus (neque enim ſufficit v. 180. κυνώπιδος, cui nil reponit ſocer). Sed *etiam* in noſtra ratione otioſum eſt, et ipſa ſcriptura *atque* pro *ac* prodere videtur, debuiſſe ſequi vocalem in *eſſe.* (cf. 8. 3. 47.)

aliquot Heynio deſignati ad Homerum ipſum. Eſt et comparandus Leſſingius in Laocoonte p. 215.

22. *atque ſibi.* cf. not. crit.

23. *in Sympoſio Plato.* vide Plat. Sympoſ. p. (Steph.) 218. b — 219. d. Bip. 10,

sitentem de se, quid a Socrate pati voluerit, narrat, ut illum culparet, haec tradidisse: 717
sed, ut Socratis invictam continentiam ostenderet, quae corrumpi speciosissimi hominis
24 tam obvia voluntate non posset. Quin *ex instrumento* quoque heroum illorum magnitudo aestimanda nobis datur. huc pertinet *clypeus Ajacis*, et *Pelias Achillis*. Qua virtute egregie est usus in Cyclope Virgilius. Nam quod illud corpus mente concipiam, cujus

Trunca manum pinus regit? — —

Quid? cum *vix loricam duo multiplicem connixi humeris ferunt*, quantus Demoleos, qui, indutus ea,

— — *cursu palantes Troas agebat?*

25 Quid? M. Tullius de M. Antonii luxuria tan-

23. *pati.* Turic. *pite* (cum Alm.) a sec. manu *petere.* *illum.* Turic. *illud.* Modo τῷ *ut* Flor. (a sec. manu) Camp. praemittunt *non* cum Jens. et edd. ante Ald. *voluntate.* Sic et Goth. err. Gesn. qui *voluptate*, quod est in Jens. et edd. posterr. ante Stoer. exc. Basil.

24. *huc pert.* Sic Obr. *hoc p.* Turic. (a pr. manu) Guelf. cum Alm. Reliqui *ad hoc p.* *et Pelias.* Sic Turic. Flor. (nisi quod T pro I) Guelf. cum Alm. Goth. Voss. 1. 2. Vall. Reliqui inserunt *hasta.* *ferunt.* Sic Turic. Guelf. Camp. cum Alm. Voss. 1. 3. Goth. et edd. ante Basil. Reliqui *ferrent.* *ea.* Sic Turic. Guelf. Camp. Goth. (tac. Gesn.) cum Alm. Bern. Reliqui *eam.*

263 — 266. Dignus qui legatur vel relegatur locus. Eo rectissime est usus Gesnerus in disputatione de Socrate sancto paederasta Commentt. Soc. Gott. Tom. 2. p. 25 seq.

24. *clypeus* — *Pelias.* Iliad. 7, 219. 16, 140.

Virgilius. Aeneid. 3, 659. 5, 260. *Tullius* Philipp. 2, 27.

tum fingere ſaltem potuiſſet, quantum oſtendit dicendo, *Conchyliatis Cn. Pompeji periſtromatis ſervorum in cellis ſtratos lectos videres? Conchyliata periſtromata*, et *Cn. Pompeji*; terunt ſervi et *in cellis*, nihil dici poteſt ultra; et neceſſe eſt tamen infinito plus in domino cogitare. Eſt hoc ſimile illi, quod 26
ἔμφασις dicitur: ſed illa ex verbo, hoc ex re
718 conjecturam facit: tantoque plus valet, quanto res ipſa verbis eſt firmior. Poteſt aſcribi amplificationi *congeries* quoque verborum, ac ſententiarum idem ſignificantium. Nam, etiamſi non per gradus aſcendant, tamen velut acervo quodam allevantur. *Quid enim* 27
tuus ille, Tubero, deſtrictus in acie Pharſalica gladius agebat? cujus latus ille mucro

25. *terunt.* Sic Voſſ. 1. 3. Bern. *terter.* Turic. (a pr. manu) *ter.* Guelf. *iter.* Alm. a ſec. manu Turic. *de* et ſic Camp. cum Goth. Voſſ. 2. Vall. et edd. ante Bad. ſec. *inter* Flor. a ſec. manu *de* ultimae ſyllabae ſuperſcriptum.

ſervi. Sic Turic. Flor. Guelf. cum Voſſ. 1. 3. Bern. Alm. *ſervis* Turic. Flor. (a ſec. manu uterque) Camp. cum Goth. Voſſ. 2. Vall. et edd. ante Bad. ſec. *et in cellis.* Turic. Flor. Guelf. Camp. omittunt *in* cum Alm. Voſſ. 1. 2. 3. Goth. Vall. et edd. ante Bad. ſec. Hic primus, obſecundantibus reliquis, ex Regii conjectura pro noſtro *terunt ſervi et in cellis* haecce dat *et in cellis ſervorum*, exc. Obr. qui ſic: *et lecti in cellis ſervorum.* Nos *in* adjecimus contra MSS.

26. *hoc ex re.* Turic. Flor. Guelf. Camp. *haec e. r.* cum Goth. Alm. Voſſ. 2. Jenſ. Tarv. Ald. *non per gradus.* Flor. *p. g. non*, cui ſcripturae a ſec. manu praemittitur *non.*

25. *ſaltem.* Interrogatio cum valeat negationem, hoc eſt pro *ne fingere quidem*, cf. 6, 4, 15.

27. *Quid enim tuus.* Ex Ligariana c. 3. Alterum de janitore carceris Verr. 5, 51.

petebat? qui sensus erat armorum tuorum? quae tua mens? oculi? manus? ardor animi? quid cupiebas? quid optabas? Simile est hoc figurae, quam συναθροισμὸν vocant: sed illic plurium rerum est congeries, hic unius multiplicatio. Haec etiam crescere solet verbis omnibus altius atque altius insurgentibus: *Aderat janitor carceris, carnifex praetoris, mors terrorque sociorum et civium Romano-*
28 *rum, lictor Sextius.* Eadem fere est ratio *minuendi.* Nam totidem sunt ascendentibus, quot descendentibus, gradus. Ideoque uno ero exemplo contentus ejus loci, quo Cicero de oratione Rulli haec dicit: *Pauci tamen, qui proximi astiterant, nescio quid illum de lege Agraria voluisse dicere, suspicabantur.* Quod si ad intellectum referas, *minutio* est:
29 si ad obscuritatem, *incrementum.* Scio posse videri quibusdam speciem amplificationis *hyperbolen* quoque. nam et haec in utramque partem valet; sed, quia excedit hoc nomen,

27. *tuorum? quae.* Turic. Flor. omittunt. a sec. manu ascribitur ab illo *an mortua tua.* ab hoc nostrum, sed *quid. hoc fig.* Turic. Flor. Camp. omittunt *hoc* cum Alm. *Sextius.* Turic. Camp. *rex tuus.*

29. *excedit.* Ambr. 1. *excidit.*

συναθροισμόν. vide Rutil. Lup. ed. Ruhnk. p. 5.

28. *de orat. Rulli.* Cic. de L. Agr. 2, 5. Insignis est varietas apud Qu. *qui proximi astiterant,* apud Cic. ipsum *si qui acutiores — steterant.* Noster verum Ciceronis acumen oblitus erat. Memoriam Quintiliani lapsam agnoscit et Garatonus ad loc. Cic. ipsius.

29. *excedit hoc nomen.* Recte Gesnerus accusativum agnoscit *hoc nomen,* ut hyperbole plus sit, quam quod appellemus amplificationem.

in tropos differenda est. Quos continuo sub-
719 jungerem, nisi esset a ceteris separata ratio dicendi, quae constat non propriis, sed translatis. Demus ergo breviter hoc desiderio jam paene publico, ne omittamus eum, quem

ne omittamus. Turic. *nec mittamus*, a sec. manu *ne amittamus* et sic Camp. *ut omittamus* Goth. cum Voss. 2. *nec om.* Ald. cum aliquot, ex Regii conjectura.

Rollinus et Capperonnerius hoc tenuisse non videntur, quorum alter apposite tamen utitur verbis Julii Rufiniani apud Ruhnk. p. 223. „(Hyperbole) fit cum *excedit veritatem* sententia."

Quos continuo — translatis. Haec, etsi valde perspicua videantur, a se parum perspici ingenue fatetur optimus Regius, quem non plane assecutus videtur Gesnerus diffisum dicens eum verbis *quae constat — translatis.* Ubi enim difficultatem sentiret, non designavit Regius. Gesnerus hic definitionem *sententiae* desiderari censet, quippe de qua sit expositurus noster, quamque tropis antevertendam indicet. Haec quidem ratio an sit necessaria, quaeri potest. Fortasse tropos modo describit et hoc vult: Continuo de tropis dicerem, nisi haec eloquentiae pars constaret translatis, non propriis; ita satius erit tum demum ad tropos progredi, cum omnis proprie dicendi ratio pertractata fuerit, cujus partem unam reliquam video i. e. *sententiam.* Sed nec ipse animum expleri sentio ab hac interpretatione, et ultro agnosco convenientius loco fore, si reperiatur modus aliquis ex hisce verbis finitionem *sententiae* extundendi. An forte transponendo unaque litera abradenda hoc consequemur? „ratio dicendi quae *non constat* propriis *et* translatis." *Antequam ad tropos accedam, superest aliqua dicendi ratio, cujus vis non est in propriis et translatis, sed quae nunc hac nunc illa utens oratione, peculiari suo artificio ornatum efficit.* Maxime displicet in hac constitutione loci, quod abest *aliqua* vel *quaedam* pronomen, necessarium fere ad nominativum illum „a ceteris — dicendi." Ut *propriis* et *translatis* hic latior aliquis tribuatur significatus, veluti mox c. 5. §. 6. *translatio a communi ad proprium*, cum Gesnero probare non possum. Redeundum erit ad Regianae confessionis simplicitatem.

plerique praecipuum ac paene solum putant orationis ornatum.

V. *Sententiam* veteres, quod animo sensissent, vocaverunt. Id cum est apud oratores frequentissimum, tum etiam in usu quotidiano quasdam reliquias habet. Nam et juraturi *ex animi nostri sententia*, et gratulantes *ex sententia* dicimus. Non raro tamen et sic locuti sunt, ut *sensa* sua dicerent: nam
2 *sensus* corporis videbantur. Sed consuetudo jam tenuit, ut mente concepta *sensus* vocaremus; lumina autem, praecipueque in clausulis posita, *sententias*. Quae minus crebra apud antiquos, nostris temporibus modo carent. Ideoque mihi et de generibus earum,
3 et de usu arbitror pauca dicenda. Antiquissimae sunt, quae proprie, quamvis omnibus idem nomen sit, *sententiae* vocantur, quas Graeci γνώμας appellant: utrumque autem nomen ex eo acceperunt, quod similes sunt consiliis aut decretis. Est autem haec vox universalis, quae etiam citra complexum caussae possit esse laudabilis, interim ad rem tan- 720
tum relata; ut, *Nihil est tam populare, quam*

3. *nom. sit.* Sic Turic. Guelf. Camp. Reliqui *s. n.*

1. *et juraturi — et gratulantes.* Priore modo quod *scimus*, altero quod *cupimus* appellamus *sententiam*, quo magis appareat, quidquid animo sentiamus, esse *sententiam*. De jurandi formula cf. 6, 3, 32.

3. *utrumque* et Graecum et Latinum. Uterque enim populus mutuatus est appellationem a deliberandi negotio.

Nihil est — bonitas. Cic. pro Lig. c. 12.

bonitas: interim ad perſonam; quale eſt Afri Domitii, *Princeps, qui vult omnia ſcire, neceſſe habet multa ignoſcere.* Hanc quidam 4 partem *enthymematis*, quidam initium aut clauſulam *epichirematis* eſſe dixerunt: et eſt aliquando, non tamen ſemper. Illud verius, eſſe eam aliquando *ſimplicem*, ut ea, quae ſupra dixi; aliquando ratione ſubjecta, *Nam in omni certamine, qui opulentior eſt, etiamſi accipit injuriam, tamen, quia plus poteſt, facere videtur:* nonnunquam *duplicem*, *Obſequium amicos, veritas odium parit.* Sunt 5 etiam, qui decem genera fecerint, ſed eo modo, quo fieri vel plura poſſunt, *per interrogationem, per comparationem, infitiationem,*

4. *dixerunt: et eſt al. — aliquando ſimpl.* Turic. Flor. (a pr. manu) Guelf. *d. etſi al. ſimpl.* cum Voſſ. 1. 3. Tarv. Ald. *d. etſi al. — al. ſimpl.* Camp. Alii quoque editi interjecta τοῖς *aliquando* non habent. *quae.* Sic Turic. Camp. cum Voſſ. 1. 3. Ald. Reliqui *quam.* *ſubjecta.* Jenſ. Tarv. *ſubjectam* cum Voſſ. 2. ut refertur, non quidem Goth. Sed et modo *rationi* Guelf. Goth. (tac. Geſn.) cum Voſſ. 2.

5. *fecerint.* Sic Turic. Flor. Guelf. Camp. cum Alm. Reliqui *fecerunt.* *interr. per comp.* Sic Turic. Flor.

4. *enthymematis — epichirematis.* cf. l. 5. c. 10. 14. et Ariſtot. Rhet. 2, 21, 2. ἐπεὶ τὰ ἐνθυμήματα ὁ περὶ τοιούτων συλλογισμός ἐστι, σχεδὸν τά τε συμπεράσματα τῶν ἐνθυμημάτων καὶ αἱ ἀρχαὶ, ἀφαιρεθέντος τοῦ συλλογισμοῦ, γνῶμαί εἰσιν. Huc reſpexiſſe Qu. cenſet Victorius ad Ariſtot. p. 445. eodemque remittit Capper.

ea, quae. Neutro genere utitur; deſignat autem ſententias ſupra poſitas, Ciceronis alteram, alteram Domitii.

Nam in omni certamine. Eſt Salluſtii in oratione Micipſae Bell. Jug. c. 10. Telleri 6.

Obſeq. — parit. Terent. Andr. 1, 1, 41.

similitudinem, *admirationem*, et cetera hujusmodi: per omnes enim figuras tractari potest. Illud notabile *ex diversis*, *Mors misera non*
6 *est*, *aditus ad mortem est miser.* Ac rectae quidem sunt tales, *Tam deest avaro*, *quod habet*, *quam quod non habet.* Sed majorem vim accipiunt emutatione figurae, ut,

Usque adeone mori miserum est? — —

Acrius enim hoc, quam per se, *Mors misera* 721
non est. Et *translatione* a communi ad pro-

Guelf. Camp. Goth. Jens. (tac. Gesn.) cum Voss. 1. 3. et edd. ante Bad. Reliqui omittunt *per.*

similitudinem. Omittit Guelf. cum Goth. Voss. 1. 2. 3. Colb. *admirationem.* Omittunt Turic. Camp. cum Alm. *est miser.* Sic Turic. Flor. Guelf. Goth. (tac. Gesn.) Camp. Reliqui *m. e.*

6. *emutatione.* Turic. Flor. (a sec. manu uterque) Camp. *ex mutatione* cum Goth. Colb. et edd. ante Gryph. Illorum uterque (a pr. manu) Guelf. *et mutatione.* Sed *mutatione* solum Voss. 1. Reliqui *commutatione.* Nostrum e conjectura. cf. 8, 6, 51. *Acrius — non est.* Omittunt Turic. Flor. (hic a pr. manu) Alm.

5. *Mors — miser.* Gallaeus hoc ipsum designat a Lactantio relatum 3, 17. cujus locum ponit etiam Menagius ad Diog. Laërt. 10, 124. Cum sit senarius versus, possit et ipse esse ex Graeco translatus, ut ille Epicharmi trochaïcus, quem hic citant fere, apud Cic. Tusc. 1, 8. *Emori nolo* cet. cf. nostr. 5, 14, 12.

6. *Tam deest — non habet.* Senarius est ex P. Syri mimis, quem et M. Seneca exhibet, laudatum Cassio Severo p. 227.

emutatione figurae. Accipiam *emutationem*, quam efficit figura, non quam patitur, quanquam ne hoc quidem absurdum. *Figuratae* sententiae opponuntur *rectis*, velut 9, 2, 5. 66. 78. item 2, 13, 8.

Usque adeone. Virg. Aen. 12, 646. Mox sunt loca Cic. pro Lig. c. 12. ibid. c. 4. Virg. Aen. 1, 37. Cic. pro Mil. c. 4. pro Lig. c. 1. *Medeam* Ovidii intercidisse nemo ignorat.

prium. Nam, cum sit rectum, *Nocere facile est, prodesse difficile:* vehementius apud Ovidium Medea dicit,

Servare potui, perdere an possim, rogas?

Vertit ad personam Cicero, *Nihil habet, Cae-* 7 *sar, nec fortuna tua majus, quam ut possis; nec natura melius, quam ut velis servare quam plurimos.* Ita, quae erant rerum, propria fecit hominis. In hoc genere custodiendum est, id quod ubique, ne *crebrae* sint, ne *palam falsae* (quales frequenter ab iis dicuntur, qui haec καθολικὰ vocant: et, quidquid pro causa videtur, quasi indubitatum pronunciant), ne *passim* et *a quocunque* dicantur. Magis enim decent eos, in quibus est 8 auctoritas, ut rei pondus etiam persona confirmet. Quis enim ferat puerum aut adole-

an possim. Turic. *a. possis* cum Alm.

7. *hominis.* Turic. *nominis* cum Alm. *est, id.* Ita nos e conjectura, inseritur enim a libris *et*, út et mox post *pronunciant*, quod et ipsum expunximus. *quod.* Sic Turic. Guelf. Camp. cum Goth. Voss. 1. 2. Reliqui *quidem.*

dicantur — decent. Turic. Flor. Guelf. utrobique singularem cum aliquot Codd. et edd. Alii fluctuant nunc prius nunc posterius singulariter efferentes, nec constat lectio ante Gryph.

7. *id quod ubique.* Opponitur hoc illis: *in hoc genere.* In omni enim ornandi ratione, ne saepius recurrat idem artificium, sedulo cavendum.

qui haec καθολικὰ vocant. Hoc artis vocabulum imponentes sententiis falluntur simul ita ut, quidquid speciem habeat sententiae, non investigata ejusdem veritate, tuto ubique, quoniam καθόλου, ponere posse videantur. cf. Ern. in Lex. technol. qui docet καθολικὸν λόγον eundem esse τῇ γνώμῃ.

ſcentulum, aut etiam ignobilem, ſi judicet
9 in dicendo, et quodammodo praecipiat? *Enthymema* quoque eſt omne, quod mente con- 72[illegible]
cipimus: proprie tamen dicitur, quae eſt ſententia ex contrariis; propterea quod eminere inter ceteras videtur, ut Homerus *poëta*, *urbs* Roma. De hoc in argumentis ſatis dictum eſt.
10 Non ſemper autem ad probationem adhibetur, ſed aliquando ad ornatum, *Quorum igitur impunitas, Caeſar, tuae clementiae laus eſt, eorum te ipſorum ad crudelitatem acuet oratio?* Non, quia ſit ratio diſſimilis, ſed quia jam per alia, ut id injuſtum appareret,
11 effectum erat. Et addita in clauſula eſt epiphonematis modo non tam probatio, quam extrema quaſi inſultatio. Eſt enim epiphonema rei narratae vel probatae ſumma acclamatio,

Tantae molis erat Romanam condere gentem.

Facere enim probus adoleſcens periculoſe,
12 *quam perpeti turpiter maluit.* Eſt et, quod

9. *concipimus.* Turic. Flor. (a pr. manu uterque) Guelf. *concepimus* cum Bern.

10. *injuſtum.* Geſn. *juſtum* per ſphalma, quod propagarunt Bipontini.

11. *perpeti turpiter.* Turic. Flor. *perturpiter.* ex Alm. afferunt *turpiter.* (cf. 8, 4, 12. item hic, 24.)

8. *judicet — praecipiat,* agat partes judicis, et magiſtri. Malim prope *qui* prae *ſi.*

9. *De hoc — dictum eſt.* vide 5, 10, 2.

10. *Non, quia — diſſimilis.* Probat ſane hoc ipſum a Cicerone poſitum enthymema, ſed hic quidem probationis cauſa non eſt poſitum.

appellatur a novis νόημα; qua voce omnis intellectus accipi potest: sed hoc nomine donarunt ea, quae non dicunt, verum intelligi volunt; ut in eum, quem saepius a ludo redemerat soror, agentem cum ea talionis, quod ei pollicem dormienti recidisset, *Eras dignus, ut haberes integram manum.* Sic enim auditur, *ut depugnares.* Vocatur aliquid et *clau-* 13
sula: quae, si est, quod *conclusionem* dici-
723 mus, et recta et quibusdam in partibus necessaria est: *Quare prius de vestro facto fateamini necesse est, quam Ligarii culpam*

12. *novis.* Gesn. *nobis* per sphalma repetitum Bipontinis. *dicunt.* Goth. *dicuntur* cum Voss. 2. Idem velle videntur Turic. Flor. Alm. qui post nostrum subjiciunt *ut.* Et fortasse passivum elegantius.

13. *recta.* Sic Obr. Ceteri quidem omnes *recte*, quod ferri nequit, nam ut, quod monet Badius, repetatur huc *vocetur ita*, contortum fuerit et inelegans.

vestro facto. Sic Turic. Flor. Reliqui *f. v.*

12. *a novis.* In rhetoribus ipsis *novos* discernit a *veteribus*, non in oratoribus solis. cf. dicta ad 4, 2, 118. item exempli causa 9, 2, 42. 10, 1, 41.

a ludo redemerat. Ablegat Gesnerus ad Lipsium Saturnall. 2, 3, 5. multa veterum loca ponentem, quibus apparet, liberos quoque se auctorasse lanistis ad depugnandum in arena.

Sic enim — depugnares. Significatum *audiendi* pro *subaudiendo* iterum habet noster 9, 3, 58. ex quo loco et hic pro *sic* reponendum *simul* necessario videtur. Item *auditur* pro *additur* reposuerunt VV. DD. in Julio Rufiniano p. 272. Ruhnk. cujus vide notam, ut et Capper. ad eundem scriptorem. *Depugnare* proprium Gladiatorii spectaculi et suspicor inesse vim etymi in praepositione *de*, ut intelligatur pugna ad mortem protracta, quod suadet et noster locus et alter in Declamm. 9. p. Bip. 175. „adhuc necessitatis gladiator *depugnare etiam* volebam." cf. Drakenb. ad Liv. 6, 3, 9. 40, 34. 6.

ullam reprehendatis. Sed nunc aliud voluit, ut omnis ſenſus in fine ſermonis feriat aurem.
14 Turpe autem ac prope nefas ducunt, reſpirare ullo loco, qui acclamationem non petierit. Inde minuti corruptique ſenſiculi, et extra rem petiti. Neque enim poſſunt tam multae bonae ſententiae eſſe, quam neceſſe
15 eſt multae ſint clauſulae. Jam haec magis nova ſententiarum genera. *Ex inopinato:* ut dixit Vibius Criſpus in eum, qui, cum loricatus in foro ambularet, praetendebat, id ſe metu facere, *Quis tibi ſic timere permiſit?* Et inſigniter Africanus apud Neronem de morte

aliud. Sic Turic. Flor. Guelf. Camp. Goth. Jenſ. (tac. Geſn.) cum Alm. Voſſ. 2. et edd. ante Ald. quo acc. Obr. Reliqui *illud* conjectante Regio. *ut omnis ſenſus.* Sic Turic. Flor. (hic a pr. manu) Guelf. cum Goth. Alm. Voſſ. 2. Reliqui poſt *ut* inſerunt *omnis locus.* Voſſ. 1. viciſſim omittit, ut fertur, *omnis ſenſus.*

14. *ullo loco.* Turic. *illo l.* cum Alm. non prorſus male. *corruptique.* Turic. *corrupti*, a ſec. manu *et corrupti* et ſic Camp. *bonae.* Omittunt Guelf. et Obr. Mox Camp. inter *eſt* et *multae* inſerit *ut.*

15. *Vibius.* Turic. Flor. *bibius.* (cf. 6, 3, 73.) Camp. *Urbius.*

15. *Vibius Criſpus.* cf. 5, 13, 48.

Africanus. Non dubito quin hic ſit Julius Africanus orator (cf. 10, 1, 118. 12, 10, 10. 11. item Tacit. Dial. de oratt. c. 15.), quem Neroniani aevi demonſtrat dictum de eo Criſpi Paſſieni relatum Plinio minori 7, 6, 11. (cf. noſtr. 6, 1, 50.) Quod enim Sextium Africanum a Tacito memoratum Annal. 13, 19. 14, 46. huc trahit Burmannus, quia poſteriore Taciti loco Galliarum cenſum egiſſe dicatur, levius videtur, nec in opere ſuo Qu., ſi alium ab oratore deſignaſſet, ſimpliciter ita cognomen poſiturus erat. Pro *apud Ner.* autem legendum cenſeo *ad N.* (cf. Drakenb. ad Liv. 3, 10, 3.)

matris, *Rogant te, Caesar, Galliae tuae, ut*
felicitatem tuam fortiter feras. Sunt et *alio* 16
relata, ut Afer Domitius, cum Cloantillam
defenderet, cui objectum crimen, quod vi-
rum, qui inter rebellantes fuerat, sepelisset,
remiserat Claudius, in epilogo filios ejus allo-
quens, *Matrem tamen*, inquit, *pueri sepeli-*
tote. Et aliunde petita, id est, in alium locum 17
ex alio *translata:* ut pro Spatale Crispus,
724 quam qui heredem amator instituerat, decessit,
cum haberet annos duodeviginti, *O hominem*
divinum, qui sibi indulsit! Facit quasdam 18

16. *Cloantillam.* Flor. Turic. Guelf. Camp. *Cloatillam.* *N* interponit primus Jens. sed jam Goth. nisi aberravimus. Voss. 1. 3. *Clotillam.* (cf. 9, 2, 20.) Nomen hoc quidem est in neutro Inscriptionum corpore. *defenderet.* Turic. (a pr. manu) *defenderat.*

17. *ut — qui.* Omittunt hanc utramque particulam Turic. Flor. Guelf. Camp. cum MSS. fere omnibus et edd. ante Ald. Nostrum Regius conjecit, Obr. MSS. scripturam retinens post *instituerat* inserit *et.* Ante *hominem* autem *O* mei omittunt MSS., exc. Flor., et reliqui fere, quibus accedit Camp.

Spatale. Sic Turic. cum Gesn. et vetustis. A Gryphio inde *Spathale*, vitiose.

16. *Matrem — sepelitote.* „Videntur igitur ipsi matrem „accusasse filii, quos ita pie„tatis admonuerit Domitius, „quasi diceret, nolite metuere „iram Caesaris in sepelienda „olim matre, amat ille pie„tatem, ignovit matri vestrae „contra legem sepelienti vi„rum: magis ei placebit ista „pietas, quam impia haec „vestra accusatio. Sed res „aliunde cum nota non sit, „nihil equidem definiam." Gesnerus. Si in hac ipsa sepulti mariti causa defendebat Cloantillam Domitius, minus apte videtur dici haec sententia „*alio* relata," nec cadit defensio in eam, cui crimen objectum jam *remiserat* Claudius.

17. *O hominem — indulsit.* Eum, qui *sibi indulserit*, bona sua abligurisse, nec quidquam heredi illi suae reli-

modo feci mentionem, *Ad digitum pugnavi.*
21 Est etiam generis ejusdem, nescio an vitiosissimum, quoties verborum ambiguitas cum rerum falsa quadam similitudine jungitur. Clarum auctorem juvenis audivi, cum lecta in capite cujusdam ossa sententiae gratia te-

Ad digitum. Turic. Flor. *additum.* Ille a sec. manu *aditum,* hic nostrum. Cum priore manu facit Alm. A Basil. inde ante Gesn. *at digito.* Sed Basil. ante *pugn.* inserit *non,* Voss. 2. Ald. *mihi,* Camp. *nihil* et Obr. pro *pugn.* ponit *parentavi.* Ioann. *ad dig. pugna mihi.* Nostrum est in Guelf. Vall. Voss. 1. 3. Goth. Bern. Bongarsiano Salmasii ad Hist. Aug. Vol. 2. p. 830.

21. *in capite.* Sic Turic. Guelf. Flor. Camp. cum Alm. Goth. Voss. 1. 2. 3. Bodl. Jens. (tac. Gesn.) et edd. ante Gryph. Reliqui *e capite.*

20. *Ad digitum pugnavi.* Haec locutio nonnisi uno, praeter nostrum, loco adhuc inventa est a VV. DD. in vetere epigrammate, quod tribuitur Martiali Spectacc. 29. v. 5. (Nam quod eam trahit ad Faliscum suum Caspar Barthius Cyneg. v. 12, alienum est.) Sufficit tamen haec duorum scriptorum congruentia, ad tenendam eam, quae hic legitur, verborum constitutionem; ad explicandam eandem, non item. Neque enim magis apud Martialem, quam nostri verbis apparet, quid sit *ad digitum pugnare.* Sumunt quidem, et maxime Ramiresius de Prado ad Martialem, esse hoc: pugnare eo usque, donec alteruter gladiatorum exerto digito victum se fateatur; sed probationem desidero, cum Scholiastes Persii ad 5, 119. perperam accipiat poëtae locum, cui illustrando adhibet hoc quod narrat „Tractum a gladiatoribus, qui „victi, ostensione digiti ve„niam a populo postulabant.“ cf. Casaub. in Comment. Hic quidem, quidquid est de significatione locutionis in arena, apparet ludi in vocabulo *digiti.* Deflexit enim iste toties auctoratus *digitum* illum ad pollicem, quem sibi soror recidisset (vel *praecidisset,* ut vult Burm. ad §. 12.). Scaligeri quidem epigrammatis interpretationem, miram profecto, videre est apud Burmannum secundum Anthol. Vol. 1. p. 470, huic probatam, non mihi.

21. *auctorem.* An forte *actorem?*

lecta in capite — ossa. cf. 6, 1, 30.

nenda matri dediſſet, *Infeliciſſima femina, nondum extuliſti filium; et jam oſſa legiſti.* Ad hoc plerique minimis etiam inventiun- 22
culis gaudent, quae excuſſae riſum habent, inventae facie ingenii blandiuntur. De eo, qui
726 naufragus, et ante agrorum ſterilitate vexatus, in ſcholis fingitur ſe ſuspendiſſe, *Quem nec terra recipit, nec mare, pendeat.* Huic ſimile 23
in illo, de quo ſupra dixi, cui pater ſua membra laceranti venenum dedit, *Qui haec edit, debet hoc bibere.* Et in luxurioſum, qui ἀποκαρτέρησιν ſimulaſſe dicitur, *Necte laqueum, habes, quod faucibus tuis iraſcaris: ſume venenum, decet luxurioſum bibendo mori.* Alia 24
vana: ut ſuadentis purpuratis, ut Alexandrum Babylonis incendio ſepeliant, *Alexandrum ſepelio, hoc quisquam ſpectabit e tecto?*

22. *mare.* Turic. Flor. (a ſec. manu uterque) Camp. Goth. *in aëre.*

23. *qui ἀποκαρτέρησιν.* Turic. Flor. (hic a pr. manu) Camp. *quia in apoteca freneſim* cum Alm.

24. *ut ſuadentis.* Turic. Flor. (hic a pr. manu) Goth. (tac. Geſn.) Camp. *ſuadendis* cum Alm. Voſſ. 2. Sed Guelf. *ſuadentis* cum Jenſ. (tac. Geſn.) et edd. ante Ald. *Ut* inſeruit Regius. *e tecto.* Turic. Flor. Guelf. Camp. *a t.* cum Goth. Alm. Voſſ. 1. 2. 3. Vall.

22. *riſum habent.* Si ullus, praeter locum Horatii (Carm. 14, 15, 16.), uſus poſſet oſtendi, amplecterer hic ego Graeciſmum, ut eſſet r. *debent.* (cf. 9, 2, 5.) Eſt enim *habendi* verbum nimis, ut videtur, diſſolutum. Quanquam cf. not. ad 4, 1, 42. *excuſſae* autem opponuntur hic *inventis* i. e. diligentius inſpectae iis, quae cum primum ab oratore *inveniuntur*, placent ſuo auctori. cf. 12, 10, 75.

23. *ſupra.* 8, 2, 20.

ἀποκαρτέρησιν. Notus eſt Hegeſiae liber ἀποκαρτερῶν, de quo Cic. Tuſc. 1, 34. Ingenioſus hic noſter luxurioſo ſuadet aliam quam ab inedia mortem.

Quasi vero id sit in re tota indignissimum. Alia nimia; ut de Germanis dicentem quendam audivi, *Caput nescio ubi impositum:* et
25 de viro forti, *Bella umbone propellit.* Sed finis non erit, si singulas corruptorum persequar formas. Illud potius, quod est magis necessarium. Duae sunt diversae opiniones; aliorum sententias solas paene spectantium, 727
aliorum omnino damnantium: quorum mihi
26 neutrum admodum placet. Densitas earum obstat invicem; ut in satis omnibus fructibusque arborum nihil ad justam magnitudinem adolescere potest, quod loco, in quem crescat, caret. Nec pictura, in qua nihil circumlitum est, eminet. Ideoque artifices, etiam cum plura in unam tabulam opera contulerunt,

umbone. Turic. *vir bone*, (ex Alm. *verbone.* cf. §. 11. 8, 6, 11.) a sec. manu *vir bene* et sic Camp. *viti bonae* Guelf. Prima Flor. manus plane erasa.

25. *solas.* Turic. Camp. omittunt.

26. *fructibus.* Turic. *fluctibus* cum Alm. cf. 8, 6, 6. *arborum.* Turic. Flor. (hic a pr. manu) *armorum* cum Alm. vicissim (Turic. quidem a pr. manu) 8, 6, 12. *arvorum* Goth. Voss. 2. cum edd. ante Gryph. exc. Ald. Gesnerus utrumque ex rusticorum scriptorum auctoritate defendit. Mihi in nostra constitutione *omnibus* videtur magnopere jacere. *magnitudinem.* Turic. Flor. Camp. *multitudinem* cum Alm. *opera.* Turic. Camp. omittunt. Exemto hoc quidem vocabulo, quaeri potest, *plura* illa sintne ad unam picturam pertinentes hominum formae, an,

24. *nescio ubi.* Feliciter conjectare videtur Gesnerus *nubi*, nec audiendus prae hoc Obrechtus, qui sic: *nescio ubi in nube positum.*

25. *spectantium.* Malim *sectantium*, ut mox §. 30. *captanti.*

26. *ut in satis.* cf. 8 Pro. 23.

plura — opera. cf. not. crit.

ſpatiis diſtinguunt, ne umbrae in corpora cadant. Facit res eadem conciſam quoque ora- 27
tionem. Subſiſtit enim omnis ſententia: ideoque poſt eam utique aliud eſt initium. Unde ſoluta fere oratio, et e ſingulis, non membris, ſed fruſtis collata, ſtructura caret; cum illa rotunda et undique circumciſa inſiſtere invicem nequeant. Praeter hoc etiam color ipſe 28
dicendi quamlibet claris, multis tamen ac variis velut maculis conſpergitur. Porro, ut afferent lumen clavus et purpurae, in loco inſertae, ita certe neminem deceat intertexta

quod exprimitur diſerte admiſſo illa *opera*, picturae diverſae uni tantum tabulae impoſitae. Hujusmodi veterum opera nobis quidem relicta novimus nulla. Fateor me, quid faciam illi *etiam* quove illud loco ponendum cenſeam, non invenire. Otioſum enim eſt, ſi ad *artifices* referas, ſin *etiam tum, cum contulerunt, diſtinguere eos* dicas, alienum plane fuerit, cum ejusmodi diſtinctio in tali ratione neceſſaria ſit, nec fiat *etiam.*

28. *claris.* Sic Turic. (a ſec. manu, a prima quidem *daris*) Flor. Guelf. cum Goth. Voſſ. 1. 2. 3. Vall. Bern. et edd. ante Ald. Reliqui *clarus*, quod Regius repoſuit. Videtur tamen hoc jam eſſe in Camp. *afferent.* Turic. *adfertur*, a ſec. manu *auffertur.* Flor. *affertur.* Guelf. *offerrent.* Camp. *afferant.* Jenſ. *affert* cum edd. ante Obr. Equidem ſimpliciſſimum exiſtimo, ut *afferunt* fiat ex vetuſtiſſima ſcriptura. *in loco.* Sic Turic. Flor. Camp. cum Alm. Reliqui omittunt *in.* *inſertae.* Sic libri omnes praeter

27. *ſoluta — oratio.* cf. 9, 4, 19.

28. *quamlibet claris — maculis.* Horat. ad Piſ. 15. „*Purpureus late qui ſplendeat — pannus.*“

afferent. vid. not. crit.

clavus et purpurae. Probo eam Burmanni rationem, ut haec de lato clavo et praetexta disjunctim capiantur, nec fiat ἓν διὰ δυοῖν, quod proſae indecorum ſit. Utitur verbis noſtris Bayſius in Graevii theſauro Tom. 6. p. 74.

29 pluribus notis veſtis. Quare, licet haec enitere, et aliquatenus extare videantur, tamen lumina illa non flammae, ſed ſcintillis inter fumum emicantibus ſimilia dixeris: quae ne apparent quidem, ubi tota lucet oratio; ut in 728

Jenſ. et edd. poſteriores ante Obr. Eae quidem *inſertus*, (aliquot per errorem *incertus*) fruſtra probante Geſnero, cum ſit manifeſta correctio omittentium *et* quoque ante *purpurae*. Pro *clavus* Guelf. Camp. *clarius* cum aliquorum marg.

29. *enitere.* Turic. Flor. (a pr. manu uterque) Guelf. *et nitere* cum Baſil. *tamen lumina.* Turic. Flor. Camp. inſerunt *et* cum Voſſ. 1. 3. et edd. ante Gryph.

illa non flammae, ſed ſcint. Turic. *illa et ſc.* (a ſec. manu *illa ſc.*) cum Alm. Flor. (a pr. manu) *non fl. ſed* omittit. Totius ſenſus rationem conſideranti apparet, prius obvia ſententiarum commoda tangi, mox cautionem ſubjungi, quare nonniſi rarae poſſint placere. Commendantur eo quod ſupra cetera extare videntur, et elegantius ibi legetur „*et* „nitere *et* extare"; cum *enitere* et *extare* nimis ſimilia ſint ejusdemque ſententiae. A conjunctione inde *tamen* earundem incommoda recenſentur, quae ſunt in exiguo illo nec niſi per umbram apparente, quod praebent, lumine, et in crebris parvisque, quibus attolluntur, conatibus. Jam duplex haec ratio manifeſtior erit *et* ante *lumina* ſervato, quod referatur ad alterum „*et*, quae crebris." Eandem ob cauſam *non flammae ſed* minus aptum loco, et malim cum ſecunda Turic. manu (quanquam alioqui prior ſolet aſſenſum imperare) „et lumina illa ſcintillis — emicantibus ſimilia „dixeris." Si primae manus *et* retines ante *ſcint.*, locum ita expedias: Haec ipſa, de quibus agitur (i. e. ſententiae) *et* ſunt appellanda *lumina*, *et* ſunt ſimilia *ſcintillis*, quo ipſo apparet, nonniſi inter umbras ea poſſe habere decorem. *Lumina* autem proprium in hac re vocabulum. Quid lucis lucrari poſſit locus noſter ex eo, quem demonſtrat Burmannus, Philoſtr. (Vit. Soph. 1, 24, 2.) non exputo, niſi forte male citavit. Voluit profecto Graeca aliqua a ſe lecta teſtari et eſt relinquendus ſuo, quem laudat, Oleario.

29. *Quare, licet — dixeris.* Sunt in hisce leviculi quidam errores, de quibus aptius disputatur in notis criticis.

sole sidera ipsa desinunt cerni: et, quae crebris parvisque conatibus se attollunt, inaequalia tantum, et velut confragosa, nec admirationem consequuntur eminentium, et planorum gratiam perdunt. Hoc quoque accedit, 30
quod solas captanti sententias multas dicere necesse est leves, frigidas, ineptas. Non enim potest esse delectus, ubi numero laboratur. Itaque videas et *divisionem* pro sententia poni, et argumentum, si tamen in clausula et calce pronuncietur. *Occidisti uxorem ipse adulter:* 31
non ferrem te, etiamsi repudiasses, divisio est.

consequuntur. Turic. Flor. Guelf. Camp. *consequentur* cum Goth. Voss. 2. Jens. Tarv. Non video, quomodo coëat cum *perdunt*, quod omnes retinent.

30. *accedit.* Sic Turic. Flor. Guelf. cum Alm. Voss. 2. Goth. Leid. Reliqui *accidit. Huc q. accedit*, quod est in marg. Basil. et conjecit Davisius ad Cic. Nat. deor. 2, 13. pravum habet positum τοῦ *quoque.* Addit tamen nostro ille auctorem Cod. Ioann. *dic. nec. est.* Sic Turic. Flor. Guelf. Camp. Reliqui *n. e. d.* *si tamen.* Guelf. *sit tamen.* Turic. *sit tantum* cum Voss. 1. 3. et Obr. sed hic *sit; tantum*, pessime. Flor. (a pr. manu) *sit* solum. Nostrum e conjectura. (cf. 2, 15, 4. 11, 3, 5. 12, 11, 29.) Reliqui *si tantum*, ut et Turic. a sec. manu. *clausula et calce.* Turic. *clausulae calde.* Flor. *clausulae tantum caudae.* Guelf. *clausula et male* cum Voss. 1. 3. Bern. nisi quod omittunt *et.* Camp. *clausulae calce* cum Turic. Flor. (sec. manu utroque) Goth. Voss. 2. et edd. ante Stoer. Veram esse scripturam in Turic. suspicor *clausula et calde* (vel *calide*) scil. *pronuncietur.* Impetus enim et affectus pronunciandi argumento ipsi speciem impertit sententiae. Vulgatae quidem iterationis languor ferri nequit.

30. *ubi numero.* Plane assentior Gesnero conjectura inserenti *de.*

clausula et calce. vid. not. crit.

Vis ſcire, venenum eſſe amatorium? viveret homo, niſi illud bibiſſet, argumentum eſt. Nec multas plerique ſententias dicunt, ſed omnia
32 tanquam ſententias. Huic quibusdam contrarium ſtudium, qui fugiunt ac reformidant omnem hanc in dicendo voluptatem, nihil probantes, niſi planum, et humile, et ſine conatu. Ita, dum timent, ne aliquando cadant, ſemper jacent. Quod enim tantum in ſententia bona crimen eſt? non cauſae prodeſt? non judicem movet? non dicentem
33 commendat? Eſt quoddam genus, quo veteres non utebantur. Ad quam usque nos vocatis vetuſtatem? Nam, ſi ad illam extremam; multa Demoſthenes, quae ante eum nemo. Quomodo poteſt probare Ciceronem, 729
qui nihil putet ex Catone Gracchisque mutandum? Sed ante hos ſimplicior adhuc
34 ratio loquendi fuit. Ego vero haec lumina

31. *ſcire, venenum.* Turic. *ſcireci v.* Camp. *ſcira ei v.* An fuit *ſcire enim v.?*

32. *commendat? Eſt.* Sic Guelf. cum Voſſ. 3. et edd. ante Bad. ſec. *c. Sed* Turic. Flor. cum Alm. Illorum tamen uterque a ſec. manu *c. Sed eſt* et ſic Camp. Reliqui *c. At eſt.*

33. *Ad quam.* Turic. Flor. (hic a ſec. manu) Camp. Goth. (tac. Geſn.) omittunt *Ad* cum Alm. *et a. q.* Guelf. cum Voſſ. 1. 3. Bern. Baſil. *et q.* Jenſ. cum edd. ante Gryph. Correxit Regius. A Voſſ. 2. abſunt *Ad quam — illam*, a Goth. non item. *probare Cic.* Sic Turic. Flor. Camp. Reliqui *C. p.* *rat. loqu.* Sic Turic. (cum Flor. Alm. niſi quod hi *oratio*) Guelf. Camp. Goth. Jenſ. (tac. Geſn.) cum edd. ante Stoer. Reliqui *l. r.*

32. *tantum — crimen.* Malim fere *tandem — cr.*

33. *veteres.* cf. 4, 2, 118. ſed imprimis, indicante Geſnero, 12, 10, 48. Fortaſſe et hic melius fuerit *ratio eloquendi.*

orationis, velut oculos quosdam esse eloquentiae credo. Sed neque oculos esse toto corpore velim, ne cetera membra officium suum perdant: et, si necesse sit, veterem illum horrorem dicendi malim, quam istam novam licentiam. Sed patet media quaedam via, sicut in cultu victuque accessit aliquis citra reprehensionem nitor. Quare, sicut possumus, adjiciamus virtutibus. Prius tamen sit, vitiis carere: ne, dum volumus esse meliores veteribus, simus tantum dissimiles.
Reddam nunc, quam proximam partem dixe- 35
ram esse *de tropis*, quos *motus* clarissimi nostrorum auctores vocant. Horum tradere praecepta et grammatici solent. Sed a me, cum de illorum officio loquerer, dilata

34. *via.* Turic. Flor. (hic a pr. manu) *die* cum Alm. *victuque.* Turic. *victu,* a sec. manu *et victu.* Camp. *et in victu.* *Quare.* Sic Turic. Flor. Guelf. Camp. cum Goth. Alm. Voss. 2. 3. Vall. et edd. ante Ald. quo acc. Obr. Reliqui *quem,* conjiciente Regio. Male continuatur simili, extra ordinem illato, praeceptum generale.

35. *proximam.* Turic. Camp. *primam* cum Alm. etsi hic per compendium, unde natus error. *partem dix. esse.* Sic Turic. Flor. Camp. Reliqui *e. d. p.* Pro *dixeram* Turic. a pr. manu *dextram.*

34. *sicut possumus.* Malim *si quid p.*, qua scriptura et objectum contingit verbo *adjiciendi*, et tollitur ingrata iteratio τοῦ *sicut.* Obrechtus ejus loco posuit *sicubi.*

35. *dixeram.* Capitis superioris fine.

motus. cf. 9, 1, 1. Gesnerus hoc vocabulum apud rhetoras inveniri negat, cum sint *modi*, *mores.* Videt tamen, nihil propterea in scriptura esse tentandum. vide de eodem rectissime praecipientem Ruhnkenium ad Aquilam Rom. p. 141.

cum — loquerer. Libro primo et quidem proprie 1, 8, 16.

haec pars est, quia de ornatu orationis gravior videbatur locus, et majori operi reservandus.

VI. *Tropus est verbi vel sermonis a propria significatione in aliam cum virtute mutatio.* Circa quem inexplicabilis et grammaticis inter ipsos, et philosophis, pugna est, quae sint genera, quae species, qui nume-
2 rus, qui cuique subjiciatur. Nos omissis, quae nihil ad instituendum oratorem pertinent, cavillationibus, necessarios maxime

haec pars. Sic Flor. Reliqui *p. h.* *reservandus.* Sic Turic. Flor. Camp. cum Alm. Reliqui *servandus.*

1. *inexplicabilis.* Libri consentiunt nec dubito quin recte hic teneatur. cf. 2, 16, 2. *cuique.* Sic Turic. Guelf. Flor. Camp. cum Ioann. Alm. Bodl. Voss. 1. 3. et edd. ante Ald. quo acc. Basil. Obr. Reliqui *cui* jubente Regio, quocum faciunt Voss. 2. Goth. Vall. cf. 7, 2, 57.

2. *instituendum.* Sic (e conjectura) Badius et qui sequuntur ante Burm. Reliqui *instruendum*, et quidem MSS. ipsi mei. cf. 1, 10, 5. Tanta est librariorum in permutandis his verbis licentia, (cf. Drakenb. ad Liv. 8, 38, 8.) ut tuto sequamur solam sententiae vim, quae, ubi *docendi* est ratio nec adduntur ablativi, velut materia impertienda discenti, flagitat *instituere*, quod etiam magis proprium est nostro opus suum ita denominanti, cf. §. 28. Sed 1, 1, 12. *instruendus* legendum erat, vel auctoribus aliquot apud Burm. MSS.

majori operi, rhetoris, non grammatici.

1. *Tropus — mutatio.* cf. 9, 1, 4.

grammaticis. „Vide, si quis „iis rebus delectaris, Charis. „l. 4. p. 243 sq. Diomed. l. 2. „p. 450 sq. Donatum p. „1775 sq. omnes edit. Putsch.“ Gesnerus, demonstrante Capper. qui et quaedam Tryphonis Grammatici MS. Graeci verba apponit, nudas illa habentia definitiones. De voce *inexplicabilis* cf. 2, 16, 2.

atque in usum receptos exequemur: hoc modo in his annotasse contenti, quosdam gratia *significationis*, quosdam *decoris* assumi, et esse alios in verbis *propriis*, alios in *translatis*: *vertique formas* non *verborum* modo, sed et *sensuum*, et *compositionis*. Quare mihi 3
videntur errasse, qui non alios crediderunt tropos, quam in quibus verbum pro verbo poneretur. Neque illud ignoro, in iisdem fere, qui significandi gratia adhibentur, esse et ornatum: sed non idem accidet contra, eruntque quidam tantum ad speciem accommodati. Incipiamus igitur ab eo, qui cum 4
frequentissimus est, tum longe pulcherrimus, *translatione* dico, quae μεταφορὰ Graece vocatur. Quae quidem cum ita est ab ipsa nobis concessa natura, ut indocti quoque ac non
731 sentientes ea frequenter utantur: tum ita jucunda atque nitida, ut in oratione, quamlibet clara, proprio tamen lumine eluceat. Neque 5
enim vulgaris esse, neque humilis, nec

hoc modo. Turic. Flor. Guelf. *Haec m.* cum Goth. Alm. Voss. 2. Bern. et edd. ante Bad. Sed Camp. *Nec m.*

3. *accommodati.* Turic. *accommodandi.*

4. *qui cum.* A pr. Turic. manu prius horum, ab altera alterum omittitur.

5. *neque humilis.* Sic Turic. Flor. Guelf. Camp. Reliqui *nec h.* At mox *nec ins.* omnes praeter Camp. cf. 3, 9, 5. 5, 11, 23. Ut certum est *ac* vocali non praemitti, ita *nec* fluctuat.

2. *propriis — translatis.* Cum aliquot verba tam mature transierint in alios significatus, possunt in ipsis etiam translatis novi fieri tropi.

4. *quamlibet clara* i. e. speciosa. cf. 8, 6, 28. 9, 1, 25.

insuavis, recte modo ascita, potest. Copiam quoque sermonis auget permittendo mutuari, quae non habet: quodque difficillimum est, praestat, ne ulli rei nomen deesse videatur. Transfertur ergo nomen aut verbum ex eo loco, in quo proprium est, in eum, in quo aut proprium deest, aut translatum proprio
6 melius est. Id facimus, aut quia *necesse* est, aut quia *significantius* est, aut (ut dixi) quia *decentius*. Ubi nihil horum praestabit, quod transferetur, improprium erit. *Necessitate* rustici *gemmam* in vitibus, (quid enim dicerent aliud?) et *sitire segetes*, et *fructus laborare*. Necessitate nos *durum hominem*, aut

insu. recte modo. Turic. Flor. Guelf. (nisi quod *certe* hic) Goth. (tac. Gesn.) *i. ac r. m.* Camp. *i. m. r.*

sermonis. Turic. Flor. omittunt cum Alm. *permittendo mutuari, quae.* Sic Camp. *p. aut mutari q.* Turic. (a sec. manu *autem*) Guelf. cum Goth. Vall. Voss. 1. 2. 3. Alm. (quanquam in his *mutuari*, in Guelf. etiam *permiscendo*). *p. aut imitari quod* Flor. *Permittendo* etiam Bern. et edd. ante Ald. qui Regio jubente *permutando*. Sed *mutuando* post Camp. omnes excusi. *Aut* cum Camp. expunxi, quod nasci poterat ex *mut;* cum praesertim *mutuari* illud corrumperetur in *mutari.* Vulgo *permutando aut mutuando quod.* Si bonis haec auctoribus niterentur, reponerem: *permutando quae habet aut mutuando quae non habet,* sed sic quoque *aut* deberet esse etiam ante *perm.* et tinnulus magis quam plenus esset sensus.

6. *rustici gemmam.* Sic Turic. Flor. (hic tamen *rusticis*, Turic. a sec. manu *rusticus*) Guelf. Camp. cum Alm. Voss. 1. 2. 3. Goth. Reliqui inserunt *dicunt*, sed est hoc mox in *dicerent.* *fructus.* Turic. *fructibus*, a sec. manu *fluctibus* (cf. 8, 5, 26.). An forte subaudiuntur *arbores?* Camp. *fruticibus.*

6. *ut dixi.* §. 2.
improprium i. e. vitiosum. cf. 8, 2, 6.

rustici gemmam. vid. Cic. de Orat. 3, 38. Orat. c. 24.
fructus laborare. „Sic Col.

asperum. Non enim proprium erat, quod daremus his affectibus, nomen. Jam, *incen-* 7
sum ira: et *inflammatum cupiditate:* et *lapsum errore, significandi* gratia. Nihil enim horum suis verbis, quam his arcessitis, magis proprium erat. Illa ad *ornatum, lumen orationis,* et *generis claritatem,* et *concionum procellas,* et *eloquentiae fulmina:* ut Cicero pro
732 Milone, *Clodium fontem gloriae ejus vocat,* et alio loco *segetem ac materiem.* Quaedam 8
etiam parum speciosa dictu, per hanc explicantur,

Hoc faciunt, nimio ne luxu obtusior usus
Sit genitali arvo, et sulcos oblimet inertes.

affectibus. Sic Turic. Flor. Goth. (tac. Gesn.) Camp. cum Alm. Bodl. Voss. 2. et aliquot edd. recentt. *affectationibus* Guelf. Reliqui *affectionibus.* cf. 5, 12, 6. ubi Turic. *affectatio.*

7. *horum.* Turic. Camp. omittunt. *fulmina.* Sic Turic. Flor. cum Bodl. Ioann. Alm. Voss. 1. 3. Bern. et edd. ante Bad. exc. Camp. acc. Bip. Reliqui *flumina,* inter quos Voss. 2. Goth. Vall. deteriores Codd. sed nec Guelf. notavi pro nostra scriptura. *materiem.* Sic Turic. (a pr. quidem manu *materiae*) Flor. Camp. cum Voss. 1. 3. Reliqui *materiam* cum Cic.

8. *obtusior.* Turic. *obtunsior* cum Alm. cf. Pierium ad loc. Virg.

„11, 2, 29. et Palladius Mart. „8, 1. quomodo *laborantes* „*oleae curentur,* docent." Gesnerus. cf. not. crit.

7. *concionum procellas.* cf. §. 48.

pro Milone. „C. 13. utrumque. *Hoc faciunt* ex Virg. „Georg. 3, 135. Non minus „elegans est versus proximus, „*Sed rapiat Venerem, interius*„*que recondat.*" Gesnerus.

8. *explicantur* i. e. efferuntur. cf. 3, 6, 76. 9, 1, 24. Quo minus opus est portentosa Obrechti medela, scribentis *examplificantur.*

In totum autem metaphora brevior est simi-
litudo: eoque distat, quod illa comparatur
rei, quam volumus exprimere, haec pro ipsa
9 re dicitur. *Comparatio* est, cum dico fecisse
quid hominem, *ut leonem;* translatio, cum
dico de homine, *leo est.* Hujus vis omnis
quadruplex maxime videtur: cum in rebus
animalibus aliud pro alio ponitur; ut de agi-
tatore,

— — *gubernator magna contorsit equum vi:*

et, ut Livius, Scipionem a Catone *allatrari*
10 solitum, refert. Inanima pro aliis generis
ejusdem sumuntur, ut, *Classique immittit ha-
benas:* aut pro rebus animalibus inanima,
Ferro non fato moerus Argivum occidit: aut
contra,

pro ipsa. Turic. Flor. omittunt *pro* cum Alm.

9. *vi: et, ut.* Turic. Guelf. *via ut.* Neque tamen sufficit *aut* solúm, quod pro *et ut* Flor.

10. *non.* Sic Turic. Flor. (hic a pr. manu). Reliqui *an.* Muretus metri causa, nec monito lectore, *anne.*

moerus. Sic Turic. Guelf. (nisi quod hic per *ae*). Ille a sec. manu *emoerus* et sic Flor. Ab eadem additur ibidem

illa — haec. De pronominibus hisce cf. 6, 1, 9.

9. *gubernator.* Ignoratur unde sit versus. Vicissim *aurigam* pro *gubernatore* Ovid. Trist. 1, 3, 118. indicante Burm.

Livius. 38, 54, 1. Mox Virg. Aen. 6, 1. 2, 307. Sed in postremo loco apud Virg. *stupet*, pro *sedet.*

10. *Ferro — occidit.* Senarius est ex quadam vetere Tragoedia. Metaphora in *moero* (pro *muro*, velut Aeneïd. 10, 24.) quod nomen imponitur viro forti, Achilli fortasse, qui Paridis sagitta ceciderit. cf. Ovid. Metam. 13, 281. item Sil. Ital. 16, 68. ubi vide diligentem imprimis Drakenborchum. et ἕρκος Ἀχαιῶν Il. 1, 284. 3, 229. 6, 5.

— — *sedet inscius alto*
Accipiens sonitum saxi de vertice pastor.

Praecipueque ex his oritur sublimitas, quae 11
733 audaci et proxime periculum translatione tolluntur, cum rebus sensu carentibus actum quendam et animos damus; qualis est,

Pontem indignatus Araxes.

Et illa Ciceronis, *Quid enim tuus ille, Tubero,* 12
destrictus in acie Pharsalica gladius agebat? Cujus latus ille mucro petebat? qui sensus erat

vel numerus et sic (sine *vel* tamen) Camp. *metus* Vall. Jens. cum edd. posterr. ante Ald. *moecus* MS. Mureti Varr. lectt. 19, 2. unde ille nostrum. Reliqui *virtus*, conjiciente Regio. Goth. et Voss. 2. haec omittunt: *non f. m.* scribuntque *ferrum.*

11. *oritur subl.* Sic Turic. Camp. Flor. (a pr. manu) cum Alm. Reliqui inserunt *mira.* *audaci — tolluntur.* Sic Turic. Flor. Guelf. cum Alm. (nec *et* est a conjectura, quod suspicatur Gesnerus, quanquam ex Alm. non profertur. cf. 8, 5, 24. item hic §. 19.). *audaciae proxima periculo translationis attollitur* Flor. (a sec. manu) Camp. (nisi quod hic *audic.*) cum Goth. Voss. 2. et edd. ante Leid. (nisi quod Stoer. et Chouet post *attollitur* praepostere addunt *tolluntur*) quo acc. Gibs. Capper. Roll. Nostrum reliqui editi. Vossius Instit. Orat. 4, 6, 6. p. 98. alteram scripturam tenet, sed vidit tamen in verbo requiri pluralem.

vertice. cf. 8, 2, 7. Capperonnerius designat Charis. p. 243. Putsch. eadem Quintiliano docentem, adhibito versu Aeneïd. 5, 35., et subjicientem *pro cacumine nunc verticem dixit, qui est animalium.*

11. *proxime periculum.* De *periculo* vide 8, 2, 20. Structuram valde gemella illustrat Gesnerus Sext. Aurel. Vict. Epit. 14, 2. p. Arntzenii 515. de Hadriano *Fictor ex aere vel marmore proxime Polycletos et Euphranoras.*

Pontem indignatus. Aeneïd. 8, 728. Cic. pro Lig. c. 3. Aeneïd. 9, 773.

armorum tuorum? Duplicatur interim haec virtus apud Virgilium,

— — *Ferrumque armare veneno.*

Nam et *veneno armare*, et *ferrum armare*,
13 translatio est. Secantur haec in plures: ut a rationali ad rationale, et idem de irrationalibus: et haec invicem, quibus similis ratio est, et a toto, et a partibus. Sed jam non 734
pueris praecipimus, ut, accepto genere, spe-
14 cies intelligere non possint. Ut modicus autem atque opportunus ejus usus illustrat orationem: ita frequens et obscurat, et taedio

12. *veneno. Nam et veneno armare.* Turic. Flor. (a pr. manu) omittunt cum Alm.

13. *et haec.* Turic. Flor. Guelf. Camp. omittunt *et* cum Alm. *est, et a.* Jens. (tac. Gesn.) omittit *et* cum edd. posterioribus ante Ald. quo acc. Bad. pr. Placet.

12. *virtus apud.* An excidit *ut*, haustum ab extrema voce priore?

13. *Secantur haec in plures.* Haec cum sit constantissima scriptura, non adeo facilem habet explicatum. Neutrum enim accipiendum erit ita, ut omnia ea quae adhuc exposita fuerint de metaphora, vel praeceptis vel exemplis, comprehendantur pronomine, ad *plures* autem intelligetur aut *tropos* aut *metaphoras* (quod minus placet) aut, quod apponit *Dan.* (cf. 6, 3, 66.) *species.* Blanditur aliquatenus quod tamen una dat Turic. secunda manus *secatur.* Sed parum videtur sanum: *metaphora* (ea enim tum fuerit *haec*) *secatur in plures metaphoras* (neque enim sic aliud quidquam potest intelligi). Plures hi tropi qui subjiciuntur metaphorae in diligentiore quidem ratione habent propria nomina, quo pertinet quod praeeunte Capper. ex Vossii Instit. Orat. lib. 6. p. 84. monet Gesnerus, veteres inter hosque ipsum Aristotelem synecdochen comprehendisse metaphorae vocabulo. vid. Aristot. Poet. c. 22. §. 6. p. Buhl. 253.

complet: continuus vero in *allegoriam* et *aenigmata* exit. Sunt etiam quaedam et humiles translationes, ut id, de quo modo dixi, *Saxea eſt verruca*, et ſordidae: non enim, ſi 15
Cicero recte *ſentinam reipublicae* dixit, foeditatem hominum ſignificans, iccirco probem illud quoque veteris oratoris, *Perſecuiſti reipublicae vomicas*. Optimeque Cicero demonſtrat cavendum, ne ſit deformis translatio: qualis eſt (nam ipſis ejus utar exemplis) *Caſtratam morte Africani rempublicam*, et, *Stercus curiae Glauciam*; ne nimio major: aut, 16
quod ſaepius accidit, minor; ne disſimilis: quorum exempla nimium frequenter deprehendet, qui ſcierit haec vitia eſſe. Sed copia quoque modum egreſſa vitioſa eſt; praecipue in eadem ſpecie. Sunt et durae, id eſt, a lon- 17

14. *etiam quaed. et hum.* Sic Turic. Flor. Guelf. Camp. Goth. Jenſ. (tac. Geſn.) cum Voſſ. 2. et edd. ante Bad. ſec. qui *q. et h.* Reliqui *q. etiam h.* *hum. transl.* Turic. inſerit *et.* *Saxea.* Turic. *ſaxa.*

15. *recte.* Turic. *rei*, a ſec. manu tollitur et ſic Camp. *nam ipſis.* Turic. Flor. (a pr. manu) omittunt *nam*, a ſec. ille manu *ut i.* et ſic Camp.

16. *nimio.* Turic. *minio*, a ſec. *minimo.* Displicet totum, nec quidquam tale apud Ciceronem. *Sed copia.* Sic Turic. (a pr. manu) Flor. Guelf. cum Alm. Reliqui inſerunt *et.*

14. *de quo modo.* 8, 3, 48.

15. *Cicero demonſtrat.* De Orat. 3, 41.

16. *Sed copia — vitioſa.* Non video quid hoc differat ab illis §. 14. *ita frequens* cet. Apud Ciceronem quidem non invenio, unde haec hauſiſſe videatur Fabius. An erat *convenientia, congruentia* pro *copia*, ut peccet ſi quis nimis ſimilem et ex *eadem* praeſertim *ſpecie* rem adhibeat metaphorae?

ginqua ſimilitudine ductae: ut, *Capitis nives*, et,

Juppiter hibernas cana nive conſpuit Alpes.

In illo vero plurimum erroris, quod ea, quae poëtis (qui et omnia ad voluptatem referunt, et plurima vertere etiam ipſa metri neceſſitate coguntur) permiſſa ſunt, convenire quidam
18 etiam proſae putant. At ego in agendo nec *paſtorem populi* auctore Homero dixerim: nec *volucres pennis remigare:* licet Virgilius in apibus ac Daedalo ſpecioſiſſime ſit uſus. Metaphora enim aut vacantem occupare locum debet, aut, ſi in alienum venit, plus

17. *vertere.* Turic. Flor. *vetere.*

18. *pennis remigare.* Turic. Flor. *ſpere ſanare*, ille a ſec. manu: *ſpero ſonare* et ſic Guelf. *per os ſonare vel alis remigare* Obr. Conjicit Burm. *per aëra nare, nec pennis (vel alis) remigare.* Poſſis propius Virgilium *per aeſtatem nare et remigare.*

Metaphora. Turic. Flor. (a pr. manu) *metaro.* Ille a ſec. *metro* et ſic Guelf.

17. *Capitis nives.* Quod Geſnerus cenſet in oratoribus, non in poëtis, ergo nec in Horatio (Carm. 4, 13, 12.), auculpari a noſtro tantam mephorae audaciam, equidem non aſſentior. Gallaeus Prudentium demonſtrat, apud quem eſt *capitis nix* Prooem. Cathemer. v. 27. Verſus in quo *conſpuuntur* Alpes eſt Furii Bibaculi. vid. Horat. Sat. 2, 5, 41. ubi Commentator vetus Cruquii: „Furius „Bibaculus in pragmatia belli „Gallici ſic exorſus eſt: Jup„piter hibernas“ cet. vide de eodem Bentlejum ad Horat. Sat. 1, 10, 37. Debebat autem noſter ſordium quoque incuſare hanc metaphoram.

vertere. cf. hic §. 2. 43. 1, 6, 38. 9, 1, 1. 15.

18. *Virgilius in apibus ac Daedalo.* Georg. 4, 59. *nant* apes, et Aeneïd. 6, 19. *remigium alarum* Daedalo tribuitur. Apparet hic alterum deſiderari, ſed ſunt veſtigia in variis lectt. quas cf.

valere eo, quod expellit. Quod a paene etiam magis de *synecdoche* dica *translatio* permovendis animis plerumqu... signandis rebus, ac sub oculos subjiciendis reperta est: haec variare sermonem potest, ut ex uno plures intelligamus, parte totum, specie genus, praecedentibus sequentia, vel omnia haec contra; liberior poëtis, quam

quod expellit. Turic. Flor. *qui expellet* cum Alm. (cf. 3, 6, 64.) a sec. manu illi *quem expellit* et sic Guelf. Camp. cum Goth. Bodl. cum edd. ante Gryph.

Quod aliquanto. Turic. Flor. *qui aliquando*, a sec. manu uterque *qui aliquam* et sic Guelf. Sed Camp. *quin aliquam* cum Goth. Voss. 2. Vall. *aliquando* quidem in omnibus ante Bad. Correxit Regius. *paene etiam.* Sic Obr. *pentiam* Turic. Flor. cum Alm. illi a sec. manu *potentiam* et sic Guelf. Camp. cum Goth. Voss. 2. Vall. Reliqui *paene jam.*

19. *sub oculos.* Turic. *super oculis* cum Alm. a sec. manu ille *sub oculis* et sic Flor. Guelf. Camp. cum edd. ante Bad. qui ex Vall. accusativum. Astipulatur Goth. et profecto Voss. 2. Ablegat Burm. ad 5, 9, 14. 9, 1, 27. 2, 40. Senec. de Benef. 1, 5. extr. *omnia haec contra.* Sic Turic. Flor. Ille a sec. manu *o. e c.* et sic Guelf. Jens. (tac. Gesn.) Tarv. Sed Goth. (tac. Gesn.) *omnia contra* et sic Camp. cum Voss. 2. et edd. ante Ald. Reliqui Regianam transpositionem secuti *contra. Omnia* nisi quod Ald. retinet *e*, proscriptum a Regio Latinitati cavente. Vall. Gothanam scripturam habere testatur Bad. sed apparere lacunam velut *e* expuncta. Ex Alm. affertur *contra omnia haec.* (cf. §. 11. 28.) *liberior.* Sic Turic. (a pr. manu). Reliqui *liberiora.* cf. 7, 2, 14. 8, 6, 40.

Quod aliquanto paene etiam magis. Offenditur Burmannus quatuor hisce adverbiis geminatis et ulcus latere certus est. Fateor *paene* illud onerare orationem nec ullum facere momentum. Sententia tamen proba, ut metaphora magis etiam prosae sit usurpanda promiscue, synecdoche nonnisi necessitate se possit defendere.

20 oratoribus. Nam prosa, ut *mucronem* pro gladio, et *tectum* pro domo recipiet: ita non *puppim* pro navi, nec *abietem* pro tabellis. Et rursus, ut pro gladio *ferrum*, ita non pro 756
equo *quadrupedem*. Maxime autem in orando valebit numerorum illa libertas. Nam et Livius saepe sic dicit, *Romanus proelio victor*: cum Romanos vicisse significat. Et contra, Cicero ad Brutum: *Populo*, inquit, *imposuimus, et oratores visi sumus*, cum de se tan-
21 tum loqueretur. Quod genus non orationes

20. *prosa.* Turic. *prorsa* cum Alm. *nec abietem.* Turic. (a pr. manu) *necavi et est.* Flor. *nec abies est* sine *pro.* *tabellis.* Guelf. *tabulis* cum Colb. *ut pro glad. ferrum.* Turic. Flor. *u. pr. cladio et tectum pro domo recipiet ita non pupim ferrum.* (a sec. manu in Turic. post *cladio* additur *mucronem.*) Guelf. *u. mucronem pro gladio ac tectum pro domo ita non puppim ferrum.* Goth. (tac. Gesn.) eadem, nisi quod pro *puppim* habe *pro spiculo*, cui accedit Camp. dans tamen *recipiet* post *domo.* Voss. 2. obscurius designatur, est tamen et ibi *pro spiculo.*

20. *abietem pro tabellis.* „Quod factum a Plauto, qui „Persa 2, 2, 66. *obsignatam* „*abietem* pro epistola posuit." Gesnerus. Intellige *pro tabellis ex quocunque ligno*, ut constet etiam hic, ut in ceteris, synecdoche partis pro toto.

Livius saepe. Ipsa quidem haec verba nec semel invenio apud Livium. Sed dicitur et *proelio vincere* (cf. Drakenb. ad Epit. lib. 128.) et *Romanus victor* 2, 27, 1. vide de numeri enallage in hoc vocabulo Drakenb. ad 2, 45, 11. 3, 2, 12. De eadem in genere libertate Arist. Rhet. 3, 6, 4. ubi monet Victorius (p. 598.) Quintiliani praeceptum aliud esse et latius Aristotelico.

Cicero ad Brutum. „In epi„stola deperdita. Ceterum vi„cinum huic dicto est quod „ad eundem Brutum de cla„ris oratoribus scribit c. 50. „pr. *Id ipsum est summi orato*„*ris, summum oratorem po*„*pulo videri.*" Gesnerus. cf. §. 65. Similis gloriatio 2, 17, 21. De epist. ad Brut. cf. 8, 3, 34.

modo ornat, ſed etiam quotidiani ſermonis uſus recipit. Quidam συνεκδοχὴν vocant, et cum id in contextu ſermonis quod tacetur, accipimus. Verbum enim ex verbo intelligi, quod inter vitia *ellipſis* vocatur.

Arcades ad portas ruere. — —

Mihi hanc figuram eſſe magis placet. Illic ergo 22
reddetur. Aliud etiam intelligitur ex alio,

Aſpice, aratra jugo referunt ſuspenſa juvenci,

unde apparet noctem appropinquare. Id neſcio an oratori conveniat, niſi in argumentando, cum rei ſignum eſt. Sed hoc ab elocutionis ratione diſtat. Nec procul ab hoc 23

21. *et cum.* Sic Turic. (a pr. manu) Flor. Reliqui *cum et*, niſi quod Obr. omittit *et*. *intelligi.* Sic Turic. Flor. (a pr. manu uterque) cum Alm. Reliqui *intelligitur*. *ellipſis.* Turic. (a pr. manu) *et lipſis*. Reliqui *eclipſis*, graecis quidem literis nullus ante Ald. Geſnerus citat Steph. de abuſu Gr. L. *eclipſin* perperam ſcribi monentem p. ed. Roloffii 118. *Arcades.* Sic Turic. Flor. Guelf. Camp. cum Goth. et edd. ante Gryph. Reliqui *Arcadas*. cf. Virgilium.

22. *Illic.* Turic. Guelf. omittunt. *ex alio.* Turic. Flor. *alia*, a ſec. manu uterque *aliud* et ſic Guelf. Camp. cum Goth. Voſſ. 2. Puto verum eſſe *alio* ſine *ex*. *unde.* Turic. Guelf. *de.* Camp. omittit cum Goth. Pro *noctem* Flor. *nocte de*.

Sed hoc. Turic. Flor. Guelf. *Sic h.* non ſine ſenſu.

21. *et cum id.* Malim transponi *et id cum*.

Arcades. Aeneïd. 11, 142. *Aſpice aratra.* Virg. Ecl. 2, 66.

22. *Illic ergo.* vide 9, 3. 58. Sed de *ellipſi* 1, 5, 38. 40.

neſcio an. Significatu negante: cf. 1, 7, 24. Agentes de hac forma Criticos demonſtrat Drakenb. ad Liv. 37, 54, 16.

ſignum. vid. 5. c. 9.

20 oratoribus. Nam prosa, ut *mucronem* pro gladio, et *tectum* pro domo recipiet: ita non *puppim* pro navi, nec *abietem* pro tabellis.
Et rursus, ut pro gladio *ferrum*, ita non pro 736
equo *quadrupedem*. Maxime autem in orando valebit numerorum illa libertas. Nam et Livius saepe sic dicit, *Romanus proelio victor*: cum Romanos vicisse significat. Et contra, Cicero ad Brutum: *Populo*, inquit, *imposuimus*, *et oratores visi sumus*, cum de se tan-
21 tum loqueretur. Quod genus non orationes

20. *prosa.* Turic. *prorsa* cum Alm. *nec abietem.* Turic. (a pr. manu) *necavi et est.* Flor. *nec abies est* sine *pro. tabellis.* Guelf. *tabulis* cum Colb. *ut pro glad. ferrum.* Turic. Flor. *u. pr. cladio et tectum pro domo recipiet ita non pupim ferrum.* (a sec. manu in Turic. post *cladio* additur *mucronem.*) Guelf. *u. mucronem pro gladio ac tectum pro domo ita non puppim ferrum.* Goth. (tac. Gesn.) eadem, nisi quod pro *puppim* habc *pro spiculo*, cui accedit Camp. dans tamen *recipiet* post *domo*. Voss. 2. obscurius designatur, est tamen et ibi *pro spiculo.*

20. *abietem pro tabellis.* „Quod factum a Plauto, qui „Persa 2, 2, 66. *obsignatam* „*abietem* pro epistola posuit." Gesnerus. Intellige *pro tabellis ex quocunque ligno*, ut constet etiam hic, ut in ceteris, synecdoche partis pro toto.

Livius saepe. Ipsa quidem haec verba nec semel invenio apud Livium. Sed dicitur et *proelio vincere* (cf. Drakenb. ad Epit. lib. 128.) et *Romanus victor* 2, 27, 1. vide de numeri enallage in hoc vocabulo Drakenb. ad 2, 45, 11. 3, 2, 12. De eadem in genere libertate Arist. Rhet. 3, 6, 4. ubi monet Victorius (p. 598.) Quintiliani praeceptum aliud esse et latius Aristotelico.

Cicero ad Brutum. „In epi„stola deperdita. Ceterum vi„cinum huic dicto est quod „ad eundem Brutum de cla„ris oratoribus scribit c. 50. „pr. *Id ipsum est summi orato„ris, summum oratorem po„pulo videri.*" Gesnerus. cf. §. 65. Similis gloriatio 2, 17, 21. De epist. ad Brut. cf. 8, 3, 34.

Quod ſit retro durius. Refert autem, in quan- 24
tum dictus tropus oratorem ſequatur. Nam, ut *Vulcanum* pro igne vulgo audimus, et, *vario Marte pugnatum*, eruditus eſt ſermo, et *Venerem*, quam coitum, dixiſſe magis decet: ita *Liberum* et *Cererem* pro vino et pane licentius, quam ut fori ſeveritas ferat. Sicut ex eo, quod continetur, uſus recipit *bene moratas urbes*, et *poculum epotum*, et *ſeculum felix*. At id, quod contra eſt, raro 25
audeat quis, niſi poëta,

— — *jam proximus ardet Ucalegon.*

Niſi forte hoc potius eſt, a poſſeſſore, quod poſſidetur: ut *hominem devorari*, cujus patrimonium conſumatur. Quo modo fiunt innumerabiles ſpecies. Hujus enim ſunt gene- 26
ris, cum *ab Annibale caeſa apud Cannas*

24. *dictus tropus.* Turic. Flor. (a pr. manu uterque) *ditropus.* Hic a ſecunda *dicunt t.* Quid ſi rhetorum fuit vocabulum, ut *ditropum* appellarent quod cum a re ad perſonam transierit, jam ſecundo quaſi improprio a perſona ad rem revertatur? Ex igne factus eſt Vulcanus, jam e Vulcano ſit ignis, et δὶς τρέπεται τὸ ὄνομα. Nihil equidem tale apud technicos inveni. Sed frigidiſſima eſt ſcriptura *dictus tropus*, nec proficit Burmannus ſuadens *ductus*, collato loco 2, 14, 1. „*ducentes* ſequitur."

25. *quis.* Turic. Flor. (a pr. manu uterque) omittit. Nec male. *quod poſſ.* Turic. Flor. Guel. Camp. *qui p.* cum Goth. Voſſ. 2. Vall. et edd. ante Ald.

24. *ſequatur.* cf. 8 Pro. 18. De *dicto tropo* cf. not. crit.

Vulcanum pro igne. Hoccine adeo vulgatum in ſermone quotidiano? Horatius quidem in tenui verſus genere Sat. 5, 74. Nam Comicorum luſus rem conficere non videntur.

Pallida mors aequo pulsat pede pauperum tabernas,

et,

Pallentesque habitant morbi, tristisque senectus;

et orator *praecipitem iram*, *hilarem adolescentiam*, *segne otium* dicet. Est etiam huic 28 tropo quaedam cum synecdoche vicinia. Nam, cum dico *vultus hominis* pro vultu, dico pluraliter, quod singulare est; sed non

tabernas, et, Pallentesque. Sic Turic. Flor. Camp. cum Goth. Alm. Reliqui inserunt *Regumque turres.*

dicet. Sic Turic. Flor. cum Jens. et posterioribus ante Bad. quo acc. Gryph. Primus a sec. manu *dicunt* et sic Guelf. Obr. Reliqui *dicit.*

28. *cum dico.* Turic. Flor. Guelf. Camp. omittunt *cum*, cum Goth. Voss. 2. et edd. ante Basil. Recte inseruit quisquis fuit, quod enim ex Alm. jam affertur, is error est, (cf. §. 19. 30.). — *vultus.* Turic. Flor. (hic a pr. manu) *vultum* cum Alm. *singulare est; sed.* Sic Turic. Flor. Guelf. Camp. Goth. (tac. Gesn.) cum Voss. 2. Reliqui post *est* inserunt: *quod plurale est singulariter*, improbante,

27. *Pallida mors.* Horat. Carm. 1, 4, 13. *Pallentesque* Virg. Aen. 6, 275. (cf. et §. 41. ubi et *turpis egestas* ex versu 276.) *Divum pater* Aen. 1, 65. *Thalamo quae* 4, 495.

28. *Est etiam huic tropo.* Si dicitur metonymiae esse cum synecdoche vicinia quaedam, vix fero iterantem nostrum, quae modo docuerat §. 23. *Nec procul — discedit.* Rectius igitur *huic* referes ad sequentia solum, quod cum durius videri possit, satis tamen usu veterum passim probatur. cf. 4, 1, 48. 5, 10, 83. Designatur novus aliquis tropus, qui non minus quam metonymia sit vicinus synecdochae, cf. 9, 3, 20.; sed caret ille suo nomine, nec plane definitus est ab ipso nostro, qui et alterum subjungit, non magis certo fine. Sed et protinus amolitur a se diligentiam singula definiendi et denominandi; cujusmodi neglectum non semel animadvertimus in nostro suae aetatis et gentis errore peccante. Est enim multa in hisce et dividendis et conjungendis incuria. cf. 5, 14, 10. 12.

id ago, ut unum ex multis intelligatur (nam id eſt manifeſtum), ſed nomen immuto: et, cum aurata tecta, *aurea*, puſillum a vero diſcedo, quia non eſt niſi pars auratura. Quae ſingula exequi, minutioris eſt curae, etiam
29 non oratorem inſtituentibus. *Antonomaſia*,

etſi imitante, Geſnero. Alm. aliqua horum dare narratur, non omnia; falſo profecto. Non credo eſſe haec in ullo MS.

nomen immuto. Turic. Flor. *nomen multa* cum Alm. a ſec. manu uterque *nomina multa* et ſic Guelf. Camp. Sed *nomina muto* Goth. Voſſ. 2. *et, cum.* Sic Turic. Flor. (a pr. manu uterque). Reliqui *ut c.*

a vero. Sic Goth. Voſſ. 2. Vall. cum edd. a Badio inde. Reliqui *ab eo.* *eſt niſi pars.* Turic. Flor. *eſſe pars*, et Alm. *ēē pars.* Ille a ſec. manu *eſt pars* et ſic Guelf. Camp. cum Goth. Voſſ. 2. et edd. ante Bad. quo acc. Obr. E Vall. quoque ponitur *niſi*, quod ipſum fortaſſe una cum *eſt* latet in vetuſtiſſimo illo *eſſe.* *auratura.* Sic Turic. Flor. cum Alm. Jenſ. et edd. poſterioribus ante Chouet. exc. Ald. qui *ut aurata.* Sec. Turic. et Flor. manus *auraturae* et ſic Guelf. Camp. cum Goth. Voſſ. 2. Solus Obr. *auri aura*, mira immutandi vecordia. Reliqui *aurata.*

ſingula exequi. Sic Goth. (tac. Geſn.) Camp. *ſingulae neque* Turic. Flor. Guelf. Reliqui *perſequi.*

inſtituentibus. Sic Goth. (tac. Geſn.) Camp. cum edd. a Gryph. inde ante Obr. Reliqui *inſtruentibus*, quorum et Voſſ. 2. eſſe dicitur (cf. 8, 3, 18. 9, 3, 77.) vide §. 2.

29. *Antonomaſia.* Sic latt. litt. et ſcripti et excuſi ante Ald. Mox aliquot etiam ἀντω indociles Capperonnerio monenti.

nam id eſt manifeſtum. Nemo unquam plures in humano ore vultus agnovit, ut non poſſit dici hic tropus vera eſſe ſynecdoche, quae locum nonniſi tum habet, cum proprie poſſunt intelligi plura.

nomen immuto. cf. 8, 3, 19. 1, 5, 42.

quia — auratura. Eſt igitur et hic ſynecdoche quaedam, cum toti tecto tribuitur quod ejusdem nonniſi pars eſt. *Auraturae* vocabulum, quod hoc uno niti loco videbatur, aſſerit Forcellinus ex lapide Gruteriano p. 583. n. 4.

29. *Antonomaſia.* cf. 6, 3, 69. Exempla *antonomaſiae* per epitheton factae ex com-

quae aliquid pro nomine ponit, Poëtis quo-
739 que modo frequentissima, et per *epitheton*; quia detracto eo, cui apponitur, valet pro nomine, *Tydides*, *Pelides:* et ex his, quae in quocunque sunt *praecipua*,

— — Divum pater, atque hominum rex:

et ex factis, quibus persona signatur,

— — Thalamo quae fixa reliquit Impius.

ponit. Turic. Flor. (hic a sec. manu) Guelf. Camp. Goth. Jens. (tac. Gesn.) *ponet* cum Voss. 2. edd. ante Bad. *ponitur* Flor. *quoque modo.* Turic. Flor. Guelf. Camp. *utroque* cum Goth. (err. Gesn.) Voss. 2. et edd. ante Stoer. quo acc. Obr. qui *utrocunque.*

quia. Turic. *qui* a pr. manu. Lege: *quod.* cf. 6, 3, 6.

et ex his, quae in quocunque. Turic. Flor. *et his quoque* cum Alm. (nisi quod ex hoc duplex *et*) a sec. manu *ex his quoque* cum Vall. *His quoque* Guelf. Camp. cum Goth. (err. Gesn.) *et ex his quae in quoque* Jens. cum edd. ante Stoer. Apparet quare recentiores mutarint *utroque*, cum videantur sequi tres, non duo modi. Haec difficultas qua ratione possit exiri, nondum video, quanquam persuasum est de bipertita divisione sola cogitasse Qu. Epitheti usui subjecit ille alterum, ubi quae sunt praecipua ponuntur pro nomine; nec tamen comminiscor constitutionem quae placeat usquequaque.

pluribus eloquentiae magistris profert Capperonnerius ad locum nostrum, quibus maxime usus est Ernestus in Technologia graeca h. v. Ex reliquis ejusdem tropi fontibus, non item. Locus quidem ipse quem tractamus longe abest, ut sit sanus. cf. nott. critt.

et ex factis — signatur. Hujus generis exemplum quomodo esse possit quod ex Virgilio affertur, parum percipio. Est quidem longe clarius idem in *eversore Carthaginis* pro *Scipione* cet. Nam *Aeneas* sane est *impius* ille; sed cum in oratione Didus ipse ubique intelligatur, nemo hic proprie antonomasiam agnoscat, quae si est, erit etiam v. 479 in *amante*, v. 497 in *nefando viro.* Nec factis suis hic signatur Aeneas, nam quod *arma reliquit* factum tale, unde signari potuerit, nemo, opinor, dicet.

30 Oratoribus etiamsi rarus ejus rei, nonnullus tamen usus est. Nam, ut *Tydiden* et *Peliden* non dixerint, ita dixerunt *impium* pro parricida: *eversorem* quoque *Carthaginis et Numantiae* pro Scipione, et *Romanae eloquentiae principem* pro Cicerone posuisse non dubitent. Ipse certe usus est hac libertate:

30. *rarus ejus.* Turic. Flor. (hic prius modo, et a sec. manu *rarum*) (a pr. manu) *sarus cujus.* *ut Tydiden.* Turic. (a pr. manu) *et T.* *dixerint, ita dixerunt.* Turic. Flor. *dixerit i. dixerint,* ille a sec. manu *dixerunt i. dixerunt,* et sic Guelf. Goth. (tac. Gesn.) *impium pro parricida.* Turic. Flor. Guel. Goth. Jens. (err. Gesn.) *impius et parricida* cum Alm. Voss. 2. et edd. ante Ald. qui *impium et parricidam* et sic jam Camp. Receptam nemo defendat; neque enim inest antonomasia in genere pro specie (cf. §. 19.) sed synecdoche. Ex vetere scriptura eliciam; *impios et parricidas*; neque tamen satis aptam sententiam, cum non addantur nomina, pro quibus haec posita fuerint. Mox ante *evers.* Flor. a sec. manu *cum* inserit.

posuisse non dubitent. Turic. *potuisse, non ducite,* a sec. manu *potuissent licite.* ex Alm. nec *potuisse* et *ducitet* (cf. §. 28. 58.) Flor. (a pr. manu) *posuisset non ducite,* a sec. nostrum. Guelf. Camp. *posuissent.* Goth. (tac. Gesn.) *posuerunt* cum Vall. Voss. 2. *potuissent dicere* Obr. *posuisse non dubitem* conjecit Francius; ego *potuisse* (scil. *dicere eos,* ex praecedentibus) *non dubitem.* Certius de loco nostro pronunciare licebit ei, qui locum aliquem, ubi haec ita de Scipione et Cicerone sint posita, demonstraverit; cujusmodi nec reperi ullum, neque extare credo ex auctoritate nostri. cf. §. 43. *Posuisse* autem ut poëtico more dixerit pro *ponere,* nulla est ratio. Nam si ad *posuisse* intelligas *eos,* scribasque *dubitem,* quae tandem est somnolentia obliviosi Fabii, qui se *dubitare* neget, quin haec sint apud oratores? Atqui quaerendum erat. *dubitent. Ipse,* Sic Turic. Flor. cum Alm. Reliqui inserunt *Cicero.*

30. *impium pro parricida.* vid. not. crit.

posuisse non dubitent. vid. not. crit.

Ipse — usus est. Cic. pro Murena c. 29. „Ex aliqua for„tasse tragoedia sumtum de „Chirone Achillem, cujus

Non multa peccas, inquit ille fortiſſimo viro ſenior magiſter. Neutrum enim nomen eſt poſitum, et utrumque intelligitur. Ὀνοματο- 31
ποιΐα quidem, id eſt, *fictio nominis*, Graecis inter maximas habita virtutes, nobis vix permittitur. Et ſunt plurima ita poſita ab iis, qui ſermonem primi fecerunt, aptantes affectibus vocem. Nam *mugitus*, et *ſibilus*,
et *murmur* inde venerunt. Deinde, tanquam 32
conſummata ſint omnia, nihil generare audemus ipſi, cum multa quotidie ab antiquis ficta moriantur. Vix illa, quae παραγόμενα vocant, quae ex vocibus in uſum receptis quocunque modo declinantur, nobis per-
740 mittimus, qualia ſunt *Sullaturit*, et *proſcri-*

magiſter. Neutrum. Sic Turic. Flor. Guelf. Camp. cum Goth. Alm. Voſſ. 2. et edd. ante Baſil. Reliqui inſerunt *et ſi peccas te regere poſſum* e Cic. *eſt poſitum.* Sic Turic. Flor. Camp. Reliqui *p. e.* Sed mox etiam ante *intelligitur* iterum *et.*

32. *conſummata.* Hoc e conjectura dedit Badius, cum omnes ante eum et ſcripti et excuſi habeant *conſumpta.* Confuſio frequentiſſima. vid. Drakenb. ad Liv. Epit. lib. 68.

παραγόμενα. Flor. (hic a pr. manu πεποικμενα) Goth. πεποιημένα et ſic Codd. fere et Edd. ante Locat. quo acc. Ald. Bad. pr. etſi vitioſe dantes vocabulum. cf. 5. 10, 75. *Sullaturit.* Turic. (a ſec. manu) Guelf. Camp. *uſu laturi* cum Goth. (err. Geſn.) Voſſ. 2. *Sullaturi* Flor. *proſcripturit.* Turic. Flor. Guelf. Goth. (err. Geſn.) Camp. *proſcripturi.*

„magiſter fuit, inſtruente." Manutius ad Ciceronem.

32. *Deinde.* Comparat Geſnerus Graecorum εἶτα, indignationis cujusdam vocem, et ablegat ad Theſaurum ſuum h. v.

moriantur. „Videtur reſpi„cere Hor. A. P. 62." Geſnerus.

Sullaturit, et proſcripturit.

pturit. atque *laureati postes*, pro illo, lauro
33 coronati, ex eadem fictione sunt. Sed hoc feliciter, *evaluit:* at contra *vio* pro *eo*, infe-

postes. Turic. Flor. *potes*, a sec. manu uterque *ponentes*, et sic Guelf. Camp. cum Goth. Voss. 2.

33. *evaluit.* Turic. (a sec. manu) Guelf. *evanuit* cum marg. Bas. Obr. *at contra — septentriones videmur.* In hisce depositis et conclamatis MSS. a me consultos et vetustissimos excusos referre contentus ero, conjecturam tentans nullam. Turic. *adoinoia et vio eo ferimus in graecis obidis ocoludituino bono eo dure etiam jungear qui tollentem et videre s. v.* Sic et Flor. nisi quod *obidius* et *jungere* superscriptum τῷ *jungar*, et Guelf. sed *Adomoia et vioco*, item *oco luditi uno.* Goth. (err. Gesn.) *adonea et vioco ferimus i. G. Obidis acobaditiuio dure etiam jungar qui tollentem et videre s. v.* Camp. *adomonia ferimus in grecis eo magis*, plurimis omissis. Jens. (err. Gesn.) *ad omia et vio eo ferimus in graecis obidis ocoluditiuno bono eo dure atque jungere qui tollente et videre s. v.* Plane sic Tarv. nisi quod *tollentem.* Sic fere est in edd. ante Bad. qui e Vall. affert *jungear.* Nostra est a Badio inde, qui eam a quibusdam legi testatur; quibus, nescio. Alm. *ad onoia fermi et vio eo in Graecis obidius oco luditu jno bono eo dure etiam jungere vetamur qui tollentem videre s. v.* Voss. 2. *adonua et vio eo ferimus i. G. obidis acoludititiuvio eo dure etiam jungear qui tollentem et videre s. v.* Kapp. Cod. *ad omoia et inoeo fermius i. G. Obidius acoludituino bono eo dure, etsi jungere atqui tollentem et videre s. v.* Goth. 2. *adomoya et vio eo ferimus i. G. Obidius ocoludi tu moibono eo dure etiam jungere qui tollentem videre s. v.* In hisce quae non ipse inspexi, diligentiam Burmanni et Gesneri non praestem. Obr. *evanuit econtra vio in eo: ferimus in Graecis obeliscos.* Ὑπερboreo, *dure, et tamen jungere Maronem sollerter, et dividere septentriones videmus.* Sordes hoc viro non dignae. Huberus Basileensis (cf. 6, 3, 38.) pro *obelisco, coludumo* conjicit ὀβελίζω κοτυλίζω; Werlhofius apud

cf. 8, 3, 30. 9, 1, 22. Mox *atqui* legendum videtur, cum Hubero Basileensi. (cf. 8, 6, 33.)

33. *at contra — septentriones videmur.* Haec adeo sunt corrupta in omnibus libris, ut nemo adhuc sani quid-

licius. In Graecis *obelisco*, *coludumo*, etc. dure etiam jungere vetamur, qui toleranter videre *septentriones* videmur. Eo magis ne- 34
cessaria κατάχρησις, quam recte dicimus *abusionem*, quae non habentibus nomen suum, accommodat quod in proximo est: sic,

— — *Equum divina Palladis arte Aedificant:*

et apud Tragicos, *Et jam leo pariet*, at pa-
741 ter est. Mille sunt haec, et *acetabula*, 35

Gesn. pro „*ob — jungere*" haec: „*obelisco* (ὀβελίζω) *colum* (κῶλον) *ducere etiam jungere* cet." in quibus ipsis non fuit operae pretium multa mutare, nullo aptae sententiae emolumento.

34. *sic — Aedificant.* Turic. Flor. *si caecum ogra putant aed.* cum Jens. et posterioribus ante Bad. qui primus hanc Aeneïd. 2, 15. mentionem invexit. Eum versum ad partes vocat Nonius Marcellus cap. 6. de impropriis p. Gothofr. 738. Camp. *sic enim ogra putant aed.* Guelf. *fio acum ogra putant* cum Goth. Vall. Voss. 2. Ex Alm. affertur *et cum ogra putant.* Flor. pro *si cecum* a sec. manu *fit equum.* *Et jam leo — pater est.* Turic. Guelf. Camp. *etiam* (hoc quidem non e Turic.) *l. paret at pater* sine *est* cum Goth. (err. Gesn.) Voss. 2. Alm. (qui tamen *pariet* dare narratur) et edd. ante Bad. Sed Flor. *aeia leo paret, at pater.* Catachresin agnoscunt fere in *pariendo*, quod ponatur pro *gignendo.* Quis sit tragicus, cum praesertim *tragici* memorentur, an probabiliter correctum sit, ne quaerere quidem vacat in tanta horum omnium fluctuatione et corruptela; quod de praecedentibus quoque dictum sit.

35. *et acetab.* Turic. Flor. omittunt copulam.

quam extuderit, ne cum manifesta quidem scripturae veteris desertione.

34. *non habentibus nomen suum.* Capperonnerius recte jubet conferre quae mox leguntur (§. 35.) „quibus nomina *sua* non sunt."

sic — at pater est. cf. not. crit.

35. *Mille sunt haec.* Durum hoc et nimium. Obrechtus reponit: *Sunt mille sicut haec.* Gesnerus conjicit *Similia sunt et haec*, satis probabiliter. cf. 1, 4, 25.

quidquid habet; et *pyxides*, cujuscunque materiae ſunt; et *parricida*, matris quoque aut fratris interfector. Diſcernendumque eſt hoc totum a tranſlatione genus, quia *abuſio* eſt, ubi nomen defuit: *tranſlatio*, ubi aliud fuit. Nam poëtae ſolent abuſive etiam in his rebus, quibus nomina ſua ſunt, vicinis
36 potius uti; quod rarum in proſa eſt. Illa quoque quidam κατάχρησις volunt eſſe, cum pro temeritate *virtus*, aut pro luxuria *liberalitas* dicitur. A quibus haec quidem diſſonantia ſunt, quod in his non verbum pro verbo ponitur, ſed res pro re. Neque enim putat quisquam *luxuriam* et *liberalitatem*

a tranſlatione. Turic. Flor. Guelf. Camp. *tranſlationis iſtud* cum Voſſ. 2. Goth. Ex Alm. affertur *tranſlatio nos ſtud.* Mox edd. ante Ald. idem, ſed ſine *iſtud.* Hoc natum ſuſpicor ex male repetita ſyllaba *is.* Et ferri hoc poſſe cenſeo, ut *genus tranſlationis* dicatur *abuſio*, quae mox ab ipſa *tranſlatione* diſcernitur. Noſtra eſt a Regio.

quia abuſio. Turic. (a pr. manu) *qui ab.* Reliqui *quod a.* Noſtrum conjecimus.

ſua ſunt. Turic. (a pr. manu) Flor. *ſua.*

36. *volunt eſſe.* Ita Turic. Flor. Guelf. Camp. Reliqui *e. v.* *diſſonantia ſunt, quod.* Turic. (a pr. manu) *diſſonantiamque.* Fuit profecto *diſſonant, namque.* Sic melius. Sed Flor. *diſſentio namque.* Tum legeris *hic* pro *haec.* Ceterum pro *in his* Goth. (tac. Geſn.) congruentius *in iis.* *quisq. lux.* Turic. Flor. (a pr. manu) *q. ex*

quidquid habet. Veriſſima videtur Gallaei et deinceps Burmanni conjectura *q. habent,* quam commendat quod protinus itidem eſt pluralis *ſunt.*

matris — aut fratris. Nec tamen inaudita ſunt *matricida, fratricida;* quanquam hoc apud illum, qui fertur, Ciceronem pro Domo c. 10.

36. *virtus — liberalitas.* cf. 3, 7, 25.

diſſonantia ſunt, quod. vide not. crit.

idem significare: verum id, quod fit,
luxuriam esse dicit, alius *liberalitatem:* q
vis neutri dubium sit, haec esse diversa. Su- 37
perest ex his, quae aliter significant, μετάληψις,

luxuria et liberalitate, mox iidem *q. et luxuriam et liberalitatem* (sed Flor. ablativum), et sic Guelf. Camp. Goth. Jens. (tac. Gesn.) cum edd. ante Stoer. Parum commode profecto. *quod fit.* Turic. *q. sit* cum Goth. Camp. sed ille a sec. manu *q. scit* et sic Guelf.

37. *quae aliter significant.* Insolens profecto loquendi genus, omisso objecto; nec dubito tamen quin vera sit scriptura, sententia autem hujusmodi: quae rem demonstrandam indicant aliter, quam solet et proprie debet fieri, i. e. improprie dicta. Omnis haec de metalepsi expositio, etsi in genere satis perspicitur nec potest, quo tendat, ignorari, adeo in singulis prope vocabulis errore veterum librorum est turbata, tamque incertis adhuc VV. DD. conjecturis emendata, ut tricas hasce et spinas intactas relinquere satius duxerim, quam frustra conando lectorem fatigare. Exempla, quae ponuntur, multum abest, ut, qualia nunc comparent, in veteribus membranis inveniantur. Illud quidem τῶν νήσων θοῶν, apud Plutarchum, sive alius est auctor, de Homeri vita, idem est, unde videtur in nostrum locum invexisse Regius, satis ille ingeniose. Ejus autem emendationem pro certa scriptura illustrat Victorius Varr. LL. 7, 3. *Centaurum* pro Chirone qui dicat, Gesnero metalepsi videtur uti, cum pro nomine proprio hominis alicujus usurpet quod forte fortuna cadebat in veterem illum fabulosum, qui et ipse Chiron appellabatur; Capperonnerius (parum apte) Pindarum frequentare putat hanc ipsam metalepsin, eoque respexisse nostrum; saepe enim Κένταυρον esse apud illum, ubi indicetur Chiron. *Suem et doctum* si quis ita dicat, ut velit intelligi *Verrem* vel *Laelium*, illicita utatur metalepsi, etsi *Verres*, si appellativum spectetur, respondeat *sui*, *Laelius* autem *sapiens* cognominatus et literarum studiosus *docti* laudem facile tueatur. (Sed in hoc consule not. crit.) De *metalepsi* cf. 6, 3, 52. Ad haecce technica Capperonnerius portentosa loquacitate obtundit lectorem, non docet. Quaecunque alicujus sunt frugis, ex eo decerpsit in Lexico suo Ernestus.

quidquid habet; et *pyxides*, cujuscunque materiae ſunt; et *parricida*, matris quoque aut fratris interfector. Diſcernendumque eſt hoc totum a translatione genus, quia *abuſio* eſt, ubi nomen defuit: *translatio*, ubi aliud fuit. Nam poëtae ſolent abuſive etiam in his rebus, quibus nomina ſua ſunt, vicinis
36 potius uti; quod rarum in proſa eſt. Illa quoque quidam καταχρήσεις volunt eſſe, cum pro temeritate *virtus*, aut pro luxuria *liberalitas* dicitur. A quibus haec quidem diſſonantia ſunt, quod in his non verbum pro verbo ponitur, ſed res pro re. Neque enim putat quisquam *luxuriam* et *liberalitatem*

a translatione. Turic. Flor. Guelf. Camp. *translationis iſtud* cum Voſſ. 2. Goth. Ex Alm. affertur *translatio nos ſtud.* Mox edd. ante Ald. idem, ſed ſine *iſtud.* Hoc natum ſuſpicor ex male repetita ſyllaba *is.* Et ferri hoc poſſe cenſeo, ut *genus translationis* dicatur *abuſio*, quae mox ab ipſa *translatione* discernitur. Noſtra eſt a Regio.

quia abuſio. Turic. (a pr. manu) *qui ab.* Reliqui *quod a.* Noſtrum conjecimus.

ſua ſunt. Turic. (a pr. manu) Flor. *ſua.*

36. *volunt eſſe.* Ita Turic. Flor. Guelf. Camp. Reliqui *e. v.* *diſſonantia ſunt, quod.* Turic. (a pr. manu) *diſſonantiamque.* Fuit profecto *diſſonant, namque.* Sic melius. Sed Flor. *diſſentio namque.* Tum legeris *hic* pro *haec.* Ceterum pro *in his* Goth. (tac. Geſn.) congruentius *in iis.* *quisq. lux.* Turic. Flor. (a pr. manu) *q. ex*

quidquid habet. Veriſſima videtur Gallaei et deinceps Burmanni conjectura *q. habent,* quam commendat quod protinus itidem eſt pluralis *ſunt.*

matris — aut fratris. Nec tamen inaudita ſunt *matricida, fratricida;* quanquam hoc apud illum, qui fertur, Ciceronem pro Domo c. 10.

36. *virtus — liberalitas.* cf. 3, 7, 25.

diſſonantia ſunt, quod. vide not. crit.

idem significare: verum id, quod fit, alius *luxuriam* esse dicit, alius *liberalitatem*: quamvis neutri dubium sit, haec esse diversa. Superest ex his, quae aliter significant, μετάληψις, 37

luxuria et liberalitate, mox iidem *q. et luxuriam et liberalitatem* (sed Flor. ablativum), et sic Guelf. Camp. Goth. Jens. (tac. Gesn.) cum edd. ante Stoer. Parum commode profecto. *quod fit.* Turic. *q. fit* cum Goth. Camp. sed ille a sec. manu *q. scit* et sic Guelf.

37. *quae aliter significant.* Insolens profecto loquendi genus, omisso objecto; nec dubito tamen quin vera sit scriptura, sententia autem hujusmodi: quae rem demonstrandam indicant aliter, quam solet et proprie debet fieri, i. e. improprie dicta. Omnis haec de metalepsi expositio, etsi in genere satis perspicitur nec potest, quo tendat, ignorari, adeo in singulis prope vocabulis errore veterum librorum est turbata, tamque incertis adhuc VV. DD. conjecturis emendata, ut tricas hasce et spinas intactas relinquere satius duxerim, quam frustra conando lectorem fatigare. Exempla, quae ponuntur, multum abest, ut, qualia nunc comparent, in veteribus membranis inveniantur. Illud quidem τῶν νήσων θοῶν, apud Plutarchum, sive alius est auctor, de Homeri vita, idem est, unde videtur in nostrum locum invexisse Regius, satis ille ingeniose. Ejus autem emendationem pro certa scriptura illustrat Victorius Varr. LL. 7, 3. *Centaurum* pro Chirone qui dicat, Gesnero metalepsi videtur uti, cum pro nomine proprio hominis alicujus usurpet quod forte fortuna cadebat in veterem illum fabulosum, qui et ipse Chiron appellabatur; Capperonnerius (parum apte) Pindarum frequentare putat hanc ipsam metalepsin, eoque respexisse nostrum; saepe enim Κένταυρον esse apud illum, ubi indicetur Chiron. *Suem et doctum* si quis ita dicat, ut velit intelligi *Verrem* vel *Laelium*, illicita utatur metalepsi, etsi *Verres*, si appellativum spectetur, respondeat *sui*, *Laelius* autem *sapiens* cognominatus et literarum studiosus *docti* laudem facile tueatur. (Sed in hoc consule not. crit.) De *metalepsi* cf. 6, 3, 52. Ad haecce technica Capperonnerius portentosa loquacitate obtundit lectorem, non docet. Quaecunque alicujus sunt frugis, ex eo decerpsit in Lexico suo Ernestius.

id est, *transumtio*, *quae ex alio in aliud velut* 742
viam praestat: tropus et rarissimus, et maxime improprius, Graecis tamen frequentior, qui *Centaurum* Chirona, et νήσους θοὰς ὀξείας dicunt. Nos quis ferat, si Verrem, *suem:*
38 aut Laelium, *doctum* nominemus? Est enim haec in metalepsi natura, ut inter id, quod transfertur, sit medius quidam gradus, nihil ipse significans, sed praebens transitum: quem tropum magis affectamus, ut habere

37. *transumtio.* Sic una litera S Turic. Guelf. Goth. Camp. et edd. ante Gryph. exc. Aldo. *alio in.* Turic. Flor. Guelf. Camp. Goth. Jens. (tac. Gesn.) inserunt *tropo* cum Alm. Voss. 2. et edd. ante Ald. *viam.* Turic. Flor. (a pr. manu uterque) *viatri* cum Alm. quanquam in hoc literae A imponi dicitur apex. *tropus.* Turic. Flor. Guelf. Camp. Goth. Jens. (tac. Gesn.) omittunt cum Alm. Voss. 2. et edd. ante Ald. *rarissimus.* Flor. *rarissimo.* *maxime.* Turic. Flor. Guelf. Camp. omittunt cum Alm. Goth. Voss. 2. Jens. (tac. Gesn.) et edd. ante Bad. (nam Ald., pro *et maxime*, *etiam*).

improprius. Turic. Guelf. Camp. *improbus* cum Goth. Alm. Voss. 2. Placet. Flor. *in propriis*, sed obscuriore fine vocis. Ald. *improprii usus.* *qui Centaurum.* Turic. Flor. (sed hic *qui*) *qua scient aurum* cum Goth. 1. 2. Capp. et edd. ante Ald. nisi quod *quam.* Guelf. *qua scirent aurum.*

Chirona. Turic. Guelf. (sed hic *quod*) *qui haroriem.* Goth. *qui auroriem.* Goth. 2. *qui hiroriem.* Flor. Kapp. *qui hitorem.* Jens. *qui haronem* cum edd. ante Ald. (Tarv. *aronem*). *et νήσους — dicunt.* Turic. *hoc cona insulem* Φιας-Φας *d.* et sic Guelf. nisi quod *insulae.* Eadem dant Goth. (qui *dicuntur*) Voss. 2. Goth. 2. Flor. Kapp. (uterque *insulem*) et edd. ante Ald. Graeca quidem postremi et excusi et scripti φιλεθόας (err. Gesn.). Unus Flor. Φιασοας, in quo manifesto ὀξείας θοάς. Sed totum hoc *Graecis — dicunt* omittit Camp.

Laelium. Flor. (a pr. manu) *elium.* Sic cogitet aliquis de *L. Aelio Stilone*, qui poterat videri satis designatus doctrina sua et eruditione. cf. 1, 6, 36.

videamur, quam ullo in loco desideramus. Nam ejus frequentissimum exemplum est, *cano*, *canto*, *dico*: ita *cano*, *dico*. Interest medium illud *canto*. Nec diutius in eo mo- 39
743 randum: nihil enim usus admodum video, nisi, ut dixi, in mediis. Cetera jam non

38. *quam ullo.* Sic Turic. Flor. Guelf. Camp. cum Goth. Alm. Voss. 2. et edd. ante Bad. Reliqui inserunt *ut*.

desideramus. Sic Turic. Flor. (a pr. manu uterque) cum Alm. Reliqui *desideremus*. *Nam ejus.* Turic. Flor. Camp. inserunt *id* cum Voss. 2. Goth. Obr.

cano, canto. Turic. Flor. *caro c.* Camp. *Cato c.*

cano, *dico.* Turic. Flor. Guelf. Camp. *canonico* cum Goth. Alm. Voss. 2. *Interest.* Sic Flor. (etsi per compendium *int̃*): ut et Alm. sed hic omisso *est*, (e Turic. nihil affertur. cf. §. 30. 39.) cum Obr. Gesn. Bip. Reliqui *Item.* *canto.* Sic Obr. Gesn. Bip. Reliqui *cano*. Ratio Camerarii, ipsius tamen verborum sanitati diffidentis (v. Gruteri Fax 4, 161), „*cano* enim est *canto*. est et „*dico* — ita *cano* est *dico*", non erat digna profecto, in qua tam libenter acquiesceret Gesnerus, qui Quintilianea sua iterum ponit in Thesauro L. L. Illud quidem recte satis, quod *cantare* usurpatum censet pro inculcando, saepius dicendo, exemplis hisce, Qu. I. O. 8, 3, 76. Ter. Heaut. 2, 3, 19. Plaut. Trin. 2, 2, 10. quorum partim et Forcell. cf. et Pareum in Lex. Plaut. Jam, abjectis, quod suadet Heindorfius, corruptis istis seu *canonico*, seu *cano dico*, aptius ita ordinaveris: „exemplum *canto*, *dico*. In„terest medium *cano*," ut sit transitus a *dicendo* ad *cantandum* in *canendo*, quod ipsum quidem, in soluta certe oratione, pro *dicendo* non adhibeatur, illi tamen *viam praestiterit*.

39. *nihil — mediis.* Turic. Flor. (a pr. quidem manu *in praemittentes*) Guelf. Camp. *nisi usus admodum video nihil ut dixi in comedis* cum Goth. (cr. Gesn.) Voss. 2. Kapp. et edd. ante Ald. (qui tamen eatenus recedit a nostra, quod omittit *dixi*; sed Guelf. Goth. et edd. dant *comoediis*). Ex

38. *cano — canto.* cf. not. crit.

39. *nihil enim — in mediis.* cf. not. crit.

significandi gratia, sed ad ornandam modo,
40 non augendam orationem assumuntur. Ornat enim ἐπίθετον, quod recte dicimus *appositum*: a nonnullis *sequens* dicitur. Eo poëtae et frequentius et liberius utuntur. Namque illis satis est convenire verbo, cui appo-

Alm. promitur ipsa nostra transpositio τῶν *nisi* et *nihil.* (cf. §. 38. 42.) Vulgata est a Regii conjectura, quam equidem non magis quam Gesnerus veram existimo. *media* ista, in quibus sit usus metalepseos, esse per quae transitus fiat, velut illud seu *canto* seu *cano*, satis apparet; nec tamen quidquam inde lucis dispicitur. Quis enim intelligat usum esse tropi cujusdam in eo, quod tropi declarandi causa foris arcessitur, nec apparet usquam, si tropus ipse ponitur? *Usus* hic potest esse nullus, nisi qui conducat oratori, i. e. ut demonstretur locus aliquis, ubi certo tropo possit uti orator cum persuadendi et vincendi adjumento. Cujusmodi cum nihil hinc eruatur, omnem verborum nostrorum interpretationem despero et despondeo. *ornandam modo.* Turic. Flor. Guelf. *ornandum* omisso *modo*, quod ignorant et Goth. Voss. 2. Alm. Camp. cum edd. ante Ald. mox *augendum* quoque Guelf. ut in utroque Obr. prava affectatione. Camp. hoc praeterea quod inserit *ad* ante *aug.* De suo Regius addidit *modo;* recte ille, sed debebat vicissim expungere *non*, et copulam adjungere, sic: *ornandam modo et augendam.* De *non* et *modo* cf. 6, 3, 71. *ornare* et *augere* semper copulantur συνωνύμως, nusquam opponuntur, quod vel Lexica docebunt. Scabrum fuerit et infantis scriptoris, bis ponere *non*, semel ad *significandi*, iterum ad *augendam.* Ceterum *significandi* refer ad §. 6. ubi recenset, quotuplex sit usus troporum.

40. *dicimus.* Sic omnes, etiam MSS. ante Leid. quocum recentiores *diximus.* Sic vicissim 9, 4, 122. Camp. „*dicimus* testes."

conv. verbo. Turic. (a pr. manu) Flor. inserunt *id* cum Alm.

ornandam — augendam. cf. not. crit.

40. *appositum.* cf. dicta ad 8, 3, 20.

nitur: itaque et *dentes albos* et *humida vina* in iis non reprehendemus. Apud oratorem, nisi aliquid efficitur, redundat. Tum autem efficitur, si sine illo, quod dicitur, minus est: qualia sunt, *O scelus abominandum, o deformem libidinem.* Exornatur autem res 41 tota maxime translationibus, *Cupiditas effrenata*, et *Insanae substructiones.* Et solet fieri aliis adjunctis epitheton tropus, ut apud Virgilium, *Turpis egestas*, et, *Tristis senectus.* Verumtamen talis est ratio hujusce virtutis, ut sine appositis nuda sit et velut incomta oratio; oneretur tamen multis. nam 42

itaque et. Sic Turic. Flor. Guelf. Goth. (tac. Gesn.) Camp. cum Steph. Gryph. Obr. *et itaque* Jens. (tac. Gesn.) cum edd. ante Stoer. Reliqui *et ita.* Voss. 2. *et* omittere perhibetur. *albos.* Turic. (a pr. manu) Flor. *abbo* cum Alm. Reliqui *albi.* *iis.* Sic Turic. Flor. Reliqui *his.* *reprehendemus.* Sic Camp. cum Jens. (tac. Gesn.) Voss. 2. Andr. Tarv. Ald. Obr. *reprehendimus* Goth. (tac. Gesn.) cum Loc. et edd. ante Gryph. *prehendemus* Turic. *prehendimus* Flor. Guelf.

oratorem. Turic. Guelf. Camp. *orationem* cum Alm.

si sine. Turic. Flor. Guelf. omittunt *si* cum Alm.

41. *Insanae.* Turic. Flor. *insanatae.* Ex Alm. *m a nata.*

tropus. Turic. Flor. Guelf. Camp. *tropis* cum Goth. Colb. Alm. Voss. 2. et edd. ante Obr. *ratio.* Turic. Flor. Guelf. Tarv. *oratio.* *nuda.* Turic. Flor. *unde* cum Alm. *oratio; oneretur tamen.* Sic Jens. (tac. Gesn.) cum edd. posterioribus ante Ald. *oratione tamen* Turic. Flor. Guelf. *oratio ne tamen* Camp. cum Goth. Alm.

humida vina. Georg. 3, 364. cf. 8, 2, 10. Apponit Capper. locum Aristotelis: ἐν μὲν γὰρ ποιήσει πρέπει γάλα λευκὸν εἰπεῖν, ἐν δὲ λόγῳ — ἀπρεπέστερα. Rhet. 3, 3, 3.

41. *Cupiditas — substructiones.* Cic. in Catil. 1, 10. Pro Milone 20. 31.

apud Virgilium. cf. §. 27. Fit autem *metonymia.*

ſit longa et impedita, ut in quaeſtionibus eam judices ſimilem agmini totidem lixas habenti, quot milites quoque, in quo et numerus eſt 744

Voſſ. 2. Apparet retur intercidiſſe, poſtquam librarii junxerant oratio one.

42. *fit longa et impedita, u. i. q.* Turic. Flor. (ſed hic *fit*) *ſit locan etiam pedita quaeſtionibus.* a ſec. manu (ſublato *etiam* ante *nam*) *ſint* (Flor. *ſunt*) *loca etiam impedita ut in q.* (Ex Alm. *ſit cocqn et impedita ut in q.* cf. §. 38. 45.) et ſic Guelf. hic quoque ſine *nam*, quod et Camp. ignorat et Goth. (tac. Geſn.) *ſunt leta etiam impedita u. i. q.* Camp. *ſit* ſeu *ſit* omittit Jenſ. (err. Geſn.) cum edd. ante Ald. Nec tamen *laeta* ille et reliqui, ſed *longa* (err. Geſn.). Illud vero Goth. Voſſ. 2. (et Regio quidam memorati) quorum uterque *quaeſtione.* *judices.* Turic. Flor. Guelf. Camp. *jungas* cum Alm. et aliquot vett. libb. Regio memoratis. Sed Goth. (tac. et err. Geſn., nihil enim Jenſ. recedit a vulgata) utrumque *jungas judices.*

quot milites — virium. Turic. *qui ſimiliter quod et mimerus* (Flor. *qui et numerus*) *e duplex n. d. virum.* (hoc ultimum et Flor.) a ſec. manu: *quia ſimiliter quoque et mim. — verum* et ſic Guelf. Camp. (niſi quod *num.*) Ex Alm. *qui ſimiliter q et numerus — virum.* Abeſt *quoque* poſt *milites* a Goth. Voſſ. 2. Non temere ullum invenias ſcriptoris noſtri locum, in quem magis doleas tantum licuiſſe ſocordiae librariorum. Apparet enim trans ipſas corruptelae ſordes mirifica comparationis proprietas, quam ſuo nitori reſtituere fruſtra equidem laboro. In *locan* iſto vix quidquam latere cenſeo praeter receptum, etſi ingenioſa eſt Burmanni ſuſpicio ex *leta* efficientis *lenta,* ut manifeſta ſit comparatio cum agmine tarde progrediente. Illud in primis miror, neminem haeſiſſe in *quaeſtionibus,* quae adeo hinc ſunt alienae, ut quid iis faciam, plane ignorem. Nam ſi *eam,* quod ipſum diſplicet, mutans in *cauſam* obtineas *longam et impeditam quaeſtionibus cauſam* (cf. 3, 10, 1. 7, 1, 45 ſeqq.) et ſervans utrumque verbum reponas: „nam *ſi* l. e. i. q. c. *jungas, judices* ſ.", ſcripturam per ſe quidem ſatis blandientem, nihil tamen profeceris ad noſtrum proprie locum, qui non deſiderat niſi elocutionis mentionem. Neque enim, adjuncta controverſiae ipſius longitudine quaeſtionumque numero,

42. *fit longa — virium.* cf. not. crit.

duplex, nec duplum virium: quanquam non singula modo, sed etiam plura verba apponi solent: ut,

Conjugio Anchisa Veneris dignate superbo.

Sed hoc quoque modo duo verba, uni apposita, ne versum quidem decuerint. Sunt au- 43

augetur taedium illud, quod inest orationi nimio epithetorum agmine tardatae; aut si augetur, non erat hujus loci advocare huc, sine quibus cetera sufficiunt. Sed post illam lepidissimam quoque *lixarum* similitudinem, trahuntur quaedam ultra perfectum, quae recidenda censens ego nullam audaciae invidiam reformido. Sunt sane acuta illa nec carent elegantia: „*et* numerus — *nec* duplum." Resolvunt tamen et emaciant priorum vim et nitorem, ut Qu. ipsum sua sic vineta cecidisse nemini crediturus sim. Nempe hoc erat quod ajunt: unumquemque facete dicti interpretem esse stipitem et fungum. Haec igitur omnia vetustis doctorum quamvis et peritorum scribarum glossis esse inquinata, prorsus mihi persuadeo, a nostris quidem codd. nullam opem expectans. Sufficiant mihi quidem haec, quae tamen Qu. ipsius manum esse nequaquam praesto: *nam sit longa et impedita, quam tu* (cf. 12, 10, 10. *tu* pro *ut* est §. 50. in Turic.) *dicas similem agmini totidem lixas habenti quot milites. Quanquam* cet. Ut nunc est, neque sententiam neque orationem ferri posse, unusquisque admonitus sentiat.

apponi. Turic. Flor. Camp. *opponi.*

Anchisa. Turic. Guelf. Camp. *Anchise.*

43. *verba, uni.* Turic. (a pr. manu) *verbo.* Alm. $\overset{o}{u}$ i. e. *vero.* Illud quod praecedit *quoque*, magnopere displicet. Quid enim est, quod eo quoque modo, quem ex Virgilio attulerit, duo apposita verba ferri posse negat? At non erant

43. *Sed hoc quoque — decuerint.* Sibi haec liquere negat Gesnerus, simplicior ille ceteris. *Quis enim* ait *est hic modus?* Nec ego respondeam; et decuisse Virgilium dicere famam Aen. 4, 181. *monstrum horrendum, ingens.* et 3, 658. *Polyphemum Monstrum horrendum, informe, ingens, cui lumen ademtum.* Suspicatur ergo aut corruptelam, aut reconditius aliquid, sibi nondum perceptum.

tem, quibus non videatur hic omnino tropus, quia nihil vertat. Necesse est semper, ut id, quod est appositum, si a proprio diviseris, per se significet, et faciat *antonomasiam*. Nam,

ibi duo. An scribemus: „Sed hoc quocunque modo" scil. *fuerit*, vel, *feratur*. „duo *vero* uni app." Sic quidem in eundem scrupulum incidimus, de quo Gesnerus, quod male Virgilius, aliique poëtae videntur reprehendi. Sibi tamen melius constat noster. *est semper*. Sic Turic. Flor. Guelf. Camp. cum Goth. Voss. 2. et edd. ante Bad. Hic, obtemperantibus reliquis, sine auctore inserit *enim*.

ut id, quod est. Turic. Guelf. Camp. *cum idem* cum Goth. Voss. 2. *cum id est* Jens. (err. Gesn.) cum edd. ante Bad. qui primus sine auctore nec quidquam monens nostram. Unus Flor. *sed cum idem*. *appositum, si*. Goth. Voss. 2. omittunt *si*. *a*. Turic. *ad*.

diviseris. Turic. Flor. (a pr. manu uterque) Guelf. *videret*. Goth. (tac. Gesn.) Camp. *diviserit*.

significet, et faciat. Turic. Flor. Guelf. Camp. *significat et facit* cum Alm. Longe abest a sanitate locus, quem mira levitate refinxit Badius, alioqui frugi Criticus. Nam primum *enim* illud quod inserit, alienissimum est, cum promittat antecedentium rationem aliquam, quae nulla hinc eruitur. Deinde quantumvis audacter pro *cum idem* reponit *ut id quod est*. Equidem trepidus sane, nec mihi ipse placens, haec fere extundo ex vetustis scripturis: „Nec est „semper" (scil. tropus), „sed cum idem appositum, si a „proprio diviseris, per se significat et facit antonomasiam." Sententia haec: appositum si nomini suo junctum comparet, tropus dici nequit, sed tum potest, si per se quoque et sejunctum a proprio, significat et facit ant. Displicet *idem*, quod languet in hac ratione, neque enim accusativum agno-

Ante omnia quaerendum, quid multiplex epitheton sit in versu Virgiliano hic posito Aen. 3, 475. Id igitur censeo esse in omnibus istis quae adjunguntur participio *dignate*. Nam *conjugium* non habet nisi unum appositum *superbo*. De reliquis cf. not. crit.

nihil vertat. Recte monet Capper. respici etymon tropi ἀπὸ τοῦ τρέπειν. cf. §. 17.

Necesse est — faciat. cf. not. crit.

ſi dicas, *Ille*, *qui Numantiam et Carthaginem evertit*, antonomaſia eſt: ſi adjeceris *Scipio*, appoſitum. Non poteſt ergo non eſſe 44
junctum. At ἀλληγορία, quam *inverſionem* interpretantur, aliud verbis, aliud ſenſu

ſcas, qui regatur a verbo *ſignificat;* tum enim deſideres *quod* ante *ſi*. Diſplicet quod appoſitum ſic dicitur tum demum eſſe tropus, ſi ſit antonomaſia nec jam proprie appoſitum. Diſplicet quod veteris illius ſcripturae *videret* nulla ratio habetur. Nec profeceris legendo: *cum id eſt app. quod ſi* cet. Tum aptior ſit conjunctivus *ſignificet* — *faciat,* qui non eſt niſi in excuſis nec in principe quidem. Debebant ea quoque exempla reſpici, ubi tropum fieri epitheton ipſe dixerat §. 41. Id ſaltem apparet, noſtra ſi probetur ſive conſtitutio ſive interpretatio, mox *non* ante *junctum* ferri non poſſe. Negabitur enim, ubicunque verum fuerit, ſuoque nomini redditum, appoſitum, tropus eſſe; ut ad *eſſe* intelligatur *tropus.* *Num. et Carth.* Sic Turic. Flor. Guelf. Goth. (tac. Geſn.) Camp. et quidem Turic. Camp. per *K*. Reliqui *C. e. N.* *anton. eſt: ſi adj.* Turic. *antonomaſiam dieceris.* Flor. *antonomaſia de ceris.* Ille a ſec. manu *antonomaſiam dixeris,* mox refictis *Scipione adpoſito,* et ſic plane Guelf. Extrema illa *ſia* hauſiſſe altera *ſi a* palam eſt, nec fortaſſe verum *eſt*, quod et ſec. manus Flor. omittit. A Goth. *ant. e.* utrumque exulat.

44. *ergo non.* Turic. Guelf. Camp. omittunt *non* cum Goth. Voſſ. 2. Alm. et edd. ante Ald. Inſeruit Regius.

At ἀλληγορία. Abeſt conjunctio a Turic. Flor. Guelf. Camp. ut et Goth. Voſſ. 2. Excuſi ante Ald. *Ad,* nomen autem dant per accuſativum, qui et eſt in deſignatis antea libris, etiam Goth. (tac. Geſn.) ſed Camp. nominativum dat.

inverſionem. Turic. *in verſonem.* Guelf. *everſionem.*

interpretantur. Sic Turic. Guelf. cum Goth. Voſſ. 2. et edd. ante Bad. exc. Camp. Reliqui *interpretamur,* quibus additur Alm.

aliud verbis, aliud ſenſu. Turic. Flor. Guelf. *ut aliud ſenſu.* Anteponunt *ut* et Goth. Camp. Voſſ. 2. Alm. cum edd. ante Bad.

ostendit, etiam interim contrarium. Prius, ut,

O navis, referent in mare te novi
Fluctus: o quid agis? fortiter occupa 745
Portum.

totusque ille Horatii locus, quo *navem* pro republica, *fluctuum tempestates* pro bellis civilibus, *portum* pro pace atque concordia
45 dicit. Tale Lucretii,

Avia Pieridum peragro loca. — —

ostendit, etiam. Sic Flor. a pr. manu, a sec. *ostendat et e.* Turic. Guelf. *ostenditam* (posterior quidem *tam* disjunctim). Goth. Camp. *ostendat aut e.* cum edd. ante Bad. nisi quod Ald. *ostendant ac.* Reliqui *ostendit ac e.* Suspicor fuisse „*aut* aliud verbis — *aut* etiam." *Ac* ferri nequit et est a Regio. cf. 8, 3, 47. *ut, O.* Turic. Guelf. Camp. *uno.* *referent.* Turic. Guelf. *referant* cum edd. ante Basil. Sed Bad. pr. *referunt.* *occupa Portum.* Turic. Flor. Guelf. *accipe totum* cum Alm.

navem. Sic Turic. Guelf. Goth. (tac. Gesn.) Camp. Reliqui *navim.* *republica, fluctuum.* Turic. *prorer fluctu* (a sec. manu *fluctuum*). Flor. *fluctu* (solum). Guelf. *propter fluctuum.* Camp. *populo fluctuum* cum Goth. sed Voss. 2. *populum et* sine *fl.* Quis unquam dixit *fluctuum tempestates?* Equidem *fluctu* illud antiquum suspicor corruptum e *publica.* Saltem scribendum *fluctus et t.*

45. *Lucretii.* Sic (sed simplice I. cf. 8, 3, 82.) Flor. *Lucrecia,* subjuncto mox *via,* Turic. (a pr. manu) cum Alm. deinde ille *Lucrecius in via* et sic, sed junctim, Guelf., Camp. disjunctim. Jens. *Lucretius via.* Tarv. *Lucretius dia.* Mox edd. ante Gryph. *Lucretius invia.* Reliqui *Lucretius avia.*

44. *interim contrarium.* cf. §. 54 sq.

ille Horatii locus. Non est nostrum, nec facit ad interpretationem Quintiliani, disputare an recte acceperit carmen Horatianum, qua de re sunt consulendi VV. DD. ad poëtam.

republica, fluctuum. cf. not. crit.

45. *Lucretii* 4, 1. *Virgilii* Georg. 2, 541. Bucol. 9, 7.

et Virgilii,

Sed nos immensum spatio confecimus aequor:
Et jam tempus equum fumantia solvere colla.

Sine translatione vero in Bucolicis, 46

Certe equidem audieram, qua se subducere colles
Incipiunt, mollique jugum demittere clivo,
Usque ad aquam, et veteris jam fracta cacumina fagi,
Omnia carminibus vestrum servasse Menalcam.

Hoc enim loco praeter nomen cetera propriis 47 decisa sunt verbis: verum non pastor *Menalcas*, sed *Virgilius* est intelligendus. Habet usum talis allegoriae frequenter oratio, sed raro totius: plerumque apertis permixta est. Tota apud Ciceronem talis est: *Hoc miror enim, querorque, quenquam hominem ita pessumdare alterum verbis velle, ut etiam navem*

Virgilii. Sic Flor. cum Alm. Sed ille I simplice. Turic. non memoratur (cf. §. 42. 53.). Reliqui *Virgilius.*

spatio. Sic Turic. Guelf. Camp. cum edd. ante Bad. Reliqui *spatiis* cum Virg. Flor. *spatii.* Mox *fumantia* optimi quique, etiam mei MSS.

46. *jam fracta.* Turic. *freta* et omittit *jam*, a sec. manu *confracta*, et sic Guelf. Camp. cum Goth. Voss. 2. et edd. ante Gryph. Sed omnes libri *veteris — fagi*, genitivum, non accusativum.

47. *frequenter.* Turic. Flor. Guelf. Camp. *frequentior.*

talis est. Sic Turic. Flor. Guelf. Goth. (tac. Gesn.) Camp. cum Voss. 2. Alm. edd. aliquot, ut Obr. Reliqui omittunt *est.*

47. *decisa.* cf. 7, 1, 44. „in ceteris defunctus est pro- „priis verbis."

Hoc miror. Incerti libri, sed imprimis elegans Ciceronis fragmentum, in quo tamen *verbis* istud male me habet. Aliunde excitari posse idem hoc non equidem video.

48 *perforet, in qua ipse naviget.* Illud commixtum frequentissimum: *Equidem ceteras tempestates et procellas in illis duntaxat fluctibus concionum semper Miloni putavi esse subeundas.* Nisi adjecisset *duntaxat fluctibus concionum*, esset allegoria: nunc eam miscuit. Quo in genere et species ex arcessitis verbis
49 venit, et intellectus ex propriis. Illud vero longe speciosissimum genus orationis, in quo 746
trium permixta est gratia, similitudinis, allegoriae, translationis: *Quod fretum, quem Euripum, tot motus, tantas, tam varias habere creditis agitationes, commutationes, fluctus, quantas perturbationes, et quantos aestus ratio comitiorum? Dies intermissus unus, aut nox interposita saepe et perturbat omnia, et totam opinionem parva nonnunquam commutat aura*
50 *rumoris.* Nam id quoque in primis est custodiendum, ut, quo ex genere coeperis translationis, hoc desinas. Multi autem, cum

48. *concionum, esset alleg.* Turic. Flor. (sed hic *c.* non transponit) *esse c. allegoriam.* Guelf. Goth. (tac. Gesn.) *c. allegoriam.* Camp. *c. allegoria jam.*

49. *alleg. transl.* Sic Guelf. *allegoria et t.* Flor. (a pr. manu). Reliqui inserunt *et.* cf. 4, 2, 24. *varias.* Turic. Flor. *veris*, a sec. manu ille *veras*, hic nostrum.

parva. Turic. (a pr. manu) Flor. *parvo.* Ferri nequit, sed hoc tenendum, *parva aura* esse sextum casum, quo pertinet etiam quod in Qu. libris legitur, in Cic. non item, *et* post *saepe.*

50. *desinas.* Turic. (a pr. manu) *designas.*

autem. Sic Turic. Flor. Guelf. Goth. (tac. Gesn.) Camp.

48. *Equidem ceteras.* Pro Milo. c. 21. *Quod fretum.* Pro Mure. c. 17.

50. *hoc desinas.* Malim prope *in hoc d.* cum Francio. Quod praeceptum hoc indu-

initium a tempeſtate ſumſerunt, incendio aut ruina finiunt, quae eſt inconſequentia rerum foediſſima. Ceterum allegoria parvis quoque 51
ingeniis, et quotidiano ſermoni frequentiſſime ſervit. nam illa in agendis cauſis jam detrita, *Pedem conferre*, et *Jugulum petere*, et *Sanguinem mittere*, inde ſunt: nec offendunt tamen. Eſt enim grata in eloquendo novitas, et emutatio: et magis inopinata delectant. Ideoque jam in his amiſimus modum, et gratiam rei nimia captatione conſumſimus. Eſt 52
747 in *exemplis* allegoria, ſi non praedicta ratione ponantur. Nam, ut *Dionyſium Corinthi eſſe*,

Tarv. (Jenſ. hic omittit aliquot verba) cum Voſſ. 2. Alm. (etſi *aut* refertur) et edd. quibusdam, ut Obr. Reliqui *enim*.

51. *inde ſunt*. Turic. Guelf. Camp. i. *fit* cum Goth. Voſſ. 2. (quanquam *fit*) et edd. ante Ald. Sed ſolus Camp. mox *offendit*. *emutatio*. Sic Turic. Flor. Guelf. cum Jenſ. Tarv. et edd. ante Ald. *mut.* Obr. Reliqui *commutatio*. cf. 8, 5, 6. 8, 2, 19. Poſtremum exemplum Lexicographi habent ſolum. *captatione*. Turic. (a ſec. manu) Guelf. Camp. *coaptatione* cum Baſ. Mox edd. *cooptatione* ante Bad.

52. *non*. Guelf. Camp. omittunt cum Goth. A pr. manu Turic. transponit *prae non dicta*.

citur per *Nam*; hoc eo ſpectat quod Cicero aptiſſime in fine *auram* rurſus adhibet.

51. *Sanguinem mittere*. „Ubi „hoc in agendis cauſis locum „habeat, quaeri poteſt; de „aliis enim apparet. Adhuc „annotati ſunt duo loci ad „Att. 1, 16. *miſſus eſt ſanguis*, „i. e. materia ſubtracta *invi-* „*diae ſine dolore*: et Att. 6, 1. „ubi Appius ἐξ ἀφαιρέσεως *cu-* „*raſſe provinciam*, *ſanguinem* „*ei miſiſſe* dicitur.“ Geſnerus. Nec quidquam praeterea Forcellinus.

52. *Eſt in exemplis*. Malim ſubjici *et* poſt *eſt*. Fit autem exemplum, niſi ratio ejus adhibendi praemittatur eidem, allegoria ipſa.

quo Graeci omnes utuntur, ita plurima similia dici possunt. Haec allegoria, quae est obscurior, *aenigma* dicitur: vitium meo quidem judicio (si quidem dicere dilucide, virtus), quo tamen et poëtae utuntur,

Dic, quibus in terris, et eris mihi magnus Apollo,
Tris pateat coeli spatium non amplius ulnas?

53 et oratores nonnunquam: ut Coelius, *quadrantariam Clytaemnestram, et in triclinio*

plurima. Sic Turic. Flor. Guelf. Goth. (tac. Gesn.) Camp. cum Voss. Reliqui *plura.* *Tris.* Sic Turic. Flor. Guelf. Camp. cum Goth. multis edd. pro *tres.*

53. *Coelius.* Turic. Flor. Guelf. Camp. *Cecilius* cum MSS. ut videtur omnibus et edd. ante Leid.

quadrantariam. Turic. Flor. (hic a pr. manu) Guelf. Camp. *quadratoriam* cum Goth. Voss. 2. *Clyt. et in.* Sic Flor. Turic. Guelf. Camp. Goth. Jens. (tac. Gesn.) cum Alm. Voss. 2. et edd. ante Leid. quo acc. Obr. Reliqui omittunt *et.*

quo Graeci omnes utuntur. Oratores intelligemus *omnes* istos, quorum exempla nos quidem deficiunt. vide Erasm. in Adagg. item Manut. ad Cic. ad Att. 9, 9.

Haec allegoria. Erit igitur *aenigma* ejusmodi allegoria, quae sit in exemplis; eandemque vitiosam pronunciabit is, qui modo *plurima similia dici posse* agnoverat, Fabius. Jam ut exeatur tam incommoda sententia, aliquid mutandum erit e scriptura, et fortasse *Sed* scribi poterit pro *Haec.*

Dic, quibus, Virgil. Ecl. 3, 104. ubi vide I. H. Vossium.

53. *ut Coelius — nolam.* Haec in Clodiam dici Metelli uxorem, satis liquet, ex ipsa Ciceronis pro Coelio oratione; quae quam recte quadrantaria appelletur Clytaemnestra (Agamemnonis sui, ut credebatur, interfectrix) vel Lexica docent. In reliquis hujus dicti partibus non adeo apertus est jocus. Equidem cum Gesnero amplector eam interpretationem, quae feminam ostendit procacem lascivamque in triclinio et ad *coitum* ultro allicientem, *nolendo* deinde, ubi in cubiculum atque ad rem ventum esset, amatores ludentem.

coam, *in cubiculo nolam*. Namque et nunc quaedam solvuntur, et tum erant notiora, cum dicerentur: et *aenigmata* sunt tamen, nec ea, nisi quis interpretetur, intelligas. In 54 eo vero genere, quo contraria ostenduntur, *ironia* est: *illusionem* vocant: quae aut pronunciatione intelligitur, aut persona, aut rei natura: nam, si qua earum verbis dissentit, apparet diversam esse orationi voluntatem.

coam. Turic. *coa.* Sed Alm. nostrum (cf. §. 45. item hac §.) ut et Flor. Omittunt vocem Guelf. Camp. Hoc a sec. manu et ipsum facere Turic. suspicor, etsi non doceor diserte. Aspirationem C literae (de Goth. tac. Gesn.) subjicit nullus liber ante Basil. quocum faciunt Gryph. et Leid. eoque posteriores. cf. §. 71. Quamquam lubrica est dijudicatio, sequendos tamen censeo hos auctores, et omne τοῦ χεῦσαι etymon abjiciendum. *in cub.* Turic. (a sec. manu) Guelf. Camp. praemittunt *et* cum edd. ante Leid. quo rediit Obr. Astipulatur Flor.

nolam. Turic. (a sec. manu) Guelf. Camp. *nolo.*

et aenigm. Turic. Flor. Guelf. Camp. omittunt *et* cum Alm. Voss. 2. Goth.

nec ea, nisi. Turic. (a pr. manu) *non cetera si.* Flor. *non et c. s.* Alm. *n et si.* (cf. hac §. item 55.) Guelf. *n. eam si.*

54. *quo contr.* Turic. (a pr. manu) *quae c.*

ironia. Guelf. *Φρονια.* Turic. a pr. manu Φ ab initio, a secunda *phronia.*

Quanquam, fateor, mira est et infrequens *quadrantariae* injuria, ut eadem sit *nola.* Quo ipso argumento Florens Christianus in nota ad Aristoph. Vesp. v. 1337. eo deducitur, ut *nolam* accipiat feminam *Nola* oriundam, Campanam, cujus gentis erat *ore morigerari*, λεσβιάζειν. cf. G. I. Voss. Orat. 4, 11, 15. p. 206. Ad *Coas* vestes respici nolim, cum manifesta sit similitudo efficti vocabuli ut ex *nolendo* ita ex *coëundo.* Nolam, tintinnabulum, nemo acutior hic audiat, de qua voce vide Cangium.

54. *orationi.* An *oratori?* Neque tamen opus.

55 quanquam in plurimis id tropis accidit, ut 748 interſit, quid de quo dicatur: quia (quod dicitur alibi) verum eſt, et laudis ſimulatione detrahere, et vituperationis laudare, conceſſum eſſe. quale eſt, *quod C. Verres, praetor*

55. *quanquam in.* Turic. Flor. *quam in*, a ſec. manu uterque *in quam* et ſic Guelf. Camp. cum Goth. Voſſ. 2. Ex Alm. afferunt *quam id in* (cf. §. 53. item mox). Obr. omittit *in*. *et laud.* Sic Turic. Flor. Guelf. Camp. cum Goth. Kapp. Alm. Jenſ. Tarv. et edd. ante Bad. Reliqui *aut l.* *laudis ſimul.* Turic. *l. aut ſ.* cum Alm. Kapp. *l. et ſ.* Flor. An fuit *l. adſimul.?* Turic. ſec. manus, Guelf. Camp. *laudi aut ſ.* cum Goth. Voſſ. 2. et edd. ante Bad. qui in notis noſtram conſtitutionem conjectando eruit, niſi quod *conc. eſt* ſcripſit pro *c. eſſe.* *et vitup.* Sic Turic. ut et Bad. conjecit. Reliqui *aut v.* In nomine ablativum pro genitivo dant Turic. ſec. manus, Guelf. Camp. cum Goth. cum e Voſſ. 2. genitivus afferatur; dativum habent ceteri, praeter Turic. Flor. cum Alm. Kapp. Capper. Geſn. *laudare.* Sic Turic. Flor. Guelf. Camp. cum Alm. Voſſ. 2. (quanquam Goth. non hoc) et edd. ante Bad. item Capper. Geſn. Bip. Reliqui *laudi*, aliquot *laude*. *conc. eſſe.* Turic. Guelf. Camp. *c. eſt* cum Goth. Voſſ. 2. Kapp. et edd. ante Gryph. Ex Alm. affertur *c. eſſe* (cf. hac §. item 57.). Sed in Turic. pr. manu deſunt haec *eſſe quale*, quorum alterum etiam in Flor. deſideravi. Secunda Turic. manus *quale eſt* ponit pro *quod C.* *quod C.* Guelf. Camp. omittunt. Goth. (tac. Geſn.) *q. Cicero* cum Voſſ. 2.

55. *quod dicitur alibi.* vide 6, 2, 15. 16. Hunc enim locum, id quod neglexerunt quaerere interpretes, maxime idoneum judico, quem noſtro reſpexiſſe videatur Qu. „Utrumque" (ut et laudis ſimulatione detraheret, et vituperationis laudaret) „junxit „Oſſunae dux ille, qui Nea„politanum regnum pro Rege „gubernavit, qui interroga„tis compeditis quibusdam „remigibus, cum omnes in„nocentes videri vellent, unus „autem ſceleratum ſe homi„nem et majora commeritum „fateretur, Quin tu, inquit, „furcifer, ſtatim exis navi „regia ante, quam bonos illos „tot viros mihi contagione „ipſa corrumpas. Add. ad 9, „2, 27." Geſnerus.

quod C. Verres. Cic. pro Cluent. c. 33.

urbanus, homo sanctus et diligens, subsortitionem ejus in eo codice non haberet. Et contra, *Oratores visi sumus, et populo imposuimus.* Aliquando cum risu quodam contraria dicuntur iis, quae intelligi volunt. quemadmodum in Clodium, *Integritas tua te purgavit, mihi crede, pudor eripuit, vita anteacta servavit.* Praeter haec usus est allegoriae, ut tristia dicamus melioribus verbis, aut bonae rei gratia quaedam contrariis significemus, aliud textu: quae et enumeravimus. Haec, si quis

56

57

codice. Turic. *dice*, a sec. manu *dicere*, et sic Guelf. Camp. cum Ald. *die* Jens. Tarv. cum reliquis ante Burm. (err. Burm.) sed eae post Basil. omittunt praep. *in.* Restituit nostrum Burm. ex Cic. *Et.* Guelf. Jens. (tac. Gesn.) Tarv. *E.* Correxit Regius, sed libris etiam jubentibus. cf. Obr. ad 35.

56. *cum risu.* Turic. (a pr. manu) inserit *in* cum Alm. *iis, quae.* Turic. *usque*, a sec. manu *usuque* et sic Guelf. Camp. cum Goth. Bodl. Voss. 2. Vall. Andr. Sed Jens. *quem* omisso *iis* (err. Gesn.) cum edd. ante Ald. pro quo Regius malebat *quam.* *quemadmodum in Clod.* Turic. *quem id Clod.*, a sec. manu *quemadmodum ad C.* et sic Goth. cum Voss. 2. et edd. post Camp. ante Basil. exc. Ald. Sed omittit *in* Guelf.

57. *allegoriae.* Turic. (a pr. manu) *allegoria.* *tristia.* Turic. (a pr. manu) *tristitia.* *textu: quae et enumeravimus.* Turic. (a pr. manu) *t. co et anumeravimus.* Flor. *textum spectacoet anumeravimus* cum Kapp. nisi quod hic *spectato et adn.* item Goth. 2. qui tamen *specta quae et ann.* Camp. *testu q. e. e.*

Oratores visi. cf. §. 20.

56. *quodam.* Supervacua Francii conjectura, suadentis *quaedam.*

Integritas. Locus est ex deperdita, in Clodium profecto et Curionem. cf. 8, 3, 81. Fragmentum ipsum est apud Ern. p. 1055.

57. *Praeter haec — profecto.* cf. nott. critt.

profecto ignorat, quibus Graeci nominibus appellent, σαρκασμὸν, ἀστεϊσμὸν, ἀντίφρασιν, πα-
68 ροιμίαν dici sciat. Sunt etiam, qui haec non

profecto. Turic. (a pr. manu) *specta.* Flor. Alm. omittunt vocem (cf. §. 55. 61.). Satis liquet ex hisce vetustissimis scripturis, locum, qualem nunc legimus, neque integrum ad nos pervenisse, neque incorruptum. Vocabula graeca mox subjecta tot sunt et talia, ut nemo res significatas iis possit in prioribus agnoscere, multaeque earum desiderentur. *melioribus*, pro quo Werlhofius non sine acumine sane conjiciebat *mollioribus* (cf. 9, 2, 32.), ferri potest nec dicas, utrum praestet. Sed *bonae rei* istud, in quo quidem nullus variat liber, furcillis ejiciendum, quid maxime succedere sibi flagitet, nondum reperio. *Urbanitatis*, Gesneri conjectura, parum placet; neque explet animum Obrechti *bonae rei genera quaedam*, quanquam non inscita inest oppositio, respondens illa *tristibus*. Sed quis ita latine? *textu* omnes abominantur (cf. tamen 8, 4, 8. et 9, 4, 13.), nisi quod Obr. sibi visus est sana dare, pro *textu enumeravimus* haec reponendo: *textu quam mente innuamus*, quorum novissimum, etsi frequentatissimum hodiernis Ciceronibus, latinum praestare frustra laboret. Capperonnerius quoque, stator ille sincerae latinitatis, tentat, sed sibi ipse diffidens, *aliud textu, aliud sensu.* Persuasum habeo *t* in ista voce natum ex *d* finali τοῦ *aliud;* nec tamen habeo, quod faciam illis *extu* vel *extum* vel *est tum.* Verum esse *enumeravimus*, quod officiose refingunt ipsi Codd.; nemini credam. Illud novi, *profecto* natum esse ex male posito *specta*, et cultro sanandum; quanquam *professor* obtulit pro eo Werlhofius, lenior medicus; nonnulla, sed aliena hinc, sollertia. Ne Gesnerus quidem mihi persuadet *aliud textum spectato* esse notam marginalem ejus, qui de loci restitutione desperaret. Idem „Εὐφημισμὸν“ inquit „desiderari, non facile mihi aliquis „eripiet.“ Ablegat, post Capperonnerium, ad Putschianos Grammaticos, de technicis hisce agentes p. 247. 457. 1777. παροιμίαν allegoriae speciem nostro quoque demonstrat, designans cum Capper. 5, 11, 12. Cetera ejusdem interpretamenta, quoniam plus sanitatis loco vindicant, quam ipse agnosco, relinquam in ejus editione legenda.

ἀντίφρασιν. Camp. ἀντιγραφιν cum Goth. nisi quod hic η. cf. 9, 2, 47.

species allegoriae, sed ipsa tropos dicunt: acri quidem ratione, quod illa obscurior sit, in his omnibus aperte appareat, quid velimus. Cui accedit hoc quoque, quod genus, cum dividitur in species, nihil habet proprium, ut *arbor pinus*, et *olea*, et *cupressus*, et ipsius
749 per se nulla proprietas: *Allegoria* vero habet aliquid proprium. quod quo modo fieri potest, nisi ipsa species est? Sed ad utendum

58. *dicunt.* Camp. *dicant* cum Goth. Bip. Sed praeter reliquos nobiscum facit Flor. cf. 4, 5, 16. item 5, 5, 2. 6, 2, 55. et Drakenb. ad Liv. 42, 66, 9.

sit, in his. Sic Flor. Turic. (a pr. manu) Goth. (sec. Gesn.) cum Voss. 2. Reliqui *et* inserunt ante *in.*

quid velim. Turic. Guelf. Camp. *quod v.* cum Goth. Voss. 2. et edd. ante Stoer.

accedit. MSS. et editi ante Ald. *accidit.* Correxit Regius.

dividitur. Turic. *divinatur*, a sec. manu *dividatur* et sic Guelf. Camp. cum Goth. Voss. 2. Pro *cum* dat *si* Obr. et conjunctivum verbi. Loc. Ven. omittunt *cum*, sed indicativum habent. *nihil habet.* Sic Flor. Turic. Guelf. (nisi forte hic post) Camp. cum Goth. Jens. et edd. ante Gryph. qui conjunctivum dat (etiam passiva forma per sphalma) cum rell. *arbor pinus.* Pro his *arboris species sunt pin.* dant Bad. et seqq. ante Obr. perperam et sine auctore. *cupressus.* Flor. *cupressum.* Malim pro *et* quod sequitur, *sed;* nisi forte *est* efficias inde.

habet aliq. Sic Flor. Turic. (a pr. manu) Camp. Reliqui *habeat al.* *quod quo.* Flor. Turic. *quoque*, hic a sec. manu *quoquo* et sic Guelf. Camp. cum Goth. Voss. 2. et edd. ante Locat. Correxit Regius. *nisi ipsa.* Flor. Turic. Guelf. Camp. *in ipsas* cum Goth. Voss. 2. Alm. *ni* fuisse antiquitus recte conjicit Gesn. *ad utendum.* Flor. omittit *ad* cum Turic. (a pr. manu) Alm. dantibus etiam *utentum.* Suspicor fuisse *utentium.*

58. *nihil habet proprium.* Intercidit genus quasi, omnibus ejus speciebus remotis, nec quidquam ei peculiare remanet, quod in allegoria secus est.

59 nihil refert. Adjicitur his μυκτηρισμός, dissimulatus quidam, sed non latens derisus. Pluribus autem verbis cum id, quod uno aut paucioribus certe dici potest, explicatur, περίφρασιν vocant, *circuitum eloquendi*, qui nonnunquam necessitatem habet, quoties dictu deformia operit: ut Sallustius, *Ad requisita*

59. μυκτηρισμός, *dissimulatus*. Flor. Turic. Guelf. Camp. *ministeriis modis simulatus* cum Alm. nisi quod G. C. T. (a sec. manu) A. *modus*. Goth. *mysteriis* (*modus* nec Gesn. nec ego notavimus, vitio profecto) *modus* cum Voss. 2. et edd. ante Ald. Graecam vocem reposuit Regius; quae tamen et in Vall. referente Badio, sed ut ipsi videtur, reposita. Nos soli *dissimulatus* scripsimus e conjectura.

quidam. Sic Goth. (tac. Gesn.) cum Voss. 2. Reliqui *quidem*. Nobis astipulatur Charisius. *derisus*. Turic. (a sec. manu) Guelf. Goth. (tac. Gesn.) Camp. *derisui*.

autem. Flor. Turic. (a pr. manu) *aut*.

quod uno. Flor. Turic. (a pr. manu) *quo u.*

certe. Flor. omittit. *potest*. Flor. Turic. (a pr. manu) *potens*. *eloquendi*. Sic Flor. Turic. Guelf. Camp. cum Goth. Alm. Voss. 2. et edd. ante Basil. exc. Rusc. Reliqui *loquendi*. cf. 8 Pro. 28. *op. ut*. Flor. Turic. (a pr. manu) *operi ut*. Nostrum reliqui et scripti et excusi ante Leid. qui omittit *ut* accedentibus Gibs. Burm. Gesn. Bip.

Ad requisita. Flor. *a reliqua sita*. Turic. *a reliqua sit*. Ille a sec. manu *a requisita*; hic *at reliqua sunt* et sic Guelf. Camp. cum Goth. Voss. 2. Vall. T quidem pro D in *ad* vidi

59. μυκτηρισμός — *derisus*. Exempla hujus figurae sat idonea (designante Capperonnerio) exhibentur a Charisio Sosipatro p. Putsch. 252. „*Vidi te Ulysses saxo sternentem Hectora, Vidi tegentem* „*clypeo classem Doricam: Ego* „*tunc pudendam trepidus hortabar fugam*. Haec omnia „cum derisu quodam dicta „sunt a fortiore ad non fortem." Seria quidem videri volunt haec, quare *dissimulatus* a Qu. dicitur *derisus*.

Ad requisita naturae. „Laudavit, Almeloveno jam observante, Carrio ad Fragm. „histor. p. 489. (edit. Grut. „1607. 8.) ex Flodegarii cujusdam commentario MS. ad „Barbarismos. Donati, haec

naturae. Interim ornatum petit solum, qui 60
est apud poëtas frequentissimus:

Tempus erat, quo prima quies mortalibus aegris
Incipit, et dono divum gratissima serpit.

Et apud oratores non rarus, semper tamen 61
astrictior. Quidquid enim significari brevius
potest, et cum ornatu latius ostenditur, περί-
φρασις est: cui nomen Latine datum est, non
sane orationis aptum virtuti, *circumlocutio.*

in solis Turic. Camp. Vall. E Voss. 2. citant *aut.* Accedit quod Turic. (a sec. manu) Guelf. Camp. dant *nat. intima* cum Goth. Voss. 2. Vall. unde existit pessima sanitatis species.

60. *frequ. Temp.* Sic Flor. Turic. (a pr. manu) Camp. Reliqui inserunt *ut.* Turic. (a sec. manu) *era* pro *erat.* *non rarus.* Guelf. Camp. *nostros.*

61. *significari.* Flor. *singulari.* Jens. *signari* cum edd. ante Ald. exc. Camp. *cui nomen — circumlocutio.* Flor. (a pr. manu) *c. n. l. o. a. v. c.* nostrum recentior manus supplevit in margine. Turic. *c. n. l. o. v. orcum locutio,* a sec. manu pro *virtuti orcum* haec *circuitior* et sic Guelf. Sed

„paulo plenius, *profectus qui-*
„dam Ligus ad requisita natu-
„rae. Vix mihi dubium est
„quin respiciatur ad histo-
„riam, quam narrat Crispus
„Jug. 93, 2." (apud Telle-
rum 89. p. 147.) „*Forte qui-*
„dam Ligus ex cohortibus
„auxiliariis miles gregarius,
„castris aquatum *egressus, haud*
„procul ab latere castelli etc.
„Utrum igitur Sallustius mu-
„tavit in altera editione sti-
„lum? an aliquid passus est
„a mala manu? an *aquatum*
„eunt etiam soli? an *aqua-*
„tum ire dicuntur etiam, qui
„ad requisita naturae sece-
„dunt, et aquam deinde su-
„munt? Quaestiones valde
„magisteriales. Sed nihil con-
„temnendum neque in bello,
„neque ubi de integritate
„veterum librorum agitur."
Gesnerus. Qui sequuntur
Carrionem, haec verba refe-
runt inter fragmenta *Libb. VI*
Sallustii Historiarum populi
Romani. Cf. similem in loco
apud Plinium Ciceroniano
dubitationem ad 6, 3, 107.

60. *Tempus erat.* Aen. 2, 268.

61. *cui nomen — circumlo-cutio.* vide not. crit.

Verum haec ut, cum decorem habet, *periphrasis*; ita, cum in vitium incidit, περισσολογία dicitur. Obstat enim, quidquid non
62 adjuvat. *Hyperbaton* quoque, id est *verbi transgressionem*, quoniam frequenter ratio 750
comparationis et decor poscit, non immerito inter virtutes habemus. Fit enim frequentissime aspera et dura, et dissoluta et hians oratio, si ad necessitatem ordinis sui verba redigantur, et, ut quodque oritur, ita proxi-

Goth. (tac. Gesn. qui et hoc negligit quod Cod. transponit *apt. virt. or.*) Camp. alias facientes cum recepta omittunt *Latine* cum Voss. 2. Ex Alm. *aptum* quoque affertur, quod ignorat Turic. (cf. §. 57. 68.). Hoc cum et Flor. vindicet, verum censens, sic ordinem locum: *cui nomen Latinae* (et est diphthongus expressa in Flor.) *orationis aptum virtuti circumlocutio*. i. e. „cui, si latinae orationis virtutem i. e. „dignitatem et potentiam tueri velis, nomen erit c." Sin abjicias, possit haec ratio placere: *cui nomen Latinae orationis virtuti c.* i. e. „cui, si tanquam Latinae orationis lu„men designare velis, nomen erit c." Obr. non multum videtur proficere augens sensus nostri clausulam „virtuti, „circuitio vel circumlocutio." *haec ut, cum decorem.* Flor. *hac ut dicere.* Turic. *hoc ut decere* cum Alm. Sed ille a sec. manu nostrum et sic Guelf. Camp. cum Voss. 2. et edd. ante Stoer. quo acc. Obr. Reliqui *decorum.* cf. 8 Pro. 18.

incidit. Flor. *indit.* *enim, quidquid.* Flor. *inquit quod.* Turic. Camp. *e. inquit quod* cum edd. ante Ald. Pro *quidquid* dat *quod* Guelf. cum Goth. Vall. Voss. 2. Aldi conjectura videtur, probata Badio.

62. *quoniam.* Sic Flor. Turic. cum edd. ante Ald. exc. Camp. Sed Guelf. *cum.* Reliqui *quam*, corrigente Regio.

habemus. Flor. omittit.

62. *comparationis.* Mirifice blanditur quod Capper. recepit contra libros quidem omnes de conjectura Dan. (cf. §. 13.) *compositionis* probatum etiam Rollino; neque enim dicam, qualis huc magnopere conveniat *comparatio*, fluctuans nimis vocabulum.

mis, etiam si vinciri non potest, alligetur. Differenda igitur quaedam, et praesumenda; 63 atque, ut in structuris lapidum impolitorum, loco, quo convenit, quodque ponendum. Non enim recidere ea, nec polire possumus, quo coagmentata se magis jungant, sed utendum iis, qualia sunt, eligendaeque sedes. Nec aliud potest sermonem facere numero- 64 sum, quam opportuna ordinis mutatio. Neque alio ceris Platonis inventa sunt quatuor

vinciri non potest. Turic. *v. p.* Guelf. *inveniri p.*

63. *impolitorum.* Sic Vall. et Bad. *inpolitor* Flor. Turic. Sed hic a sec. manu *impolitior* et sic Guelf. Camp. cum Goth. Voss. 2. Alm. et edd. ante Ald. Reliqui *impolitiorum* de conjectura Regiana. cf. 4, 2, 57. *quodque ponendum.* Flor. Turic. *quoque p.* cum Alm. Sed Turic. a sec. manu *quisque ponendus* et sic Guelf. Camp. cum Vall. Voss. 2. Goth. Bad. non Jens. ut refert Gesn. Reliqui *quidque p.* Etiam modo §. 62. Flor. et Turic. (hic quidem a pr. manu) *quoque* pro *quodque.* *quo coagm.* Sic Flor. Turic. et edd. ante Bad. qui *quae c.* cum Guelf. Goth. Camp. Vall. et edd. recentt. ante Burm. *iis.* Sic Flor. Turic. Goth. (tac. Gesn.) Jens. Tarv. et edd. (praeter Camp.) ante Basil. Reliquae *his.* cf. aliquot in prioribus, ut 1, 5. 30. 2, 1, 2. 12. 2, 4. 37. 2, 11, 14. 2, 16, 14. 2, 20, 7. 3, 5. 1. 3, 6, 68. 5, 7, 8. 3, 8, 1. 4, 2, 53. item 9, 1, 17.

64. *alio ceris.* Sic Flor. Turic. Guelf. (nisi quod hic *alia*) cum Goth. Voss. 2. Alm. Obr. Cod. Mureti. Bur-

63. *quodque ponendum.* Cum neutrum *ponendum* ad lapides referant aliqui, tu intellige *verbum.*

64. *Neque alio — quatuor illa verba.* Jucunda est veterum narratio, Platonem numerorum in scribendo studiosissimum testans, apud Dionys. Hal. p. 209. Vol. 5. Rsk. Diog. Laert. 3, 37. De eadem juvabit consulere Muretum in Varr. LL. 18, 8, recentiorum quoque exempla referentem, qui quidem huic viro minus sordebant, quam hodiernis quibusdam Aristarchis inter Graecos solos et Romanos degentibus. Hunc ego secutus, non dubitabo

illa verba, quibus in illo pulcherrimo operum *in Piraeeum se descendisse* significat,

mannus, sequentibus posterioribus, inseruit *in*, quod et ipsum quidem refert Muretus, sed non is profecto attendens praepositionem) ut putat Burm. verum aliam reliquorum libb. varietatem respiciens. Praeter Camp. enim, qui pro nostris duobus hoc solum: *aliter*, sic reliqui ceteri (excusi sane illi) *alio* κατέβην χθὲς εἰς πειραιᾶ. Jens. pro more Graeca omittens in suo exemplo idem se invenisse testatur. Hasce sordes primus, post Muretum, recte increpantem, et post Gallaci κρίσιν, hic quidem bonam glossematis olfactricem (cf. 2, 11, 4), et Menagium, eluit Obrechtus in ed., quibus ego non magis ferenda censeo Graeca illa 3, 1, 14, eademque occasione nata. vide et 9, 3, 57. Nostro loco *in* praepositio etiam minus grata, quod eadem continuo bis ponitur, quanquam Obr. *quibus illo*, pessime. *in Pir.* — *desc.* Flor. *impireum sedesoendisse* cum Turic. (nisi quod hic *ri*). Uterque a sec. manu *imperii seder condidisse* cum Guelf. (nisi quod *concidisse*) Camp. Goth. Voss. 2. A Jens. inde ante Obr. *se* omittunt, quod esse in suo Muretus, in Alm. testatur Burm. Nihil agit Capper. pro *se* suadens *Socratem*.

narrare in Bibliotheca nostrae urbis regia servari chirographum Martini Lutheri, herois nostri, in quo extat initium versionis Psalmorum mirifice et ipsum immutatum et subterlitum, ad conciliandos orationi, quanquam solutae, numeros. Ejusmodi scriptores pie colunt sermonem patrium, superstitiosi illi, si audias prudentes quosdam judices. Capperonnerium autem non attinebat mirari, quod Demetr. Phal. de elocutione §. 21. ἀπλουστέραν et ἀνειμένην hanc περίοδον designaret. Neque enim artificium tollitur scriptoris, si maxime ἀνειμένη est oratio, qualem esse in hoc loco Platonico unusquisque agnoscat. Debebat hoc castigare Schneiderus noster, neque tanti facere virum, infra se positum, quem, mortuum anno 1744, confudit cum ejusdem nepote ex fratre secum Galeanam Demetrii editionem communicante decennio superioris seculi septimo. (vid. Praef. p. XIX.) De *neque alio* cf. 2, 4, 15. Minus ad rem facit, quam huc trahit Gesnerus, dubitatio Grammatica Ciceronis de Piraeeo ad Att. 6, 9. 7, 4.

plurimis modis ſcripta, quod eum quoque maxime facere experiretur. Verum id cum 65
duobus verbis fit, ἀναστροφὴ dicitur, *reverſio* quaedam; qualia ſunt vulgo, *Mecum*, *ſecum:* apud oratores et hiſtoricos, *Quibus de rebus*. At, cum decoris gratia contrahitur

maxime facere. Flor. Turic. *m. faceret.* A ſec. manu ille noſtrum, hic (cum Goth.) *maximi facere* et ſic Camp. cum edd. ante Geſn. exc. Capper. Solus Guelf. *magnifacere.* Capper. ex Regiana conjectura *quam* inſeruit ante *quod* et ſcripſit *maxime.* Locus minime expeditus. *Eum* quidem certatim referunt ad *ſermonem numeroſum;* parum attendentes *facere numeroſum* recte ſane dici, ſed τὸ *facere* toti huic „*numeroſum ſermonem*“ ſimul comprehenſo, tanquam uni objecto, difficulter applicari, etſi *ſtilus* vocatur „dicendi *effector*“ et ſic fortaſſe etiam *facere* poteſt aliquis εὐφωνίαν: nam hoc quidem hic ſonat *ſermo numeroſus.* Praeterea duritia non caret quod id quo reſpicit *eum* nimis eſt remotum. Quid autem ſibi vellet *quoque* nemo quaeſivit, ne Geſnerus quidem, acquieſcens in noſtra eamque praeferens, adjuncta interpretatione. Deinde *quam*, quo indigere locum cenſuerunt Regius et Capper., cum ad unum omnes reliqui omitterent, aegre deſidero. Poterat ſane intelligi *alio* ad praecedentia relatum, ſed ſi nihil inferretur poſt *plurimis modis ſcripta;* nunc quidquam nobis objici non ſpectans ad *alio* vix patimur. Et quare conjunctivus eſt in *experiretur?* Hisce fere ſubvenias ex vetere manu haec eruendo: „*cum* eum *quo* maxime *faceret* experiretur.“ Neque tamen plane levigata eſt oratio, et diſplicet *eum*, pro quo Baſil. *cum* dat, alioqui vulgatam ſcripturam tenens nec quidquam proficiens. Si quis neceſſarium cenſeat *quam*, poſſit ſcribi *quam quod eum quo maxime faceret experiretur*, conjunctivo tamen ne ſic quidem ſatis apto. Et ducit ſane eo concinnitatis ratio, cum prior ſenſus habeat „*nec aliud — quam.*“ Iterationem vero horum, non profecto elegantem, aſſigno Quintiliani vitio ſatis jam cognito. cf. 8, 3, 47.

65. *contrahitur.* Flor. Turic. *tragitur*, a prima manu

64. *quod eum — experiretur.* vide not. erit.

65. *contrahitur.* vide not. erit.

longius verbum, proprie *hyperbati* tenet no- 751
men: ut, *Animadverti, judices, omnem accusatoris orationem in duas divisam esse partes.* Nam *in duas partes divisam esse*, rectum
66 erat, sed durum et incomtum. Poëtae quidem etiam verborum divisionem faciunt, et transgressionem,

— — *Hyperboreo septem subjecta trioni.*

quod oratio nequaquam recipiet. At id qui-

uterque. Suspicor fuisse *trajicitur*. Recepta quidem ferri nequit, nec multum juvat Stephani *distrahitur*, quod adoptarunt Rollinus et Capper. *Frangitur* Burmanni inanem speciem traxit ab exemplo Virgiliano. *longius verbum.* Flor. *longus v.* a sec. manu *longis verbis* et sic Goth. Voss. 2.

66. *At id quidem — intellectus.* Flor. *ad id qui e. p. qui dicit tropus fit q. c. e. e d. intellectus.* a sec. manu *quod dicit* et *intellectibus.* Turic. *ad qui e. p. qui dicit t. f. q. c. e. e d. intellectus.* a sec. manu *i. quidem* et *propter quod* et *intellectibus.* Guelf. Goth. (tac. Gesn.) *Ad* pro *At.* Goth. (tac. Gesn.) *quidem propter* sine *est*, item *fit* pro *sit*, utrumque cum Voss. 2. Item Guelf. Goth. Camp. *quod dicit.* Est *intellectibus* etiam in Guelf. Goth. Camp. sed nominativus singularis praeterea in Alm. et Jens. cum edd. posterioribus, ante Ald. quo regressus est Gesn. Quod nunc legimus *cum* sola conjectura immissum est a Badio primo, ut et passivum *dicitur.* In loco paene conclamato haec equidem tento: *Atqui est propter quod* (nisi forte malis *proprie qui* vel *quod*) *dici tropus possit, quia — intellectus.* i. e. Illa durior, et poëtis tantum concessa, divisio et transgressio magis pro-

longius verbum. Cave jungas tanquam nomina, prius est adverbium; neque tamen inest reprehensio. *Longius*, quam *solet* fieri, non quam *decet.* Praestet sane *longius* poni continuo post *gratia.*

Animadverti, judices. Pro Cluent. 1. cf. 4, 1; 36. 69.

66. *Hyperboreo.* Virg. Georg. 3, 381.

At id quidem — intellectus. vide not. crit.

dem est, propter quod, cum dicitur, *tropus* sit, quia componendus est e duobus intellectus. Alioqui, ubi nihil ex significatione 67
mutatum est, et structura sola variatur, *figura* potius *verborum* dici potest: sicut multi narrationem longis mutant hyperbatis. Ex confusis quae vitia accidunt, suo loco diximus. *Hyperbolen* audacioris ornatus summo loco posui. Est haec *decens veri*

prie dici potest *tropus*, cum ne intellectus quidem insit nisi conjunctis denuo illis *septem* et *trioni;* hoc oratorum contra et historicorum hyperbaton *figura* rectius vocabitur.

67. *Alioqui.* Jens. *aliquando* cum edd. posterioribus ante Ald. *multi.* Huic voci *ex his* subjiciunt Flor. Turic. Guelf. Camp. cum Alm. Goth. Voss. 2. et edd. ante Ald. ab Jens. quidem inde *iis.* Expunxit Regius.

narrationem. Flor. Turic. (a pr. manu uterque) *martur* cum Alm. *mutant.* Flor. Turic. (a prima manu uterque) *mutem.* Non sane vetus illa scriptura, quae latet, hisce meis tota eruitur; apponam tamen: *multi ex historicis narrarunt longissimis hyp.* saltem *historicorum* mentio non hic solum est §. 65. sed et 8, 2, 15. *Ex confusis.* Flor. (a pr. manu) *et c.* Turic. (a pr. manu) *et confusi* cum Alm. Praestat fortasse *et.* *decens veri.* Flor. *descensuris.* Turic. *de caensuris.* Guelf. Goth. (tac. Gesn.) Camp. *de caesuris*, cum Voss. 2. Vall. *de mensuris* Jens. cum edd. ante Ald. (hoc ipsum tribuitur Alm. cf. §. 61. 71.) qui ex Regii mutatione *dementiens* cum Bad. Basil. *decens sermonis* Obr. Reliqui *ementiens.* Nostrum e conjectura.

67. *et structura.* Malim *sed str.*

multi — hyperbatis. vide not. crit.

suo loco diximus. 8, 2, 15. *Confusa* igitur hic intelligam hyperbata i. e. unum hyperbaton alteri superadditum.

accidunt. Nihil agit Regius suadens *accidant*, quem aliquot sequuntur editi. Debebat esse *acciderent.*

veri superjectio. cf. 9, 1, 29. Presse sequi Graecum laboravit, et auctore vocabuli usus est Livio, qui *fidem superjacere* dixit 10, 30, 5. et fortasse *paternas laudes superjacere* 38, 58, 7. quibus locis vide Drakenb. Nimie-

ſuperjectio. Virtus ejus ex diverſo par au-
68 gendi atque minuendi. Fit pluribus modis. Aut enim plus facto dicimus, *Vomens, fruſtis eſculentis gremium ſuum et totum tribunal implevit.*

— — *Geminique minantur In coelum ſcopuli.* 752

Aut res per ſimilitudinem attollimus:

— — *Credas innare revulſas Cycladas.*

69 Aut per comparationem: ut,

— — *Fulminis ocior alis.*

Aut ſignis quaſi quibusdam,

Illa vel intactae ſegetis per ſumma volaret
Gramina, nec teneras curſu laeſiſſet ariſtas.

70 Vel translatione, ut ipſum illud *volaret.* Creſcit interim hyperbole, alia inſuper addita: ut Cicero in Antonium dicit, *Quae Charybdis tam vorax? Charybdin dico? quae, ſi fuit, fuit animal unum: Oceanus, medius fidius, vix videtur tot res, tam diſſipatas, tam diſtantibus in locis poſitas, tam*

68. *Vomens.* Turic. *ſuomens,* a ſec. manu *ſicut vomens* et ſic Flor. (unde hunc illo recentiorem conjicias) Camp. cum Goth. Voſſ. 2. et edd. ante Gryph. An fuit ex Cicerone *is vomens?*

tatem vocari Macrobio Saturn. 4, 6. p. Zeunii 466. animadvertit Almelovenius.
68. *Vomens — implevit.* Cic. Philipp. 2, 25.

Geminique minantur. Aeneïd. 1, 162. *Credas* Aen. 8, 691. *Fulminis* Aen. 5, 319. *Illa vel.* Aen. 7, 808. *Quae Charybd.* Cic. Philipp. 2, 27.

cito absorbere potuisse. Exquisitam vero figuram huius rei deprehendisse apud principem Lyricorum Pindarum videor in libro, quem inscripsit ὕμνους. Is namque *Herculis impetum adversus Meropas*, qui in insula Co dicuntur habitasse, non igni, nec ventis, nec mari, sed *fulmini* dicit *similem fuisse*: ut illa minora, hoc par esset. Quod imitatus Cicero, illa composuit in Verrem, *Versabatur in Si-* 71 72

71. *deprehendisse.* Flor. Guelf. *reprehendisse* cum Voss. 1. Bern. Sed Turic. *reprehendisse.* Ex Alm. etiam *reprehend.* (cf. §. 68. item mox). *quem inscripsit.* Flor. Turic. *quae scripta sunt* cum Alm. ubi quid lateat nondum assequor. Guelf. *q. scripsit* cum Voss. 1. 3. ὕμνους. Turic. *ymnus*, a sec. manu *ymnos.* Et sic Camp. *hymnus* Guelf. *hymnos* Goth. (tac. Gesn.) cum Voss. 2. Jens. et edd. ante Ald. qui nostram rationem habet, redeunte ad latt. litt. Badio. Mox Leid. praeposuere ὕμνος, quem adhuc sunt secuti praeter Roll.

impetum adversus Meropas. Flor. Turic. (a pr. manu) *impetion a. europas.* Turic. non reponit *meropas.*

Co. Flor. Turic. *coo* cum Alm. Voss. 1. 3. Jens. Tarv. Obr. *coho* Camp. *choa* Guelf. *coa* Goth. (tac. Gesn.) cum Voss. 2. Bene orthographiae consuluit Regius.

sed. Flor. Turic. omittunt cum Alm., male. *sed mari et f.* Voss. 1. 3. nihil tale dante Guelf. (cf. 4, 2, 17.)

hoc par esset. Flor. Turic. priora duo vocabula omittunt cum Alm. qui tamen *essent* dare narratur. (cf. hac §. item mox). Turic. a sec. manu haec: *aut illa minora esse.*

71. *Pindarum.* Hoc nomen omittens Obrechtus, fortasse tamen per sphalma, consulit sane elegantiae, sed librum auctorem habet nullum. Librum Pindaricum intercidisse, vix attinet monere. „Meminit Meropum ab Her„cule debellatorum Pinda„rus in Nem. 4, 41. et Isth. „6, 46." Burmannus. Fateor displicere mihi illud, *huius rei.* An fuit *h. generis* vel *h. speciei?*

72. *Cicero.* In Verr. 5, 56. *Vix ossibus* Virg. Ecl. 3, 103.

cilia longo intervallo non Dionysius ille, nec
Phalaris, (tulit enim illa quondam insula 753
multos et crudeles tyrannos) sed quoddam
novum monstrum ex vetere illa immanitate,
quae in iisdem versata locis dicitur. Non
enim Charybdin tam infestam neque Scyl-
lam navibus, quam istum in eodem freto
73 *fuisse arbitror.* Nec pauciora sunt genera
minuendi. — *Vix ossibus haerent.* Et quod
Cicero in quodam joculari libello,

72. *intervallo non.* Flor. Turic. inserunt *autem* (quod prior tollit deinde) cum MS. Gebh. sed Alm. *aut* (cf. modo, item mox). Ciceronis edd. *alter.* Neutrum placet.

crudeles — immanitate. Flor. Turic. *c. nostrum* (ille per compendium, hic *nostram* a sec. manu) *ex utero illa inmanitate,* a sec. manu accusativum in postremo. Turic. solus reponit *illo.* MS. Gebh. facit cum hac secunda ejus manu, unde effingit Gebhardus: *ex utero illo immanitatis* (cf. 6, 2, 6). Ex Alm. haec: *c. nostrum ex vetere* (cf. modo, item mox). Omissio haec nonnisi librarii est oscitantis.

quodd. nov. Hoc ordine Guelf. Goth. (tac. Gesn.) cum Cicerone. Reliqui *n. q.* — *neque Scyllam.* Flor. Turic. omittunt, sed ille a pr. tantum manu. Alm. repetit *infestam navibus* (cf. modo, item 75). Pro *navibus* apud Cic. *nautis.*

istum. Flor. Turic. Camp. *istam.*

73. *Cicero in.* Flor. Turic. Guelf. inserunt *est* cum Voss. 1. Neque sana recepta. Suspicor fuisse *Ciceronis est.* Longius enim a nostro, neque tam aptum *Cicero est in quodam jocatus* (vel *joculatus*) *libello.* Hoc mirum, quod Guelf. dat: *i. q. joculari libro vel libello.* Turic. pro *libello* a pr. manu habet *bello.* An nimium fuerit ita mutare: *q. Cicero est in quodam joculatus Vetto?* vel transponendo *Vetto joc.* vel denique *q. Ciceronis est in q. Vetto joculati.* Nomen quidem *Vetti* neque in libro neque in lapide demonstrare possum. nam quod Scaligeri index nominum propriorum in corpore Gruteriano recenset *Vettum* p. 1138, 7. error est, cum tabula ipsa exhibeat *Vettonem,*

73. *Cicero in quodam.* vide not. crit.

Fundum Varro vocat, quem possim mittere funda:
Ni tamen exciderit, qua cava funda patet.

qui et 357, 8. comparet. Jam durius fuerit ex *bello* efficere *Vettone*, quanquam conducibile versui protinus sequenti. Sed *Vettius* notissimum nomen illius *Vetti* quoque aliquam fidem facit, pro quo facile et *Vectum* agnoscas. De verbo vide Drakenb. ad Liv. 42, 54. 1. 7, 10, 13. item nostr. 9, 2, 79. *Varro.* Flor. Turic. *veto.* Ille a sec. manu *vecto.* et sic Camp. Guelf. cum Goth. Voss. 2. Sed Voss. 1. 3. (aliter ac Guelf. cf. §. 71.) *vero* et edd. ante Ald. quo acc. Calphurn. ad Terentii Heautontim. 1, 1, 16. Reliqui *Varro.* Hoc nomen sola conjectura videtur repositum ab Aldo, cui non tam dicto audientes esse debebant tot editores et nostri et fragmentorum Ciceronianorum atque veterum epigrammatum, cum manifesta sit contradictio ipsius Varronis L. L. 4. p. 10. Bip. Lepidus enim est Popma (Badio tamen praeeunte, et accedente Vossio in Etymol. idemque exprimente Gedoyno in nostri loci versione; Tollio, ad Ausonium p. 148, autem locum Varronis, mancum scilicet, explente) tradens sed non probans, praeter duo *fundi* etyma eo loco posita a Varrone, tertium aliquod et quidem hoc quod joco perstrinxerit Cicero, alibi ab eodem prolatum. Burmannus secundus in eandem pedibus it sententiam Anthol. Vol. 1. p. 493. Quis unquam sanior de irriso hic etymo somniet? Jactavit aliquis Thraso suas possessiones, sua praedia, quem Cicero ait tantillum soli habere, quod vel funda excidat. Subolebat vera joci interpretatio Laurentio Vallae, etsi occupato falsa illa, quae tunc obtinebat, Eleg. 6, 41. p. 548. Debebat ipsa quantitas vocalis O avertere ab hac scriptura, quae priore quidem aetate correpta vix fuit (qua de re consulendi Grammatici Putschiani, indicis ope); quanquam Catullo est trochaeus *Virro* et *homo* pyrrhichius, ut fortasse dicas nonnisi cultiorum ante Ovidium poëtarum castitatem abhorruisse ab hac vocali promiscue usurpanda, quod nec vetustiores reformidarint, nec recentiores, inter quos etiam sola corripiendi videtur ratio fuisse. cf. 7, 9, 13. *Varro* certe hujus loci plane non est, et si quid hariolari licet, haec boni consulat lector: *Fundum, Vette* (seu *Vecte,* seu *Vetto vocat,* si minus cures O breve), *vocas* cet. Cur hoc epigramma liberto Ciceronis Laureae

Fundum Varro. vide not. crit.

Sed hujus quoque rei servetur mensura quaedam. Quamvis est enim omnis *hyperbole* ultra fidem: non tamen esse debet ultra modum: nec alia via magis in κακοζηλίαν itur.
74 Piget referre plurima hinc orta vitia, cum praesertim minime sint ignota et obscura. Monere satis est, mentiri *hyperbolen*, nec

Tullio potius cum G. I. Vossio quam ipsi cum Quintiliano tribuamus, idoneam causam video nullam; quanquam Tollius ne dubitantis quidem speciem habet et Burmannus secundus in titulo hoc quoque nomen ponit. Quando autem hujus distichi mentio incidit, etiam hoc conqueri subit, quod ei alterum jungere sustinuerunt primum Pithoeus, mox Tollius et Burmannus sec. Inveniuntur apud Charisium p. 246 et Diomedem 457 hi versus: *Extractam puteo situlam cum ponit in horto, Ulterius standi non habet ipse locum*, habentes sane et ipsi irrisionem minutissimi horti, sed nulla vel Ciceronis vel nostri distichi facta mentione. Pithoeus quidem, unde sua habeat, quove in Codice legerit, juncta invenerit an ipse conglutinarit, non solet prodere (cf. 8, 3, 28); sed veterum ipsorum ne minima quidem ita constituendi epigrammatis auctoritas apparet. Est autem per se alienissima coagmentatio, in qua levius et minus succedit fortiori, et lusus ingenii qui solus poterat placere, vim omnem amittit partim, ut dixi, comparatione, partim ipsa geminatione. Hoc illud est, quod imperiti solent committere in sculptorum veterum fragmentis, ut repertum caput Veneris imponant humeris Minervae. Tollius juncturam artiorem efficere laborans mira plane extudit, et nollem optimum Oudendorpium alienissimas mutationes tentasse. Pro *tamen* secundo versu *lapis* legitur, sed a solo Calphurnio ad Terent.

vocat. Flor. Turic. omittunt. Ille tantum a pr. manu. Hic vocabuli nostri defectus occasionem facere potuit τῷ *veto*, etiamsi fuerit *Vette vo.* *funda*: *Ni.* Flor. Turic. Guelf. *fundam.* Obscurior tamen cernitur in Turic. correctio versus vulgatam. *qua cava.* Turic. *quod c.* cum Jens. et edd. posterioribus ante Ald. Sed Flor. *quam c.* Camp. *qua causa.* *est enim.* Sic Turic. Camp. Reliqui *en. est.*

ita, ut mendacio fallere velit. Quo magis intuendum est, quousque deceat extollere, quod nobis non creditur. Pervenit haec res frequentissime ad risum: qui si aptus est, *urbanitatis*, sin aliter, *stultitiae* nomen assequitur. Est autem in usu vulgo 75
quoque et inter eruditos, et apud rusticos:

74. *intuendum.* Turic. *utendum.* cf. 5 Pro. 4.

res. Turic. *pes*, a sec. manu *species* et sic Camp. cum Bodl. Andr. Ald. Obr. et aliquot edd. Sic in libro Turic. permutari P et R animadvertit Ulricus, et supra fuisse a pr. manu *opta* pro *orta*. cf. Drakenb. ad Liv. 23, 1, 6.

aptus. Turic. Flor. Guelf. *captatus* (duo priores a pr. manu). Qui sint alii hoc dantes, memorante Gibs., nondum reperio. Jens. (tac. Gesn.) *actus* cum posterr. ante Ald. Nostrum et MSS. ut Goth. Voss. 2. Vall. et Camp. Recepta sana non est. Quis enim ferat *risum qui aliter est?* adverbio nequaquam sufficiente. Ne *aptus* quidem cuiquam debebat placere. Legam: „qui si captatus „est, *urbanitatis*, sin aliter ortus, *stultitiae* nomen assequitur."

75. *usu.* Turic. *risu.* Advertit sane legentem haec scriptura, nec tamen sensum explet. Subjectum sententiae nemo dicat esse *risum*, etsi novissime memoratum, sed *hyperbolen*, quanquam satis remotam, nec in proximis comparentem. Illa igitur *hyperbole* est, non quidem in *risu*, quasi risus esse nequeat sine *hyperbole*, sed in *usu vulgo* i. e. vulgi. *et inter eruditos, et apud rust.* Turic. Flor. *e. i. uteroditus e. a. r.* Guelf. *e. i. ineruditos e. a. r.* cum Bodl. Alm. (cf. §. 72. 9, 1, 2.) Voss. 2. (non Goth. cf. 7, 2, 25.) et edd. ante Stoer. *e. apud ineruditos e. r.* Camp. Per se quidem placet hoc collatum affectationi operose variandi praepositiones *inter* et *apud*; nec tamen verum censeo, sed consulto novatum (cf. 5, 13, 19). *e. i. e. ut a. r.* Obr. Correctionis illius, quae hinc excludit *ineruditos*, neque auctorem reperio, nec certam rationem teneo. Neque enim *rustici* iidem sunt *ineruditis*. cf. 6, 3, 13. Locus multum abest ut sanus ad nos pervenerit, et latet aliquid

74. *aptus.* vide not. crit.

75. *inter eruditos.* vide not. crit.

videlicet quod a natura est omnibus *augendi res* vel *minuendi* cupiditas insita, nec quisquam vero contentus est. Sed ignoscitur,
76 quia non affirmamus. Tum est *hyperbole* virtus, cum res ipsa, de qua loquendum est,
naturalem modum excessit. Conceditur enim 754
amplius dicere, quia dici, quantum est, non potest: meliusque ultra, quam citra, stat oratio. Sed de hoc satis, quia eundem locum plenius in eo libro, quo *caussas corruptae eloquentiae* reddebamus, tractavimus.

in vetustissimo illo *uteroditus*, quod eruendum acutioribus, quamvis invitus, relinquo. *quod a natura.* Turic. Flor. omittunt praepositionem (a pr. manu uterque) cum Goth. Voss. 2. et edd. ante Stoer. exc. Camp. Ald. *quia n.* Guelf. cum Stoer, et recc. ante Obr. *contentus est. Sed ign.* Turic. *contentur si et i.* sic et Flor. nisi quod *contentus.* Ille a sec. manu *contemnitur si et agnoscitur.*

76. *virtus.* Guelf. *vitium* cum Obr. sed inserente *non* post *Tum.*

plenius. Turic. Flor. *plenum* (ille a pr. manu).

corruptae. Guelf. *correptae* cum Voss. 1. 3. (§. 73.)

reddebamus. Turic. Camp. omittunt. Fortasse nec male.

76. *Tum est hyperbole virtus.* Abruptior haec oratio parum placet. Neque multum proficias scribendo *Verum* pro *Tum.*

ARGUMENTUM LIBRI IX.

Troporum et figurarum confusio. Cap. 1 — 4. Differentia — 7. Non multum referre quomodo nominentur — 10. A quibusdam latius finiri figuram — 13. ab aliis angustius — 15. duo ejus genera — 19. Prius de figuris sententiarum — 22. Nimis multas a quibusdam constitui — 26. Ciceronis de Oratore doctrina — 36. Ejusdem in Oratore — C. 2. Non omnia se oratoris lumina figurarum nomine complecti — 6. Interrogatio — 16. praesumtio — 19. dubitatio — 26. simulatione constare accommodatas affectibus augendis figuras — 30. Fictiones personarum — 34. scripta quoque fingi, formas, incertas personas — 38. Apostrophe — 40. Sub oculos subjectio — 44. Ironia — 54. ἀποσιώπησις — 58. ἠθοποιΐα — 64. *emphasis — 65. Controversiae figuratae: si dicere palam parum tutum est — 76. cum obstat personae reverentia — 96. cum sola melius dicendi petitur occasio — 100. Comparatio — 102. Plurima praeterea schemata — C. 3. Schema verborum grammaticum — 6. circa genus — 8. in numero — 9. in parte orationis — 11. transferuntur tempora et modi — 14. vetustate commendata schemata — 17. ex Graeco — 18. additio, abjectio — 19. gradus — 20. Aliqua tropis similia — 28. Acrius genus eorum, quae ipsis sensibus gratiam et vim accommodant, e quibus primum per adjectionem — 30. ab iisdem verbis — 35.* ἐπάνοδος — 37. πολύπτωτον — 41. πλοκή — 45. *aliis sed non alio tendentibus verbis* — 46. παρονομασμός — 48. *Congeruntur et diversa* — 50. ἀσύνδετον, πολυσύνδετον — 54. κλῖμαξ — 58. *Per detractionem, cum subtractum verbum ex ceteris intelligitur* — 62. συνεζευγμένον, παραδιαστολή, συνοικείωσις — 66. *Figurae ex similitudine vocum — 74. Paria et contraria — 81. Contrapositum — 87. Quaedam superstitiosius denominata — 90.*

Ciceronis, Cornificii, Rutilii, Caecilii nimia diligentia — 100. *Moderatio in usu figurarum commendatur* — C. 4. *Ciceronis de compositione absolutissima praecepta* — 3. *Parum recte a quibusdam omnem compositionis curam excludi* — 6. *maxime esse naturale quod fieri natura optime patiatur* — 10. *Non ad delectationem modo sed ad motum quoque animorum valere compositionem* — 14. *Apparere si quis solvat composita* — 16. *Priscos quoque illos eam non neglexisse* — 19. *Oratio soluta* — 22. *connexa* — 23. *Ordo* — 33. *Junctura, in verbis; hiatus* — 37. *consonantum concursus* — 40. *litera M in fine* — 41. *syllabae, quales continuentur* — 43. *Membra et incisa* — 45. *Numeri* — 46. *rhythmi et metri differentia* — 52. *Pedes in oratione* — 54. *Ciceronis de rhythmo sententia* — 58. *Quatenus inserviendum numero oratorio per collocationem* — 61. *In clausulis et initiis plurimum verti* — 66. *Mediorum quae cura* — 72. *Versus in oratione, ejusque partes* — 77. *vitandum quidquid ἔνρυθμον* — 79. *de pedibus* — 83. *e longis syllabis* — 87. *Superstitio quorundam in certis pedibus probandis* — 90. *commissuris et divisione variari pedes* — 92. *Vis uniuscujusque pedis* — 95. *referre quis clausulam antecedat pes* — 110. *de paeone quarto* — 112. *Nimia ne sit dimetiendorum pedum cura* — 115. *Universam comprehensionem intuendam* — 117. *Quaedam tradi arte non posse* — 122. *Incisum* — 123. *membrum* — 124. *periodus* — 127. *quo trium horum in quoque loco utendum* — 131. *Quibus rebus qui pedes adhibendi* — 137. *Celsi error* — 138. *Compositionem aeque ac pronunciationem variandam* — 142. *In universum duram compositionem effeminata et enervi potiorem* — 146. *Conclusio.*

M. FABII QUINTILIANI
DE
ORATORIA INSTITUTIONE
LIBER NONUS.

755 I. Cum sit proximo libro *de tropis* dictum, sequitur pertinens ad figuras, quae σχήματα Graece vocantur, locus, ipsa rei natura conjunctus superiori. Nam plerique has *tropos* esse existimaverunt, quia sive ex hoc duxerint nomen, quod sint formati quodam modo;
sive ex eo, quod vertant orationem, unde et 2
motus dicuntur; fatendum erit, esse utrumque eorum etiam in figuris. Usus quoque est idem. nam et vim rebus adjiciunt, et gratiam praestant. Nec desunt, qui tropis *figurarum*

1. *existimaverunt.* Sic Turic. Flor. Guelf. Goth. (tac. Gesn.) Camp. cum edd. ante Leid. Reliqui *existimarunt.*

duxerint. Turic. Flor. *dixerint* cum Goth. *duxerunt* Guelf.

2. *figurarum.* Sic Turic. Flor. Camp. cum Alm. Goth. Voss. 2. Colb. Andr. *figuram* Guelf. cum Voss. 1. 3. Reliqui *figurae.*

2. *motus dicuntur.* 8, 5. extr.

fatendum erit. Malis subjunctivum in verbo, cum argumentatio non ipsius sit Qu. verum eorum, qui *existimaverunt.*

potius, quam *tropos*, dixerint. Quo magis 4 signanda est utriusque rei differentia. Est igitur *tropus*, *sermo a naturali et principali significatione translatus ad aliam, ornandae orationis gratia:* vel, (ut plerique Grammatici finiunt) *dictio ab eo loco, in quo propria est, translata in eum, in quo propria non est*. *Figura* (sicut nomine ipso patet) *est conformatio quaedam orationis, remota a communi et primum se offerente ratione*. Quare in 5 tropis ponuntur verba alia pro aliis, ut in μεταφορᾷ, μετωνυμίᾳ, ἀντονομασίᾳ, μεταλήψει, συνεκδοχῇ, καταχρήσει, ἀλληγορίᾳ, plerumque ὑπερβολῇ. Namque et rebus fit, et verbis.

dixerint. Sic Turic. cum Alm. Reliqui *dixerunt.*

4. *tropus.* Turic. Flor. Camp. *tropos* cum Goth. Voss. 1. 2. 3. Jens. et edd. ante Basil. cf. 9, 4, 110. *sermo a naturali.* Turic. Flor. *serali* cum Alm. Sed in primo nota erroris. Camp. omittit *naturali et.* Guelf. *a* solum.

propr. non est. Turic. (a pr. manu) omittit *non* cum Alm. *nomine.* Turic. (a pr. manu) *minime.*

orationis, remota. Turic. Camp. omittunt, cum Alm.

5. ὑπερβ. *Namque.* Sic Turic. Flor. Guelf. cum Goth. ὑπ. *plerumque namque* (per transpositionem) Camp. et hoc affertur ex Alm. (cf. §. 3. 11.) Voss. 2. Colb. Inserunt nostris duobus vocabulis ἀλληγορία Locat. (Tarv. repente hic ut Jens. lacunas reliquit Graecis, puncto tamen ante *Namque* vindicans utraque nostram scripturam) Venet. Rusc. eamque rationem e Basil. et quibusdam Parisinis reduxit Gibsonus, obtemperantibus qui eo sunt recentiores. Expressit

5. *plerumque* ὑπερβολῇ. *Namque.* Haec cum sit constans optimorum librorum scriptura, satis potest ejus sententia et intelligi et defendi. *Hyperbolen* cum esset dicturus „verba alia pro aliis „ponere" praevidit objectionem cavitque, adjiciens, interdum sane non solis verbis contineri eandem. Exemplum sit epigramma positum 8, 6, 73. ubi hyperbole est in facto.

ὀνοματοποιΐα fictio est nominis. ergo hoc quoque pro aliis ponitur, quibus usuri fuimus,
6 si illud non fingeremus. περίφρασις etiamsi frequenter et id ipsum, in cujus locum assumitur, nomen complecti solet, utitur tamen pluribus pro uno. ἐπίθετον, quoniam plerum- 757
que *antonomasiae* pars est, conjunctione ejus fit *tropus*. In *hyperbato* commutatio est or-

hoc Gedoyn. acc. Stoer. Gryph. non Chouet. nec Leid. Novi quid protulit sibi impense placens et Monetam, literatorem sane nec imperitum nec ignobilem, laudatorem jactans, Capper. καταχρήσει, ὑπερβολῇ, ἀλληγορία *plerumque; namque.* Hi omnes referre putarunt, ut hoc de *rebus, et verbis* pertineret ad ἀλληγορίαν, non ad ὑπερβολήν.

ὀνοματοποιΐα — *nominis.* Guelf. αναλεγοποιια *f. e. Non nimis.* *fuimus.* Turic. Camp. *sumus.*

6. *plerumque anton.* Sic Turic. Camp. cum Goth. Voss. 2. Colb. et edd. ante Basil. acc. Gryph. Capper. satque multae apud Burm. Reliqui inserunt *habet*, Codice, opinor, astipulante nullo, quamvis tacentibus, qui contulerunt, meque ipso, per errorem profecto, nihil notante e Guelf.

pars est. Sic Camp. cum Goth. Voss. 2. Colb. Ald. Gryph. et aliquot apud Burm. *partem* Turic. cum edd. praeter notatas. Ille a sec. manu *partim*, sed et *antonomasia.* A Regio nostram e conjectura repositam narrant editores, eorumque primus Badius. Sed hunc ego *par* repo-

6. ἐπίθετον — *pars.* Pro *specie* hic dici *partem* facile credo Capper. monenti et aliquot Putschianorum loca afferenti. Sed potest mirum videri quod *conjunctione* ipsius *antonomasiae* „fieri tropus" dicitur epitheton. Hoc magis procedat, si *pars* accipiatur physico, ut appellare lubet, non logico significatu. Tum fuerit haec sententia: „Epitheton tropus fit, quoties „conjungitur cum anton. h. e. „quoties pars est antonomasiae." Sed jejuni quid inest tali orationi: „Cum pars sit „saepe, tropus fit, quando „pars est." An igitur *conjunctione ejus* dictum accipiemus pro *societate, communione ejus* i. e. quatenus conjunctum est cum antonomasia, manifesto tropo, et ipsum tropus dici meretur? cf. de re 8, 6, 29 seqq. sed et 6, 3, 69.

dinis: ideoque multi tropis hoc genus eximunt. Transfert tamen verbum aut partem ejus a suo loco in alienum. Horum nihil in 7
figuras cadit. Nam et propriis verbis, et ordine collocatis figura fieri potest. Quomodo autem *ironia* alia sit tropi, alia schematos, suo loco reddam. Nomen enim fateor esse commune, et scio, quam multiplicem habeant, quamque scrupulosam disputationem: sed ea non pertinet ad praesens meum propositum. Nihil enim refert, quomodo appelletur utrumlibet eorum, si, quid orationi prosit,

fuisse, non *pars*, reperio, in tribus commentarii Regiani editionibus Loc. Ven. Rusc., ut *antonomasiae* esset dativus, non sane probabili modo. *tropis — aut partem.* Quae hisce interjiciuntur, omittit Turic. cum Alm. Ille a sec. manu haec quoque dat: *tropizant partem.*

7. *schematos.* Sic Turic. Guelf. cum Voss. 1. 3. Reliqui *schematis.* *Nomen.* Turic. Guelf. Camp. *Non* cum Alm. Bodl. Andr. et edd. ante Bad. Nostrum Ioann. Goth. Voss. 1. 2. 3. Vall. Obr. Reliqui *nomine* e conjectura Badii.

commune, et. Turic. Guelf. *c. haec* cum Goth. *c. hoc* Voss. 1. 2. 3. dare narrantur. Turic. (a sec. manu) Camp. *communia hoc.* Jens. *communia haec et* cum reliquis edd. exc. Obr. qui nostrum auctore Ioann. et Vall. nisi quod hic *sed* pro *et.* Bern. accedit, sed dare narratur *haec et* simul.

quamque. Sic libri mei omnes praeter Burm. qui *quanquam*, per sphalma putarem, nisi subjecisset e Voss. 1. *quam* e Voss. 2. *quanquam,* cujusmodi nihil in Guelf. nec Goth.

ad praesens meum. Turic. *ad eum p.* a sec. manu *ad p.*

aut partem ejus. Recte ad Virgilii illa nos remittit Regius 8. 6, 66.

7. *suo loco reddam.* 9, 2, 44.

habeant. Si subjectum pluralis hujus requiris, est in duabus ironiae speciebus, *altera* tropi, *altera* schematos.

quid — prosit. Pronomen adverbii loco accipe, velut *quomodo.* Ita mox §. 8. *non enim nominibus prosunt.*

apparet. Nec mutatur vocabulis vis rerum.
8 Et, ſicut homines, ſi aliud acceperunt, quam
quod habuerant, nomen, iidem ſunt tamen:
ita haec, de quibus loquimur, ſive *tropi*, ſive
figurae dicentur, idem efficient. Non enim
nominibus proſunt, ſed effectibus: ut, *ſtatum
conjecturalem*, an *infitialem*, an *facti*, an *de
ſubſtantia* nominemus, nihil intereſt, dum
9 idem quaeri ſciamus. Optimum ergo in his
ſequi maxime recepta, et rem ipſam, quo- 758
cunque appellabitur modo, intelligere. Illud
tamen notandum, coire frequenter in easdem
ſententias et τρόπον et *figuram*. Tam enim
translatis verbis, quam propriis, figuratur
10 oratio. Eſt autem non mediocris inter aucto-
res disſenſio, et quae vis nominis ejus, et
quot genera, et quae, quam multaeque ſint

8. *ſunt tamen.* Turic. *ſe tamen*, a ſec. manu *ſi eſt t.* Camp. *ſint t.* *ſive figurae.* Prius omittit Turic. a pr. manu. *dicentur.* Turic. *dicantur* cum Alm. Jenſ. et edd. poſterr. ante Ald. qui *dicantur* et ſic Camp. cum Colin. *facti, an de ſubſt.* Sic Camp. cum Goth. Voſſ. 2. *f. dem a. d. ſ.* Turic. cum Alm. Ille a ſec. manu *dicem* pro *dem.* Guelf. *f. a. ſubſtantia an d. ſ.* cum Voſſ. 3. *f. an ſubſtantialem a. d. ſ.* Jenſ. cum edd. ante Ald. Reliqui *f. an ſubſtantiae a. d. ſ.* *d. idem quaeri.* Turic. *d. i. quaerunt.* Camp. *d. quod i. q.*

9. *intelligere.* Sic Turic. Camp. Capper. cum Goth. Alm. Bodl. Colb. Voſſ. 2. Andr. Ald. probante nec tamen recipiente Geſn. Reliqui *intelligi.* *Tam enim.* Turic. Camp. omittunt *enim.* Voſſ. 1. pro eo *in.*

10. *et quae, quam multaeque.* Turic. *e. q. multa aeque*, a ſec. manu *e. q. aeque multa.* Alii aliter in his minutis.

8. *ſtatum conjecturalem.* cf. 3, 6, 15. 39.

9. *Tam enim — figuratur oratio.* cf. §. 7.

10. *nominis ejus* i. e. *figurae.*

ſpecies. Quare primum intuendum eſt, quid accipere debeamus *figuram*. Nam duobus modis dicitur: uno, qualiscunque *forma* ſententiae; ſicut in corporibus, quibus, quoquo modo ſunt compoſita, utique habitus eſt aliquis: altero, quo proprie *ſchema* dicitur, in 11
ſenſu vel ſermone aliqua a vulgari et ſimplici ſpecie cum ratione mutatio; ſicut nos *ſedemus*, *incumbimus*, *reſpicimus*. Itaque, cum 1
in eosdem caſus, aut tempora, aut numeros, aut etiam pedes continuo quis, aut certe nimium frequenter incurrit, praecipere ſolemus *variandas figuras* eſſe vitandae ſimilitu-

corporibus, quibus. Sic Turic. Guelf. cum Gryph. Stoer. Chouet. Leid. Gibſ. Reliqui inſerunt *in.* *ſunt comp.* Sic Turic. Goth. Jenſ. (tac. Geſn.) cum edd. poſterr. ante Gryph. Reliqui *ſint c.*

11. *quo proprie.* Sic Turic. Guelf. Camp. cum Baſil. Stoer. Chouet. Leid. Reliqui *quod p.* *ſedemus.* Turic. *redemus.* Alm. *reddemus* (cf. §. 5. 14.). Illi a ſec. manu aſcriptum *vel ridemus.* *reſpicimus.* Guelf. *inſpicimus.*

continuo. Sic Turic. Guelf. Camp. cum Jenſ. (tac. Geſn.) et edd. ante Burm. exc. Loc. Ven. Ruſc. qui cum reliquis ad Regii mentem *continue.* vide not. ad 2, 20, 3. Goth. (tac. Geſn.) *continuos* cum Colb. Voſſ. 2. Vall.

11. *in ſenſu — mutatio.* Hinc expreſſum Ruhnkenius agnoſcit Rufiniani locum p. 264.

ſicut nos — reſpicimus. Cum videam inſigniter hallucinantem Capper. qui hic figuras orationis agnoſcit et quidem ὁμοιοτέλευτον ſimul et ὁμοιόπτωτον definientium trium in *us*, monebo minus attentos, corporis humani a recto ſtatu deflexi poſitus deſignari. Debebat civem ſuum Gedoynum ſequi bonus rhetor Capper. Eſt autem elegans noſtri in brevitate ipſa evidentia.

variandas figuras. cf. 4. 2. 118.

12 dinis gratia. In quo ita loquimur, tanquam omnis sermo habeat figuram: itemque *eadem figura* dici *cursitare*, qua *lectitare*, id est, eadem ratione declinari. Quare illo intellectu priore et communi nihil non figuratum est. Quo si contenti sumus, non immerito Apollodorus, si tradenti Caecilio credimus, incomprehensibilia partis hujus praecepta 759
15 existimarit. Sed, si habitus quidam, et quasi gestus sic appellandi sunt, id demum hoc loco accipi *schema* oportebit, quod sit a simplici

gratia. Turic. (a pr. manu) *ratio* cum Alm.

12. *In quo ita loqu.* Turic. *quod loqu.* cum Alm. Ille a sec. manu *quidem l.* *itemque.* Obr. *Item* non male. *itaque* Camp. cum Bodl. Ald. *dici.* Sic Guelf. cum Goth. Voss. 2. Colb. *adici* Voss. 1. 3. *dicit* Turic. cum Alm. Ille a sec. manu *dicimus* et sic reliqui. Gallaeus nostrum probabat, Gesn. mallt *dici dicimus*, Φορτικῶς. *id est.* Turic. *idem*, a sec. manu *item* et sic Camp. *Apollodorus, si.* Turic. *apollodoris sed*, a sec. manu *apollodoro seu.*

existimarit. Sic Turic. Guelf. cum Goth. Voss. 2. 3. Jens. et edd. ante Basil. acc. Obr. Sed Turic. a sec. manu *existimarunt.* Reliqui *existimavit*, a quibus dissentientem Camp. equidem non notavi.

13. *gestus.* Turic. *cestus.*

12. *dici.* Pendet infinitivus, cui συνωνύμως respondet alter *declinari*, a *praecipue solemus*, cui praeterea succurrit, quod interjicitur, *loquimur.*

Apollodorus. cf. 3, 1, 17. ubi et de *Caecilio* §. 16. item 8. 3, 35. Quod in eadem sententia esse Dionysium Hal. narrat Pseudo - Turnebus, spectavit profecto loca ejus Art. rhet. p. 322. 360. Rsk. Alexander Numenius inter Rhett. Aldinos Tom. 1. p. 574. ἀπερίληπτα haec appellat referente Capper. vel potius ab aliis dici narrat, sic enim: τῶν μὲν καὶ ἄπειρα φασκόντων εἶναι τὰ σχήματα, τῶν δὲ οὐκ ἄπειρα μὲν, πολλὰ δὲ καὶ ἀπερίληπτα. Hoc sane idem est atque *incomprehensibilia*, ut Numenius vocem ipsam Apollodoream expressisse videatur.

atque in promtu posito d vel oratorie mutatum. Si aliam esse orationem ἀσχημ rentem figuris, quod vitium ma est: aliam ἐσχηματισμένην, i Id ipsum tamen anguste Zoi qui id solum putaverit *schem* simulatur dici, quam dicitur: ... iane vulgo quoque sic accipi scio: unde et *figuratae controversiae* quaedam, de quibus paulo post dicam, vocantur. Ergo figura sit *arte aliqua novata forma dicendi.* Genus ejus 15

atque in pr. Guelf. *ac i. pr.* cum edd. ante Stoer. sed exc. Camp. et Ald. cf. 5, 2, 3. *posito.* Turic. a pr. manu *positum.* *mutatum.* Locat. Venet. Rusc. Ald. Obr. *immutatum,* quod verum puto, cum Jens. Tarv. per errorem *imitatum.*

aliam ἐσχημ. Turic. omittit *aliam.*

14. *Id ipsum tamen ang.* Sic Turic. Camp. cum Alm. Reliqui praemittunt *verum,* primusque meorum Gryph. omittit *tamen,* cui priores etiam *et* addunt. *Verum* sine *tamen* et *et* ipse Guelf. et Goth. (sed hic cum *et*) si recte tacui, et sic vulgo recentiores. *Zoilus.* Sic Turic. (ex Alm. *Caelius,* per errorem profecto. cf. §. 11. 15.) Goth. Camp. Bern. Jens. Tarv. Loc. Ven. Rusc. *Caelius* (ut volebat Regius) Guelf. et Ald. Bad. Basil. Sed Obr. *Caecilius* cum Burm. *Salus* e Voss. 2. refert Burm. Reliqui nostrum.

novata. Turic. *nova* cum Alm.

14. *Zoilus.* „In Graecis „Rhetoribus edition. Ald. „tom. 1. pag. 588 — sic legi„mus: ὁρίζεται, φησὶ Ζώϊλος, „οὕτως· σχῆμά ἐστιν ἕτερον μὲν „προσποιεῖσθαι, ἕτερον δέ τι „λέγειν . . . Κεκίλιος [lege „Καικίλιος] δὲ ὁ Καλανδίτης „[lege Καλακτίτης — —] ὡρί„σατο οὕτω· σχῆμά ἐστι τρό„πος εἰς τὸ μὴ κατὰ φύσιν τῆς „διανοίας καὶ λέξεως." Capper. De Zoilo cf. not. ad 3, 4, 9. cf. et Schneid. ad Demetr. Phal. p. 184.

figuratae controversiae. „De „quibus 5, 10, 70. et mox 9, „2, 65." Gesner.

12 dinis gratia. In quo ita loquimur, tanquam omnis sermo habeat figuram: itemque *eadem figura* dici *cursitare*, qua *lectitare*, id est, eadem ratione declinari. Quare illo intellectu priore et communi nihil non figuratum est. Quo si contenti sumus, non immerito Apollodorus, si tradenti Caecilio credimus, incomprehensibilia partis hujus praecepta 759
13 existimarit. Sed, si habitus quidam, et quasi gestus sic appellandi sunt, id demum hoc loco accipi *schema* oportebit, quod sit a simplici

gratia. Turic. (a pr. manu) *ratio* cum Alm.

12. *In quo ita loqu.* Turic. *quod loqu.* cum Alm. Ille a sec. manu *quidem l.* *itemque.* Obr. *Item* non male. *itaque* Camp. cum Bodl. Ald. *dici.* Sic Guelf. cum Goth. Voss. 2. Colb. *adici* Voss. 1. 3. *dicit* Turic. cum Alm. Ille a sec. manu *dicimus* et sic reliqui. Gallaeus nostrum probabat, Gesn. malit *dici dicimus*, Φορτικῶς. *id est.* Turic. *idem*, a sec. manu *item* et sic Camp. *Apollodorus, si.* Turic. *apollodoris sed*, a sec. manu *apollodoro seu.*

existimarit. Sic Turic. Guelf. cum Goth. Voss. 2. 3. Jens. et edd. ante Basil. acc. Obr. Sed Turic. a sec. manu *existimarunt.* Reliqui *existimavit*, a quibus dissentientem Camp. equidem non notavi.

13. *gestus.* Turic. *cestus.*

12. *dici.* Pendet infinitivus, cui συνωνύμως respondet alter *declinari*, a *praecipue solemus*, cui praeterea succurrit, quod interjicitur, *loquimur.*

Apollodorus. cf. 3, 1, 17. ubi et de *Caecilio* §. 16. item 8. 3, 35. Quod in eadem sententia esse Dionysium Hal. narrat Pseudo-Turnebus, spectavit profecto loca ejus Art. rhet. p. 322. 360. Rsk. Alexander Numenius inter Rhett. Aldinos Tom. 1. p. 574. ἀπερίληπτα haec appellat referente Capper. vel potius ab aliis dici narrat, sic enim: τῶν μὲν καὶ ἄπειρα φασκόντων εἶναι τὰ σχήματα, τῶν δὲ οὐκ ἄπειρα μὲν, πολλὰ δὲ καὶ ἀπερίληπτα. Hoc sane idem est atque *incomprehensibilia*, ut Numenius vocem ipsam Apollodoream expressisse videatur.

atque in promtu pofito dicendi modo poëtice vel oratorie mutatum. Sic enim verum erit, aliam effe orationem ἀσχημάτιστον, id eft carentem figuris, quod vitium non inter minima eft: aliam ἐσχηματισμένην, id eft *figuratam*. Id ipfum tamen angufte Zoilus terminavit, 14
qui id folum putaverit *fchema*, quo aliud fimulatur dici, quam dicitur: quod fane vulgo quoque fic accipi fcio: unde et *figuratae controverfiae* quaedam, de quibus paulo poft dicam, vocantur. Ergo figura fit *arte aliqua novata forma dicendi.* Genus ejus 15

atque in pr. Guelf. *ac i. pr.* cum edd. ante Stoër. fed exc. Camp. et Ald. cf. 5, 2, 3. *pofito.* Turic. a pr. manu *pofitum.* *mutatum.* Locat. Venet. Rufc. Ald. Obr. *immutatum,* quod verum puto, cum Jenf. Tarv. per errorem *imitatum.*

aliam ἐσχημ. Turic. omittit *aliam.*

14. *Id ipfum tamen ang.* Sic Turic. Camp. cum Alm. Reliqui praemittunt *verum*, primusque meorum Gryph. omittit *tamen*, cui priores etiam *et* addunt. *Verum* fine *tamen* et *et* ipfe Guelf. et Goth. (fed hic cum *et*) fi recte tacui, et fic vulgo recentiores. *Zoilus.* Sic Turic. (ex Alm. *Caelius*, per errorem profecto. cf. §. 11. 15.) Goth. Camp. Bern. Jenf. Tarv. Loc. Ven. Rufc. *Caelius* (ut volebat Regius) Guelf. et Ald. Bad. Bafil. Sed Obr. *Caecilius* cum Burm. *Salus* e Voff. 2. refert Burm. Reliqui noftrum.

novata. Turic. *nova* cum Alm.

14. *Zoilus.* „In Graecis „Rhetoribus edition. Ald. „tom. 1. pag. 588 — fic legimus: ὁρίζεται, φησὶ Ζώϊλος, „οὕτως· σχῆμά ἐστιν ἕτερον μὲν „προσποιεῖσθαι, ἕτερον δέ τι „λέγειν . . . Κεκίλιος [lege „Καικίλιος] δὲ ὁ Καλανδίτης „[lege Καλακτίτης — —] ὡρίσατο οὕτω· σχῆμά ἐστι τρόπος εἰς τὸ μὴ κατὰ φύσιν τῆς „διανοίας καὶ λέξεως.“ Capper. De Zoilo cf. not. ad 3, 4, 9. cf. et Schneid. ad Demetr. Phal. p. 184.

figuratae controverfiae. „De „quibus 5, 10, 70. et mox 9, „2, 65.“ Gefner.

unum quidam putaverunt, in hoc ipso diversas opiniones secuti. Nam hi, quia verborum mutatio sensus quoque verteret, omnes figuras in verbis esse dixerunt: illi, quia verba rebus accommodarentur, omnes in sensibus. Quarum utraque manifesta cavillatio
16 est. Nam, et eadem dici solent aliter atque aliter, manetque sensus elocutione mutata: 760
et figura sententiae plures habere verborum figuras potest. Illa est enim posita in concipienda cogitatione, haec in enuncianda: sed

15. *ipso diversas.* Turic. Camp. omittunt. Ex Alm. *ipsas* et mox *sententias* pro *diversas* (cf. §. 14. item mox).
quia verborum. Turic. Guelf. Goth. (tac. Gesn.) Camp. *qui v.* cum Voss. 2. 3. *mutatio.* Turic. (a sec. manu) Guelf. Camp. Goth. Jens. (tac. Gesn.) *mutatione* cum edd. ante Leid. *verteret.* Turic. (a sec. manu) Guelf. *verterent* cum Vall. Loc. et recc. ante Stoer. ex Alm. *verteretur* (cf. hac §. item 16.). Jens. (tac. Gesn.) *verterunt* cum Voss. 1. Tarv. Nobiscum faciunt et Camp. Goth. Voss. 2.
figuras. Turic. (a pr. manu) *futuras.* *quia verba.* Camp. *qui v.* *accommodarentur.* Camp. *accommodarent* cum Jens. et edd. ante Basil. *Quarum.* Turic. (a sec. manu) *quorum*, quocum faciunt Goth. Camp. cum edd. ante Ald. acc. Bad. Gesn. Bip. Nobiscum et Alm. et Guelf.
16. *et ead. — mutata: et.* Sic Guelf. cum Goth. Voss. 2. Vall. Obr. Sed Jens. et edd. ante Ald. *et e. — m. ita et.* Reliqui *ut e. — m. ita et;* operosa nec hujus loci concinnitate per *ut*, *ita.* Natum *ita* ex postremo *mutata*, nec habet Voss. 3. *solent.* Guelf. *solet.* *atque aliter.*, Turic. Camp. omittunt. Narratur Alm. omittere et prius *aliter.*

15. *Quarum.* Femininum relativi, quod exigit subjectum continuo *utraque*, minus recte ad *opiniones* retuleris, quam ad *cavillatio*, unde facile promitur pluralis. Etsi enim speciem habet absurdi talis oratio, re tamen elegantior est quam vulgaris.

frequentissime coëunt: ut in hoc; *Jamjam, Dolabella, neque me tui neque tuorum liberum.* Nam oratio a judice aversa, in sententia: *jamjam* et *liberum*, in verbis sunt schemata. Inter plurimos enim, quod sciam, 17 consensum est, duas ejus esse partes, διανοίας, id est *mentis*, vel *sensus*, vel *sententiarum*; nam his omnibus modis dictum est: et λέξεως, id est *verborum*, vel *dictionis*, vel *elocutionis*, vel *sermonis*, vel *orationis;* nam et variatur, et nihil refert. Cornelius tamen Celsus ad- 18 jicit verbis et sententiis *figuras colorum:* nimia profecto novitatis cupiditate ductus. Nam quis ignorasse eruditum alioqui virum credat, colores et sententias sensus esse? Quare, sicut omnem orationem, ita figuras quoque versari necesse est in sensu, et in ver-

Jamjam. Turic. *Jam.* Inserunt *Nemo* ante nostrum edd. a Basil. ante Capper. exc. Obr. *neque me tui neque.* Sic Guelf. cum Loc. Ven. Rusc. Bad. *n. metu n.* Turic. cum Alm. Voss. 1. 3. Ille a sec. manu *n. metu tuo n.* et sic Camp. Goth. Bodl. *n. Metium n.* Jens. Tarv. *n. tui me n.* Ald. Obr. Bip. Reliqui omittunt *me.* cf. Ern. ad Cic.

sententia: jamjam. Turic. *sententiam* cum Alm. *sententiam jamjam* Guelf. cum Voss. 1. *jamjam in sententia et lib.* Camp. praepostere. *sunt.* Turic. omittit.

17. *his omn.* Sic Turic. Guelf. Goth. Camp. Reliqui *iis o.* cf. 8, 6, 63.

18. *sensus.* Sic Guelf. Goth. (tac. Gesn.) cum edd. a Gryph. ante Gibs. *sensum* Turic., a sec. manu *sensuum* et sic reliqui.

16. *Jamjam, Dolabella.* Cic. in Verrem 1, 30.

oratio — aversa. cf. 4, 1, 63.

18. *Cornelius — Celsus.* Vide mihi leviter et paene ab invito laudatum Celsum. cf. 4, 2, 11. De *colore* consule 4, 2, 88.

19 bis. Ut vero natura prius est, concipere animo res, quam enunciare: ita de iis figuris ante est loquendum, quae ad mentem pertinent: quarum quidem utilitas cum magna, tum multiplex, in nullo non orationis opere vel clarissime lucet. Nam, etsi minime videtur pertinere ad *probationem*, qua figura quidque dicatur, facit tamen credibilia, quae dicimus, et in animos judicum, qua
20 non observatur, irrepit. Namque, ut in armorum certamine adversos ictus, et rectas ac simplices manus cum videre, tum etiam 761
cavere ac propulsare facile est; aversae tectaeque minus sunt observabiles; et aliud ostendisse, quam petas, artis est: sic oratio, quae astu caret, pondere modo et impulsu proeliatur; simulanti, variantique conatus, in latera atque in terga incurrere datur, et

19. *est loqu.* Sic Turic. Guelf. Camp. Reliqui *l. e.*
vel clar. Sic Turic. Guelf. Camp. cum Goth. et edd. ante Burm. Reliqui omittunt *vel.* *lucet.* Sic Turic. Goth. (tac. Gesn.) Camp. cum Alm. Voss. 2. Vall. Bad. Reliqui *elucet.* Goth. autem (tac. Gesn.) omittit *opere.*

20. *modo.* Sic Turic. Guelf. cum Goth. Alm. Colb. Bern. Ald. conjectante etiam Pithoeo. Reliqui *mole;* foeda vocabulorum in eandem sententiam cumulatione et novitio conjunctionis *et* usu, in tertio loco.
incurrere. Guelf. *incutere* cum Jens. et edd. posterr. ante Ald. Nostrum et Vall. redeunte eo Obr.

19. *Ut — natura prius est.* Vide idem docentem Aqu. Rom. p. Rhnk. 143. item 276.
20. *rectas — manus.* cf. 5, 13, 54. Verbi mox illati, *avocare arma*, rationem diligenter explicavit Salmasius ad Spartian. Adr. c. 26. quem certatim huc ad partes vocant interpretes.

arma avocare, et velut nutu fallere. Jam 21 vero affectus nihil magis ducit. Nam si frons, oculi, manus multum ad motum animorum valent, quanto plus orationis ipsius vultus ad id, quod efficere tendimus, compositus? Plurimum tamen ad commendationem facit, sive in conciliandis agentis moribus, sive ad promerendum actioni favorem, sive ad levandum varietate fastidium, sive ad quaedam vel decentius indicanda vel tutius. Sed antequam, quae cuique rei figura 22 conveniat, ostendo, dicendum est, nequa-

avocare. Guelf. *advocare* cum Goth. Voss. 2. 3. Jens. et edd. posterr. ante Obr. Nobiscum faciunt Turic. Camp. Flor. (pr. manus), ut et jubebat Salmasius.

21. *affectus.* Turic. *adfectis.* *ducit.* Turic. *dicunt.* Camp. *ducunt.* *efficere tendimus.* Sic Turic. Guelf. Camp. In verbo finito accedunt Voss. 1. 3. Reliqui *intendimus efficere.* *moribus.* Guelf. *motibus* cum marg. Gryph. (1536) itemque marg. Basil. *decentius — tutius.* Turic. *decontius — tutius*, a sec. manu *de conditis — tacitis.*

22. *rei figura conv.* Guelf. omittit *figura.*

ostendo. Sic Turic. (a pr. manu) cum Alm. Jens. et edd. posterr. ante Gryph. Reliqui *ostendam.* cf. 3, 6, 1.

dicendum est. Sic Turic. Guelf. Camp. Goth. Jens. (tac. Gesn.) et edd. ante Burm. Reliqui omittunt *est.*

velut nutu fallere. Etiam *nutus* hic, seu corporis inclinatio, ad arma tractanda pertinet, quanquam locutionem in hac re propriam geminis exemplis illustrare non datur.

21. *affectus — ducit.* Usus hic *ducendi* non adeo tritus pro *adducendo* simile quid habet in Horatii et Tibulli poculis vel aquis somnum *ducentibus.* vide Barth. ad Stat. Theb. 8, 214. Ut autem hic subjectum *ducendi* promere licet ex *nihil*, ita mox ad *facit* subaudiendum *figura* vel *tota haec res.*

vel tutius. Pertinet hoc ad eam figurae speciem, de qua diximus ad §. 14.

quam eas eſſe tam multas, quam ſint a quibusdam conſtitutae. Neque enim me movent nomina illa, quae fingere utique Grae-
23 cis promtiſſimum eſt. Ante omnia igitur illi, qui totidem *figuras* putant, quot *affectus*, repudiandi: non quia *affectus* non ſit quaedam qualitas mentis; ſed quia *figura*, 762
quam non communiter, ſed proprie nominamus, non ſit ſimplex rei cujuscunque enunciatio. Quapropter in dicendo *iraſci*, *dolere*, *miſereri*, *timere*, *confidere*, *contemnere*, non ſunt figurae: non magis, quam *ſuadere*, *mi-*
24 *nari*, *rogare*, *excuſare*. Sed fallit parum intuentes, quod inveniunt in omnibus his locis figuras, et earum exempla ex orationi-

eas. Guelf. Goth. (tac. Geſn.) omittunt, cum Voſſ. 1. 2. 3. Placet. *multas.* Turic. (a pr. manu) Guelf. Bern. *multis.* *quam ſint.* Sic Turic. (a pr. manu) cum Jenſ. (tac. Geſn.) et edd. poſterr. ante Gryph. Reliqui *q. ſunt.*

promtiſſimum. Turic. (a pr. manu) *promtiſſimo* cum Alm. *potiſſimum* Guelf.

23. *non quia.* Turic. *n. qua*, a ſec. manu *n. quo.* Camp. *n. quod.* Obr. *n. quin* omiſſo non poſt *affectus.* cf. 4, 1, 5. Guelf. *quod affectibus* modo pro *quot affectus.*

cujuscunque. Ita Turic. Guelf. cum Alm. Voſſ. 1. Bern. Jenſ. et edd. poſterr. ante Gryph. Reliqui *cujusque.*

enunciatio. Turic. *renuntiatio.*

24. *parum intuentes.* Ita Turic. cum Alm. Reliqui inſerunt *diligenter*, per gloſſam. cf. 3, 1, 5. Alia ratio eſt in ajente ſententia, cujusmodi ad partes vocat Burmannus vulgatae defendendae „totis — partibus *diligenter* inſpectis" 3, 9, 7.

22. *utique Graecis.* Qui ſunt „feliciores fingendis nominibus" 1, 5, 32. item 70. 8, 6, 31.

23. *non communiter, ſed proprie* i. e. *ſi figuram* dicamus tanquam vocabulum artis.

bus excerpunt. Neque enim pars ulla dicendi est, quae non recipere eas possit. Sed aliud est admittere *figuram*, aliud *figuram* esse. Neque enim verebor explicandae rei gratia frequentiorem ejusdem nominis repetitionem. Quare dabunt mihi aliquam in 25
irascente, *deprecante*, *miserante* figuram, scio: sed non ideo *irasci*, *misereri*, *deprecari*, figura erit. Cicero quidem omnia orationis lumina in hunc locum congerit, mediam quandam (ut arbitror) secutus viam: ut neque omnis sermo *schema* judicaretur, neque ea sola, quae haberent aliquam remotam ab usu communi fictionem: sed quae essent clarissima, et ad movendum auditorem valerent plurimum: quem duobus ab eo libris tractatum locum ad literam subjeci, ne fraudarem legentes judicio maximi auctoris. In tertio de *Oratore* ita scriptum est; *In per-* 26
petua autem oratione, cum et conjunctionis lenitatem, et numerorum, quam dixi, ratio-

excerpunt. Guelf. *exceperunt.*

25. *neque omn. — neque e.* Ita Turic. Guelf. Camp. Reliqui *nec o. — nec e.* cf. 5, 11, 25.

remotam. Turic. omittit.

26. *lenitatem.* Turic. (a pr. manu) *levitatem* cum

24. *explicandae.* cf. 8, 6, 8.

25. *fictionem.* „Πλάσμα, „id est quandam orationis „conformationem." Capper. Desidero tamen locum geminum.

duobus — libris. De Oratore et Oratore. cf. §. 36. Noster quidem locus incipit a libri 3 capite 52 extremo. Recte autem exemplis afferendis ad praecepta Ciceroniana supersedit Gesnerus, quae sedulo congesserat Capper.

nem tenuerimus, tum est quasi luminibus
distinguenda et frequentanda omnis oratio
27 *sententiarum atque verborum. Nam et* com-
moratio *una in re permultum movet, et illu-*
stris explanatio, *rerumque, quasi gerantur,*
sub aspectum paene subjectio: quae et in ex-
ponenda re plurimum valet, et ad illustran-
dum id, quod exponitur, et ad amplifican-
dum; ut iis, qui audient, illud, quod auge-
bimus, quantum efficere oratio poterit, tantum 763
esse videatur: et huic contraria saepe per-
cursio *est: et ad plus intelligendum, quam*
28 *dixeris,* significatio: *et distincte concisa bre-*
vitas, et extenuatio: *et huic adjuncta* illusio,

Bern. Jens. (tac. Gesn.) et edd. posterr. ante Ald. cf. Ern. ad Cic. item 8, 3, 6.

27. *gerantur.* Turic. *generantur.* *et ad ill.* Omittunt *et* Turic. Guelf. Goth. (tac. Gesn.) *amplificandum.* Turic. *plicandum*, a sec. manu *explicandum.* *audient.* Turic. *audiant*, a sec. manu *audiunt* cum Camp. *augebimus.* Turic. *augemur*, a sec. manu *augemus* cum Alm. Camp. *percursio.* Turic. Guelf. *percussio* cum Alm. Palat. Gebh. Bodl. Ioann. Goth. Voss. 1. 2. Bern. A sec. manu in Turic. ascribitur *vel praecursio* et hanc ipsam vocem dat Camp. Sed Palat. Gebh. *percursio* a secunda manu. Reliqui *praecisio.* Nostrum verum esse docuit Ernestus ad Cic. Favet etiam Capper. neque tamen sibi fidens. *et ad plus int.* Turic. *e. a. i.* Guelf. Goth. Jens. (tac. Gesn.) *e. p. a. i.* cum edd. ante Bad. *p. a. i.* Camp. sine *et.*

28. *distincte.* Jens. *districte* cum edd. posterr. ante Gryph. exc. Ald. Placet Gesnero; an forte potestate severitatis et diligentiae, quam vide in Lexicis, quorum exemplis adde Ascon. Ped. argum. Cornel. p. 125. *districtum propositum.*

27. *percursio.* cf. Aquilam indicante Capper. Romanum p. Ruhnk. 148.

a praeceptis Caesaris non abhorrens: et ab re digressio; *in qua cum fuerit delectatio, tum* reditus *ad rem aptus et concinnus esse debebit:* propositioque, *quid sis dicturus: et ab eo, quod est dictum*, sejunctio: *et* reditus *ad propositum: et* iteratio: *et rationis apta* conclusio: *tum augendi minuendive causa veri-* 29
tatis superlatio, *atque* trajectio: *et* rogatio, *atque huic finitima quasi* percontatio: expositioque *sententiae suae: tum illa, quae maxime quasi irrepit in hominum mentes, alia dicentis ac significantis* dissimulatio; *quae est perjucunda, cum in oratione, non contentione, sed sermone tractatur: deinde* dubitatio, *tum* 30
764 distributio, *tum* correctio, *vel ante, vel post quam dixeris, vel cum aliquid a te ipso*

Caesaris. Turic. (a sec. manu) Camp. *caeteris.* cf. 3, 8, 50. *qua cum.* Turic. *quacumque* cum Alm., a sec. manu *quamcumque.* *concinnus.* Turic. *concinens* cum Alm. *concinens* Guelf. *communis* Camp. *continens* Voss. 1. cf. variett. apud Cic. *debebit: prop. — eo, quod est.* Omittit Turic. cum Alm.

29. *superlatio.* Turic. Guelf. *supralatio.* Et sic etiam 9, 2, 3. *trajectio.* Goth. *translatio* cum Voss. 2. solo, ut videtur. cf. 8, 6, 75. *huic finit.* Turic. omittit *huic*, cum Alm. *tum illa.* Turic. Camp. *cum i.* *oratione.* Turic. *orationes* cum Jens. (tac. Gesn.) Tarv. A sec. ille manu *orationis* et sic Guelf. Camp. cum Voss. 1. Bern. *orationibus* Goth. (tac. Gesn.) cum Voss. 2. Hoc tolerabilem habet sententiam. Sed cf. de loco Ern. ad Cic. *contentione.* Turic. *contentiones*, a sec. manu *contentionis* et sic Camp. qui et omittit *sed.*

30. *tum correctio.* Turic. omittit cum Alm. *t. correptio* Voss. 1. Bern. cf. Ern. ad Cic. infra p. 493. not. 86. *a te ipso.* Sic libri omnes, non *ipse.* cf. Ern. ad Cic.

29. *cum in oratione.* cf. not. crit.

rejicias. praemunitio *etiam eſt ad id, quod aggrediare: et* rejectio *in alium:* communicatio, *quae eſt quaſi cum iis ipſis, apud quos dicas, deliberatio: morum ac vitae* imitatio, *vel in perſonis, vel ſine illis, magnum quoddam ornamentum orationis, et aptum ad animos conciliandos vel maxime, ſaepe autem*
31 *etiam ad commovendos: perſonarum* ficta inductio, *vel graviſſimum lumen augendi:* deſcriptio, *erroris* inductio, *ad hilaritatem* impulſio, anteoccupatio: *tum duo illa, quae maxime movent,* ſimilitudo, *et* exemplum: digeſtio, interpellatio, contentio, reticentia,
32 commendatio. *Vox quaedam libera, atque etiam effrenatior, augendi cauſa:* iracundia, objurgatio, promiſſio, deprecatio, obſecratio, declinatio *brevis a propoſito, non ut ſuperior illa* digreſſio, purgatio, conciliatio,
33 laeſio, optatio, *atque* execratio. *His fere luminibus illuſtrant orationem ſententiae. Orationis autem ipſius, tanquam armorum, eſt vel ad uſum* comminatio *et quaſi* petitio, *vel ad venuſtatem ipſa* tractatio. *Nam et* gemi- 765
natio *verborum habet interdum vim, leporem*

rejectio. Turic. *rejecto,* a ſec. manu *rejecta* et ſic Camp. Non igitur *trajectio,* quod invenit Pearcius in Cic. Codd.

31. *anteocc.* Goth. *aut o.* cum Voſſ. 1. 2. Jenſ. et edd. poſterr. ante Gryph. exc. Aldo. *et exempl.* Turic. Guelf. omittunt *et,* fortaſſe nec male.

32. *effrenatior.* Camp. *effrenator.* Nullum autem in meis libris veſtigium ejus, quod ex Qu. arripiunt *effrenatio.* vid. Ern. ad Cic. *augendi cauſa.* Turic. Guelf. Camp. *agendi* cum Alm. Voſſ. 2 (ſine Goth. cf. §. 29). 3. Bern.

33. *fere.* Guelf. *vero,* peſſime.

alias: et paululum immutatum verbum atque deflexum: et ejusdem verbi crebra tum a primo repetitio, *tum in extremum* conversio, *et in eadem verba* impetus, *et* concursio, *et* adjunctio, *et* progressio: *et ejusdem verbi crebrius positi quaedam* distinctio, *et* revocatio *verbi: et illa, quae* similiter desinunt, *aut quae* cadunt similiter, *aut quae* paribus paria *referuntur, aut quae sunt inter se* similia. *Est etiam* gradatio *quaedam, et* 34 conversio, *et verborum concinna* transgressio: *et* contrarium, *et* dissolutum, *et* declinatio, *et* reprehensio, *et* exclamatio, *et* imminutio: *et quod* in multis casibus *ponitur, et quod de singulis rebus propositis ductum* refertur ad singula, *et ad propositum* subjecta ratio, *et item in distributis* supposita ratio: *et* permissio, 35 *et rursus alia* dubitatio, *et* improvisum *quiddam: et* dinumeratio, *et alia* correctio, *et* dissipatio, *et* continuatum, *et* interruptum,

alias: et: Turic. Camp. omittunt prius, cum Alm., posterius Guelf. Item *paulum* Turic. Camp. cum Cic.

aut quae cadunt similiter. Turic. Camp. omittunt cum Alm. Voss. 2.

referuntur. Turic. *refertur*, a sec. manu *referunt* et sic Guelf. Goth. (tac. Gesn.) Camp. cum Colb. Vall. Voss. 2. Jens. (err. Gesn.) et edd. ante Gryph. exc. Ald.

34. *gradat. quaed.* Turic. Camp. inserunt *ad* cum Alm.

declinatio. Goth. Voss. 2. *dedignatio.* (cf. §. 32.) Quod hanc vocem sequitur *et* abest a Turic. Guelf. Camp.

ductum. Voss. 2. Obr. *dictum* sine Goth. An legemus *quod e?* *distributis.* Turic. Camp. *tributis.*

35. *dissipatio.* Defendentibus hoc tot Codd. accedunt Turic. Flor. Camp. Sed Guelf. *disputatio* cum edd. ante Gesn. vide Ern. ad Cic. *et contin.* Sic Turic. Guelf.

35. *dissipatio.* cf. 9, 3, 39.

et imago, *et ſibi ipſi* reſponſio, *et* immutatio, *et* disjunctio, *et* ordo, *et* relatio, *et* digreſſio, 766
36 *et* circumſcriptio. *Haec enim ſunt fere, atque horum ſimilia, vel plura etiam eſſe poſſunt, quae ſententiis orationem verborumque conformationibus illuminent.* Eadem ſunt in Oratore plurima, non omnia tamen, et paulo magis diſtincta: quia poſt orationis et ſententiarum figuras tertium quendam ſubjecit locum, ad alias (ut ipſe ait) quaſi vir-
37 tutes dicendi pertinentem. *Et reliqua, ex collocatione verborum quae ſumuntur quaſi lumina, magnum afferunt ornatum orationi. Sunt enim ſimilia illis, quae in amplo ornatu ſcenae aut fori appellantur* inſignia, *non quod*
38 *ſola ornent, ſed quod excellant. Eadem ratio eſt horum, quae ſunt* orationis lumina, *et quodam modo* inſignia: *cum aut duplicantur*

Camp. cum Goth. Voſſ. 1. 3. Alm. Colb. et edd. ante Gryph. exc. Ald. Reliqui inſerunt *quod*, ut et in Cic.

et ordo — circumſcriptio. Omittunt Turic. Flor. Camp.

36. *atque hor.* Turic. *neque h.*

37. *collocatione.* Turic. Flor. (hic *coll.*) *conlatione* cum Alm. (ex quo tamen *collatione*) ut et Goth. Voſſ. 2. Bern.

afferunt. Turic. (a pr. manu) *adfectus.* Flor. *affertur.*

non quod. Turic. (a pr. manu) Flor. Guelf. Goth. Jenſ. (tac. Geſn.) *n. quia* cum Alm. Vall. et edd. ante Gryph. exc. Camp. qui *n. qui*, et Ald. cf. 4, 1, 5.

ſola. Turic. Camp. omittunt cum Alm.

ornent. Turic. Flor. *ornant.* *quod exc.* Goth. (tac. Geſn.) *quia e.* Camp. *qui e.*

38. *cum aut.* Turic. Camp. *qua a.* Guelf. Goth. Jenſ. (tac. Geſn.) *aut cum* cum edd. ante Gryph. exc. Ald.

36. *in Oratore.* c. 39. *ut ipſe ait.* cf. §. 45.

iteranturque verba, aut breviter commutata ponuntur: aut ab eodem verbo ducitur saepius oratio, aut in idem conjicitur, aut utrumque: aut adjungitur idem iteratum, aut idem ad extremum refertur: aut continenter unum verbum non in eadem sententia ponitur: aut cum similiter vel cadunt verba, vel desinunt: aut 39
multis modis contrariis relata contraria: aut cum gradatim sursum versus reditur: aut cum demtis conjunctionibus dissolute plura dicuntur: aut cum aliquid praetereuntes, cur id faciamus, ostendimus: aut cum corrigimus nosmet ipsos, quasi reprehendentes: aut si est aliqua exclamatio vel admirationis vel conquestionis: aut cum ejusdem nominis casus
767 *saepius commutantur. Sententiarum orna-* 40
menta majora sunt: quibus quia frequentissime Demosthenes utitur, sunt qui putent, iccirco ejus eloquentiam maxime esse laudabilem. Enimvero nullus fere ab eo locus sine quadam conformatione sententiae dicitur: nec aliud quidquam est dicere, nisi omnes aut certe plerasque aliqua specie illuminare sen-

iteranturque. Turic. (a pr. manu) Flor. omittunt *que*. Sed taedet levissimarum in Ciceroniano loco varietatum, quas in meis libris oblatas Ciceronis editori haud invidebo. Referunt eae in singulis geminos suos.

40. *comm. Sentent.* Turic. Camp. inserunt *vel*. Alm. Sed cum Cic.

utitur. Turic. (a pr. manu) *utatus*. ex Alm. *utatur*.

Enimvero nullus. Turic. Guelf. *Et vero et n.* cum Cic. Ille a sec. manu *et nullus* et sic Bodl. Sed edd. ante Bad. *et vero n.* exc. Camp. et Ald. qui *et vero n.*

38. *breviter commutata.* In eandem Gesnero conjecturam incidit Ernestus *leviter c.* suadens, immemor tunc amici.

41 *tentias. Quas cum tu optime, Brute, teneas, quid attinet nominibus uti, aut exemplis? tantummodo notetur locus. Sic igitur dicet ille, quem expetimus, ut verſet ſaepe multis modis eandem et unam rem, et haereat in eadem*
42 *commoreturque ſententia. Saepe etiam ut extenuet aliquid: ſaepe ut irrideat: ut declinet a propoſito, deflectatque ſententiam: ut proponat, quid dicturus ſit: ut, cum transegerit jam aliquid, definiat: ut ſe ipſe revocet: ut, quod dixit, iteret: ut argumentum ratione concludat: ut interrogando urgeat: ut rurſus quaſi ad interrogata ſibi ipſe reſpondeat: ut*
43 *contra ac dicat, accipi et ſentiri velit: ut addubitet, quid potius, aut quo modo dicat: ut dividat in partes: ut aliquid relinquat, ac negligat: ut ante praemuniat: ut in eo ipſo, in quo reprehendatur, culpam in adverſarium conferat: ut ſaepe cum iis, qui audiunt, nonnunquam etiam cum adverſario quaſi de-*
44 *liberet: ut hominum mores ſermonesque deſcribat: ut muta quaedam loquentia inducat: ut ab eo, quod agitur, avertat animos: ut ſaepe in hilaritatem riſumve convertat: ut ante occupet, quod videat opponi: ut compa-* 768
ret ſimilitudines: ut utatur exemplis: ut aliud alii tribuens dispertiat: ut interpellatorem coërceat: ut aliquid reticere ſe dicat: ut denunciet, quid caveat: ut liberius quid audeat: ut iraſcatur etiam: ut objurget aliquando: ut deprecetur: ut ſupplicet: ut medeatur: ut a propoſito declinet aliquantulum: ut optet: ut execretur: ut fiat iis, apud quos dicet, fami-

liaris. Atque alias etiam dicendi quasi virtu- 45
tes sequatur: brevitatem, si res petet: saepe etiam rem dicendo subjiciet oculis, saepe supra feret, quam fieri possit: significatio saepe erit major, quam oratio: saepe hilaritas, saepe vitae naturarumque imitatio. Hoc in genere (nam quasi silvam vides) omnis eluceat oportet eloquentiae magnitudo.

II. Ergo cui latius complecti conformationes verborum ac sententiarum placuerit, habet, quod sequatur. nec affirmare ausim, quidquam esse melius; sed haec ad propositi
769 mei rationem legat. Nam mihi de his sententiarum figuris dicere in animo est, quae ab illo simplici modo indicandi recedunt: quod idem multis doctissimis viris video placuisse. Omnia tamen illa, etiam quae sunt 2
alterius modi lumina, adeo sunt virtutes orationis, ut sine iis nulla intelligi fere possit oratio. Nam quomodo judex doceri potest, si desit illustris *explanatio*, *propositio*, *promissio*, *finitio*, *sejunctio*, *expositio sententiae suae*, *rationis apta conclusio*, *prae-*

1. *dicere.* Turic. Camp. omittunt, cum Alm.
2. *iis.* Sic Turic. Goth. (tac. Gesn.) Reliqui *his.* *fere.* Sic Guelf. Reliqui *vere.* *rationis apta.* Turic. Guelf. Camp. *orationis* cum Goth. Voss. 2. 3. Colb. et edd.

1. *quod idem.* Cicero quidem suam de figuris doctrinam latius comprehendisse videtur nostro, qui de iis modo agere constituit quae habeant notabilem quandam a communi sermone mutationem.

2 *explanatio — laesio.* Haec pleraque quaere in proximis istis Ciceronianis.

munitio, *similitudo*, *exemplum*, *digestio*, *distributio*, *interpellatio*, *interpellantis coërcitio*,
3 *contentio*, *purgatio*, *laesio*? Quid vero agit omnino eloquentia detractis amplificandi minuendique rationibus? Quarum prior desiderat illam *plus quam dixeris significationem*, id est, ἔμφασιν, et *superlationem veritatis*, et *trajectionem*: haec altera *extenuationem*, *deprecationemque*. Qui affectus erunt vel concitati detracta *voce libera*, *effrenatiore iracundia*, *objurgatione*, *optatione*, *execratione*? vel illi mitiores, nisi adjuvantur *commendatione*, *conciliatione*, *ad hilaritatem impul-*
4 *sione*? Quae delectatio, aut quod mediocriter saltem docti hominis indicium: nisi alia *repetitione*, alia *commoratione* insigere: *digredi a re*, et *redire ad propositum* suum scierit: *removere a se*, *in alium trajicere*: quae *relinquenda*, quae *contemnenda* sint, judicare? Motus est in his orationis atque

ante Ald. *coërcitio.* Guelf. Camp. *coërtio* (hic cum aspiratione) et sic Goth. multique editi, sed nobiscum faciunt Turic. Flor. Ambr. 1.

3. *agit.* Turic. (a pr. manu) *ait* cum Alm.

plus quam. Turic. *prius.* Ambr. 1. 2. *prius quam.*

trajectionem. Guelf. *rejectionem* cum Goth. Voss. 2. 3. Vall. *deprecat.* Turic. Guelf. Goth. (tac. Gesn.) Camp. omittunt *que.* *libera, effrenatiore.* Turic. *libere frenationem* (cum Alm.,) a sec. manu *libera effrenatione,* et sic Camp. Ald. Placet Gesnero. cf. 9, 1, 32.

adjuvantur. Turic. (a sec. manu) Camp. *adjuventur.* Placet admodum.

4. *quod mediocr.* Turic. *qua m.*

4. *scierit.* scil. orator, vel is, qui dicit. cf. ad 2, 15, 12.

Motus — actus. cf. 2, 13, 9.

actus: quibus detractis jacet, et velut agi-
770 tante corpus ſpiritu caret. Quae cum adeſſe 5
debent, tum disponenda atque varianda ſunt, ut auditorem, quod in fidibus fieri videmus, omni ſono mulceant. Verum ea plerumque recta ſunt, nec ſe fingunt, et confitentur. Admittunt autem (ut dixi) *figuras*: quod vel ex proxima doceri poteſt. Quid enim tam 6
commune, quam *interrogare*, vel *percontari*? Nam utroque utimur indifferenter, quanquam alterum noſcendi, alterum arguendi

caret. Turic. Ambr. 1. omittunt cum Alm.

5. *debent.* Turic. *habent.* cf. 8, 5, 22. *mulceant.* Sic Turic. Guelf. Camp. cum Goth. Gebh. Pal. Alm. (errante Burm.) et edd. a Stoer. ad Burm. Reliqui *permulceant.* *et confitentur.* Sic Turic. Flor. Camp. cum Alm. Reliqui *ſed conf.* *vel ex.* Turic. Camp. omittunt prius. *proxima.* Sic Turic. Ambr. 1. 2. Guelf. cum Bodl. Voſſ. 3. Alm. Bern. Jenſ. et edd. hac poſterioribus ante Bad. qui ex Vall. *proximo,* ut et reliqui a me non memorati.

6. *Nam utroque.* Ambr. 2. Guelf. *quam u.* cum Bern. Voſſ. 1. 3. *quanquam.* Turic. *quam cum,* a ſec. manu *quorum cum* et ſic Camp. Ex Alm. affertur *quia cum.* Reliqui *cum.* Noſtrum e conjectura.

5. *recta — confitentur.* Quid *recta* diſtent a *figuratis,* apparet aliquot noſtri locis, velut 2, 13, 8. 8, 5, 6. hujus capitis §. 66. 78. *confitentur* autem ſe haec omnia, cum artificium prae ſe ferunt, cum nativae ſimplicitatis ſecura manifeſtam exornationem oſtendunt. cf. 8, 3, 13. 9, 2, 46. *Fingere ſe* cave accipias pro *celando, disſimulando;* eſt pro paſſivo: *figurantur.* Valde congruit noſtro locus 9, 3, 54. *ut dixi.* cf. 9, 1, 24. *proxima,* nempe *figura.*

6. *utroque.* Intellige: *vocabulo,* neque enim de eo, quod facimus, agitur hac ſententia, ſed de uſu loquendi. Jam video fere *interrogare* referri ad *arguendum,* ad *noſcendum* vero *percontari.* Cui quidem interpretationi

munitio, *similitudo*, *exemplum*, *digestio*, *distributio*, *interpellatio*, *interpellantis coërcitio*,
3 *contentio*, *purgatio*, *laesio*? Quid vero agit omnino eloquentia detractis amplificandi minuendique rationibus? Quarum prior desiderat illam *plus quam dixeris significationem*, id est, ἔμφασιν, et *superlationem veritatis*, et *trajectionem*: haec altera *extenuationem*, *deprecationemque*. Qui affectus erunt vel concitati detracta *voce libera*, *effrenatiore iracundia*, *objurgatione*, *optatione*, *execratione*? vel illi mitiores, nisi adjuvantur *commendatione*, *conciliatione*, *ad hilaritatem impulsione*?
4 Quae delectatio, aut quod mediocriter saltem docti hominis indicium: nisi alia *repetitione*, alia *commoratione* infigere: *digredi a re*, et *redire ad propositum* suum scierit: *removere a se*, *in alium trajicere*: quae *relinquenda*, quae *contemnenda* sint, judicare? Motus est in his orationis atque

ante Ald. *coërcitio*. Guelf. Camp. *coërtio* (hic cum aspiratione) et sic Goth. multique editi, sed nobiscum faciunt Turic. Flor. Ambr. 1.

3. *agit*. Turic. (a pr. manu) *ait* cum Alm.

plus quam. Turic. *prius*. Ambr. 1. 2. *prius quam*.

trajectionem. Guelf. *rejectionem* cum Goth. Voss. 2. 3. Vall. *deprecat*. Turic. Guelf. Goth. (tac. Gesn.) Camp. omittunt *que*. *libera*, *effrenatiore*. Turic. *libere frenationem* (cum Alm.,) a sec. manu *libera effrenatione*, et sic Camp. Ald. Placet Gesnero. cf. 9, 1, 32.

adjuvantur. Turic. (a sec. manu) Camp. *adjuventur*. Placet admodum.

4. *quod mediocr*. Turic. *qua m*.

4. *scierit*. scil. orator, vel is, qui dicit. cf. ad 2, 15, 12. *Motus — actus*. cf. 2, 13, 9.

actus: quibus detractis jacet, et velut agi-
770 tante corpus spiritu caret. Quae cum adesse 5
debent, tum disponenda atque varianda sunt, ut auditorem, quod in fidibus fieri videmus, omni sono mulceant. Verum ea plerumque recta sunt, nec se fingunt, et confitentur. Admittunt autem (ut dixi) *figuras*: quod vel ex proxima doceri potest. Quid enim tam 6
commune, quam *interrogare*, vel *percontari*? Nam utroque utimur indifferenter, quanquam alterum noscendi, alterum arguendi

caret. Turic. Ambr. 1. omittunt cum Alm.
5. *debent.* Turic. *habent.* cf. 8, 5, 22.
mulceant. Sic Turic. Guelf. Camp. cum Goth. Gebh. Pal. Alm. (errante Burm.) et edd. a Stoer. ad Burm. Reliqui *permulceant.* *et confitentur.* Sic Turic. Flor. Camp. cum Alm. Reliqui *sed conf.* *vel ex.* Turic. Camp. omittunt prius. *proxima.* Sic Turic. Ambr. 1. 2. Guelf. cum Bodl. Voss. 3. Alm. Bern. Jens. et edd. hac posterioribus ante Bad. qui ex Vall. *proximo*, ut et reliqui a me non memorati.
6. *Nam utroque.* Ambr. 2. Guelf. *quam u.* cum Bern. Voss. 1. 3. *quanquam.* Turic. *quam cum*, a sec. manu *quorum cum* et sic Camp. Ex Alm. affertur *quia cum.* Reliqui *cum.* Nostrum e conjectura.

5. *recta — confitentur.* Quid *recta* distent a *figuratis*, apparet aliquot nostri locis, velut 2, 13, 8. 8, 5, 6. hujus capitis §. 66. 78. *confitentur* autem se haec omnia, cum artificium prae se ferunt, cum nativae simplicitatis secura manifestam exornationem ostendunt. cf. 8, 3, 13. 9, 2, 46. *Fingere se* cave accipias pro *celando, dissimulando*; est pro passivo: *figurantur.* Valde congruit nostro locus 9, 3, 54. *ut dixi.* cf. 9, 1, 24. *proxima*, nempe *figura.*
6. *utroque.* Intellige: *vocabulo*, neque enim de eo, quod facimus, agitur hac sententia, sed de usu loquendi. Jam video fere *interrogare* referri ad *arguendum*, ad *noscendum* vero *percontari.* Cui quidem interpretationi

gratia videtur adhiberi. At ea res, utrocun-
que dicitur modo, etiam multiplex habet
schema. Incipiamus enim ab iis, quibus
acrior ac vehementior sit probatio, quod pri-
7 mo loco posuimus. Simplex est sic rogare,

Sed vos qui tandem? quibus aut venistis ab oris?

Figuratum autem, quoties non sciscitandi
gratia assumitur, sed instandi: *Quid enim*

videtur. Sic Turic. Guelf. Camp. cum Goth. Voss. 2. et edd. ante Ald. Reliqui *videatur*, suadente Regio. *At ea.* Turic. Camp. *ad eas.* Guelf. Ambr. 2. *ut ea* cum Jens. et edd. posit. ante Ald. *dicitur modo.* Sic Turic. Guelf. Camp. Goth. Jens. (ac. Gesn.) cum Vall. et edd. ante Ald. Reliqui *modo dicatur.*

7. *aut venistis.* Turic. (a sec. manu) *advenistis.*

obstare collocationem pronominum, quorum prius necessario respiciat ad *interrogare* (prius), posterius ad *percontari* (posterius), nequaquam contendo. Sed rem per se manifestam esse, non agnosco; omnemque differentiam notionis obliteratam suspicor, ipso Qu. indice. Etymon autem, remoto usu, si consulas, non dubito quin *interrogare* potius sit *noscendi*, *percontari* vero *arguendi* ejus, qui curiosius excutitur, cum videatur celare velle, quae novit. Capperonnerius de vocabuli differentia non cogitans, sed de rei, alienum huc trahit locum Aquilae Romani (p. Ruhnk. ed. Lup. 151. 52.). Neque enim quas rhetor ponit figuras, *erotema*, *interrogatum*, et *pysma*, *quaesitum* respondent hisce Quintilianeis *interrogandi* et *percontandi* verbis. Rectum nos tenere probatur eo, quod mox habemus: „utrocunque „*dicitur* modo.“ Sententiam bene explicuit in versione Gedoynus.

quod primo loco posuimus. Probandi negotium etiam in *figuris* primum posuerat Qu. vide §. 2. *quomodo — doceri.* Ne forte quis hoc quod *primum posuerit*, accipiat *interrogare*, verbum.

7. *Sed vos*, Aeneïd. 1, 369. *Quid enim tuus.* Cic. pro Ligar. c. 3. *Quousque tandem.* Catil. 1, pr. cf. et Jul. Rufin. p. Ruhnk. 212. *Dixitne tandem.* Pro Cluent. c. 37.

tuus ille, Tubero, destrictus in acie Pharsalica gladius agebat? et, *Quousque tandem abutere, Catilina, patientia nostra?* et, *Patere tua consilia non sentis?* et totus denique hic locus. Quanto enim magis ardet, quam si 8
diceretur, *Diu abuteris patientia nostra:* et, *Patent tua consilia.* Interrogamus etiam, quod negari non possit: *Dixitne tandem causam C. Fidiculanius Falcula?* Aut ubi respondendi
771 difficilis est ratio, ut vulgo uti solemus, *Quo modo? qui fieri potest?* Aut invidiae gratia, ut Medea apud Senecam, *Quas peti terras jubes?* Aut miserationis, ut Sinon apud Vir- 9
gilium,

Heu quae me tellus, inquit, quae me aequora possunt
Accipere? — —

Aut instandi, et auferendae dissimulationis: ut Asinius, *Audisne? furiosum, inquam, non inofficiosum testamentum reprehendimus.* To- 10

8. *Fidiculanius.* Sic mei Codd. et Barberin. Cod. cum apud Cic. vulgo perperam *Fidiculanus.* *Falcula.* Sic et Turic. Flor. Camp. et edd. vetustiores. Alii MSS. et excusi aliter *facula, faucula.* cf. Cic. item pro Caec. c. 10. *respondendi.* Turic. Camp. *res ponendi.*

9. *quae me.* Sic libri omnes, apud Virg. *q. nunc.* *auferendae dissimulationis: ut.* Turic. *auferende ut,* a sec. manu *auferendi ut* et sic Camp. *inquam, non inofficiosum.* Turic. omittit. *reprehendimus.* Ambr. 1. *depr.*

8. *Medea apud Senecam.* versu 453.

9. *Sinon.* Aeneid. 2, 69. *Et quisquam.* 1, 48. *Quid non.* 3, 56. *Non arma.* 4, 592.

Terentianum Eun. 1, 1, 1. vide et Jul. Rufin. p. Ruhnk. 211.

Asinius. Nemo dixerit, hoc fuisse prolatum in causa Urbiniana. cf. 4, 1, 11.

tum hoc plenum est varietatis: nam et indignationi convenit,

— — *Et quisquam numen Junonis adoret?*

Et admirationi, — — *Quid non mortalia*
11 *pectora cogis, Auri sacra fames?* — — Est interim acrius imperandi genus, *Non arma expedient, totaque ex urbe sequentur?* Et ipsi nosmet rogamus: quale est illud Terentia-
12 num, *Quid igitur faciam?* Est aliqua etiam in respondendo figura, cum aliud interroganti, ad aliud, quia sic utilius fit, occurritur; tum augendi criminis gratia, ut testis in reum rogatus, *An ab reo fustibus vapulasset? Et innocens*, inquit; tum declinandi, quod est frequentissimum: *Quaero, an occideris hominem?* respondetur, *Latronem. An fundum*
13 *occupaveris?* respondetur, *Meum.* Ut con- 772
fessionem praecedat defensio: ut apud Virgilium in Bucolicis dicenti,

Non ego te vidi Damonis, pessime, caprum
Excipere insidiis? — —

10. *numen.* Turic. Guelf. *nomen* cum Alm. Voss. 1. Bern. *Et admir.* Turic. Guelf. Camp. Goth. Jens. (tac. Gesn.) Tarv. omittunt *et.*

11. *expedient.* Turic. Guelf. *expediunt.* *illud Terentianum.* Turic. *in t.* Omittunt *illud* Guelf. Goth. (tac. Gesn.) cum Voss. 1. 2. *id T.* Jens. cum edd. ante Bad. *in terentio* Ambr. 1.

12. *sic utilius.* Ambr. 1. *subtilius.* *Et innoc.* Turic. Guelf. Ambr. 1. 2. omittunt *et* cum Alm. Voss. 2. 3. Goth.

12. *Et innocens.* cf. 6, 3, 100. Idem est apud Julium Rufinianum, indicante Capp., p. Ruhnk. 202, quem vide.

Meum. cf. 6, 3, 74. 13. *apud Virgil.* Ecl. 3, 17. Habet idem Julius Rufin. p. Ruhnk. 202.

occurritur, *An mihi cantando victus non redderet ille?* Cui eſt confinis *diſſimulatio*, non 14
alibi quam in riſu poſita, ideoque tractata ſuo loco. Nam ſerio ſi fiat, pro confeſſione eſt. Ceterum et *interrogandi ſe ipſum*, et *reſpondendi ſibi*, ſolent eſſe non ingratae vices: ut Cicero pro Ligario, *Apud quem igitur hoc dico? nempe apud eum, qui, cum hoc ſciret, tamen me antequam vidit, reipublicae reddidit.*
Aliter pro Coelio ficta interrogatione: *Dicet* 15
aliquis, Haec igitur eſt tua diſciplina? ſic tu inſtituis adoleſcentes? et totus locus. Deinde, *Ego, ſi quis, judices, hoc robore animi, atque hac indole virtutis ac continentiae fuit,* et cetera. Cui diverſum eſt, cum alium rogaveris, non expectare reſponſum, et ſtatim ſubjicere: *Domus tibi deerat? at habebas. pecunia ſuperabat? at egebas.* Quod ſchema quidam

14. *Cui.* Turic. Ambr. 1. *quis.* Guelf. Camp. *cujus* cum Goth. Ioann. Bal. Voſſ. 2. 3. Bern. et edd. ante Ald. Suſpicor Qu. voluiſſe *queis.* *nempe.* Turic. Ambr. 1. 2. (hic quidem a pr. manu) Guelf. omittunt cum Alm. Voſſ. 1. *ſciret, tamen.* Turic. inſerit *et.*

15. *interrogatione.* Sic Turic. Guelf. Camp. cum Goth. Bal. Alm. Voſſ. 2. Bern. et edd. ante Gryph. probante Geſn. Reliqui *interrogatio eſt.* *et totus.* Turic. omittit *et.* | *alium.* Obr. *aliquem* ſolus.

14. *Cui.* cf. not. crit.

ſuo loco. 6, 3, 68. *Cic. pro Ligar.* c. 3. *pro Coelio* c. 17. *Domus tibi.* Cic. Orat. c. 67. Haec quidem quare orationi pro M. Scauro in fragmentis tribuantur, nondum comperi. cf. et 9, 4, 122. Ponit et Aquila Romanus p. Ruhnk. 167. quem vide. *Uter igitur.* Pro Cluent. c. 38. *contra Caecil.* Div. in Verr. c. 1. *Pro Rabirio Poſtumo* in ipſo principio et c. 9. cf. 4, 1, 46. 4, 2, 18.

16 per *suggestionem* vocant. Fit et comparatione: *Uter igitur facilius suae sententiae rationem reddet?* Et aliis modis tum brevius, tum latius, tum de una re, tum de pluribus. Mire vero in caussis valet *praesumtio*, quae πρόληψις dicitur, cum id, quod objici potest, occupamus. Id neque in aliis partibus parum est, et
17 praecipue prooemio convenit. Sed, quan- 773
quam generis unius, diversas tamen species habet. Est enim quaedam *praemunitio*, qualis Ciceronis contra Q. Caecilium, *quod ad accusandum descendat, qui semper defenderit*: quaedam *confessio*, ut pro Rabirio Postumo, quem sua quoque sententia reprehendendum

suggestionem. Sic Turic. Ambr. 1. 2. Flor. Guelf. Goth. (tac. Gesn.) Camp. cum Bal. Alm. Colb. Voss. 1. 2. 3. Bern. Reliqui *subjectionem*.

16. *reddet*. Sic scripsi cum Ernesto in Cicerone. Libri quidem hic omnes *redderet*. cf. mox §. 17.

17. *tamen*. Turic. (a pr. manu) Guelf. omittunt cum Alm. Voss. 1. *ut pro*. Turic. Guelf. Goth. (tac. Gesn.) Camp. omittunt *ut*.

15. *suggestionem*. Vocabulum hoc tot auctoribus hoc loco defenditur, ut de eo dubitare plane non liceat, quanquam neque alibi legitur apud hujus aetatis scriptores, et pro ipsa re Cornificius usurpat *subjectionem* Rhett. ad Her. 4, 23. 24.

16. πρόληψις. cf. 4, 1, 49.

parum. Manus docta in margine ed. Gryphianae (1536,) ponens *rarum*, aberrasse non videtur. Probat et Gesnerus. Neque enim *parum* explet sententiam, quae adverbio non potest defungi, sed desiderat adjectivum; et durum fuerit subjicere *aptum*, insuavi compositione. Qui impensius faveat receptae, possit *est* interpretari *accidit*, et *parum* accipere *parum saepe*. cf. 9, 1, 24. *Parvum*, quod suadet Francius, auctore suo dignum est. Usum similem vocis *rarum* vide 4, 1, 46.

fatetur, *quod pecuniam regi crediderit:* quaedam *praedictio*, ut, *Dicam enim non augendi criminis gratia:* quaedam *emendatio*, ut, *Rogo ignoscatis mihi, si longius sum evectus:* frequentissima *praeparatio*, cum pluribus verbis, vel quare facturi quid simus, vel quare fecerimus, dici solet. Verborum quoque vis ac 18
proprietas confirmatur vel *praesumtione*, *Quanquam illa non poena, sed prohibitio sceleris fuit:* aut *reprehensione*, *Cives, cives, inquam, si hoc eos nomine appellari fas est.* Affert aliquam fidem veritatis et *dubitatio*, 19
cum simulamus quaerere nos, unde incipien-

fatetur. Turic. Camp. *fateretur* cum Alm. Jens. et edd. ante Gryph. exc. Aldo. cf. 6, 2, 24.

18. *fuit.* Turic. *fuerit* cum Alm. Nobiscum facit et Julius Rufinianus. *Cives, cives, inq.* Turic. *cujus i.* ex Alm. afferunt *cui i.* (cf. 9, 1, 15. item hic §. 20.) Guelf. Camp. *cives i.* cum Goth. Voss. 1. et edd. ante Gryph.

nomine appellari. Sic Turic. Guelf. Goth. (tac. Gesn.) Camp. cum Cicerone ipso. Reliqui *a. n.*, foeda clausula.

fas. Turic. *satis.*

17. *Dicam enim.* „Nescio „ubi hoc; sed simillimum „pro Milo. 10. *Dicam enim* „*non derivandi criminis causa.*" Gesnerus. Neque hoc neque proximum *Rogo ignoscatis mihi* ubi legeretur, inveni.

praeparatio. Eodem nomine appellat Julius Rufinianus p. 270. ed. Rutil. Lupi Ruhnk. et agit de eadem Curius Fortunatianus p. Capper. 80, indicante ipso Capper.

18. *vel — aut.* Raram hanc conjunctionum copulationem vide apud Tursellinum p. 1044. item cf. 6, 2, 12. Ovid. Met. 1, 546. Posterior locus, pro exemplo allatus, est Ciceronis pro Muren. c. 37. prior ex ejus oratione deperdita. Utrumque ponit et Julius Rufinianus p. Ruhnk. 208.

19. *dubitatio.* Aquilae Romano est *addubitatio* p. R. 151, eodem exemplo utenti. cf. eundem librum p. 118. 202. item nostr. 9, 2, 61. 9, 3, 88. Ad Macrob. Saturn. 4, 6. et Voss. Inst. Or. 5, 11, 1. ablegat Alm.

dum, ubi desinendum, quid potissimum di-
cendum, an omnino dicendum sit? cujus-
modi exemplis plena sunt omnia: sed unum
interim sufficit, *Equidem, quod ad me atti-
net, quo me vertam, nescio. Negem fuisse,*
20 *infamiam judicii corrupti, etc.* Hoc etiam in
praeteritum valet: nam et dubitasse nos fingi-
mus. A quo schemate non procul abest illa,
quae dicitur *communicatio*, cum aut ipsos ad-
versarios consulimus, ut Domitius Afer pro
Cloantilla, *Nescit trepida, quid liceat femi-*

20. *nam et.* Turic. *nec.* *cum aut ipsos adv.* Turic. Camp. *quacum aut ipsis adversariis.* Jens. c. *apud i. a.* cum edd. ante Ald. Regius *apud* expungere satis habebat, ut nonnisi unum esset *aut* mox §. 21. In nostra ratione, quae sane agnoscitur ab aliquot Codd., non sine duritie in altero membro, *aut cum*, duplex concipiendum est *cum*, quod animadvertit Badius, neque improbans tamen. cf. 6, 1, 25. Vix dubito quin fuerit a Qu.: „qua aut cum ipsis adversariis „consulimus — aut cum judicibus." Locutionem *consulere cum aliquo* in uno quidem loco Plauti inveni, duce Forcellino, Mostell. 5, 1, 53. „consulere — tecum volo." Sed habet ea rationem per se probabilem, cum *consulere* saepissime sit pro *consultare.* Ex Alm. affertur *quia cum ipsis adversariis.* cf. §. 18. 29. Nostra quidem constitutio est apud Jul. Rufin. p. 203. *Cloantilla.* Turic. Guelf. Camp. *Cloatilla* cum Goth. Colb. Voss. 1. et edd. ante Basil. Flor. *clo at illa*, a sec. manu *cloatilla at illa.* Qui *N* insertum haberet, nullum ego hic quidem memini videre librum. Mox ante *nescit* interjiciunt *at illa* edd. a Jens. (err. Gesn.) omnes, codice meorum (et profecto Burmanni) nullo vindice. Hausta haec verba esse putat Gesnerus a praecedentibus; equidem allita suspicor, cf. Flor. cf. 8, 5, 16. 9, 2, 66.

trepida. Turic. Flor. Ambr. 1. Camp. *trepidat* cum Goth.

Equidem. Pro Cluent. c. primo.

20. *communicatio.* cf. Rutil. p. 151. „ab ipsis judicibus consilium capere." item Julius Rufin. p. 203.

cum aut ipsos. vid. not. crit.

pro Cloantilla. vide 8, 5, 16.

nae, quid conjugem deceat: forte vos in illa
774 *solicitudine obvios casus miserae mulieri obtulit: tu, frater, vos, paterni amici, quod consilium datis?* Aut cum judicibus quasi de- 21
liberamus, quod est frequentissimum, *Quid suadetis?* et, *Vos interrogo, quid tandem fieri oportuit?* ut Cato: *Cedo, si vos in eo loco essetis, quid aliud fecissetis?* Et alibi, *Communem rem agi putatote, ac vos huic rei praepositos esse.* Sed nonnunquam commu- 22
nicantes aliquid inexpectatum subjungimus, quod et per se schema est: ut in Verrem Cicero, *Quid deinde? quid censetis? furtum fortasse, aut praedam aliquam?* Deinde, cum diu suspendisset judicum animos, sub-

Voss. 2. et edd. ante Ald. Correxit Regius, sed sunt MSS. vindices, ut Ambr. 2. Vall. *solicitudine.* Sic Turic. Flor. Ambr. 1. Goth. Vall. (a sec. manu) cum edd. a Bad. inde ante Obr. quo acc. Rollin. Reliqui *solitudine*, auctoribus Guelf. Ambr. 2. Camp. item Ioann. Voss. 3. Nostrum probat et Gesnerus. Fluctuat Capper. *datis.* Turic. Flor. Ambr. 1. Camp. *detis.*

21. *interrogo, quid.* Ambr. 1. *i. et q.* Camp. *interrogato q.*

22. *praedam aliquam.* Ambr. 1. *praeda aliqua.* Apud Cic. adjicitur *expectatis.* Nostrum quidem parum plenum, neque enim *censetis* eo potest referri.

judicum animos, subjecit. Turic. *judicem animis subjectis* (postremum a pr. manu) cum Alm. nisi quod *subj.* ex hoc

21. *ut Cato.* Haec quidem colorem valde antiquum non habent, et est magna designandi tam auctoris quam scripti negligentia, ut subeat *Cato* natum suspicari ex eo quod sequitur *cedo.* Tum legi possit *et cedo.* Sed *alibi* mox, certum locum fuisse definitum sane suadet. *Cedo* quidem, Ciceroni in orationibus frequentatum, non habet notam Catoniani horroris.

22. *in Verrem.* 5. 5. cf. not. crit.

jecit, quod multo esset improbius. Hoc Cel-
23 sus *sustentationem* vocat. Est autem duplex: nam contra frequenter, cum expectationem gravissimorum fecimus, ad aliquid, quod sit leve, aut nullo modo criminosum, descendimus. Sed, quia non tantum per communicationem fieri solet, παράδοξον alii nominarunt,
24 id est *inopinatum*. Illis non accedo, qui schema esse existimant, etiam si quid nobis ipsis dicamus inexpectatum accidisse: ut Pollio, *Nunquam fore credidi, judices, ut, reo Scauro, ne quid in ejus judicio gratia valeret, precarer.*
25 Paene idem fons est illius, quam *permissionem* vocant, qui communicationis: cum aliqua ipsis judicibus relinquimus aestimanda, aliqua

non notatur. Flor. (a pr. manu) *j. animis subjectis.* Burm. *judicem* assumto *animi* conjicit, frustra. Fuit, ni fallor, nostrum, sed in fine *subjecit id.* *quod.* Ambr. 1. *cum.*

23. *sustentationem.* Turic. Flor. *sustentionem* cum Alm. (err. Burm.) *expectationem.* Turic. Flor. Ambr. 1. *explicationem* cum Alm. *communicationem.* Turic. Flor. Ambr. 1. *commutationem* cum Bal. Alm.

nominarunt. Sic Turic. Flor. Reliqui *nominaverunt.*

inopinatum. Turic. *inoppinata cum.* Camp. *inopinatum cum.* Flor. (a pr. manu) *inopinata.*

24. *inexpectatum.* Ambr. 1. *inexpectato*, sed rasum *o.* Fortasse addendum Lexicis adverbium. *inopinatum* Voss. 1. 3.

Pollio, Nunq. Camp. *P. Asinius quam.* Andr. Ald. Bas. *P. Asinius nunquam.* *judices.* Turic. Flor. (hic a pr. manu) *judicem.* *in ejus judicio.* Turic. Flor. *in eum j.* cum Alm. *in eum judicum* Ambr. 1. *in eo judicum* sec. manus Flor. *precarer.* Turic. Flor. (hic a pr. manu) *precare*, a sec. manu *precaretur.*

sustentationem. Similia, et hinc sumta habet Julius Rufinianus p. Ruhnk. 220.

24. *reo Scauro.* cf. 6, 1, 21.

25. *permissionem.* cf. Rutil. Lup. p. 130.

nonnunquam adversariis quoque, ut Calvus Vatinio, *Perfrica frontem, et dic te digniorem, qui praetor fieres, quam Catonem.* Quae 26 vero sunt augendis affectibus accommodatae

775 figurae, constant maxime *simulatione.* Namque et irasci nos, et gaudere, et timere, et admirari, et dolere, et indignari, et optare, quaeque sunt similia his, fingimus. Unde sunt illa, *Liberatus sum. Respiravi.* et, *Bene habet.* et, *Quae amentia est haec? O tempora, o mores!* et, *Miserum me! consumtis enim lacrimis infixus tamen pectori haeret dolor.* et,

— — *Magnae nunc hiscite terrae.*

Quod *exclamationem* quidam vocant, ponunt- 27 que inter figuras orationis. Haec quoties vera sunt, non sunt in ea forma, de qua nunc

26. *Unde.* Sic Turic. Flor. cum Alm. Reliqui *Inde.*

et, Miserum. Turic. Gnelf. Camp. *o m.* cum reliquis praeter Voss. 1. et inde Gesn. Bip. astipulante Cic.

et, Magnae nunc hiscite terrae. Turic. *et homo ne nunc scite terrae,* a sec. manu *et hominemne nunc scis te terentius.* Ambr. 1. *et homo magnae nunc conscite terrae.* Quid lateat, non exputo. Illa altera Turic. manus, aliquid huc trahere voluisse videtur ex Terentiano versu: *homo sum* cet.

27. *quidam.* Ambr. 1. Camp. *quidem.*

Calvus Vatinio. cf. 6, 1, 13.

Perfrica frontem. „Hanc „locutionem illustrat Victo„rius lib. 8 Var. cap. 6." Burm. cf. nos ad 4, 1, 42.

26. *Quae vero.* refer ad §. 6.

Liberatus. Cic. pro Milone c. 18. (non 9, ut omnes) sed inverso ibi ordine. *Bene habet, Quae amentia,* unde sint, non novi. *O tempora.* Catil. 1, 1. *Miserum me.* Philipp. 2, 26. *Magnae nunc.* ignoti poetae.

loquimur; ſed aſſimulata, et arte compoſita, procul dubio *ſchemata* ſunt exiſtimanda. Quod idem dictum ſit de oratione libera, quam Cornificius *licentiam* vocat, Graeci παῤῥησίαν. Quid enim minus figuratum, quam vera liber-
28 tas? Sed frequenter ſub hac facie latet adulatio. Nam Cicero cum dicit pro Ligario, *Suscepto bello, Caeſar, geſto jam etiam ex parte magna, nulla vi coactus, conſilio ac voluntate mea ad ea arma profectus ſum, quae erant ſumta contra te:* non ſolum ad utilitatem Ligarii reſpicit, ſed magis laudare victo-

loquimur. Turic. Flor. Ambr. 1. *eloquimur* cum Alm. male. *ſed aſſimulata.* Turic. *et ad ſimulata*, a sec. manu *et aſſimulata* cum Camp. Sed Guelf. *ſed ſimulata.* In Flor. et edd. a Gryphio inde ante Obr. *ſed* omittitur. Suſpicor fuiſſe *at ſimulata*, quanquam *aſſimulare* eſt 7, 10, 9. 9, 2, 31. 10, 2, 12. 11, 1, 41.

28. *ſumta contra te.* Sic Turic. Guelf. cum Alm. et Cic. Reliqui *c. t. ſ.* *util. Ligarii.* Ambr. 1. omittit poſterius.

27. *licentiam.* cf. Rutil. Lup. p. 130. Jul. Rufin. p. 219. Noſter 9, 3, 99.

ſub hac facie latet adul.
„Diximus aliquid ad 8, 6,
„55. Hic Plutarchum advo-
„cemus, et exemplum unum
„hujus torvae adulationis
„pulcherrimum. De discr.
„adulat. p. 104. Steph." [Wechelianae p. 60. C. D.] „Τι-
„βερίου Καίσαρος εἰς τὴν
„σύγκλητόν ποτε παρελθόντος,
„εἷς τῶν κολάκων ἀναστὰς ἔφη,
„Δεῖν ἐλευθέρους ὄντας παῤῥη-
„σιάζεσθαι καὶ μηδὲν ὑποστέλ-
„λεσθαι μηδ' ἀποσιωπᾶν τῶν
„συμφερόντων. Ἀνατρέψας δὲ
„πάντας οὕτως, γενομένης αὐ-
„τῷ σιωπῆς, καὶ τοῦ Τιβερίου
„προσέχοντος, Ἄκουσον, ἔφη,
„Καῖσαρ, ἃ σοι πάντες ἐγκα-
„λοῦμεν, οὐδεὶς δὲ τολμᾷ φα-
„νερῶς λέγειν· ἀμελεῖς σεαυ-
„τοῦ καὶ προΐεσαι τὸ σῶμα, καὶ
„κατατρύχεις ἀεὶ φροντίσι καὶ
„πόνοις ὑπὲρ ἡμῶν, οὔτε μεθ'
„ἡμέραν οὔτε νύκτωρ ἀναπαυό-
„μενος. Πολλὰ δὲ αὐτοῦ τοι-
„αῦτα συνείροντος, εἰπεῖν φασι
„τὸν ῥήτορα Κάσσιον Σευῆρον,
„Αὕτη τοῦτον ἡ παῤῥησία τὸν
„ἄνθρωπον ἀποκτενεῖ." Geſnerus.

28. *pro Ligario.* c. 3. Mox citatur c. 4.

ris clementiam non poteſt. In illa vero ſen- 29
tentia, *Quid autem aliud egimus, Tubero, niſi*
ut, quod hic poteſt, nos poſſemus? admirabi-
liter utriusque partis facit bonam cauſam;
ſed hoc eum demeretur, cujus mala fuerat.
Illa adhuc audaciora, et majorum (ut Cicero
exiſtimat) laterum, fictiones perſonarum,
quae προσωποποιΐαι dicuntur. Mire namque
776 cum variant orationem, tum excitant. His 30
et adverſariorum cogitationes, velut ſecum
loquentium, protrahimus: quae tamen ita
demum a fide non abhorreant, ſi ea locutos
finxerimus, quae cogitaſſe eos non ſit abſur-
dum: et noſtros cum aliis ſermones, et alio-
rum inter ſe, credibiliter introducimus: et
ſuadendo, *objurgando*, *querendo*, *laudando*,
miſerando, perſonas idoneas damus. Quin 31
deducere deos in hoc genere dicendi, et in-
feros excitare, conceſſum eſt. Urbes etiam

29. *hic poteſt, nos.* Turic. *ponos p.* cum Alm. i. e. *poteſt nos p.* et ſic Ambr. 1. *namque.* Turic. Camp. *nam.* Flor. *atque.* Ex Alm. *atque nam* (cf. §. 20. 33.). Suſpicor fuiſſe *enim*, cum *e* praecedat in *mire.* cf. tamen 3, 9, 3.

30. *abhorreant.* Sic Turic. Ambr. 1. cum Alm. *abhorret* Camp. Reliqui *abhorrent.* Flor. *abhorreant* a ſec. manu, cum *eant* eſſet atramento deletum. *cum aliis.* Turic. *qualis* (cum Alm.), a ſec. manu *quales.* Flor. *quam lis.*

objurgando. Guelf. omittit cum Voſſ. 1. *damus.* Turic. omittit cum Alm.

31. *excitare, conceſſum.* Turic. Flor. *at excitare conci-*

29. *ut Cicero exiſtimat.* Locus eſt in Oratore cap. 25. ubi tamen „*valentiorum*" dicitur „laterum."

excitant. cf. 6, 3, 19.

31. *inferos excitare.* cf. 4, 1, 28.

populique vocem accipiunt. Ac ſunt quidam, qui has demum προσωποποιΐας dicant, in quibus et corpora et verba fingimus; ſermones hominum aſſimulatos dicere διαλόγους malunt, quod Latinorum quidam dixerunt, *ſermoci-*
32 *nationem.* Ego, jam recepto more, utrumque eodem modo appellavi. Nam certe ſermo fingi non poteſt, ut non perſonae ſermo fingatur. Sed in his, quae natura non permittit, hoc modo mollior fit figura: *Etenim ſi mecum patria, quae mihi vita mea multo eſt carior, ſi cuncta Italia, ſi omnis respublica ſic loquatur, M. Tulli, quid agis?* Illud audacius genus: *Quae tecum, Catilina, ſic agit, et quodammodo tacita loquitur, Nullum jam*
33 *aliquot annis facinus extitit, niſi per te.* Com-

tare, hic tamen a ſec. mann addit *conceſſum.* Ambr. 1. *excitare conciture conceſſum.* Apparet in vetere libro fuiſſe *excitare*, *alii concitare*, ut hoc eſſet varians lectio; ea mox hauſit ſimile vocabulum. *conc. eſt* abeſt a Camp.

malunt, quod. Sic Turic. Flor. Ambr. 1. 2. Guelf. Goth. (tac. Geſn.) Camp. cum Voſſ. 2. et edd. ante Bad. quo acc. Obr. Reliqui inſerunt *quam.*

52. *ut non.* Turic. *uter n.* Camp. *ut et n.* An fuit *ut non et?* *in his.* Turic. Flor. omittunt *in* cum Alm.

permittit. Turic. Flor. *permittat.* *mollior.* Ambr. 1. *melior.* cf. 9, 4, 110. *fit.* Turic. Goth. (tac. Geſn.) Camp. *ſit.* *patria, quae.* Turic. Flor. Camp. inſerunt *mea* cum Voſſ. 1. Ald. qui mox poſt *vita* omittit, quod facit et Guelf. Mox Turic. (a pr. manu) Flor. *loquitur.*

malunt, quam προσωποποιΐας. Vide mihi Qu. iterationibus vocabuli ejusdem non parcentem *dicant*, *dicere*, *dixerunt.* cf. 8, 6, 64. *Sermocinationem* appellat Scriptor ad Herenn. 4, 43. 52.

52. *Etenim ſi.* Catil. 1, 11. *Quae tecum.* Catil. 1, 7. Mollitur figura, appoſita conditione *ſi.*

mode etiam aut nobis aliquas ante oculos esse rerum, personarum, vocum imagines fingimus, aut eadem adversariis aut judicibus non accidere miramur: qualia sunt, *Videtur mihi*, et, *Nonne videtur tibi?* Sed magna quaedam vis eloquentiae desideratur. Falsa enim et incredibilia natura necesse est aut magis moveant,
777 quia supra vera sunt: aut pro vanis accipiantur, quia vera non sunt. Ut dicta autem 34
quaedam, ita scripta quoque fingi solent: quod facit Asinius pro Liburnia, *Mater mea, quae mihi tum carissima, tum dulcissima fuit, quaeque mihi vixit, bisque eodem die vitam*

33. *personarum, vocum.* Sic Ambr. 2. Guelf. cum Goth. Voss. 2. 3. Bern. *p. vacum* Turic. (ex Alm. *p. cum.* cf. §. 29. 37.) Flor. (hic quidem *vatum*) a sec. manu uterque *personarumve* et sic reliqui.

34. *Mater mea — vixit.* Turic. Flor. (hic quidem a pr. manu) *m. m. quae mihi v.* reliquis omissis, cum Voss. 2. nihil tale dante Goth. Sunt sane jejuna et frigida, quae omittuntur, sed casus et homoeoteleuton expulerunt, non ratio. *eodem.* Sic Turic. Flor. Ambr. 2. Guelf.

33. *vocum imagines esse ante oculos,* potest sane in risum verti. Nec tamen dubito, quin ita scripserit Qu., veniamque impetret haec catachresis ab unoquoque Aristarcho non cavillante.

vanis — vera non sunt. cf. 4, 1, 33.

34. *pro Liburnia.* Hoc uno, nisi fallor, loco memorata oratio Pollionis, ut credibile est, et sumit Manutius ad Epist. famill. 10, 31. Haec scripta fingit orator, quo manifestior sit dementia eorum, qui credant, eandem, quae tanti facta fuerit a filio, tamen fuisse exheredatam ab eo. Necesse enim erat, ut tale quid scripsisset ille. „Quo-„modo *bis?* an quod libe-„rum peperit, vel nobilem?“ Gesnerus. Nihil agimus divinando; sed suspicor magis proprium quid in hac causa versatum, quam quod conjicit Gesnerus.

dedit, et reliqua: deinde, *exheres esto.* Haec cum per se figura est, tum duplicatur, quoties, sicut in hac causa, ad imitationem alte-
35 rius scripturae componitur. Nam contra recitabatur testamentum, *P. Novanius Gallio, cui ego omnia meritissimo volo et debeo, pro ejus animi in me summa voluntate*, et adjectis deinceps aliis, *heres esto.* Incipit esse quodammodo παρῳδή· quod nomen ductum a canticis ad aliorum similitudinem modulatis, abusive etiam in versificationis ac
36 sermonum imitatione servatur. Sed formas quoque fingimus saepe, ut *Famam* Virgilius, ut *Voluptatem ac Virtutem* (quemadmodum a Xenophonte traditur) Prodicus, ut *Mor-*

Goth. (tac. Gesn.) Reliqui *eadem.* cf. 6, 3, 90. Drakenb. ad Liv. 8, 11, 15. *die vitam.* Sic Turic. Flor. Guelf. Camp. cum Goth. Alm. Colb. et edd. ante Basil. Reliqui inserunt *mihi.* *sicut.* Turic. omittit.

35. *Gallio.* Guelf. Ambr. 1. *gallo.*

36. *ut Voluptatem.* Ambr. 1. *volantem.*

ad imitationem alterius scripturae. De testamentorum praefationibus consule Brissonium de Formulis 7, 15.

35. *P. Novanius Gallio.* Nihil aliunde compertum de hoc.

Incipit. Parum placet hoc verbum, abrupte etiam positum, nec praecedenti sensui aliqua conjunctione applicitum. Subjectum ipsum fluctuat, quanquam potest et debet intelligi *figura* ea duplicata, de qua modo agebatur. Haec „*incipit* esse παρῳδὴ," cum pervenit usque ad παρῳδήν; qualis est nostri locutio 6, 3, 51. Ipsa graeca vox παρῳδὴ male mihi habet, pro qua malebam παρῳδίαν 6, 3, 97. An hoc nostrum proprie fuit cantus?

36. *Famam — traditur.* Aen. 4, 174. Memorabb. Socr. 2, 1. *Hic Dolop.* Aen. 2, 29.

tem ac Vitam, quas contendentes in Satura tradit Ennius. Eſt et incertae perſonae ficta 37 oratio: *Hic aliquis*, et, *Dicat aliquis.* Eſt et jactus ſine perſona ſermo, *Hic Dolopum manus, hic ſaevus tendebat Achilles.* Quod 778 fit mixtura figurarum, cum προσωποποιΐᾳ accedit illa, quae eſt orationis per detractio-

contendentes. Turic. Ambr. 1. 2. Camp. *conſentientes* cum Alm. *Satura.* Sic Turic. (a pr. manu) Ambr. 1. 2. cum Alm. reliqui *ſatyra.*

37. *et incertae perſonae.* Turic. *e. incerta perſona* cum Voſſ. 3. Bern. Jenſ. Tarv. Sed Ambr. 1. *e. incertam perſonam.* Guelf. Ambr. 2. *ut incerta perſona* cum Voſſ. 1. Nobiscum Goth. Camp. cum reliquis. *et jactus ſine.* Turic. Flor. *e. actus ſ.* cum Alm. Flor. a ſec. manu *e. tacitus ſ.* et ſic Ambr. 1. *exactus ine* Camp.

προσωποποιΐᾳ. Sic Ambr. 1. Capper. προσωποποιΐαι Ambr. 2. Guelf. Goth. (tac. Geſn.) Flor. (a ſec. manu) quod eodem redit: eſt enim adjectum, pro ſubſcripto, ἰῶτα. Reliqui nominativum dant.

detractionem. Turic. Flor. (hic a pr. manu) *tractationem* cum Alm. *detractutionem* Flor. Camp.

in Satura. Nihil horum inter fragmenta Enniana reperitur, quae ex his quidem libris collecta exhibet Columna p. 186—191. Scripturam vocis antiquiſſimam hic conſulto retinuiſſe videtur Qu. cum alibi (10, 1, 91.) recentiorem ſequatur per I. cf. Caſaub. de Poëſi Satyrica p. (ed. Ramb.) 249. 50. Sed vide et 9, 3, 9.

37. *per detractionem.* Hunc locum et ſanavit et explicuit Capper. quem non debebat deſerere Geſnerus, aliena illo huc trahens Herenniani ſcriptoris praecepta de *tractatione*, 4, 42. *Mixturam figurarum* vide ad 8, 2, 14. „accedit „proſopopoeïae illa" figura non quidem *ſententiae*, ut προσωπ., ſed „*orationis,* quae „eſt" vel *fit* „per detractio- „nem." Hujus meminerat noſter 8, 6, 21. *Ellipſin* enim, quam et ipſam *detractionis* vocabulo latine appellat, inter vitia recenſet 1, 5, 38. 40. item l. c. cf. capite ſequente aliquot loca. Illud tamen cavendum, quod ipſe Cap-

nem: detractum est enim, quis diceret? Vertitur interim προσωποποιΐα in speciem narrandi. Unde apud historicos reperiuntur obliquae allocutiones: ut in T. Livii primo statim, *Urbes quoque, ut cetera, ex infimo nasci: deinde, quas sua virtus ac dii juvent, magnas opes sibi magnumque nomen facere.*
38 Aversus quoque a judice sermo, qui dicitur

Vertitur int. Sic Codd. mei, item Alm. Voss. 1. 2. et edd. ante Leid. Reliqui inserunt *enim.* In Goth. et Camp. defectum conjunctionis non notavi. Graeca autem vox προσωπ. in Tarv. et seqq. ante Basil. anteponitur verbo *vertitur.*

Unde apud. Sic Codd. et edd. (tac. Gesn.) ante Stoer. Reliqui inserunt *et.* *statim, Urbes.* Sic Ambr. 2. Guelf. cum Voss. 3. ut et Turic. Flor. Ambr. 1. Sed tres postremi modo pro *Livii* dant *libro;* Goth. Jens. (tac. Gesn.) *T. L. libro primo statim* cum edd. seqq. ante Basil. Insigniter transponit Camp. *T. L. ac dii juvent statim Urb.*, mox omissis iisdem inter *virtus* et *magnas.*

quas. Turic. Flor. Guelf. *quos* cum Voss. 2. Goth.

ac dii juvent. Turic. Flor. Ambr. 1. *accidi jubent* cum Alm. (nisi quod *juvent.* cf. §. 35. 41). *juverunt* Guelf.

38. *Aversus — sermo.* Guelf. *Adversario quoque sermonis.* Obr. *aversio quoque sermonis.* Pro *qui* mox Goth. (tac. Gesn.) *quae* et sic Obr.

per. videtur neglexisse, ne *quis diceret* typis distinguas, putesque id ipsum esse, quod detractum fuerit. Tu interpretare: „est enim detractum „nomen illius, qui haec di„ceret, quae referuntur."

allocutiones. Suspicor syllabam *al* adhaesisse ex praecedente „obliq*uae*." nisi forte *aliorum* latet in isto *al.*

primo statim. Omitti vocem *libro* ad numeralia, non insolens apud Latinos, quod Graecis tritum. cf. Cic. Tuscul. Disputatt. 5, 11. Gell. N. A. 1, 16. 3, 6. Citatur Livius 1, 9, 3. cf. nostr. 1, 5, 44. De orationibus obliquis historicorum Turneb. citat Justin. 38, 3. extr. rectissime, ubi a VV. DD. ablegamur ad Freinshemium acute disputantem ad Curt. 3, 2, 11.

ἀποστροφὴ, mire movet, ſive adverſarios invadimus, *Quid enim tuus ille, Tubero, in acie Pharſalica?* ſive ad invocationem aliquam convertimur, *Vos enim jam ego, Albani tumuli atque luci:* ſive ad invidioſam implorationem, *O leges Porciae, legesque Semproniae!* Sed illa quoque vocatur *averſio*, 39
quae a propoſita quaeſtione abducit audientem,

Non ego cum Danais Trojanam excindere gentem
Aulide juravi. — —

Quod fit et multis et variis figuris, cum aut aliud expectaſſe nos, aut majus aliquid timuiſſe ſimulamus, aut plus videri poſſe ignorantibus: quale eſt prooemium pro Coelio. Illa vero (ut ait Cicero) *ſub oculos ſub-* 40
jectio tum fieri ſolet, cum res non geſta indicatur, ſed, ut ſit geſta, ostenditur: nec univerſa, ſed per partes: quem locum proximo

mire movet. Turic. Flor. (hic a pr. manu) *removet.* *invadimus.* Turic. Flor. Guelf. Camp. Ambr. 1. 2. *invaſimus* cum Goth. Bodl. Ioann. Voſſ. 1. et edd. ante Gryph. *Pharſal. ſive.* Sic Turic. Ambr. 1. 2. Guelf. Camp. cum Voſſ. 3. Reliqui ex Cicerone inſerunt *gladius agebat.* *tumuli — Sed illa.* Turic. Flor. omittunt cum Alm.

39. *videri.* Turic. Flor. Ambr. 2. Guelf. *videre* cum Voſſ. 3. Jenſ. (tac. Geſn.) et edd. poſt. ante Ald.

40. *quem locum p. l. ſubj.* Guelf. *quam loco p. ſ.* Hinc efficio: *quam libro proximo ſ.* cf. 1, 10, 18.

38. *Quid enim tuus.* Pro Ligario c. 3. *Vos enim jam.* Pro Milone c. 31. *O Leges.* In Verr. 5, 64. *Non ego cum Dan.* Aeneïd. 4, 426.

40. *ut ait Cicero.* cf. 8, 1, 27.

quem locum. cf. not. crit. *proximo libro.* 8, 3, 68.

libro subjecimus *evidentiae:* et Celsus hoc nomen isti figurae dedit. ab aliis ὑποτύπωσις 779
dicitur, proposita quaedam forma rerum ita expressa verbis, ut cerni potius videatur, quam audiri: *Ipse, inflammatus scelere ac furore, in forum venit: ardebant oculi:*
41 *toto ex ore crudelitas eminebat.* Nec solum, quae facta sint aut fiant, sed etiam, quae futura sint aut futura fuerint, imaginamur. Mire tractat hoc Cicero pro Milone, quae facturus fuerit Clodius, si praeturam invasisset. Sed haec quidem translatio temporum, quae proprie μετάστασις dicitur, in δια-

hoc nomen. Turic. Flor. (sed hic a sec. manu *vel hoc nomen*) Ambr. 1. *cognomen* cum Bodl. Alm. Andr.

eminebat. Sic Turic. Flor. (sed hic mox *vel emicabat*) Guelf. Camp. cum Bodl. Ioann. Alm. Goth. Voss. 1. 2. 3. Andr. et edd. Cic. cf. Gell. N. A. 10, 3. Reliqui *emicabat.* vide Tacit. Annal. 13, 16, 6.

41. *facta sint.* Turic. Flor. Guelf. Camp. *f. sunt* cum edd. ante Basil. *hoc.* Ita Turic. Flor. Goth. Jens. (tac. Gesn.) cum Alm. Voss. 2. et edd. ante Basil. excepto Ald. acc. Obr. Reliqui *haec.* *proprie.* Turic. (a pr. manu) Flor. *propria.* *in διατυπώσει.* Turic. *in-cliatibosi.* Guelf. *in diatyposi.* Camp. διατυποσϊ *in.* Tarv. διατυπωσις sine *in*, quod et reliqui omittunt post Jens. ante Ald. quo redeunt Bad. uterque et Basil. in textu (in margine enim posteriores duo nostram dant). Graecam vocem ὑποτυπώσει faciunt Bad. alter, Basil. in textu cum Cervic. Rob. Steph. Gryph. (1536).

Ipse, inflammatus. In Verr. 5, 62.

41. *hoc.* Respicit pronomen ad totum genus imaginandi. Quod autem sequitur *quae,* non tam relativum est, quam interrogativum pro singulari *quid.* Est locus Ciceronis pro Milone c. 32 seq.

proprie μετάστασις — verecundior. cf. not. crit. Vocabulum hujus figurae non caret difficultate, quoniam aliis usibus hanc vocem accommo-

τυπώσει verecundior apud priores fuit. Praeponebant enim talia, *Credite vos intueri:* ut Cicero, *Haec, quae non vidiſtis oculis, animis cernere poteſtis.* Novi vero, et prae- 42 cipue declamatores, audacius, nec mehercule ſine motu quodam imaginantur: ut et Se-

verecundior. Turic. *verecunoſam.* Flor. (a pr. manu) *verecunoſa.* Ex Alm. affertur *verecunda* (cf. §. 37. 44). Locus laborat. Quid eſt quod „μετάστασις" dicitur „in „διατυπώσει verecundior fuiſſe apud priores?" Ergo eſt peculiaris aliqua μετάστασις, quae fit in διατυπώσει? Succurrebant aliquatenus huic difficultati, qui *in* omiſerunt jungentes ablativum διατυπώσει comparativo *verecundior.* Atqui illa μετάστασις, *temporum* translationi addicta erat, quorum ne veſtigium quidem in exemplis mox poſitis; ubi διατύπωσις ſane apparet verecundior, non autem μετάστασις. Hoc vitium effugit Tarvis. cujus ſcriptura ſic eſt ordinanda; „Sed — dicitur" (ſubaudiendo ante pronomen *quae* verbum ſubſtantivum *eſt*). „Διατύπωσις verecundior — fuit." Hunc quo minus ſequamur, obſtat veterum librorum auctoritas. Ex iis igitur haec extundo, quae eodem redeant: „Sed — dicitur. In „διατυπώσει verecundia apud priores fuit." Remanet ſcrupulus immutatae appellationis, quae modo (§. 40) erat ὑποτύπωσις, nunc repente fit διατ. Neque tamen debebant editores alteri alterum ſubſtituere contra Codd. Utrumque vocabulum terunt rhetores, noſter quidem διατ. hoc uno loco. *fuit.* Flor. *fuerit.* *Praeponebant.* Sic Turic. Goth. (tac. Geſn.) cum Voſſ. 2. Reliqui *praeponebant.*

42. *ut et Sen.* Sic Turic. (a ſec. quidem manu *et ut S.*) Flor. cum Alm. Reliqui omittunt *et.*

datam adhuc vidimus. cf. 3, 6, 53. 7, 4, 14. Quod huc trahit Capper. Julii Rufiniani metaſtaſin vel metabaſin p. (Ruhnk.) 243, collato noſtri loco 9, 3, 25, in eo turbat aliquid, cum illae inter figuras verborum recenſeantur. Diatypoſin vide apud Aquil. Rom. p. Rhnk. 153.

Praeponebant enim. cf. §. 32. Ut ibi praemittendo *fit*, ita hic dum diſerte jubetur auditor imaginari certas res, mollior fit figura.

neca iſta in controverſia, cujus ſumma eſt, quod pater filium et novercam, inducente altero filio, in adulterio deprehenſos occidit: *Duc, ſequor: accipe hanc ſenilem manum, et*
43 *quocunque vis imprime.* Et poſt paulo, *Aſpice, inquit, quod diu non credidiſti. Ego vero non video, nox oboritur, et craſſa caligo.* Habet haec figura manifeſtius aliquid. Non enim

iſta. Turic. Flor. (a pr. manu uterque) *ſta*, diſcerptim ille *ſene caſta* (cum Alm.) a ſec. autem manu transpoſite *in iſta.* et ſic Camp. Reliqui omittunt. *cujus.* Turic. Flor. *quae.* *inducente.* Turic. Flor. Ambr. 1. *inducentem.* Priores a ſec. manu *indicante* et ſic Camp. cum Goth. Voſſ. 2.

43. *poſt paulo.* Sic Turic. Guelf. Camp. Reliqui *paulo poſt.* cf. 2, 17, 25. *haec figura.* Turic. Ambr. 1. *h. igitur.* Flor. *igitur* et a ſec. modo manu *haec.* Camp. *igitur haec.* Goth. cum Voſſ. 2. omittit *figura*, ſed ex hoc ſolo

42. *Duc, ſequor.* Omnis haec ſenis eſt oratio, qui, dum caedem excuſat, judicibus ob oculos ponit ſcenam illam, quaeque cogitaverit, et quomodo animatus uxorem interfecerit. Ejusdem ſunt quae mox ſubjiciuntur verba, in quibus *inquit* cave tribuas noſtro ſcriptori. Eſt ipſius ſenis, qui quae dixerit filius ille alter ſe inducens, imaginatur, cum ipſe nihil tamen vidiſſe, nihil egiſſe velit videri. Ad *inquit* intelligendum igitur: „filius ille „meus." Omne artificium oratoris in iſta controverſia eo tendit, ut invitus et abreptus, nec ſibi mente conſtans, caedem patraſſe credatur, qui cauſam dicit. Id conſequitur pingendo errorem illum doloris et iracundiae; et audacia eſt in eo, quod non praemittit: „Con„cipite, judices, hunc animi „mei ſtatum, ut plane ſeque„rer ducentem me filium" ſed ſtatim ſuas priſtinas cogitationes, tanquam a ſe nunc voce prolatas, inducit. Controverſia autem iſta jam non legitur inter Senecae patris reliquias, ſed fragmenti loco ſervatur p. 499. Simile quid hujus loci habes apud eundem a Porcio Latrone p. 209. *Obortae ſunt ſubito tenebrae* cet.

43. *haec figura.* cf. not. crit.

narrari res, sed agi videtur. Locorum quoque 44
dilucida et significans descriptio eidem virtuti assignatur a quibusdam: alii τοπογραφίαν dicunt. Εἰρωνείαν, inveni, qui *dissimulationem* vocarent: quo nomine quia parum totius hujus figurae vires videntur ostendi, nimirum
780 sicut in plerisque, erimus Graeca appellatione contenti. Igitur εἰρωνεία, quae est *schema*, ab illa, quae est tropus, genere ipso nihil admodum distat: (in utroque enim *contrarium ei, quod dicitur*, intelligendum est)

habent affertur. Ibi veram agnoscere videor scripturam: *Habet haec igitur manif.* Nam quod *figura* hic denuo finitur quasi, jejunum est, cum modo factum fuerit §. 40. „*non* „*gesta — ostenditur.*" *agi.* Turic. Ambr. 1. Flor. (sed hic a sec. manu „vel *agi*") *argui* cum Alm. Bodl. Hoc ipsum blanditur, optimis praesertim auctoribus commendatum, cum in recepta sit molesta iteratio definitionis. Quanquam *argui* non est, quod expectabas, vocabulum.

44. *dilucida — virtuti assignatur.* Turic. *d. et virtutis a.* cum Alm. nisi quod *virtuti* (cf. §. 41. 46.). Sed Flor. omnia post *dil.* omittit, a sec. manu haec dans: *d. et signif. descr. ejusdem et virtutis a.* Ambr. 1. *dilucidatio huic v. a.* Guelf. Camp. *d. e. s. d. ejusdem virtutis* cum Goth. Voss. 1. 2. Vall. Bern. et edd. ante Ald. Ratio Ambros. placere posset, nisi auctoritate careret *dilucidationis* vocabulum. Et rasa est eo loco membrana, ut aliquid repositum videatur.

vocarent. Turic. Ambr. 1. Flor. *vocaret* cum Alm. Voss. 1. 3. Praeterea Turic. Camp. *dissimilitudinem.*

vires videntur. Sic Turic. Flor. Camp. Reliqui *vid. vir.*

erimus Graeca. Sic Turic. Flor. (hic a pr. manu inserit *erga*) Guelf. Camp. Reliqui *G. e.*

44. *qui dissimulationem vocarent.* „Ipse quoque Cicero, cujus verba sunt 9, „1, 29. Adde de re ipsa 9, „1, 7. *Illud in Catilinam est* „1, 8." Gesnerus.

in utroque. Scita est Badii observatio, aptius fore *in utraque*, quod referatur ad εἰρωνείαν.

ſpecies vero prudentius intuenti, diverſas eſſe
45 facile eſt deprehendere. Primum, quod tropus apertior eſt: et, quanquam aliud dicit ac ſentit, non aliud tamen ſimulat. Nam et omnia circa fere recta ſunt: ut illud in Catilinam, *A quo repudiatus, ad ſodalem tuum, virum optimum, M. Marcellum demigraſti.* In duobus demum verbis eſt ironia, ergo
46 etiam brevior eſt tropus. At in figura totius voluntatis fictio eſt, apparens magis, quam confeſſa: ut illic verba ſint verbis diverſa, hic ſenſus ſermonis voci, et tota interim cauſae

45. *aliud tamen.* Sic Turic. Flor. Guelf. Camp. Reliqui *t. a.* *M. Marcellum.* Turic. Flor. Guelf. Camp. *Metellum* cum Goth. Bodl. Alm. Ioann. Voſſ. 1. 2. et edd. ante Baſil. in qua primus ex Cicerone Philander repoſuit noſtrum. Sed nec apud ipſum Cic. ſatis notus ille M. Marcellus. Praenomen autem in meorum librorum nullo eſt. Mirum mox apud eundem Cic. eodem capite eſſe honeſtiſſimum virum *M. Marcellum.* Sed idem ſcrupulus remanet, quoniam et *Q. Metellus* prius jam hoc cap. objicitur. Muretus quidem Marcellum hunc noſtrum agnoſcit patrem ejus, cujus eſt mentio in Cic. Or. pro Sex. c. 4.

46. *ſenſus ſermonis.* Sic Turic. Flor. Guelf. Camp. cum edd. ante Gryph. *ſ. ſermoni* Turic. (a ſec. manu) Goth. (tac. Geſn.) cum Voſſ. 2. quod ex Alm. quoque affertur (cf. §. 44. item mox). A Stoerio inde transponunt, ſed redit Obr. Mox, id quod jam Regius volebat, *ſermoni*, dativum. *voci.* Sic Stoer. Chouet. Leid. Gibſ. quo auctore, non novi. Turic. Flor. *loci* cum Goth. Voſſ. 2. Colb. Vall. Geſn. Bip. *et loci* Camp. *et joci* Guelf. cum Voſſ. 3. et edd. ante Gryph. acc. Obr. *ut joci* Gryph. Roll. optante Regio. *joci* Burm. Capp. Noſtra, quae viri docti alicujus conjectura videtur, maxime ſuccurrit ſententiae, etſi languet quod ſubjicitur *et tota — conformatio.* Neque enim placet *tota cauſae conformatio,* quae ſit *diverſa voci.* Et ſane

45. *In duobus.* Ergo in *viro* quoque ironiam agnoſcit.

conformatio: cum etiam vita universa iro-
niam habere videatur; qualis est visa Socratis.
Nam ideo dictus εἴρων, agens imperitum, et
admirator aliorum tanquam sapientium: ut,
quemadmodum ἀλληγορίαν facit continua με-
ταφορὰ, sic hoc schema faciat troporum ille
contextus. Quaedam vero genera hujus 47
figurae nullam cum tropis habent societa-
tem: ut illa statim prima, quae dicitur a
negando, quam nonnulli ἀντίφρασιν vocant,

sermo opponitur *sensui* etiam 9, 1, 11. Alm. narratur dare ut joci. (cf. modo, item 83.) *conformatio.* Sic Turic. Flor. (hic a pr. manu) Camp. cum Alm. et edd. ante Basil. acc. Burm. et seqq. Reliqui *confirmatio*, de Goth. tac. Gesn. *cum.* Sic Turic. Flor. Guelf. Goth. (tac. Gesn.) Camp. cum Voss. 2. Reliqui *tum.* *videatur.* Sic Turic. Flor. Guelf. cum Alm. Voss. 1. 3. Goth. et edd. ante Basil. acc. Obr. Reliqui *videtur.* *visa.* Sic Turic. Flor. Guelf. cum Leid. Obr. Burm. et seqq. Reliqui, quorum et Camp., *vita*, de Goth. Jens. tac. Gesn. εἴρων, *agens.* Sic Turic. Flor. Ambr. 1. 2. Guelf. cum Alm. Reliqui inserunt *id est.* *troporum.* Turic. Flor. Ambr. 1. 2. Guelf. *tropos* cum Ioann. Alm. Voss. 1. 3. et edd. ante Basil. *tropus* Camp. cum Bern. Goth. Voss. 2. Turic. Vall. utroque a sec. manu. Nostrum reposuit Regius. *contextus.* Turic. *extectus.* Non alienum quod Goth. cum Voss. 2. pro *ut* ante *quemadm.* dat *et*, pro *faciat* autem *faciet* prior. Pro hoc *facit* Camp. et Alm.

47. ἀντίφρασιν *voc.* Sic Turic. Flor. Guelf. Camp. cum Goth. Alm. Colb. Voss. 1, 3. Reliqui *v.* ἀντίφρασιν.

46. εἴρων, *agens.* Non quidem latina voce reddere εἴρωνα voluit Qu. haec subjiciens, sed designare, quid maxime faciendo nomen hoc meruerit Socrates. Indicat loca in hanc rem Ciceronis Philander de Orat. 2, 67. Academ. 2, 5. ubi Davisius non immemor nostri. Satis apparet, copulam *et* ante *adm.* non esse tertio loco positam, sed secundo; malis tamen fortasse *admiratorem.*

47. ἀντίφρασιν. „Est „figura sententiae, cum quae-

Non agam tecum jure summo, non dicam, 781
quod forsitan obtinerem: et, *Quid ego istius decreta, quid rapinas, quid hereditatum possessiones datas, quid ereptas proferam?* et, *Mitto illam primam libidinis injuriam:* et, *Ne illa quidem testimonia recito, quae dicta sunt de sestertiorum septingentis millibus:* et, *Pos-*
48 *sum dicere.* Quibus generibus per totas interim quaestiones decurrimus, ut Cicero, *Hoc ego si sic agerem, tanquam mihi crimen esset diluendum, haec pluribus dicerem.* Εἰρωνεία est et, cum similes imperantibus vel permittentibus sumus, *I, sequere Italiam ventis.* — —

sestertiorum. Turic. Guelf. Camp. *sestertiis* cum omnibus ante Gesn. praeter Goth. Voss. 2. E Turic. post *mil.* loco τοῦ *et* refertur ℞ compendium, quod fortasse ignarus librarius huc traduxerat a *sestert.* cf. 7, 6, 11.

septingentis. Guelf. Goth. (tac. Gesn.) *sexcentis* cum multis libris, sed meliores mei nostrum, nisi quod Flor. a prima manu *septingentes*, superposito I, unde tamen nemo fecerit *septingenties*, defensurus veterem scripturam *sestertiis*, pro quo scribat *HS.* Sit enim tum delendum *millibus.*

48. *pluribus.* Cic. addit *verbis.*

„dam negamus nos dicere et „tamen dicimus." Julius Rufinianus p. 274. ed. Rutilii Ruhnk. cf. nostr. 8, 6, 57.

Non agam tecum. „Verr. „5, 2. ubi ita editur: *Non „agam summo jure tecum; „non dicam id, quod debeam „forsitan obtinere.* Nimirum „ex memoria laudavit Fabius. „*Quid ego istius* Phil. 2, 25." Gesnerus.

Mitto illam, item *Ne illa quidem*, unde sint, ignoro, nec mox *Possum dicere.* Ne Ciceronis quidem locum *Hoc ego si* indicant VV. DD. nec ipse reperio.

48. *Hoc ego si sic agerem.* Est pro Cluentio 60, 267. ed. Beck.

I, sequere. Aen. 4, 381. *Meque timoris* Aen. 11, 384. *Me duce* 10, 92. *Scilicet is superis* Aen. 4, 379.

Et, cum ea, quae nolumus videri in adverſariis 49
eſſe, concedimus eis. Id acrius fit, cum eadem in nobis ſunt, et in adverſariis non ſunt:

— — Meque timoris
Argue tu, Drance, quando tot caedis acervos
Teucrorum tua dextra dedit.

Quod idem contra valet, cum aut ea, quae a nobis abſunt, aut etiam, quae in adverſarios recidunt, quaſi fatemur:

Me duce Dardanius Spartam expugnavit adulter.

Nec in perſonis tantum, ſed et in rebus ver- 50
ſatur haec contraria dicendi, quam quae intelligi velis, ratio, ut totum pro Quincto Li-
782 gario prooemium, et illae elevationes, *Videlicet, O dii boni!*

Scilicet is ſuperis labor eſt.

Et ille pro Oppio locus, *O amorem mirum!* 51

49. *Et, cum ea — eis.* Turic. Flor. *ea q. n. eſſe in a. ſe* (a ſec. manu uterque *ſed*) *c. e.* cum Alm. Secundam horum manum retinet Camp. ſed *vol.* Hoc ipſum multi, ſed cum reliqua noſtra ſcriptura, ut Guelf. Goth. (tac. Geſn.) qui et *in*, quod repoſui poſt Bip. et habent edd. ante Burm. In illa vetere *ea* facile mutes in *et*. *cum ead.* Turic. Flor. (hic a pr. manu) Camp. *quae e.* *in adverſariis.* Sic Turic. Flor. Camp. Reliqui *i. adverſario.* *in adverſarios.* Turic. Flor. (hic a pr. manu) *adverſariis* cum Alm. Sed Goth. (tac. Geſn.) Camp. *in adverſariis* cum Voſſ. 2.

fatemur. Sic Turic. Flor. Guelf. Camp. cum Codd. et edd. ante Stoer. quo acc. Obr. Roll. Capp. Reliqui *fateamur.*

50. *ſed et.* Turic. cum Alm. omittit *ſed*, Camp. *et.*

51. *pro Oppio.* Turic. *proprio.* Camp. *proprie.* Flor. (a pr. manu) *pro pio.* Ex Alm. *pro pò.*

51. *pro Oppio.* cf. 5, 15, 30.

O benevolentiam singularem! Non procul absunt ab hac simulatione res inter se similes, *Confessio nihil nocitura*, qualis est, *Habes igitur Tubero, quod est accusatori maxime optandum, confitentem reum:* et *Concessio*, cum aliquid etiam iniquum videmur causae fiducia pati, *Metum virgarum nauarchus nobilissimae civitatis pretio redemit; humanum:* et pro Cluentio de invidia, *Dominetur in concionibus, jaceat in judiciis:* tertia *Consensio*,
52 ut pro eodem, *judicium esse corruptum.* Haec evidentior figura est, cum alicui rei assenti-

procul absunt. Sic Turic. Flor. Camp. cum Alm. Reliqui inserunt *autem.* *res.* Sic Turic. Flor. Ambr. 1. 2. Camp. cum Voss. 1. probante, non recipiente Gesn. Reliqui *tres.* *et Concessio.* Guelf. Camp. Goth. Jens. (tac. Gesn.) *e. confessio* cum edd. ante Ald. Correxit Regius, sed habent boni mei. *Metum.* Ambr. 1. *metu* cum Jens. et edd. posterr. ante Bad. *nobilissimae.* Turic. Flor. (a sec. manu uterque) Camp. *nobilissimos.* Guelf. *nobilis nob.* cum Goth. Voss. 2. Bern. Jens. et Tarv.

pretio. Turic. Flor. (a sec. manu) *precios.* Ambr. 1. *p. se* cum Jens. et edd. ante Gryph. *humanum: et.* Sic Turic. Flor. Camp. cum Cic. Reliqui inserunt *est.*

de invidia. Turic. (a sec. manu) Camp. *ne i.* juvat enim argutantis librarii specimen dare. *Consensio.* Goth. (tac. Gesn.) *confessio* cum Voss. 2. par nobile, sed et aliquot excusi, ut Camp. Andr. Tarv.

52. *alicui.* Voss. 3. *alienae.* cf. 4, 5, 13. quanquam hic quidem non est illa ratio tenenda.

Habes igitur. „Pro Ligar. 1. „*Metum virgarum* Verr. 5, „44." [cf. 8, 4, 19.] „*pro* „*Cluent.* c. 2. In eadem ora„tione in pr. c. 23. convenit „inter partes, *judicium*, quo „damnatus est Oppianicus, „*fuisse corruptum*, a quo cor„ruptum fuerit, quaeritur. „Illud de *Apollonio Drepani*„*tano* est in Verr. 4, 17. *pro* „*Roscio* immanitas parrici„dii exaggeratur, c. 22 sq."
Gesnerus.

52. *Haec evidentior.* An forte *Hac e.?*

mur, quae eſt futura pro nobis: verum id accidere ſine adverſarii vitio non poteſt. Quaedam etiam velut laudamus, ut Cicero in Verrem circa crimen Apollonii Drepanitani, *Gaudeo, etiam, ſi quid ab eo abstuliſti: et abs te nihil rectius factum eſſe dico.* Interim 53
augemus crimina, quae ex facili aut diluere poſſimus, aut negare, quod eſt frequentius; quam ut exemplum deſideret. Interim hoc ipſo fidem detrahimus illis, quod ſint tam gravia: ut pro Roſcio Cicero, cum immanitatem parricidii, quanquam per ſe manifeſtam, tamen etiam vi orationis exaggerat.
783 Ἀποσιώπησις, quam idem Cicero *reticentiam,* 54
Celſus *obticentiam,* nonnulli *interruptionem* appellant, et ipſa oſtendit aliquid affectus vel irae; ut,

Quos ego: ſed motos praeſtat componere fluctus:

vel ſolicitudinis, et quaſi religionis, *An hujus ille legis, quam Clodius a ſe inventam gloriatur, mentionem facere auſus eſſet vivo*

Gaudeo — abs te. Haec omittuntur a Turic. Camp, Alm. et Flor. (prima quidem manu). Sed hic omiſſa alieno loco inculcantur §. 54. inter *Clodius — a ſe,* in utroque Cod.

53. *augemus.* Guelf. Ambr. 2. *gaudemus.*

poſſimus. Sic Turic. Flor. Reliqui *poſſumus.*

54. *reticentiam.* Turic. Flor. *retinentiam* cum Alm.

53. *immanitatem parricidii.* cf. 4, 3, 6.

54. *Cicero reticentiam.* cf. 9, 1, 31.

Quos ego. Aen. 1, 135. „Iſta *An hujus ille legis* videntur petita ex illa Tullii „pro Milone oratione, quam „in ipſo judicio habuit: quam „lectam Fabio aliunde conſtat.“ Geſnerus. cf. 3, 6, 93.

Milone, non dicam consule? de nostrum enim omnium: non audeo totum dicere: cui simile est in prooemio pro Ctesiphonte Demosthe-
55 nis: vel alio transeundi gratia, *Cominius autem, tametsi ignoscite mihi, judices.* In quo est et illa (si tamen inter schemata numerari debet, cum aliis etiam pars causae videatur) *digressio:* abit enim causa in laudes Cn. Pompeii. Idque fieri etiam sine ἀποσιωπήσει potuit.
56 Nam brevior illa, ut ait Cicero, a re digressio

non dicam. Sic Turic. Flor. Guelf. Camp. cum Voss. 1. et edd. ante Basil. Reliqui *ne d.* *enim.* Turic. Flor. omittunt. In Voss. 3. *non — omnium* desiderantur.

55. *Cominius.* Sic Turic. Ambr. 2. *Communius* Voss. 2. (nihil tale in Goth.) *Commune* Camp. Reliqui *communis.*

tametsi. Jens. Locat. Rusc. *temesi*, quod corrigit Regius.

causa in. Turic. *angusta i.* Flor. Ambr. 1. *angusta* k cum Alm. Quid sit, non exputo. *Cn.* Turic. *gnei.* Camp. *Gn.* *Idque.* Sic Turic. Flor. Guelf. Camp. Goth. Jens. (tac. Gesn.) cum Voss. 2. et edd. ante Gryph. Reliqui *Id quod.*

pro Ctesiphonte Demosthenis. Ἀλλ' ἐμοὶ μὲν — οὐ βούλομαι δὲ δυσχερὲς εἰπεῖν οὐδέν. p. Rsk. 226. cf. Aquila Romanus p. Ruhnk. 147. item nostr. 9, 3, 60.

55. *Cominius.* Nomen hoc quod comparet, docet locum esse ex Cornelianis Ciceronis. Fratres enim Cominii P. et C. crimen majestatis intenderant Cornelio, quem defendit Cicero. cf. 4, 3, 13. unde intelliges, *digressionem* esse illam a Cicerone in Cornelianis factam. vide et 11, 3, 164. Fragmentum hoc alibi, quod norim, non legitur et est addendum collectis adhuc. Tetigit Cornelianas ipse Cicero in Hortensio sive de philosophia. vide Fragm. Cic. apud Ern. p. 1095. In Pseudo-Turnebi nota aliquid turbatum fuerit necesse est, qui orationem Ciceronis pro Cornelio Balbo huc vocat, sed ejus tangendae nulla nunc ratio. Male hoc exceperat fortasse aliquis auditorum ex ipsius Turnebi ore. cf. 7, 2, 51.

56. *ut ait Cicero.* cf. 9, 1, 28.

plurimis fit modis. Sed haec exempli gratia sufficient: *Tum C. Varenus, is qui a familia Anchariana occisus est: hoc, quaeso, judices, diligenter attendite*: et pro Milone, *Et aspexit me illis quidem oculis, quibus tum solebat, cum omnibus omnia minabatur.* Est alia non qui- 57
dem reticentia, quae sit imperfecti sermonis, sed tamen praecisa, velut ante legitimum finem, oratio: ut illud, *Nimis urgeo, commoveri videtur adolescens*: et, *Quid plura? ipsum adolescentem dicere audistis.* Imitatio morum 58
784 alienorum, quae ἠθοποιΐα, vel, ut alii malunt, μίμησις dicitur, jam inter leniores affectus numerari potest. Est enim posita fere in eludendo: sed versatur et in *factis* et in *dictis*. In factis, quod est ὑποτυπώσει vicinum: in dictis, quale est apud Terentium,

56. *C. Var.* Sic Turic. Flor. Omittit praenomen Camp. Reliqui *Cajus V.* *me illis.* Turic. Flor. inserunt *tum* cum Alm. Jens. (tac. Gesn.) Tarv. *cum* Camp. cum Goth. Turic. (a sec. manu). Regius expunxit, sed Codd. auctoribus.

58. *leniores.* Turic. Flor. Guelf. Camp. Goth. Jens. (tac. Gesn.) *leviores* cum Bern. et edd. ante Burm. exc. Obr. Videtur jam Turnebus correxisse. cf. 6, 2, 10.

eludendo. Turic. Flor. Camp. *ludendo* cum Alm.

Tum C. Varenus. cf. 4, 1, 74. *Pro Milone* c. 12.

57. *praecisa — oratio.* Ablegat Capper. ad Herennianum, qui *praecisionem* vocet 4, 30.

Nimis urgeo. Unde sit, nescio. Videtur declamationis cujusdam locus, cujus et illud, quod mox infertur.

58. ἠθοποιΐα. cf. 5, 8, 51.

ὑποτυπώσει. cf. §. 40.

apud Terentium. Eun. 1, 2, 75. ubi consule Bentlejum, Quintiliani non immemorem. Nam et hic in bonis quibusdam libris *Haut* vel *aut* pro *at*, male tamen. Numeros expedies apud eundem Bentl.

At ego nesciebam, quorsum tu ires. Parvula
Hinc est abrepta, eduxit mater pro sua,
Soror dicta est: cupio abducere, ut reddam suis.

59 Sed nostrorum quoque dictorum factorumque similis imitatio est per *relationem*, nisi quod frequentius asseverat, quam eludit: *Dicebam habere eos actorem Q. Caecilium.* Sunt et illa jucunda, et ad commendationem, cum varietate tum etiam ipsa natura, plurimum prosunt, quae simplicem quandam, et non praeparatam ostendendo orationem, mi-
60 nus nos suspectos judici faciunt. Hinc est quasi *poenitentia dicti:* ut pro Coelio, *Sed quid ego ita gravem personam introduxi?* Et quibus utimur vulgo, *Imprudens incidi.* Vel cum quaerere nos, quid dicamus, fingimus, *Quid reliquum est?* et, *Num quid omisi?* et cum ibidem invenire, ut ait Cicero, *Unum*

59. *cum variet.* Guelf. *tum v.* cum Voss. 2. (an 3, vel 1?) cf. 6, 1, 47. *prosunt.* Turic. Flor. (hic quidem a pr. manu) *possunt* cum Alm.

60. *introduxi.* Sic Turic. Flor. Guelf. Camp. Goth. Jens. (tac. Gesn.) cum edd. ante Burm. exc. Steph. Reliqui cum Cicerone *induxi.* *invenire, ut ait.* Sic Turic. Flor. Guelf. Camp. cum Bern. Sed Voss. 1. 3. omittit *ait.* Goth. Omnes enim hic *nesciebam.* *Dicebam hab.* Divin. in Caecil. c. 2. *pro Coelio* c. 15. *Imprudens incidi* Verr. 4, 20. Sed postremi nunc sane non meminit Qu.; quasi vero 9, 3, 19. ad *infirmiorem* memor fuisset versus Horatiani Sat. 1, 9, 71. „sum paulo *infirmior*."

60. *quasi poenitentia.* An excidit ante *quasi* graecum μετάνοια? cf. Rutil. Lup. p. Ruhnk. 55.

et cum ibidem invenire, subaudi: „nos fingimus." Respicit enim *invenire* ad prius *quaerere.* Ceterum cf. not. crit.

etiam mihi reliquum hujusmodi crimen est: et, *Aliud ex alio succurrit mihi*. Unde etiam 61 venusti transitus fiunt; non, quia transitus ipse sit schema: ut Cicero, narrato Pisonis
785 exemplo, qui annulum sibi cudi ab aurifice in tribunali suo jusserat, velut hoc in memoriam inductus adjecit, *Hic modo me commonuit Pisonis annulus, quod totum effluxerat. Quam multis istum putatis hominibus honestis de digitis annulos aureos abstulisse?* Et cum aliqua velut ignoramus, *Sed earum rerum artificem, quem? quemnam? recte admones, Polycletum esse dicebant.* Quod quidem non 62 in hoc tantum valet. Quibusdam enim, dum

Jens. (tac. Gesn.) *in Verrem ut ait* cum edd. ante Ald. Regio expungente *ut*, quem reliqui sequuntur omnes. Jam verba mox prolata ubi legantur in Verrinis, cum nemo demonstraverit (nec ego inveni adhuc), tamen pedibus iverunt in illam Gothanam rationem. *Ibidem*, illud maxime fraudi iis fuisse dixerim, quod referrent ad ea *Imprudens incidi*, quorum sedem invenisse sibi videbantur Verr. 4, 20. Ego interpretor: „in ipso, ubi versemur, loco,“ „ex ea ipsa, „quam nunc tractemus, disputatione vel narratione.“ Neque tamen repugno, quo minus loca apposita sint ipsarum Verrinarum, et sic aptissimum fuerit jungere utramque scripturam: *invenire ut in Verrem ait Cicero*. cf. similem medelam 6, 10, 64.

61. *inductus*. Sic Turic. Flor. Guelf. Camp. cum Goth. Bodl. Ioann. Voss. 1. 3. Andr. Obr. Reliqui *adductus*.

quem? quemnam? Goth. (tac. Gesn.) Camp. prius omittunt cum Voss. 2. Colb. *quenquam* Guelf. *quam quamnam* Turic. (a sec. manu).

62. *quid non in hoc*. Turic. Flor. *quid hoc* cum Ald.

61. *Hic modo me*. Verr. 4, 26. *Sed earum*. Verr. 4, 3. cf. 4, 5, 4. Laudat et Plin. Epist. 1, 20, 16. citante Gesn. item consule F. A. Wolfium ad Leptineam p. 301. 2.

aliud agere videmur, aliud efficimus: ficut hic Cicero confequitur, ne, cum morbum in fignis atque tabulis objiciat Verri, ipfe quoque earum rerum ftudiofus effe credatur. Et Demofthenes jurando per interfectos in Marathone et Salamine id agit, ut minore invidia cladis apud Chaeroneam acceptae laboret.
63 Faciunt illa quoque jucundam orationem, aliqua mentione habita *differre* et deponere apud memoriam judicis, et *repofcere* quae depofueris, et *feparare* quaedam fchemate aliquo (non enim eft ipfa per fe iteratio fchema), et *excipere* aliqua, et dare actioni

Voff. 1. 3. Sed Guelf. Camp. Goth. Jenf. (tac. Gefn.) q. *non hoc* cum Voff. 2. Vall. et edd. ante Ald. Correxit Regius.

63. *aliqua ment. — et dep.* Turic. Flor. *aliquam mentionem aliqua differens d.* (nifi quod e Flor. omiffio τοῦ *et* non memoratur) Camp. nihil nifi *differens* pro *differre.* Ex Alm. *aliqua differens d.* An malis: *aliqua, mentione habita, differentem dep.* *feparare.* Turic. Flor. *fpera,* a fec. manu *fperare* et fic Guelf. cum Bodl. Voff. 1. Andr. *ipfa.* Turic. Flor. Camp. *ifta.* Goth. *ifta ipfa* cum Voff. 2. et edd. ante Stoer. exc. Bafil. Mox *feparatio* pro *iteratio* poft Ald. Capper. *dare.* Turic. Flor. *erare.* Ille a fec. manu *creare* (et hoc e Palat. fuo hic reponere volebat Gebh. Crep. 3, 11.), hic noftrum.

62. *aliud — aliud.* cf. 6 Pro. 16.

Demofthenes jurando. vid. p. Reiskii 297. Vol. I. cf. noftr. hic §. 98. 11, 3, 168. 12, 10, 24. item quos defignat Reiskius ad locum.

63. *feparare.* Non fatis congruit loco verbum. Apparet enim eo, quod continuo infertur, defignari *iterationem,* quae etfi fit mentionem rei ejusdem diverfis locis faciendo, easque ita *feparando,* tamen nonnifi contorte poteft eo vocabulo appellari. Si pro noftro fcripferis *bis ponere,* fuccurras fane fententiae, neque tamen orationi fanitatem aut nitorem Quintilianeum reddas.

varios velut vultus. Gaudet enim res varietate:
786 et ſicut oculi diverſarum aſpectu rerum magis detinentur; ita ſemper animis praeſtat, in quod ſe velut novum intendant. Eſt *emphaſis* 64
etiam inter figuras, cum ex aliquo dicto latens aliquid eruitur: ut apud Virgilium,

Non licuit thalami expertem ſine crimine vitam
Degere more ferae? —

Quanquam enim de matrimonio queritur

Gaudet. Guelf. *gaudent* cum edd. ante Geſn. exc. Camp. Sed Turic. Flor. Ambr. 1. cum aliis jam cognitis noſtrum.

praeſtat. Sic Turic. Flor. Guelf. Camp. cum non paucis; multi [tamen] et ſcripti, ſed ſequiores, et excuſi *praeſtant.*

64. *latens.* Turic. Flor. *exlatens.* Ille a ſec. manu *ex latere.* *eruitur.* Turic. *crebitur,* a ſec. manu *creatur.* Guelf. *emittitur.* cf. 6, 2, 25.

varios — vultus. cf. 2, 13. 8. 9.

Gaudet — res. Eodem fere modo *res* hic dicitur, ut 6, 4, 11.

praeſtat. Si ſubjectum requiris, eſt ſane *res* i. e. eloquentia, quae animo ſemper novi quid *praeſtat.* Sed habet aliquam ſcabritiem haec „rei *gaudentis* varietate" mentio conjuncta cum ejusdem „varietatem *praeſtantis.*" Quam ego vitare laborans, cogitabam de ejusmodi interpretatione, ubi „*id, in quod* „*ſe velut novum intendant* „*animi*" faceret ſubjectum, *praeſtat* autem acciperetur pro: optimum eſt, maxime placet. Huic ſtructurae, in qua *animis* eſſet dativus aliquis commodi, fidem facere videbatur locus Ciceronis de Nat. Deor. 3, 31. „tacere „praeſtaret *philoſophis,* quam „nocere," de quo conſule Daviſium. Nunc redeo ad eam rationem, quam neceſſario lectori apparituram noſſe debebat Qu. ut, ſi eam dare nollet, alium plane loquendi modum praelaturus fuiſſet, qui non deerat profecto. Diligentia quidem comparationis defecit eum in hoc loco.

64. *apud Virgilium.* Aen. 4, 550. Ovid. Metam. 10, 422. De *emphaſi* cf. 8, 2, 11.

Dido, tamen huc erumpit ejus affectus, ut sine thalamis vitam non hominum putet, sed ferarum. Aliud apud Ovidium genus, apud quem Zmyrna nutrici amorem patris sic confitetur,

— *O, dixit, felicem conjuge matrem!*

65 Huic vel confinis, vel eadem est, qua nunc utimur plurimum. Jam enim ad id genus, quod et frequentissimum est, et expectari maxime credo, veniendum est; in quo per quandam suspicionem, quod non dicimus, accipi volumus: non utique contrarium, ut in εἰρωνείᾳ, sed aliud latens, et auditori quasi inveniendum: quod, ut supra ostendi, jam fere solum *schema* a nostris vocatur, et unde
66 controversiae *figuratae* dicuntur. Ejus triplex usus est, unus, si dicere palam parum tutum est; alter, si non decet; tertius, qui venustatis modo gratia adhibetur, et ipsa novitate ac varietate magis, quam si relatio sit recta, de-

erumpit. Sic Ambr. 1. Reliqui *erupit.* cf. 5, 3, 8.
Zmyrna. Sic Bern. *Zinirina* Turic. *Zmirna* Flor. *Zmyrnam* Ambr. 2. Reliqui *Myrrha*, vel *Myrra, mirra.* Praeter Turic. et Camp. omnes *et* inserunt ante *Zmyrn.* praepostere. De nomine vid. Burm. Sec. ad Propert. 2, 13, 43. item nostr. 10, 4, 4. Voss. 1. 3. *et mixta muta.* *patris.* Turic. Flor. *matris.* cf. §. 70.
66. *relatio.* Flor. (a pr. manu) Guelf. Ambr. 2. Camp. *elatio* cum Bern. Non displicet, etsi exemplum non suppetit

65. *ut supra ostendi.* 9, 1, 14. De hoc genere fuse agit Dionysius Halicarnassensis in Arte Capitt. 8. 9. p. Rsk. 280—373. cf. et Suetonii Vespas. 13.

66. *parum tutum est.* „Haec „Rufinianus descripsit e Qu." Ruhnkenius ad Julium Rufin. p. 265.

relatio. cf. not. crit.

lectat. Ex his, quod est primum, frequens
787 in scholis est. Nam et pactiones deponen- 67
tium imperium tyrannorum, et post civile bellum senatus consulta finguntur, et capitale est objicere anteacta: ut, quod in foro non expedit, illic nec liceat. Sed schematum conditio non eadem est. Quamlibet enim apertum, quod modo et aliter intelligi possit, in illos tyrannos bene dixeris, quia periculum
tantum, non etiam offensa vitatur. Quod si 68
ambiguitate sententiae possit eludi, nemo non illi furto favet. Vera negotia nunquam adhuc habuerunt hanc silentii necessitatem; sed aliam huic similem, verum multo ad agendum difficiliorem, cum personae potentes obstant, sine quarum reprehensione teneri causa
non possit. Ideoque parcius et circumspectius 69

nominis verbalis eo significatu positi, quo saepe verbum *efferre* i. e. *eloqui*, apud ipsum Qu.

67. *pactiones.* Sic et Turic. Flor. Ambr. 2. Guelf. Goth. Camp. *factiones* Ambr. 1. multi alii *actiones.*

anteacta. Turic. Flor. (hic a pr. manu) *antea ista.*

68. *nunquam adhuc habuerunt.* Camp. omittit *adhuc.* Voss. 3. mox om. *hanc.* Voss. 1. pro *habuerunt* dat *habueris.* Obr. *n. adducunt*, et hoc, quod ex ingenio repositum videtur, mirifice placet.

69. *Ideoque parc.* Sic Turic. Flor. cum Alm. Reliqui inserunt *hoc.*

67. *pactiones — tyrannorum.* „Legem illam ἀμνηστίας s. ob„livionis intelligi, bene ob„servarunt viri eruditi. Vid. „infra s. 97. quos laudat Bo„sius ad Nep. 8, 3, 2. et ex „declamatoribus Fabium 267. „it. Sen. exc. contr. 5, 8. „*Objicere anteacta* Graecis „esse μνησικακεῖν Bosius l. c. „ostendit." Gesnerus.

68. *furto.* Plane ut Graecorum κλέμμα. cf. 4, 1, 78.

nunquam adhuc habuerunt. cf. not. crit.

faciendum est: quia nihil interest, quomodo offendas: et aperta figura perdit hoc ipsum, quod figura est. Ideoque a quibusdam tota res repudiatur, sive intelligatur, sive non intelligatur. Sed licet modum adhibere. In primis, ne sint manifestae. Non erunt autem, si non ex verbis dubiis et quasi duplicibus 788 petentur: ut in suspecta nuru, *Duxi uxorem*;

fac. est. Sic Turic. Flor. Guelf. cum Goth. Jens. et edd. ante Gryph. exc. Camp. Bad. Reliqui omittunt *est*.

Ideoque a. Turic. Camp. *Ideo a.* *non intelligatur. Sed.* Sic Turic. Flor. Guelf. Camp. cum Goth. Bodl. Alm. Voss. 2. 3. Bern. Reliqui omittunt *intelligatur*. Gesnerus nostrum probat, disputans de *non* in fine sententiae posito et ad Fabrum suum ablegans, cujus dicta repetiit in thesauro.

petentur: ut in. Sic Turic. (a sec. manu) Camp. Ille tamen a pr. manu cum Flor. et Alm. omittit *ut*. A sec. Flor. *p. quale est in* cum Goth. (err. Gesn.) Reliqui *qualis est* pro *ut*.

69. *perdit hoc ipsum — est.* i. e. perdit figurae naturam. cf. 5, 5, 12.

Ideoque a quib. Vide mihi in isto *ideoque* iterantem vocabula Qu. cf. §. 31.

sive intelligatur. Vide 5, 10, 70.

in suspecta nuru. Hanc controversiam, tanquam notam sibi aliunde, latius explicat Regius, eaque fingi narrat filium, qui uxorem duxerit, cum qua patrem coïsse. Mox, nato sibi ex ea puero, Apollinem consultum ei praedixisse, infantem parricidam fore; filium, quod nollet puerum exponere, abdicari a patre, filium patri contradicere. Totum hoc unde petierit Regius prorsus ignoro, nec quisquam aliorum quaesivit. Vestigium equidem similis vel ejusdem declamationis invenio apud Julium Rufinianum p. Ruhnkenii 266: „ut fere figurae in „adulterum patrem fiunt, cum „quis hoc modo patrem vellicat: *Placuit conditio matri-„monii meo etiam patri, et „ago illi gratias, quod, ut „uxorem hanc potissimum du-„cerem, hortatus est.* Per „haec enim soceri cupido in „nurum detegitur.“ Multam cum hac causa affinitatem habet, quanquam non eadem est, declamatio inter Calpurnianas 47. p. Bip. 446. *Infamis in nurum.* item eadem apud M. Senecam p. 467.

quae patri placuit: aut, quod est multo ine- 70
ptius, compositionibus ambiguis; ut in illa controversia, in qua infamis amore filiae virginis pater raptam eam interrogat, a quo vitiata sit, *Quis te*, inquit, *rapuit? tu, pater, nescis?* Res ipsae perducant judicem ad suspi- 71
cionem, et amoliamur caetera, ut hoc solum supersit; in quo multum etiam affectus juvant, et interrupta silentio dictio, et cunctationes. Sic enim fiet, ut judex quaerat illud nescio quid ipse, quod fortasse non crederet, si audiret: et ei, quod a se inventum existimat, credat. Sed ne si optimae quidem sint, 72
esse debent frequentes. Nam densitate ipsa figurae aperiuntur, nec offensae minus habent, sed auctoritatis. Nec pudor videtur, quod non palam objicias, sed diffidentia. In summa, sic maxime judex credit figuris, si nos putat nolle dicere. Equidem et in perso- 73

70. *ut in illa.* Sic Guelf. Camp. Reliqui omittunt *in*. *filiae virg.* Sic Turic. Flor. Camp. Reliqui *v. f.* *pater.* Turic. Flor. *mater.* §. 64. *tu, pater.* Flor. omittit *tu* cum Alm. Turic. a sec. manu *ut pater*, a pr. ut modo positi.

71. *ipse, quod.* Sic Turic. Flor. Camp. Reliqui *q. i.*

72. *maxime judex.* Turic. *maximetate j.* a sec. manu *maximitate j.* Quid insit non comminiscor.

73. *Equidem.* Turic., Flor. Ambr. 1, Camp. *et quidem* cum Alm. vid. de hac confusione Drakenborch. ad Liv. 5, 54. 3. it. nostr. 6, 1, 38. 7, 2, 24. 9, 3, 69. Turic. Alm. *et in.* Sic Turic. Flor. Ambr. 1. 2. Guelf. Camp. cum

70. *tu, pater, nescis.* Ineptiae hic versantur in eo, quod praeter hanc, quae usurpatur, verborum diremtionem, etiam alia, quae fieri possit, significatur: „Tu, „pater. Nescis?" Memorabile tamen est, *compositiones* hic dici sine ullo numerorum respectu.

nas incidi tales, et in rem quoque (quod eſt magis rarum), quae obtineri niſi hac arte non poſſet. Ream tuebar, quae ſubjeciſſe dicebatur mariti teſtamentum, et dicebantur chirographum marito expiranti heredes de- 789

Voſſ. 1. 3. *Et quando etiam in* (omiſſo *Equidem*) Goth. (err. Geſn.) cum Voſſ. 2. Vall. *Equidem quando etiam in* Jenſ. cum edd. poſterr. ante Ald. Reliqui praemittunt *quandoque* ex conjectura Regii. *tales, et.* Turic. Flor. Guelf. Goth. (tac. Geſn.) *tale eſt* cum Vall. Voſſ. 2. *tale et* Camp. *tales: eſt* Jenſ. (tac. Geſn.) cum edd. ante Ald.
quod eſt. Turic. Flor. *idem.* Goth. (tac. Geſn.) *idem eſt* cum Voſſ. 2. Vall. *rarum.* Turic. Flor. (hic quidem a pr. manu) Guelf. Camp. *rerum.* *niſi hac arte.* Turic. Flor. Guelf. Camp. omittunt *hac.* Omnis hic ſenſus ab *Equidem* inde, non caret difficultate et dubitatione. Fluctuat animus legentis, utrum actorem hic et cauſidicum, an praeceptorem eloquentiae audiamus Quintilianum. Quoties enim ille ſe *incidiſſe* dicit aut *perveniſſe* in aliquam materiam, cum praecipiendo nunc ad eam delatus eſt? cf. 4, 2, 66. Hoc ſi in noſtro loco ſequaris, Gothana ſcriptura blanditur, quae tamen multa inſuper medicina indiget, ut recta inde exeat ratio. Fortaſſe tamen argumento fuerit de facto agi, non de ratione docendi, quod ſingularis eſt in prima perſona *incidi*, cum alter uſus, quantum video, pluralem uſurpet. Ut nunc eſt, ſane quid ſibi inter agendum acciderit exponit, ſed non per omnia loci ſanitatem praeſtant veteres libri. *mariti.* Sic Turic. Flor. Camp. cum Goth. Voſſ. 1. 2. 3. Reliqui *marito.*
heredes. Sic et mei libri. Deteriores *heredibus*, quorum hic et Ambr. 1. et Guelf.

73. *marito expiranti.* „Mulier accuſatur *teſtamentum* „*ſubjeciſſe marito;* igitur „ignoranti, et vel inteſtato, „vel qui aliud teſtamentum „feciſſet. Accuſatur ergo crimine falſi, et commiſiſſe dicitur lege Cornelia, cujus „*poena eſt deportatio et omnium bonorum publicatio* Dig. „48, 10, 1, 13. item l. 2. „Jam porro *dicebantur heredes marito expiranti*, ſed viventi tamen adhuc et conſcio, *chirographum dediſſe*, „quo promitterent ſcilicet, ſe

disse: et verum erat. Nam, quia per leges 74

„bona sibi relicta testamento, „tanquam fidei suae commissa, „reddituros mulieri." [Hoc quidem, de promisso reddendorum, tanquam fideicommissi, bonorum non sine causa interpretibus placuit. Testantur loca Juris, posita primum a Valla, mox a Badio relata, a Burmanno indicata solum: Dig. 30, 1, 103. „In *tacitis fideicommissis* fraus „legi fieri videtur, quoties „quis neque testamento, neque codicillis rogaretur, sed „domestica cautione vel *chirographo* obligaret se ad „praestandum fideicommissum „ei, qui capere non potest." Dig. 49, 14, 3, 4. „Ex causa „*taciti fideicommissi* bona ad „fiscum pertinent." Dig. 49, 14, 48. „Statius Florus testamento scripto heredis sui „Pompeji *tacitae fidei* commiserat, ut non capienti" [talis haec fuit uxor] „fundum et certam pecuniae „quantitatem daret; et eo nomine cautionem a Pompejo „exigi curaverat, se restituturum ea, quae ei per praeceptionem dederat." vide et Brissonium de V. S. in *tacito fideicommisso*. Quippe uxor nostra sterilis videtur fuisse vel orba, ut censet Perizonius in Dissertatione de lege Voconia p. 144. ed. Heineccii Halae Magd. 1722. de fideicomm. cf. 3, 6, 70. *Chirographum* ergo et hic est quasi pro scripto debitum testante, de qua vocabuli significatione fuse agit Salm. de modo usur. c. 10. 11.] „Haec res „si plana facta esset judicibus, „a falsi certe poena liberabat „mulierem, *caput* illius *tuebatur*, quo minus deportaretur: sed eadem etiam illi „*peribat hereditas*, cum in „fraudem legis illud tacitum „fideicommissum intercessisset. Quintilianus, patronus „mulieris, illud factum per „figuram significat judicibus, „ut ipsi intelligerent eo argumento, testamentum non esse „subjectum; uti eo non possent adversarii, contra voluntatem defuncti. Nimirum judices non excedunt „formulam: satis ipsis est ad „absolvendam mulierem a crimine falsi, scire testamentum esse a marito: si quis „deinde alia lege experiri „velit, hoc ipsi in hac quidem causa, non laborant." Gesnerus. Possumus sane acquiescere in hac loci explanatione. Sed male tamen me habet „quae — *dicebatur* — „et *dicebantur*." Imputabo interim negligentiae (cf. §. 69. item 9, 4, 56. not. crit.), magis solicitus de eo, qui tandem sint, qui hoc *dixerint?* Accusatores? at erat pro rea. An amici? at celari factum intererat. Quidni ipse

instituti uxor non poterat heres, id fuerat actum, ut ad eam bona per hoc tacitum fideicommissum pervenirent. Et caput quidem tueri facile erat, si hoc diceremus palam: sed peribat hereditas. Ita ergo fuit nobis agendum, ut judices illud intelligerent factum, delatores non possent apprehendere ut dictum: et contigit utrumque. Quod non inseruissem, veritus opinionem jactantiae, nisi probare voluissem, in foro quoque esse his figuris
75 locum. Quaedam etiam, quae probare non possis, figura potius spargenda sunt. Haeret enim nonnunquam telum illud occultum,

74. *poterat.* Turic. *porteret,* a sec. manu *oporteret,* et sic Flor. a pr. manu. Guelf. *potuit.* *actum.* Turic. Flor. Camp. *factum* cum Alm. cf. 5, 14, 4.

bona. Turic. Flor. omittunt. *tueri.* Turic. Flor. *queri* cum Jens. Tarv. *quaeri* Ambr. 1. Camp. cum Bodl. et edd. ante Gryph. *reri* Ambr. 2. Guelf. Goth. (err. Gesn.) cum Bern. et edd. ante Obr. qui nostrum e conjectura dedisse videtur, praeclare ille. Poterat T abire in Q interveniente C. *sed peribat.* Turic. *sed per sed periebat,* a sec. manu *sed per se deperiebat* et sic Flor. Camp. cum Bodl. Voss. 2. Goth. et edd. ante Basil. nisi quod hi omnes omittunt E ante BAT. *judices.* Turic. Flor. omittunt cum Alm. *intelligerent.* Turic. Flor. *intellegant.*

contigit utrumque. Turic. Flor. (hic a pr. manu) omittunt cum Alm. *locum.* Turic. Flor. (hic a pr. manu) omittunt cum Alm.

75. *illud.* Sic Turic. Flor. Guelf. Camp. cum Goth. Reliqui *istud.*

Qu., factum ita esse, narrat potius, quam ut *dici* hoc memoret, subjiciens, *et verum fuisse?* Saltem illud quod modo „*dicebatur* subjecisse" sermo erat eorum, qui perditum irent mulierem.

74. *delatores* proprie hic dici videntur, cum fisci habeatur ratio, in quem *deferri* oportebat hereditatem. vide Paulum Sententt. 5, 13. item Codicem 10, 11.

et hoc ipſo, quod non apparet, eximi non poteſt; ſi idem dicas palam, et defenditur, et probandum eſt. Cum autem obſtat nobis 76
perſonae reverentia, (quod ſecundum poſuimus genus) tanto cautius dicendum eſt, quanto validius bonos inhibet pudor, quam metus. Hic vero tegere nos judex, quod ſciamus, et verba vi quadam veritatis erumpentia credat coërcere. Nam quanto minus aut ipſi, in quos dicimus, aut judices, aut aſſiſtentes oderint hanc maledicendi laſciviam, ſi velle nos credant? Aut quid intereſt, quo- 77
modo dicatur, cum et res et animus intelligitur? Quid dicendo denique proficimus, niſi

et — eximi. Turic. Flor. *et ipſo non apparet ex.* a ſec. manu uterque *e, ipſum non app. et ex.* Camp. quoque *et* inſerit ante *ex.*

poteſt; ſi idem. Sic Turic. Flor. cum Alm. Reliqui inſerunt *At.*

76. *inhibet.* Turic. *judex.* Flor. (a pr. manu) *videtur.* *ſciamus.* Turic. Flor. Camp. *ſcimus.* *vi.* Turic. Flor. (hic a pr. manu) omittunt cum Alm. *quanto min.* Turic. Flor. Guelf. Camp. *quo m.* cum Goth. Voſſ. 1. 2. Vall. Bodl. Bern. et edd. ante Baſil. exc. Ald. qui *Numque m.* jubente Regio. *velle.* Sic Turic. Flor. Ambr. 1. Guelf. Camp. cum Goth. et omnibus libris, quod Geſn. reſtituit. Aldus *nolle* dedit ex Regii mente, reliquis obſequentibus.

nos cred. Turic. Flor. (hic a pr. manu) Goth. (tac. Geſn.) *non c.*

77. *dicendo.* Turic. Flor. (hic a pr. manu) *dicimus.* Omittunt vocem Guelf. Camp. cum Voſſ. 1. 3. Poteſt hoc blandiri. Obr. tranſponit *den. dic.* non male.

76. *perſonae reverentia.* „alter, ſi non decet“ §. 66. cf. et 6, 3, 33.

ſi velle. Ubicunque *velle* videbimur maledicere, nihil minuet odium eorum, qui nos audient, quod *per figuram maledicimus.*

ut palam ſit, facere nos, quod ipſi ſciamus non eſſe faciendum? Atqui praecipue prima, quibus praecipere coeperam, tempora hoc vitio laborarunt. Dicebant enim libenter tales controverſias, quae difficultatis gratia
78 placent, cum ſint multo faciliores. Nam rectum genus approbari niſi maximis viribus non poteſt: haec deverticula et anfractus ſuffugia ſunt infirmitatis: ut qui curſu parum valent, flexu eludant: cum haec, quae affectatur, ratio ſententiarum non procul a ratione jocandi abhorreat. Adjuvat etiam, quod auditor gaudet intelligere, et favet in-
79 genio ſuo, et alio dicente ſe laudat. Itaque non ſolum, ſi perſona obſtaret rectae orationi (quo in genere ſaepius modo quam figuris opus eſt), decurrebant ad ſchemata, ſed fa-

facere nos. Sic Guelf. Camp. Reliqui *n. f.* Sed Turic. Flor. omittunt *nos.*

78. *infirmitatis.* Turic. Flor. *firmitates.* Ille a ſec. manu *firmitatis*, hic noſtrum. Jenſ. *infirmitati* cum aliquot veteribus; male, quanquam placet Geſnero.

flexu eludant. Turic. Flor. omittunt cum Alm.

eludant. Sic Ambr. 1. 2. Guelf. Goth. Jenſ. (tac. Geſn.) Tarv. cum Voſſ. 1. 2. 3. Reliqui *eludunt*, Regio jubente, quanquam Camp. nullam a Geſnero differentiam notavi.

77. *praecipue — praecipere.* Sane non affectavit hoc Qu. debebat igitur vitare. cf. §. 73.

78. *ut — eludant.* Hic ego comparationem agnoſco nullam, ſed explicationem *infirmitatis.* Deſperant *infirmi* effugere ſe poſſe inſequentem hoſtem, et conantur deflectendo de via fallere. Sic apparet, quare conjunctivus ſit in verbo *eludendi*, non indicativus.

79. *modo.* „H. e. moderatione, modeſtia." Geſnerus.

ad ſchemata — ubi inutiles ac nefariae. Syneſin, figu-

ciebant illis locum etiam, ubi inutiles ac ne-
79 fariae essent: ut si pater, qui infamem in matrem filium secreto occidisset, reus malae tractationis, jacularetur in uxorem obliquis sententiis. Nam quid impurius, quam reti- 80
nuisse talem? Quid porro tam contrarium, quam eum, qui accusetur, quia summum nefas suspicatus de uxore videatur, confirmare id ipsa defensione, quod diluendum est?

79. *ubi inutiles.* Quod Regius hic inseruit *personae*, abest ab omnibus, quantum video, Codd. Unam Camp. ed. reperio quae interponat aliquid, et quidem *cē* i. e. *causae*, non sine corrigentis industria. cf. 5, 13, 19.

ut si. Turic. Flor. Guelf. Camp. *ut is* cum Alm. Voss. 2. 3. et edd. ante Ald. Etiam Goth. *is*, omisso *ut* (err. Gesn.). Correxit Regius, sed nondum decerno, utrum praestet. Est scabrities in eo *si*, succedente imperfecto conjunctivi; nec tamen expletur animus, si *ut* accipitur pendens ab *inutiles ac nefariae*, tanquam praecesserit *ita* vel *tam*. Desideratur enim in hac ratione *exempli gratia*, post *ut*, quod intelligi posse vix credo.

80. *contrarium.* Camp. *nepharium.* Ridicula correctio. cf. §. 79. *eum, qui.* Turic. Flor. omittunt *qui* cum Alm. *quia summum.* Guelf. *qui summum.* Ex hoc cum antecedente efficiam *cum accusetur qui summ.*

quod diluendum. Turic. Flor. *quam d.* Ille a sec. manu *qua d.* et sic Alm.

ram grammaticam, hic notat Gesnerus, relato adjectivo feminini generis, ad id, quod menti scriptoris obversabatur, *figurae*, cum tamen *schemata* posuisset antea. cf. 9, 3, 3. Duker. ad Liv. 27, 27, 13. item Lex. Gesn. rust.

ut si. cf. not. crit.

infamem in matrem. Haec ipsa controversia tractatur in Quintilianearum declamm. priorum 18 et 19.

jacularetur — sententiis. Structura insolens per ablativum. An debeat reponi *jocularetur* pro *jacularetur*, eruditissimus quisque haerebit, quanquam Palatinum codicem hoc praestare narrat Gebhardus in Crepundiis 3, 1. cf. not. crit. ad 8, 6, 73.

At, si judicum sumerent animum, scirent, quam ejusmodi actionem laturi non fuissent: multoque etiam minus, cum in parentes ab-
81 ominanda crimina spargerentur. Et quatenus huc incidimus, paulo plus scholis demus. Nam et in his educatur orator: et in eo, quomodo declamatur, positum est etiam, quo-

judicum. Turic. Flor. *judicem* cum Alm. *scirent.* Turic. Flor. omittunt cum Alm. *scirem* Guelf. Aliquatenus carere possit sententia verbo *scirent*, sed dura fuerit oratio.

laturi — fuissent. Turic. *latu — fuisset.* Flor. *latum — fuisset.* *spargerentur.* Turic. (a pr. manu) *spragentur.* Flor. (a pr. manu) *supra genitor.* Hoc, quod legimus, imperfectum conjunctivi rem astringit ad certum aliquod factum. Quare malim fere *spargentur* vel *sparguntur*, quanquam inest durities, quia in prioribus est *laturi non fuissent.* Nisi forte omnis hic sensus a praecedente magis est sejungendus et sic capiendus: *multoque etiam minus ferent, cum — spargentur.*

81. *declamatur.* Sic Turic. Flor. (hic a pr. manu) Camp. Reliqui *declametur.*

80. *quam — laturi non fuissent.* Cavendum videtur, ne quis *quam* accipiat pronominis femininum, in qua ratione *ejusmodi* supervacaneum erat et inutile. Est adverbium conjungendum cum *non*, ubi nostri latinitatis auctores dicere solent: *quam parum.* Sic facile jungitur ei *multoque etiam minus*, quanquam per aliquam anacoluthian, oportebat enim diligentius: *quantoque etiam minus.* Sed jam ipsorum judicio succedit scriptor, et quid ipse de iis sentiat suo nomine profitetur. Illud de *criminibus in parentes sparsis* quaeri potest, utrum sit hujus, quam modo tetigit, controversiae, an universe dictum de consuetudine scholarum, ubi in multis quidem causis talia in parentes possunt et solent jaci (cf. 7, 4, 28.). Parum sane apparet, quomodo in hac declamatione et a quo potuerit insimulari uterque parens. Neque enim filii alterutrum parentem accusantis inest persona. Igitur praetulerim illam rationem, quam et Gedoynus expressit. De *spargerentur* vide not. crit.

modo agatur. Dicendum ergo de iis quoque, in quibus non asperas figuras, sed palam contrarias causae plerique fecerunt. *Tyrannidis affectatae damnatus torqueatur, ut conscios indicet: accusator ejus optet, quod volet. Patrem qui damnavit optat, ne is torqueatur: pater ei contradicit.* Nemo se tenuit agens 82
pro patre, quin figuras in filium faceret, tanquam illum conscium in tormentis nominaturus. Quo quid stultius? Nam cum hoc judices intellexerint, aut non torquebitur, cum ideo torqueri velit: aut torto non credetur. At credibile est, hoc eum velle. For- 83
792 tasse. dissimulet ergo, ut efficiat. *Sed nobis*

asperas. Turic. Flor. *speras.* A Stoerio inde ante Gibs. *aspersas*, per sphalma, puto. *Tyrannidis — contradicit.* In hujus thematis verbis multa omittunt et turbant Turic. Flor. Alm. Sed altera manus in Flor. reponit fere nostra. Est et ibi *oportet* pro *optet.* *qui damnavit.* Sic Obr. *quidam dampna uter* Turic. *quidam dampnavit* Flor. (a pr. manu) cum Guelf. (nisi quod *quidem* et sine *p*) Ioann. Voss. 1. 3. (nisi quod sine *p*). Reliqui *qui accusavit.*

82. *faceret, tanquam.* Turic. Flor. Camp. inserunt *et.* *conscium in torm. nomin.* Sic Turic. Flor. Guelf. Camp. Goth. Jens. (tac. Gesn.) cum Voss. 2. 3. et edd. ante Stoer. Reliqui post *consc.* inserunt *pater*, et *esset* post *torm.* Gryph. quidem non nisi *esset.* *Quo quid.* Turic. Flor. (hic a pr. manu) omittunt *quo.*

83. *At credibile.* Turic. Flor. Ambr. 1. Camp. *et c.* *Fortasse.* Turic. *foras.*

81. *de iis quoque.* Recte hic Gesnerus subaudire videtur *causis*, vel *declamationibus.*

asperas figuras. ut *asperam actionem* 7, 4, 27.

82. *agens pro patre — nominaturus.* Plerumque enim in scholis agentes eorum personas sumunt, pro quibus dicunt, ut et hic factum. cf. 3, 8, 51. 4, 1, 47.

contra id, quod vult, dicit, ita poteſt melius aliquid velle, quam dicit: quo modo ille *abdicatus, qui a patre, ut filium expoſitum et ab eo educatum ſolutis alimentis recipiat, poſtulat,* revocari fortaſſe mavult: non tamen, quod 794
90 petit, non vult. Eſt latens et illa ſignificatio, qua, cum jus aſperius petitur a judice, fit tamen ſpes aliqua clementiae, non palam, ne paciſcamur, ſed per quandam credibilem ſuſpicionem; ut in multis controverſiis, ſed

tentia loci non eſt expedita: *et alioqui — minus.* Gedoynus hoc ſentiens in verſione praetermiſit. Capper. Geſn. varie tentant interpretationem. Equidem, qui velit, in hac propoſita modo controverſia, oſtendere differentiam rationis, prout figura fiat *in patrem* vel *in filium* (ſive etiam *in patre et in filio*), eum fruſtra laborare cenſeo; neque enim ullam hic agnoſco figuram, quae fiat *in patrem.* Refero igitur ſententiam ad totum genus. Qu. indigne tulerat „abominanda „crimina ſpargi in parentes" (§. 80.). Nunc probat figuram, ubi contra quam dicitur, ſentitur; ſed ea non eſt *in patrem,* verum *in filium.* Haec igitur, pro crudeli illa apud veteres patria poteſtate, ſemper minus atrox eſt *in filium,* quam patri eſſe licebat; contra, quae fit *in patrem,* ea ſcelerata eſt et *plus facit quam licet.* Apparet, qui mecum ſentiat, probaturum cum Regio accuſativos *in patrem, in filium.* Malim tamen e recepta effingere: *in patres, in filios,* quo minus quisquam ad certam controverſiam aſtringat. Sic et adverbio *alioqui* ſua ratio conſtat, quod eſt pro *inſuper,* praeter reliqua, quibus hanc declamationem defenderat, argumenta. cf. 4 Pro. 6.

89. *vult.* Turic. Flor. omittunt cum Alm. *ultimo* Goth. (tac. Geſn.) *educatum.* Guelf. *abdicatum.* *recipiat.* Turic. Flor. *recipit.* Ille a ſec. manu *recepit.* *revocari.* Turic. Flor. Guelf. *revocare.*

90. *fit tamen.* Turic. Flor. Ambr. 1. prius omittunt. Noſtrum ex Alm. affertur (cf. §. 88. 94.). Reliqui *fit et t.* Pronomen alienum.

90. *in multis — ſed in hac* poneret Francius *et* pro *ſed. quoque.* Non erat quod re- cf. 7, 2, 36. 9, 3, 36.

in causis agendis frequenter non puto intuendum, quid litigator velit. Est et ille in hoc 85 genere frequens error, ut putent aliud quosdam dicere, aliud velle: praecipue cum in themate est, aliquem, ut sibi mori liceat,

frequenter. Turic. Camp. omittunt. *litigator.* Turic. Flor. Ambr. 1. *uti Cato* cum Alm. a sec. manu Turic. *utique Cato.* Suspicor, omisso modo *frequenter*, scribendum *utique quid litig.*

85. *quosdam dicere — velle.* Sunt *quidam* hi personae positae in themate. Nunquam enim, quae themate finguntur dici, pro simulatis accipienda censet Qu.

aliquem — postulare. cf. 7, 4, 39. „Quod a Graecis dicebatur ἑαυτὸν προσαγγέλλειν. „Lege Sopatrum in Aldin. „Rhetorib. tom. 1. ubi multa „τῆς προσαγγελίας exempla „suppeditat." [a p. 419. inde ad 426.] „Suetonius quoque „in libello de claris Rhetoribus cap. 6. luculentum atque illustre hujus ὑποθέσεως „exemplum profert: aliud „etiam extat in Reg. biblioth. „MSS. cod. 2415. ubi pater „οἰνοπότης filium ὑδροπότην ab„dicat, uxorem adulterii ac„cusat, et ἑαυτὸν προσαγγέλ„λει (quod Latini Rhetores „vertunt, *reddit rationem vel* „*causam mortis voluntariae*) „ut habet illius orationis προ„θεωρία. Vide Dionysium Ha„licarnass." [p. Reiskii 351. artis rhet.] „et Hermogenem „l. 4. *de Inventione* cap. 13." Capperonnerius. Juvat loca haec ipsa apponere. Et prior quidem hic est: ὥσπερ γὰρ ὅταν τις ἃ βούλεται λέγῃ, οὐ χρὴ αὐτὸν ὑπεναντίοις ἔπεσι χρῆσθαι, οὔτ' εὐδιαλύτοις, οὕτως, ὅταν τις ὧν λέγει τὰ ἐναντία βούληται, ἀνάγκη αὐτῷ τὴν κακίαν τὴν ἐκ τῶν λόγων, ἀρετὴν ἐνταῦθα ποιήσασθαι· εἰ δὲ μὴ, συμβήσεται αὐτῷ ἐναντιώσει περιπεσεῖν, ἀλλ' οὐκ ἔτι πεῖσαι ἃ βούλεται. τοῦτο μὲν οὖν καὶ οἱ μελετῶντες (sunt *studentes.* cf. 2, 2, 7.) ἴσασιν. ὅταν γάρ τις προσέλθῃ τῇ βουλῇ ἀξιῶν ἀποθανεῖν, οὐδεὶς αὐτὸν (an αὐτὸν?) ἀποθανεῖν βούλεται, ἀλλὰ τὰ ἐναντία βούλεται ὧν λέγει. Alter sic habet: (p. Sturmii 228.) πλάγιον δέ ἐστιν, ὅταν, μετὰ τοῦ κατασκευάζειν τὸ ἐναντίον, καὶ ἄλλό τι περαίνῃ ὁ λόγος. οἷον, πλούσιος ἐν λιμῷ ὑπέσχετο θρέψειν τὴν πόλιν, εἰ λάβοι τὸν πένητα πρὸς σφαγήν. οὐκ ἔδωκεν ὁ δῆμος. ὁ πένης ἑαυτὸν προσαγγέλλει. ἐνταῦθα γὰρ ἐναντίον βούλεται ὁ πένης οὗπερ λέγει· ἀποθανεῖν γὰρ οὐ βού-

postulare: ut in illa controversia, *Qui aliquando fortiter fecerat, et alio bello petierat, ut militia vacaret ex lege, quod quinquagenarius esset, adversante filio ire in aciem coactus, deseruit. Filius, qui fortiter eodem proelio fecerat, incolumitatem ejus optat: contradicit pater. Non enim*, inquiunt, *mori*
86 *vult, sed invidiam filio facere.* Equidem rideo, quod illi sic timent, tanquam ipsi morituri, et in consilium suos metus ferunt, obliti tot exemplorum circa voluntariam mortem, causarum quoque, quas habet factus ex
87 viro forti desertor. Sed in una controversia sequi contrarium supervacuum est. Ego in 793

85. *ex lege.* Turic. Flor. (a pr. manu) *e lege.*

86. *illi.* Turic. Flor. *ipsis*, a sec. manu *ipsi* et sic Guelf. Camp. Ambr. 1. 2. cum Bodl. *sic timent.* Turic. *s. continent*, a sec. manu ille *se continent* cum Bodl. Hic, nostrum.

87. *Sed in una.* Goth. *S. una* cum edd. ante Ald. exc. Camp. Reliqui *S. de u.* Nostrum e conjectura. cf. §. 70. *sequi contrarium.* Sic Turic. Ambr. 1. cum Alm. Jens. et edd. posterioribus ante Ald. *sequi* omisso *contr.* Flor. Reliqui *loqui* om. *contr.* etiam Regio jubente.

λεται. Videmus utrumque doctorem in alia quam Qu. sententia. Et priorem quidem alioqui vilipendisse non videtur noster. 3, 1, 16. cf. tamen 9, 4, 88.

86. *circa voluntariam mortem.* Malim paene *voluntariae mortis*, ut *circa* fiat adverbium.

causarum — quas habet — desertor. „E. G. non vult supervivere pudori suo et ignominiae: vult ostendere se non mortem fugisse, cum signa desereret, sed ingratae patriae operam navare noluisse." Gesnerus.

87. *contrarium.* Rationem dicendi, quae causae ipsi noceat. Hoc enim est *contrarium.* cf. 5, 13, 16. *sequi* est *persequi*, in singulis partibus diligenter demonstrare. Quo-

universum neque oratoris puto esse unquam praevaricari, neque litem intelligo, in qua pars utraque idem velit: neque tam stultum quenquam, qui, si vivere vult, mortem potius male petat, quam omnino non petat.
Non tamen nego, esse controversias hujus- 88
modi figuratas: ut est illa, *Reus parricidii, quod fratrem occidisset, damnatum iri videbatur: pater pro testimonio dixit, eum se jubente fecisse: absolutum abdicat.* Nam neque in totum filio parcit, nec, quod priore judicio affirmavit, mutare palam potest, et ut non durat ultra poenam abdicationis, ita abdicat tamen; et alioqui figura in patre plus facit, quam licet, in filio minus. Ut autem nemo 89

viv. vult. Sic Turic. Flor. Guelf. Camp. Goth. Jens. (tac. Gesn.) cum Voss. 2. et edd. ante Basil. Reliqui *v. velit.*
88. *in filio.* Turic. Flor. Ambr. 1. 2. Camp. *i. filium* cum Bern. Alm. Jens. (tac. Gesn.) et edd. ante Ald. Modo *patrem* quoque Guelf. quod et ex Alm. affertur (cf. §. 85. 90.) cum Loc. Ven. Rusc. utrumque volente Regio. Seniam multae controversiae hoc habent de mortis postulatione, supervacuum fuerit in una id causa tam operose docere. cf. 7, 10, 8.

88. *Reus — damnatum iri videbatur.* In hac structura leviculo quodam errore deflexum esse a vera ratione, quae *reum* postulabat, cum proprie a *damnatum* (supino) pendeat *rei* substantivum, non referatur ad *videbatur*, ostendit, quem omnes huc vocant, Perizonius ad Sanctii Minervam 3, 11. p. 426. (ed. Lugdun. 1789). „*Reus itur damnatum* idem quod *Reus damnabitur.*" Nequaquam igitur dubitandum est de veritate scripturae.

durat. Intransitivum, qui hic est, verbi significatum, non quidem temporis, quod tralatitium est, sed irae, etiam Lexica exemplis probant, ut Petron. c. 105. Tac. Ann. 1, 6. cf. §. 91.

in filio. cf. not. crit.

contra id, quod vult, dicit, ita poteſt melius aliquid velle, quam dicit: quo modo ille *abdicatus, qui a patre, ut filium expoſitum et ab eo educatum ſolutis alimentis recipiat, poſtulat,* revocari fortaſſe mavult: non tamen, quod 794
90 petit, non vult. Eſt latens et illa ſignificatio, qua, cum jus aſperius petitur a judice, fit tamen ſpes aliqua clementiae, non palam, ne paciſcamur, ſed per quandam credibilem ſuſpicionem; ut in multis controverſiis, ſed

tentia loci non eſt expedita: *et alioqui — minus.* Gedoynus hoc ſentiens in verſione praetermiſit. Capper. Geſn. varie tentant interpretationem. Equidem, qui velit, in hac propoſita modo controverſia, oſtendere differentiam rationis, prout figura fiat *in patrem* vel *in filium* (ſive etiam *in patre et in filio*), eum fruſtra laborare cenſeo; neque enim ullam hic agnoſco figuram, quae fiat *in patrem.* Refero igitur ſententiam ad totum genus. Qu. indigne tulerat „abominanda „crimina ſpargi in parentes" (§. 80.). Nunc probat figuram, ubi contra quam dicitur, ſentitur; ſed ea non eſt *in patrem,* verum *in filium.* Haec igitur, pro crudeli illa apud veteres patria poteſtate, ſemper minus atrox eſt *in filium,* quam patri eſſe licebat; contra, quae fit *in patrem,* ea ſcelerata eſt et *plus facit quam licet.* Apparet, qui mecum ſentiat, probaturum cum Regio accuſativos *in patrem, in filium.* Malim tamen e recepta effingere: *in patres, in filios,* quo minus quisquam ad certam controverſiam aſtringat. Sic et adverbio *alioqui* ſua ratio conſtat, quod eſt pro *inſuper,* praeter reliqua, quibus hanc declamationem defenderat, argumenta. cf. 4 Pro. 6.

89. *vult.* Turic. Flor. omittunt cum Alm. *ultimo* Goth. (tac. Geſn.) *educatum.* Guelf. *abdicatum.*

recipiat. Turic. Flor. *recipit.* Ille a ſec. manu *recepit.*

revocari. Turic. Flor. Guelf. *revocare.*

90. *fit tamen.* Turic. Flor. Ambr. 1. prius omittunt. Noſtrum ex Alm. affertur (cf. §. 88. 94.). Reliqui *fit ei t.* Pronomen alienum.

90. *in multis — ſed in hac* poneret Francius *et* pro *ſed.* *quoque.* Non erat quod re-

cf. 7, 2, 36. 9, 3, 36.

in hac quoque: *Raptor, nisi intra trigesimum diem et raptae patrem et suum exoraverit, pereat: qui exorato raptae patre suum non exorat, agit cum eo dementiae.* Nam si pro- 91 mittat hic pater, lis tollitur: si nullam spem faciat, ut non demens, crudelis certe videatur, et a se judicem avertat. Latro igitur optime, *Occides ergo? si potero.* Remissius, et pro suo ingenio, pater Gallio, *Dura, anime,*

patre suum. Turic. Guelf. *patrem s.*

91. *promittat.* Sic Turic. Ambr. 2. Guelf. cum Voss. 1. 3., Jens. (tac. Gesn.) et edd. ante Ald. exc. Camp. Reliqui *permittat* volente Regio. *Occides.* Turic. *occidet* cum Flor. (sec. manu, a pr. enim hic omittit cum Ambr. 1. 2.) Voss. 3. item edd. meis ante Obr. exc. Camp. Sed et Guelf. Goth. Voss. 1. 2. Andr. Camp. nostrum. *pater Gallio.* Turic. omittit prius. *anime, dura.* Sic Turic. Flor. Guelf. Ambr. 1. 2. Camp. cum Alm. Voss. 1. 2. Goth. Reliqui inserunt *hodie.*

91. *si promittat.* Quid *promittere* possit pater, causa ipsa definitur, igitur nec opus est diserte memorare, sed *promittere* totum illud est, cujus pars *aliquam spem facere.* Hoc ipsum tractantem Latronem Seneca narrat loco mox ponendo p. 162. ubi haec leguntur: „Hic paternos af„fectus tractavit *spem facien„tis.* non probabat Fuscum, „qui paulo apertius agebat.“ Hic lacuna, mox „est contro„versiam *promittere.* Potest „nihilominus et bonus agi „pater et non exoratus.“

Latro. M. Porcius Latro celeberrimus paulo superioris aetatis rhetor, de quo vide nostr. 10, 5, 18. Senec. patr. prooem. l. 1. controv. et passim. Plin. H. Nat. 20, 14. Taedio duplicis quartanae sub Augusto semet interfecisse memoriae prodit Euseb. in Chron. Ipsum hoc thema vide apud Senecam patrem, contr. 2, 11. p. Bip. 157—167. et Exc. contr. 2, 3. p. 388. *Occidas* habet orationem adversarii seu filii, cui deinde respondet pater *si potero.* Hoc igitur in aliqua velut altercatione posuit Latro, nisi forte sibi obloquentem in ipsa perpetua oratione finxit filium. Ipsum hoc Latronis non refert Seneca.

Gallio. cf. 3, 1, 21.

92 *dura: here fortior fuisti.* Confinia sunt his celebrata apud Graecos schemata, per quae res asperas mollius significant. Nam Themistocles suasisse existimatur Atheniensibus, ut *urbem apud deos deponerent:* quia durum erat dicere, *ut relinquerent.* et, qui Victorias aureas in usum belli conflari volebat, ita declinavit, *victoriis utendum esse.* Totum autem allegoriae simile est, aliud dicere, aliud intel-
93 ligi velle. Quaesitum etiam est, quomodo responderi contra figuras oporteret. Et quidam semper ex diverso aperiendas putaverunt, sicut latentia vitia rescinduntur. Idque sane 795
frequentissime faciendum est: aliter enim dilui objecta non possunt, utique cum quae-

here. Sic Turic. Flor. Camp. Reliqui *heri.* cf. 1, 7, 22.

92. *apud deos deponerent.* Plut. in Themist. p. 116. F. τὴν μὲν πόλιν παρακαταθέσθαι τῇ Ἀθηνᾷ τῇ Ἀθηναίων μεδεούσῃ κ. τ. λ.

victoriis utendum. Demetrius de eloc. §. 281. ὁ εὐφημισμὸς — ὁ τὰ δύσφημα εὔφημα ποιῶν καὶ τὰ ἀσεβήματα εὐσεβήματα· οἷον ὁ τὰς Νίκας τὰς χρυσᾶς χωνεύειν κελεύων, καὶ καταχρῆσθαι τοῖς χρήμασιν εἰς τὸν πόλεμον, οὐχ οὕτως εἶπε προχείρως, ὅτι κατακόψωμεν τὰς Νίκας εἰς τὸν πόλεμον· δύσφημον γὰρ ἂν οὕτω, καὶ λοιδοροῦντι ἐοικὸς ἦν τὰς θεάς· ἀλλ' εὐφημότερον, ὅτι συγχρησόμεθα ταῖς Νίκαις εἰς τὸν πόλεμον. οὐ γὰρ κατακόπτοντι τὰς Νίκας ἔοικεν οὕτω ῥηθὲν, ἀλλὰ συμμάχους μεταποιοῦντι. indicante Vossio Orator. 4, p. 187. et Capper. Quis igitur hoc dixerit, nondum apparet. „Simile Christiani „Brunsvicensis dicto, qui ar„genteas Apostolorum, quas „Paderbornae nactus erat, sta„tuas cum in monetam ferri „juberet, rationem subjecit, „*ire jussos a magistro suo* „*Apostolos per terrarum orbem.*“ Gesnerus. vide et F. A. Wolfium ad Hellenica Xenoph. in ed. Schneideri Add. p. 96. aliquot Scholiastae Aristophanei loca citantem ad Rann. 732. et Ecclesiazz. 810.

ſtio in eo conſiſtit, quod figurae petunt. At cum maledicta ſunt tantum, et non intelligere interim bonae conſcientiae eſt. Atque etiam 94
ſi fuerint crebriores figurae, quam ut diſſimulari poſſint, poſtulandum eſt, neſcio quid illud, quod adverſarii obliquis ſententiis ſignificare voluerint, ſi fiducia ſit, objiciant palam: aut certe non exigant, ut, quod ipſi non audent dicere, id judices non modo intelligant, ſed etiam credant. Utilis etiam ali- 95
quando diſſimulatio eſt, ut in eo, (nota enim fabula eſt) qui, cum eſſet contra eum dictum, *Jura per patroni tui cineres*, paratum ſe eſſe reſpondit: et judex conditione uſus eſt, clamante multum advocato, ſchemata de rerum natura tolli: ut protinus etiam praeceptum

93. *intelligere.* Turic. Flor. *intellegi.*

94. *ſi fuerint.* Sic Turic. Flor. Guelf. Camp. cum Goth. Bodl. Ioann. Alm. Voſſ. 2. 3. Andr. et edd. ante Gryph. Reliqui *cum ſ.* *eſt, neſcio quid illud.* Sic Flor. Goth. (tac. Geſn.) cum Voſſ. 2. Alm. et edd. ante Bad. (niſi quod hae addunt *ut*) exc. Camp. qui omittit et *illud* cum Turic. (cf. §. 90. 107.) Reliqui *e. ut illud n. q.*

95. *advocato, ſchemata de.* Turic. Flor. (hic quidem a pr. manu) *advocatus de* cum Alm.

95. *nota enim fabula eſt.* Praeter Senecam patrem, Controv. 3 praef., p. 200. narrat et Suetonius de claris Rhett. extr. *Albutius Silus* ita eluſus fuit ab adverſario; nec dubito quin *errore* librarii hnc irruperint „*patroni* cine„res" pro *patris*, quod eſt apud Senecam et Sueton. Nam ſi, propter hanc differentiam, diverſam cenſuit Capper. apud Suetonium fabulam, ſuperſtitioſius ille circa verba et literas haeſit, ſimilis rationi Harmoniſtarum in N. T. Obrechtus *patris* in noſtro repoſuit, contra omnes quidem libros.

ut protinus — praeceptum ſit. „Juvat igitur ſtatim hic „ſubjicere praeceptum de cau-

ſit, ejusmodi figuris utendum temere non eſſe.
96 Tertium eſt genus, in quo ſola melius dicendi petitur occaſio: ideoque id Cicero non putat eſſe poſitum in contentione. Tale eſt illud, quo idem utitur in Clodium, *Quibus iſte, qui omnia ſacrificia noſſet, facile ab ſe deos pla-*
97 *cari poſſe arbitrabatur.* Ironia quoque in hoc genere materiae frequentiſſima eſt. Sed eruditiſſimum longe, ſi per aliam rem alia intel-

96. *id Cicero.* Turic. (a pr. manu) *id circo.* *contentione.* Turic. Flor. (hic quidem a ſec. manu) Camp. *contione* cum Bodl. et edd. ante Gryph. exc. Ald. *arbitrabatur.* Turic. *arbitratur.* Flor. *arbitratus.*

97. *frequentiſſima.* Turic. Flor. (hic a pr. manu) *frequentiſſime.* *intelligetur.* Sic Camp. *inligetur* Turic. Flor. cum Alm. *indicetur* Flor. (a ſec. manu) Ambr. 1. cum Göth. Voſſ. 2. *induceretur* Guelf. *inducetur* Ambr. 2. Bern. Jenſ. Tarv. Ald. Reliqui *inducatur.*

„te adhibendis ejusmodi figu„ris." *praeceptum ſit* eodem modo hic dicitur ut *dictum ſit* 1, 1, 7. 7, 1, 9. cf. et 6, 3, 26. ubi locutioni huic litem intendere non debebamus. cf. et 1, 1, 19.

96. *Tertium eſt genus.* cf. §. 66. 76.

Cicero — contentione. Locum, quo reſpiciat, cum ceteri deſignare inſuper habuerint, nullum alium reperio quam de Or. 3, 53. poſitum ſupra 9, 1, 29. Et ſolet in hisce, ubi Ciceronem nominat, eam plerumque particulam operis tractare quam primo capite libri hujus excerpſerat. Alioqui Ciceronem de *figura*, hoc ſignificatu, agentem vix agnoſcas, cum ea ſit ſequioris aetatis oratoriae commentum. Erneſium quidem ad verba Ciceroniana nimis ſuſpicacem deprehendes.

Quibus iſte — arbitrabatur. Haec cum in Ciceronis opp. non inveniam, ſuſpicor eſſe ex deperdita ejus oratione in Clodium et Curionem, ~~inter reliquias ejusdem tamen nondum relata~~ cf. 3, 7, 2. Satis autem manifeſte ſignificatur religio Bonae deae profanata.

97. *materiae.* i. e. *thematis.* cf. 2, 1, 2. 7, 1, 20.

ligetur: ut adversus tyrannum, qui sub pacto abolitionis dominationem deposuerat, agit competitor, *Mihi in te dicere non licet, tu in me dic, et potes: Nuper te volui occidere.* Frequens illud est, nec magnopere captan- 98
dum, quod petitur a jurejurando: ut pro ex-
796 heredato, *Ita mihi contingat herede filio mori.* Nam et in totum jurare, nisi ubi necesse est, gravi viro parum convenit: et est a Seneca dictum eleganter, *non patronorum hoc esse, sed testium.* Nec meretur fidem, qui sententiolae gratia jurat: nisi si potest tam bene, quam Demosthenes, ut supra dixi. Levissi- 99
mum autem longe genus ex verbo, etiamsi est apud Ciceronem in Clodiam, *Praesertim quam omnes amicam omnium, potius quam*

ut. Turic. (a pr. manu) omittit, cum Alm. Haec repetendo inquinare narratur Flor. *indigetur ut cum indigetur adv.* Camp. nobiscum facit. Reliqui *ut cum.*

deposuerat. Turic. (a pr. manu) Flor. *seposuerat* cum Alm. Jens. Tarv. *agit.* Sic Turic. Flor. Guelf. Camp. Goth. Jens. (tac. Gesn.) cum Voss. 1. 2. 3. et edd. ante Burm. exc. Leid. Reliqui *ait.*

98. *pro.* Turic. Flor. (hic a pr. manu) omittunt cum Alm. *Ita.* Turic. Camp. omittunt.

hoc esse. Turic. Flor. Camp. *h. est* cum Alm. Voss. 1.

sub pacto abolitionis. „Sive „oblivionis, ἀμνηστίας· vid. „§. 67. *Abolitionis* nomen hac „in re etiam est ap. Senec. „Exc. contr. 5, 8." Gesnerus. Etiam in Quintilianeis, ut 249.

98. *a Seneca.* „Hoc dictum „ex quibusdam eloquentiae „praeceptis, quae perierunt, „desumtum esse probabile cre„dit Nic. Faber in praefat. ad „Senec." Burmannus.

meretur. Quid fiat, monet, non quid fieri debeat. cf. 6, 4, 5.

ut supra dixi. §. 62.

99. *in Clodiam.* Cic. pro Coelio 13 extr. Pro Murena c. 9.

100 *cujusquam inimicam putaverunt.* *Comparationem* equidem video figuram non esse, cum sit interim probationis, interim etiam causae genus: et sit talis ejus forma, qualis est pro Murena, *Vigilas tu de nocte, ut tuis consultoribus respondeas: ille, ut, quo contendit, mature cum exercitu perveniat: te Gallorum, illum buccinarum cantus exuscitat*, et cetera.
101 Nescio an orationis potius quam sententiae sit. Id enim solum mutatur, quod non universa universis, sed singula singulis opponuntur. Et Celsus tamen, et non negligens auctor Visellius in hac eam parte posuerunt.

100. *equidem.* Flor. *quidem.* Turic. omittit. Placet. *tu.* Turic. Flor. omittunt. *tuis.* Turic. *jus.* *contendit.* Sic Turic. Flor. Guelf. cum Voss. 3. et edd. ante Obr. exc. Camp. qui *tendit* cum Goth. Voss. 2. Bodl. Obr. Reliqui *intendit* e Cic. quem noster exprimit. mox 9, 3, 32. Ablegat Burm. ad N. Heins. in Valer. Flacc. 7, 114. cf. Liv. 35, 11, 13. *exuscitat.* Sic Camp. Turic. Flor. Guelf. (nisi quod MSS. *s* inserunt post *x*) cum Goth. Alm. Voss. 2. et edd. ante Gryph. ex ipso Cic. Reliqui *excitat.*

100. *equidem.* cf. not. crit. *probationis — causae genus.* Prius lib. 5. c. 11. docetur, de altero cf. not. ad 3, 6, 23. p. 491 seq. Attendenti persuadebo, opinor, *non* ante *esse* perperam irrepsisse (cf. de hac corruptela 6, 2, 11.). *Cum* saepissime, apud hujus maxime aevi scriptores, est pro *cum tamen,* quod alicubi etiam animadvertisse videor, sed nunc non succurrit. *Video* ergo dictum est quasi *reperio,* velut mox §. 107. *Invenio.* Fateor ibi longe clarius, subjecto *qui aggregent;* sed nostro loco si prorsus negat *esse figuram*, qui potest *orationis* potius quam *sententiae* eandem censere (§. 101.)? *Video esse* interpretaberis ergo: „video a quibusdam vocari „figuram," quorum mox recensentur Celsus et Visellius. cf. 9, 3, 32.

101. *Visellius.* Non aliunde quam e nostro novi, cf. §. 107. 9, 3, 89. Frustra sit eorum, qui, eodem nomine,

97 Rutilius quidem Lupus in utroque genere, idque ἀντίθετον vocat. Praeter illa vero, quae 102
Cicero inter lumina posuit sententiarum, multa alia et idem Rutilius, Gorgiam secutus, non illum Leontinum, sed alium sui temporis, cujus quatuor libros in unum suum transtulit, et Celsus, videlicet Rutilio accedens, posuerunt *schemata*. *Consummationem*, quam Grae- 103
cus διαλλαγὴν vocat, cum plura argumenta ad

102. *illa.* Turic. omittit. Contra *vero* non habent Goth. Voss. 2. cum edd. ante Ald. exc. Camp. *et idem.* Turic. Flor. Camp. omittunt *et* cum Alm. *pos. schemata.* Camp. inserit *inter* cum Andr. Ald. Bas. Colin.

103. *Graecus.* Turic. Flor. *graecis.* Goth. *Graeci,* sed mox et *vocant* cum Camp. et edd. ante Stoer. qui tamen et ipse *vocant,* quod a sec. manu dant Turic. Flor. Nostram e Voss. 2. refert Burm. Falso profecto. Ex Voss. 3. credo, quoniam et Guelf. Vall. quoque nostrum dare narrat Bad.

διαλλαγήν. Hoc plane corruptum in Turic. In Flor.

memorantur a Cicerone, Horatio, Valerio-Maximo, Tacito, aliquem huc trahere, cum nullae extent notae vel temporis vel personarum.

Rutilius — Lupus. cf. not. crit. ad 3, 1, 21. *Antitheton* vide p. Ruhnk. 125. ubi non equidem expressam video hanc utriusque generis et sententiarum et elocutionis mentionem. cf. et Aquil. Rom. p. 166. Julius Rufin. p. 222. in Syncrisi.

102. *quae Cicero inter lumina.* Malim fere abesse *inter.* Iterata autem *posuit — posuerunt* morbum nostri reputo. (cf. §. 77.)

103. *Consummationem* — παραινετικόν. „Schemata „— quorum nullum in exem„plaribus nostris vestigium „reperitur." Ruhnkenius in praef. ad Rutil. Lup. p. 16. Latina horum schematum vocabula videntur esse a Celso posita, quoniam Graeca reliquit ipse Rutilius.

Graecus. Facinus non fuerit reponere *Gorgias.* cf. not. crit. Quare enim nationem potius appellaverit quam hominem? Nisi forte respexit latinum, quod modo posuerat, nomen. Sed ne in Romano quidem Rutilio inveniebat aliud quam Graecum.

διαλλαγήν. cf. not. crit.

unum effectum deducuntur. *Consequens*, ille ἐπακολούθησιν, de quo nos in argumentis diximus. *Collectionem*, qui apud illum est συλλογισμός. *Minas*, idem κατάπληξιν. *Exhortationem*, παραινετικόν. Quorum nihil non rectum est, nisi cum aliquam ex his, de quibus locuti
104 sumus, figuram accipit. Praeter haec Celsus, *excludere*, *asseverare*, *detrectare*, *excitare judicem*, *proverbiis uti*, *et versibus*, *et joco*, *et invidia*, *et invocatione*, *intendere crimen*, quod est δείνωσις, *adulari*, *ignoscere*, *fastidire*, *admonere*, *satisfacere*, *precari*, *corripere*, figu-
105 ras putat. *Partitionem* quoque, et *propositio-*

expressum videtur. Guelf. διαματιν, in quo facile nostrum ipsum agnoscitur et jam Camp. sine mendo, ut et Tarv. Firmat etiam 9, 3, 49. Alioqui possit aliquis haerere in vocabulo, cujus quidem neque ratio satis perspicitur in hac figura denominanda (versionem etiam latinam miratur Badius; recte ille), neque auctoritas ulla remanet, cum particula haec Rutilii sive Gorgiae interciderit.

Consequens. Turic. Flor. *sequens* cum Alm. *ille* ἐπακολούθησιν. Turic. *ellexena*. Flor. *est ille* ἐ. *idem*. Sic Turic. Camp. cum Goth. Voss. 2. Reliqui *id est*. *Exhortationem*. Turic. *exorationem* cum Alm. Bern. cf. 5, 8, 54. *nihil non*. Turic. Flor. Camp. omittunt *non* cum Alm. et edd. ante Ald. Interposuit Regius, sed vindices sunt Guelf. Goth. Vall. et fortasse multi qui tacentur. cf. 6, 2, 11.

104. *detrectare*. Turic. Flor. Guelf. Camp. *detractare* cum Alm. Voss. 2. (non Goth.) et edd. ante Bad. quo acc. Chouet. cf. Drakenb. ad Liv. 34, 15, 9.

de quo nos in argumentis. vide 5, 14, 1.

idem. Respicit, quo et modo *ille*, ad *Graecum* sive *Gorgiam*. Neque enim tollit nexum, quod interjectum est *qui apud* — συλλογισμός.

104. δείνωσις. vide 8, 3, 88. et cf. 6, 2, 24.

nem, et *divisionem*, et *rerum duarum cognationem*, (quod est, ut idem valeant, quae videntur esse diversa, ut non is demum sit veneficus, qui vitam abstulit data potione, sed etiam qui mentem) quod est in parte finitionis. Rutilius, sive Gorgias, ἀναγκαῖον, ἀνάμνησιν, ἀνθυποφορὰν, ἀντίῤῥησιν, παραύξησιν, προέκθεσιν, 106 quod est dicere, quid fieri oportuerit, deinde quid factum sit: ἐναντιότητα, unde sint enthymemata. κατ' αἰτίασιν· μετάληψιν etiam, quo

105. *cognationem.* Turic. Flor. (hic a pr. manu) Guelf. Ambr. 1. (hic a pr. manu) 2. Camp. *cognitionem* cum Voss. 2. (non Goth.) *excogitationem* Voss. 3. *is.* Turic. *in iis.* Flor. *in his* cum Voss. 1. 3. Jens. Tarv. *veneficus.* Turic. Camp. *veneficiis.*

106. προέκθεσιν. Flor. πρόεσθεσιν.

κατ' αἰτίασιν. Camp. κατα εκτασιν cum Goth. (nam et hic κατὰ sine apostropho) Voss. 2. Inest recepta ipsa, ut et Ambr. 2. qui sic: κατα ικτιασιν. μετάληψιν *etiam.* Ald. Bad. Basil. inserunt κατ' αἰτίαν, ratione quidem reddita nulla, nec video ullum auctorem.

106. *Rutilius, sive Gorgias* — μετάληψιν. Facile apparet subaudiendum ex prioribus *putat.* Sed horum schematum nonnisi ἀναγκαῖον nobis reliquum in Rutilio p. Ruhnk. 63.

κατ' αἰτίασιν. Capperonnerius suspicatur conjunctim legendum, ut fiat hoc novum schema, et intercidi debeat post *enthymemata.* Hoc ipsum ita est in Locat. Venet. Rusc. Lacunam habet ab *enthym.* ad *etiam* Tarv. quae solet alioqui Graeca dare, sed et Guelf. omnia haec Graeca per lacunas omittit. Et sane, deficientibus auctoribus, quos hic sequitur noster, nihil certi potest statui de hisce schematis.

μετάληψιν — *utitur.* De metalepsi cf. 8, 6, 38. Hermagoreae disciplinae, in qua status sit metalepsis, mentionem habes, etsi non expresso nomine magistri, 3, 6, 46. *quo statu* interpretare „quo „tanquam statu," nisi scribere malis „quo" (scil. vocabulo) in statu „utitur." Sed non est necesse. Simile exemplum vocabuli ad plures usus traducti a rhetoribus est in μεταστάσει. cf. §. 41.

107 statu Hermagoras utitur. Visellius, quanquam paucissimas faciat figuras, ἐνθύμημα tamen, quod *commentum* vocat, et *rationem*, 798
appellans ἐπιχείρημα, inter eas habet. quod quidem recipit quodammodo et Celsus: nam *consequens* an epichirema sit, dubitat. Visellius adjicit et *sententiam*. Invenio, qui aggregent his διασκευάς, ἀπαγορεύσεις, παραδιηγήσεις. Sed ut haec non sunt schemata: sic alia vel sint forsitan, ac nos fugerint, vel etiam nova fieri adhuc possint, ejusdem tamen naturae, cujus sunt ea, de quibus dictum est.

107. *paucissimas faciat figuras.* Sic Flor. Guelf. cum Goth. Voss. 2. et edd. ante Stoer. Verbum omittit Camp. Reliqui *p. facit f.* *figuras*, ἐνθύμημα. Sic Flor. Guelf. Ambr. 1. 2. Alm. Goth. Voss. 2. Capper. E Turic. post *figuras* affertur *faciat* (cf. §. 94. 9, 3, 1.). Reliqui inserunt *facit*, foeda iteratione. *vel sint.* Flor. Jens. *velut f.* cum edd. posterioribus ante Bad.

ac nos fugerint. Turic. Flor. *magnos tua* cum Alm. Alter quidem a sec. manu *magis nos fugerint.* Camp. *f. sic a. n. f.* Jens. *magis vetusta f.* cum edd. ante Bad. *magis vetusta et nos fugierant* Basil. Aliquot ab Aldo inde indicativos posuerunt in verbis *fug. poss.* Nostram e Vall. eruit Bad. cui accedunt Guelf. Goth. Camp. nisi quod Guelf. *fugiant.* *fieri.* Turic. *leri* cum Alm. *feri* Flor. (a pr. manu).

107. *appellans* ἐπιχείρημα. Abruptum hoc nimis et confragosum. Inseras *sic* ante *app.*, vel ita jungas, ut incidendo post *et*, *rationem appellans* praemissam efficiat parenthesin, ἐπιχείρημα autem proprium sit loci objectum. Visellius, sicut Cornificius, videtur affectasse honorem sermonis patrii, ut artificialia Graecorum vocabula redderet Latinis. Ejus in enthymemate auctoritatem sequebatur noster. 5, 10, 1. In epichiremate eundem obscurius significat 5, 10, 6.

an — sit, dubitat. i. e. „suspicatur esse.“ cf. 1, 5, 33. διασκευάς, ἀπαγορεύσεις, παραδιηγήσεις. Haec vocabula quaere apud

III. Verborum vero figurae et mutatae sunt semper, et, utcunque valuit consuetudo, mutantur. Itaque si antiquum sermonem nostro comparemus, paene jam, quidquid loquimur, figura est: ut, *hac re invidere*, non, ut omnes veteres, et Cicero praecipue, *hanc*
799 *rem:* et *incumbere illi*, non *in illum:* et, *ple-*

1. *mutatae.* Turic. Flor. *mutae.* *hac re inv.* Turic. Ambr. 1. (a sec. hic quidem manu) *hanc rem i.* cum Alm. et edd. a Jens. ante Ald. Sed Flor. *in hanc rem i.* (a sec. manu tollitur praepositio). Camp. Goth. (tac. Gesn.) *huic rei i.* cum Ald. et edd. ante Gesn. Nostram habent Guelf. Ambr. 1 (a pr. manu). 2. cum Voss. 1. 3. Bern. Gesn. Bip. Pro *invidere* Dan. (cf. 6, 2, 11.) *invadere*, quod vult I. Fr. Gronovius ad Tac. Annal. 1, 22. An ejus igitur et hic conjectura? *praec. hanc rem.* Turic. *p. sed huic rei* cum edd. a Jens. ante Ald. *p. si huic rei* Ambr. 1. (sed rasum et repositum). Verum Flor. *p. huic rei* cum Alm. (cf. 9, 2, 107. item mox). Goth. (tac. Gesn.) *p. hac rem.* Nostram dant Guelf. Camp. Ambr. 2. cum Voss. 1. 3. Bern. et edd. ab Aldo. Burmannus locum recte constituit, nec tamen emendationem Ernestum in Technologia Graeca, cui adde designatum a Capper. Jul. Caes. Scaligerum de Poetica lib. 3. cap. 83.

1. *hac re — hanc rem.* Multis Plinii junioris locis, etiam majoris 8, 22. p. Hard. 458. „bono suo invident" i. e. *nobis.* Lucani 7, 798. Tacit. Annal. 1, 22, 3. apparet, recentioribus placuisse structuram ablativi in re, quam per accusativum efferebant Cicero et veteres. cf. et F. A. Wolfius ad loc. Tac. item Drakenb. ad Liv. 2, 40, 11. qui rectissime accusativum retinuit in Livio, pertinente ad *veteres.* (vide 4, 2, 118. it. 8, 5, 12.) Succedere genitivum huic ablativo per Graecam rationem, recte monet Gesnerus (cf. §. 17.) qui et Grammaticum Caprum testem addit p. Putsch. 2259. „veteres — „dixerunt Invideo tibi *divi-* „*tias,* non *divitiis,*" cum Burmannus Nonium Marcellum exhibuisset cap. 9. p. Gothofr. 765. „Invidit *illam rem* pro „*illa re.*" In reliquis, quae hic tanguntur, structuris consule Lexica et Grammaticos. Illud in fine *utinamque — vincant* simile est loco 1 Pro. 9.

num vino, non *vini*: et, *huic*, non *hunc adulari*, jam dicitur, et mille alia: utinamque
2 non pejora vincant. Verum schemata λέξεως duorum sunt generum: alterum loquendi rationem vocant, alterum maxime collocatione exquisitum est. Quorum tametsi utrumque convenit orationi, tamen possis illud *grammaticum*, hoc *rhetoricum* magis dicere. Prius fit iisdem generibus, quibus vitia. Esset enim orationis *schema* vitium, si non peteretur, sed

recepit. Pro *non* ante *ut* est *Nam* in Turic. (a sec. manu) Camp. (qui et protinus *et*). *utinamque* — *vincant. Verum schemata.* Turic, *utrim nam sch.* a sec. manu *utram nam sch.* Alm. *utinam sch.* (cf. modo, item 9.) cum Flor. (a pr. manu).

2. *sunt gen.* Turic. Flor. (hic a pr. manu) omittunt *sunt.* *vocant.* Turic., Flor. *vocat.* Tarv. totum hoc *alterum* — *vocant* omittit. *alt. maxime collocatione exqu.* Turic. Flor. *a. genus m. conlatione* (nisi quod hic *coll.*) *e.* cum Alm. *maxima* Turic. (a sec. manu.) *a. m. collatione e.* Camp. *a. m. collocutione e.* Guelf. *a. maxime conlocutione exquitum* Ambr. 2. *a. collocatione m. e.* Goth. Jens. cum Voss. 2. et edd. posterioribus ante Bad. qui sic *a. quod collocatione m. e.* Basil. *a. quod collationem m. e.* sine *est* mox. *a. quod ad elocutionem m. e.* Voss. 1. 3. Reliqui *a. quod ad collocationem m. e.* *grammaticum.* Turic. *grammatici*, sed ab eadem, ni f., manu correctum *cum.* Bern. *grammatici cum.* *quibus.* Turic. Flor. (hic a pr. manu) omittunt, cum Alm. *orationis.* (cf. 1, 5, 5. „de figuris *orationis*" 9, 1, 17. 36. 9, 2, 101.) Turic. Flor. *onis.* Hic a sec. manu *omnis.* Goth. omittit vocem cum Voss. 2. *omne ejusmodi* Guelf. Ambr. 2. cum Bodl. Ioann. Voss. 1. 3. quanquam ex his affertur *hujusmodi.* Pro *schema* Guelf. *thema*, et Flor. Turic. *thethema.* Reliqui loco nostrae vocis *omne.*

2. *alterum* — *vocant.* i. e. alterius nomine appellant certam aliquam loquendi rationem.

Esset enim — *acciderel.* cf. 1, 5, 53.

accideret. Verum auctoritate, vetustate, con- 3
suetudine plerumque defenditur, saepe etiam ratione quadam. Ideoque, cum sit a simplici rectoque loquendi genere deflexa, virtus est, si habet probabile aliquid, quod sequatur. Una tamen in re maxime utilis, ut quotidiani ac semper eodem modo formati sermonis fastidium levet, et nos a vulgari dicendi genere defendat. Qua si quis parce, et, cum 4
res poscet, utetur, velut asperso quodam condimento jucundior erit: at qui nimium affectaverit, ipsam illam gratiam varietatis amittet. Quanquam sunt quaedam figurae ita receptae, ut paene jam hoc ipsum nomen

3. *ut quotid.* Turic. (a pr. manu) Flor. *et cottid.* cum Jens. in priore. *ac.* Sic Turic. Flor. Reliqui *et.*
defendat. Turic. *offendat.*

4. *Qua.* Sic Guelf. Camp. Turic. (a sec. manu) cum Goth. Voss. 2. Ald. *quod* Turic. (a pr. manu). Reliqui *quo.*
parce. Turic. Guelf. Camp. *parte.*

3. *cum sit — deflexa, virtus est.* Habes eandem structurae synesin, de qua egimus ad 9, 2, 79. Sed *cum* attende dictum pro *etsi* et cf. Tursell. p. 190.

ut — fastidium levet. Citat hic Almelovenius Demetrium Phal. §. 77. cujus locum vide apud Schneiderum p. 37. Mox Pseudo-Turneb. et Capper. ablegant ad Aristot. Rhet. 3, 3, 3. p. Buhl. 321: τὰ Ἀλκιδάμαντος ψυχρὰ φαίνεται· οὐ γὰρ ὡς ἡδύσματι χρῆται, ἀλλ' ὡς ἐδέσματι.

4. *jucundior erit.* Quod subjectum tribues adjectivo *jucundior?* Si intelligetur *figura*, quae sit *jucundior* futura, perperam sustinebit ea partes rei conditae, cum sit ipsa condimentum. An ipse orator erit *jucundior?* Ingrata fuerit imago hominis cum cibo comparati. Equidem intercidisse suspicor inter *jucundior* et *erit* vocem: *oratio.* Neque eo minus mox in *amittet* subjectum erit *orator,* non *oratio.*

effugerint; quae etiamsi fuerint crebriores,
5 consuetas aures minus ferient. Nam secretae, et extra vulgarem usum positae, ideoque magis nobiles, ut novitate excitant, ita copia satiant: nec se obvias fuisse dicenti, sed conquisitas, et ex omnibus latebris ex-
6 tractas congestasque declarant. Fiunt ergo et circa genus figurae in nominibus; nam et *oculis capti talpae*, et *timidi damae* dicuntur a Virgilio: sed subest ratio, quia sexus uterque altero significatur: tamque mares esse *talpas damasque* quam feminas, certum est: et in verbis, ut, *fabricatus est gladium*, et,

consuetas aures. Sic Turic. Flor. Guelf. Goth. (tac. Gesn.) Camp. Reliqui *a. c.* *ferient.* Turic. (a pr. manu) *feriunt.* Placet.

5. *nov. excitant.* Sic Turic. Flor. Guelf. Camp. cum Goth. Voss. 2. Reliqui inserunt *aurem.*

nec se obv. Turic. Flor. Guelf. *et se obv.* Sed Flor. a sec. manu *et se non obv.* et sic Ambr. 1.

6. *tamque mares.* Sic Turic. a sec. manu, a pr. *tamque ares.* Flor. rasum habet locum et a recentiore mare scriptum: *nam tam* et sic Goth. (err. Gesn.) cum edd. a Jens. ante Bad. qui e Vall. reposuit *tam enim m.* cum edd. reliquis exc. Camp. Hic quidem *nam tanquam m.* Guelf. *tanquam m.*

5. *nobiles.* Verissimam censeo emendationem Lochmanni τῶ μακαρίτου, qua reponit *notabiles* prolus. anni 92 prioris p. 5. Ablegat ipse ad §. 27. item 9, 4, 101.

excitant. cf. §. 66.

6. *talpae.* Virg. Georg. 1, 183. *Timidi damae.* Ecl. 8. 28. *fabricatus est glad.* Cic. pro Rabir. post. 3. *Punitus est inimicum.* id. pro Milone c. 13.

altero significatur. cf. 1, 4, 24.

et in verbis. In verbis genus hoc dici a nostro ut plerisque veterum vidimus ad 1, 4, 27. 1, 5, 41.

fabricatus. Hoc igitur deponens non frequentius visum Quintiliano τῷ *punitus*

inimicum punitus est. Quod mirum minus 7
est, quod in natura verborum est, et, quae
801 facimus, patiendi modo saepe dicere; ut *arbitror*, *suspicor:* et contra faciendi, quae patimur; ut *vapulo;* ideoque frequens permutatio est, et pleraque utroque modo efferuntur, *luxuriatur*, *luxuriat; fluctuatur*, *fluctuat; assentior*, *assentio.* Est figura et in 8
numero, vel cum singulari pluralis subjungitur, *Gladio pugnacissima gens Romani; gens* enim ex multis: vel ex diverso,

— — Qui non risere parentes,
Nec deus hunc mensa, dea nec dignata cubili est.

inimicum. Sic Turic. Flor. Guelf. Camp. Reliqui *inimicos.* Sed *es* pro *est* videntur dare omnes praeter Basil. et posteriores ante Obr. Memoriter citavit, etiam nostram vocem.

7. *minus.* Turic. (a sec. manu) Guelf. Camp. *non.*

saepe dicere. Turic. *prae dicere*, a sec. manu contrahitur et sic Guelf. cum Bodl. *saepe praedicere* Camp. cum Andr. *pleraque.* Flor. *plerumque* cum Goth. Voss. 2.

luxuriatur — fluctuatur. Turic. Guelf. Camp. dant haec verba ut participia per S in fine cum Goth. et edd. ante Loc.

assentio. Est. Sic Turic. Flor. Guelf. Camp. cum Goth. Voss. 2. Bodl. Alm. et edd. ante Gryph. acc. Obr. Reliqui inserunt *revertor reverto.*

8. *ex div.* Sic Turic. Flor. Guelf. Camp. Goth. Jens. (tac. Gesn.) cum edd. ante Bad. Reliqui *e d.* Obr. *ex adverso.* *Qui.* Turic. Flor. Guelf. Goth. (tac. Gesn.) Ambr. 1. Camp. Jens. (err. Gesn.) *cui* cum edd. ante Burm. exc. Bad. qui nostram, auctore Politiano (p. 105. Fac. Grut. Vol. 1.) reposuit.

est. cf. Consentium Putsch. p. 2054. nec unquam deponenter Qu. (cf. 10, 7, 2).

7. *Quod — quod.* Nimis insuave hoc, ut malim pro altero scribere *quia.* cf. 4, 1, 1.

assentior. cf. 1, 5, 13.

8. *Qui non — cubili est.*

Ex illis enim, *qui* non risere, hic quem non
9 dignata. In Satura,

— *Et nostrum istud vivere triste Aspexi,*

cum infinito verbo sit usus pro appellatione:

hic quem non dignata. Sic Turic. Guelf. Camp. cum Alm. et edd. ante Bad. *hunc quem non dignata* Flor. Ambr. 1. cum Goth. Voss. 2. *non dignatus deus nec dea dignata* Basil. *hic quem non dignatus deus, nec dea dignata* Obr. Reliqui *hunc non dignatus deus nec dea dignata.* Supervacuum supplementum, satis enim gnaro jam carminis lectori significatur, et cupit scriptor cito defungi.

9. *dignata. In Satura.* Sic Turic. Flor. Ambr. 1. Guelf. *et* ante *in* inserunt Goth. Camp. Jens. (err. Gesn.) cum Alm. (cf. §. 1. 13:) Voss. 2. et edd. ante Gryph. Reliqui haec dant: *dign. Et mutatione partium ut in Sat.* non quidem e Regii conjectura (ut censet Gesn.) qui certi nihil definiit, cujusque aetate nihil tale additum fuit. cf. §. 7. De *Satura* (nam sic Turic. Flor.) cf. 9, 2, 36.

Virg. Ecl. 4, 62. 63. Hic scribendi et interpretandi modus recte post Bembum et Erythraeum rejicitur ab I. H. Vossio in Commentario, repetiturque a vitio librarii, cujus codicem usurparet Qu. Ex vetere enim scriptura *quoi* (cf. 1, 7, 27) corruptum erat *qui*, et noster, figurae notandae magis intentus, quam versus in carminis ipsius contemplationem, arripuit hoc in exemplum.

9. *In Satura.* Et apud Persium 1, 8. Abruptum sane hoc et minus praeparatum, nec monemur aliam nunc, quam adhuc, tangi figuram, quae fit partibus orationis mutandis. Mollias aliquatenus legendo *est* („In Satura „est:") pro „*et* nostrum". Poterat enim errorem parare, quod in Persio ipso praemittitur *et*, sed non faciens illud ad exemplum, quo hic opus. Neque tamen cum Badio contendam, subaudiendo „*fi*„*gura est*", locum expleri, nec igitur mancum dicendum. Sed inferere quidquam me pariter ac Regium vetat religio vetustatis. Etiam hoc satis durum quod *usus sit*; *vult*, subito respicit ad poetam, Persium, cujus nulla nec in prioribus nec in sequentibus mentio. Structura quidem *cum usus sit* et mox

nostram enim *vitam* vult intelligi. Utimur et verbo pro participio,

Magnum dat ferre talentum,

tanquam *ferendum:* et participio pro verbo, *Volo datum.* Interim etiam dubitari potest, 10
cui vitio simile sit schema, ut in hoc,

Virtus est vitium fugere: — —

802 aut enim partes orationis mutat, ex illo, *Virtus est fuga vitiorum;* aut casus, ex illo, *Virtutis est vitium fugere:* multo tamen hoc utroque excitatius. Junguntur interim schemata, *Sthenelus sciens pugnae:* est enim, *scitus Sthenelus pugnandi.* Transferuntur 11

participio, Magnum. Sic Turic. Flor. Guelf. Camp. Goth. Jens. (tac. Gesn.) cum edd. ante Basil. Reliqui inserunt *ut.*

10. *vitio simile.* Sic Turic. Flor. Reliqui *s. v.* *Virtutis.* Turic. Flor. Ambr. 1. Guelf. Camp. *virtus* cum Goth. Vall. Voss. 2. (err. profecto Burm. qui nostrum ex illo) Ald. Basil. Obr. *virtutem* sine *est* Jens. cum posterioribus ante Ald. *multo.* Omnes quidem libri *Multa,* quod deinde referunt ad *schemata.* Nostra est ex praestantissima Gesneri emendatione (recepta et Bip.), qui et primus interpunxit post *exc.* *hoc utroque.* Flor. inserit *quoque* cum Goth. Kapp. *scitus Sthenelus.* Turic. Flor. *sciusticus.* a sec. manu ille *scius stenelus,* hic *sciens scitus.* Camp. *scius St.* Guelf. *sciens St. p.* Goth. (tac. Gesn.) *scitus p.* Non profecto tritum est *scitus* pro *peritus,* etsi alibi est §. 18. in Catullo. Ablegat Burm. ad simile Petronii c. 44. *illud erat vivere.*

Magnum dat. „Virg. Aen. „5, 248. Illi *volo datum* „simile Terentianum Andr. 1, „1, 2. *dictum puta.* Illud *virtus est* Horat. Epist. 1, 1, „41." Gesnerus. *Sthenelus sciens* Hor. 1, 15, 24. et cf. not. crit.

10. *excitatius.* cf. 6, 1, 2.

et tempora, *Timarchides negat esse ei periculum a securi*, (praesens enim pro praeterito positum est) et status,

Hoc Ithacus velit:

et, ne morer, per omnia genera, per quae sit
12 *soloecismus*. Haec quoque est, quam ἑτέρωσιν

quot poëtarum locis probatum; nec fuerit rationis huc vocare obsoletum illud *scius*. An tentabis „en. *non nescius* „St. pugnandi"?

11. *et temp.* Sic Turic. Flor. Guelf. Goth. (tac. Gesn.) Camp. Reliqui *etiam t.* *negat esse.* Turic. Guelf. *negare est.* *et status.* Sic Turic. Flor. Ambr. 1. cum Goth. 1. 2. Voss. 2. Alm. A sec. manu Turic. *e. Statius*, ut et Guelf. Camp. cum Bodl. Andr. Vall. ex quo *e. Stathius.* Mox Jens. *e. Virgilius* cum edd. ante Bad. acc. Capper. qui negligenter recenset auctores vanissimae scripturae. *ut Virgilius* Basil. Reliqui *et futurum pro praesenti* de Badii conjectura. vide Gesnero indicante Canneg. ad Avianum 14. p. 101. qui rectissime vidit haec esse inquinata.

omnia genera. Sic Turic. Flor. Guelf. Camp. Goth. Jens. (tac. Gesn.) cum Alm. Voss. 2. et edd. ante Gryph. Reliqui inserunt *fit.*

12. *quoque est.* Sic Turic. Flor. Guelf. Ambr. 1. Goth. (tac. Gesn.) Camp. Reliqui *e. q.* (cf. 5, 10, 19.)

ἑτέρωσιν. Guelf. lacunam habet. Camp. ετεμηκωσιν. Vall. ἑτερήωσιν. Tarv. ἑτεροίωσιν, cum Goth. Ald. Posui, ut appareret raram esse et exiguam in hac voce varietatem, cum nec multum proficiat illud, quod conjectura petebat jam Dan. (cf. §. 1.) ἑτεροίωσιν. Satis etiam firmata vox nostra per Schneiderum loco Antonini 4, 39. quanquam alias rara in scriptoribus, nec proprie, quod sciam, rhetoribus usurpata. Quod Ernest. in Te-

11. *Timarchides.* Vide Cic. Verr. 5, 44.

et status. Hoc vocabulum hic interpretor positum pro: *modi*, nam *velit* conjunctivus est pro *vult* indicativo. Sic variatum fuisse a grammaticis in hac appellatione apparet 1, 5, 41. Locus Virgilianus est Aen. 2, 104.

12. ἑτέρωσιν — ἐξαλλαγή. Apparet pro ar-

vocant: cui non dissimilis ἐξαλλαγὴ dicitur: ut apud Sallustium, *Neque ea res falsum me habuit:* et, *Duci probare.* Ex quibus fere praeter novitatem brevitas etiam

chnol. ablegat ad Ammonium, v. Ἀλλοίωσις et Μεταβάλλεσθαι, ille quidem rhetorico significatu non habet.

cui non. Sic Ambr. 1. *cui* Jens. cum edd. posterioribus ante Bad. Reliqui *cum.* *dissimilis.* Locat. *similis* cum edd. posterr. ante Bad. ἐξαλλαγή. Turic. *eζamat η.* Ambr. 1. ΕΖΑΜΑΤΗ. Flor. *amat enim* cum Kapp. Goth. 2. *est* et lacunam ostendit Guelf. *est Zeuma cum* Camp. Goth. (err. Gesn.) cum Tarv. et edd. ante Ald. (nisi quod edd. a Tarv. *tum*). *e zeuma tum* Jens. (err. Gesn.) *est Zeugma, cum* Ald. *est, zeugma tum* Bad. Reliqui *est, Zeugma.* cf. 9, 2, 103.

Duci. Flor. *ducit* cum Goth.

bitrio has appellationes positas a rhetoribus; neque enim quidquam inest in etymo, quod certum discrimen constituat. Usu igitur frequentatas dignoscere contingat leves hasce significationum umbras, quas nunc, semel modo oblatis vocabulis, ignoramus. Nam ἐξαλλαγή, quae est apud Dionysium de vi Demosth. p. 982. Reisk. indicante Ernesto in Technol. Graeca, latius patet et omne variandae per schemata orationis artificium demonstrat. *Haec* pronomen accipio ut *Illa.* vid. 6, 1, 50. et mox §. 20. 55. ut *est* significet, *accidit, reperitur,* et subaudiendum *figura,* ad pronomen femininum. ἑτέρωσις quidem nullo exemplo illustratur, quod profecto arguit, intercidisse hic aliquot verba. In loco Sallustiano (Jugurth. 10.) *falsum habuit* variatum esse pro *fefellit* unusquisque videt. Alterum quid sibi velit, difficilius dictu, et miror neminem praeter Badium attendisse. Suspicatur ille fuisse: „*opinione duci pro probare*", mihi quidem nil ejusmodi persuadens. Qui invenerit locum scriptoris; si forte sit alicujus, facile rem expediat. Adhuc respici Sallustium et ejus verba esse, fortasse in deperdita operum parte, verosimillimum propter id quod sequitur *idem auctor.* In hoc quidem exemplo solo brevitas possit deprehendi, neque enim ulla in *falsum habuit.*

peti solet. Unde eousque processum est, ut *non poeniturum*, pro non acturo poenitentiam: et *visuros*, ad videndum missos idem
13 auctor dixerit. Quae ille quidem fecerit *schemata*; an idem vocari possint, videndum, quia recepta sint. Nam receptis etiam vulgo auctore contenti sumus. Ut nunc

proc. est. Leid. Burm. *p. esse* per sphalma suspicor, quanquam possunt videri Turic. et Flor. dare, e quibus nulla varietas.

13. *possint.* Turic. Guelf. *possit.* *sint.* Turic. (a pr. manu) Flor. *sit.* cf. §. 20. ubi *sit* pro *sunt*.

Ut nunc evaluit. Turic. Guelf. Camp. *utinam velut* cum Goth. Kapp. Bodl. Bal. Vall. Voss. 2. Flor. (a sec. manu); a pr. *utinam voluit* cum Alm. (§. 9. 31.) sed hic a sec. manu *utinam vetuit.* Ambr. 1. *utrum nam*, an habeat *evaluit* certo non dicam. *Utrum natura e.* Jens. cum edd. ante Ald. acc. Bad. *Verum natura e.* Ald. cum reliquis ante Obr. Sed hic cum Burm. *Uti.* Malim equidem *ut jam* pro *ut*, vel *uti nunc*.

non poeniturum — visuros. Sunt haec e deperditis Sallustii, neque tamen inter fragmenta recensentur apud Cortium, ubi *poenitens* solum est e Charisio p. Putschii 224, sed hoc et apud Ciceronem et Suetonium et Priscianum p. 922. Oblitus videtur Qu. Accii exemplum, quod praestant Lexica.

visuros. Non praetermittenda hoc loco acutissima Lipsii ad Tac. Annal. 16, 2. conjectura, qui Sallustii, quod memoret noster, fuisse suspicatur non *visuros* sed *visores*. Eam nimis calide rejicit Ernestus, de *verbis* agi monens, non de *substantivis*. Tanta in veteribus non erat subtilitas disputandi de rebus grammaticis, ut verbalia plane secernerent a verbo. Nec tamen quidquam definiam, cum habeant, quo se commendent, et Ernesti argumenta τὸ *visores* aspernantis ipsiusque etiam Oberlini. cf. Cangius in v.

13. *Quae ille — videndum.* „Haec cum primum scriberentur a Sallustio, schemata profecto fuerunt; nunc tamen an eodem nomine sint appellanda, quaerendum est, quia jam abierunt in communem sermonem." Malim „recepta sunt."

evaluit *rebus agentibus*, quod Pollio in Labieno damnat: et, *contumeliam fecit*, quod a Cicerone reprehendi notum est: *affici* enim
803 *contumelia* dicebant. Alia commendatio vetustatis, cujus amator unice Virgilius fuit, 14

Vel cum se pavidum contra mea jurgia jactat:
Progeniem sed enim Trojano a sanguine duci
Audierat. — —

rebus agentibus. Sic Turic. Flor. Ambr. 1, Guelf. Camp. cum omnibus MSS. sed edd. a Jens. ante Obr. omittunt *rebus.*

14. *vetustatis.* Turic. Flor. (hic quidem a pr. manu) Guelf. *veritatis*, cum Alm.

rebus agentibus. Suspicor vitium esse in eo, quod passive usurpatum est participium, qualia structurae portenta amant nostri pragmatici (cf. 3, 6, 59): „*Vorhabende* Sache, *tragende* Liebe." Mirandum est sane quod hujus, quae *evaluerat* Qu. tempore (cf. 8, 6, 32), locutionis nemo adhuc exemplum demonstravit in scriptoribus, fortasse tamen has familiaris sermonis sordes dedignantibus. Labieni cum Pollione rixas vide ad 4, 1, 11. Pollioni videtur fuisse quod Ciceroni Antonius.

contumeliam fecit. Cic. Philipp. 3, 9. De eo loco diligenter egit ad quem ablegant interpretes I. F. Gronovius Observ. 3, 8. p. 375 — 384. Recte monet Gesnerus, Qu. intellexisse dictum *facere contumeliam* velut *facere jacturam* pro *pati.*

14. *vetustatis.* Ejus quidem notam in exemplis his, quae afferuntur, Virgilianis, non agnoscunt VV. DD. *Vel* hoc a Cicerone potius sumsisse Virgilius Budaeo videtur (Comment. graec. ling. p. 1454. indicante Burm.), quam ab obsoleta vetustate retulisse. Et Gesnerus aliquid intercidisse sibi persuadet ante hunc versum, quod ad vetustum usum particularum speciatim pertineret. Equidem non puto ad hujusmodi remedium esse confugiendum: *vel cum* (Aen. 11, 406) in hac orationis praecisione, ubi omne id quod protasin sequi debebat, lectori intelligendum relinquitur, multum habet insolentiae, quam ego antiquitati ascribendam esse facile credo Quintiliano.

Quorum similia apud veteres tragicos comi-
cosque sunt plurima. Illud et in consuetu-
15 dine remansit, *Enimvero.* His amplius apud
eundem:

Nam quis te juvenum confidentissime: —

quo sermonis initium fit. Et,

Tam magis illa tremens, et tristibus effera flammis,
Quam magis effuso crudescunt sanguine pugnae.

Quod est versum ex illo, *Quam magis ae-*

Illud et. Sic Turic. Guelf. Goth. (tac. Gesn.) Camp. Reliqui *I. etiam.*

15. *quo.* Sic Turic. Flor. Ambr. 1. Camp. cum Goth. Bodl. Voss. 2. et edd. ante Ald. acc. Obr. Reliqui *cum quis* ex Regii conjectura. *initium fit.* Sic Obr. Reliqui *i. fit.* Nostram rationem probabat et Gesnerus.

Neque ullus eorum, quos Budaeus ponit, locorum hac parte similis est nostro. In altero versu (Aeneid. 1, 19) *sed enim*, et maxime ita postpositum, vetustatem habet. De Virgilio archaïsmi studioso cf. 8, 3, 25. Spectatur et ibi vetustas particularum usu. Mire vacillavit memoria nostri, cum *jactat* scriberet in priore versu, pro quo est apud Virgilium *fingit*, quod solum loco congruit.

Enimvero. Transpositionem conjunctionis, quae alias vitat initium (cf. 1, 5, 39) ascivit et comprobavit consuetudo in hac quidem voce. Videtur ergo *vel* quoque in versu Virgiliano ut transpositum notasse, quod ad *pavidum* pertinuerit; in qua ratione minime sequar ejus auctoritatem.

15. *His amplius.* cf. 1, 5, 50.

Nam quis te. Georgic. 4, 445. *Tam magis.* Aen. 7, 787.

Quod est versum ex illo — *viget.* Hunc locum interpretes praeter Regium, mox que Muretum (Varr. lectt. 19, 2) securi transeunt, acquiescentes illi, ut videntur, horum, quos dixi, suspicione, esse hoc ex vetere quadam tragoedia. ' Versus enim, ait Muretus, est trochaïcus. Et sane in illa Romanorum licentia, ubi fas est trochaïcos stipare quatuor

rumna urget, tam magis ad malefaciendum viget. Pleni talibus antiqui: ſicut initio 16
Eunuchi Terentius, *Quid igitur faciam?*

urget — viget. Sic et Turic. (quanquam altero loco *juget*) Ambr. 1. Guelf. Camp. praeter edd. ante Bad. et tot ab aliis memoratos Codd. quo rediit Geſn. (et Bip.) cum reliqui ſecuti eſſent Regium transponentem *viget — urget.* Flor. quidem utrobique *urget.*

temporum pedibus, exit tetrameter qui digitos expleat. Hanc rationem tenens Gedoynus reddidit: *Quod eſt verſum ex illo* hiſce: „ce qui eſt „viſiblement imité de cet en„droit". Hoccine autem potuiſſe placere Quintilianum legentibus! Quando ille imitationem aliquam ex alio ſcriptore expreſſam ita deſignavit, ut *verſum* diceret locum? Et quis unquam ita Latinorum? Nec quidquam intererat expreſſum hoc docere aliunde. Noſter modo (§. 10) pronunciabat carmen Horatianum „aut partes „orationis *mutare ex illo* — „aut caſus *ex illo*"; *verſum ex illo* igitur et hic non aliter dixiſſe putandus eſt, quam ut rectam orationem indicaret, a qua deflexerit hoc ſchema Virgilianum. Ita apparet verba, quae veteri tragoediae aſſignant VV. DD., eſſe noſtri ipſius, qui illam in Turni galea Chimaeram a Virgilio fictam inter explicandum deducat protinus ad veritatem; nec quidquam in hoc ſchemate ſpectat rhetor niſi transpoſitionem, per quam prior eſt ſenſus qui debebat eſſe poſterior et viciſſim. Fateor tamen paulo operóſius hic egiſſe interpretem, et *aerumnam* mirum eſt poſuiſſe. cf. 8, 3, 26. Nos quidem magis movet illud *tam magis, quam magis* pro *quanto* et *tanto*, ſed de eo nunc non cogitat noſter.

16. *Terentius.* 1, 1, 1. Quo hoc conſilio nunc ponat, non apparet. Vix enim acquieſcas Turnebiano commento, quod per archaïſmon *igitur* ſit pro *deinde*, vel vetuſto more poſtpoſitum eſſe *igitur.* cf. 1, 5, 39. Alterum etiam obſcurius, in quo neque auctor innoteſcit, neque ſcriptura in comperto. *Tandem* facere figuram, ab initio ſententiae poſitum (ſed praecedit tamen vox), monet Geſnerus. Idem totum hoc *pleni — leno* ſuo loco deerraſſe ſuſpicatur per librariorum incuriam, et debere reponi poſt *initium ſit.* *Talibus* enim plenos antiquos,

inquit. *Allusit tandem leno.* Catullus in Epithalamio,

— *Dum innupta manet, dum cara suis est,* 804

cum prius *dum* significet *quoad*, sequens
17 *usque eo.* Ex Graeco vero translata vel Sallustii plurima, quale est, *Vulgus amat fieri:* vel Horatii (nam is maxime probat hoc):

— *Nec ciceris, nec longae invidit avenae.*

16. *Allusit.* Turic. *alius in.* Flor. *alius vi*, uterque a pr. manu. *leo* pro *leno*, quod notat Burm. sphalma est Obrechti. *Dum innupta.* Turic. (a pr. manu) Ambr. 1. *tum i.* *suis est.* Goth. (tac. Gesn.) *s. sed* cum Voss. 2. inde error vett. edd. inserendi *sed* post *est* a Jens. usque ad Obr. *quoad, sequens.* Turic. Camp. Ambr. 1. *quod adsequens.* Turic. a sec. manu *quod assequens* et sic Guelf. cum edd. ante Ald.

17. *vel Sallustii.* Flor. *qualis S.* *vel Horat.* Turic. Guelf. *vero orati.* *nam is.* Sic Goth. (tac. Gesn.) Camp. cum Voss. 2. Ald. Basil. Colon. Colin. et inveniebat Regius. Reliqui *n. id.* In Mureti Siglis illis N. I. S. P. inesse videtur *is* nostrum. *hoc nec ciceris.* Turic. Flor. Ambr. 1. *nec Ciceronis*, a sec. manu Turic. *hoc Ciceronis* et sic Camp. Goth. (tac. Gesn.) cum Voss. 2. et edd. ante Gryph. *Ciceronis* solum Guelf. Mox a Gryphio inde (cf. §. 9.): *hoc* ubi initia sermonis particulas habeant continuandae orationi proprias; sic et aptius cohaesurum e Catullo exemplum. Non equidem proficí multum sentio hac transpositione. Nimium in omnibus hisce obscuritatis. An Comicorum loca retulit propter abruptum incipiendi modum, quasi aliquid jam praecesserit?

Catullus. Carmine 62. v. 45.

17. *vel — vel — vel.* cf. 6, 2, 3.

Vulgus amat fieri. Designant Bell. Jug. c. 34. ubi simile quid. Si unquam, hic bonus conjector fuit P. Francius, suadens *vulgo* pro *vulgus.*

Horatii. „Cujus plurimos „omnium generum graecismos notant passim interpretes. Locum Fabio laudatum Sat. 2, 6, 83. non omisit in Hellenolexia Vechne-

vel Virgilii,

— *Tyrrhenum navigat aequor.*

Et jam vulgatum actis quoque, *Saucius pectus.* Ex eadem parte figurarum *additio* et *abjectio* est. Illaque prior videri potest supervacua; sed non sine gratia est: 18

Nam neque Parnasi vobis juga, nam neque Pindi.

Ciceronis. Et mutatio casus: ut nec illi se positi ciceris ante Obr. qui nostram, nisi quod omittit *nec.* Reliqui post *neq* inserunt *illi Sepositi.* Alter vett. error *invadit herne, harenae, Herae, hecne* notatu vix dignus. *vel Virg.* Sic Turic. Flor. Guelf. Camp. cum Goth. Voss. 2. Reliqui *et V.*

18. *figur. additio.* Hic praeter alios errores, minus notabiles, inserunt *prior* vett. libri ante Ald. MSS. et excusi, quod idem mox omittunt ante *videri.* Item magna confusio est in loco Virgiliano. Cujus exempla ponere Turic. et Flor. satis habebo. Prior quidem: *gratia est nam neque pindi potest enim deesse alterum neque parnamsi vobis juga nam neque pindi neque et apud.* a sec. autem manu scribitur *parnasi.*

„rus 1, 2, 24, 7. p. 352. ubi „pulchre hanc constructio- „nem cum Caesaris illa voce „comparat apud Plut. Cato. „extr. ὦ Κάτων; φθονῶ σοι „τοῦ θανάτου· καὶ γὰρ ἐμοὶ σὺ „τῆς σαυτοῦ σωτηρίας ἐφθόνη- „σας." Gesnerus.

Virgilii. Aen. 1, 67.

actis quoque. Ablegat Gesnerus ad Lipsium in Tacit. Annal. 5, 4. ubi et locus Annal. 13, 31. testans imprimis, quam contemtum opus *acta.*

18. *Nam neque.* Virg. Ecl. 10, 11. Horat. Carm. 1, 12, 40. Satis difficile est dictu, quare hujus exempli fecerit locum Horatianum, nisi forte, perperam profecto orationem construens, *Hunc* abundare credidit, unde est in edd. quibusdam (Gryph. Stoer. Chouet.) subjectum post *capilis* „ubi possis" vel „ubi pos- „sis demere *hunc*". Apparet, quam male interdum haeserint veterum memoriae quae legerant, quamque fortasse male interpretati sint scriptorum sensus. Neque enim Aristarchus solus caligavit ad Homerum suum. Praeterea ne illud quidem est in comperto, cur dicat „ex *eadem* „figurarum parte". Ex qua igitur? Profecto Graecismum intelligi voluit. Quanquam

Potest enim deesse alterum *nam.* Et apud 805
Horatium illud,

> — *Fabriciumque,*
> *Hunc, et intonsis Curium capillis.*

Et detractiones, quae in complexu sermonis, aut *vitium* habent, aut *figuram*, ut, *Accede ad ignem: jam calesces plus satis.* *plus* enim
19 *quam satis* est. Nam de altera, quae *detra-*

et ultima *nam neque — neque* omittuntur. Alter sic: *g. e. nam neque pindi potest enim deesse alterum neque parmam si vobis juga nam neque pindi potest enim deesse alterum neque et apud.* Nostra constitutio, quae Regio maxime debetur, est apud Badium, primum. *intonsis.* Guelf. Horat. *incomtis* et sic in vetere Mureti Cod. Meorum quidem praeterea nullus. *Et detractiones.* Bad. (sine auctore nec reddita ratione) *Est etiam adjectio* obtemperantibus omnibus post eum ante Gesnerum. Reliqui et scripti et excusi nobiscum faciunt. *figuram, ut, Acc.* Sic libri omnes MSS. (de Goth. tac. Gesn.) et excusi ante Gryph. exc. Badio. Reliqui ante *ut* inserunt: *Figuram.* Tum debebat et *vitii* mentio fieri. *ignem: jam.* Sic Turic. (a pr. manu) Flor. cum Alm. Reliqui inserunt *hanc.*

19. *Nam de altera — adjiciendum est.* Sic Turic. Flor. Guelf. Goth. (err. Gesn.) cum Voss. 2. (nisi quod hic dicitur omittere *quae*) Alm. et edd. ante Ald. Reliqui *De altera quae detractio est pluribus dicendum est.* Hoc e Regii mutatione. Nostra corrupta quidem, sed haec corruptior. Facile emendes illam: *nam ad alteram quidem detractionem pluribus adjiciendum est.* Frequens est, *nam* respicere ad sup-

non equidem dixerim, has *additiones* et *abjectiones* eo potissimum pertinere. An *ex eadem parte* dixit omnino de figuris orationis? Id quidem minus probo.

Et detractiones — habent. cf. de figura detractionis 9, 2, 37. An aliquid interciderit non dicam. Saltem nondum de iis praeceperat detractionibus, quae essent extra *compl. serm.*

Accede ad ignem. Terent. Eun. 1, 2, 5. Est *hanc* in poeta ante *calesces.*

19. *Nam de altera — adjiciendum est.* cf. not. crit.

ctione, pluribus adjiciendum est. Utimur vulgo et comparativis pro absolutis, ut se quis *infirmiorem* esse dicet: duo inter se comparativa committimus, *Si te, Catilina, comprehendi, si interfici jussero, credo, erit verendum mihi, ne non hoc potius omnes boni serius a me, quam quisquam crudelius factum esse dicat.* Sunt et illa non similia soloecismo quidem, sed tamen numerum mutantia, quae et tropis assignari solent, ut de uno pluraliter dicamus,

Sed nos immensum spatiis confecimus aequor:

pressum quid, quod praecesserit, quasi dixerit: „Defungor „hoc quam brevissimo exemplo, ubi nihil deest nisi *quam*, „nam ad ceteram *detr.* pluribus verbis illud, quod omitti„tur, adjiciendum est, quo sententia expleatur."

ut se. Sic Turic. Guelf. Camp. Reliqui inserunt *cum.*

dicet. Sic Turic. Flor. Camp. cum Alm. *dicit* Goth. cum Voss. 2. Reliqui (de Jens. err. Gesn.) *dixerit.*

Si te, Catil. Sic Ambr. 1. Camp. cum Goth. Locat. et posterioribus ante Gryph. *Sit ex C.* Turic. a sec. manu *Sic e C.* Flor. Guelf. *Sic ex C.* Jens. Tarv. *Sic te.* Reliqui *jam* inserunt ante *C.* ex Cicerone. *ne non hoc.* Turic. Flor. *nec non h.* Guelf. Camp. *ne non* cum Goth. Voss. 2. et edd. ante Gryph.

20. *Sunt et illa.* Sic Flor. Camp. Obr. *S. enim et i.* Goth. (tac. Gesn.) cum Voss. 2. *Sit et i.* Turic., a sec. manu *Sic et i.* cum Guelf. Bodl. *Sunt illa et* Jens. (tac. Gesn.) Tarv. Reliqui omittunt *et.*

et tropis. Turic. Flor. (a pr. manu uterque) *ex torpis*, nihil tamen latet.

Si te, Catilina. Ex Cat. 1, 2. *Sed nos.* Virg. Georg. 2, 541. *Haud secus.* Ge. 3, 346. *Neve tibi.* Ge. 2, 298. *Nec mihi.* Ge. 3, 435.

20. *Sunt et illa.* cf. §. 12. *et tropis.* „Nam ad synecdochen pertinent: aliis tamen ἐναλλαγὴ numeri dicitur." Capperonnerius.

et de pluribus ſingulariter,

Haud ſecus ac patriis acer Romanus in armis.

21 Specie diverſa, ſed genere eadem et haec ſunt,

Neve tibi ad ſolem vergant vineta cadentem:
Ne mihi tum molles ſub divo carpere ſomnos,
Neu dorſo nemoris libeat jacuiſſe per herbas:

non enim neſcio cui alii prius, nec poſtea ſibi uni, ſed omnibus praecipit. Et de nobis loquimur tanquam de aliis, *Dicit Servius,*
22 *Negat Tullius.* Et noſtra perſona utimur 806
pro aliena, et alios pro aliis fingimus. Utriusque rei exemplum pro Caecina. Piſonem, adverſae partis advocatum, alloquens Cicero dicit, *Reſtituiſſe te dixti, Nego me ex edicto*

21. *Ne mihi.* Turic. *nē t̄ꝫ.* ex Alm. et Goth. noſtrum. Ille a ſec. manu *nec noctu* pro *n. m. tum* et ſic Camp. Guelf. cum Bodl. Reliqui *Nec mihi*, ut et aliquot Virgilii libri.
divo. Sic Turic. Guelf. cum Alm. Bodl. Voſſ. 2. Goth. Jenſ. et edd. poſterioribus ante Stoer. exc. Bad. Reliqui *dio*. Etiam *mollis* vett. mei ante Gryph. quanquam aliquot ſilentur, et Ald. *molleis*.

22. *te dixti.* Turic. Flor. Ambr. 1. (ſed loco raſo:) Guelf. Camp. *dixiſti* cum Alm. et libris Ciceronis. *dixit* Turv. cf. 5, 13, 47. *me ex ed.* Sic Turic. Flor. Guelf. Camp. cum Alm. Voſſ. 2. Reliqui omittunt *ex* et hic et mox. cf. et Cic. Ern.

de pluribus ſingulariter. cf. 8, 6, 28.

21. *tanquam de aliis.* „Dicit Servius ſ. Sulpicius: hoc „eſt aſſerit: Negat Tullius: „hoc eſt ego. Sunt enim „verba Tullii" [ubi tandem? Nam certe non in Murenana Ciceronis, ubi poteras ſuſpicari]. „Sicut Chremes de ſe „dicit in Andria: Non hercule faciet." 4, 4, 36. Badius. Exemplum etiam fuerit Horatii Epiſt. 1, 16, 49. „renuit negitatque Sabellus." et paſſim talia inveniri poſſunt.

22. *pro Caecina.* c. 29.

praetoris restitutum esse: verum enim illud *restituisse* Aebutius dixit; Caecina, *nego me ex edicto praetoris restitutum esse.* et ipsum *dixti*, excussa syllaba, figura in verbo. Illa 23
quoque ex eodem genere possunt videri: unum quod *interpositionem* vel *interclusionem* dicimus, Graeci παρένθεσιν vocant,

enim. Jens. omittit cum posteriorr. ante Ald.

Caec. nego me. Hoc quidem ordine solus Gesn. seqq. Bipp. Rectissime, nam ceteri turbate *negò me Caec.* quod non attinebat emendari Italicis et Romanis characteribus adhibendis, ut fecit Capper. cf. 4, 2, 128. item hic §. 12. 45.

esse. et ips. Sic Turic. Flor. Guelf. Camp. cum Voss. 2. et edd. ante Bad. Reliqui inserunt *ubi.*

dixti. Flor. Ambr. 1. *dixisti* (loco raso). Tarv. *dixi.*

excussa. Sic Flor. Camp. cum Goth. Voss. 2. Palat. Gebh. (Crep. 3, 11.) et edd. ante Basil. *excusa* Turic. Ambr. 1. cum Bodl. Alm. Obr. *exclusa* Guelf. marg. Basil. Reliqui *extrita*, sine auctore. *verbo: Illa.* Sic Turic. Flor. Guelf. Camp. Goth. Jens. (tac. Gesn.) cum Alm. Voss. 2. et edd. ante Bad. Reliqui inserunt *est.*

23. *unum quod.* Sic Turic. Flor. cum Goth. Voss. 2. Alm. et edd. a Jens. ante Basil. exc. Ald. *unumque* Guelf. *nosque* Camp. *quae nos* Obr. Reliqui *quam nos.*

παρένθεσιν. Ambr. 1. παρένθεσιν παρέμπτωσιν. Flor. NaΠΗΝΗΟΝΕΛΡeΜeΓωCIN. Guelf. ματηνηονε αρεμετοσιν. In hisce quid lateat nulla intentione assequor, quanquam extrema satis aperiuntur ab Ambr. 1. neque enim dubitandum, quin altera vox graeca sit subjicienda. Haec non est inaudita apud praeceptores orandi, velut Dionys. p. Reisk. 792. indicante in Technol. Ern. ἐπ' — ἐνθυμημάτων τε καὶ νοημάτων αἱ μεταξὺ παρεμπτώσεις πολλαὶ γιγνόμεναι.

verum enim. Non satis assequor *verum*, et suspicor legendum *vere* i. e. „*re vera* „enim haec Aebutius et Caecina dixerunt, litigatores, „non Piso et Cicero, patroni." *et ipsum* — *in verbo.* An haec sint ab ipso Qu., certo non dicam.

23. *unum.* Huc respicit, quod mox (§. 24.) subjicitur *alterum.*

παρένθεσιν. cf. not. crit. vide 8, 2, 15.

dum continuationi sermonis medius aliquis sensus intervenit, *Ego cum te, (mecum enim saepissime loquitur) patriae reddidissem.* (cui adjiciunt *hyperbaton*, quod inter tropos esse
24 noluerunt): alterum, quod est ejus figurae sententiarum, quae ἀποστροφὴ dicitur, simile, sed non sensum mutat, verum formam eloquendi:

— Decios, Marios, magnosque Camillos,
Scipiadas duros bello, et te, maxime Caesar.

item p. 804. Veram esse priorem vocem, quae et sola in Flor. reponitur a sec. manu, persuadet auctoritas Turic. et Ambr. quanquam ipsum illud arcanum inquinatissimae scripturae tentat magis et torquendo lactat animum legentis. Nisi forte in fractis istis tabulis agnosces ipsam παρένθεσιν, (an παρένθετον? cf. §. 26.) quod tamen non probarim. Quo minus παρέμπτωσιν insererem, vetuit dubitatio suborta de conjunctione adhibenda; nam ἀσυνδέτως non sunt cumulanda haec vocabula. Suspicor interfuisse Graecum ἢ. (cf. 8, 11, 5.) Possit tamen *et* quoque. *dum.* Turic. Guelf. *duo.*

hyperb. quod. Sic Turic. Flor. Ambr. 1. Guelf. cum Goth. Alm. Voss. 2. Jens. et edd. posterr. ante Ald. Reliqui Regio jubente inserunt *non illud*, quod, nisi dormitavi, est jam in Camp. cf. 9, 2, 79. *noluerunt.* Sic Turic. Flor. Ambr. 1. Reliqui *voluerunt.*

24. *alterum.* Sic Turic. Ambr. 1. Guelf. cum Goth. Alm. Voss. 2. Jens. et edd. posterr. ante Ald. Reliqui, jubente Regio, praemittunt *sed*, quod Camp. quoque habet.

sed. Turic. Flor. Guelf. *est.* Ambr. 1. *et* cum Jens. et edd. post. ante Ald. Reliqui *cum*, quorum et Camp. Nostrum e conjectura. *sensum mutat.* Sic Turic. Flor. Ambr. 1. Guelf. cum Alm. Jens. et edd. post. ante Ald. Reliqui *sensus mutatur*, quorum et Camp. *formam.* Sic Ambr. 1. Guelf. Tarv. cum edd. posterr. ante Ald. Reliqui *forma.*

Ego cum te. Pro Milo. c. 34. *Decios.* Virg. Ge. 2, 169. *Fas omne.* Aen. 3, 55. *Quid loquor.* Aen. 4, 595. *Haud procul.* Aen. 8, 642.

hyperbaton — noluerunt. cf. 8, 6, 67.

24. *ejus figurae sententiarum.* 9, 2, 38.

Acutius adhuc in Polydoro: 25

Fas omne abrumpit, Polydorum obtruncat, et auro
Vi potitur. Quid non mortalia pectora cogis
Auri sacra fames?

Ii qui tam parva momenta nominibus discreverunt, μετάβασιν vocant, quam et aliter fieri putant:

Quid loquor? aut ubi sum?

807 Conjunxit autem παρένθεσιν et ἀποστροφὴν Virgilius illo loco,

Haud procul inde citae Metium in diversa quadrigae
Distulerant, (at tu dictis Albane maneres)
Raptabatque viri mendacis viscera Tullus.

25. *Ii qui.* Sic Camp. cum Goth. Voss. 2. *h qui* Turic. *Enim qui* Guelf. Reliqui omittunt *Ii.* *putant.* Turic. Flor. Jens. (tac. Gesn.) Tarv. *putent.* An acceperunt *quam* pro *quippe quam?* Tollii ad Longinum c. 27. p. 155. (quam indicat Capper.) conjectura *taliter* pro *aliter* faciliorem sane praestat sententiam, nec rejicula, etsi rara, vox *taliter.*

loquor. Turic. Flor. *loquar* cum Jens. et posterr. ante Ald.

26. *Conjunxit autem;* Guelf. *pretium traxit a.* Camp. *praejunxit a.* Goth. omittit haec.

παρ. et ἀπ. Guelf. *πανονσισιν et ανατ̃οφην.* Idem cum Camp. Jens. (tac. Gesn.) Tarv. ante *Virg.* inserit *ut,* quod emendavit Regius. *Virg. illo.* Sic Turic. Flor. Guelf. Camp. Goth. (tac. Gesn.) cum Alm. Voss. 2. Reliqui inserunt *in.* *dictis.* Turic. *dicis,* a sec. manu *dux* et sic Camp. *ditis* Flor. (a pr. manu).

25. *Acutius.* Malim *acrius.* cf. 28. 71. 74. 4, 1, 64.

parva momenta — discreverunt. Ii noluerunt figuram hanc eodem nomine appellari, sive sententiae esset, sive orationis, et alteram quidem μετάβασιν vocarunt. Hanc vide apud Rufinian. p. Ruhnk. 243. Quanquam aliter ac noster definit et habet *apostrophen* inter schemata lexeos. Sed vide de eodem Rutil. Lup. p. 72. indicante jam Regio, et hic quidem propior nostrum. De *aliter* vid. not. crit.

27 Haec *schemata*, aut his similia, quae erunt *per mutationem*, *adjectionem*, *detractionem*, *ordinem*, et convertunt in se auditorem, nec languere patiuntur subinde aliqua notabili figura excitatum: et habent quandam ex illa vitii similitudine gratiam, ut in cibis interim acor ipse jucundus est. Quod continget, si neque supra modum multae fuerint, nec ejusdem generis aut junctae, aut frequentes: quia satietatem, ut varietas earum, ita raritas
28 effugit. Illud est acrius genus, quod non tantum in ratione positum est loquendi, sed ipsis sensibus cum gratiam, tum etiam vires accommodat. E quibus primum sit, quod fit *per adjectionem*. plura sunt genera. nam et verba geminantur, vel amplificandi gratia: ut, *Occidi, occidi, non Sp. Maelium;* alterum est enim, quod indicat, alterum, quod affirmat: vel miserandi, ut,

Ah Corydon, Corydon. —

27. *aut his.* Sic Turic. Flor. Guelf. Camp. cum Goth. Voss. 2. et edd. ante Basil. Reliqui *et h.* *quae erunt.* Hoc primus diremit ita Regius, nam MSS. et excusi ante Ald. *quaerunt; quaerent.* *cibis — acor.* Turic. Guelf. *cujus — macor.*

28. *cum gratiam.* Turic. Flor. Guelf. Goth. Jens. (tac. Gesn.) *tum gr.* cum edd. posterr. ante Stoer. cf. 6, 1, 46. *Maelium.* Libri quidem *Melium.* cf. 5, 13, 24. *est enim.* Turic. Ambr. 1. *e. etenim.* Guelf. *enim.* *Corydon.* Altero loco omittitur a Turic. Flor. Camp.

28. *loquendi.* An *eloquendi?* cf. 8, 6, 59. *Occidi.* Pro Milo. c. 27. *Ah Corydon.* Virg. Ecl. 2, 69. *Bona miserum.* Cic. Philipp. 2, 26. *Vivis, et vivis.* Cat. 1, 2. *Nihilne.* Cat. 1, 1. *Quis eos postulavit.* pro Milo. 22. *Qui sunt, qui.* ad Herenn. 4, 14. *Vigilas tu.* pro Mure. c. 9.

Quae eadem figura nonnunquam per *ironiam* 29
ad elevandum convertitur. Similis geminationis poſt aliquam interjectionem repetitio eſt, ſed paulo etiam vehementior, *Bona, miſerum me! (conſumtis enim lacrimis tamen infixus animo haeret dolor) bona, inquam, Cn.*
808 *Pompeji acerbiſſimae voci ſubjecta praeconis. Vivis, et vivis non ad deponendam, ſed ad confirmandam audaciam.* Et ab iisdem verbis 30
plura acriter et inſtanter incipiunt, *Nihilne te nocturnum praeſidium palatii, nihil urbis vigiliae, nihil timor populi, nihil conſenſus bonorum omnium, nihil hic munitiſſimus habendi ſenatus locus, nihil horum ora vultusque moverunt?* et in iisdem deſinunt, *Quis eos* 31
poſtulavit? Appius. quis produxit? Appius. Quanquam hoc exemplum ad aliud quoque ſchema pertinet, cujus et initia inter ſe et

cum edd. ante Ald. ut et modo alterum *occ.* delevit ſec. manus Turic. et nonniſi ſemel habet Flor.

29. *Bona — dolor.* Solito errore omittuntur in Turic. Flor. Ambr. 1. Guelf. cum Alm. *et vivis.* Turic. Flor. Guelf. Camp. *ſed v.*

30. *praeſ. palatii.* Turic. *p. poculatu.* Flor. (a pr. manu) *p. oculatii.* *munitiſſimus.* Turic. a pr. manu *mutiſſimus.* Jenſ. (non Goth., err. Beckio) Barberin. *inimiciſſimus.*

31. *et in iisdem.* Sic Turic. Flor. Guelf. Camp. Goth. Jenſ. (tac. Geſn.) cum Voſſ. 2. et edd. ante Ald. Reliqui omittunt *in* expungente Regio. *cuj. et initia.* Sic Turic. Flor. Camp. Goth. Jenſ. (tac. Geſn.) Tarv. Reliqui omittunt *et.* *ſe et fines.* Turic. (a pr. manu) omittit *ſe.* Flor. *ſ. et rurſus inter ſe f.* cum Alm. (cf. §. 13. 41.).

29. *Similis geminationis.* Non ſupervacuum fuerit monere prius eſſe nominativum, unde pendeat, qui ſequitur, genitivus, ne forte quis vel duos agnoſcat genitivos vel *geminat.* referri credat ad *repetitio.*

fines iidem sunt, *quis et quis*, *Appius* et *Appius*. Quale est, *Qui sunt, qui foedera saepe ruperunt? Carthaginienses. Qui sunt, qui crudelissime bellum gesserunt? Carthaginienses. Qui sunt, qui Italiam deformarunt? Carthaginienses, Qui sunt, qui sibi ignosci postu-*
32 *lant? Carthaginienses.* Etiam in contrapositis vel comparativis solet respondere primorum verborum alterna repetitio, quod modo hujus esse loci potius dixi: *Vigilas tu de nocte, ut tuis consultoribus respondeas; ille,*

quis et quis. Turic. Flor. Guelf. Jens. (tac. Gesn.) *qui e. q.* *Carthaginienses.* Hoc quidem ante Capper. in plerisque (neque enim vacat quaerere an in omnibus) sine I scribitur post N, etiam per *K*, quamquam posterius non in MSS. quod sciam. Causa ista orthographica diu acta est, et recte explodit sibi placentem in ea praeceptorem Capper. Burmannus Epist. p. 51. cf. Liv. Drakenb. 28, 26, 1. Cum versus maxime rem conficiant, addam unum, qui omnes adhuc fefellerat, a Buttmanno nostro agnitum: Cic. Inv. 1, 19. „Appius indixit Karthaginiensibu' bellum“ ex Ennii profecto annalibus. *crudelissime.* Sic Turic. Flor. Guelf. Camp. cum Goth. Bodl. Voss. 2. et edd. ante Gryph. quo acc. Obr. Reliqui *crudele*, quibus accensetur Alm.

bell. gesserunt. Sic iidem (nisi quod Goth. et excusi transponunt *bell. crud.*) exc. Obr. A reliquis inseritur *in Italia.* cf. Oudend. ad Script. ad Herenn. p. 584.

deformarunt. Sic Turic. Guelf. Goth. (tac. Gesn.) *deformasti* Turic. (a pr. manu) Flor. Reliqui *deformaverunt.* Sed ante *Qui sunt* Turic. omittit *Carth.*

32. *hujus esse.* Turic. Flor. Ambr. 1. Guelf. Goth. (tac. Gesn.) Camp. *hujusmodi e.* cum Voss. 2. et Tarv. Nam reliquae a Jens. ante Ald. hoc quidem habent, sed vicissim omittunt *modo* ante *huj.* quod et e Voss. 2. refertur. Nunc quidem in loco Murenanae e vett. ut Turic. Flor. Ambr. 1. affertur *consultatores*, priore citatione non item.

32. *modo — dixi.* vide 9, igitur „*orationis* figuram esse, 2, 101. „*hujus loci* esse“ erit „non *sententiae.*“

ut eo, quo intendit, mature cum exercitu perveniat. Te gallorum; illum buccinarum cantus exuſcitat. Tu actionem inſtituis; ille aciem inſtruit. Tu caves, ne conſultores tui; ille, ne urbes aut caſtra capiantur. Sed hac gratia 33
non fuit contentus orator, vertit in contrarium eandem figuram: *Ille tenet et ſcit, ut hoſtium copiae; tu, ut aquae pluviae arceantur. Ille exercitatur in propagandis finibus, tu in regendis.* Poſſunt media quoque reſpon- 34
dere vel primis; ut,

Te nemus Anguitiae, vitrea te Fucinus unda:

809 vel ultimis, *Haec navis onuſta praeda Siciliensi, cum ipſa quoque eſſet ex praeda.* Nec quisquam dubitabit, idem fieri poſſe iteratis utrinque mediis. Reſpondent primis et ultima, *Multi et graves dolores inventi parentibus, et propinquis multi.* Eſt et illud repe- 35
tendi genus, quod ſemel propoſita iterat et dividit,

33. *exercitatur.* Sic Camp. cum Goth. Voſſ. a. et edd. ante Gryph. *exercitatus* Turic. Flor. *exerceatur* Guelf. Reliqui *exercitatus eſt* cum Cic.

34. *ipſa quoque.* Turic. Flor. *et ipſa* cum Obr. et Camp. ſed hoc addente *quoque.* *ex praeda.* Turic. Flor. *et p.* cum Bodl. Alm. *dubitabit.* Sic Geſn. (cum Bip.) e Goth. Reliqui *dubitavit.*

fieri poſſe. Sic Turic. Flor. Guelf. Reliqui *p. f.*

35. *repetendi genus, quod.* Turic. *r. dignus q.* Flor. *r. dignus qui.* Guelf. *repeti dignum q.* In verſibus Virgilianis

34. *Te nemus.* Aen. 7, 759. *Haec navis.* Cic. Verr. 5, 17. *Multi et graves.* Verr. 5, 45. *Iphitus.* Aen. 2, 435. *Principum dignitas.* pro Lig. c. 6. *Quod autem tempus.* pro Cluent. c. 60.

35. *ſemel.* Malim *ſimul,*

Iphitus et Pelias mecum; quorum Iphitus aevo
Jam gravior, Pelias et vulnere tardus Ulixi.

ἐπάνοδος dicitur Graece, nostri *regressionem* 36 vocant. Nec solum in eodem sensu, sed etiam in diverso eadem verba contra: *Principum dignitas erat paene par, non par fortasse eorum, qui sequebantur.* Interim variatur casibus haec et generibus iteratio, *Magnus est labor dicendi, magna res est:* et apud Rutilium longa περιόδοις: sed haec initia sententia-

vetustissimi libri solito vitio alii alia omittunt, sed absque consilio scriptoris.

36. *contra: Princip.* Sic Turic. Flor. Guelf. Camp. cum Goth. Voss. 2. Alm. Reliqui inserunt *famulatur*, sed ii sunt editi, nam quod Ambr. 1. nullam varietatem invenio, meo errori imputo. *iteratio.* Turic. Flor. *retractatio* cum Obr. Jens. et edd. posterr. ante Rusc. qui *intractatio.* Guelf. *retractio* cum Bodl. Sed Ambr. 1. *retractatis.* Commendatur *retractatio* loco Rufiniani p. 236. ubi sic redditur *ploce.*

longa περιόδοις. Sic Flor. Ambr. 1. *longarie proeoiae* Turic. *longiore* ρτολοις Guelf. *longiore probatione* Camp. (cf. 34.) *longiore* περιόδοις Tarv. Reliqui *longiore* περιόδῳ.

sed haec. Sic Capper. ex Regii emendatione. Reliqui *et h.*

nisi forte illud eadem hic poscentes fuerit, ut 2, 15, 54. quanquam non omnino par nostrae ratio. cf. Drakenb. ad Liv. 24, 22, 14.

regression. Sic Rufinianus p. Ruhnk. 242.

36. *eadem verba contra.* Subaudiendum erit *sunt*, qualis structura 7, 1, 49. 7, 3, 14. 8, 6, 26. Si quod verbum addatur, fuerit *ponuntur.* cf. §. 52. 84. *Contra* autem hic est *e regione* (cf. 6, 3, 95), ita ut sibi invicem *respondeant.* Deinde *sensu* accipiendum pro *significatu*, quare *in* praepositionem utrobique expungendam censeo. Ut enim nunc est, *sensus* videatur, quod est sane ex bona latinitate, *periodus*, qualem hodie dicimus novitio more; sed nec exemplum appositum hoc fert nec vocabulum *diverso.*

Principum — par, non par. cf. 6, 3, 74. cujusmodi et illud in Marcelliana *vidimus, non vidimus* c. 6.

longa περιόδοις: sed. Longa refertur ad *iteratio*, et possis haerere, an pro *et apud*

tum sunt, *Pater hic tuus? patrem nunc appellas? patri tu filius es?* Fit casibus modo 37 hoc schema, quod πολύπτωτον vocant. Constat et aliis etiam modis: ut pro Cluentio, *Quod autem tempus veneni dandi? illo die? in illa frequentia? Per quem porro datum? unde sumtum? quae porro interceptio poculi?*

sunt, Pater hic. Turic. Flor. Camp. *sint p.* (nisi quod omissio e Flor. non memoratur). Omittit *pater* et Guelf. *nunc.* Sic Turic. Flor. (quanquam hic omissum a pr. manu) Ambr. 1. Guelf. quod e Rutilio reponere jubebat Ruhnkenius. Reliqui *hunc.* *patri tu fil.* Sic libri apud Rutil. *patris tui f.* Turic. Flor. Ambr. 1. Guelf. Camp. cum Goth. Alm. Voss. 2. Jens. Tarv. *patris tu f.* Loc. cum edd. ante Bad. Reliqui *patris tu hujus f.*

37. *schema.* Turic. Flor. (a pr. manu) *schemati.* Quid lateat, non exputo. *et aliis.* Turic. Flor. (a pr. manu) *e. alias.* Guelf. omittit. *veneni dandi — in illa.* Turic. Flor. *veni d. unde dè i.* ex Alm. nonnisi *unde de.* Guelf. *v. d. unde i.* cum Goth. Voss. 2. Jens. et edd. posterr. ante Gryph. Sed Camp. *vendicandi unde i.* *quae porro.* Turic. Flor. Guelf. Camp. *quoque p.* cum Alm.

scribendum sit *Est a.* Deinde *sed* est ad ipsam rem transeuntis, quasi dicat: „totum „quidem Rutilii locum non „afferam, quoniam longus „est, *sed.*" vide Ruhnk. ad Rutil. Lup. p. 38. ubi integra reperies, quorum hic nonnisi initia.

37. *Fit casibus — vocant.* Exemplum schematis subjectum desidero, nisi forte id ipsum in Rutiliano illo esse credidit scriptor. Nam species sane ista est in tribus casibus: *pater, patrem, patri.* cf. Rutil. Lup. p. 35. item Aquil. Rom. p. 179. Displicet *modo*, quod quo referatur, non apparet.

Constat — modis. Hic sensus etiam impeditior priore. Quis enim ferat hanc stribliginem: *et — etiam?* Et quales intelliguntur *modi?* an verbi illi, qui vulgo dicuntur? Sed ii non sunt in exemplo Ciceroniano. Et quare *alii?* Multa profecto hic turbata.

ut pro Cluentio. cf. 5, 7. exter.

veneni dandi. cf. et 7, 2, 54.

58 *cur non de integro autem datum?* Hanc rerum 810
conjunctam diverſitatem Caecilius μεταβολὴν vocat: qualis eſt pro Cluentio locus in Oppianicum, *Illum tabulas publicas Larini cenſorias corrupiſſe, decuriones univerſi judicaverunt: cum illo nemo rationem, nemo rem ullam contrahebat: nemo illum ex tam multis*

58. *publicas Larini.* Turic. Flor. Ambr. 1. *p. violari* cum Alm. Jenſ. et. edd. poſterr. ante Ald. *p. violare* Guelf. Reliqui *p. violaſſe* ex Regii mutatione, ſed habent jam Goth. et Camp. cf. §. 36. Reſtituimus ſcripturam librorum Cic. ſuadente jam Geſnero. *judicaverunt.* Sic Turic. Flor. Guelf. Camp. Goth. Jenſ. (tac. Geſn.) cum edd. ante Stoer. et Cic. Reliqui *judicarunt.* *illo nemo.* Sic Turic. Flor. Guelf. Camp. cum Goth. Voſſ. 2. et edd. ante Gryph. Reliqui inſerunt *jam.*

38. *μεταβολήν.* Multus eſt Capperonnerius in quaerendis rhetorum locis, qui de hac ſpecie egerint. Nec invenit ille niſi unum Alexandri Numenii p. Vol. 1. Aldin. Rhett. 585 quem, quoniam in Technol. praetermiſit Erneſtus, hic ponam: περὶ μεταβολῆς. Ἐπὶ τούτου τοῦ σχήματος μετάθεσις μορίων ὅλων γίνεται καὶ καθ' ἕκαστον κῶλον καὶ κόμμα, ὡς ἔχει τὸ Δημοσθενικόν. Τίς γὰρ (p. Reisk. 328. ſq.) συμμαχία σοῦ πράξαντος γέγονε τῇ πόλει; τίς δὲ βοήθεια (hic recedit a recepta ſcriptura) ἐκ τῆς σῆς εὐνοίας, καὶ δόξης; τίς δὲ πρεσβεία .... δι' ἣν ἡ πόλις ἐνδοξοτέρα; τί τῶν Ἑλληνικῶν, ἢ τί τῶν οἰκείων ἁπλῶς ἐπηνώρθωται διὰ σέ; ποῖαι τριήρεις, ποῖα βέλη κ. τ. λ. Caſſiodorus autem in Pſalmos p. 24. 25. Μεταβολὴ i. e. *iteratio unius rei ſub varietate verborum.* „Verba mea auribus percipe Domine, intellige clamorem meum, intende voci orationis meae.“ Haec ego de metabole praecepta et exempla ſatis congruere inter ſe exiſtimo, quod ſecus videtur Capperonnerio, aliquem tamen Alexandri et Quintiliani conſenſum agnoſcenti. Alium vocabuli uſum vide 9, 4, 50. Apte jubet Erneſtus in Technol. conferri ad noſtrum locum Ariſtot. Rhet. 3, 12, 3.

pro Cluentio. c. 14. *Hic ſegetes.* Virg. Ge. 1, 54. Perſ. 1, 27.

cognatis et affinibus tutorem unquam liberis ſuis ſcripſit, et deinceps adhuc multa. Ut 39 haec in unum congeruntur, ita contra illa diſperſa ſunt, quae a Cicerone *diſſipata* dici puto,

Hic ſegetes, illic veniunt felicius uvae,
Arborei foetus alibi,

et deinceps. Illa vero apud Ciceronem mira 40 figurarum mixtura deprehenditur, in qua et primo verbo longo poſt intervallo redditum eſt ultimum, et media primis, et mediis ultima congruunt: *Veſtrum jam hic factum depre-*

ſcripſit. Turic. (a ſec. manu, a pr. compendium) Guelf. *ſcripſiſſet* cum Goth. Voſſ. 2.

39. *ſunt, quae a.* Turic. *ſic quia,* a ſec. manu *ſit quod a.* Guelf. *ſunt quod a.* *diſſipata dici puto.* Turic. Flor. *diſſuputa deciputo* (Turic. a ſec. manu *dici*). Suboritur aliqua ſuſpicio, an totum hoc *dici puto* prodierit ex male iterato priore, ut legas *quae Ciceroni diſſipata;* ſaltim inſuavis eſt compoſitio; ſed cum ſane obſcurior Ciceronis ſit appellatio, potuit ſibi diffidere Qu. eam interpretans.

foetus — Ciceronem. Turic. Flor. (hic a pr. manu) Guelf. omittunt cum Alm. *alibi* et *Illa vero* omittunt Camp. Goth. Voſſ. 2. *alibi* ſolum Jenſ. et edd. poſterr. ante Gryph. exc. Ald.

40. *intervallo.* Turic. Flor. *intervallum,* cum Jenſ. et edd. poſterr. ante Ald.

39. *diſſipata dici puto.* vide 9, 1, 35. Et Cic. Orat. c. 71. „Facilius eſt enim „apta diſſolvere, quam *diſ-* „*ſipata* connectere" huc vocat is, de quo dixi ad 7, 6, 6. Aegius.

40. *Veſtrum jam hic factum.* Quod reliqui hic diſſimulant interpretes, ego ſimplicius fatebor, me locum hunc Ciceronis non inveniſſe. Agit ille de Catilinariis, quos Metellus Nepos tribunus plebis et Clodius indicta cauſa a Cicerone damnatos criminantur. Suſpicor hoc eſſe ex Ciceronis oratione

henditur, Patres conscripti, non meum: ac pulcherrimum quidem factum: verum, ut
41 *dixi, non meum, sed vestrum.* Hanc frequentiorem repetitionem πλοκὴν vocant, quae sit ex permixtis figuris, ut supra dixi, utque se habet epistola ad Brutum, *Ego cum in gratiam redierim cum Appio Claudio, et redierim per Cn. Pompeium, et ego ergo cum red-*
42 *ierim.* Et in iisdem sententiis crebrioribus mutata declinationibus iteratione verborum: ut apud Persium,

41. *epistola.* Flor. *epistolam.* Hoc quidem nihil proficitur, sed velim alicunde ostendi, quod lenius sit vulgato. An omittemus *se?*

et ego. Sic Turic. Flor. Guelf. Goth. (tac. Gesn.) cum Alm. Voss. 2. Jens. et edd. ante Ald. Reliqui *te*, et sensu et auctore destituti. Ipsum nostrum expungendum reor, ut est apud fragmentorum editores. Nam quod Badius (non quidem in ed. 1516) post *te* intelligendum censet *formidabo* aut *rogabo* et sic desiderari quidquam negat, contra historiam est, cum ipsius Bruti quoque causa Appio reconciliatus fuerit Cicero, neque minaciter scripturus esset Bruto.

contra concionem Metelli. cf. §. 45. 49. quam in Senatu habitam ipse Metellinam appellat ad Att. 1, 13. Simile quid est pro Domo c. 35. quod ex nostro effictum a falsario possis interpretari. Pro *deprehenditur* in hisce Ciceronianis non male suadent *reprehenditur*, quod corruptum videtur ab eo, cujus oculi aberrarent ad id quod praecedit. (cf. 8, 6, 71.)

41. πλοκήν. Aquila Rom. p. 171. et Rufin. p. 236. eodem fere modo definiunt.

supra. Nihil est nisi *modo*, nam respicit ad §. 40. cf. 5, 14. 8.

utque — ad Brutum. Est in fragmentis. Sed vide eo not. crit. Res quidem tangitur aliquoties in reliquis Ciceronis epistolis, velut ad Famil. 2, 13. 3, 10. et totus hic tertius epistolarum liber eodem pertinet.

— — Usque adeone
Scire tuum nihil est, nisi te scire hoc sciat alter?

Et apud Ciceronem, *Neque enim poterat in-*
811 *dicio et his damnatis, qui indicabantur.* Sed 43
sensus quoque toti, quemadmodum coeperunt, desinent: *Venit ex Asia, hoc ipsum quam bonum? Trib. pleb. venit ex Asia.* In eadem tamen periodo et verbum ultimum primo refertur, tertium jam sermone adjectum est, *Verumtamen venit.* Interim sententia quidem repetitur, sed eodem verborum ordine, *Quid Cleomenes facere potuit?*

42. *indicio — indicabantur.* Sic Turic. Flor. Guelf. cum Bodl. Ald. Reliqui *jud. — jud.* Aliquot editi etiam *jud. — ind.* alii *ind. — jud.* An hic locus indidem est unde §. 50? *et his.* Ita Turic. Flor. Ambr. 1. Reliqui *ex h.*

43. *pleb.* Turic. *p. l.* *primo.* Turic. Flor. Guelf. Camp. *primum* cum Goth. Voss. 2. *sermone adjectum.* Turic. *sermonem abjectum.* a sec. manu *sermone abj.* et sic Flor. Guelf. cum Alm. Jens. et edd. posterr. ante Ald.

est, Verumtamen. Flor. *e. enim V. t.*

sed eodem. Turic. Flor. Guelf. Camp. cum Voss. 2. Goth. et edd. ante Ald. Hic Regio suadente *eodem*, mox

43. *Et apud Ciceronem — Verumtamen venit.* Haec cum in Ciceronianis nostris frustra quaeram (miro interim priorum interpretum silentio), ut sunt inquinata, nulla restituendi aut emendandi occasio ostenditur. Neque enim in ipsis Qu. praeceptis quidquam assequor, quae pariter atque exempla densa caligine sunt obducta. Qui ingenium experiri cupiat in depositis hisce, varias scripturas invenit supra cum fide relatas. Capper. quid sibi proficere visus sit, pro *jam sermone*, tentans: *etiam sermoni*, non intelligo. Gedoynus quidem, quod unum relinquebatur auxilium, omisit non haec solum, sed et proxima hujus §.

Quid Cleomenes. Cic. Verr. 5, 41. *Pierides.* Virg. Ecl. 10, 72. *Hic tamen,* Catil. 1, 1.

Non enim possum quenquam insimulare falso. Quid, inquam, Cleomenes magnopere fa-
44 *cere potuit?* Prioris sententiae verbum ultimum, ac sequentis primum frequenter est idem: quo quidem schemate utuntur poëtae saepius,

Pierides, vos haec facietis maxima Gallo,
Gallo, cujus amor tantum mihi crescit in horas.

Sed ne oratores quidem raro: *Hic tamen vivit: vivit? immo vero etiam in senatum*
45 *venit.* Aliquando, sicut in geminatione verborum diximus, initia quoque et clausulae sententiarum aliis, sed non alio tendentibus verbis, inter se consonant. Initia hoc modo,

Bad. nostrum. Ex Alm. afferunt solum *sed* (cf. §. 31. 45). Regius *quidem* aut non legebat aut expungebat.

magnopere. Turic. Ambr. 1. Guelf. Camp. Goth. (tac. Gesn.) Jens. omittunt, cum Voss. 2. et edd. ante Gryph. Sed Turic. Guelf. Camp. transponunt quoque *fac. Cleom.*

potuit. Prioris. Turic. inserit *non enim* cum Alm. Sed Guelf. *enim* solum.

44. *primum.* Turic. Flor. Guelf. Camp. omittunt cum Goth. Voss. 2. Alm. et edd. ante Bad.

est idem: quo quidem. Turic. Flor. Guelf. e. *quod idem quidem.* Flor. *quia.* Goth. (tac. Gesn.) omittit *idem.*

Gallo. Semel tantum Turic. (a pr. manu) cum Goth. Ille a sec. manu secundo loco *galle.*

ne — raro. Turic. Flor. (hic a pr. manu) Guelf. *quae — ratio.*

Quae cum ita. Catil. 1, 5. *Abiit, excessit, evasit, erupit.* Cat. 2, 1. *Vidi oculos.* Virg. Aen. 12, 638. Ne hic quidem verba Quintiliani carent difficultate. Malim scribere: „I. sententia *eodem* repeti„tur v, o.“ cf. not. crit.

45. *sicut — diximus.* cf. §. 30.

Dediderim periculis omnibus, obtulerim insidiis, objecerim invidiae. Rursus clausulae: ibidem statim, *Vos enim statuistis, vos sententiam dixistis, vos judicastis.* Hoc alii συνωνυμίαν, alii *disjunctionem* vocant, utrumque (etiamsi est diversum) recte. Nam est nominum idem significantium separatio. Congregantur quoque verba idem significantia:

45. *Dediderim.* Sic Turic. Flor. Ambr. 1. cum Voss. 2. (?) Alm. (Quanquam hic *Dedederim.* cf. §. 41. 46). Reliqui *dederim.* *alii* συνωνυμίαν. Turic. Flor. *alicinonimiam.* (Ille quidem sec. loco *y.*) sed a sec. manu *alii metonimiam* et sic Guelf. (nisi quod *no*, cum Jens.) *a.* Κοινομιαν Camp. *a.* Κοινωνίαν Goth. (err. Gesn.) cum Capper. *a.* Κοινωμίαν Vall. (err. Burm.) *a.* κοινομίαν Voss. 2. (?). Reliqui *a. metonymiam* et recentiores graecis litt. Nostrum Pseudo-Turnebus suasit, quem, qui probabat, non secutum esse Capper. merito exprobrat Burm. Epistol. p. 19. *est nominum.* Turic. (a sec. manu) Guelf. Camp. *et n.* *significantium separatio.* Turic. *significat vivum s.* Flor. (a pr. manu) *significativum s.* Guelf. *significat in unum s.* Turic. (a sec. manu) *significat vi unum s.* Nihil proficitur ad levigandam orationem receptam, quae quidem animum non explet. Quare enim *disjunctionis* solius reddit rationem? Et potestne haec figura dici simpliciter *separatio?* An reponemus: *N. et n. i. s. separatio est et congregatio?*

Dediderim — judicastis. Haec Ciceroniana, nobis quidem erepta, invenientur eodem loco, ubi quae tanguntur §. 40.

συνωνυμίαν. cf. 8, 3, 16. Aquila Romanus p. Ruhnk. 180. qui sua ex Alexandro Numenio, vide Rhett. Ald. 1. p. 583. designante Capper.

Congregantur quoque. Atqui et modo *congregabantur;* ut *quoque* illud male me habeat. Puto transponendum *verba quoque* (cf. §. 22). Nimis noster etymon vocabuli attenderat, quod designaret ὀνόματα, non ῥήματα, oblitus interim, se modo eadem opera etiam *verborum* congregatorum exempla posuisse.

*Quae cum ita sint, Catilina, perge quo coepisti: egredere aliquando ex urbe: patent
46 portae: proficiscere.* Et in eundem alio libro, *Abiit, excessit, erupit, evasit.* Hoc Caecilio 812
πλεοvασμὸς videtur, id est, abundans super necessitatem oratio: sicut illa, *Vidi oculos ante ipse meos.* In illo enim *vidi* inest *ipse.* Verum id, ut alio quoque loco dixi, cum supervacua oneratur adjectione, vitium est: cum auget manifestam sententiam, sicut hic, virtus. *Vidi, ipse, ante oculos,* totidem
47 sunt affectus. Cur tamen haec proprie nomine tali notarit, non video. Nam et geminatio, et repetitio, et qualiscunque adjectio, πλεοvασμὸς videri potest. Nec verba modo, sed sensus quoque idem facientes,

46. *super.* Sic Turic. Guelf. Goth. (tac. Gesn.) cum Voss. 2. Reliqui *supra.* *vit. est.* Sic Turic. Flor. Guelf. Camp. cum Goth. Voss. 2. et edd. ante Basil. acc. Obr. Reliqui *v. dicitur.* *cum auget.* Sic Guelf. cum Alm. (cf. 45. 47). Reliqui inserunt *autem,* sed transponunt Turic. Flor. (sed hic *aut*). *oculos, totidem.* Sic Turic. Flor. Guelf. Camp. cum Goth. Voss. 2. Alm. et edd. ante Bad. Reliqui, hoc (etsi tacito) auctore, inserunt *quot verba.*

sunt affectus. Turic. *sunt adfoetus,* a sec. manu *foetus* (solum) cum Goth. Camp. Alm. Voss. 2. Sed Guelf. *s. foetus.*

46. *alio — loco.* 8, 3, 54. *manifestam.* Hoc parum convenit loco. Malim *manifesta* (et sic est in Flor.) sed transposite (cf. modo) *sententiam manifesta.*

totidem sunt affectus. Illa, quae praecedunt, brevissima commata faciunt subjectum sententiae, cujus „*affectus*" sunt attributum vel praedicatum. Haec nostri acutissima gnome aliquid sapit ultra illud pervulgatum *quot verba, tot pondera.*

47. *idem facientes.* Sensus quidem expeditus, sed locutionis exemplum desidero. An scribemus: *idem efficientes?*

acervantur: *Perturbatio istum mentis, et quaedam scelerum offusa caligo, et ardentes furiarum faces excitarunt.* Congeruntur et 48 diversa: *Mulier, tyranni saeva crudelitas, patris amor, ira praeceps, temeritas, dementia.* Et apud Ovidium,

Sed grave Nereïdum numen, sed corniger Ammon,
Sed quae visceribus veniebat bellua ponti
Exaturanda meis. — —

Inveni, qui et hoc πλοκὴν vocaret: *Quaero* 49

47. *et quaedam.* Turic. Flor. Guelf. *sed q.* *offusa.* Turic. Flor. Guelf. Camp. *effusa* cum Goth. Voss. 2. et edd. ante Gryph. exc. Bad. qui e Vall. nostrum. Testes et vindices locutionis citat Burm. Gronov. Obs. 4, 21. p. 766. Heins. ad Val. Flacc. 4, 482. Cuperi Obs. 2, 6. p. 192. *excitarunt.* Flor. *excitaverunt* cum Alm. (cf. §. 38. sed et 47. item 57).

48. *temeritas.* Turic. Flor. Camp. *temeritatis.* *Sed quae.* Turic. Flor. Guelf. *et q.* cum Jens. et edd. posterr. ante Ald.

49. *Inveni — non etiam prioribus.* In hisce ordinandis paulo plus licere nobis rati sumus, cum fuerit antiquitus turbatissimus locus. Vulgo quidem a Jensonio inde sic habet: „I. q. e. h. v. πλοκὴν usque deducet. cui n. a. c. sint u. s. „mixta quoque e. i. e. d. s. q. e. i. διαλλαγὴν v. Quaero „ab i. sintne h. i. c. p. s. d. e. p. m. et in c. id est p. a. o. s. „d. e. s. i. s. s. s. n. e. p.“ Mox post Tarv. leviter refacta devenere haec ad eam constitutionem, quae obtinuit ante nos, ut *usque deducet* expungeretur, item *et* post *per me*, denique *id est* ante *patefacta.* Sed Codd. longe alia est conditio. Et sic quidem Turic. Flor. „I. q. e. h.“ (inserit Flor. a sec. manu *vocarent*) „πλοκεν usque deducet et apud nostrum

Perturbatio — Mulier, tyranni. Videntur loci declamationum deperditarum.

48. *apud Ovidium.* Metamorph. 5, 17.

49. *Inveni, qui et hoc.* cf. not. crit.

Quaero — extincta per me. Gesnerus recte videtur haec assignare orationi Ciceronis

ab inimicis, ſintne haec inveſtigata, comperta, 815 *pateſacta, ſublata, delata, extincta per me?* cui non aſſentior, cum ſint unius figurae et mixtae quoque, et idem et diverſum ſignificantia, quod et ipſum διαλλαγὴν vocant. *Inveſtigata, comperta, pateſacta*, aliud oſtendunt; *ſublata, delata, extincta*, ſunt in-
50 ter ſe ſimilia, ſed non etiam prioribus. Et hoc autem exemplum, et ſuperius, aliam

„etiam tragicum Jove propagatus eſt ut perhibent tantalus“ (cf. §. 57.) „per me et inveſtigata c. id eſt p. a. o. ſ. d. e. vo„care c. n. aſſentior c. ſit u. ſ. mixtae“ (a ſec. manu uterque *mixta*) „q. e. i. diallagen v. q. a. i. ſintne h. i. c. id eſt“ (Turic. *idem*, quod Flor. a ſec. manu) „p. ſ. d. e. ſ. i. ſ. ſ. „n. e. p.“ Guelf. ex his omittit *Inveni.* Goth. Camp. praeterea haec quoque *et apud — tantalus*, quibus accedit Voſſ. 2. Cum igitur ordinem ſententiarum a ſcriptore conſtitutum deſeruerint manifeſto librarii, dandum aliquid cenſuimus rationi logicae, critica etiam minus addicente. *Aſſentio*, quod ex Leid. arreptum propagaverant Burm. Geſn. recte deſeruerunt Capper. Bip. (cf. §. 7.) De meo dedi *et* poſt *mixtae. Sit* an *ſint* ſcriberem, diu haeſi. Sane *hoc* poſcebat *ſit*, ſed tum *ſignificantia* ſtare non poterant. Omnis autem ratio noſtra inde pendet, quod *hoc* retulimus ad ſequentia et quidem ad exemplum Ciceronianum (cf. 8, 6, 28). Nec tamen dubitari poteſt, quin optime ad priora quoque ſpectet pronomen, ut ſententia ſit, illam, cujus modo exempla poſuerit, iterationem a quibusdam appellatam et ipſam πλοκήν. Sed quomodo tum defendamus repente nec ulla commiſſura illatum exemplum e Cicerone, plane non video. „*qui vocarent*“ plurali numero poterat recte ſcribi (cf. 9, 2, 44) nec obſtabat *cui*, quod ad rem ſpectat, non ad perſonam, neutro genere accipiendum.

contra concionem Metelli. cf. §. 45. et mox §. 50.

unius figurae et mixtae quoque. Exemplum ex Cicerone allatum non ſolam πλοκὴν continere cenſet (*mixta* haec eſt figura §. 41.), ſed et συνωνυμίαν (quae eſt *una* vel *ſimplex*).

quod et ipſum διαλλαγήν. cf. 9, 2, 103.

50. *et ſuperius.* Oportet

quoque efficiunt figuram, quae, quia conjunctionibus caret, *dissolutio* vocatur; apta, cum quid instantius dicimus: nam et singula inculcantur, et quasi plura fiunt. Ideoque utimur hac figura non in singulis modo verbis, sed sententiis etiam: ut Cicero dicit contra concionem Metelli, *Qui indicabantur, eos vocari, custodiri, ad senatum adduci jussi; in senatu sunt positi.* et totus hic locus. Hoc genus βραχυλογίαν vocant, quae potest esse *copulata dissolutio.* Contrarium id est schema, quod conjunctionibus abundat. Illud 51 ἀσύνδετον, hoc πολυσύνδετον, dicitur. Hoc est vel iisdem saepius repetitis; ut,

50. *non in.* Turic. Flor. Guelf. Camp. omittunt *in* cum Goth. Voss. 2. et edd. ante Ald. *indicabantur.* Guelf. *judicabantur* cum Voss. 2. (?) *sunt positi.* Turic. *s. posui.* Flor. Ambr. 1. *si interposui.* *locus. Hoc.* Turic. Flor. Guelf. Goth. (tac. Gesn.) inserunt *talis* cum Alm. Voss. 2. Jens. et edd. posterr. ante Basil. *talis est* inserit Ambr. 1. Inde Gryph. (Lugd. 1536) ingeniose effecit *Rutilius — vocat.* Sed non addicit Rutilius. cf. p. Ruhnk. 52. ubi *dialysis* appellatur haec figura, nullo alius vocabuli additamento. Nam Turic. Guelf. ante Graecam vocem immittunt *et.* Hoc autem mirifice tuetur Diomedis Grammatici locus p. Putsch. 443. a Capper. designatus: „Haec etiam „brachylogia nominatur." Loquitur autem de dialyto. cf. §. 99.

Contr. id est schema. Sic Turic. (a sec. manu) Guelf. *contr. sch.* Flor. *c. ut e. s.* ut et Turic. a pr. manu cum Ambr. 1. *c. ut e. id s.* Goth. cum Voss. 2. Reliqui omittunt *id.* Aliquot libri, ut Goth. (tac. Gesn.) Camp. in Graecis vocabulis ϑ habent pro δ. cf. 9, 4, 23. item Gesn. ad Rutil. Lup. p. Ruhnk. 49.

hoc referri ad illa: *Mulier, tyranni saeva* cet. βραχυλογίαν. cf. 8, 3, 82.

— — *Tectumque, laremque,*
Armaque, Amyclaeumque canem, Cressamque pharetram:

52 vel diversis, *Arma virumque,* — — *Mul-*
53 *tum ille et terris,* — — *Multa quoque.* Adverbia quoque et praenomina variantur, *Hic illum vidi juvenem,* — — *Bis senos cui nostra dies,* — — *Hic mihi responsum primus dedit ille petenti.* Sed utrumque *coacerva-*
54 *tio*, et tantum juncta aut dissoluta. Omni- 814
bus scriptores sua nomina dederunt, sed varia, et ut cuique fingenti placuit. Fons quidem unus, quia acriora facit et instantiora, quae dicimus, et vim quandam prae se ferentia, velut saepius erumpentis affectus. *Gradatio*, quae dicitur κλῖμαξ, apertiorem

52. *Multa quoque. Adverbia.* Sic Codd. et edd. ante Bad. Reliqui inserunt *et bello.*

53. *utrumque coacerv.* Sic Turic. (a sec. manu) si bene cepi excerpta. A pr. quidem *u. hoc ac.* cum Guelf. *u. horum ac.* Ambr. 1. Flor. Reliqui inserunt *horum*, ante Ald. *eorum.* *et tantum.* Sic Turic. Flor. Ambr. 1. Guelf. cum edd. ante Basil. Reliqui *Etenim t.* Solus Camp. *Etenim* solum.

54. *et ut cuique — dicimus.* Turic. Flor. (hic a pr. manu) Guelf. omittunt cum Alm. Pro *fingenti* Flor. (a sec. manu) *fingendi*, Camp. *fingere* cum Goth. Voss. 2. Andr. κλῖμαξ. Sic scripsi libro quidem addicente nullo; sed jam pridem debebat corrigi librariorum error ab imperitia

51. *Tectumque, laremque.* Virg. Ge. 3, 344. *Arma virumque.* Aen. pr. *Hic illum.* Ecl. 1, 43.

53. *et tantum.* Malis fortasse „*est;* tantum."

54. *erumpentis.* Malim *erumpens.* Hic enim participii nominativus applicitus ad nomen *affectus* optime subjectum sententiae constituet. cf. 9, 2, 64.

habet artem, et magis affectatam, ideoque esse rarior debet. Est autem ipsa quoque ad- 55 jectionis; repetit enim, quae dicta sunt: et, priusquam ad aliud descendat, in prioribus resistit. Ejus exemplum ex Graeco notissimo transferatur, *Non enim dixi quidem, sed non scripsi: nec scripsi quidem, sed non obii legationem: nec obii quidem, sed non persuasi Thebanis.* Sit tamen tradita et Latina: *Afri-* 56

metrorum profectus: velut quod nolunt scribere Ἄκις, Ἄγις.

55. *transferatur.* Turic. Flor. (a pr. manu uterque) Ambr. 1. *transferat.* *Non enim — sed non.* Sic Turic. Flor. Guelf. Ambr. 1. Camp. cum Goth. et edd. ante Ald. Quanquam isti libri omnes mutilant locum, nihil dantes nisi: *n. e. dixi sed non obii l. sed non persu.* Reliqui Regio suadente *Nec haec — sed nec — sed nec — sed nec.* quod, frustra, e Diomede p. Putsch. 443. depravato ipso, defendit magnus Ruhnkenius. Illud et lepidum est et potest in alio forte loco juvare, quod vett. hic omnes *persuasit haec vanis* pro *persuasi Thebanis.*

56. *Sit tamen.* Sic Turic. Guelf. Obr. *sic t.* Camp. *Si t.* Tarv. Ald. *Sint t.* Flor. (a pr. manu) Jens. Reliqui *sunt t.*

tradita. Sic Turic. Flor. Ambr. 1. Guelf. Camp. cum Alm. Goth. Voss. 2. Vall. Ald. Obr. Capper. probante sed non recipiente Badio. Reliqui *erudita*, qui error obsedit etiam Diomedis libros p. Putsch. 443.

55. *ex Graeco notissimo.* Malim *notissimum.* Exemplum est Demosthenis pro Corona p. Reisk. 288. cf. Aquila Rom. p. Ruhnk. 182. item Scriptor ad Herenn. 4, 25.

56. *Sit tamen tradita et Latina.* i. e. gradatio. Hic quidem conjunctivus praeteriti hoc loco usurpatur ut *praeceptum sit* (cf. 9, 2, 95.) respiciendo ad *transferatur.* Velim autem exemplo praemitti *ut Cornificii,* propter id quod sequitur: *et Calvi.* Quanquam apud ipsum quidem scriptorem Herennianum 4, 25. potest dubitari, an alienum et pervulgatum jam exemplum afferatur. Sed potuit Qu. quod inde sumeret

cano virtutem industria, virtus gloriam, gloria aemulos comparavit. et Calvi; *Non ergo magis pecuniarum repetundarum, quam majestatis, neque majestatis magis, quam Plautiae legis, neque Plautiae legis magis, quam ambitus, neque ambitus magis, quam omni-* 815
57 *um legum judicia perierunt.* Invenitur apud poëtas quoque, ut apud Homerum de sceptro, quod a Jove ad Agamemnonem usque deducit: et apud nostrum etiam tragicum,

Jove propagatus est (ut perhibent) Tantalus,
Ex Tantalo ortus Pelops, ex Pelope autem satus
Atreus, qui nostrum porro propagat genus.

judicia perierunt. Turic. Flor. Ambr. 1. Guelf. *est*, eum Alm. et Diomed. l. c. nisi quod hic etiam *est* omittit. Servarunt aliquot recentiores Codd. ex Aquila fortasse. Alioqui credas a Qu. fuisse *legum etc.*

57. *usque deducit — Tantalus.* Turic. Flor. (hic a pr. manu) Guelf. omittunt. Alm. etiam sequentia usque ad *At quae* (cf. §. 47. 67). cf. §. 49. *ortus.* Sic Turic. Flor. Guelf. Camp. cum Goth. Voss. 2. et edd. ante Ald. Reliqui omittunt, male timentes metro, et ictum corrumpentes.

porro propagat genus. Turic. *p. pagenus.* a sec. manu *p. paravit g.* Flor. erasa priori scriptura reponit *propagat* solum et sic Ambr. 1. Guelf. nisi quod hic *propagavit*, quod cum *porro* Camp.

appellare *Cornificii*, etiamsi non esset ipsius. cf. Schützii Prolegomena in libros Rhetoricos ad Herennium et Ciceronis p. 36.

Calvi. cf. Aquila Rom. l. c. ubi narratur esse ex oratione in Vatinium. vide 9, 2, 25.

57. *ut apud Homerum.* Iliad. 2, 101. Quod autem Badius ait imperitorum culpa hic intercidisse Graeca, quae ipsa posuerit Qu., aliter sentit atque ego. cf. 8, 6, 64.

nostrum — tragicum. Est incerti apud Scriverium fragm. Trag. p. 171. Pseudo-Turnebus haec expressa ex Iphigeniae in Tauris Euripideae principio falso narrat. Propius accedunt verba Orestis 5. 9.

At quae *per detractionem* fiunt figurae, brevitatis novitatisque maxime gratiam petunt: 58
quarum una est ea, quam libro proximo in figuras ex συνεκδοχῇ distuli, cum subtractum verbum aliquod satis ex ceteris intelligitur: ut Coelius in Antonium, *Stupere gaudio Graecus.* Simul enim auditur, *coepit.* Cicero ad Brutum, *Sermo nullus scilicet, nisi de te: quid enim potius? Tum Flavius*, Cras,

58. *gratiam petunt.* Sic Turic. Flor. Guelf. Camp. Goth. Jens. (tac. Gesn.) cum Alm. Bodl. Voss. 2. et edd. ante Bad. acc. Obr. Reliqui *gratia petuntur.* *fig. ex συνεκδοχῇ distuli.* Sic Ambr. 1. (nisi quod sine accentu) Jens. (latt. litt.) et edd. posterr. ante Ald. Sed Turic. *f.* σχσυνεκδοχη *d.* Flor. *f.* CXCTΠЄKΛOXN *d.* (a sec. manu graecis impositum συνεκδοχή). Goth. *f.* συνεκδ. *d.* cum Vall. sed Guelf. lacunam, eamque majorem recipiendo vocabulo Graeco solo. Reliqui, Regio malo duce, *f. d. synecdoche.* *Graecus.* Turic. Flor. (hic a pr. manu) Camp. Ald.: *greo.* Flor. (sec. manu) Goth. *grecos* cum Voss. 2. *Graeco* Ambr. 1. Guelf.

nisi de te. Turic. Flor. Ambr. 1. Guelf. Camp. Goth. (tac. Gesn.) omittunt *de* cum edd. ante Ald.

Cras. Sic Turic. (a pr. manu) Flor. cum Goth. A sec. manu Turic. *eras* cum Guelf. Camp. aliis, mox *erras.* Post nostrum vocabulum *inquit* omittunt Gryph. et posterr. ante Gesn. nullus antiquior.

58. *quam — ex συνεκδοχῇ distuli.* 8, 6, 22. *Synecdoche* ipsa tropus est, et supra tractabatur, sed nascens aliquid inde vel ea comprehensum, cum figurae propius videretur, huc distulit.

Coelius in Antonium. cf. 4, 2, 123.

Cic. ad Brutum. Et hoc inter fragmenta. cf. §. 41. In loco nostro emendando egregie, nec sine ingenii gloria, versatus est Burmannus. Ut nunc legitur, sanus est et aptissime figurae illustrandae inservit. Ad *tabellarii* intelliges: „profecturi sunt ad „Brutum." Ad *has* „literas." Quis Flavius fuerit, frustra quaeritur. Sunt ejus nominis aliquot memorati in epistolis Ciceronianis, quos percensere facile sit, sed in nullo certa nota apparebit.

inquit, tabellarii, *et ego ibidem has inter* 816
59 *coenam exaravi.* Cui similia sunt illa, meo quidem judicio, in quibus verba decenter pudoris gratia subtrahuntur,

Novimus et qui te, transversa tuentibus hircis,
Et quo, sed faciles Nymphae risere, sacello.

60 Hanc quidam *aposiopesin* putant, frustra. Nam, illa quid taceat, incertum est, aut certe longiore sermone explicandum: hic unum verbum, et manifestum quidem, desideratur: quae si *aposiopesis* est, nihil non, in
61 quo deest aliquid, idem appellabitur. Ego ne illud quidem *aposiopesin* semper voco, in quo res quaecunque relinquitur intelligenda, ut ea, quae in epistolis Cicero, *Data Luper-*

tabellarii. Turic. et omnes omnino libri ante Gesn. *tabellarie*, nisi quod aliqui in fine *ae*. Gesn. de Burmanni conjectura *tabellarius*. Malui pluralem. *has.* Turic. *oras*, a sec. manu *orans* et sic omnes ante Gesn. (ut et mox *exoravi*, cum sincera vox sit in antiquiorum prima manu) qui nostrum ex Burmanni ingenio. In Ambr. 1. hic quidem *cras* notavi. Dubito an recte.

59. *hircis.* Sic Turic. Flor. Guelf. Goth. (tac. Gesn.) Camp. cum Alm. Voss. 2. Reliqui *hirquis.*

60. *nihil non — aliquid, idem.* Sic Turic. Flor. Guelf. Goth. (tac. Gesn.) cum Alm. Voss. 2. (etsi ab illis *aliquid idem* abesse narratur) Obr. Ab Jens. ad Ald. *nihil — al. id.* Reliqui Regio jubente *nihil — a. non i.* cf. 6, 2, 11. 3, 1, 6.

61. *Ego ne.* Turic. Flor. Guelf. *nego* cum Alm. *nec ego* Gebh. conjicit. Reliqui *Ne ego.* Nos transposuimus. cf. §. 22. *ea, quae.* Ambr. 1. *e. aeque.* An erit

59. *Novimus.* Virg. ecl. 3, 8.

61. *ut ea, quae — Cicero.* Relatum et hoc inter fragmenta (p. Ern. 1067.) quoniam hoc uno loco legimus. Laborat etiam structura, incerto unde pendeat quidve sit *ea.*

calibus, *quo die Antonius Caesari*: non enim obticuit aut lusit, quia nihil hic aliud intelligi poterat, quam hoc, *diadema imposuit*. Altera 62
est *per detractionem* figura, de qua modo di-
817 ctum, cui conjunctiones eximuntur. Tertia, quae dicitur συνεζευγμένον, in qua unum ad verbum plures sententiae referuntur, quarum unaquaeque desideraret illud, si sola poneretur. Id accidit aut praeposito verbo, ad

aeque solum pro *item*, referendo ad locum §. 58 ex epistolis ad Brutum? *non enim obticuit aut lusit*. Flor. Turic. (hic quidem *non h*) Ambr. 1. *non enim opticuit lusit* cum Alm. Goth. Voss. 2. Sed Turic. (a sec. manu) *nihil obt. lusitque* et sic Guelf. Vall. cum edd. ante Gryph. exc. Bad. nisi quod Camp. *non enim obt. lusitque* cum Andreana. Reliqui omittunt haec, jubente Regio, quorum Badius notam marginalem putat librarii imperiti. Nos inseruimus *aut*, quod facile excidebat inter tot similes ductus.

62. *dictum, cui*. Sic Turic. Guelf. Reliqui inserunt *est*. συνεζευγμένον. Ambr. 1. σπεζεγμενον. Guelf. Camp. συνεξερμενον. *libido, timorem*. Turic. Flor. Guelf. Camp. omittunt cum Alm.

Interim neutrius generis interpretabor, ut ad *quae* intelligatur *habet* vel *dicit* vel *ponit*. Apertior sane fuerit oratio, si absint *ea quae*. Deinde quid sit *data*, in promtu non est dicere. An ludi scenici fiebant Lupercalibus, ut *fabula* aliqua, vel *comoedia data* dicatur a Cicerone Lupercalibus? In usu *dandi fabulas* cf. Cic. pro Clu. c. 31. An neutrum est pluralis et *Lupercalibus* dativus, ut concessa aliqua narrentur Lupercalium licentiae? Id saltem manifestum, quod ad exemplum facit. Nihil enim vere tacetur (*obticuit*) a Cicerone in hoc dicto, neque jocus ullus amarulentus in quenquam conjicitur, aut expectatio movetur mox ludificanda (*lusit*); sed omnia sunt aperta juxta ac si prorsus eloqui voluisset Cicero. Ceterum ad Philipp. 2, 34. ablegat Gesnerus, notissimam historiam, ubi sane haec ipsa quoque verba: *diadema imponere*.

62. *modo*, §. 50.

quod reliqua respiciant: *Vicit pudorem libido, timorem audacia, rationem amentia.* aut illato, quo plura cluduntur: *Neque enim is es, Catilina, ut te aut pudor unquam a turpitudine, aut metus a periculo, aut ratio a furore re-*
63 *vocaverit.* Medium quoque potest esse, quod et prioribus et sequentibus sufficiat. Jungit autem et diversos sexus, ut cum marem feminamque *filios* dicimus: et singularia plura-
64 libus miscet. Sed haec adeo sunt vulgaria, ut sibi artem figurarum asserere non possint. Illud plane figura est, qua diversa sermonis forma conjungitur,

— — Sociis tunc, arma capessant,
Edico, et dira bellum cum gente gerendum.

Quamvis enim pars *bello* posterior participio insistat, utrique convenit illud *edico.* Non

is es. Turic. (a pr. manu) Flor. *i. est.*
unquam. Camp. omittit cum Cic. libris.
revocaverit. Camp. *revocarit* cum Cic. libris.
63. *marem.* Turic. Flor. (hic a pr. manu) *patrem.* cf. 9, 2, 70.
64. *bello.* Sic Turic. (a pr. manu) Flor. Ambr. 1. cum Alm. Ille a sec. manu *belli* et sic Guelf. Camp. cum Ald. Reliqui *bellum,* quod Gesnerus cum Burmanno glossam interpretatur. *utrique convenit.* Sic Turic. Flor. Guelf. Camp. Goth. Jens. (tac. Gesn.) cum Vall. Alm. Voss. 2. et edd. ante Ald. Reliqui inserunt *tamen* suadente Regio.
Non utique. Sic Turic. Flor. Ambr. 1. *n. utrique* Guelf. Camp. cum Goth. Voss. 2. et edd. ante Ald. Reliqui *nam utrique.*

Vicit pudorem. Cic. pro Cluent. c. 6. *Neque enim.* In Catil. 1, 9. *Sociis tunc.* Virg. Aen. 3, 234. *Tam deest.* cf. 8, 5, 6. *Brevis esse.* Horat. ad Pison. 26.
64. *bello posterior.* Elegans et ipsa brevitas loquendi

utique detractionis gratia factam conjunctionem συνοικείωσιν vocant, quae duas res diversas colligat: *Tam deest avaro, quod habet, quam quod non habet.* Huic diversam 65
818 volunt esse distinctionem, cui dant nomen παραδιαστολήν, qua similia discernuntur: *Cum te pro astuto sapientem appelles, pro confidente fortem, pro illiberali diligentem.* quod totum pendet ex finitione, ideoque, an figura sit, dubito. Cui contraria est ea, quae ex vicinia transit ad diversa ut similia, — — *Brevis esse laboro, Obscurus fio*, et quae se-

factam conjunctionem. Sic nos e conjectura. Reliqui *facta conjunctio.*

65. *qua similia discernuntur.* Turic. Flor. (sed ex hoc *qua*) Ambr. 1. *quia simili discernunt* cum Alm. ut et Guelf. Camp. nisi quod *similia*, cum Goth. Jens. (err. Gesn.). Voss. 2. (ex hoc *discernuntur*) Tarv. *quae ex.* Ambr. 1. inserit *fit.* *vicinia.* Ambr. 1. Guelf. Goth. (tac. Gesn.) Camp. *vicina* cum Voss. 2. *transit.* Turic. (a pr. manu) Ambr. 1. *transitus.* An fuit: *qua fit — transitus ad* cet.?

ut similia. Sic Turic. (a pr. manu), *et s.* Flor. Reliqui *aut s.*

pro ea parte loci quae sequitur vocem hanc: *bellum.*

65. παραδιαστολήν. Figuram cum exemplo Hyperideo habet Rutilius Lupus p. Ruhnk. 15. Ex eo nostrum locum expressum apparet. Apud eundem est et, cujus modo mentio, συνοικείωσις p. 115. Rectene se habeat accusativus apud nostrum, an praestet dativus παραδιαστολῇ, vix dicam. Ernestius quidem in Technologia dat Genitivum παραδιαστολῆς, fortasse ne consulto quidem.

an figura sit, dubito. Ad negandum vergit dubitatio. cf. 9, 2, 107.

ad diversa ut similia, quasi ista *diversa* essent *similia.* Ita in exemplo *obscuritas* tanquam aliquid *simile* brevitatis proponitur. Subit autem animum suspicio, an forte ista *ex vicinia* hic debeant expungi, ut male assumta a

66 quuntur. Tertium est genus figurarum, quod aut similitudine aliqua vocum, aut paribus, aut contrariis convertit in se aures, et excitat. Hinc est παρονομασία, quae dicitur *annominatio*. Ea non uno modo fieri solet, sed ex vicinia quadam praedicti nominis ducta, casibus declinatur: ut Domitius Afer pro

66. *figurarum, quod.* Sic Turic. Flor. Guelf. Camp. cum Goth. Voss. 2. et edd. ante Ald. Reliqui *f. quae.* *convertit.* Sic Turic. Flor. cum Alm. Ille a sec. manu *convertunt* et sic Guelf. Camp. cum Goth. Voss. 2. Colbert. Reliqui *vertunt.* *et excitat.* Sic Turic. Flor. (nisi quod omittit *et*). A sec. manu ille *e. excitant* et sic Guelf. Camp. cum Goth. Voss. 2. et edd. ante Basil. exc. Ald. Reliqui inserunt *animos*, quorum et MS. Colbert. et Flor. a sec. manu, *et* addens etiam. *Hinc est.* Sic Flor. *hic non est* Turic. Sed a sec. manu hic *huic nomen est* et sic reliqui.

66. *παρονομασία.* Flor. ΠΟΝΟΜΤΙΑ. Guelf. *νονομτια.* (Mox §. 68 idem *παρονομτια.*) Ille a sec. manu *προσονομάσία* et sic Goth. (err. Gesn.) Camp. Tarv. Mox editi ante Obr. *προσωνομασία* exc. Ald. Bad. Reliqui *παρωνομασία* exc. Capper. qui vitium scribendi notat, sapiens sane aliquid ultra Burmannum in Graecis, sed non ultra Gesnerum item, quem miror hic dormitantem, cum jam Vossius Orat. 2, p. 165 monuisset. Schneiderus et ipse tangit in Lexico. Mox iidem eundem errorem. *annominatio.* Sic Guelf. Goth. (tac. Gesn.) Camp. *adnominatio* Turic. Flor. Reliqui *agnominatio.* *non uno.* Turic. Flor. Guelf. inserunt *in.* Goth., contra quam narrat Gesn., *uno* non omittit. *sed.* Turic. Flor. (a pr. manu uterque) omittunt. *vicinia.* Turic. Goth. (tac. Gesn.) *vicina.* *ducta.* Flor. *aucta.* *declinatur.* Turic. (a pr. manu) *declinatus.* Flor. (a sec. manu) *declinati.*

librario ex iis quae sequuntur §. 66, ubi profecto minus possint desiderari ea vocabula.

66. *Hinc est παρονομασία.* i. e. ex hoc genere. cf. 7, 4, 6.

παρονομασία. cf. 6, 3, 53. item Ernesti, sis, Technologiam.

Afer pro Cloantilla. cf. 9, 2, 20.

Cloantilla, *Mulier omnium rerum imperita, in omnibus rebus infelix.* Et cum verbo 67
idem verbum plus significanter subjungitur, *Quando homo, hostis homo.* Quibus exemplis sum in aliud usus: sed in uno facilis est

Cloantilla. Turic. Flor. *clo at illa* cum Goth. Camp. sed conjunctim. Ille a sec. manu *Clodio at illa* et sic Guelf. *Cletilla* Tarv, *Cloetilla* Jens. Reliqui ante Ald. *Cloentilla.*

omnium rerum. Sic Turic. Flor. Guelf. Camp. Reliqui *r. o.* *omnibus rebus.* Turic. Flor. *hominibus rerum.* Ambr. 1. *o. rerum.* Jens. *o. rerum felix*, et *felix* quidem Tarv. cum edd. ante Ald. corrigente Regio.

67. *significanter.* Flor. *significant*, a sec. manu *significat.*

in uno. Turic. *muno.* *facilis.* Turic. Guelf. Camp. *falsis* cum Goth. Voss. 2. Vall. Ald. φασις Ambr. 1. cum edd. ante Ald. (in Jens. lacuna, quae graecam fuisse vocem testatur). *fassis* Flor. cum Kapp. Nostrum est a Badio.

67. *Et cum — hostis homo.* Locus minime sanus. Statim ista: *et cum* respiciunt ad id cujusmodi nihil praecessit. Neque enim quisquam defendat talem structuram: „non „uno modo fieri solet, sed — „casibus declinatur — et cum „— subjungitur." Quid proficiat Francius pro *significanter* tentans *significante*, non intelligo. Obrechtus ita constituit haec: „Et, cum verbo „idem verbum plus significat, „subjungitur *Quomodo homo* „*hostis, homo?*" Burmannus malit: „Et cum — plus signi„ficans subjungitur aliquan„do: *Homo hostis, homo!*" Pseudo-Turnebus interrogationem fieri cupit: „hostis „homo?" velut illud Juvenalis „Ita servus homo est?" (6, 222). Badius priore loco reponat: „homini" (quanquam hoc et ipsum fuerit superioris speciei, ubi *casibus declinabatur*) „ut in Plinio: „an non homini hostis ho„mo?" Sed ubi hoc apud Plinium? Nihil ejusmodi reperio nisi forte H. N. 7, 1. p. 370. „At hercules homini „plurima ex homine sunt „mala." quod tamen non sufficit. Has equidem tenebras offusas loco reor ex pluribus quae interciderint. Gesneri nullus hic sermo, cujus solitam simplicitatem desidero.

Quibus exemplis — geminatio. Locus depositus. vide nott. critt. Si priora integra ad nos non pervenerunt, minus etiam mirandum, latere nos, quae inde pendent.

geminatio. Παρονομασία ei contrarium est, 819
quod eodem verbo quasi falsum arguitur, *Quae lex privatis hominibus esse lex non vide-*
68 *batur.* Cui confinis est ἀνταναάκλασις, ejusdem verbi contraria significatio. — Cum Proculejus quereretur de filio, quod is mortem suam *expectaret*, et ille dixisset, *se vero non expectare: Immo*, inquit, *rogo expectes.*

conjectura. „Quid enim facilius" ait „quam geminare „pro exemplo vocem quamlibet?" Unde nihil proficio. Ne ex altera quidem, quam suadet, diremtione: „facilis „est geminatio paronomasia. Ei." *facilius* Leidensis, dicas per sphalma, est enim praeposterum. Conatus interpretantium silentio premere satius duco, quoniam displicent. Regius a desperatione orsus, nihil quaesivit ultra; optime ille. In eandem desiit cum Gesnero Crusius Probabb. p. 99. 100.

arguitur. Sic Flor. Ambr. 1. Ex Alm. affertur *aguitur*, nihil e Turic. (cf. §. 57. 68). In aliquot edd. margine *negatur.* Reliqui *augetur.*

68. ἀνταναάκλασις. Flor. (a sec. manu) ἀντεπεκδοσις. Ambr. 1. αντιπεκδοσις. Goth. ἀντεπίδοσις. Tarv. παρονομασία. Turic. Flor. Guelf. huic voci praemittunt *quae* cum Goth. Voss. 2. ut videatur excidisse post graecum *dicitur.*

Quae lex — non videbatur. Cic. in Pis. c. 13. Si lex Clodii contra Ciceronem, ne privatis quidem lex esse videbatur, quanto minus Piso et Gabinius consules eam metuere debebant!

68. ἀνταναάκλασις — *Proculejus.* cf. Rutilius p. Ruhnk. 13. Firmatur loco Rutiliano vocabulum figurae verum hic legi, quanquam ille ἀνάκλασιν appellat. Rectissime monet Ruhnkenius exemplum Proculejanum suppositum Rutilio esse; neque enim Rutilium nisi Graecis uti. Similem verbi usum habes apud Lactantium de mortibus persecutorum c. 24. p. 216. „(Maximianus) ex„pectabat obitum (Constan„tii)." Illud post Παρονομασία pronomen *ei*, quod nasci potuit ex -ἰῶτα ascripto, abjiciendum fortasse; et pro *quod eodem* scribendum *cum e.*

Non ex eodem, sed ex diverso, vicinum accipitur, cum *supplicio* afficiendum dicas, quem *supplicatione* dignum judicaris. Ali- 69
ter quoque voces aut eaedem diversa in significatione ponuntur, aut productione tantum

Non ex eodem. Turic. *nonae eodem.* a sec. manu *non eodem* et sic Flor. Guelf. Camp. cum Goth. Voss. 2. et edd. ante Gryph. Verum nostrum credo, ob Turic. pr. manum et alterum *ex div.* *quem supplicatione — voces aut eaedem div. in significatione.* Turic. *quem suppl. eadem aut div. i. s.* cum Alm. nisi quod *supplici*, et *signatione.* (cf. 67. 71.) Flor. *quem supplitia eadem aut div. i. signatione* (postremum a pr. manu). Guelf. Camp. *quae* (hic *que*) *supplicia eodem aut d. i. s.* cum Goth. Voss. 2. Quae hic desiderantur in Codd. nullo (nisi forte Ambr. 1.) a me inventa, sincera tamen credo. Jens. meorum primus habet, nullis, quantum video, correctionibus obnoxius.

Non ex eodem — judicaris. Hic sensus, etsi in universum quidem sententiae satis apertae, longe abest ut sit sanus et integer. Et structura enim, et nexu cum prioribus, et vocum significatione laborat. Primum exemplis velim conciliari orationi qualis haec: *ex eodem — accipitur*, quanquam scio quid sit *ex diverso accipere*. Deinde quid est *vicinum accipere?* Exemplo quidem protinus illato apparet *supplicium* esse vicinum *supplicationi*. Nec apte noster sensus committitur priori. Quis enim non expectet fore ut hic quidem designetur aliud ab eo, quod modo praeceptum fuerit? Jam vero illa proxime posita *expectatio* itidem est *diversa* potestate in *eodem* vocabulo, ut non attinuerit incipere sententiam nostram ab his: „*Non ex eodem*," quasi adhuc fuisset: *ex eodem accipitur*. Haec aptae juncturae desideratio facit, ut intercidisse hic aliqua suspicer, modo ne multa. Denique alienissimus est conjunctivus *dicas* post *cum*; cui quidem vitio ita medendum censeo, ut *cum* deleatur, velut quod adhaeserit ex vocis *accipitur* ultimis, scribatur autem *si* ante *supplicio*. De usu *supplicii* pro *supplicatione*, frequenti illo inter eos, qui aliquam scribendi antiquitatem affectant, vide prae aliis Drakenb. ad Liv. 22, 57, 6.

vel correptione mutatae: quod etiam in jocis frigidum, equidem tradi inter praecepta miror: eorumque exempla vitandi potius, quam imitandi gratia, pono. *Amari jucundum est, si curetur, ne quid insit amari. Avium dulcedo ad avium ducit:* et apud Ovidium ludentem,

Cur ego non dicam, Furia, te furiam?

69. *vel correptione mutatae: quod.* Turic. Flor. (hic a pr. manu) Guelf. *vel corpore quod* cum Alm. *vel correptione quod* Camp.

jocis. Turic. Guelf. Camp. *locis* cum Alm.

70. *dulcedo ad avium.* Turic. Flor. Ambr. 1. Guelf. *dulce avium* cum Palat. Gebh. 3, 2. *ego.* Sic Flor. Goth. Jenf. (tac. Gefn.) cum edd. pofter. ante Leid. acc. Gibf. Obr. Capper. Reliqui mei et MSS. et excufi *ergo* praepoftere, exc. (opinor) Ambr. 1. *Furia, te.* Turic. (a fec. manu) Guelf. Camp. Goth. Jenf. (tac. Gefn.) *furiare* cum Voff. 2. et edd. ante Gryph.

69. *eorumque.* Non habet pronomen, quo recte referatur, et poffit fane placere *eoque* i. e. *et propterea,* fed noftrum effe cenfeo a Qu. qui fibi vifus fit pluralem ufurpaffe in prioribus.

70. *Amari jucundum.* „Utitur hoc exemplo etiam auctor ad Her. 4, 14.“ (ubi et *traductionem* vocat) „ubi tamen *feftivitatem quandam effe huic* quoque *generi exornationis* ait. Illud etiam alterum *Avium dulcedo* habet 4, 21. Verba *Hanc reip.* funt Cic. Cat. 1, 12. Denique *Ex oratore arator* eft „Phil. 3, 9.“ Gefnerus. *Non emiffus.* Cic. Cat. 1, 12. *confcripti — circumfcripti.* ad Herenn. 4, 21. indicante docta manu Vaticana. (cf. §. 39.)

apud Ovidium ludentem. Locum effe ex libro epigrammatum Ovidii fufpicantur VV. DD. De iis confulendus Angelus Politianus Fac. Gruteri Vol. 1. p. 76 fqq. Attende autem nominis gentilis primam productam, quod aliis quoque poëtarum locis apparet. Simile quid habet Herennianus fcriptor 4, 21. „non tantum *curiam* diligit, „quantum *Curiam.*“

820 Cornificius hanc *traductionem* vocat, videli- 71
cet alterius intellectus ad alterum. Sed ele-
gantius, quod est positum in distinguenda
rei proprietate: *Hanc reipublicae pestem
paulisper reprimi, non in perpetuum compri-
mi posse.* Et quae praepositionibus in contra-
rium mutantur, *Non emissus ex urbe, sed
immissus in urbem esse videatur.* Melius atque
acrius, quod cum figura jucundum est, tum
etiam sensu valet, *Emit morte immortalita-
tem.* Illa leviora, *Non Pisonum, sed pisto-* 72
rum; et, *Ex oratore arator.* Pessimum vero,
*Ne patres conscripti videantur circumscripti;
Raro evenit, sed vehementer venit.* Sic con-
tingit, ut aliquis sensus vehemens et acer ve-
nustatem aliquam, non eodem ex verbo non

71. *hanc.* Turic. (a pr. manu) Flor. Ambr. 1. *haec.* *intellectus ad.* Turic. Flor. (hic a pr. manu) Guelf. Camp. inserunt *et* cum Goth. Voss. 2. Alm. et edd. ante Ald. Correxit Regius. *rei proprietate.* Turic. Guelf. *re proprietatem.* Flor. *re proprietate.* Sed Goth. (tac. Gesn.) Camp. *rerum proprietate.* Nostrum dare narrantur Alm. (cf. 68. 77.) Voss. 2. Vidi in Obr. Alii aliter, *distinguendum*, vel *distinguendam — proprietatem.* male.
praepositionibus. Turic. Flor. Guelf. Camp. *propositionibus* cum Goth. *immissus.* Turic. Flor. Ambr. 1. Guelf. *missus* cum Alm. Jens. Tarv.

72. *leviora.* Sic Camp. cum Goth. Voss. 2. Reliqui *levior est.* *Ne patres conscripti.* Turic. Guelf. *nempe.* Item Flor. sed addito *conscr.* Omnia haec omittit Ambr. 1.
contingit. Turic. Flor. *contigit.* *eodem ex — dissonam, accipiat.* Turic. Flor. Ambr. 1. *eadem eo — dissona*

71. *emissus — immissus.* Magnopere huc faciebat exemplum paronomasiae etiam manifestius, quippe longius petitum, in Catil. 2, 7, 24. (Beck.) „cum *profectus* sit — si *infestus* esset.“

73 diſſonam; accipiat. Et cur me prohibeat pudor uti domeſtico exemplo? Pater meus contra eum, qui ſe legationi immoriturum dixerat, deinde vix paucis diebus inſumtis, re infecta redierat, *Non exigo, ut immoriaris legationi, immorare.* Nam et valet ſenſus ipſe, et in verbis tantum diſtantibus jucunde conſonat vox, praeſertim non captata, ſed velut oblata: cum altero ſuo ſit uſus, alte-
74 rum ab adverſario acceperit. Magnae veteribus curae fuit, gratiam dicendi e paribus 821
contrariis acquirere. Gorgias in hoc immo-

accipit. Primus a ſec. manu *eandem* — *diſſonam* et ſic Guelf. Camp. cum Goth. Jenſ. (err. Geſn.) et edd. ante Ald. Correxit et vere et ingenioſe Regius.

73. *immoriturum.* Turic. Flor. *moriturum* cum Alm. Ille a ſec. manu *immoraturum* et ſic Guelf. Camp.

altero. Turic. Flor. Camp. *aliter* cum Alm. et edd. ante Ald. *alter* Ambr. 1. Guelf. hic et mox idem, poſt quam ibi vocem (*alterum*) Flor. inſerit *non.*

74. *e paribus contrariis.* Turic. (a pr. manu) Flor. *et p. c.* cum Alm. *a p. c.* Goth. Ex illa vetere ſcriptura transponendo (cf. §. 61.) ſaniora efficio: *paribus et contrariis.*

73. *Pater meus.* cf. 6 Pro. 13. Is eſſe poſſit, quem non ſane honoris cauſa nominat Seneca pater p. 318. „Pertinere autem ad rem non puto, „quomodo — Quintilianus „declamaverit: transeo iſtos, „quorum fama cum ipſis ex„tincta eſt.“ Refert tamen aliquem ejus ſenſum non ſine laude quadam p. 352.

tantum diſtantibus. Suſpicor fuiſſe a Qu. *tantulum d.* In una Tarviſina invenio *tamen d.* ne ipſum quidem loco congruens.

74. *e paribus contrariis.* cf. not. crit. De Gorgiae in hoc genere intemperantia vide Diodor. Sicul. 12, 53, ubi Weſſelingius loca ſcriptorum deſignat. Noſtrum maxime illuſtrat Cic. Orat. c. 52. item Dionyſ. Halicarn. de Iſocrate Vol. 5. (Rsk.) p. 564. Sua ex noſtro hauſit Aquila Romanus p. Ruhnk. 165 ſeq.

dicus, copioſus, aetate prima utique, Iſocrates fuit. Delectatus eſt his etiam M. Tullius, verum et modum adhibuit non ingratae (niſi copia redundet) voluptati, et rem, alioqui levem, ſententiarum pondere implevit. Nam per ſe frigida et inanis affectatio, cum in acres incidit ſenſus, innata videtur eſſe, non arceſſita. *Similium* fere quadruplex ratio eſt. 75
Nam eſt primum, quoties verbum verbo ſimile, aut non disſimile valde quaeritur: ut,

— — *Puppesque tuae, pubesque tuorum.*

Quid enim eſt, quod connumerantur hic *paria contraria,* ut alterum alterius fiat epitheton? Hoc ut per ſe ferri ſane poſſit, ita abhorret ab artis diligentia. Et mox recenſentur tanquam duo figurarum genera: *Similium* §. 75. *Contrapoſitum* §. 81. Rollinus, remittens lectorem ad §. 66, idem monet, inſerique velit *et* retento *e,* quam ſcripturam Capper. recepit, verboſe commendatam. *aetate prima utique, Iſocr.* Turic. Flor. *ae. itaque primi Socr.* (ultimum Flor. a pr. manu). Guelf. *ae. igitur primi Socr.* cf. 2, 15, 10. Goth. (err. Geſn.) Camp. *ae. prima Iſocr.* Reliqui *utique prima aetate Iſocr.* niſi quod a Jenſ. inde ante Ald. *Socratis,* hic autem *et Socrates.* Mecum facit Obr. *innata — arceſſita.* Ambr. 1. *innatam videtur habere non arceſſitam.* Turic. Flor. *innata videtur habere non accerſitam* (Turic. *arcenſitan,* ſed a ſec. manu *arceſſita*). Guelf. *innata habere non arceſſita* cum edd. ante Bad. niſi quod edd. *accerſita.* Noſtrum dant Goth. Voſſ. 2. Vall. Camp.

75. *ſimile.* Turic. Ambr. 1. Flor. Guelf. Camp. omittunt cum Alm. Voſſ. 2. et edd. ante Gryph. Turic. a ſec. manu aliquid noſtri loco ſufficit, referens notam τοῦ *enim,* delet autem *non,* et ſic (quanquam ſine *enim*) Guelf. Camp.

75. *ſimile — par eſt.* cf. nott. critt. „*Puppesque tuae.* „Virg. Aen. 1, 399. *Sic in hac.* „Cic. pro Cluent. 1. extr. „*Non modo ad ſalutem.* pro „Milo. 2. *Vicit pudorem.* pro „Cluent. c. 6. uſus etiam eſt „ſupra ſ. 62. *Abiit, exceſſit.* „Catil. 2, 1.“ Geſnerus. Et hoc ſupra §. 45. Reliqua fere

et, *Sic in hac calamitosa fama, quasi in aliqua perniciosissima flamma,* et, *Non enim tam spes laudanda, quam res est.* Aut certe par est extremis syllabis consonans, *Non verbis,*
76 *sed armis.* Et hoc quoque, quoties in sententias acres incidit, pulchrum est: *Quantum possis, in eo semper experire, ut prosis.* Hoc est πάρισον, ut plerisque placuit. Cleosteleus

Sic. Ita Turic. Flor. Ambr. 1. Guelf. Camp. cum Voss. 2. Goth. et edd. ante Gryph. acc. Capper. Gesn. Bip. et Cic. Reliqui *Si.* *quasi.* Turic. Flor. Guelf. *quae* cum Alm. et edd. ante Ald. *par est.* Turic. Flor. Ambr. 1. Guelf. *patet* cum Alm. *apparet* margo Basil. *parem* Jens. (tac. Gesn.) Tarv. Non est quod acquiescamus in recepta hujus § constitutione. *Simile* illud insertum a novitiis libris auctoritate caret et veritate. Refertur enim *aut,* cujus caussa inserebatur, ad alterum, quod post exempla allata infertur, *aut certe.* Sed nec ibi res salva. Optimum videtur, quod suadet Buttmannus noster, ut pro *par est,* vel potius pro veterum *patet,* reponatur: *par et.* Sic idem, quod supra, verbum *quaeritur* implebit sententiam, *par* autem referetur ad mensuram verborum, quae si minus *similia, paria* sint saltem. Ejusdem enim magnitudinis *verbis* et *armis.* De qua significatione cum possit dubitari, non sum ausus reponere in textu, quod tamen verum censeo. Plane autem ferri nequit *par consonans est.* Foedissimum asyndeton; vel, si interponis *et,* quis unquam participium ita junxit verbo substantivo? Quin scripsit protinus *consonat?* Qui offendetur illo *non dissimile valde,* poterit transponere *non valde dissimile.*

76. *Cleosteleus.* Turic. Ambr. 1. Guelf. *Cheostolcus.* Postremus quidem — *chus.* Flor. Camp. *Cheosteleus.* Goth. cum Voss. 2. *Cleoscoleus.* Jens. (tac. Gesn.) *Cleostoleus* cum hic posita, in ipsum exemplum e vestigio ficta censeo. Nisi forte latent fontes, qualem horum: *Non verbis, sed armis,* designat Ruhnkenius Rutilium suum p. 122.

76. *Cleosteleus.* Hic qui sit, adhuc latet. Et est profecto opus ingenio aliquo Ruhnkeniano, ad protrahendum rhetoris nomen. cf. not. crit. Hic igitur *membris* id

πάρισον existimat, quod sit e membris non
dissimilibus. Secundum, ut clausula simi- 77
liter cadat, vel iisdem in ultimam partem
822 collatis, ὁμοιοτέλευτον, similem duarum sen-
tentiarum vel plurium finem: *Non modo ad salutem ejus extinguendam, sed etiam gloriam per tales viros infringendam.* Ex quibus fere

edd. ante Basil. exc. Ald. Hic nostrum per *ae* an *oe*, Obr. diremtim *Cleo Stelaeus*, quem Gesnerus in Indice repetit ex urbe Cretae Stelis, sequens Stephanum Byzantinum, qui gentile et Στηλαῖος et Στηλίτης formatum testatur. *quod sit.* Sic Turic. Flor. Guelf. Camp. cum Jens. ante Basil. Reliqui *q. fit.* Goth. (fortasse) *q. sic.*

77. *Secundum.* Flor. (a sec. manu) *Sed nudum* et sic Goth. *cadat.* Turic. Guelf. omittunt. *iisd. in ult.* Turic. Flor. Guelf. *in his ult.* cum Alm. Sed Ambr. 1, *in hisdem ult.* Camp. Goth. (tac. Gesn.) *in his* (posterior *iis*) *in ult.* E Voss. 2. *in ult.* solum. (cf. 8, 6, 28. 9, 4, 3.) Rectissime transpositum fuit *in.* (cf. §. 74.)

similem. Turic. (a sec. manu) Guelf. Camp. *simile* cum Jens. Tarv. An hinc efficies: *simili — fine?* Sed et ipsum non explet animum. Burmannus ad hos accusativos *faciat,* vel *habeat* velit addi; Capper. sic ordinari locum: *collatis; ὁμοιοτέλευτον vocant similem — finem.*

constare censuit quod ceteri *verbis.* Receptam τοῦ παρίσου definitionem apud Hermogenem designat Capper. p. Sturm. 540. Sed vide, sis, Ernest. Technol. in voce. Non in *verbis,* sed in *membris* figuram agnoscit item Aquila Rom. p. Ruhnk. 168. De παρίσων usu quem habeat Demosthenes locum lectu jucundum excitat Ruhnkenius Histor. Oratt. p. 74.

77. *vel iisdem.* Hic ego sani nihil agnosco. Dura medicina, (sed nullam ego aliam invenio) ut pro *vel* scribatur *syllabis.* Sed mox nova ingruit difficultas. Vox graeca confragosius profecto et insuavius subjicitur, nulla cum prioribus commissura. Nec suffecerit interponere *id est.* (cf. 5, 10, 75.) Denique accusativus *similem — finem* unde penderet, nemo docuit, et dubitationem testati sunt Burm. et Capper. ceteris quidem obmutescentibus.

fiunt, non tamen ut ſemper ultimis conſonent, quae τρίκωλα dicunt: *Vicit pudorem libido, timorem audacia, rationem amentia.* Sed in quaternas quoque ac plures haec ratio ire ſententias poteſt. Fit etiam ſingulis verbis: *Hecuba, hoc dolet, pudet, piget.* et, *Abiit,*
78 *exceſſit, erupit, evaſit.* Tertium eſt, quod in eosdem caſus cadit, ὁμοιόπτωτον dicitur. Sed neque, quod finem habet ſimilem, eſt ὁμοιόπτωτον· et utique in eundem venit finem

fiunt. Sic Turic. Flor. Guelf. Camp. cum Goth. Voſſ. 2. Alm. Reliqui *ſunt,* *conſonent.* Turic. (a pr. manu) Flor. *conſonant.* Poſt *ſemper* Flor. inſerit *utique,* quod et ex Alm. affertur (cf. §. 67. 68. item mox). *Vicit.* Turic. Flor. Guelf. Camp. *vincit* cum Goth. Jenſ. Tarv.

timorem. Turic. *morem.* Mire, ſed cf. §. 62.

Sed in. Ambr. 1. omittit prius, Turic. Flor. (a ſec. uterque manu) poſterius. *Hecuba.* Vall. Bad. *Haec cubat* cum edd. poſterr. ante Obr. quod affertur et ex Alm, me quidem incredulo (cf. modo, item 79). Guelf. *Hecouba.* Ambr. 1. *Haeccuba.* *pudet, piget.* Sic Turic. Flor. Guelf. Goth. (tac. Geſn.) Camp. Reliqui *piget, pudet.*

78. *quod in.* Turic. Ambr. 1. Guelf. inſerunt *non* cum Jenſ. et edd. poſterr. ante Ald. Regius expunxit, ſed videtur abeſſe a Flor. Alm. Voſſ. 2. et abeſt a Goth. Vall. Camp. (cf. 6, 2, 11.) *eſt ὁμοιόπτωτον.* Turic. Flor. Ambr. 1. Guelf. Camp. omittunt cum Goth. Voſſ. 2. Alm. et edd. ante Ald. quo acc. Bad. pr. Obr. Hic etiam *quod* omittit poſt *neque.* Regius ex ingenio addidit, veriſſime.

et utique. Prius, quo carent omnes libri, de noſtro addidimus.

venit finem. Sic Turic. Flor. Ambr. 1. Reliqui *f. v.*

dicunt. Aptius videtur, quod in uno libro Ambroſiano 1. invenio: *dicuntur.* Et ſic legiſſe Regium, nota ejus teſtatur.

Hecuba. Fragmentum veteris tragici ſuſpicatur Burmannus.

78. *neque — et.* Duplicem differentiam deſignat utriusque figurae. Stuctura autem, quae reſpondentia ſibi vi-

ὁμοιοτέλευτον. quia ὁμοιόπτωτον est tantum casu simile, etiamsi dissimilia sint, quae declinentur: nec tantum in fine deprehenditur, sed respondet vel primis inter se, vel mediis, vel extremis; vel etiam permutatis his, ut media primis, et summa mediis accommodentur, et

ὁμοιοτέλευτον. Turic. Flor. Ambr. 1. Guelf. Goth. (err. Gesn.) Camp. ὁμοιόπτωτον (quanquam corruptum in quibusdam, pravis literis). Primus nostrum Tarv. nec vidi in ullo MS. verissimum tamen; sed unde invectum, non apparet. Monuit sane me Buttmannus, posse fieri, ut *nec* ante *tantum in fine* reddatur illi superiori „*neque* quod finem" per parenthesin insertis istis „quia ὁμ. — quae declinentur." In qua ratione si possimus jacturam facere horum: „utique „in eundem venit finem" et inserere *est* hunc in modum: *Sed neque quod finem habet similem est* ὁμοιόπτωτον — *nec tantum* cet. sanum pronunciat locum; me quidem assentiente.

quia ὁμοιόπτωτον *est.* Turic. *qua amo ion* τοῖρν *est.* Flor. *qua a* amoloπτστον *est.* Reponit mox uterque *quia.* Ambr. 1. *quam* aMOIOΠΤωτον. An *est* addat, non novi. Nobiscum faciunt Guelf. Camp. Goth. (err. Gesn.) Jens. (quanquam cum lacuna graecae vocis) cum edd. ante Ald. quo acc. Obr. Sed Ald. praepostere pro hisce omnibus *est tamen.* Mox a Badio inde reliqui *Est. enim* ὁμοιόπτωτον.

casu simile. Ambr. 1. *casu simile est.* Turic. Flor. *casus similem est.* Ille a sec. manu *casus similes* et sic Guelf. Reliqui *casus similis.* *respondet.* Sic Goth. Camp. cum Voss. 2. Reliqui *respondent.* Sententia coegit sequioribus Codd. obtemperare. *primis.* Sic Turic. Flor. Guelf. Goth. (tac. Gesn.) Camp. cum Alm. Voss. 2. et edd. ante Bad. quo acc. Basil. Reliqui *prima.*

cissim conjungit, *neque — et,* imprimis elegans. cf. 7, 5, 16. adde nostr. 1, 1, 27. coll. 5, 10, 30. Cic. pro Milone c. 25. et not. Ern. item Philipp. 2, 42. cf. tamen not. crit. Inest durities prioribus, ubi „ὁμοι„όπτωτον *dicitur*" irrumpit sine copula. Malim post *cadit,* inseri *Id,* quanquam et consulto potuit ἀσυνδέτως efferre Qu. ut §. 87.

tantum casu simile. Malim *tamen c. s.*

accommodentur — accommodari. Neglectus ille in nostro saepe jam notatus. cf. 9, 2, 73.

79 quocunque modo accommodari poteſt. Neque enim ſemper paribus ſyllabis conſtat: ut eſt apud Afrum, *Amiſſo nuper infelicis aulae, ſi non praeſidio inter pericula, tamen ſolatio inter adverſa.* Ejus fere videntur optima,

poteſt. Sic Turic. (a pr. manu) Flor. cum Alm. Reliqui *poterunt.*

79. *Neque enim.* Sic ſcripſi ex analogia. Reliqui *Nec en.* cf. 5, 10, 120. *ſolatio inter.* Sic Turic. Flor. Guelf. Goth. Camp. cum Alm. Voſſ. 2. et edd. ante Ald. Reliqui inferunt *vitae*, Regio neſcio an conjiciente, fortaſſe tamen eſt in Ambr. 1. *Ejus fere.* Sic Turic. Flor. Guelf. Camp. cum Goth. Voſſ. 2. *eî vero* Alm. (cf. §. 77. 95.) *eî fere* Ambr. 1. *enim fere* Jenſ. Tarv. *Ea fere* Loc. Ven. Ruſc. Reliqui *Ea vero.*

79. *Neque enim — ut eſt apud Afrum.* Utrius igitur homoeoptoti exemplum eſt locus Afri? Paribus ſyllabis conſtantis, an imparibus? Ratio quidem praecipiendi poſtulat, ut ſit poſterioris, ſed res ipſa refragatur. (Et ſic mox §. 83. exemplum eſt ejus ipſius rationis, quae *ſemper* quidem locum habere negatur. Viciſſim exceptionis exemplum eſt §. 84. ex Rutilio.) Quis enim paritatem ſyllabarum non agnoſcat in hoc exemplo? Niſi forte haerebimus in illo *adverſa*, quod ſane una ſyllaba brevius eſt quam *pericula.* Gedoynus et ipſe tanquam par ſyllabis expreſſit, ſed mire immutatis praecedentibus, ut ſaltem aliqua ſpecies relinqueretur perſpicuitatis et nexus. Ex qua Domitii Afri oratione hoc petatur, quaeve ſignificetur *infelix aula*, neque quisquam quaeſivit, neque ego dicam. Deinde, quomodo verba iſta *praeſidio, ſolatio* poſſunt dici *initia et fines ſententiarum?* Niſi forte, cum Buttmanno, adjuveris trajectione facienda: *tamen inter adverſa ſolatio.* Sed tot ac tantae mox ingruunt in hisce technicis tenebrae, ut acquieſcentem in iis Capper., ſtudioſum illum rhetoricae veteris, mirer et prope indigner. Reliqui enim tam negligenter animum ſolent intendere ad hujusmodi tricas, ut ſibi videantur intelligere, quae ſunt impeditiſſima. Equidem teſtatus conſilii inopiam, me acutiores ablegabo ad varietatem ſcripturae, unde eruant ἀγαθῇ τύχῃ, quod ego jam deſpero.

in quibus initia ſententiarum et fines conſen-
823 tiunt: ut hic, *praeſidio*, *ſolatio.* Et ut paene ſimilia ſint verbis, et paribus cadant, et eodem modo deſinant. Etiam ut ſint (quod eſt 80
quartum) membris aequalibus, quod ἰσόκωλον dicitur: *Si, quantum in agro locisque deſertis audacia poteſt, tantum in foro atque judiciis impudentia valeret.* ἰσόκωλον eſt, et ὁμοιόπτωτον habet. *Non minus nunc in cauſa cederet Aulus Caecina Sexti Aebutii impudentiae, quam tum in vi facienda ceſſit audaciae;* ἰσόκωλον, ὁμοιόπτωτον, ὁμοιοτέλευτον. Accedit et ex illa figura gratia, qua nomina dixi mutatis caſibus repeti, *Non minus cederet, quam ceſſit.* Adhuc ὁμοιοτέλευτον et παρονομασία eſt, *Neminem alteri*

Et ut paene. Turic. Ambr. 1. Guelf. *pedem et* cum Alm. Sed Flor. *pedem* (ſed ſublatum a ſec. manu). Goth. (err. Geſn.) *prdio et.* Voſſ. 2. Camp. *praedio et* cum edd. ante Ald. qui *pene ut.* Obr. *Et ut pede.* *et paribus.* Ambr. 1. inſerit *a.* *verbis, et par.* — *Etiam ut ſint.* Guelf. omittit. *modo deſinant.* Sic Turic. Flor. Camp. Goth. Jenſ. (tac. Geſn.) cum edd. ante Gryph. Reliqui *d. m.*

80. *ſint quod.* Turic. Camp. inſerunt *verbis* cum Alm. Pro *ſint* Turic. (a ſec. manu) *ſine* et ſic Camp. Sed Flor. inſerit *verba.* ἰσρκωλον. Ambr. 1. ἰσοκομμον. Guelf. υσοκμαον et mox ισσκαον. *Accedit.* Turic. Flor. Guelf. Goth. (tac. Geſn.) Camp. *accidit* cum Alm. et edd. ante Baſil. Omittere vocem perhibetur Voſſ. 2. Noſtrum ſuaſit jam Regius. *gratia.* Jenſ. *graeca* cum edd. ante Bad. *alteri poſſe.* Sic Turic. Ambr. 1. Guelf. Camp. Reliqui *p. a.*

80. *Si, quantum.* Cic. pro Caecina ipſo initio. *dixi — repeti.* cf. §. 36. Sed et 66.

Adhuc — παρονομασία eſt. Etiam haec ſtribligo. Adjuvabitur ſcribendo *Ad hoc.* cf. 5, 6, 53.

79 quocunque modo accommodari poteſt. Neque enim ſemper paribus ſyllabis conſtat: ut eſt apud Afrum, *Amiſſo nuper infelicis aulae, ſi non praeſidio inter pericula, tamen ſolatio inter adverſa.* Ejus fere videntur optima,

poteſt. Sic Turic. (a pr. manu) Flor. cum Alm. Reliqui *poterunt.*

79. *Neque enim.* Sic ſcripſi ex analogia. Reliqui *Nec en.* cf. 5, 10, 120. *ſolatio inter.* Sic Turic. Flor. Guelf. Goth. Camp. cum Alm. Voſſ. 2. et edd. ante Ald. Reliqui inſerunt *vitae*, Regio neſcio an conjiciente, fortaſſe tamen eſt in Ambr. 1. *Ejus fere.* Sic Turic. Flor. Guelf. Camp. cum Goth. Voſſ. 2. *ei vero* Alm. (cf. §. 77. 95.) *ei fere* Ambr. 1. *enim fere* Jenſ. Tarv. *Ea fere* Loc. Ven. Ruſc. Reliqui *Ea vero.*

79. *Neque enim — ut eſt apud Afrum.* Utrius igitur homoeoptoti exemplum eſt locus Afri? Paribus ſyllabis conſtantis, an imparibus? Ratio quidem praecipiendi poſtulat, ut ſit poſterioris, ſed res ipſa refragatur. (Et ſic mox §. 83. exemplum eſt ejus ipſius rationis, quae *ſemper* quidem locum habere negatur. Viciſſim exceptionis exemplum eſt §. 84. ex Rutilio.) Quis enim paritatem ſyllabarum non agnoſcat in hoc exemplo? Niſi forte haerebimus in illo *adverſa*, quod ſane una ſyllaba brevius eſt quam *pericula.* Gedoynus et ipſe tanquam par ſyllabis expreſſit, ſed mire immutatis praecedentibus, ut ſaltem aliqua ſpecies relinqueretur perſpicuitatis et nexus. Ex qua Domitii Afri oratione hoc petatur, quaeve ſignificetur *infelix aula*, neque quisquam quaeſivit, neque ego dicam. Deinde, quomodo verba iſta *praeſidio, ſolatio* poſſunt dici *initia et fines ſententiarum?* Niſi forte, cum Buttmanno, adjuveris trajectione facienda: *tamen inter adverſa ſolatio.* Sed tot ac tantae mox ingruunt in hisce technicis tenebrae, ut acquieſcentem in iis Capper., ſtudioſum illum rhetoricae veteris, mirer et prope indigner. Reliqui enim tam negligenter animum ſolent intendere ad hujusmodi tricas, ut ſibi videantur intelligere, quae ſunt impeditiſſima. Equidem teſtatus conſilii inopiam, me acutiores ablegabo ad varietatem ſcripturae, unde eruant ἀγαθῇ τύχῃ, quod ego jam deſpero.

in quibus initia sententiarum et fines consen-
13 tiunt: ut hic, *praesidio*, *solatio*. Et ut paene
similia sint verbis, et paribus cadant, et eo-
dem modo desinant. Etiam ut sint (quod est 80
quartum) membris aequalibus, quod ἰσόκωλον
dicitur: *Si, quantum in agro locisque desertis
audacia potest, tantum in foro atque judiciis
impudentia valeret.* ἰσόκωλον est, et ὁμοιόπτωτον
habet. *Non minus nunc in causa cederet Aulus
Caecina Sexti Aebutii impudentiae, quam tum
in vi facienda cessit audaciae;* ἰσόκωλον, ὁμοι-
όπτωτον, ὁμοιοτέλευτον. Accedit et ex illa figura
gratia, qua nomina dixi mutatis casibus re-
peti, *Non minus cederet*, *quam cessit*. Adhuc
ὁμοιοτέλευτον et παρονομασία est, *Neminem alteri*

Et ut paene. Turic. Ambr. 1. Guelf. *pedem et* cum Alm. Sed Flor. *pedem* (sed sublatum a sec. manu). Goth. (err. Gesn.) *prdio et.* Voss. 2. Camp. *praedio et* cum edd. ante Ald. qui *pene ut.* Obr. *Et ut pede.* *et paribus.* Ambr. 1. inserit *a.* *verbis, et par.* — *Etiam ut sint.* Guelf. omittit. *modo desinant.* Sic Turic. Flor. Camp. Goth. Jens. (tac. Gesn.) cum edd. ante Gryph. Reliqui *d. m.*

80. *sint quod.* Turic. Camp. inserunt *verbis* cum Alm. Pro *sint* Turic. (a sec. manu) *sine* et sic Camp. Sed Flor. inserit *verba.* ι σ ρ κ ω λ ο ν. Ambr. 1. ἰσοκομμον: Guelf. υσοκμαον et mox ιοσκαον. *Accedit.* Turic. Flor. Guelf. Goth. (tac. Gesn.) Camp. *accidit* cum Alm. et edd. ante Basil. Omittere vocem perhibetur Voss. 2. Nostrum suasit jam Regius. *gratia.* Jens. *graeca* cum edd. ante Bad. *alteri posse.* Sic. Turic. Ambr. 1. Guelf. Camp. Reliqui *p. a.*

80. *Si, quantum.* Cic. pro Caecina ipso initio.
dixi — repeti. cf. §. 36. Sed et 66.

Adhuc — π α ρ ο ν ο μ α σ ί α est. Etiam haec stribligo. Adjuvabitur scribendo *Ad hoc.* cf. 3, 6, 53.

posse dare in matrimonium, *nisi penes quem*
81 *sit patrimonium.* *Contrapositum* autem, vel, ut quidam vocant, *contentio* (ἀντίθετον dicitur) non uno fit modo. Nam et, si singula singulis opponuntur; ut in eo, quod modo dixi, *Vicit pudorem libido*, *timorem audacia.* et bina binis: *Non nostri ingenii*, *vestri auxilii est.* et sententiae sententiis: *Dominetur in*
82 *concionibus*, *jaceat in judiciis.* Cui commodissime subjungitur et ea species, quam *distinctionem* diximus: *Odit populus Romanus privatam luxuriam*, *publicam magnificentiam diligit.* et, quae sunt, simili casu, dissimili sententia, in ultimo locata: ut, *Quod in tempore mali fuit*, *nihil obsit*, *quin*, *quod in causa*
83 *boni fuit*, *prosit.* Nec semper contrapositum subjungitur; ut in hoc, *Est igitur*, *judices*, *non scripta*, *sed nata lex*: verum, sicut Cicero dicit, de singulis rebus propositis refertur ad

dare in matrimonium. Sic Turic. Flor. (a pr. manu uterque). Reliqui omittunt *in.* *penes quem.* Sic Turic. Flor. Guelf. Goth. (tac. Gesn.) Camp. Reliqui *q. p.*

81. *et, si sing.* Sic Turic. (a sec. manu). A pr. quidem *et fit s.* et sic Flor. Reliqui *et fit si s.*

83. *igitur.* Sic Turic. Flor. Guelf. Goth. (tac. Gesn.) Camp. cum Alm. Voss. 2. et edd. ante Gryph. Reliqui *enim haec.* Cic. *ig. haec.* *dicit, de.* Sic Turic. Flor. Guelf. Camp. cum Alm. Basil. Obr. Capper. Reliqui inserunt *quod.*

81. *Non nostri ingenii.* Cic. pro Cluent. c. 1. *Dominetur.* ibid. c. 2. *Odit populus.* pro Mure. 36. *Quod in tempore.* pro Cluent. 29. *Est igitur.* pro Milo. 4.

82. *diximus.* §. 65.

83. *Cicero dicit.* cf. 9, 1, 34. Exemplum figurae hujus, ubi *singulis rebus propositis* contrapositum *refertur ad singula*, designat Gesnerus Verrin. Act. 4, 50.

ſingula: ut in eo, quod ſequitur, *Quam non didicimus, accepimus, legimus, verum ex natura ipſa arripuimus, hauſimus, expreſſimus.* Nec ſemper, quod adverſum eſt, contrapo- 84
324 nitur: quale eſt apud Rutilium, *Nobis primis dii immortales fruges dederunt: nos, quod ſoli accepimus, in omnes terras distribuimus.* Fit etiam aſſumta illa figura, qua verba decli- 85
nata repetuntur, quod ἀντιμεταβολὴ dicitur: *Non, ut edam, vivo; ſed, ut vivam, edo.* Et quod apud Ciceronem converſum ita eſt, ut, cum mutationem caſus habeat, etiam ſimiliter deſinat: *Ut et ſine invidia culpa ple-*

84. *primis.* Sic Turic. Flor. Camp. cum Bodl. Alm. et edd. ante Gryph. Reliqui *primum* cum ipſo Rutilio.

quod. Sic Turic. cum Goth. Voſſ. 2. Jenſ. et edd. poſterr. ante Ald. item Rutil. Reliqui *quae.*

distribuimus. Fit. Sic Turic. Flor. Guelf. Camp. cum Goth. Voſſ. 2. Alm. et edd. ante Gryph. Reliqui ex Rutilio inſerunt: *Nobis majores noſtri rem publicam reliquerunt: nos etiam ſocios noſtros de ſervitute eripuimus.*

85. ἀντιμεταβολή. Turic. (a ſec. manu) Guelf. Camp. ἀντιμεταφορὰ (partim et latt. litt.) cum Goth. cf. 6, 3, 68.

84. *apud Rutilium.* vide p. Ruhnk. 129.

85. *Non, ut edam — edo.* vid. Stobae. ſermo 18. de incontinentia p. 167. (Tiguri 1559.) προσήκει ἐσθίειν ἡμῖν ἵνα ζῶμεν, οὐχ ἵνα ἡδώμεθα, εἴγε μέλλομεν συςοιχεῖν ἀρίστῳ ὄντι τῷ λόγῳ Σωκράτους, ὃς ἔφη τοὺς μὲν πολλοὺς ἀνθρώπους ζῆν ἵνα ἐσθίωσιν, αὐτὸς δὲ ἐσθίειν ἵνα ζῇ. item Macrob. Saturn. 2, 8. extr. Clemens Alex. Paedag. 2, 1. p. Potteri 162. citantibus Alm. et Geſn. Hic ad ejusdem ἀντιμεταβολῆς exemplum remittit apud noſtrum 10, 7, 21. *Qui ſtultis videri eruditi volunt, ſtulti eruditis videntur.* Item manus Vaticana Demoſthenicum illud ἐτέλεις, ἐγὼ δ' ἐτελούμην. p. Reisk. 315.

Ut et ſine invidia. Cic. pro Cluent. c. 2. de Roſcio pro Quinctio 25. *Si Conſul Antonius.* Philipp. 4, 3. extr.

86 *etatur, et ſine culpa invidia ponatur.* Quod et eodem cluditur verbo: ut quod dicit de Roſcio, *Etenim, cum artifex ejusmodi ſit, ut ſolus dignus videatur eſſe, qui ſcenam introëat: tum vir ejusmodi ſit, ut ſolus videatur dignus, qui eo non accedat.* Eſt et in nominibus ex diverſo collocatis ſua gratia: *Si Conſul Antonius, Brutus hoſtis; ſi conſervator reipublicae Brutus, hoſtis Antonius.*
87 Olim plura de figuris, quam neceſſe erat: et

86. *Quod et — verbo.* Turic. Flor. *et eodem et c. v.* Guelf. Camp. *et eodem excluditur verbo* cum edd. ante Ald. A Gryphio inde *clauditur.* Goth. Voſſ. 2. *concluditur.* Regius ex aliquot exemplaribus *quod* ſe addere teſtatur. An erat: *eodem et eluditur*, priore *et* nato per errorem.

de Roſcio — accedat. Turic. Flor. *de ſeroſcio qui ſcenam introeat ſolus cum artifex ejusmodi ut ſolus videatur dignus eſſe qui ſcenam introeat ſolus videatur qui non accedat.* Flor. a. ſec. manu *de Sextio* etc. Illud nominis et Guelf. Camp. cum edd. ante Obr. niſi quod poſt Bad. (acc. Ald.) *Sexto* et ſic Goth. quoque per compendium. An ipſe Qu. praenomen confudit cum Amerini illius? Locus Ciceronis in Guelf. quoque et Goth. Camp. Jenſ. Tarv. varie mutilatur et corrumpitur. *ſua.* Turic. Flor. *ſue*, ille a ſec. manu *ſui* et ſic Guelf., hic noſtrum.

86. *eodem cluditur verbo.* Hoc equidem non agnoſco in eo, quod ponitur, exemplo. Neque enim *videatur* etſi bis poſitum in fine eſt ſententiae, neque quod finem facit *accedat* eſt idem atque *introeat.*

87. *Olim plura:* Intellige: *praecipio*, vel *dixi.* Parum capta videtur ab interpretibus locutio, quorum recentiſſimi diſſimulant priorum dubitationes. *Olim* autem graeco more uſurpatur, quo frequentiſſimum eſt πάλαι, cum, qui loquitur, ſe diu inter dicendum hoc vel illud animadvertiſſe ſignificat. Neque uſus hic a Lexicographis negligitur. Aptum exemplum ponit Forcellinus Juvenalis 6, 345. „Audio „quid veteres *olim moneatis* amici.“ Geſnerus autem ipſius noſtri, ſi modo, in

adhuc erit, qui putet esse figuram, *Incredibile est, quod dico, sed verum;* ἀνθυποφορὰν vocant. et, *Aliquis hoc semel tulit, ego bis, ego ter,* διέξοδον. et, *Longius evectus sum,*

87. *putet.* Turic. Guelf. Camp. *putant* cum Goth. Voss. 2. Alm. *putat* Flor. Jens. (tac. Gesn.) cum edd. ante Ald. Correxit Regius. *ego bis.* Turic. Flor. (hic a pr. manu) Guelf. Ambr. 1. Camp. *nego bis* cum Goth. Voss. 2. Vall. et edd. ante Ald. *nemo bis* Bad. e conjectura, ingeniosa illa.

ter, διέξοδον. *et, Longius.* Flor. ΛΙΕΖΟΔΟΝ *ειονgius.* a sec. manu διέξοδον *eo longius* et sic Tarv. cum edd. posterr. ante Gryph. exc. Bad. αιεξοδον *eo longius* Guelf. Sed Camp. *ter ait* εξοδον *eo longius.* Jens. (tac. Gesn.) breviori quam pro duobus vocabulis lacunae subjicit *eo longius.* Reliqui *ter* Διέξοδον ἄφοδον *Longius.* Goth. *ter. Longius. et* ante *Long.* e conjectura dedimus. Turic. unam modo graecam vocem inserere narratur, sed quae evanida legi nequeat.

milite Mariano p. Bip. 54. „*Olim* jam, imperator, inter „fulgentes virtutes tuas livor „locum *quaerit.*" cf. 7, 2, 55. In sententiam eandem convenit 1, 6, 28. *Ac — nimium.*

ἀνθυποφορὰν *vocant.* cf. 9, 2, 106. et Ernesti, sis, Technologiam h. v. Exemplum Ciceronis esse suspicatur Gesnerus Verr. 4, 26. quod memoriae Qu. haeserit. Recedit enim aliquantum ab his, quae nunc legimus, verbis.

διέξοδον. Hoc figurae vocabulum non adeo tritum est, nec, quo nunc usurpatum sensu legimus, alibi invenitur. cf. enim 4, 3, 12. Quid sit tamen facile agnoscas, maxime si pro *ego bis* legas *nemo bis* (cf. not. crit.). In isto enim trium recensu *aliquis, nemo, ego,* totum aliquod διεξιέναι videtur oratio et persequi. Minus mirabile eundem vocis usum praeterea nobis non objici, quia obscuras prave diligentium rhetorum appellationes, nec a se probatas, hic profert Qu. De reditu a digressione interpretari cum Gesnero nolim. Rectius quidem nostroque loco aptius διέξοδος opponitur τῇ συντομίᾳ, velut Longino c. 34. διεξοδεῦσαι indicante Capper. vide et Aristid. περὶ λογ. πολ. p. 302. (ed. Normanni Upsaliae 1687.) τὸ ἐγκώμιον ἐπὶ μεῖζον ἐξαίρει, διόπερ κατὰ διέξοδον γίνεται. demonstrante in Technologia Ernesto.

88 *sed redeo ad propositum*, ἄφοδον. Quaedam verborum figurae paulum figuris sententiarum declinantur, ut *dubitatio*. Nam cum est in re, priori parti assignanda est; cum in verbo, sequenti: *Sive me malitiam, sive stultitiam dicere oportet.* Item correctionis eadem ratio est. Nam quod illic dubitat,
89 hic emendat. Etiam in personae fictione accidere quidam idem putaverunt, ut in verbis esset haec figura: *Crudelitatis mater est avaritia.* et apud Sallustium in Ciceronem,

propositum, ἄφοδον. *Quaedam.* Sic Turic. Flor. Guelf. (quanquam hic mutilo Graeco) Camp. Mox edd. ante Gryph. utrumque vocabulum graecum hic inserunt, ut et Goth. Reliqui *prop. Quaed.*

88. *correctionis.* Turic. Ambr. 1. *correptionis* cum Alm.

89. *verbis esset.* Sic Turic. Flor. Guelf. Goth. (tac. Gesn.) Camp. cum Alm. Voss. 2. Reliqui inserunt *etiam*.

mater est. Sic Turic. Flor. Guelf. Camp. Reliqui *e. m.*

Sallustium — est et apud. Turic. Flor. (hic a pr. manu) Guelf. omittunt cum Alm. Praestat hoc repetere ex pervulgato transcurrendi quae sunt iisdem vocabulis inclusa errore, quam reliquorum librorum corruptelam accusare. Neque refert ad causam suppositae orationis Sallustianae, cum semel jam agnoverit eandem noster.

ἄφοδον. Hic omnes reditum agnoscunt ad propositum, quod tamen in ipsa graeca voce minus designatum video. Quidni nomen inditum dicamus ab excessu, cui deinde reditus succedit? Ex alio quidem rhetore usum vocabuli docere non contingit.

88. *declinantur.* „Id est „parum distant, differunt a „sententiarum figuris; eodem „sensu Terentius dixit Hecyr. „2, 1, 5. *Neque declinatam* „*quidquam ab aliarum inge-* „*nio.*" Capperonnerius.

illic — hic. Nihil aliud fuerit in his adverbiis nisi ut prius figuram *sententiae* designet, alterum *orationis*. Hoc autem non recte procedit. Malim igitur *illa — haec*. De *dubitatione* cf. 9, 2, 19.

O Romule Arpinas. quale est et apud Menandrum, *Oedipus Thriasius.* Haec omnia copiosius sunt executi, qui non ut partem operis transcurrerunt, sed proprie libros huic operi dedicaverunt, sicut Caecilius,

Menandrum, Oedipus Thriasius. Turic. Flor. Guelf. Camp. *M. Thriasius* cum Alm. Goth. (nisi quod hic *Chriasius* cum Vall.) An ex Cod. MS. sit *Oedipus,* dubitari potest. Confido tamen satis acriter inspectum a me Ambr. 1. ex quo nihil notavi nisi *Thriasius* pro *Othryasius,* quod est in omnibus reliquis. Invectum haud dubie hoc nomen a VV. DD. qui aut ignorarent aut non meminissent demum Atticum.

89. *O Romule Arpinas — Oedipus Thriasius.* Videntur satis apte huc trahi potuisse haec exempla, si reputes Romulum et Oedipum hic dici pro statore reipublicae Romanae alterum, alterum pro viro sapientissimo et arcanorum interprete, neque id agi ab oratoribus, ut mente concipias vere Romulum Oedipumve, sed substitui modo proprium appellativo. Ego *antonomasiam* potius vocarim hanc speciem. cf. 8, 6, 29. Rectissime Aegius (cf. §. 39) admonet Thriasii campi Attici, de quo agat Herodotus 8, 65 (cf. Cellar. N. O. A. p. 1155. Vol. 1.), dicti a Thria, pago tribus Oeneïdis. cf. Hesychius in voce Θριάσιαι πύλαι. Ejus igitur δημότην aliquem hoc cognomine derisit Comicus. Nam de Thriunte Achajae oppido minus hic cogitem, quamquam et ipso dante hoc nomen gentis. vide Steph. Byz. p. 402. Neque tamen fragmentum aliunde innotuit, et omissum a Clerico recte exprobrat Burmannus. Aliquid simile, remotius vero, habet Οἰνόμαος ἀρουραῖος Demosthenes p. Rsk. 307. De oratione, quae fertur Sallustii vide 4, 1, 68. Illud de *avaritia crudelitatis matre* est apud Rutilium p. Ruhnk. 90.

Caecilius — Visellius. Cum Dionysium alium ab eo, quem adhuc tractamus, nemo temere hic quaesiturus sit (cf. 3, 1, 16), miror tamen inter deperdita ejus nullum ejusmodi de figuris libellum a quoquam memorari. Neque enim ullo modo huc trahi potest quod designavimus in reliquis ejus operibus ad 9, 2, 65. Cornificius quoque, si scriptorem ad Herennium interpretemur, hujus numeri

Dionyſius, Rutilius, Cornificius, Viſellius, aliique non pauci. ſed non minor erit eo-
90 rum, qui vivunt, gloria. Ut fateor autem, verborum quoque figuras poſſe plures reperiri a quibusdam, ita iis, quae ab auctori-

vivunt. Turic. *jubunt,* a ſec. manu *jubent* et ſic Guelf.
90. *verb. quoque fig.* Sic Turic. Flor. cum Alm. Reliqui omittunt *quoque.*

vix eſſe videtur, qui toti operi, ſi non intexuit, hunc figurarum tractatum addidit tamen et quartum ejusdem librum fecit. Nolim tamen inde argumentum peti, quo minus credatur Quintilianus eum ipſum, quem nunc Ciceronis Rhetoricis praemiſſum verſamus, librum Cornificio auctori tribuiſſe. Nimis enim manifeſta haec ſcriptoris noſtri opinio, ſi quis comparet mox §. 98. Poſſumus nunc quidem ablegare, qui nos legunt, ad Schützii V. C. Prolegomena, in fronte poſita editionis Rhetoricorum Ciceronianorum Lipſ. 1804. Demonſtrata ſane fuit pars aliqua operis Herenniani a Purgoldo humaniſſimo, quae plane non pateretur ejus auctorem poſteriorem facere Cicerone, neque huic argumento ultra repugnem. Eſt etiam quod valde blandiatur in Schütziana illa conjectura, ad Antonium Gniphonem (cf. noſtr. 1, 6, 23) hosce libros referente. Nullis autem hujusmodi rationibus convellitur, quod ſolum teneo, Quintilianum ipſum fuiſſe in ea ſententia, ut Cornificium putaret ſcriptorem ad Herennium. Criticum ἄκρον neque ipſe rhetorem noſtrum expertus mihi videor, neque cuiquam alii obtrudam.

ſed non minor. Malim *et n. m.* Inepta enim illa oppoſitio. Plinium et Virginium animo noſtri obverſatos non temere credam, qui neque vixiſſe tunc temporis neque proprios de figuris libros compoſuiſſe doceri poſſunt. Neque enim ſufficit *noſtrae eps aetatis* appellare Quintilianum 3, 1, 21. cum ibidem opponat *hodie.* Iidem, qui hic, illo quoque loco ſignificantur: „parco nominibus „*viventium.*"

90. *verborum quoque figuras.* Reſpicit quodammodo c. proximum extremum, ubi figuras ſententiarum multas praeterea ab aliis recenſitas monet §. 102 ſeqq.

bus claris traduntur, meliores, non aſſentior. Nam in primis M. Tullius multas in tertio de oratore libro poſuit, quas in oratore, poſtea ſcripto, transeundo videtur ipſe damnaſſe: quarum pars eſt, quae ſententiarum potius, quam verborum ſit, ut *imminutio*, *improviſum*, *imago*, *ſibi ipſi reſponſio*, *digreſſio*, *permiſſio*, *contrarium* (hoc enim
826 puto, quod dicitur ἐναντιότης), *ſumta ex adverſo probatio*. Quaedam omnino non ſunt 91
figurae, ſicut *ordo*, *dinumeratio*, *circumſcriptio*: ſive hoc nomine ſignificatur comprehenſa breviter ſententia, ſive finitio. Nam et hoc Cornificius atque Rutilius ſchema

meliores. Ambr. 1. (a pr. manu) omittit.

tertio — libro. Turic. (a pr. manu) *t. libro d. o. libro.* Flor. *t. libro d. o.* *improviſum, imago.* Libri, praeter Capper., omnes: *improviſa imago.*

91. *non.* Camp. *vero.* *comprehenſa.* Turic. Flor. Guelf. Camp. *compreſſa* cum Bodl. et edd. ante Bad. acc. Obr. Nil niſi ſolitus error pro *comprenſa.*

hoc. Sic Turic. Flor. Guelf. Camp. cum Goth. Alm. Voſſ. 2. Vall. et edd. ante Ald. hic cum Baſil. *et hoc* omittit, jubente Regio, cum a Jenſ. inde ad Gryph. poſt *Rutil.* inſeratur *haec.* Nobiscum et Bad. Noſtrum omittunt ſolum Stoer. Chouet. Reliqui *haec.*

ſchema. Sic Turic. Flor. Guelf. Goth. (tac. Geſn.)

de oratore — oratore. Cf. 9, 1, 35. 38. ſeqq.

improviſum, imago. Non dubitandum quia vera haec ſcriptura ſit, quam et Pſeudo-Turnebus et Geſnerus e Cicerone commendant, Capper. autem recepit. vide 9, 1, 35.

91. *et hoc — ſchema.* Spectant verba haec ad ſolam *finitionem*, quam extremam nominabat. Cetera enim non hi tantum ſed et Cicero figuras orationis habuit l. c. Jam *orismos* (p. Ruhnk. 87.) Rutilio, *definitio* autem Cornificio ad Herenn. 4. 25. ſche-

cat? nam de illo dubitari possit, an *schema* sit distributis subjecta ratio, quod apud eun-
94 dem primo loco positum est. Προσαπόδοσιν

verbis interjectis, nec sententiam praestat idoneam. Est enim ridiculum paene, quod vere, non per figuram, dubitantem acceperunt nostrum; qui vellet rescisсere, an Ciceronis illa *ad propositum subjecta ratio* (cf. 9, 1, 34) esset eadem quae apud Rutilium *αἰτιολογία*. Nec quidquam proficiunt Badius et Basil. qui ejusmodi praeposteram percontationem differunt in alteram sententiam, salva quidem MSS. scriptura. Sic illi: „vocat. Utrum (nam de illo — „schema sit) distributis subjecta ratio?" Non potuit suspicari Qu. Ciceronem, qui duas deinceps ponit figurarum appellationes, velle posteriore eandem rem significare quam priore. Erit igitur tenendum, interrogationem nihil aliud esse nisi figuram negandi. „Quod schema est?" pro eo: „Schema profecto nullum est." Cui mox optime subjicitur *nam*, in quo est transitus ad speciem, quae rectius vocari possit schema. *De illo* refer ad sequens i. e. ad dubitationem *an schema sit*. *Dubitari an* potestate accipietur, quam toties agnovimus, modeste affirmandi (cf. 9, 2, 107). Sed quid fiet illi *utrum*, quod libri omnes subjiciunt verbo *vocat*? Hoc ego natum arbitror ex male intellectis et iteratis ductibus vocum *vocat nam*. Qui tueri utique cupiat, possit mutare *utrum nam* in *ut cum etiam*, (cf. de *ut cum* 6, 3, 9) et alteram tribuere significationem τῷ *dubitare an* (cf. §. 65). Sed languet haec ratio, prae altera; nec unquam adducar ut verum non censeam *nam* in hac structura.

94. Προσαπόδοσιν. Sic Ambr. 1. cum Tarv. et edd. ante Gryph. Sed Flor. ΠΡΟCaPΤΙΟΟCΟΙΝ, a sec. manu προσάρπασιν. Guelf. αρόσαρτοιοσοσιν. Goth. (err. Gesn.) πρὸς ἄπαρσιν πρὸς ἀπόδοσιν. Camp. προς α απαρσῢν, προσαποδωσιν. Reliqui προσαπόδοσις.

vocat. cf. nott. critt. Rutilium vide p. 133. cf. Julium Rufin. p. 201. item nostr. 9, 2, 12. et Aquilam p. 167.

primo loco. Est enim hoc schema omnium apud Rutilium primum p. 1. *prosapodosis.* Apud Ciceronem autem est (cf. 9, 1, 34) *in distributis supposita ratio.*

Rutilius ἀλλοίωσιν vocat, dissimilitudinem ostendit hominum, rerum, factorum; quae si latius fiat, figura non est; si angustius, in ἀντίθετον cadet: si vero haec appellatio significat ὑπαλλαγὴν, satis de ea dictum est. Quod 93 vero schema est, *ad propositum subjecta ratio?* Utrum, quod Rutilius αἰτιολογίαν vo-

ἀλλοίωσιν. Flor. AMOIOCIN. Guelf. αμοιοσιν. Ille a sec. manu ἀνομοίοσιν et sic Camp. (quanquam ανομϊοσῖν) cum Goth. (hic tamen recte per ω) Voss. 2. et edd. ante Gryph. Philander verum reduxit e Rutilio. Apparent tamen et hic deteriores Codd. Goth. Voss. 2.

factorum; quae. Sic Voss. 2. (Goth. non item). Reliqui (de Jens. qui *quae* inserat err. Gesn.) omnes *factorumque*, novitio conjunctionis usu in tertio loco.

angustius. Turic. (a pr. manu) *arguitis.* Flor. *argutius.* Ambr. 1. *arguitius.* *significat.* Goth. (tac. Gesn.) Camp. *significet* cum Voss. 2. Placet.

93. *vero.* Leid. Gibs. Burm. *vere* per errorem.

ratio? Utrum, quod. Turic. Flor. Guelf. Camp. Goth. Jens. (tac. Gesn.) omittunt *Utrum* cum Alm. Voss. 2. et edd. ante Gryph. αἰτιολογίαν. Sic boni libri, deteriores ἀπολ. *vocat? nam.* Turic. Flor. Ambr. 1. Guelf. Camp. inserunt *utrum* cum Alm. Goth. Voss. 2. et edd. ante Gryph. Locus, ut nunc legitur, minime sanus. Transpositio, a quo quidem facta nescio, nec lenis est tot cum nihil ejusmodi praecesserit? Sed facilem video medelam, ut scribatur *Sed* pro *Et*, transitus particula, neque multum hic quidem urgenda. *etsi* autem solita potestate non caret. Est enim: „Quanquam novi etiam Rutilium hanc figuram agnoscere, eamque appellare ἀλλοίωσιν." *Mutatio* haec est Ciceronis (cf. 9, 1, 35) *immutatio*, quam, sicuti tot alias, ab eodem minus recte inter figuras relatam arguit Qu.

satis — dictum est. Ablegat Capper. ad 8, 6, 23. ubi sane parum est dictum. An respexit Qu. ad ἐξαλλαγὴν 9, 3, 12? Nam διαλλαγὴ quidem hujus non est loci 9, 2, 103. ἀλλοίωσιν apud Rutilium vide p. 76.

93. *Quod vero schema* —

cat? nam de illo dubitari possit, an *schema* sit distributis subjecta ratio, quod apud eun-
94 dem primo loco positum est. Προσαπόδοσιν

verbis interjectis, nec sententiam praestat idoneam. Est enim ridiculum paene, quod vere, non per figuram, dubitantem acceperunt nostrum; qui vellet rescíscere, an Ciceronis illa *ad propositum subjecta ratio* (cf. 9, 1, 34) esset eadem quae apud Rutilium αἰτιολογία. Nec quidquam proficiunt Badius et Basil. qui ejusmodi praeposteram percontationem differunt in alteram sententiam, salva quidem MSS. scriptura. Sic illi: „vocat. Utrum (nam de illo — „schema sit) distributis subjecta ratio?" Non potuit suspicari Qu. Ciceronem, qui duas deinceps ponit figurarum appellationes, velle posteriore eandem rem significare quam priore. Erit igitur tenendum, interrogationem nihil aliud esse nisi figuram negandi. „Quod schema est?" pro eo: „Schema profecto nullum est." Cui mox optime subjicitur *nam*, in quo est transitus ad speciem, quae rectius vocari possit schema. *De illo* refer ad sequens i. e. ad dubitationem *an schema sit*. *Dubitari an* potestate accipietur, quam toties agnovimus, modeste affirmandi (cf. 9, 2, 107). Sed quid fiet illi *utrum*, quod libri omnes subjiciunt verbo *vocat*? Hoc ego natum arbitror ex male intellectis et iteratis ductibus vocum *vocat nam*. Qui tueri utique cupiat, possit mutare *utrum nam* in *ut cum etiam*, (cf. de *ut cum* 6, 3, 9) et alteram tribuere significationem τῷ *dubitare an* (cf. §. 65). Sed languet haec ratio, prae altera; nec unquam adducar ut verum non censeam *nam* in hac structura.

94. Προσαπόδοσιν. Sic Ambr. 1. cum Tarv. et edd. ante Gryph. Sed Flor. ΠΡΟCaΡΤΙΟΟCOIN, a sec. manu προσάρπασιν. Guelf. αρόσαρτοιοσοσιν. Goth. (err. Gesn.) πρὸς ἄπαρσιν πρὸς ἀπόδοσιν. Camp. προς α απαρσῦν, προσαποδωσιν. Reliqui προσαπόδοσις.

vocat. cf. nott. critt. Rutilium vide p. 133. cf. Julium Rufin. p. 201. item nostr. 9, 9, 12. et Aquilam p. 167.

primo loco. Est enim hoc schema omnium apud Rutilium primum p. 1. *prosapodosis*. Apud Ciceronem autem est (cf. 9, 1, 34) *in distributis supposita ratio*.

dicit, quae ut maxime servetur, sane in pluribus propositis: quia aut singulis statim ratio subjiciatur; ut est apud C. Antonium, *Sed*

dicit. Sic Turic. Flor. Ambr. 1. Camp. cum Goth. et edd. ante Gryph. *vocat* Guelf. Reliqui *dicitur.*

sane in. Sic Turic. Flor. Guelf. Camp. cum Alm. Voss. 2. Goth. et edd. ante Bad. Reliqui inserunt *est* de conjectura Regii. In hac ratione *ut maxime servetur* interpretantes *etiamsi schema esse agnoscatur* (ne ipsum quidem satis firmato loquendi usu) negligunt, quod mox inferuntur conjunctivi, in MSS. quidem libris. *subjiciatur.* Sic Turic. Flor. Ambr. 1. Guelf. Goth. (tac. Gesn.) Camp. cum Vall. Voss. 2. *subjiciunt* Tarv. Reliqui *subjicitur.*

94. *quae ut maxime — reddatur.* Apparet sane conjunctivos natos ex oratione obliqua, pendente ex *dicit.* Neque tamen locum expedire totum mihi videor. Illud in primis *sane* magis fuerit concedentis ipsius Quintiliani (vide 5, 10, 1.), quam alius narrationem referentis; nec tamen ita interpretari licet, succedentibus post *quia* aliis conjunctivis. *Ut maxime* interpretor *ad summum, si modo,* quod est aegre assentientis. Ita particulas habes apud Plin. H. N. 35, 1, 5. p. Hard. 603. Ipsam vero hanc figurae definitionem legere est apud Rutilium, unde expressam ideoque obliqua oratione elatam facile agnoscas. *Continua* redditur prosapodosis, cum non incisa ponuntur ejus membra, sed tenore perpetuo et uno. *Continuo,* quod vulgo hic legitur, male ταυτολογεῖ τῷ *statim,* cujus contrarium desiderabatur. Juvat apponere verba Rutilii: „Hoc „schema duobus modis fieri „et tractari potest. Nam sen„tentiis duabus aut pluribus „propositis, sua cuique ratio „vel posterius reddetur, vel „statim sub unaquaque sen„tentia subjungetur.“ Fortasse aliquis acutior hinc proficiet ad ordinanda nostri loci verba, in quibus *servetur* ipsum minime placet. Quid est enim quod *servatur* figura? Sed quomodo, pro istis *servetur sane in,* reponendo *sententiis* aliud prospiciatur verbum, quod sensum expleat, ego sane non comminiscor.

apud C. Antonium. cf. 4, 2, 123. Quis diceret tanto contemtu potuisse Ciceronem tractari, nisi relictum hoc esset fragmentum orationis. Sed Asconius Paedianus (p. 153.) „Huic“ ait „orationi

neque accusatorem eum metuo, qui sum inno- 827
cens: neque competitorem vereor, qui sum Antonius: neque consulem spero, qui est Ci-
95 *cero.* aut positis duobus vel tribus, eodem ordine singulis continua reddatur: quale apud Brutum de dictatura Cn. Pompeji, *Praestat enim nemini imperare, quam alicui servire: sine illo enim vivere honeste licet, cum*
96 *hoc vivendi nulla conditio est.* Sed et uni rei multiplex ratio subjungitur: ut apud Virgilium,

qui — qui — qui. Turic. Flor. *quod — quod — quod.*

95. *continua reddatur.* Sic Turic. Flor. (hic a sec. manu) Guelf. Camp. cum Goth. Alm., Voss. 2. Vall. et edd. ante Bad. nisi quod excusi *reddantur.* Flor. (a pr. manu) *continua dicatur.* Reliqui *continuo redditur.* *dictatura.* Turic. Flor. (hic a pr. manu) *dicta natura.* Alm. *data natura* (cf. §. 79. 9, 4, 6.) Jens. Tarv. omittunt *de dictat.*

96. *Sed et uni.* Sic Flor. (qui tamen mox omittit *rei*). Reliqui omittunt *et.* *subjungitur.* Guelf. *subjicitur* cum Jens. et edd. posterr. ante Obr.

„Ciceronis" (in toga candida) „et Catilina et Antonius „contumeliose responderunt: „quod solum poterant invecti „in novitatem ejus. Feruntur quoque orationes nomine illorum editae, non „ab ipsis scriptae, sed ab „Ciceronis obtrectatoribus, „quas nescio an satius sit „ignorare."

95. *apud Brutum de dictatura Cn. Pompeji.* Noti sermones eorum, qui rem publicam dictaturae remedio indigere clamarent, opus autem esse dicerent homine et potente et moderato, quo ipso Pompejum significabant. vide Appian. Bello Civ. 2, 20. Cic. ad Qu. fr. 3, 8. Dion. Cass. p. 251. Bruti in hoc negotio partes apud nullum invenio auctorem. Cato, avunculus ejus, adversatus est, et potuit etiam exercitationis gratia haec esse meditatus Brutus. cf. 3, 6, 93. Inest aliquid simile Otanis Persae orationi apud Herodotum 3, 83.

96. *apud Virgilium.* Georg. 1, 86. Ubi integros versus ponere desinit noster, solito

Sive inde occultas vires, et pabula terrae
Pinguia concipiunt, sive illis omne per ignem
Excoquitur vitium — — et totus locus,
Seu plures calor ille vias,
Seu durat magis. — —

Relationem quid accipi velit, non liquet 97
mihi. Nam si ὑπαλλαγὴν, aut ἐπάνοδον, aut ἀντιμεταβολὴν dicit, de omnibus locuti sumus. Sed quidquid id est, neque hoc, neque superiora in oratore repetit. Sola est in eo libro posita pariter inter figuras verborum *exclamatio*, quam sententiae potius puto: affectus

vitium — — et totus locus, Seu. Nonnisi Stoer. Chouet. Leid. Burm. Capp. Gesn. Bip. hic eximunt *et totus locus,* ponunt autem inter *magis* et *Relat.* MS. quidem nullus.

97. *liquet mihi.* Sic Turic. Flor. Guelf. Camp. Goth. Jens. (tac. Gesn.) cum edd. ante Gryph. Reliqui *m. l.*

ὑπαλλαγήν. Flor. ανacacιν, a sec. manu ἀνάτασιν et sic Goth. Tarv. Sed edd. posteriores ante Ald. ανοιτασιν. Guelf. απασασιν. Camp. Ald. Bad. ἀπαλλαγήν. Ambr. 1. αναυκασιν. Recepta, quanquam a Turic. qui siletur vindicata, stare nequit. Quae tandem ratio, ut *relatio* sit ὑπαλλαγή? Equidem mihi persuadeo fuisse: ἀνάκλασιν. cf. §. 68.

neque hoc, neque. Turic. Flor. (hic secundo loco *neque*) Guelf. *ne hoc nec.* Camp. *ne hoc ne.* Goth. (tac. Gesn.) *nec hoc nec* cum Voss. 2. *ne haec* Jens. cum edd. ante Ald. Hic *neque haec neque* cum Bad. Basil.

pariter. Turic. Flor. Guelf. Camp. *par est* cum Alm. et edd. ante Ald. Correxit Regius. Pro *pariter* Goth. *ponitur* cum Voss. 2. Bad. utroque, Vall. sed hic a sec. manu, cum a

more ad locum in scriptore quaerendum amandat lectorem, et jam nonnisi initia sententiarum refert.

97. *Relationem.* 9, 1, 35. Hoc fortasse designat Aquila Rom. p. 176. ubi *epanaphoram* latine vertit *relatum.* cf. §. 30.

ὑπαλλαγήν. cf. not. crit.

ἐπάνοδον — ἀντιμεταβολήν. cf. §. 36. 85.

in eo libro. i. e. Oratore. cf. autem 9, 1, 39. cum §. 34.

enim eſt; et ceteris omnibus conſentio. Adjicit his Caecilius περίφρασιν, de qua dixi.
98 Cornificius *interrogationem*, *ratiocinationem*, *ſubjectionem*, *transitionem*, *occultationem*: praeterea *ſententiam*, *membrum*, *articulum*, *interpretationem*, *concluſionem*. quorum prio-

pr. videatur Badio dare *poſita* (iterum) *eſt*. Verbum ſubſtantivum ſupra poſt *ſola* tollunt Bad. et qui praeterea apud Burm. hanc rationem ſequuntur, in Codd. quidem videtur eſſe omnibus.

dixi. Turic. Ambr. 1. Guelf. Camp. *dixit*. et junxerunt cum ſequente ſomnolenti librarii. cf. 6, 3, 47.

98. *transitionem*. Sic Turic. Flor. cum Alm. Capper. Reliqui *translationem*. cf. Schüzii Prolegg. p. 40.

articulum. Turic. Flor. Guelf. Camp. Goth. Jenſ. (tac. Geſn.) *articulos* cum Alm. Voſſ. 2. et edd. ante Ruſc. acc. Ald. Verum cenſeo, ſive memoriter retulerit Qu. ſive legendum ſit apud Herennianum *Articuli dicuntur*.

dixi. 8, 6, 59. 61. cf. 9, 1, 3. 6.

98. *Cornificius — concluſionem*. Hic eſt ille, quo praediximus (ad 3, 1, 21.) loco manifeſtum fore, opus rhetoricum Herennio inſcriptum eſſe a Qu. tributum Cornificio auctori, quem patrem an filium agnoverit, non habeo dicere, neque ipſe fortaſſe quaeſivit. Singulas enim hasce figuras legimus apud hunc ſcriptorem: *interrogationem* 4, 15. extr. *ratiocinationem* c. 16. init. *ſubjectionem* 23. med. *transitionem* 26. init. *ſententiam* 17. init. *membrum* 19. init. *articulum* eodem med. *interpretationem* 28. poſt init. *concluſionem* 30. extr. Quam adhuc omiſimus *occultationem* reponendam cenſemus apud Herennianum c. 27. init. pro *occupatione*. Quae enim eſt ratio *occupationis*, ubi nihil *occupatur* i. e. praeſumitur, quod fortaſſe ſit dicturus adverſarius? Id quidem ſolum recte dicimur *occupare* quod, ne in aliorum poſſeſſionem cedat, priores capimus. cf. Qu. 6, 1, 20. 4, 1, 49. 9, 2, 16. de re 5, 13, 49. Contra *occultationis* vocabulum et per ſe aptiſſimum eſt figurae, et Herennianus mox „ſi — rem“ inquit „*occulte* admonuiſſe „prodeſt“ item „*occulte* feciſſe ſuſpicionem.“ Schüzius noſtram mutationem recepit in textum.

ra altei … emata; sequentia
schema … t. Item Rutilius 99
praeter … os quoque sunt,
παρομολ … οιΐαν, δικαιολογίαν,
πρόληψιν … χυλογίαν, παρασιώ-
828 πησιν. π … idem dico. Nam
eos quid … llum prope finem
fecerunt … ibus, praeteribo:
qui etia … entorum, figuris
ascripser … iis etiam, quae 100
vere sun … er, sicut ornent
orationen … , ita ineptissimas
esse, cum … . Sunt, qui ne-
glecto re … iribus sententia-
rum, si ve … os modos depra-
varunt, … artifices, ideo-
que non … : quas sine sub-
stantia sect … m, quam quae-

schemata … ittit.

99. *sunt*, … Flor. Guelf. Jens.
(tac. Gesn.) … Reliqui inserunt
schemata.

100. *ornen* … nu) Flor. Reliqui
ornant. p … Guelf. Goth. (tac.
Gesn.) Camp. c … *petuntur*.
inania. Tu … cum Voss. 2.
depravarunt. … cum Goth. Voss. 2.
Reliqui *deprava* … uric. Flor. Guelf.
Goth. (tac. Gesn … t.
substantia. … uelf. Camp. cum
Goth. Voss. 2. V … Reliqui *senten-*
tia ex mutatione

alterius generis … 33. 99. 112. 120.
νοίας.

99. παρομολ … *substantia*. cf. 6
παῤῥησίαν. p. 1 … xIO. 7.

enim est; et …
jicit his Cae…
98 Cornificius *in* …
subjectionem, …
praeterea *sen*…
interpretatione …

…sentio. Ad-
… qua dixi.
…*cinationem*,
…*ultationem*:
… *articulum*,
…orum prio-

pr. videatur Badio …
stantivum supra pos…
Burm. hanc ratione…
esse omnibus.
dixi. Turic. A…
eum sequente somno…
98. *transitionem* …
Reliqui *translatione*…
articulum. Turic…
Gesn.) *articulos* cum…
Ald. Verum censeo, …
dum sit apud Herenn…

dixi. 8, 6, 59. 61 …
1, 3. 6.

98. *Cornificius* — …
sionem. Hic est ill…
praediximus (ad 3, …
loco manifestum fore…
rhetoricum Herennio…
ptum esse a Qu. …
Cornificio auctori, q…
trem an filium agnove…
habeo dicere, neque …
tasse quaesivit. Singu…
hasce figuras legim…
hunc scriptorem: *in*…
tionem 4, 15. extr. *r*…
tionem c. 16. init. *s*…
nem 23. med. *tran*…
26. init. *sententiam* …
membrum 19. init. *u*…
eodem med. *interpret*…
28. post init. *conclu*…

…Verbum sub-
…praeterea apud
…uidem videtur

… et junxerunt

…Alm. Capper.
…40.
…h. Jens. (tac.
…te Rusc. acc.
…u. sive legen-

…m adhuc omi-
…*nem* reponen-
…apud Heren-
…nit. pro *occu*-
…enim est ratio
…bi nihil *occu*-
…umitur, quod
…urus adversa-
…n solum recte
…*re* quod, ne
…fessionem ce-
…mus. cf. Qu.
…9. 9, 2, 16.
… Contra *oc*-
…ulum et per
…t figurae, et
…k „si — rem“
… admonuisse
… „*occulte* se-
…n.“ Schützius
…mem recepit

ra alterius generis sunt schemata; sequentia schemata omnino non sunt. Item Rutilius 99
praeter ea, quae apud alios quoque sunt,
παρομολογίαν, ἀναγκαῖον, ἠθοποιΐαν, δικαιολογίαν, πρόληψιν, χαρακτηρισμὸν, βραχυλογίαν, παρασιώ-
828 πησιν, παῤῥησίαν· de quibus idem dico. Nam eos quidem auctores, qui nullum prope finem fecerunt exquirendis nominibus, praeteribo: qui etiam, quae sunt argumentorum, figuris ascripserunt. Ego illud de iis etiam, quae 100
vere sunt, adjiciam breviter, sicut ornent orationem opportune positae, ita ineptissimas esse, cum immodice petantur. Sunt, qui neglecto rerum pondere, et viribus sententiarum, si vel inania verba in hos modos depravarunt, summos se judicent artifices, ideoque non desinant eas nectere: quas sine substantia sectari tam est ridiculum, quam quae-

schemata omnino. Camp. prius omittit.

99. *sunt, παρομολ.* Sic Turic. Flor. Guelf. Jens. (tac. Gesn.) cum Voss. 2. et Tarv. Obr. Reliqui inserunt *schemata.*

100. *ornent.* Sic Turic. (a pr. manu) Flor. Reliqui *ornant.* *petantur.* Sic Turic. Flor. Guelf. Goth. (tac. Gesn.) Camp. cum Jens. Tarv. Reliqui *petuntur.*

inania. Turic. Flor. Guelf. *in anilia* cum Voss. 2.

depravarunt. Sic Turic. Guelf. Camp. cum Goth. Voss. 2. Reliqui *depravarint.* *desinant.* Sic Turic. Flor. Guelf. Goth. (tac. Gesn.) Camp. Reliqui *desinunt.*

substantia. Sic Turic. Flor. Ambr. 1. Guelf. Camp. cum Goth. Voss. 2. Vall. Alm. et edd. ante Ald. Reliqui *sententia* ex mutatione Regii.

alterius generis. i. e. διανοίας.

99. παρομολογίαν — παῤῥησίαν. p. Ruhnk. 63. 65. 66. 81. 83. 99. 112. 120. 130.

100. *sine substantia.* cf. 6 Pro. 7.

101 rere habitum gestumque sine corpore. Sed ne eae quidem, quae recte fiunt, densandae sunt nimis. nam et vultus mutatio, oculorumque conjectus, multum in actu valet: sed si quis ducere os exquisitis modis, et frontis ac luminum inconstantia trepidare non desinat, rideatur. Et orator habet rectam quandam velut faciem: quae ut stupere immobili rigore non debebit, ita saepius in ea, quam
102 natura dedit, specie continenda est. Sciendum vero in primis, quid quisque in orando postulet *locus*, quid *persona*, quid *tempus*. Major enim pars harum figurarum posita est in delectatione. Ubi vero atrocitate, invidia, miseratione pugnandum est, quis ferat contrapositis, et pariter cadentibus, et consimilibus irascentem, flentem, rogantem? cum in his rebus cura verborum deroget affectibus fidem: et ubicunque ars ostentatur, veritas abesse videatur.

101. *eae.* Sic Turic. (a sec. manu) Guelf. Ille a pr. manu pro *ne eae quid.* sic: *nea et q.* Flor. *ne ea et q.* Reliqui *haec.* *orator habet.* Sic Turic. Flor. Guelf. (hic prius modo) Camp. Goth. Sed Alm. Voss. 2. Vall. Colb. et edd. ante Ald. nonnisi in priore consentiunt. Reliqui *oratio habeat,* prius mutante Regio. Vicissim Stoer. Chouet. *oratio habet,* quae fortasse ratio praestat.

102. *quisque.* Turic. (a pr. manu) *quisquis.* Ambr. 1. *quis.* *cum in his.* Turic. *c. tam. i. h.* cum Alm. Ille a sec. manu *c. tamen his* et sic Goth. Vall. Camp. *c. jam his* Jens. et edd. ante Ald. *cum jam in his* Ambr. 1. Nostrum a Regio. *deroget.* Turic. Flor. (a pr. manu uterque) *derogat.* *videatur.* Turic. Flor. Camp. *videtur.* Suspicor fuisse a Qu.: *quoniam in his — derogat — videtur.* Clausula

102. *cum in his — videatur.* cf. not. crit.

829 IV. De *compositione* non equidem post Marcum Tullium scribere auderem, (cui nescio an nulla pars operis hujus sit magis elaborata) nisi et ejusdem aetatis homines scriptis ad ipsum etiam literis, reprehendere id collocandi genus ausi fuissent, et post eum plures multa ad eandem rem pertinentia memoriae tradidissent. Itaque accedam in plerisque Ciceroni, atque in iis ero, quae indubia

non est utique vitiosa, et puto magis vitaturum fuisse homoeoteleuton, quam Ciceronianum illud captaturum (cf. 9, 4, 73. 10, 2, 18.).

2. *an nulla.* Sic nostra conjectura; et Lochmanni τοῦ μακαρίτου (prolus. anni 92. posteriori p. 3.) et nostra. Libri quidem omnes *an ulla.* cf. 7, 2, 41. Adjuvat aliquantum Ambr. 1. qui junctim exhibet duas voces.

1. *ejusdem aetatis homines.* „Brutum signat; de quo ad „Att. 14, 20. Tullius, *Cum — „scripsissem ad eum de optimo „genere dicendi, non modo „mihi, sed etiam tibi scripsit, „sibi illud, quod mihi place„ret, non probari.* Indicat „idem ad Att. 15, 1. *Quo in „genere Brutus noster esse „vult, et quod judicium habet „de optimo genere dicendi, id „ita consecutus est in ea ora„tione, ut elegantius esse ni„hil possit. Sed ego solus*" (malim sane cum Malaspina et Mongalto *totus*) „*alius „sum; sive hoc recte sive non „recte.*" Gesnerus. cf. 12, 1, 22. 12, 10, 12. item Dial. de Oratt. c. 18. Postremum citat et Regius et is, qui ad hoc caput annotationem scripsit in ed. Veneta (1494). Neque enim est negligendum, ad hoc unum caput plane diversa a Regiano commentario legi in isto libro, constantia illa pleraque brevi, singulorum vocabulorum interpretatione, ubi paulo indoctior Regio loqui videatur, qui v. c. Ciceronem Herennianorum credat auctorem, sequiores sequatur scripturas in nostro, nec tamen plane sit contemnendus. Sed Vallam equidem longe absum ut agnoscam, cf. praef. nostr. p. 67. 1, 6, 26. item hic §. 38.

id collocandi genus. Variavit hoc noster, pro vocabulo recepto *compositionis*, hic quidem satis perspicue; per se obscurius.

tata sunt, brevior: in quibusdam paulum fortasse dissentiam. Nam etiam cum judicium meum ostendero, suum tamen legentibus relinquam. Neque ignoro quosdam esse,
3 bus relinquam. Neque ignoro quosdam esse, qui curam omnem *compositionis* excludant, atque illum horridum sermonem, ut forte fluxerit, modo magis *naturalem*, modo etiam magis *virilem* esse contendant. Qui si id demum *naturale* esse dicunt, quod a natura primum ortum est, et quale ante cultum fuit,
4 tota haec ars orandi subvertitur. Neque enim locuti sunt ad hanc regulam et diligentiam primi homines, nec prooemiis *praeparare*, *docere* expositione, argumentis *probare*, affectibus *commovere* scierunt. Ergo his omnibus, non sola compositione caruerunt: quorum si fieri nihil melius licebat, ne domibus quidem 830

3. *forte fluxerit.* Sic Ambr. 1. Flor. (hic a sec. manu). *foret fluxerit* Turic. Flor. Reliqui *f. effluxerit.* cf. §. 112.

haec. Turic. Flor. (hic a pr. manu) Guelf. Camp. cum edd. ante Ald. *his* Goth. Voss. 2. (cf. 9, 3, 77.)

subvertitur. Sic Turic. Flor. Guelf. Camp. Goth. Jens. (tac. Gesn.) cum Alm. Voss. 2. et edd. ante Bad. Reliqui *subvertetur.*

4. *expositione.* Jens. *exponere* cum edd. ante Ald. Correxit tunc quidem sine libris Regius acute, quem sublectae hujus e Vall. emendationis insimulari nollem a Badio.

domibus. Turic. Flor. Ambr. 1. (hic a sec. manu) Guelf. Camp. *hominibus* cum Goth. Voss. 2. (sed ex hoc *homini.* cf. §. 3.) Alm. A pr. manu Ambr. 1. *omnibus.*

4. *hanc regulam et diligentiam.* Pronomen posuit ea potestate, de qua diximus ad 2, 5, 22. Haec quae de artificio dicit in omni eloquentia similia fere sunt eorum quae habes lib. 2. c. 17.

casas, aut vestibus pellium tegmina, aut urbibus montes ac silvas mutari opportuit. Quae 5
porro ars statim fuit? quid non cultu nitescit? cur vites coërcemus manu? cur eas fodimus? rubos arvis excidimus? terra et hos generat. mansuefacimus animalia? indomita nascuntur. Verum id est maxime naturale, quod fieri natura optime patitur. Fortius 6
vero quod incompositum potest esse, quam vinctum, et bene collocatum? Neque si parvi

vestibus. Turic. Flor. Ambr. 1. Guelf. Jens. (tac. Gesn.) *vestes* cum Alm. Voss. 2. Goth. Tarv. Solus Guelf. mox *tegmine.*

5. *cultu nitescit.* Turic. *cultum mitiscitur,* (an protinus *cur* desit, non doceor) a sec. manu *cultu.* Flor. *cultum mitescit,* a sec. manu *cultu* et sic cum *mitescit* Ambr. 1. Posterius ex Alm. Bal. Vall. (err. Burm.) affertur. *mitesceret* Jens. Tarv. Locat. *innitescit* Ald. Basil. Nostrum Goth. Camp. Venet. 1494. Nulla hic ratio fructuum *mitescentium.* cf. Horat. Epist. 1, 1, 39. item Cic. Tuscul. 1, 28. not. Ern. De agris cultu purgatis, nec jam squalentibus, aptissime dicitur, quod exemplis pulchre vincit Forcellinus in Lexico.

et hos. Sic optante jam Francio Obr. Sed Turic. Flor. Ambr. 1. Guelf. *e. hoc* cum Alm. Reliqui *e. haec.*

6. *quod incomp.* Sic Turic. Flor. Camp. cum Bodl. *quid* Guelf. cum Goth. Alm. (cf. 9, 3, 95. item mox) Voss. 2. et edd. ante Ald. Reliqui *qui i.* conjiciente Regio. *quomodo i.* Obr.

vinctum. Sic Turic. cum Obr. Fortasse et Guelf. et a pr. manu Goth. nam parum manifesti ductus. Ex Alm. *injunctum* (cf. modo, item 9.). Reliqui *junctum.* cf. §. 19. Vide 1, 4, 18.

5. *eas fodimus.* Vide v. c. Virgilium in Ge. 2, 397 sqq.

6. *quod incompositum.* Pronomen significatu fere quoquale, ut *inc.* consciscat naturam substantivi. Feras sane et *quid,* sed positus nostrum videtur commendare. *Quid* enim primum locum vindicasset.

pedes vim detrahunt rebus, ut *Sotadeorum* et *Galliamborum*, et quorundam in oratione simili paene licentia lascivientium, composi-
7 tionis est judicandum. Ceterum quanto vehementior fluminum cursus est prono alveo, ac nullas moras objiciente, quam inter obstantia saxa fractis aquis ac reluctantibus; tanto, quae connexa est, et totis viribus fluit, 831

detrahunt. Sic Turic. Flor. *detrahat* Guelf. et sic a sec. manu Turic. sed et *pendens* pro *pedes vim.* Reliqui *detrahant.* Nostrum et Goth. a manu secunda, probante Gesnero.

Galliamborum. Turic. Flor. Ambr. 1. (sed hic in loco raso, ubi aliud fuerit prius) Guelf. Camp. *Callimachorum* (aliquot una L) cum Goth. Voss. 2. Alm. Bodl. et edd. ante Gryph. (nisi quod post Regium meliores *iorum*). Aldus autem nostrum ipsum, probante Philandro.

quorundam. Turic. Flor. Guelf. Goth. (tac. Gesn.) *quorum* cum Alm. Voss. 2. *aliorum* Camp.

7. *fluit.* Turic. Flor. (a pr. manu uterque) *fuit.* Ille a sec. manu *furit* et sic Guelf. cum marg. Basil. Burmannus ablegat ad 7, 1, 44. ubi malebat „pulchre *furit* cui cum;"

Sotadeorum — *lascivientium.* Cf. 1, 8, 6. Expressos interim patrio sermone Galliambos ab I. H. Vossio nostro nemo eruditior ignorabit. Lyr. Ged. Odd. et Elegg. 3, 1. p. 191 seqq. Genitivos istos *Sotadeorum' Galliamb.* concipe generis neutrius, cujus deinde et *quorundam* esse statuas. Securius tamen haec junxit noster, quia illa *quaedam* non possunt intelligi *metra*, quod est nomen *Sotadeis Galliambis* accommodandum. Nam ut masculinum facias, id quod alioqui rectissimum fuerit in secundo maxime vocabulo, plane non procedit, ob *quorundam* — *lascivientium*, ubi *homines, oratores* subaudire neque structurae congruat, semel fieri coeptae, et jejunum fuerit languidumque. Longe enim melius *lascivire* per figuram dicentur inanimata, ut mox §. 28. An difficultati medebimur scribendo: *Galliambicorum?* Apposite hic Gesnerus locum profert Demetrii de elocutione §. 189. Schn. p. 76. σύνθεσις — ἐοικυῖα τοῖς κεκλασμένοις καὶ ἀσέμνοις μέτροις, οἷα μάλιστα τὰ Σωτάδεια.

fragosa atque interrupta melior oratio. Cur ergo vires ipsas specie solvi putent, quando res nec ulla sine arte satis valeat, et comitetur semper artem decor? An non eam, quae 8 emissa optime est, hastam speciosissime contortam ferri videmus? et arcu dirigentium tela, quo certior manus, hoc est habitus ipse formosior? Jam in certamine armorum, atque in omni palaestra, quid satis recte cavetur ac petitur, cui non artifex motus, et certi quidam pedes assint? Quare mihi composi- 9 tione velut amentis quibusdam nervisve in-

frustra ille. Gesnerus hic tentat *ruit*. Jens. Tarv. *fuerit*. Displicet sane illatum hic in rem comparatam ex comparatione ipsa *fluendi* verbum, sed cf. 9, 3, 78.

res nec ulla. Sic Turic. Flor. Guelf. Camp. Goth. Jens. (tac. Gesn.) Tarv. cum Voss. 2. *n. r. u.* transponente Regio edd. ante Gryph. exc. Bad. Reliqui *n. u. r.*

comitetur. Goth. (tac. Gesn.) *comitatur*. Sane ignoro rationem conjunctivorum *valeat et comitetur* post *quando*.

semper. Turic. Guelf. *super*. ex Alm. *ūper*.

8. *eam, quae emissa*. Turic. *ea q. missam* (postremum a pr. manu). An fuit *quae et missa?* Primum et Flor. Guelf.

ferri. Turic. Guelf. *fieri*. *hoc est*. Flor. *idem*. Lepido errore, qui in loco animadversus possit adjuvare criticum.

9. *mihi comp*. Turic. (a sec. manu) *in c*. Flor. (a sec. manu) Guelf. Camp. *m. in c.* cum Goth. Voss. 2. Jens. (tac. Gesn.) et edd. ante Bad.

7. *nec ulla*. Maluit hoc quam *nulla*, ut esset *nec* pro *ne — quidem*.

comitetur. cf. not. crit. Sed et monente Gesn. 8 Pro. 19.

8. *Jam in certamine*. Arbitror legendum *Nam*, quod in transitionibus frequentissimum, maxime si quid prioribus etiam manifestius et certius demonstratur. cf. 2, 11, 7. et Drakenb. ad Liv. 29, 8, 9. De ipsa similitudine armorum tractandorum cf. 9, 1, 20. et, quo ablegat Regius, Cic. Orat. c. 68.

tendi et concitari sententiae videntur. Ideo eruditissimo cuique persuasum est, valere eam quam plurimum, non ad delectationem modo,
10 sed ad motum quoque animorum. Primum, quia nihil intrare potest in affectus, quod in aure, velut quodam vestibulo, statim offendit. Deinde, quod natura ducimur ad modos. Neque enim aliter eveniret, ut illi quoque organorum soni, quanquam verba non exprimunt, in alios tamen atque alios motus du-
11 cerent auditorem. In certaminibus sacris non eadem ratione concitant animos ac remittunt; non eosdem modos adhibent, cum bellicum

Ideo. Alm. Obr. *Imo* fortasse nec male. Ingratius saltem initium duplex: *Quare, Ideo.* *eam,* Turic. Flor. Guelf. Camp. omittunt cum Goth. Voss. 2. Ex Alm. *eam plur.* (cf. §. 6. 14.)

10. *affectus.* Sic Turic. (a pr. manu) Flor. cum Goth. Voss. 2. Reliqui *affectum.*

11. *non.* Sic Turic. Flor. Reliqui *nec.*

eosdem modos. Turic. Flor. Guelf. Camp. *eodem modo* cum Goth. Voss. 2. Bodl. Bal. Alm. et edd. ante Basil.

adhibent. Turic. (a sec. manu) Flor. Guelf. (nisi quod hic singulari numero) Camp. *adhibentur* cum Goth. Voss. 2. Bodl. Bal. et edd. ante Basil. An erat primitus: *eidem modi adhibentur?* Nominativum hunc (qui plerumque sane obliteratus est) tuentur Priscianus l. 12. p. 946. et aliquot inscriptiones, de quibus vide Forcellin. in voce, quem et consule in *Is.* Add. Cic. contr. Rull. 2, 29, 115. (Beck.) ubi ex *et* effingit Sigonius *ei.*

11. *In certaminibus sacris.* De his vide ad 2, 8, 7. adhibita et praef. nostra p. 82. Apparet concentum aliquem ludis hisce adhibitum. Iis ipsis etiam illud de *bellico* assignandum; neque enim aliter intelligas *genu posito factam supplicationem,* quam extra bellum in ludis. Quanquam, fateor, hoc magis videtur esse gladiatoris „extrema populum exorantis „arena" quam ejus qui sacrorum certaminum palmam petat.

est canendum, et cum posito genu supplicandum est: nec idem signorum concentus est
832 procedente ad proelium exercitu, idem receptui carmen. Pythagoreis certe moris fuit, 12
et, cum evigilassent, animos ad lyram excitare, quo essent ad agendum erectiores: et, cum somnum peterent, ad eandem prius lenire mentes, ut, si quid fuisset turbidiorum cogitationum, componerent. Quod si nu- 13
meris ac modis inest quaedam tacita vis, in oratione est vehementissima: quantumque interest, sensus idem quibus verbis efferatur, tantum, verba eadem qua compositione vel

est canendum. Flor. *his can.* *supplic. est.* Sic Turic. Flor. Guelf. Camp. cum Alm. et edd. ante Bad. Reliqui omittunt *est.* *procedente.* Turic. *producente*, a sec. manu *producendo* et sic Guelf. Camp. cum Obr.

13. *ac modis.* Sic Turic. Flor. Guelf. Goth. (tac. Gesn.) Camp. Reliqui *et m.* *tacita.* Goth. *tanta.* Blanditur. Potestne enim *numeris ac modis* inesse dici *tacita* vis? Sic Graeci τοσαύτη τις. Sed destituor exemplo, ubi *aliqua* vel *quaedam* tanta vis jungantur. *Haec tanta* dicitur sane, et *tanta illa* (7, 2, 55); et hujus etiam loci fuerit maxime talis mitigatio, valens adverbium *velut.* Melius non fuerit transponere: *modis quidem inest tanta vis.* Alioqui *tantus* et *tacitus* solent confundi. cf. Liv. Drakenb. 40, 8, 5. et nuper bene correxit Schützius Cic. de Orat. 2, 66. extr. reponens *tacita* pro *tanta.* Cod. Oxon. Cic. pro Clu. 23. §. (Beck.) 105. item *tanta* pro *tacita.* *est vehem.* Turic. Flor. Ambr. 1. Guelf. Camp. *eo v.* cum Goth. Alm. Voss. 2. Vall. et edd. ante Gryph. exc. Bad. qui *ea,* et velit (sed non expressit) *ea est.* Non male, nam recepta nec animum nec aures explet.

12. *Pythagoreis — moris fuit.* „Locus classicus „Iamblichi de vita Pyth. „c. 25." Gesnerus. cf. 1, 10, 32.

13. *tacita.* cf. not. crit.

in textu jungantur, vel in fine claudantur. Nam quaedam et sententiis parva, et elocutione modica, virtus haec sola commendat.
14 Denique quod cuique visum erit vehementer, dulciter, speciose dictum, solvat et turbet: abierit omnis vis, jucunditas, decor. Solvit quaedam sua in oratore Cicero, *Neque me*

in textu. Sic Ambr. 1. Reliqui *in exitu.*

vel in fine. Sic Flor. Ambr. 1. Reliqui omittunt *in.* Rollinus saltem et Capper. conati sunt aliquam rationem reddere istius discriminis intercedentis hic inter *exitum* et *finem*, ut habet vulgata; infeliciter illi et soli, cum reliqui nihil scilicet difficultatis deprehenderent. Equidem diu haesi, scribendumne esset *vel intextu — vel fine.* Neque enim valde movebat quod ablativi qui dicuntur instrumenti viderentur hic ingrate cumulari. *Qua compositione* facile commutatur et resolvitur, ac si dictum esset: *quam bene;* sic apparet posse subjici *intextu* et *fine* sine praepositionibus. Et suadebat hoc tum locus 8, 4, 8, tum omissio τοῦ *in* apud plerosque ante *fine.* Designatur utroque modo duplex compositionis virtus, qua et congrua inter se maxime vocabula vinciuntur in mediis sensibus, et clausulae fiunt talibus, in quibus aures libentissime acquiescunt seque dimitti patiuntur. *Textus* sane infrequentior improprio significatu hujus aevi scriptoribus, *contextus* tritissimus.

14. *Cicero, Neque.* Sic Turic. (a sec. manu) Guelf. Ille a pr. manu, Flor. *C. namque* cum Alm. Mox Flor. a sec. manu *C. namque neque.* Reliqui *Nam neque.*

[1] *in textu.* cf. not. crit.

14. *Cicero, Neque me divitiae.* Est locus Orat. c. 70. et quidem ex Corneliana ipsius, secunda, ut prodit Nonius, qui et ipse ponit haec c. 2. n. 919. Capperonnerium hic in textum quoque inducentem pro *venalitiis*, *venalitiarios* rectissime revincit Burmannus epistolae p. 48. Usum autem vocis, etsi minus rationi congruum, pro venditore servorum, satis astruit Gesnerus in Thesauro, hic quidem uberior Forcellino. Quod mox *idem Cicero* corrigere dicitur, fit eodem Oratoria capite.

divitiae movent, quibus omnes Africanos et Laelios multi venalitii mercatoresque superarunt. et insequentes deinceps periodos: quas si ad illum modum turbes, velut fracta aut transversa tela projeceris. Idem corrigit, quae 15
a Graccho composita durius putat. Illum decet: nos hac sumus probatione contenti, quod in scribendo quae se nobis solutiora
833 obtulerunt, componimus. Quid enim attinet eorum exempla quaerere, quae sibi quisque experiri potest? illud notasse satis habeo, quo pulchriora et sensu et elocutione dissol-

Africanos et Laelios. Turic. Flor. Guelf. omittunt *et* cum Alm. *venalitii mercatoresque superarunt. et.* Sic Goth. (tac. Gesn.) cum Voss. 2. Basil. *v. m. venaliaque s. e.* Jens. (err. Gesn.) Tarv. *v. m. venaliaque s. ut sit multi mercatores s. venalitiique e.* Locat. cum edd. ante Basil. *v. m. venalitiique e.* Ambr. 1. *venalicum mercatores quae venaliaque e.* Turic. Flor. a sec. manu uterque *venalium,* sed hic modo *m. que,* et cum utraque mutatione sic Guelf. Ex Alm. *mercatoresque venalitiique e.* (cf. §. 9. 16.). Reliqui *v. m. s.* *Immuta paullulum ut sit Multi superarunt mercatores venalitiique e.* e Cicerone. Insunt sane veteribus scripturis vestigia iterationis hic factae. Malui tamen cum Gesnero, quanquam non recipiente, dare quod rationi maxime consentaneum esset. *insequentes.* Sic Turic. Flor. Ambr. 1. Guelf. Camp. cum Goth. Alm. Voss. 2. et edd. ante Basil. Reliqui *sequentes.* *quas.* Turic. Flor. (a pr. manu uterque) *quo,* a sec. ille *quos* et sic Guelf. Camp. Goth. Jens. (tac. Gesn.) cum Voss. 2. Tarv. *turbes.* Sic Turic. Guelf. cum Alm. Obr. Reliqui *perturbes.*

15. *Graccho.* Turic. Flor. (hic a pr. manu) Guelf. Camp. *Graeco* cum Goth. Voss. 2. Alm. *sumus.* Sic Turic. Flor. Guelf. Camp. cum Goth. Reliqui *simus.*

obtulerunt. Sic Turic. Reliqui *obtulerint.*

16. *quod — componimus.* i. e. quod ipsi conamur numeris vincire orationem nostram.

veris, hoc orationem magis deformem fore: quia negligentia collocationis ipſa verborum
16 luce deprehenditur. Itaque ut confiteor paene ultimam oratoribus artem *compoſitionis*, quae perfecta ſit, contigiſſe: ita illis quoque priſcis habitam inter curas, in quantum adhuc profecerant, puto. Neque enim mihi, quamlibet magnus auctor, Cicero perſuaſerit, Lyſiam, Herodotum, Thucydidem, parum
17 ſtudioſos ejus fuiſſe. Genus fortaſſe ſint ſecuti non idem, quod Demoſthenes, aut Plato; quanquam et ii ipſi inter ſe diſſimiles fuerunt. Nam neque illud in Lyſia dicendi textum tenue atque rarum laetioribus numeris corrumpendum erat. Perdidiſſet enim gratiam, quae in eo maxima eſt, ſimplicis atque inaffectati coloris. perdidiſſet fidem quoque. Nam ſcribebat aliis, non ipſe dicebat, ut

16. *quae.* Turic. Flor. Ambr. 1. Guelf. cum Alm. *qua de.* Goth. *quam.* cum parva lacuna Voſſ. 2. *quam d . . .* Camp. *quam nec.* Non quidem cum Burm. fuiſſe arbitror: *qua demum eloquentia* vel *oratio,* ſed *quae quidem,* cum praeſertim quod legimus in Ambr. ſit repoſitum in loco raſo. *quoque.* Sic Flor. Ambr. 1. cum Alm. (cf. §. 14. 20.) Reliqui omittunt. *enim.* Sic Turic. Flor. Ambr. 1. Guelf. cum Goth. Voſſ. 2. Reliqui omittunt.

17. *rarum.* Turic. Flor. Ambr. 1. *raſum* cum Alm. Jenſ. (tac. Geſn.) Tarv. Obr. *ratum* Goth. (tac. Geſn.)

16. *Cicero perſuaſerit.* Orat. c. 44. 52. Sed et 65. Brut. c. 17.

17. *textum tenue atque rarum.* Eadem eſt ſimilitudo quae in Ciceronis „munere „*levidenſi,* craſſo filo" (Epiſt. famill. 9, 12. ubi vide interpp.) Genus autem orationis Lyſiacae jam ſupra tetigimus ad 3. 8, 51.

oportuerit esse illa rudibus et incompositis similia: quod ipsum *compositio* est. Et histo- 18
riae (quae currere debet ac ferri) minus con-
834 venissent insistentes clausulae, et debita actionibus respiratio, et cludendi inchoandique sententias ratio. In concionibus quidem etiam, similiter cadentia quaedam, et contraposita, deprehendas. In Herodoto vero cum omnia (ut ego quidem sentio) leniter fluunt, tum ipsa διάλεκτος habet eam jucunditatem, ut la-

oportuerit esse. Turic. Flor. Ambr. 1. Guelf. *oportuisset* cum Alm. *quod — est.* Turic. *q. i. compositiom*, a sec. manu *q. ipsam compositionem* et sic Guelf. cum Goth. Voss. 2. Bodl. *que ipsa compositione* Flor. (a sec. manu). *quo ad ipsum compositionem* Camp. cum Andr. nisi quod ex hac *ipsam.*

18. *ac ferri.* Turic. Flor. Guelf. *afferri* (nisi quod primus *adf.*). Camp. Goth. (tac. Gesn.) *et ferri.*

insistentes. Sic Turic. Flor. Guelf. Camp. cum Goth. Voss. 2. Vall. Alm. et edd. ante Ald. probante Liebio in Actt. Erud. 1721. p. 71. Reliqui, Regio suadente, *intersistentes.* Huic maxime auxilio venit §. 106. Obstat maxime 67. Nam *intersistere* fere apud nostrum in vitio. Mox §. 56. *insistatur* Goth. Voss. 2. male. *eam.* Turic. Flor. Guelf. Camp. *etiam* cum Goth. et edd. ante Ald. acc. Obr., Correxit Regius.

18. *currere — ac ferri.* cf. §. 112.

In concionibus — deprehendas. Cum hoc in universum dicatur de historiarum scriptoribus, minus assequor Pseudo-Turnebum illum, qui hunc locum expressum esse ait ex Dionysii Halic. Epistola ad Ammaeum περὶ τῶν Θουκυδίδου ἰδιωμάτων, ubi rhetor Graecus numerosam in Thucydide compositionem annotet, et multas figuras. Certe Dionysii verba, quae cum Quintiliani hisce plane congruant, designare non contingit, quanquam et in hoc et in altero ad Q. Tuberonem libello multa huic quoque materiae affinia tractentur.

Herodoto. Malim *Herodoti.*

tentes etiam numeros complexa videatur.
19 Sed de propositorum diversitate post paulum. Nunc, quae prius iis, qui recte componere volent, discenda sint. Est igitur ante omnia *oratio* alia *vincta*, atque *contexta*; *soluta* alia, qualis in sermone et epistolis: nisi cum aliquid supra naturam suam tractant, ut *de phi-*

etiam numeros. Turic. Flor. Ambr. 1. Guelf. Camp. *innumeros* (aliquot horum recentiores diremtim) cum Goth. Voss. 2. (quanquam in reliquis variante a Goth. collatione, per errorem, ut suspicor) Alm. et edd. ante Ald. *in se n.* Obr. Correxit Regius; verissime. nam *etiam* ab extremis prioris et primis sequentis vocis literis ita haustum fuit, ut nonnisi *in* remaneret. *videatur.* Turic. Guelf. Goth. (tac. Gesn.) Camp. *videantur* cum Voss. 2.

19. *discenda sint.* Turic. Flor. Guelf. Camp. Goth. (tac. Gesn.) *dicenda sunt* cum Alm. Voss. 2. Vall. et edd. ante Ald. Mutavit Regius, quem sequor, quoniam eodem redit et habet sane ejus constitutio aliquantum plus dignitatis, quam *iis* structum cum *dicenda*, quod mirifice languet et ne latinum quidem satis videtur. Veneta *quaedam* pro *quae*, quod in quibusdam esse testatur Regius. Gesnerus *sunt* praefert illi *sint*, fortasse recte. *vincta.* Turic. Guelf. Goth. (err. Gesn.) Camp. *juncta* cum Bodl. Voss. 2. et edd. ante Gryph. exc. Bad. cf. §. 6. Sed et 77. ubi Turic. Flor. Jens. (tac. Gesn.) *victa*. Guelf. *ucta*. Goth. (tac. Gesn.) Camp. Loc. Ven. Rusc. Bad. *juncta* cum Voss. 2. Andr. Vidov.

19. *de propositorum diversitate.* De *propositis* cf. 7, 1, 4, Sed hic etiam latiore significatu accipiendum hoc vocabulum, et illustrandum exemplis 11, 1, 42. magis etiam 11, 1, 32. 33. unde apparet optime reddi posse Francogallica appellatione: *genre.* Jam si quaeras, id quod interpretes insuper habuerunt, ubi tandem hanc *propp. diversitatem* tractet, puto designandam §. 121. et seqq. De *post paulum* cf. 9, 2, 43.

Est igitur. Quo hinc ablegant, Aquilae Romani locus (p. 157.) si non expressus ex Qu., tamen scriptus est ab eo, cui obversarentur haec Quintilianea. Ille quidem tria orationis genera agnoscit, *solutam*, *perpetuam*, *quae ex ambitu constet.*

loſophia, *de republica*, ſimilibus. Quod non 20
eo dico, quia non illud quoque ſolutum ha-
beat ſuos quosdam, et forſitan difficiliores
etiam pedes: neque enim aut hiare ſemper
vocalibus, aut deſtitui temporibus volunt
ſermo atque epiſtola: ſed non fluunt, nec co-
haerent, nec verba verbis trahunt; ut potius
laxiora in his vincula, quam nulla ſint. Non- 21
nunquam in cauſis quoque minoribus decet
eadem ſimplicitas, quae nonnullis, ſed aliis
utitur numeris, diſſimulatque eos, et tantum
communit occultius. At illa connexa ſeries 22
tres habet formas: *Inciſa*, quae κόμματα di-

ſimilibus. Sic Jenſ. Tarv. Reliqui *ſimilibusque*. Facile adhaereſcebat ex ſequenti. cf. 9, 3, 92.

20. *temporibus.* Turic. Flor. (a pr. manu uterque) *temporis* cum Alm. Fuit profecto *tempore ſuo*, ſequente *volunt*.

atque. Sic Turic. Flor. Guelf. Goth. (tac. Geſn.) Camp. cum Voſſ. 2. Ex Alm. *neque* (cf. §. 16. 21.). Reliqui *et*.

verba verbis. Sic Turic. (a pr. manu) Ambr. 1. cum Alm. Goth. Voſſ. 2. Reliqui inſerunt *de*.

21. *nonnullis.* Sic Flor. (a pr. manu) Ambr. 1. cum Alm. (Turic. ſiletur. cf. §. 20. 24.) Geſn. Bip. Reliqui *non illis*.

20. *deſtitui temporibus.* Non habere juſta tempora i. e. moras quantitatis. Tum maxime tempore ſuo deſtituitur oratio, cum longa ſyllaba deſideratur, ubi auris eam expectat. cf. not. crit.

verba verbis trahunt. Hic quidem *verba* latiore ſignificatu uſurpari puto, non grammaticorum ſtrictiore illo. *Trahunt* autem eſt *continuant*, ut ſine interſtitio ſe invicem excipiant voces. Exemplo locutionem declarare non contingit. An aliquis malit *tradunt?* (cf. 7, 1, 44.). Non puto. *fluendi* et *cohaerendi* haec ratio recurrit §. 129.

21. *communit occultius.* Numeros igitur „*communit* „ſimplicitas." Magis ferrem, ſi numeri pertinerent ad cauſam ipſam vincendam. Neque tamen de ſcripturae corruptela cogito.

cuntur. *Membra*, quae κῶλα, περίοδον, quae est vel *ambitus*, vel *circumductum*, vel *continuatio*, vel *conclusio*. In omni porro compositione tria sunt genera necessaria, *ordo*, *junctura*, *numerus*. Primum igitur *de ordine*. 835

23 Ejus observatio in verbis est singulis et contextis. Singula sunt, quae ἀσύνδετα diximus. In his cavendum, ne decrescat oratio, et fortiori subjungatur aliquid infirmius, ut *sacrilego fur*, aut *latroni petulans*. Augeri enim debent sententiae, et insurgere: ut optime Cicero, *Tu*, inquit, *istis faucibus*, *istis lateribus*, *ista gladiatoria totius corporis firmitate*. Aliud enim majus alio supervenit. At si coe-

22. κῶλα, περίοδον. Sic Camp. Goth. (ta; Gesn.) Tarv. cum edd. ante Ald. Hic inserit καὶ cum Bod. Basil. Reliqui *et*. Guelf. pro *quae* — περίοδον haec sola *quod* περίοδον. Codd. Turic. Flor. Ambr. 1. hic parum inspectos suspicor. cf. §. 19. *sunt genera necessaria*. Sic Turic. cum Goth. Bodl. Alm. Voss. 2. et edd. ante Ald. Omittunt *necessaria* Guelf. Obr. marg. Basil. Reliqui omittunt *genera*, jubente et Regio.

23. ἀσύνδετα *diximus*. Hoc ordine Turic. Flor. Ambr. 1. Guelf. cum Goth. Reliqui *d. ἀ.* Goth. *dicimus*. Turic. Flor. (hic quidem *ac.*) *ancineta* cum Alm. ἀσύνϑετα Flor. (a sec. manu) Ambr. 1. Guelf. Camp. cum Goth. Voss. 2. Colb. et edd. ante Ald. aliquot etiam inquinata scriptura. cf. 9, 3, 50. *cavendum*, *ne*. Sic Turic. Flor. Guelf. cum Goth. Alm. Voss. 2. Reliqui inserunt *est*.

23. *quae* ἀσύνδετα *diximus*. cf. 9, 3, 50. item exempli causa 9, 3, 77.

Aliud enim majus — *diem ac noctem*, *ortum et occasum*. Contrariam esse in negando conditionem, ubi ad minus aliquid deveniendum sit, monet ex Valla Pithoeus. Locus est Elegantt. 2, 18. p. 145. Gesnerus locum Ciceronis ponit de Orat. 1, 61. ubi „quasi habito ad Ebraeam „traditionem respectu“ nox

pisset a toto corpore, non bene ad latera fauceesque descenderet. Est et alius naturalis ordo, ut *viros ac feminas*, *diem ac noctem*, *ortum et occasum* dicas potius, quam retrorsum. Quaedam ordine permutato fiunt super- 24 vacua: ut *fratres gemini*. nam si praecesserint *gemini*, *fratres* addere non est necesse. Illa nimia quorundam fuit observatio, ut *vocabula verbis*, *verba* rursus *adverbiis*, *nomina*

quam. Turic. Flor. Ambr. 1. (sed in loco raso) Guelf. *quanquam et* cum Alm. Vall. (sed Goth. nobiscum facit) Jens. (tac. Gesn.) Tarv. Nostrum reponens Regius priores secutus est, quamquam non monito lectore.

24. *praecesserint*. Goth. *praecesserit*, quod probantibus Liebio et Gesnero non accedo. Illud autem neglexit Gesn. quod mox Goth. dat *germani*.

praeponatur *in hoc uno opere — noctes et dies urgeatur*; et esse plura ejusmodi apud veteres, etiam praeter poëtas quos cogat lex carminis. In *ortu* et *occasu* inversum ordinem demonstrat Burmannus apud Ovid. Metam. 2, 190. 14, 386. Livium 21, 50. (Sed in postremo nihil tale, nec reperio, quem voluerit locum.) In *geminis fratribus* vindicandis nihil magnopere proficit Burmannus. *Trigemini fratres* apud Liv. 1, 24, 1. Flor. 1, 3, 3. non plane respondent *geminis fratribus*, cum hoc vocabulum magis pro substantivo receptum sit, illud naturam adjectivi minus exuerit. Reliqua autem *adolescens homo*, *ancilla mulier* alius plane sunt rationis. Simile quid de ordine 4, 2, 87.

24. *Illa nimia quorundam fuit observatio*. Recte monet Pseudo-Turnebus haec de partium orationis et de factorum ordine duo praecepta translata esse e Dionysio Halicarn. Nam et ipse rhetor Graecus (de compositione verbb. p. Reisk. 33 seqq. 36 seq.) hujusmodi diligentiam, quae primum sibi visa fuerit necessaria, alienam testatur. *Apposita* hic plane sunt, quae vocamus *adjectiva*. cf. 2, 14, 3. ut et ipse Dionysius usurpat ἐπίθετον, quod vocabulum non magis rhetorum usui quam grammaticorum inservit.

appositis et *pronominibus* essent priora. Nam 836
sit contra quoque frequenter non indecore.
25 Nec non et illud nimiae superstitionis, uti quaeque sint tempore, ea facere etiam ordine priora: non quin frequenter sit hoc melius, sed quia interim plus valent ante gesta, ideo-
26 que levioribus superponenda sunt. Verbo sensum cludere, multo, si compositio patiatur, optimum est. In verbis enim sermonis vis. Sed si id asperum erit, cedet haec ratio

pronom. ess. Sic Turic. Flor. Goth. (tac. Gesn.) Camp. Reliqui inserunt *rursus*. Hoc autem in Alm. deesse narratur supra post *verba*. (cf. §. 21. 36.)

25. *nimiae superst.* Sic Turic. (a pr. manu) Flor. cum Goth. Alm. Voss. 2. Reliqui inserunt *est*.

uti quaeque. Sic Turic. Flor. Guelf. Goth. (tac. Gesn.) cum Voss. 2. Reliqui *ut quaeque.* Sed *tempore* non *ordine* Goth. (err. Gesn.) *quin freq.* Turic. Flor. *qui inf.* Guelf. Camp. *quia f.* cum Jens. Tarv. *interim.* Sic Turic. Flor. (uterque a pr. manu). Reliqui *interdum.*

26. *vis. Sed.* Turic. *ins est.* Flor. *vis est* cum Alm. Ille a sec. manu *vis inest et* et sic Guelf. Camp. (nisi quod *jus*) cum Vall. et edd. ante Basil. *vis inest* Goth. et sic Flor. a sec. manu. *vis* Ambr. 1. cf. §. 45. Nos *sed* e conjectura. Reliqui *vis inest. At* suadente Regio. *cedet.* Sic Turic. Flor. Ambr. 1. cum Alm. a sec. manu Turic. *cedat* et sic reliqui. *haec ratio.* Turic. *hotratio*, a sec. manu *oratio* et sic Flor. Guelf. Camp. cum Bodl. *ratio* Goth. Voss. 2. Ald. (err. Burm.) *haec oratio* Bas. Jens. (tac. Gesn.) cum edd. ante Ald.

25. *superponenda sunt.* „Superponere est potius postponere quam anteponere. dicimus enim supervenire, superaddere, superponere, quando supra alia venimus, addimus, ponimus." Badius. Nec ullus editorum praeter Capper. obtemperavit Regio, suadenti *supponendum*. Praetulit autem Qu. *superponere* alteri *postponere*, quia hoc conscivit significationem contemnendi. *Super* est *ultra.* Erit tamen haec potestas verbi addenda Lexicis. cf. eodem significatu 8, 4, 6.

numeris, ut fit apud summos Graecos Latinosque oratores frequentissime. Sine dubio enim omne, quod non cludet, *hyperbaton* est: ipsum hoc inter tropos vel figuras, quae sunt virtutis, receptum est. Non enim ad 27
pedes verba dimensa sunt: ideoque ex loco transferuntur in locum, ut jungantur, quo congruunt maxime; sicut in structura saxorum rudium etiam ipsa enormitas invenit, cui applicari, et in quo possit insistere. Felicissimus tamen sermo est, cui et rectus ordo, et apta junctura, et cum his numerus opportune cadens contigit. Quaedam vero trans- 28

enim. Turic. Flor. (a pr. manu uterque) Ambr. 1. *erit.* et mox Ambr. 1. *et* pro *est.* Recepta stare nequit, est enim foedissimum asyndeton in illis *ipsum hoc.* Verum esse censeo *S. d. erit o. q. n. c. h. Sed i. h.* Nec reformido recurrens citius *sed* (cf. 9, 3, 78). *Sine dubio* post se desiderat adversativam (cf. 1, 6, 12.) et hoc recte custodivit Gedoynus. In ipso praecepto exhibere exemplum, quod aliquoties usurpat noster, putandus est, cum *erit,* quod debebat *cludere* sensum et post *hyperb.* poni, prius collocat. Neque enim dubitandum est, quin ad *omne* subaudierit Qu. *verbum.* Hoc solus agnovisse videtur Capper. Rollinus fluctuat et aliquid occultius quaerit, sed hinc alienum. Subit tamen obscuritatis accusare istum usum *omne* ponendi, nullo adjuncto substantivo. Quid si post illud *erit* librariorum culpa intercidit *verbum?* nam ut succedat ipsi *erit* vox *verbum,* quae quidem non incredibilis fuerit confusio, minus probo, quia tum cogaris tueri *est* post *hyperb.* unde nimis ingrata existat structura: „hyperb. *est* — recept. *est,*" nec placet post *cludet* praesens *est.* *virtutis.* Turic. (a pr. manu) Flor. Ambr. 1. Camp. *virtutes* cum Goth. Voss. 2. Alm. Ald. cf. 1, 5, 5.

27. *contigit.* Sic Turic. (a pr. manu), Flor. cum Alm. Jens. Reliqui *contingit.*

26. *Sine dubio enim.* cf. not. crit.

gressiones et longae sunt nimis, ut superioribus diximus libris, et interim etiam compositione vitiosae, quae in hoc ipsum petuntur, ut exultent atque lasciviant: quales illae Maecenatis, *Sole et aurora rubent plurima. Inter sacra movit aqua fraxinos. Ne exequias*

28. *ut superioribus.* Sic Turic. Flor. cum Alm. A sec. manu prior *in s.* alter *ut in s.* et sic reliqui.

28. *ut superioribus diximus libris.* cf. 8, 2, 14. Miror tamen indicium fieri tam indefinite, quasi plura loca respiciat. Fortasse ne bene quidem meminerat, ubi dixisset.

Maecenatis. „De mollitie „stili, quam in Maecenate no„tarunt veteres, vide Mei„bom. Maecen. cap. 23. quem „tamen haec Maecenatis frag„menta fugerunt; ut et alte„rum ex symposio apud Ser„vium ad Virgil. 8 Aeneïd. „310. quod adducit et emen„dat Bentl. ad Horat. l. 3. „Od. 21.“ Burmannus. Senecae quidem locum de Maecenate, huc maxime pertinentem, habes Epist. ad Lucil. 114. p. Bip. 86. *verba — improbe structa.* p. 87. *istae ambages compositionis — verba transversa.* Exempla autem haec orationis affectatae et deliciantis in Maecenate cum trajectionum maxime causa afferantur, *plurima* habendum erit pro ablativo referendo ad *aurora.* Illud, quod proximum est, majorem intelligendi habet difficultatem, nec quenquam video, qui aliquam ejus rationem reddere conetur. Jam si quis forte *movit* accipere velit potestate intransitiva, ut tamen aliqua extundatur sententia, ei obstare videtur quod alius, quam quae trajiciendo et lascivientibus numeris cernatur, affectationis nullum hic praeterea vestigium, nec consilii praesentis erat nisi hujusmodi dare. Neque *intermovit* tmesi diremtum quisquam agnoscat, cum tale verbum nusquam inter latinos auctores compareat. Restat ut mutationem tentemus, qualem equidem non nimiam censeo, si scribatur *manat* pro *movit.* Postremum exemplum male me habet eo, quod *miserrimum* dicitur *ne exequias quidem suas videre*, quasi vulgo homines solerent videre. An sententia tam mirabilis habet occultum quendam vel aculeum vel salem? Equidem non exputo. Intelligerem, si deleto *quidem* scriberetur *non* post *ne.*

quidem unus inter miserrimos viderem meas. Quod inter haec pessimum est, quia in re tristi ludit compositio. Saepe tamen est ve- 29
37 hemens aliquis sensus in verbo: quod si in media parte sententiae latet, transire intentionem et obscurari circumjacentibus solet; in clausula positum assignatur auditori, et infigitur: quale illud est Ciceronis, *Ut tibi necesse esset in conspectu populi Romani vomere postridie.* Transfer hoc ultimum, minus va- 30
lebit. Nam totius ductus hic est quasi mucro, ut per se foedae vomendi necessitati, jam nihil ultra expectantibus, hanc quoque adjiceret deformitatem, ut cibus teneri non posset *postridie.* Solebat Afer Domitius trajicere in 31

29. *transire.* Sic Turic. Guelf. (a pr. manu uterque) Flor. Goth. (tac. Gesn.) cum Voss. 2. Leid. Gibs. Obr. Reliqui *transiri.* *intentionem.* Sic Camp. Reliqui *intentione.* *illud est.* Sic Turic. Flor. Guelf. Goth. (tac. Gesn.) Omittit *est* Jens. (tac. Gesn.) cum edd. posterr. ante Basil. Reliqui *e. i.* *postridie.* Turic. Flor. Ambr. 1. Guelf. Camp. omittunt cum Goth. Voss. 2. Vall. Alm. et edd. ante Gryph. Inseri jussit Regius; necessario.

30. *foedae — necessitati.* Flor. Guelf. *foeda — necessitas* cum Goth. Voss. 2. Vall. Alm. et edd. ante Ald. Regius correxit, perperam refragante Liebio. Turic. et Camp. non videntur nisi in substantivo nominativum praeferre, quod, si verum, magno sit conjecturae Regianae adjumento.

31. *Afer.* Goth. (tac. Gesn.) omittit cum Voss. 2.

29. *transire intentionem.* Sic Statius Thebaïd. 2, 535. *Nil transit amantes.* Cf. autem *sensum vehementem* ad 9, 3, 72. Locus Ciceronis est Philipp. 2, 25. *Ductui,* quem dicit Qu., non recte hic Gesnerus comparat Francogallorum *tractum* (*le trait*), in errorem inductus fortasse a Gedoyno, qui hoc ipso vocabulo utitur. Equidem nihil aliud agnosco nisi περίοδον, *circumductionem* (§. 118.) orationis. Aliud erat 4, 2, 53.

31. *trajicere in clausulae*

clausulas verba tantum asperandae compositionis gratia, et maxime in prooemiis: ut pro Cloantilla, *Gratias agam continuo.* Et pro Laelia, *Eis utrisque apud te judicem periclitatur Laelia.* Adeo refugit teneram delicatamque modulandi voluptatem, ut currentibus per se numeris, quod eos inhiberet, objiceret.
52 Amphiboliam quoque fieri vitiosa locatione verborum, nemo est, qui nesciat. Haec arbitror, ut in brevi, de ordine fuisse dicenda: qui si vitiosus est, licet et vincta sit, et apte cadens oratio, tamen merito incomposita dicatur. Junctura sequitur. Est in *verbis, in-*

asperandae. Turic. *aspermnde,* mutatum ab eadem manu *aspernandae* et sic Flor. Guelf. τραχύνειν frequentissimum Dionysio in hac materia. *quod eos.* Sic Turic. Flor. Venet. (1494.) cum Alm. Voss. 2. *qui* Goth. Guelf., cui *pulchre* acclamat Gesnerus *sexto casu.* Sed ejusmodi horror Plautinus infra nitorem Qu. positus est, nec inest nisi compendium τοῦ *quod.* cf. 3, 6, 64. Camp. *quid e.* Reliqui *quo e.* *inhib. objiceret.* Turic. Flor. inserunt *et* cum Goth. Voss. 2. Alm.

52. *vitiosa.* Turic. Flor. Guelf. *vitiosam* cum Alm.
vincta. Turic. Flor. Ambr. 1. Guelf. *vincat* cum edd. ante Ald. *vinciat* Camp. cum Goth. Voss. 2. Vall. Nostrum Obr. Capper. Reliqui *juncta,* jubente Regio.
sit, et. Turic. Flor. *ac si* cum Tarv. A sec. manu uterque *a. sit* et sic Ambr. 1. Guelf. Camp. cum edd. ante Ald. Voss. 2. *a. sic* Goth. *dicatur.* Turic. Flor. *dignatur,* a sec. manu uterque *digne dicatur* et sic Jens. (tac. Gesn.) cum edd. posterr. ante Ald. *digne dicant* Guelf.
sequitur. Est. Sic Turic. Flor. Ambr. 1. Guelf. Camp.

verba. Apparet *verba* non proprio dici significatu vel technico Grammaticorum, quo in genere multum sibi indulgent et noster et omnino veteres. Neque enim *trajicere* puto accipiendum in universum pro *ponendo in loco alieno.* Tum *in clausulis* legas, intelligasque verba illa *agam, periclitatur,* quae debebant alioqui cludere sententiam.

cisis, membris, periodis. Omnia namque ista et virtutes et vitia in complexu habent. Atque 53
838 ut ordinem sequar, primum sunt quae imperitis quoque ad reprehensionem notabilia videntur, id est, quae, commissis inter se verbis duobus, ex ultima prioris, ac prima sequentis syllaba, deforme aliquod nomen efficiunt. Tum vocalium concursus: qui cum accidit, hiat, et intersistit, et quasi laborat oratio. Pessime longae, quae easdem inter

cum Goth. Voss. 2. Vall. probante Liebio. Sed Jens. (tac. Gesn.) *s. et* cum edd. ante Ald. Reliqui inserunt *Ea* jubente Regio.

53. *sunt quae.* Turic. Flor. Ambr. 1. Guelf. Goth. (tac. Gesn.) Camp. *quae sunt* cum Voss. 2. Jens. Tarv. Venet. Regius expunxit *sunt*, quo tamen jam Locat. caret, ut et reliqui omnes. Nostrum solus Capper. qui recte transposuit, ratione reddita. Suppresso, quod miror, ejus nomine eandem init Gesnerus, sed in textu sequitur ceteros. Rollinum, qui in vulgata haerebat tentabatque *pr. ab oratione absint quae* cet., morosius hic increpat Burmannus, melius exceptum eundem in Praefatione. Eidem mox ad *planior*, item §. 56. iniquior est, insimulans sublectae Obrechto conjecturae, quo crimine hominem absolvit singularis ejus pudor et modestia, monente etiam Capper. Si displiceat h. l. *sunt quae — videntur — efficiunt*, indicativo modo, cf. 4, 3, 16.

id est, quae. Turic. Flor. Ambr. 1. Guelf. *i. e. qua* cum Goth. Apparet origo erroris per Camp. qui omittens aliqua sic: *reprensionem in qua.* *duobus.* Turic. Flor. (a pr. manu uterque) Ambr. 1. *duorum* cum Alm.

ultima prioris. Turic. Flor. Ambr. 1. Guelf. Camp. inserunt *fine* cum Alm. et edd. ante Ald.

52. *Omnia namque.* cf. 3, 9, 3.

53. *deforme aliquod nomen.* cf. 8, 3, 45.

qui cum accidit. Diffido illi pronominis masculino, pro quo in Flor. et Turic. (hoc quidem a prima manu) est *quod.* Simile tali structurae Taciti dictum Ann. 13, 45, 4. „rarus — egressus *idque*" non *isque.* cf. §. 49.

ſe literas committunt, ſonabunt. Praecipuus tamen erit hiatus earum, quae cavo aut pa-
54 tulo maxime ore efferuntur. *E*, planior litera eſt, *I*, anguſtior eſt: ideoque obſcurius in his vitium. Minus peccabit, qui longis breves ſubjiciet, et adhuc, qui praeponet longae brevem. Minima eſt in duabus brevibus

54. *planior.* Sic Turic. Ambr. 1. Guelf. Camp. cum Alm. Voſſ. 2. Goth. et edd. ante Ald. Hic *plenior*, conjiciente Regio, et ſic reliqui. Rollinus malit *lenior.* Petrus Paullus Juſtus (cf. 8, 3, 39.) locum Lucilianum e Chariſio Grammatico afferens (p. Putſch. 100), mihi ſuam non perſuadet conjecturam, qua *plenius* pronunciari dicit *canes*, quam *canis*, nominandi caſu (ſic enim Lucilius ibi) propter illam literae E plenitudinem. Majoris eſt auctoritatis, quo et ipſo utitur, Ciceronis locus de Or. 3, 12. ubi eſt *E pleniſſimum.* *eſt: ideoque.* Sic Turic. Flor. Guelf. Reliqui omittunt *eſt.* *qui longis.* Turic. (a ſec. manu) Camp. *quod l.* *qui praeponet.* Turic. (quanquam hic *quid*) Flor. Camp. (quanquam hic *prae.*) *quod proponet.* Equidem neutra illa *quod* recte ſe habere ſuſpicor, cum aut neutrum aliquod in genere ſubaudiatur, velut *dictum*, aut id, quod praecedit, *vitium.*

54. *E, planior.* Haec cum ſit conſtans veterum librorum ſcriptura, accedo equidem Geſnero *planam* cenſenti eam literam quae „facilius media „apertura oris exeat, nec „pandendo illi, ut A, neque „contrahendo, ut O vel U, vim „quaſi afferat.“ (Deſignantur enim A O U *cavo aut patulo maxime ore.*) Hanc rationem praeivit vetus interpres in Veneta ſubjiciens voci *planior* haec: *lenior*, *facilior*, *non hians.* Solum, quod adjuvare poſſit, vocabulum novi *explanationem* 1, 5, 33. 11, 3, 33. item *os* — *explanatum* 11, 3, 30. De literarum harum natura apte conferri jubet Philander Dionyſ. de Comp. p. 76. τὸ η — κάτω περὶ τὴν βάσιν τῆς γλώσσης ἐρείδει τὸν ἦχον ἀκόλουθον, ἀλλ᾽ οὐκ ἄνω, καὶ μετρίως ἀνοιγομένου (τοῦ στόματος). 77. ἔσχατον δὲ πάντων τὸ ι· περὶ τοὺς ὀδόντας τε γὰρ ἡ κρότησις τοῦ πνεύματος γίνεται μικρὸν ἀνοιγομένου τοῦ στόματος καὶ οὐκ ἐπιλαμπρυνόντων τῶν χειλέων τὸν ἦχον.

offensio. Atque cum aliae subjunguntur aliis, perinde asperiores erunt, prout oris habitu simili aut diverso pronunciabuntur. Non ta- 35
men id, ut crimen ingens, expavescendum est; ac nescio negligentia in hoc, an solicitudo sit pejor. Inhibeat enim necesse est hic metus, impetum dicendi, et a potioribus avertat. Quare ut negligentiae est pars hoc pati, ita humilitatis, ubique perhorrescere, nimiosque non immerito in hac cura putant omnes Isocratem secutos, praecipueque Theo-

aliae. Turic. Flor. Ambr. 1. Guelf. Goth. (tac. Gesn.) Camp. *alia* cum Jens. Tarv. Sed Vall. nostrum.

perinde. Turic. Flor. Guelf. Camp. *proinde* cum Alm. et edd. ante Ald. Sed Goth. et Vall. nostrum.

habitu. Sic Turic. Flor. Ambr. 1. Guelf. cum Alm. marg. Basil. Reliqui *hiatu.*

35. *est pars.* Sic Turic. Flor. (a pr. quidem manu uterque *neglegantia pars*) Guelf. Goth. Jens. (tac. Gesn.) cum Vall. et edd. posterr. ante Gryph. Sed Bad. uterque *pars* omittit obsecutus Regio, cui tamen se velle accedere negat in notis, cum Colin. Vidov. Gryph. (1536.) *Est* contra omittit Ambr. 1. Reliqui *p. e.* quorum et Camp. nisi dormitavi. An fuit *est pati hoc*, ut mox male sit iteratum *pati* vel casu adhaeserit ex sequentibus, cum jam *pati* corruptum esset in *pars*. Nam ubi ita usurparetur *pars*, sane nondum vidi. Alia est ratio 8, 3, 42. Haec *pars* aliquid simile habet ejus, quod est 7, 4, 24. *opus*, nisi forte ibi *eloquentia* cum Codd. est reponendum pro *eloquentiae.*

praecipueque. Sic Turic. Flor. Guelf. Camp. Goth. Jens. (tac. Gesn.) cum edd. ante Leid. Reliqui *praecipue.*

35. *negligentiae est pars.* cf. not. crit.

Isocratem secutos — Theopompum. Demetr. Phal. §. 68. indicante Alm. Ἰσοκράτης μὲν γὰρ ἐφυλάττετο συμπλήσσειν (τὰ φωνήεντα) καὶ οἱ ἀπ' αὐτοῦ. Dionys. Hal. Vol. 6. p. 786. Rsk. Θεόπομπος εἰ ὑπερεῖδεν — τῆς συμπλοκῆς τῶν φωνηέντων γραμμάτων — πολὺ ἀμείνων ἂν ἦν αὐτὸς ἑαυτοῦ κατὰ τὴν φράσιν.

36 pompum. At Demosthenes et Cicero modice 839
respexerunt ad hanc partem. Nam et coëuntes literae, quae συναλοιφαὶ dicuntur, etiam leniorem faciunt orationem, quam si omnia verba suo fine cludantur; et nonnunquam hiulca etiam decent, faciuntque ampliora quaedam: ut, *Pulchra oratione acta omnino jactare.* tum longae per se, et velut opimae syllabae aliquid etiam medii temporis inter

36. *συναλοιφαί.* Sic Alm. (cf. §. 24. 41.) ϹΥϹΙΛΛΙΦΜ Flor. σιναλλοΓιΦΑΙ Ambr. 1. *synaliphen* Guelf. Reliqui συναλοιφή. *dicuntur.* Sic Turic. Flor. Ambr. 1. Guelf. Camp. cum Alm. Goth. Voss. 2. et edd. ante Basil. Reliqui *dicitur* jubente Regio. *leniorem.* Repositum a Regio pro *lev.* sed addicunt Goth. Camp. Vall. *omnino.* Turic. Flor. Ambr. 1. Camp. *oratio* cum Goth. Voss. 2. Alm. Miror Guelf. a me non memoratum. Hanc scripturam ego veriorem censens (nempe *omnino*, *oratio*, *opinio* eadem plane nota signant quarundam aetatum librarii) aliquam tento emendationem loci eo maxime obscurissimi, quod unde sumtus sit ignoramus. „P. o. a. *orator*" (frequentissima *orationis* et *oratoris* confusio, etiam casu recto, velut 9, 3; 101.) „j." Hunc infinitivum *jactare* historicum interpretor, ut dicatur „orator aliquis ea jactasse, quae pulchra sua oratione egerit." Burm. pro *omnino* reponere velit aut *omnibus se* aut *omni populo se;* recte monens ille nullum emendatori quaerendum esse hiatum in vocabulo *omnino*, cum eum vocabula priora faciant satis vastum. *opimae.* Sic Obr. e conjectura. Priores eo omnes *optimae.*

medii temporis. Turic. Flor. Ambr. 1. Guelf. Camp. *mediis temporibus* cum Goth. Voss. 2. Alm. et edd. ante Ald. Emendavit Regius.

36. *suo fine cludantur.* Hoc apparet recte opponi *coëuntibus* in extremis vocabulis *literis.*

Pulchra — jactare. cf. not. crit.

tum. Non satis congruit vocula, malim *nam.* Dicuntur *opimae* syllabae magis proprio etiam significatu quam „*opima* et quasi adipata dictio" Cic. Orat. c. 8. et „*pinguiora* — verba" nostro 12, 10, 35.

vocales, quasi intersistatur, assumunt. Qua 37
de re utar Ciceronis potissimum verbis, *Habet*, inquit, *ille tanquam hiatus et concursus vocalium molle quiddam, et quod indicet non ingratam negligentiam de re hominis magis, quam de verbis, laborantis.* Ceterum consonantes quoque, earumque praecipue, quae sunt asperiores, in commissura verborum rixantur, et *S* ultima cum *X* proxima, qua-

37. *earumque.* Sic Flor. Turic. (quanquam hic diremtim et per *ae*) Guelf. Camp. cum Alm. Sine *que* idem Goth. cum Voss. 2. et Jens. Tarv. Sed transponunt hi post *praec.* Reliqui *eaeque.*

37. *Ciceronis.* In *Oratore* c. 23.

et S — studiorum. Hic quidem sensus nec integer est nec apertus. Primum facilis fuerit correctio, quam suadet Rollinus, ut ponatur *ut S.* pro *et S.* Deinde malit Gesnerus transponi literas et scribi *X ultima cum S proxima*, ut respexerit Qu. verba composita, qualia sint *exspecto*, *exsolvo* (cf. 1, 7, 4.). Ei rationi congruat Pithoei conjectura, qua inducere cupit: *arx studiorum.* Sed obstat quod *binarum quae collidantur* fit mentio; nec satis memores videntur ut omnes veteres ita Qu. proprie, literam X reapse S habere in fine. Igitur opus sane videtur esse concursu duarum S; quanquam ne sic quidem praeceptis sufficiunt exempla, quoniam binarum X nullum hic vestigium. Illud *ars studiorum* vetustae jam edd. videntur mutuatae ex Diomede, qui, presse sequens profecto nostrum, („Quintilianum imitatus ut „simia hominem" ait annotator Cod. Vallensis, quem Badius Vallam putat ipsum, cui deinde haec Diomedea sublegerit Regius. Sunt autem haec omnia in annotatione Venetae 1494.) hoc ipsum dat p. Putsch. 463. *Item ex consonantibus, quae in se incidentes stridere et quasi rixari videntur, vitanda junctura est, ut Sextus Roscius* (recte Capper. transponi vult *R. S.*) *Ars studiorum, Rex Xerxes, Error Romuli.* Qui tamen jam Diomedis aetate dixerit haec Quintilianea fuisse corrupta et mutila, me quidem non magnopere habebit re-

rum tristior etiam, si binae collidantur, stri-
38 dor est: ut, *Ars studiorum*. Quae fuit causa et Servio (ut dixi) subtrahendae *S* literae, 840
quoties ultima esset, aliaque consonante susci-

ut, Ars studiorum. Turic. Ambr. 1. Guelf. *vastudiorum* cum Jens. Tarv. Sed Camp. *vas studiorum* cum Goth. (err. Gesn. neque enim habet *ut*) Voss. 2. *vastiidiorum* Flor. sed sublatum a sec. manu, quod sit in Turic. quoque. Regius in quibusdam inveniri ait: *vastus duarum.* Ego hoc in una lego Veneta, ascriptis hisce in annotatione: *dissonus duarum junctarum. Vastus hoc rentem* (sic, nam turbatum et omissum aliquid fuit a typotheta) *et asperum significat, ut Vasto rex aeolus antro.*

38. *Servio (ut dixi).* Flor. *sermo* cum Voss. 2. nisi quod abesse *ut dixi*, non diserte narratur. Superscripsit ea verba in Flor. sec. manus. Obr. *sermoni ut dixi.* Vall. *sermo ut dixi,* sic quidem repente in notis Badii, cum in ipso textu sit recepta, nec quidquam de varietate scripturae moneat editor.

fragantem. Saltem adeo sensu carentia vocabula, ut sunt *ars studiorum,* exempli causa posita a Qu. vix credo. cf. not. crit.

38. *et Servio (ut dixi).* Nec Servium, qui literam S subtraxerit, nec locum nostri, ubi hoc jam dixerit, quisquam potest demonstrare. Hominis illius investigationem censeo plane omittendam, quia id ipsum ratione probabili caret omnino, quenquam unum Romanum hanc literam subtraxisse; cum de orthographia hic quidem non agatur. Ergo hujus moris auctor non potest recenseri ullus nisi vulgaris sermonis consuetudo. Cui rationi congruit sane, quod hic ponit Obrechtus: *et sermoni,* modo absint aliena illa *ut dixi.* Sed et criticam habet difficultatem haec scriptura (cf. not. crit.) et fluctuat constructio, incerto dativi regimine, pendeatne a *subtrahendo* an a *causa fuit,* cujusmodi orationis ἐπαμφοτεριζούσης vitium infra scriptorem nostrum positum fuerit. Nec sentias quidquam decedere vel vi vel elegantiae expunctis hisce *et Servio ut dixi.* Tanto minus hunc locum intelligere nobis videbimur, cum eam jacturam facere, nemo prudentior sustineat, quanquam annotator ille Venetus id ipsum suadet, subjecta ratione: *nam ejus auctoris non meminit.*

peretur. quod reprehendit Lauranius, Messala defendit. Nam neque Lucilium putant uti eadem ultima, cum dicit, *Serenus fuit*, et *dignus locoque*, et Cicero in Oratore plures antiquorum tradit sic locutos. Inde *bellige-* 39

Mirandum est profecto nihil varietatis objici in Turic. Ambr. 1. ne in Goth. quidem, Menaechmo illo Vossiani 2. (cf. §. 4.) Si orthographiam solam spectat haec subtractio literae S, potuit sane certus aliquis homo ejus auctor esse.

Lauranius. Turic. Guelf. Camp. *Luranius* cum Venetae annotatore, (quanquam non in textu) addente *rhetor.* Flor. *Lausanius* a pr. manu. Goth. *Lunarius.* Voss. 2. *Junius.* Obr. *L. Afranius*, exprimente Gedoyno, ingeniose, sed parum ad rem, cum desideretur, id quod monet Burm., non vetus aliquis Comoediarum scriptor, sed Messalae suppar criticus. Etiam *Granius* si tentes (1, 6, 36.) non multum profeceris. *Laronius* Octaviani contra Sextum Pomp. dux est Appian. B. Civ. 5, 112. 115. item *Laronia* apud Juvenalem 2, 36. multi multaeque in inscriptionibus. *Lauro* oppidum Hispaniae a Sertorio exciditur Appian. Civ. 1, 109. Qui Floro 3, 18, 6. est *Afranius*, Appiano Civ. 1, 40. 47. audit *Lafrenius.* In inscrr. quidem *Lauranius* nullus, *Luraria* una apud Muratorium. *Serenus — dignus.* Sic Turic. Flor. Ambr. 1. (nisi quod *serinus* cum priorum pr. manu) Guelf. Camp. cum Goth. et edd. ante Ald. exc. Veneta. Reliqui *serenu — doctu*, suadente Regio, nisi quod Obr. etiam *servu'* pro *seren.* e conjectura. *locoque, et.* Sic Turic. Flor. Ambr. 1. *loco quod et* Camp. *l. Quod etiam* Jens. (nisi quod *joco* cum aliquot vett. per errorem) cum edd. ante Ald. Reliqui *loco. Quin etiam* jubente Regio.

39. *belligerare.* Turic. Flor. (a pr. manu uterque) Ambr. 1. *pelligerere.*

Lauranius. vide not. crit. *Messala.* vide 1, 7, 23. Quod sequitur *putant*, etsi in omnibus ita libris scriptum, suspicor mutandum in *putat*, ut ad solum referatur Messalam.

neque — et. cf. 9, 3, 78. Ciceronis locus est Orat. c. 48.

39. *Inde.* cf. 9, 3, 66. Sic enim malim accipere quam *ex hac causa.*

belligerare — mollita. Proba est Regii animadversio,

rare, po' meridiem: et illa Cenſorii Catonis, *Diee hanc*, aeque *M* litera in *E* mollita. 84
quae in veteribus libris reperta mutare imperiti ſolent: et, dum librariorum inſectari
40 volunt inſcientiam, ſuam confitentur. Atqui eadem illa litera, quoties ultima eſt et voca-

po'. Turic. Guelf. Camp. Flor. (a ſec. manu) *per* cum Goth. Voſſ. 2. Bodl. et edd. ante Ald. Sed Flor. Ambr. 1. *pro.* Ald. *pe'* quaſi pro *per*, ut indicat Regii nota. cf. 5, 1, 14. ubi Guelf. Camp. Jenſ. Tarv. *poſt mer.*

Diee hanc. Turic. *di hac*, a ſec. manu *dieae hac* et ſic Ambr. 1. *dictae hac* Flor. *die et hac* Guelf. Camp. Goth. (err. Geſn.) E Voſſ. 2. affertur *et haec*, ita ut praecedat nihil. *die. e. hanc* Jenſ. cum reliquis ante Ald. Sed Venetus mira hic novat *dicem et faciem.* cf. 1, 7, 23. aliena hinc. Reliqui *Die' hanc.* *aeque M — moll.* Turic. *eque eom l. — m.* a ſec. manu *equs o l. — m.* et ſic Guelf. (quamquam fortaſſe *aeq.*) Camp. Non ſufficit quae adhuc facta eſt emendatio, minus tamen Veneti illius audacia: *et o in u eque et u eque in o ac i in e m.* Obr. *aeque M. l. emolita* (ſic).

inſcientiam. Sic Ambr. 1. Capper. cum Alm. Voſſ. 2. (nil tale Goth. cf. §. 38). *ſcientiam* Turic. Flor. (a pr. manu uterque). Reliqui *inſcitiam.* cf. 12, 11, 14. item Drakenb. ad Liv. 22, 25, 12.

omne hoc variandarum vocum genus originem habere ex M litera, quae aut hauriatur in fine poſita, aut ſequens ipſa elidat antecedentem literam aliam. Optime autem ejus eadem eſſe ratio dicitur quae S ultimae pereuntis. Jam haec tam minuta et a vulgata ſcribendi ratione remota incorrupta ad nos perveniſſe nemo peritior expectabit; et eſt ſane quod haereas in iſtis: *M litera mollita in E.* Placuit autem Catonianam ſcripturam comminiſci talem, ut fuerit *diee*, geminata *E*, quo ipſo poterat videri *M* abiiſſe in alterum illud *E.* Ita ſenſiſſe videtur Badius, cujus tamen fabulam de nummo a ſe viſo, cui inciſum eſſet *e po*, et de Auguſto tyrannidis occupationem ſaepe ſibi ſuaſam repudiante per eam quaeſtionem: *e po* i. e. *et poſt, quid tum poſtea?* nequaquam praeſtiterim, ceterum ablegans lectorem ad disputantem de ea Burmannum.

lem verbi sequentis ita contingit, ut in eam transire possit, etiamsi scribitur, tamen parum exprimitur: ut, *Multum ille*, et, *Quantum erat:* adeo ut paene cujusdam novae literae sonum reddat. Neque enim eximitur, sed obscuratur, et tantum aliqua inter duas vocales velut nota est, ne ipsae coëant. Videndum etiam, ne syllabae verbi prioris 41 ultimae sint primae sequentis. Id ne quis

41. *syllabae.* Turic. Flor. Guelf. Camp. *syllaba* cum Alm. Voss. 2. Goth. et edd. ante Ald. (nisi quod Ven. nostrum, ut et videtur Ambr. 1.) acc. Obr. *ultimae sint primae.* Turic. Flor. Ambr. 1. Guelf. *ultima et prima.* Camp. *ultima sit prima* cum Goth. Voss. 2. Alm. (cf. 36. item mox) et edd. ante Ald. acc. Obr. Probat singularem Liebius; frustra. Regius enim bonis argumentis defendit emendationem, velut quod de una jam egerit syllaba noster §. 33. ubi hoc quoque dicturus erat, si volebat. Sed hic maxime aliena bona involasse videri possit bonus Regius, nam Venetus ille, quem dixi, commentator ea ipsa et argumenta habet et exempla, nec aliter vult legi, quanquam in nostris quidem vocabulis operae non paruerunt. Eadem fere disputat Victorius.

Id ne quis. Turic. *idem ne quod ne q.* Flor. *id est neque q.* Ambr. 1. *idem nec quod ne q.* Guelf. *idem neque ne q.* Alm. *Id neque ne q.* (cf. modo, item 52.)

40. *paene cujusdam novae.* Quae de literae M. pronunciatione hic docentur, ut non sunt nostrae hodie consuetudini accommodata, ita sedulo attendenda sunt, si forte nostris quoque auribus percipi et judicari possint. Nimia hinc petere videtur I. H. Vossius Zeitmessung p. 249. cf. §. 109.

41. *syllabae — primae sequentis.* Hoc interdum consulto fieri docent, citantibus Burm. et Gesn., Turneb. Adv. 7, 19. Vavassor de vi et usu quorundam verborum p. mihi 34. et Broukhus. ad Tibull. 1, 1, 3. Contra disputat Victorius V. L. 16, 19. Ciceronis est fragmentum p. Ern. 1066. ut omnia harum epp. loca. cf. 9, 3, 58. Alterum Ciceronis decantatum est inter veteres. cf. 11, 1, 24.

praecipi miretur, Ciceroni in epistolis ex- 842
cidit, *Res mihi invisae visae sunt, Brute.* Et in carmine,

O fortunatam natam me Consule Romam.

42 Etiam monosyllaba, si plura sunt, male continuabuntur: quia necesse est, compositio multis clausulis concisa subsultet. Ideoque etiam brevium verborum ac nominum vitanda continuatio, et ex diverso quoque longorum: afferunt enim quandam dicendi tarditatem. Illa quoque vitia sunt ejusdem loci, si cadentia similiter et similiter desinentia, et
43 eodem modo declinata, jungantur. Ne verba quidem verbis, aut nomina nominibus, simi-

invisae — natam. Turic. Flor. Ambr. 1. omittunt cum Alm., sed prius modo Camp. Goth. (tac. Gesn.) Guelf. cum Alm. Voss. 2. Jens. Tarv. Rationem inserendi vocem eandem quam Regius reddit Venetus.

42. *si plura sunt.* Turic. *si* omittit ab utraque manu cum Alm., sed Flor. a pr., uterque a pr. *plures* cum Alm. *sunt* abest Goth. Voss. 2. Utrumque *si* et *sunt* a Guelf. Camp. Obr. *longorum.* Flor. *longiorum* cum Voss. 2. *afferunt.* Ambr. 1. *affert.* *declin. jung.* Sic Turic. Flor. Guelf. Camp. cum Goth. Voss. 2. Alm. Bodl. Andr. Obr. Reliqui inserunt *multa.* Dare videtur vocem Ambr. 1.

43. *Ne verba.* Sic Turic. Flor. Ambr. 1. Guelf. Camp. cum Goth. Voss. 2. et edd. ante Basil. acc. Obr. Ex Alm. *Me v.* Reliqui *Nec v.*

42. *monosyllaba.* Nihil agit optimus Gesnerus contra Isaac. Vossium defendens Anglicae et Germanicae linguarum monosyllaba, quasi insuavem compositionem non facientia. Burmannus ponit versum Virgilianum Aeneïd. 12, 833. *Do quod vis et me victusque volensque remitto.*

declinata, jungantur. Potest dubitari an hic inserendum sit *multa*, quod sane multae exhibent editiones. *Declinata* autem *eodem modo* a *similiter cadentibus* secernit noster. Ve-

liaque his continuari decet: cum virtutes etiam ipsae taedium pariant, nisi gratia varietatis adjutae. Membrorum, incisorumque 44 junctura non ea modo est observanda, quae verborum, quanquam et in his extrema ac prima *coëunt.* Sed plurimum refert *compositionis*, quae quibus anteponas. Nam et *vomens frustis esculentis, gremium suum et to-*

pariant. Turic. Flor. Ambr. 1. (sed in loco raso) Guelf. Camp. *patiantur* cum Goth. Voss. 2. Jens. Tarv. Diserte nobiscum faciens memoratur Vall. Altera illa scriptura possit quidem se tueri Graecismo, qualis est 1, 2, 31. et maxime 2, 13, 16. Sed nonnisi contortus ille fuerit et hinc alienus.

44. *ea — quae.* Sic Turic. Ambr. 1. *eo — quae* Flor. Guelf. *eodem — quo* Goth. Voss. 2. Reliqui *eo — quo.*

ac prima. Sic Turic. Flor. Ambr. 1. Guelf. Camp. Reliqui *et pr.* Abesse *et* ante *in his* a Goth. falso narrat Gesn. Sed Guelf. *et* inserit ante *extr.* *esculentis, gremium.* Sic Turic. Flor. Ambr. 1. Guelf. Camp. cum Alm. Ita et 8, 6, 28. Reliqui inserunt *vinum redolentibus* e Cicerone.

netus quidem annotationem ad *decl.* addito *multa* hanc ponit: *plura quam tria derivata ut graviter turpiter nequiter.*

44. *vomens.* Cic. Philipp. 2, 25. *Saxa.* idem pro Archia c. 8. Quae Rollinum offendit durities abruptae nimis orationis, neque negligi debebat ut fit a plerisque, et parum vindicatur supplemento, quod designat Capper. ut ad ea *et vomens et contra — Saxa* subaudiatur: *legimus in Cicerone* vel *scripsit Cicero.* Equidem expleri orationem censeo, si utrobique scribatur *est* pro *et.* Ratio autem opponendi loca haec Ciceronis bina satis explicata est a Rollino, in priori enim commodum praemitti *gremium suum toti tribunali*, in altero *saxa et solitudines* minus recte antecedere *bestias*, quas *commoveri* levius fit. Petrus quidem Victorius, indicante Capper., V. L. 13, 16. ex eodemque Gesnerus monent bestias illas immanes cantu flexas et consistentes profecto majorem poëticae artis vim probare, quam saxa voci respondentia, quibus nihil designetur nisi quam echo vocemus. Alter fontem erroris putat, quod Qu. intempestive memor fue-

tum tribunal implevit: et contra (nam frequentius utar iisdem diversarum quoque rerum exemplis, quo sint magis familiaria) *Saxa atque solitudines voci respondent, bestiae saepe immanes cantu flectuntur, atque consistunt.* Magis insurgebat, si verteretur: nam 843
plus est, *saxa*, quam *bestias commoveri:*
45 vicit tamen compositionis decor. Sed transeamus ad numeros. Omnis *structura* ac *dimensio* et *copulatio vocum* constat aut numeris (numeros ῥυθμοὺς accipi volo) aut μέτροις, id

Magis insurg. Sic Turic. Flor. Ambr. 1. Camp. cum Voss. 2. Goth. Alm. Primus a sec. manu *m. his surgebat* et sic Guelf. nisi quod *urgebat.* Reliqui inserunt *id,* quorum et Jens. (err. Gesn.) *nam plus.* Sic Turic. Flor. Ambr. 1. cum Goth. Voss. 2. Jens. Tarv. Venet. Ald. Basil. Capper. Gesn. Bip. Reliqui inserunt *etsi,* non quidem ex sola Regii conjectura, si recte tacui Guelf. Camp.

vicit — compositionis. Sic Flor. Ambr. 1. cum Goth. Voss. 2. Venet. Gesn. Bip. probantibus Burm. et Liebio. *vic.* affertur ex Alm. In Turic. Camp. est *compositionis* à pr. manu. Reliqui *inest — compositioni.*

45. *μέτροις.* Sic Flor. (a sec. manu) Goth. (tac. Gesn.) Camp. Tarv. cum Ald. *μετρεως* Turic. sed a sec. manu *metris.* Flor. METRETC. Reliqui *μέτρῳ.*

rit fabulae de Orpheo non bestias modo sed et saxa demulcente. Victoriana illa leguntur fere apud commentatorem Venetum, comparentem illum quatuor annis ante quam Victorius natus esset. Equidem in saxis si maxime significatur echo, personam tamen iis et sensum imponi video, sicque hoc ipsum fieri majus. Sed satis Ciceronem vindicat Qu. quia in re per se levi plus dederit auribus quam morosae alicui logicae diligentiae. Quare prorsus accedo Capper. neganti judicium hoc Victorii probandum esse. Restat ut ratio reddatur interjecti illius sensus *nam freq. — familiaria.* Sufficit designare loca nostri 5. 11, 25. 8, 3, 75. 5, 10, 99. 8, 4, 8. 10. 16. 6, 68. hic §. 23. 29. Aliquoties etiam in sequentibus usus est.

est dimensione quadam. Quod etiamsi constat utrumque pedibus, habet tamen non simplicem differentiam. Nam *rhythmi*, id est nu- 46 meri, spatio temporum constant: *metra* etiam ordine: ideoque alterum esse quantitatis videtur, alterum qualitatis. Ῥυθμὸς est aut par, ut *dactylus*. unam enim syllabam parem brevibus habet. Est quidem vis eadem et aliis 47 pedibus, sed nomen illud tenet (*longam* esse duorum temporum, *brevem* unius, etiam pueri sciunt): aut sescuplex, ut *paeon*: cum sit ex longa et tribus brevibus: quique ei contrarius, ex tribus brevibus et longa, vel

etiamsi. Turic. Flor. Ambr. 1. Guelf. Camp. omittunt *si* cum Alm. et edd. ante Rusc. Inseruit Regius.

46. *rhythmi, id est numeri.* Turic. *plurima numeri.* Flor. Ambr. 1. *plurimum n.* cum Alm. Primus a sec. manu *rhitmi innumeri.* Guelf. Camp. *r. in numeris* cum Jens. (err. Gesn.); Tarv. *r. in numero* Goth. Voss. 2. *est aut par.* Sic Ambr. 1. Goth. (tac. Gesn.) *aestua ut p.* Turic. Flor. a sec. manu uterque *aut p.* et sic Guelf. Camp. cum edd. ante Rusc. Reliqui *a. p. est.* *habet.* Turic. Flor. Ambr. 1. omittunt cum Alm. Sed hic cum Ambr. 1. *una — syllaba par est.*

47. *cum sit.* Sic Ambr. 1. Reliqui *cujus vis est.* Flor. priora duo in raso loco. Ambr. 1. *paeoni.* Camp. *peonius.* *quique ei — brevibus.* Turic. Flor. Ambr. 1. Guelf. omittunt cum Voss. 2.

47. *tenet.* cf. 2, 1, 1. Periodi spondeis quoque et anapaestis constantes dactylicae appellantur a rhetoribus, quorum omnium doctrina satis innotuit, Britannorum imprimis cura. Hujusmodi scriptis adjici poterit minus fortasse tritus libellus de Rhythmo Graecorum, quem Oxonii 1789, etsi suppresso nomine, edidit Episcopus Cestriensis, Cleaverus.

id est transitum in aliud genus rhythmi: et 845
quod *metrum* in verbis modo, *rhythmus* etiam
51 in corporis motu est. Inania quoque tempora
rhythmi facilius accipient, quanquam haec et
in metris accidunt, major tamen illic licentia

transitum in. Turic. *transitus in id.* Flor. item, nisi quod *id in.* et sic Guelf. cum Goth, Nominativum et Jens. (tac. Gesn.) *tr. vel al.* Camp. Reliqui ante Bad. *t. id est in.* Ambr. 1. *t. ad.*

parum copiose excerptus ab Ernesto in voce. Ablegat ille ad Aristidem Quintil. et omnes in genere scriptores Meibomianos, item Martianum Capellam, qui sic finiat: *Transitus est alienatio vocis in figuram alteram soni.* Aristides quidem hoc modo: Μεταβολή ἐστι ῥυθμικὴ ῥυθμῶν ἀλλοίωσις ἢ ἀγωγῆς. Hanc ipsam autem docet ita se habere: ἀγωγή ἐστι ῥυθμικὴ χρόνων τάχος ἢ βραδύτης.

51. *Inania — tempora.* Cum syllaba brevis est pro longa, succurrit defectui tali illud, quod vocant, inane tempus. Hoc quanto facilius contingat, ubi rhythmi modo quaeruntur, non justi pedes, nemo non agnoscit. Rem, praeter Capper. ad locum nostrum, liquido declarat Cleaverus l. c. adjuvante Tyrwhitto, quorum uterque caesurae vim ad producendum breve tempus sitam intelligit in hac ipsa observatione. Definitionem *temporis inanis* jam Capper. petiit ab Aristide Qu. κενὸς μὲν οὖν ἐστι χρόνος ἄνευ φθόγγου πρὸς ἀναπλήρωσιν τοῦ ῥυθμοῦ. Recte Capper. ablegat ad §. 108. Gesnerum designantem §. 89. non capio.

major tamen illic — percussiones. Haec ut plane intellecta mihi quidem videntur a nemine, ita satis leviter tractant interpretes. Gesnerus locis Musicorum ad quos deduxit Capper. rem conficere studet. Neque tamen quaesivit, quo pertineret illud *illic.* Qui securus inspexerit locum, referet profecto ad *rhythmos*, unde mox avertet diligentior sensus investigatio. Turnebus ille personatus *metra* ipsa designari putat adverbio, et hunc secutus est Gedoynus. Capper. neutrum probans musicam non metricam versuum rationem, quae tractetur, agnoscit. *Illic* igitur non spectabit ad remotius eorum, quae praecesserint, sed ad novum aliquid, quod sequatur. Possit videri adverbium natum ab errore geminantium male li-

poterit *anapaestus* aut *spondeus*: nec *paeon* eadem ratione brevibus incipiet ac desinet. Neque solum alium pro alio pedem metro- 49
rum ratio non recipit, sed ne dactylum quidem, aut forte spondeum alterum pro altero. Itaque si quinque continuos dactylos, ut fit in illo,

Panditur interea domus omnipotentis olympi,

confundas, solveris versum. Sunt et illa dis- 50
crimina, quod *rhythmis* libera spatia, *metris* finita sunt; et his certae clausulae, illi, quomodo coeperant, currunt usque ad μεταβολήν.

paeon eadem ratione br. Turic. Flor. *paene eandem rationem b.* a sec. manu *paenes eandem* (Flor. *tandem*) *rationem a b.* et sic Guelf. Camp. cum Goth. Voss. 2. et edd. ante Bad. sec. exc. Veneta, quae etiam mox *incipiens — desinens*, conjiciente sic commentatore. Ambr. 1. *paene eadem ratione b.*, Nos omisimus praepositionem *a*, quae est in reliquis.

49. *pro.* Turic. Flor. Guelf. (hic per compendium). *quod.* *ut fit.* Sic Turic. Guelf. Camp. Reliqui *ut sunt.*

50. *Sunt et.* Turic. *sit e.*, a sec. manu *sic e.* et ita Guelf. Camp. cum marg. Basil.

illi, quomodo. Turic. Flor. *aliquo modo.* Ille a sec. manu *aliae quo m.* et sic Guelf. Camp.

paeon eadem ratione. Parum perspicue dicitur paeon in versu *non eadem ratione brevibus incipere ac desinere.* Malis: *nec paeonis eadem ratio est brevibus incipientis ac desinentis.*

49. *ut fit.* Refertur hoc ad *continuandum dactylos*, quod ipsum est in isto *continuos.* cf. §. 33.

50. *certae clausulae.* Fines versuum singulorum designari puto, non pedum; neque enim video quomodo metrici pedes aliter claudantur quam rhythmi, nec major apparet similitudo in rhythmorum continuatione, quam in pedum, nisi si (id quod ipsum verum censeo) verbi vel etiam sensus clausulam species in cujusque versus fine comparentem.

μεταβολήν. Hanc e rhetorum locis illustrat Capper.

id est transitum in aliud genus rhythmi: et 845
quod *metrum* in verbis modo, *rhythmus* etiam
51 in corporis motu est. Inania quoque tempora
rhythmi facilius accipient, quanquam haec et
in metris accidunt. major tamen illic licentia

transitum in. Turic. *transitus in id.* Flor. item, nisi quod *id in.* et sic Guelf. cum Goth. Nominativum et Jens. (tac. Gesn.) *tr. vel al.* Camp. Reliqui ante Bad. *t. id est in.* Ambr. 11 *t. ad.*

parum copiose excerptus ab Ernesto in voce. Ablegat ille ad Aristidem Quintil. et omnes in genere scriptores Meibomianos, item Martianum Capellam, qui sic finiat: *Transitus est alienatio vocis in figuram alteram soni.* Aristides quidem hoc modo: Μεταβολή ἐστι ῥυθμικὴ ῥυθμῶν ἀλλοίωσις ἢ ἀγωγῆς. Hanc ipsam autem docet ita se habere: ἀγωγή ἐστι ῥυθμικὴ χρόνων τάχος ἢ βραδύτης.

51. *Inania — tempora.* Cum syllaba brevis est pro longa, succurrit defectui tali illud, quod vocant, inane tempus. Hoc quanto facilius contingat, ubi rhythmi modo quaeruntur, non justi pedes, nemo non agnoscit. Rem, praeter Capper. ad locum nostrum, liquido declarat Cleaverus l. c. adjuvante Tyrwhitto, quorum uterque caesurae vim ad producendum breve tempus sitam intelligit in hac ipsa observatione. Definitionem *temporis inanis* jam Capper. petiit ab Aristide Qu. κενὸς μὲν οὖν ἐστι χρόνος ἄνευ φθόγγου πρὸς ἀναπλήρωσιν τοῦ ῥυθμοῦ. Recte Capper. ablegat ad §. 108. Gesnerum designantem §. 89. non capio.

major tamen illic — percussiones. Haec ut plane intellecta mihi quidem videntur a nemine, ita satis leviter tractant interpretes. Gesnerus locis Musicorum ad quos deduxit Capper. rem conficere studet. Neque tamen quaesivit, quo pertineret illud *illic.* Qui securus inspexerit locum, referet profecto ad *rhythmos*, unde mox avertet diligentior sensus investigatio. Turnebus ille personatus *metra* ipsa designari putat adverbio, et hunc secutus est Gedoynus. Capper. neutrum probans musicam non metricam versuum rationem, quae tractetur, agnoscit. *Illic* igitur non spectabit ad remotius eorum, quae praecesserint, sed ad novum aliquid, quod sequatur. Possit videri adverbium natum ab errore geminantium male li-

est, ubi tempora etiam animo metiuntur, et pedum et digitorum ictu intervalla signant, quibusdam notis, atque aestimant, quot breves illud spatium habeat: inde τετράσημοι,

1. 51. *est, ubi.* Turic. Flor. Guelf. Camp. inserunt et cum Goth. Venetus diserte monet delendum.

quot breves. Turic. *quod b.* Ambr. 1. *quod breve.* — τετράσημοι, πεντάσημοι. Sic Gesn. Bip. Sed Flor. *tetrasemoae et thascymoae*, a sec. manu τετρασημίον πεντασημίον. Guelf. *tetrasemos pentasemos.* Camp. τετράσημοι πεντασημον. Tarv. *Terrasemone pentasemoe.* Jens. Locat. Rusc. *Tetrasmoe pentasmoe.* Veneta *Tetrasimion pentasimion.* Goth. τετρασημεῖον πεντασημεῖον cum Vall. Reliqui τετράσημον πεντέρας *lic.* Sed nihil magnopere proficitur abjicienda vocula. Accedere sane libet Capperonnerio ob id maxime, quod comparet, vocabulum: „quibusdam *notis*" quas recte Gesnerus interpretatur *musicas.* (cf. praef. nostr. p. 80.) Quid autem est quod *illic* (in musica igitur) tempora metiuntur homines *etiam* animo? Gedoynus quidem ita expedit, ut addat „prae„terquam quod *verbis* meti„antur" (*indépendament des mots*). Venetus commentator in nota ponit: *Animo ipso: audiendi sensu.* Hoccine igitur in versu aut oratione non fit? Gesnerus contra libros omnes post *signant* inseruit *et*, obsequentibus Bipp. Miror sane neminem haesisse in hoc asyndeto: *ped. et dig. ictu quibusd. notis.* Sed aptius fuerit addere aliquid post *ictu*, sive *aut*, quod ductus literarum magis commendant, sive *et*, hac structura: „ubi „tempora *et*" (hoc repono pro *etiam*) „animo metiun„tur et pedum et" (malim sane *ac*) „digitorum ictu, et „intervalla signant quibus„dam notis" cet. *percussiones* Gesnerus recte ait hodie vocari *pedes, tactus.* Egregie autem hallucinatur Gedoynus, post πεντάσημον *percussiones* fieri dicens longe *tardiores* (sic enim accepit *longiores*) nec *deinceps* intelligens, quod est *eodem ordine*, *sic porro*, (cf. 4, 1, 31.) ne cogeretur noster percensere omnes horum temporum numeros, quae perveniunt, auctore Aristide Quintiliano p. 35, usque ad viginti quinque. Ad laevigandam porro orationem profuerit scribere *unde* τετράσημοι pro *inde* τ. quod invenusto hiat asyndeto.

πεντάσημοι, deinceps longiores fiunt percussio-
52 nes. Nam σημεῖον tempus est unum. In compositione orationis certior, et magis omnibus aperta servari debet dimensio. Est igitur in pedibus. Et metrici quidem pedes adeo reperiuntur in oratione, ut in ea frequenter non sentientibus nobis omnium generum excidant versus; et contra nihil, quod prosa scriptum,

τάσημον, quod et Regius voluit. Quod inserunt post πεντ. Obr. Gesn. Bip. et in nullo est libro, nisi quod *est* ejus loco habet Ambr. 1. Vulgo editi τελεία στιγμῇ distinguunt ante *Deinceps*.

fiunt. Ambr. 1. Goth. (tac. Gesn.) *sunt* cum Voss. 2.

§. 52. *certior*. Guelf. *certa*. *omnibus*. Gallaeus conjiciens *auribus* frustra est. Nec video quare idem desideret aliquid ante *Est igitur*. *metrici — pedes*. Turic. Flor. (a pr. manu uterque) Ambr. 1. *metricis — pedibus* cum Alm. Reponit nonnisi *pedes* Flor. sec. manus. *non sentientibus*. Turic. Flor. (a pr. manu uterque) *sementibus*. Alm. *sernentibus*. Goth. (tac. Gesn.) *non servantibus* cum Voss. 2.

et contra. Sic Turic. Flor. et pleraeque edd. ante Gesn. Ille tamen a sec. manu *e c.* et sic Guelf. Obr. Omittunt *et* Goth. Voss. 2. Gesn. Bip. Conjicit Gallaeus *et certe*.

nihil — possit. Turic. *n. q. p. s. r. possunt*. Flor. *n. q. est p. s. r. possunt*. Guelf. *n. est q. p. s. non r. posset*. Ambr. 1. *n. q. est p. s.* Reliqua non annotata. Camp. *n. est q. p. s.*

52. *excidant versus*. Facile est demonstrare, qui de hac re egerint. Addam iis, quos vulgo laudant, Morhofium de Patavinitate Livii p. (Drakenb.) 79. Exemplorum affatim dat Noltenius in Antibarbaro, parte Syntactica, voce *versus*. Hoc tamen ipso liberalior, quem Gesnerus designat, Fabricius in Bibl. Lat. Vol. 2. p. 389. ed. Ernestianae. cf. §. 72. ubi Burm. et ipse auctores nominat. item Drakenb. ad Livii principium. De illo quidem Taciti versu omnium doctissime verissimeque disputavit I. H. Vossius opusculo Germanico, inscripto: *die Zeitmessung* p. 249. 50. cf. §. 74.

nihil — possit. Cf. not. crit. Locum Diomedis Grammatici similem ostendunt Regius et Commentator Venetus, p. Putsch. 464.

non redigi poſſit in quaedam verſiculorum genera vel in membra. Sed in adeo moleſtos 53

n. r. p. cum Voſſ. 2. (etſi Goth. noſtrum) Vall. et edd. ante Ald. qui cum reliquis, Regio auctore, *quod* ponit poſt *ſcriptum*. Ex Alm. affertur hoc ipſum, niſi quod *prorſa* ſcribitur. (cf. §. 41. 59.) Turic. Flor. (a ſec. manu) *non r. poſſit*. A Qu. fuiſſe ſuſpicor haec: *nihil non p. ſ. r. p.* Saepe turbas dant duae iſtae negationes *nihil non*, *nemo non*. Similiter *quod* et *non* ſibi invicem videntur offeciſſe 9, 3, 78.

vel in membra. Haec, quae Regius marginalem gloſſam interpretabatur, ab Aldo inde omiſerunt editi ante Capper. exc. Obr. Codd. quidem quos ego vidi nullus ignorat, et plerique Burmanniani habent, nec ullus non memoratus niſi per negligentiam conferentium. Fateor cum Obr. libentius me cariturum praepoſitione *in* hic repetita.

53. *Sed in adeo moleſtos*. Turic. Flor. Ambr. 1. (niſi quod hic *ſint*) *ſunt ad in moleſtos*. Primus a ſec. manu *ſed adeo mol.* et ſic Guelf. Camp. *Sed tam immodeſtos* Goth. cum Voſſ. 2. et Vall. qui *adeo* pro *tam*.

53. *Sed in adeo — coëgerunt*. Hic ego neminem cenſeo verum vidiſſe praeter Burmannum et Gedoynum. *Moleſtum* et culpandum nullum eſſe Grammaticum, qui Lyricorum carmina in varias menſuras coëgerit, nemini credam. Quidquid igitur corruptum eſt in hujus ſenſus ſcriptura (neque enim ſimplici medicina ſanari poſſe exiſtimo); veriſſime ante *Lyricorum* inſerit Burmannus *velut* Quicunque durum hoc putabit, meminerit *velut* ſaepe corrumpi in *vel* (Drakenb. ad Liv. 26, 37, 5.) hoc autem ſcribi ſimplici *L* antecedente hic alterum L. Minus probo quod idem *membra* ponit poſt *qui*. Nanciſcitur ſane hoc modo accuſativum, quo adhuc deſtituitur ſententia, niſi forte liceat e praegreſſis repetere, aut *proſam* aut *proſa ſcriptum*. Burmanni rationem ſecuti ſic fere ſcribemus: *Sed et* (ipſe vult *S. etiam*, aptum fuerit etiam *Sicut*. Tertia ratio poſſit placere, ut *Sed* abeat in *Si*, continuando ſententiam priori: *redigi poſſit, ſi incidimus.*) *in moleſtos i. g. quorum fuerunt qui velut L. quorundam* (hoc pronomen accipe: „quaſi illi, quos ſcandunt „operoſe, oratores eſſent Ly„rici *aliqui*") *c. i. v. m. coëgerint* vel *cogerent*. (cf. not. crit.) Hanc ſententiam, ratione magis communi quam Critica duce, expreſſit Gedoy-

incidimus grammaticos, quam fuerunt, qui 846
Lyricorum quaedam carmina in varias mensuras coëgerunt. At Cicero frequentissime dicit, totum hoc constare *numeris*, ideoque reprehenditur a quibusdam, tanquam oratio-
54 nem ad *rhythmos* alliget. Nam sunt numeri *rhythmi*, ut et ipse constituit, et secuti eum Virgilius, cum dicit,

— — *Numeros memini, si verba tenerem:*

quam fuerunt. Jens. *quorum f.* cum edd. posterr. ante Gryph. exc. Venet. Bad. et hoc inveniebat Reg. qui et *quam* et *quia* legi narrat. *quaedam.* Turic. Guelf. Camp. *quorundam* cum Goth. Voss. (an 1. 2. 3?) Alm. Bodl. Andr. et inveniebat Venetus.

mensuras. Flor. (a pr. manu) *figuras.*

nus. Nam quod Capper. errorem reprehendendi talem in Grammatico diligentiam amolitur eo quia „Lyrico„rum *quaedam* carmina" memorentur, velut dithyrambica et liberiora, id nequaquam sufficere arbitror. Neque enim novi ullum lyrici generis metrum, cujus nullae certae sint mensurae. Multo minus exemplum tam *molesti* Grammatici cum Gesnero agnoscam Marium Victorinum, Horatiana metra enarrantem p. Putsch. 2609 seqq., aut Scholiastas Pindaricos. Illud autem huc trahere non recusem, cujus idem Gesnerus mentionem facit, Dionysium Halic. nimium posse videri in talibus, ubi Demosthenicas periodos metitur, velut de Structura verborum p. 119. Vol. 5. Reisk. Quanquam ipse quidem hujusmodi ἀκρίβειαν spernere non ausim. Plurima in eam rem profert Cleaverus, quem supra dixi, de Rhythmo Graecorum.

At Cicero. Hanc esse argumentationem eorum, quos nimios in hoc genere judicet Qu., Gesnero facile credo. Index alienae orationis est *At.* Designat locum Ciceronis exempli causa idem Orat. c. 60. extremum, ubi magnam numerorum vim testatur.

54. *ut et ipse constituit.* Cic. Orat. c. 20. *numerus vocatur, qui graece ῥυθμὸς dicitur.* Virgil. Ecl. 9, 45. Horat. Carm. 4, 2, 11. *Neque enim Dem.* Cic. Orat. c. 70. extr.

et Horatius,

— — *Numerisque fertur Lege solutis.*

Invadunt ergo hanc inter ceteras vocem, *Neque enim Demosthenis fulmina tantopere vibratura* dicit, *nisi numeris contorta ferrentur.* In quo si hoc sentit, *rhythmis contorta,* dissentio. Nam *rhythmi,* ut dixi, neque finem habent certum, nec ullam in contextu varietatem, sed, qua coeperunt sublatione ac positione, ad finem usque decurrunt: oratio 55

847

54. *fertur.* Turic. Flor. Ambr. 1. *referatur.* Primus a sec. manu *feratur* et sic Guelf. cum Jens. Tarv.

55. *Demosthenis.* Turic. Flor. Ambr. 1. Guelf. Camp. nominativum dant cum edd. ante Obr. Nobiscum facere videntur Goth. Voss. 2. *vibratura dicit.* Sic Obr. *vibratus adicit* Turic. Flor. cum Alm. qui per compendium *vibrat̃.* Ille a sec. manu *vibratus dicitur* et sic Guelf. cum Jens. Tarv. Rusc. *vibrasset diceretur* Camp. *vibrasse diceretur* Veneta cum reliquis ante Obr. *vibrata dicit* Ambr. 1., *vibrarent illa* Burm. Capper. Gesn. Bip. quibuscum facere videntur Goth. Voss. 2. Sed *illa* ex Cic. post *numeris* inserit Camp. cum Andr. et aliquot apud Burm. edd.

ferrentur. Turic. Flor. *ferentur.* A sec. ille manu *ferantur* et sic Guelf. cum Jens. Tarv. *sentit.* Sic Jens. (tac. Gesn.) cum posterr. edd. ante Basil. exc. Veneta, acc. aliquot apud Burm. *senti* Turic. Flor. (a pr. manu uterque) Ambr. 1. *ferrentur — contorta* omittit Rusc. Reliqui *sentimus.* Conjicit Gallaeus *sentiunt.* *ac positione, ad finem.* Turic. Ambr. 1. *a p.* Ille a sec. manu *ad positionem* et ab hac tantum, ni fallor, omittit *ad finem*: utrumque autem sic Guelf. Camp. cum Goth. Voss. 2. *ac positionem a. f.* Jens. *ac positione a fine* Flor.

55. *ut dixi.* vid. §. 50. Agnoscit igitur, id quod recte monet Gesnerus, aliquam Qu. differentiam *rhythmi* et *numeri.* Omnis *rhythmus* est *numerus*, sed non item *numerus omnis, rhythmus.* cf. §. 57.

56 non descendet ad strepitum digitorum. Idque Cicero optime videt, ac testatur frequenter, se, quod numerosum sit, quaerere: ut magis non ἄῤῥυθμον, quod esset inscitum atque agreste, quam ἔνρυθμον, quod poëticum est, esse

descendet. Sic Turic. (a pr. manu) Ambr. 1. Reliqui *descendit.*

56. *Idque.* Turic. Flor. Ambr. 1. Guelf. Camp. *et quae* cum Goth. Jens. et edd. ante Bad. sec. exc. Ald. qui *Atqui.* Voss. 2. *et quod.* Reliqui *Id quod.* (cf. §. 3.) Nostrum e conjectura. (cf. 4, 2, 29.) Pro *videt* Gallaeus malit *vidit,* sine causa idonea. ἔνρυθμον. Sic Ambr. 1, quanquam latt. litt. *enrythmum.* Turic. *quam rihtmum* cum reliquis libris ante Ald. quo acc. Gesn. Bip. quod attinet ad alteram vocem. In priore enim Turicensis compendio nostrum ipsum ex parte latere suspicor. Sincerum hoc mihi probat §. 77. ubi Turic. Flor. Camp. *enpiomon* cum Goth. Vall. Voss. 2. Alm. (nisi quod quinque posteriores *emp.*) in quo nimis liquido apparet ENPYΘMON, quod ipsum, sed minusculis, est in Tarv. Loc. Rusc. *Empomion* Guelf. Reliqui utroque loco (priore quidem de conjectura Regii) εὔρυθμον, exc. Capp. Gesn. Bip. (conjectante idem Liebio) hi enim ἔῤῥυθμον, primus utrobique. Scriptura haec ut fluctuat apud Platonem et Dionysium Halic. ita nostra nec auctoritate nec exemplo caret. Rem conficit et idonea exemplorum copia et accurata explicatione Boekhius V. C. in Epistola ad F. A. Wolfium (Hal. S. 1806. 8.) in locum Plat. Legg. 2. p. 653. E. Altera vox ante Capper. per simplex R solet scribi et plerumque latt. litt. *arythmum,* exceptis solis Flor. qui *ad rihtmum,* et Jens. qui manifesto *arrhythmum.* Hoc quidem ex praeceptis grammaticis corrigendum erat, ut diu factum in Platone, Aristotele, aliis.

56. *magis non ἄῤῥυθμον — quam ἔνρυθμον.* Sufficere arbitror, ut designetur locus Dionysii Halic. quem post Capper., non nominatum, ponit Gesnerus: De Structura verbb. c. 25. p. 196 seqq. Reisk. Vol. 5. Doctor enim Graecus eandem tenet viam, inter numeros poëticos et fortuitum rudemque verborum concursum mediam. Conferendos recte monent VV. DD. Cic. Orat. c. 65. extr. 68. extr. quae loca ante oculos habuit noster, Aristotel. Rhet. 3, 8.

compositionem velit; sicut etiam quos palaestritas esse nolumus, tamen esse nolumus eos, qui dicuntur ἀπάλαιστοι. Verum ea, quae 57
efficitur e pedibus, aequa conclusio, nomen aliquod desiderat. Quid sit igitur potius, quam *numerus*, et oratorius numerus, ut en-

pal. esse nolumus — nolumus. Turic. Flor. Ambr. 1. Guelf. Camp. *p. e. volumus — volumus* cum Alm. Bodl. Voss. 2. Jens. Tarv. Sed Goth. (cf. modo) *p. e. volumus — nolumus* et sic Veneta. ἀπάλαιστοι. *Verum.* Turic. *apalestro averum.* Flor. *apalestro. V.* Ille a sec. manu *a palestra. V.* et sic Guelf. (nisi quod *ae.*) Camp. (qui et *ducuntur.*) cum Jens. Tarv. *a palaestri* Goth. cum reliquis, nisi quod junctim et recentiores ἀπάλαιστροι (cum Vall. margine), exc. Ald. qui ἀπάλαισται et Bad. ἀπάλαιστραι. In Vall. textu *apalaestitae.* Nostrum e Cic. suasit Gesnerus, (cum vicissim Ciceronem corrigere vellet Philander, eruditus alioqui homo) item Valken. in postumis ad Callimachum p. 96. Primum in Gryphii (1544.) margine, mox in Stoer. Chouet. Leid. Gibs. edd. posita est scriptura ex male intellecta Regii annotatione conflata: *p. e. nolumus, peritos tamen palaestrae esse volumus, non* ἀπαλαίστρους. Et fateor elegantiorem multo videri mihi hanc rationem, quam praecisum illum nostri loci sermonem, in quo duplex istud *esse nolumus* dici non potest quantum offendat. (cf. interim 9, 2, 73. item 7. 9, 3, 78.) Imprimis autem miror nullam a me varietatem notatam ex Ambr. 1, ad illa *non* ἀπαλαίστρους.

57. *e pedibus.* Sic Turic. Flor. Goth. Jens. (tac. Gesn.) cum edd. posterr. ante Basil. Reliqui ex p. cf. 95.

aequa. Turic. Flor. Guelf. *aqua.* *quam.* Turic. Flor. Guelf. Camp. omittunt cum Goth. Voss. 2. Alm. non Vall. ut narrat Burm.

sicut — ἀπάλαιστοι. cf. not. crit.

57. *aequa conclusio.* Quae tandem erit „*aequa* conclusio"? An *aliqua?* vel *apta?* cf. not. crit.

Quid sit. Regius *Quod* scribi malit, et obtemperarunt ei aliquot editi. Durities tamen aliqua inest tali structurae: „Quod nomen sit potius „quam *numerus?*" Si subaudis pro subjecto *conclusio*, non male se habebit nostra.

thymema rhetoricus syllogismus? Ego certe, ne in calumniam cadam, qua ne M. quidem Tullius caruit, posco hoc mihi, ut, cum pro composito dixero *numerum*, et ubicunque jam
58 dixi, *oratorium* dicere intelligar. Collocatio autem verba jam probata, et electa, et velut 848
assignata sibi debet connectere: nam vel dure inter se commissa potiora sunt inutilibus. Tamen et eligere quaedam, dum ex iis, quae idem significent, atque idem valeant, permiserim: et adjicere, dum non otiosa: et detrahere, dum non necessaria: sed et figuris

58. *dure.* Sic Flor. a sec. manu. A pr. quidem *ducere* et sic Turic. (a pr. manu) cum Alm. Reliqui *dura*.

se. Turic. Flor. Ambr. 1. Guelf. Camp. omittunt cum Alm. Goth. Voss. 2. et edd. ante Ald. Regius se in aliquot libris nostrum vidisse testatur. Suspicor id ipsum latuisse in isto *ducere* per transpositionem *se inter* pro *inter se*.

sed et figuris. Turic. Ambr. 1. Guelf. Camp. omittunt et cum Goth. Voss. 2. et edd. ante Bad. quo acc. Basil. In-

rhetoricus syllogismus. cf. §. 10, 8.

ne — Tullius caruit. „reprehenditur" enim „a quibusdam." cf. §. 53.

58. *Collocatio autem.* Cave hic aliquam collocationis definitionem expectes, quem errorem fateri videntur editores, plerique diversis vocem hanc typis exhibendo. Id agit Qu. ut agnoscant lectores, ipsis vocabulis nihil posse vel accedere vel decedere per compositionem, quam hic quidem *collocationem* appellat, quo manifestius sit nihil eam nisi *locum* assignare vocibus. (cf. similem *literaturae* usum pro *grammatice* 2, 1, 4.) Ita nexus etiam apparet sequentium ad „*Tamen*" ubi aliquid excidisse suspicabatur Gallaeus ille suspiciosissimus homo (1, 5, 60). Nam, vetans in universum quidquam in ipsis vocabulis mutare compositionis causa, aliquam tamen permittit noster singulorum quoque curam, dum nihil fiat eorum cum detrimento sententiae et sic existant *nugae canorae*.

sed et figuris. vid. not. crit.

mutare et casus et numeros, quorum varietas, frequenter gratia compositionis ascita, etiam suo nomine solet esse jucunda. Etiam 59 ubi aliud ratio, aliud consuetudo poscet, utrum volet, sumat compositio, *Vitavisse* vel *vitasse*, *Deprendere* vel *deprehendere*. Coitus etiam syllabarum non negabo, et quidquid sententiis aut eloquentiae non nocebit. Prae- 60

servit Regius. Ambr. 1. *figuras* cum Goth. Voss. 2. Mox ante *numeros* pro *et* Turic. Flor. Ambr. 1. Guelf. Goth. (tac. Gesn.) Camp. Veneta *atque*. Suspicor fuisse: *et figuris mutare casus atque numeros*. Et plane sic Veneta, nisi quod *et* inserit post *mutare*. *suo nomine*. Sic Ambr. 1. *suomine* Turic. Flor. nisi quod hic diremtim *suo mine*. A secunda manu uterque *sine nomine*, et sic Guelf. Camp. Goth. Jens. (tac. Gesn.) cum Alm. Voss. 2. Bodl. Bal. Vall. et edd. ante Ald. Reliqui *sine numero*, ex conjectura, sed timida, Regii.

59. *poscet*. Sic Ambr. 1. *posset* Turic. Flor. (uterque a prima manu, hic a sec. *possit*). Reliqui *poscit*.

Deprendere vel deprehendere. Sic Guelf. utrobique *depreh*. Turic. *deprerendere v. deprehendere* Camp. Reliqui *depreh. — depren*. Malui χιασμόν. *Coitus*. Turic. *Coitur*. Flor. *cogitur*, uterque a sec. manu nostrum.

eloquentiae non nocebit. Flor. *elocutione n. n.* cum Alm. (Turic. siletur. cf. §. 52. 64.) *elocutione elucebit* Ambr. 1.

gratia compositionis. Eundem positum, recedentem illum a communi usu, vide 8, 6, 2. hic §. 144.

suo nomine. Cf. Cic. pro Clu. 32. „ipsa res *suo nomine*."

59. *Vitavisse vel vitasse*. cf. i, 6, 17.

Coitus — syllabarum. Capperonnerius synaloephas hic permitti putat a nostro (cf. §. 36.) quae fiunt in vocabulis duobus continuatis, cum Pseudo - Turnebus syncopen, quae est unius, qualis sit in *perisse* pro *periisse*. Sane reconditius quid et insolentius isto *perisse* hic in animo habuisse Qu. sit verisimile. Laebius conjiciendo nostris anteponens *Nam*, prave astringit sententiam ad ea quae modo dicta sunt de *vitavisse* et *vitasse*.

eloquentiae. cf. not. crit.

cipuum tamen in hoc opus est, scire quod quoque loco verborum maxime quadret. Atque is optime componet, qui hoc solum componendi gratia facit. Ratio vero pedum in oratione est multo, quam in versu, difficilior: primum, quod *versus* paucis continetur, *oratio* longiores habet saepe circuitus; deinde quod *versus* semper similis sibi est, et una ratione decurrit, *orationis* compositio nisi

cum Goth. Voss. 2. Vall. (apud hunc quidem repositum). *Eloquentiae* displicet, et reponendum censeo *elocutioni*, in reliquis, etsi nec contemnendis, sequor tamen vetustissimorum auctoritatem.

60. *verborum.* Sic Turic. Flor. Ambr. 1. Guelf. Camp. cum Goth. Voss. 2. Alm. et edd. ante Gryph. exc. Ald. Reliqui *verbum.* *facit.* Sic Turic. Flor. Guelf. cum Alm. Reliqui *faciet.* *nisi.* Turic. Flor. (a sec. manu uterque) *nonnisi* et sic Guelf. Camp. Illi quidem primitus *compositionis si.*

60. *hoc solum.* Miror neminem, praeter Rollinum et Gedoynum, hic desiderasse *non.* Hic rectissime expressit negationem in vertendo, et facillime *non* inseritur post *hoc,* quanquam invitis omnibus, quos quidem viderim, libris. Rollinus pro negatione illa sua allegat locum §. 244, qui etsi non plane hujus, quam nunc legimus, est sententiae, quod contra monet Harles V. C., satis tamen commendat mutationem per se necessariam. Quae enim tandem ista est ratio, ut is qui operose explicat praecepta numeri oratorii, repente unum aliquod recte componendi artificium tradat? Neque, hoc si volebat, poterat non addere *vel* ante *hoc.* Etiam praecedentia per negationem tunc erat elocuturus, sic fere: „Neque non „poterit optime componere, „qui vel hoc solum — faciet." Fortasse etiam reponas *Atqui.* Praesens tempus in altero verbo *facit* praetulit noster, quia designatur, non quid semel fiat alicubi, sed quod aliquis semper facere soleat, ubi optime coëunt *componet* (singulis oblatis occasionibus) et *facit,* constanti usu.

varia est, et offendit similitudine, et affectatione deprehenditur. Et in omni quidem 61
corpore, totoque (ut ita dixerim) tractu, numerus insertus est. Neque enim loqui
849 possumus, nisi e syllabis brevibus ac longis, ex quibus pedes fiunt. Magis tamen et desideratur in clausulis, et apparet: primum, quia sensus omnis habet suum finem, poscitque naturale intervallum, quo a sequentis initio dividatur: deinde, quod aures, continuam vocem secutae, ductaeque velut prono decurrentis orationis flumine, tum magis ju-

offendit. Turic. Flor. Ambr. 1. Guelf. *offendet* eum edd. ante Ald., exc. Camp. Venet. Regius suadet nostrum, sed habent praeter designatos Goth. Vall. *et affectatione.* Flor. Ambr. 1. inserunt *in.* Plerique autem, fortasse MSS. omnes, syllaba *ta* truncant nomen, ante Locat. (cf. 4, 1, 77.) Ea ipsa vicissim superadditur in *tractu* ab iisdem, sed edito nullo. *tractu* dat Goth. Nostrum tamen vindicat ea quae praemittitur excusatio. cf. 5, 8, 2. ad quem locum Burmannus agit de harum vocum confusione, adhibetque locum similem Ciceronis de Or. 2, 13. *tractum orationis.*

61. *numerus insertus.* Sic Flor. Ambr. 1. cum Vall. Bad. pr. *numerus inserta* Turic. sed a sec. manu *numeris inserta* et sic reliqui, nisi quod Ald. *numeri est insertus*, prava sententia, si *versus* intelligitur, nulla, si eo non refertur *insertus.* Flor. a sec. manu *incertus.* *possumus.* Turic. Flor. Guelf. (hic et *nisi* omittit cum Basil.) Camp. Jens. (tac. Gesn.) *possunt* cum Goth. Voss. 2. et edd. ante Ald. exc. Veneta. *possum* Ambr. 1. A Jens. (tac. Gesn.) inde ante Bad. edd. *ex* dant pro *e.* Fateor mihi insolens videri *loqui e syllabis*, et suspicor turbas datas ab istis ductibus tam similibus continuatis *musnisisi*, mox etiam subjecto „*ex* quibus." Expungam igitur *e.* cf. §. 48. unde *a* proscripsimus.

poscitque. Sic Ambr. 1. *possit qua* Turic. Flor. (a pr. manu uterque) cum Alm. Reliqui *possidetque.*

61. *loqui — e syllabis.* cf. not. crit.

dicant, cum ille impetus ſtetit, et intuendi
62 tempus dedit. Non igitur durum ſit neque abruptum, quo animi velut reſpirant ac reficiuntur. Haec eſt ſedes orationis, hoc auditor expectat, hic laus omnis declamat. Proximam clauſulis diligentiam poſtulant initia.
63 nam et in haec intentus auditor eſt. Sed eorum facilior ratio eſt. Non enim cohaerent,

intuendi. Turic. Flor. Ambr. 1. *intuendis* cum Alm. Sed Guelf. *intuendum.*

62. *durum ſit.* Turic. Flor. Ambr. 1. Guelf. *d. ſed.*

reficiuntur. Turic. Flor. (a pr. manu uterque) *reficiantur.* Nusquam ostenditur *reſpirent.*

Proximam. Turic. (a pr. manu) *proxima* cum Goth.

in haec. Sic Turic. Flor. Ambr. 1. Guelf. Goth. (tac. Geſn.) Camp. Veneta cum Alm. Voſſ. 2. Reliqui *ad h.*

63. *cohaerent, ſed.* Sic Turic. Flor. Guelf. Camp. Goth. (err. Geſn.) cum Alm. Voſſ. (an omnibus?) Vall. *ſed* etiam Ambr. 1. E conjectura transponens Bad. pr. *coh. praecedentibus ſed.* Jenſ. *c. aliis ſ.* cum edd. ante Ald. Reliqui *c. aliis nec,* poſtremum de Regii conjectura. *aliis* omitti in Ambr. 1. non notavi, per errorem profecto.

62. *laus omnis declamat.* Haerent non ſine cauſa VV. DD. in verbo, quod hujus quidem loci non videatur. Tentat Rollinus *exclamat,* Burmannus *declamatoris* (nam quod idem et *omnibus declaratur,* nimis profecto hoc jacet), Geſnerus *et clamor* (cf. 4, 2, 37.). Cenſeo acquieſcendum in vulgato, etſi ἅπαξ λεγομένῳ. Praepoſitio *de* in aliquot verbis deſinendi index, velut *detonat, deferveo* (cf. *depugnare* 8, 5, 12.), ſignificare videtur in clauſulis illam plaudentium laudem ſe ſummo cum ſtrepitu totam effundere. Hoc tenuit eleganterque expreſſit Gedoynus. Burmannus ſtructuram minus latinam ſuſpicans, ſuam mihi κρίσιν non perſuadet. Difficultas eſt in ſignificatione verbi, in ſtructura quidem nulla.

63. 64. *Non enim — ſeveriora.* Vides duas ſimul §phos a me hic enarrari, in quibus cum multum ſane mihi ſumſerim, de jure conſtitutionis noſtrae ad criticas notas te amandabo. Majorem clauſularum quam initiorum diligen-

sed ita praecedentibus serviunt, ut exordium

ita. De meo addidi. *serviunt, ut exord. sumant.* Turic. Flor. Ambr. 1. Guelf. Camp. Jens. (tac. Gesn.) *s. exord. s.* cum Vall. Alm. Voss. (nisi quod ex his *sumunt*, perperam profecto) et edd. ante Ald. Reliqui *s*) *sed novum e. sumunt*, e conjectura Regii. *Ut* nos inseruimus.

tiam commendaturus, quamlibet clausulam excipi posse a bono initio ait; contra nisi recte composita praemittantur clausulae, ipsam, vel artificiosissime structam, nihilo magis placere. Initia igitur sensuum, comprehensionum, *ita* demum *serviunt* i. e. subjunguntur, applicantur, *praecedentibus*, ut possint incipere, quidquid tandem praecesserit in fine prioris sensus. Clausulae plane diversa est ratio et refert quam plurimum, qua *via*, *rupta* an strata et munita, ad eam pervenerimus. Hoc exemplis et Demosthenicis et Ciceronianis declarat. Hi cum iisdem uterque pedibus sensus duos quosdam finierint, tamen Cicero laudem Graeci adeo non aequavit, ut ne reprehensionem quidem effugerit. Loca Demosthenis sunt partim ex oratione pro Ctesiphonte, initio, p. Rsk. 225. (de quo egit et Dionys. Halic. de structura p. Rsk. 205, sed brevius ille) partim e Philippica tertia p. 115. Ciceronis alter est e Coeliana c. 26. alter designatur esse Verrin. 5, 27. Sed hujus quidem posterioris non nisi unam vocem eamque extremam protulisse censendus esset Qu., quod ipsi argumentationis consilio repugnat. Nempe docendum erat, iis, quae praecederent, corrumpi numerosam alioqui clausulam. Neque aliter contingit iis ad partes vocare locum Verrinarum, quam ut voces has „non *minus*" (sic enim scribunt) „dura" assiguent ipsi nostro, qui *dura* haec Ciceroniana putari referat. Sed ita perit structura, et opus est saltem *duro* legere, cum Gesnero; ingrata mutationis necessitate, nec multum proficiente struendi lenitate, si jungas hoc modo: „carpant in his — et" *in illo* (hoc enim subaudiendum erit) „non minus duro." Et fuerit tum eodem ausu reponendum *archipirata*, ut fiat masculinum *duro*. Praeterea si maxime reprehenditur haec Ciceronis clausula, non protinus *dura* appellabitur, cum potius justo sit mollior. Malim igitur redire ad Rollini illam confessionem, qui se haec in Cicerone invenisse negat, quanquam ipse demonstrans eundem, quem cupide arripiunt, locum. Interim typis, ut factum ante Burm.,

sumant cum clausula qualibet. sit tamen com-

clausula. Turic. Flor. Guelf. Camp. Jens. (tac. Gesn.) *ea* cum Goth. Voss. 2. et edd. ante Bad. Reliqui *illa.* Saepissime *causa* abit in *ea*, nos inde extudimus *clausula.* Saltem ferri nequit structura recepta, in qua vox haec intelligitur modo, singulari numero, ex eo quod longius praecessit *clausulis.* *qualibet.* Sic Goth. si modo neque Gesnerus neque ego erravimus. Reliqui *quamlibet.*

tamen. Turic. Flor. Ambr. 1. Guelf. Camp. Jens. (tac. Gesn.) *enim* cum Goth. Voss. 2. et edd. ante Ald. Reliqui omittunt. Nos mutavimus.

distinxi etiam ea quae praemittuntur *archipiratae.* Ratio autem in tam simili compositione laudandi Demosthenis, culpandi Ciceronis ostenditur esse talis, ut quae apud Graecum antecedant clausulam (ea enim sunt *priora*) severius sint structa quam quae apud Romanum. *Severitas,* quae hic expenditur, compositionis, possit in genere accipi *diligentia*, ἀκρίβεια, qua regulis obtemperatur, sed congruit sane magis intelligere castam aliquam et a *puerilibus crepitaculis* (§. 66.) abhorrentem structuram verborum. Ea maxime apparet vocibus apud Demosthenem praemissis clausulae, quae aut creticis decurrunt aut spondeis, cum Cicero plures breves syllabas continuet. Sic et mox (§. 65.) mollitiae haud obscure incusat hanc clausulam, sed ab alia causa. Est quidem error aliquis Quintiliani in citando loco Coelianae, ubi in nostris Ciceronis libris legimus *facta erat* pro *coeperat esse*, sanctiore haud dubie compositione. Sed eo non adducor, ut in Verrinarum exemplo tantopere lapsam arbitrer rhetoris nostri memoriam. Judicium hoc de numeris Ciceronianis in loco nostro memorat Erasmus de pronunciatione, p. Haverc. 110. sed nihil ad enarrandum profert. De *archipirata* vide et Diomed. p. Putsch. 465. Ubi Brutus improbaverit locum Demosthenis e Philippicis, nunc quidem ignoramus. Integra haec constitutio loci nostri ut ad sententiam ferri sane potest (neque enim singula verba praestiterim) ita illud habet incommodi, quod *initiorum*, quae proximam clausulis diligentiam postulabant, statim omittitur mentio, relapsa ad clausulas oratione, unde mox transit ad *media* (§. 66.). Qui ergo intercidisse hic aliqua suspicetur, ei non equidem repugnabo. Nam si forte locum priorem Demosthenis initii non clausulae gratia po-

poſita ipſa; gratiam perdet, ſi ad eam rupta via venerimus. Quo fit, ut cum Demoſthenis ſevera videatur compoſitio, πρῶτον μὲν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῖς θεοῖς εὔχομαι πᾶσι καὶ πάσαις· et illa (quae ab uno, quod ſciam, Bruto minus probatur, ceteris placet) κἂν μήπω βάλλῃ, μηδὲ τοξεύῃ· Ciceronem carpant in his, *Familiaris* 64

ipſa. Sic Turic. Flor. Ambr. 1. Camp. Jenſ. (tac. Geſn.) cum Goth. Voſſ. 2. et edd. ante Ald. Reliqui *ipſam.* Sed et mox *gratia* Turic. (a pr. manu) Flor. Guelf. Camp. cum Goth. Voſſ. 2.

perdet. Sic Turic. Flor. Ambr. 1. Guelf. Jenſ. (tac. Geſn.) Loc. Ruſc. *perdent* Camp. cum Goth. Voſſ. 2. Tarv. Ven. Reliqui *perdat* e Regii conjectura.

venerimus. Sic Ambr. 1. *veniremus* Turic. (a pr. manu) Flor. Ille a ſec. *veniemus* et ſic Guelf. Camp. Jenſ. (tac. Geſn.) cum Goth. Voſſ. 2. et edd. ante Bad. Reliqui *veniamus.*

Quo fit, ut cum. Turic. Ambr. 1. *Namquo cum ſit ut.* Flor. *nam cum quo ſit ut.* Ille a ſec. manu *namque cum ſ. u.* Hic *namque cum q. ſ. u.* Goth. Voſſ. 2. Vall. *namque cur ſicut.* Guelf. *namque cum ſit vel.* Bad. pr. Capper. *namque cur ſit ut cum.* Reliqui *Namque cum ſit ut.* Apud Rufinum rhetorem (Capper. ed. p. 348.) citante Burm. legitur *Nam eo ſit ut.* Nos expunximus *Nam*, reliqua tranſpoſuimus.

Demoſthenis — videatur. Turic. (niſi quod *demonſthemus*) Ambr. 1. *d. vera videatur* cum Bad. pr. Ille a ſec. manu *demoſtheni vera videtur* et ſic Guelf. Camp. cum Goth. Voſſ. 2. Vall. et edd. ante Ald. niſi quod hi omnes *Demoſthenis* et Venet. Ruſc. etiam *ſevera.* Ald. *videatur Demoſthenis ſevera.* Reliqui *videtur ſevera Demoſthenis,* exc. Capper. qui *videatur.*

64. τοξεύῃ· *Ciceronem.* Sic libri ante Ald. omnes, acc. Bad. pr. Reliqui inſerunt ex Regii conjectura *non, deſunt qui,* et quidem Ald. Bad. *nec.* Capper. *deſint.* In Goth. nihil de his omiſſis notatum, ſed ſpondet Voſſ. 2.

ſitum ſtatuas, reliqua exempla ita ad clauſulas ſpectant omnia, ut illam rationem interpretandi plane excludant. Eam tamen expreſſit Gedoynus, multum ſibi licere ratus in tota hac ῥήσει.

coeperat esse balneatori, et, *Non nimium dura archipiratae.* nam *balneatori* et *archipiratae* idem finis est, qui πᾶσι καὶ πάσαις, et qui μηδὲ
65 τοξεύῃ· sed priora sunt severiora. Est in eo quoque nonnihil, quod hic singulis verbis bini pedes continentur, quod etiam in carminibus est permolle: nec solum ubi quinae syllabae nectuntur, ut in his, *Fortissima Tyn-*

nimium. Sic Ambr. 1. Reliqui *minus.* An forte alius hoc orationis, quam promittit quasi Verr. 5, 30. extr.? Saltem loci nostri sententia qualis esse potuerit, facilis est conjectura, si praecesserit *conditio*, *sors* vel tale quid. *Neque* enim *nimium dura* conditio erat suppositii illius apud Centuripinos *archipiratae* Verr. 5, 27. extr.

priora. Sic Ambr. 1. cum Goth. Voss. 2. Vall. Alm. (cf. §. 59. 68.) et edd. ante Stoer. acc. Roll. Capper. Sed Turic. *propiora* cum Camp. Flor. Bodl. nisi quod hi *propr.* Reliqui *propria.* *severiora.* Turic. Flor. Guelf. *sed veriora* cum Alm. Vall. *ideo veriora* Camp. Goth. Voss. 2. Conjicit Rollin. *in eo severiora.* Reliqui *ideo severiora.* Nostrum ipsum Ambr. 1. Graeca corrupta quidem quam maxime in MSS. sed unde facile eruatur recepta.

65. *ut in his.* Haec voci *quinae* statim subjiciuntur in Turic. Flor. Ambr. 1. Guelf. Camp. Nec commendatione caret ista ratio, cum intelligi possint Ciceroniana exempla, quorum mentio paene necessaria, nec durum valde existimo, si clausula Horatiana ἀσυνδέτως ita continuetur, quanquam facile etiam erat *ut* aspergere post *nectuntur.*

Fortissima. Turic. Flor. Ambr. 1. Guelf. Jens. (tac. Gesn.) *fortissime* cum Tarv. Venet. Quid si male memor Qu. ipse, cum genitivum videret masculinum, vocativum potius masculini quam feminini nominativum loco tribuit? cf. not. Bentleji ad Horat.

65. *Fortissima Tynd.* Horat. Serm. 1, 1, 100. *Appennino.* Pers. Sat. 1, 95. Ovid. Metam. 2, 226. *Armamentis.* Ovid. Metam. 11, 456. *Orione.* Virg. Aen. 3, 517. Lucan. 1, 665. 9, 836. Ultimum nomen maluit contra etiam quam ipsi poëtae fecerant sexto casu finire, quo elegantius intraret orationis suae structuram. cf. 1, 5, 60. not. crit. versus finem.

daridarum: sed etiam ubi quaternae, cum versus cluditur *Apennino*, et *armamentis*, et *Orione*. Quare hoc quoque vitandum est, ne 66
plurium syllabarum his verbis utamur in fine. Mediis quoque non ea modo cura sit,
851 ut inter se cohaereant, sed ne pigra, ne longa sint: ne, quod nunc maxime vitium est, brevium contextu resultent, ac sonum reddant paene puerilium crepitaculorum. Nam ut 67
initia clausulaeque plurimum momenti habent, quoties incipit sensus, aut desinit: sic in mediis quoque sunt quidam conatus, qui leviter insistunt; ut currentium pes, etiamsi

ubi quaternae. Turic. Flor. Ambr. 1. Guelf. Camp. *ubi* omittunt cum Goth. Voss. 2. et edd. ante Bad. qui nec monet lectorem. Non puto salva elegantia abesse.

Orione. Sic Camp. cum Jens. et edd. ante Bad. *Oreione* Turic. Ambr. 1. Guelf. *Oreiona* Flor. Reliqui *Oriona.*

66. *hoc quoque.* Turic. Flor. Ambr. 1. Guelf. Camp. *hic q.* cum Goth. Voss. 2. et edd. ante Gryph. exc. Bad. utr.

plurium. Turic. Flor. Camp. *plurimum* cum Jens. Ven.

his verbis. Sic Turic. Flor. Ambr. 1. Guelf. Camp. cum Goth. Voss. 2. Alm. et edd. ante Ald. acc. Bad. pr. Reliqui Regio jubente omittunt *his.* *modo — pigra, ne.* Turic. Flor. (hic a pr. manu) Guelf. Camp. omittunt cum Alm.

maxime. Sic Turic. Flor. cum Goth. Voss. 2. Reliqui *maximum.* *crepitaculorum.* Turic. Flor. (hic a pr. manu) Guelf. *crepitaculo.* cf. 5, 10, 91.

67. *qui.* Turic. (a pr. manu) *que* enclitice, Ambr. 1. *iique*, nec male. *insistunt.* Sic Turic. Flor. Guelf. Camp. Jens. (tac. Gesn.) cum Goth. Voss. 2. Bodl. Alm. et edd. ante Ald. acc. Obr. Reliqui *intersistunt* jubente Regio.

66. *his verbis.* „*His* i. e. „hujusmodi." Badius. cf. §. 76.

67. *quoties.* Miror neminem haesisse. Ubi igitur sunt *initia clausulaeque*, in quibus non incipiat aut desinat sensus? Malim: *quatenus.*

non moratur, tamen veſtigium facit. Itaque non modo membra atque inciſa bene incipere atque cludi decet, ſed etiam in iis, quae non dubie contexta ſunt, nec reſpiratione utuntur, illi vel occulti gradus. 68 Quis enim dubitet, unum ſenſum in hoc et unum ſpiritum eſſe, *Animadverti, judices, omnem accuſatoris orationem in duas diviſam eſſe partes?* tamen et duo prima verba, et tria proxima, et deinceps duo rurſus, ac tria, ſuos quaſi

cl. §. 18. Continuo *ut* omittunt Turic. Flor. Guelf. Camp. proque eo *con* ſequenti verbo junctum Goth. (err. Geſn.) Voſſ. 2. *cludi.* Turic. Flor. Ambr. 1. Guelf. Camp. *includi* cum Goth. Voſſ. 2. et edd. ante Ald. acc. Baſil. Correxit Regius. *illi vel occulti gradus.* Turic. *illi* (a ſec. manu *illis*) *v. occulta g.* Flor. *il* (a ſec. manu *illis*) *v. occulta g.* Guelf. Camp. *illius v. occulta g.* Mirum femininum nec poteſt reponi *niſi occulta,* quia tunc deſtituuntur *gradus.* Suſpicor fuiſſe: *illi ſunt occulti gradus.* Spectant ii ad „leviter inſiſtentes clauſulas, quae tamen veſtigium faciunt." Haec ipſa verba (niſi quod *velut*) Voſſ. 2. Goth. Vall. reponunt §. 68. inter *num. habent* et *ſicut;* noſtro autem loco exhibent *ſpiritum ſuſtinemus.* Quos ſequuntur Geſn. Bip.

68. *in hoc et unum ſpiritum.* Sic Ambr. 1. Turic. Flor. *inſ' et unus ſpiritum.* Ille a ſec. manu omittit compendium *inſ'.* Reliqui *et unius ſpiritus.* Ex Alm. affertur *ſed et unius ſpiritus.* (cf. §. 64. 72.) *accuſatoris.* Turic. Flor. *accuſationem* cum Alm. Illorum uterque a ſec. manu *accuſationum.* *tria.* Flor. (a pr. manu) Ambr. 1. *tris.*

atque cludi. Quid ſi *apte* (vel *apteque*) c. ut evitetur recurrens *atque?* Affertur e Voſſ. 2. *alte* pro noſtro.

illi vel occulti gradus. cf. not. crit.

68. *Animadverti, judices.* Principium orationis pro Cluentio. *Non valt.* Cic. Verr. 5, 44. *Ut adeas.* ibid. 45. *Etſi vereor.* Initium Milonianae. *Quo me vertam.* Pro Ligar. c. 1. ſed et pro Cluent. c. 1. ut recte monet Commentator Venetus.

numeros habent, spiritum sustinentes, sicut apud *rhythmicos* aestimantur. Hae particulae, 69
prout sunt *graves, acres, lentae, celeres, remissae, exultantes;* proinde id, quod ex illis conficitur, aut *severum,* aut *luxuriosum,* aut *quadratum,* aut *solutum* erit. Quaedam etiam 70
clausulae sunt claudae atque pendentes, si relinquantur: sed sequentibus suscipi ac sustineri solent; eoque facto, vitium, quod erat in fine, continuatio emendat. *Non vult populus Romanus obsoletis criminibus accusari Verrem.* durum, si desinas: sed cum est con-

sustinentes, sicut — aestimantur. Turic. Flor. *sustinemus sic apud rihtmis ae.* a sec. manu uterque *rihtmos* et sic Guelf. Goth. (tac. Gesn.) Voss. 2. (quamquam hi a *sic* modo inde) Camp. *sustinemus sicaputrimas* Ambr. 1. Ex hisce eruo: *habent, et spiritum sustinebimus, si caput rhythmis aestimatur.* Opus esse futuro videtur in verbo, ut *si* habeat quo referatur, neque *et* copula carere potest oratio. *Caput* autem brevissimum aliquod erit incisum, quod hic non quidem sensu sed rhythmis aestimatur. cf. §. 73. „primum — *caput* „cludit." Ita, Burmannus monet, *capita* legum breviores etiam portiones dictas, de qua significatione agunt Lexica. Diremtio nostra, qua interpungitur τελεία στιγμή post *aest.* et novus sensus incipit *Hae — prout* cum apodosi *proinde,* est a Gesnero, cui praeiverat saniora suadens in ordinanda oratione Rollinus. Ante hos omnia turbata, ut nemo quidquam proficeret aut se extricaret.

70. *Non vult.* Turic. Flor. Ambr. 1. Guelf. Camp. *nondum* cum Alm. et Jens. Tarv. *nollet* Goth. Voss. 2. et Vall. sed hic repositum. *populus Romanus.* Sic Turic. cum Alm. in altera voce. Reliqui per compendium P. R.

sustinentes — aestimantur. cf. not. crit.

70. *quod erat in fine.* i. e. quod fuisset in iis si desinerent. Pro *eoque facto* an forte *eoque pacto?* Quanquam locutio ista, Ciceroni frequentata, non memini ubi a nostro usurpetur.

tinuatum iis, quae sequuntur, quanquam natura ipsa divisa sint, *Nova postulat, inaudita*
71 *desiderat:* salvus est cursus. *Ut adeas, tantum dabis:* male cluderet. nam et trimetri 852
versus pars ultima est. excipit, *Ut cibum vestitumque introferre liceat, tantum:* praeceps adhuc, firmatur ac sustinetur ultimo,
72 *Nemo recusabat.* Versum in oratione fieri, multo foedissimum est, totum; sed etiam in parte, deforme: utique si pars posterior in clausula deprehendatur, aut rursus prior in ingressu. Nam quod est contra, saepe etiam

71. *Ut cibum.* Turic. Flor. Guelf. *divum.* *ultimo.* Hoc dedi ex conjectura, cum libri omnes: *ultima.* Vocem omittunt Goth. Voss. 2. *Nemo recusabat.* Sic Camp. Goth. (tac. Gesn.) cum Voss. 2. et Cic. *ore cusabat* Turic. *ore accusabat* Flor. (Ex hac ratione repeto *o* literam, quam pro *A* reddo voci proximae.) Uterque a sec. manu *recusabat* solum, et sic Guelf. cum Alm. Reliqui *recusabat nemo*, numeris minus aptis.

72. *Versum.* Turic. Flor. Guelf. Camp. *Verrem* cum Alm. Voss. 2. Goth. Omittunt vocem Jens. (err. Gesn.) Tarv. Sed perhibetur nostrum dare Vall. cf. 6, 2, 52. *foedissimum.* Turic. Flor. Camp. *fidissimum* cum Jens. Tarv. cf. 6, 3, 32. *sed.* Sic Flor. (a pr. manu) cum Jens. et edd. posterr. ante Bad. *sunt* Turic. Guelf. Camp. cum Goth. Voss. 2. Reliqui *sicut* e Vall. Regius malebat *est.* *utique.* Turic. Flor. *utque.* *rursus.* Turic. Flor. Guelf. Camp. *visus* cum Goth. *versus* Jens. cum edd. ante Ald. Correxit Regius. Nostrum affertur ex Alm. (cf. §. 68. 76). *quod est.* Turic. Flor. Guelf. Camp. Jens. (tac. Gesn.) *quidem* cum Goth. Vall. Voss. 2. et edd. ante Ald. Correxit Regius, nimis ille gravatus structuram. Facilius erat transponere *contra quidem.*

72. *Versum — fieri.* cf. §. 52. *quod est contra.* cf. not. crit.

decet, quia et cludit interim optime prima pars verſus, dum intra paucas ſyllabas, praecipue ſenarii atque octonarii: *In Africa fuiſſe*, 73
initium ſenarii eſt et primum pro Quin. Ligario caput cludit: *Eſſe videatur*, jam nimis

et cludit interim. Turic. Flor. Camp. *et c. et i.* cum Jenſ. et edd. ante Bad. Guelf. *c. et i.* cum Goth. Prius omittere et Voſſ. 2. dicitur. *claudit* et hic et mox in plerisque Codd. multis etiam iisque vetuſtiſſimis edd. cf. 75.

73. *eſt et pr.* E conjectura Burmanni inſeruimus *et*, contra omnes quidem libros. *videatur.* Burm. Geſn. Bip. mira erroris communione *videtur.* *jam.* Goth. (tac. Geſn.) *nunc* (modo recte notarim) cum Obr. Geſn. Bip. Reliqui *nam*. Noſtrum e conjectura Burm. fruſtra reclamante Capper. qui meliorem diremtionem, ab Obr. profectam, ſuis monitis Rollino perſcriptis vindicat.

quia et cludit. Ad *et* hoc refer quod ſatis quidem longe ſequitur „*et* ultima" §. 74. Fortaſſe praeſtabat uncis parentheticis eximere reliquis iſta *dum intra — paene principium.*

73. *Eſſe videatur.* Notiſſima et vale frequentata Ciceroni clauſula. cf. 10, 2, 18. item nos in nota ad 6 Pro. 3. p. 426. Deſignat Burmannus peculiarem hanc Ciceroni compoſitionem teſtatum Probum Putſch. p. 1491. item Manutium de eadem disputantem ad Epp. fam. 1, 8. Hic tamen animadvertendum eſt a Qu. *octonarium* uſurpari de tetrametro trochaico, cujusmodi verſum Cicero Tuſcul. disp. 1, 44. *ſeptenarium* vocat, Gellius 2, 29. *quadratum*, monente Hermanno de metris p. 119. Simili ratione Ariſtoteles Rhet. 3, 8, 4. Poët. 5, 15. p. Buhl. 204. τετράμετρα nullo adjecto trochaeos vult intelligi. Diverſus ab hoc uſus fuit Varronis, teſte Diomede p. 514, *octonarium* dicentis „cum duo iambi „pedes iambico metro prae„ponuntur." In noſtro quidem exemplo, quod ex ipſo communi ſermone petitum eſt, alium fieri ictum, quam ut acuatur prior vocis *eſſe* ſyllaba, nemo metrorum peritior ſibi perſuaderi ſinet, unde efficitur tetrametri trochaici caeſura penthemimeres: *Eſſe* | *videa* | *tur* |. In altero caeſura eſt hephthemimeres iambica: *In A* | *frica* | *fuiſ* | *ſe.* De ſenario trochaico alia res eſt §. 140. Cf. Atilius Fortunatianus, ubi agit de

frequens, octonarium inchoat: talia sunt De- 853
mosthenis, πᾶσι καὶ πάσαις· καὶ πᾶσιν ὑμῖν· ὅσην
74 εὔνοιαν, et totum paene principium, et ultima versuum initio conveniunt orationis: *Etsi vereor, judices.* et, *Animadverti, judices.* Sed initia initiis non conveniunt. T. Livius hexametri exordio coepit, *Facturusne operae pretium sim.* Nam ita edidit, estque melius,

talia. Turic. Flor. Guelf. Camp. *alia* cum Goth. Voss. 2. Fortasse nec multum refert, cum *alia* hic possint intelligi *ejusmodi.* In utraque tamen ratione videtur deesse *et,* quod cum *al.* ponam ante hoc ipsum, cum *tal.* post *sunt.*

ὅσην εὔνοιαν. Haec absunt a Flor. Guelf. Camp. Loc. Rusc. Goth. E Turic. quidem nihil varietatis notatur, nec quidquam ipse monui de Ambr. 1. quem, nisi negligentior fui, lacuna aliqua hic laborare suspicer, pertinente fere a §. 71. ad 91. Male sane transponuntur haec graeca, quorum postremum antecedit secundo apud Dem. Neque alienum sit hunc errorem corrigere, qui vix potuerit esse ipsius Qu. Capper. tamen temerarius haec ponens in textu: π. κ. π. ὅσην εὔνοιαν . . . . . . πόλει καὶ πᾶσιν ὑμῖν. Nostra verba si posuit Qu. putandus est in iis quoque ipsis aliquod caput orationis agnovisse, qualia brevissima habuimus §. 68. in principio Cluentianae; nec potuit ita nisi per memoriae lapsum, cum ἔχων, quod sequitur continuo regens illum accusativum εὔνοιαν, sejungi ab hisce plane nequeat. Quare pronior sum in eam rationem, qua omittuntur ὅσην εὔνοιαν. Neque altero exemplo numeri iambici indigebamus; est enim hic in καὶ πᾶσιν ὑμῖν, trochaicus in πᾶσι καὶ πάσαις.

scazonte (p. Putsch. 2674). Is enim est tetrameter trochaicus, cujus septima sedes pro trochaeo habet spondeum, sed et sexta interdum. Apparet quaternarium metrorum numerum et octonarium pedum vulgo conjungi cum trochaico metro, non iambico. cf. §. 140.

talia. cf. not. crit.

principium orationis pro Ctesiphonte. cf. §. 63. Sed et not. crit. in Graecis.

74. *estque melius — emendatur.* Satis compertum est nobis, quomodo emendaverint locum Livianum veteres ipsi, cum MSS. plerique teste Drakenb. dent ejus talem con-

quam quo modo emendatur. Nec clausulae 75 clausulis: ut Cicero, *Quo me vertam, nescio;* qui trimetri finis est: trimetrum et promiscuo dicere liceat. Sex enim pedes, tres percussio-

75. *promiscuo.* Sic Flor. (a sec. manu) Capper. cum margg. Vascos. Steph. Basil. Gryph. (1544.) *pro misceo* Turic. Flor. Guelf. Reliqui *pro misero.* Plerumque verba haec *Pro misero dicere liceat* accipiuntur pro novo desinentis in trimetrum periodi exemplo. Quam rationem qui tenent, debebant ii locum demonstrare auctoris, et quidem Ciceronis, ubi haec ipsa legerentur. Sed ne Gesnerus quidem, qui solus in Ligarianae c. 1. haec reperire sibi videtur, quidquam egit. Nam per totam illam orationem frustra quaesieris. Deinde nullus contingit modus jungendi haec cum istis *Trimetrum* et mox *Sex enim — habent.* Id qui vidit, Gesnerus uncis criticis coërcuit eas, quas posui, voces, ratus glossam esse, „quam ascripserit aliquis eo tempore, quo docendi „erant talia lectores Fabii." Qui si levi, quod ajunt, brachio rem egit, reliqui ne attenderunt quidem. Capper. recte monet, usum promiscuum *trimetri* (vocabuli) pro altero *senarii* (ut §. 73. 74.) excusari a Fabio et defendi ratione denominandi a percussionibus (§. 51.) i. e. dipodiis vel metris. Sed restat scrupulus. *Promiscuo* nusquam in scriptoribus objicitur, semper *promiscue.* Sed et *promisce* (cf. Drakenb. ad Liv. 3, 47, 7). An tentaveris *promisce hoc?* Praeterea *et* post *trim.* alienissimum est. Pro eo quidem reponam *enim* (confusa haec vide apud Drakenb. ad Liv. 34, 50, 7.), nihil moratus quod protinus sequitur *sex enim.* (cf. 6, 5, 4.) Talia negligenter solent efferri, quo citius defungamur (cf. 6, 3, 52). Denique scribam: *Trimetrum enim in promiscuo,* nec quidquam loco aut deesse aut superesse putem. Gesneri

stitutionem, qua vitatur initium heroi versus: *Facturusne sim operae pretium.* Etiam minus bene sic procedere, quam ut nunc legimus, Quintiliano maxime monstrante: *Facturusne operae pretium sim,* facile sentitur, quanquam difficilius docetur.

75. *Quo me vertam, nescio.* Paulo aliter Verr. 3, 71. *Quo me igitur vertam.*

trimetrum — percussiones habent. cf. not. crit. Similem denominationis explicationem recte Pithoeus designat apud Horatium ad Pison. 252. 53. cf. et Bentleji Schediasma.

nes habent. Pejus cludit finis hexametri: ut Brutus in epistolis, *Neque illi malunt habere tutores aut defensores, quanquam sciunt pla-*
76 *cuisse Catoni.* Illi minus sunt notabiles, quia

rationem eo quoque laborare existimo, quod in ea alterum illud exemplum extra ordinem et structuram subjicitur. Etiam supervacuum erat, iambicarum clausularum exempla cumulare, cum ex una Ligariana illa vel plurima passim occurrant. *cludit.* Sic Turic. Flor. Guelf. Goth. (tac. Gesn.) Camp. Reliqui *claudit.* cf. 72.

Neque illi. Sic Turic. Flor. Guelf. Camp. cum Goth. Voss. 2. Reliqui inserunt *enim.*

quanquam sciunt. Turic. Flor. Guelf. Camp. *quam constituunt* cum Goth. Voss. 2. Ex Alm. nonnisi *constituunt* affertur pro *sciunt* (cf. §. 72. 78). In marg. Basil. pro *sciunt* est *constiterat.* Valde impedita dijudicatio; neque enim aliunde ostenditur hoc fragmentum. Clausula quidem hexametri manifestior in MSS. ratione, cum *sciunt* legendo dirimatur ab insequenti *placuisse* eoque modo non exeat justa illa clausula, quae tribus minimum pedibus absolvitur, paucioribus non item. cf. tamen §. 102. In hac vetere scriptura habes quatuor pedes. Sententia sane valde obscura in eadem. An eo tendit: „non tam illi exigunt tutores aut defensores, „quam asseverant rem ita Catoni placuisse?" *non malunt habere quam constituunt* i. e. malunt constituere (i. e. asseverare, pro imperio affirmare) quam habere. Sentio parum auctoritatis ab exemplis habere hanc aliquot vocabulorum interpretationem. Si forte nostra verba, ingeniose sane, ab erudito quodam sunt correcta, mirum ne a Campano quidem factum, sed primum in Jenson. quanquam de Andreana nihil innotuit. De Ambr. 1. vide ad §. 73.

76. *Illi minus.* Sic Flor. Guelf. cum Ald. Basil. Sed Turic. *illi n imis*, a sec. manu, ut et Flor. *illi nimis* et sic Camp. Goth. Jens. (err. et tac. Gesn.) cum Voss. 2. et edd. ante Ald. Reliqui *Illic minus*, quorum nemo quaesivit quo referrentur *notabiles*, masculino vel feminino genere. Prius est a Regio.

Brutus. cf. 9, 3, 58. Nam et hoc inter fragmenta.

76. *Illi — notabiles.* Pronomen, quanquam duriuscule, refertur ad *pedes* §. 75. nempe senarii vel trimetri.

hoc genus ſermoni proximum eſt. Itaque et verſus hi fere excidunt, quos Brutus ipſo componendi ductus ſtudio ſaepiſſime facit, non raro Aſinius, ſed etiam Cicero nonnunquam, ut in principio ſtatim orationis in Lucium Piſonem, *Pro dii immortales*, *quis hic illuxit dies?* Non minore autem cura 77

ſermoni. Turic. Flor. *ſermones.* Ille a ſec. manu *ſermonis* et ſic Guelf. cum Goth. Jenſ. et edd. poſterr. ante Ald. *ſermonum* Camp. Correxit Regius, ſed Commentator Venetus in nota noſtrum interpretatur. *hi fere.* Turic. Flor. *hic ferre.* Ille a ſec. manu *hic fere* et ſic Guelf. Camp. cum Goth. Voſſ. 2. Alm. et edd. ante Ald. acc. Bad. pr.

excidunt — Cicero. Daniel ab Hoven (Proluſio Campis 1758. 4.) malit legi: „*exciderunt* — non raro *Aſinio*, ſ. e. *Cice-* „*roni.*" *ductus.* Turic. Flor. *duris* cum Alm. Illi a ſec. manu *durus* cum Goth. Voſſ. 2. probante Liebio. Sed fortaſſe Flor. ſec. manus *durius* et ita conjecit Burm. Rectiſſime ille. *ut.* Turic. Guelf. Camp. omittunt. Flor. transponit poſt *principio.* *quis hic — dies?* Turic. Guelf. *qui hic* omiſſo *dies* cum Alm. Sed Flor. *qui* omiſſis duobus reliquis, verum a ſec. manu repoſitis, et ſic Guelf. Camp. cum Goth. Voſſ. 2. et edd. ante Ald. Demonſtrat Burm. fragmm. editores *qui* dantes, Diomedem *quis.* Opus eſt

Hoc genus item eſt iambicum metrum, quod *ſermoni proximum* certatim agnoſcunt veteres, velut Cic. de Orat. 3, 47. Orat. 56. 57. Ariſtot. Poët. c. 5. p. Buhl. 204. Rhet. 3, 8, 4. ubi poſt Vincentium Madium (in Annott. ad Poët. Ariſt.) Tyrwhittus rectiſſime monet legendum τῶν — ῥυθμῶν ὁ. μὲν ἡρῷος σεμνὸς καὶ λεκτικῆς ἁρμονίας δεόμενος. Perperam vulgo ab interpretibus *hoc genus* accipitur epiſtolare, ubi verſus integri et clauſulae hexametri minus notentur. Id autem contra eſt.

hi. i. e. hujusmodi. cf. §. 66. Ad *verſus* autem intellige *integri.*

ductus. cf. not. crit.

orationis in L. Piſ. Mutilum ad nos veniſſe hoc ipſum principium, nemo ignorat. Haec quidem verba prima eſſe orationis ſatis ostendit Diomedes Grammaticus p. Putſch. 464. Ait enim *a trimetro coepiſſe* in L. Piſonem Tullium. cf. not. crit.

vitandum est, quidquid ἔνρυθμον: quale est apud Sallustium, *Falso queritur de natura sua.* Quamvis enim vincta sit, tamen soluta videri debet oratio. Atqui Plato, diligentissimus compositionis, in Timaeo, prima statim

integro trimetro, sicut apparet opposito mox exemplo; quod ἔνρυθμον modo dicitur, cum habeat quinque senarii pedes. Talis ut exeat, legendum fortasse: *Pro dii immortales qui hic nunc illuxit dies.* Supervacuum sane *nunc.* Sed quod maxime blandiebatur, ut ipsa codd. scriptura servaretur, *qui* autem citra elisionem finiret iambum tertium, stare non potest, si verae sunt, quas Bentlejus ponit regulas elisionis vitandae in metris iambicis et trochaicis. vide Schediasma p. 17. ed. Terent. Bentlej. Lipsiensis. Dicas tamen, Qu. non adeo diligentem metricarum deliciarum judicem, in versu praesertim subitario, hoc potuisse minus curare et trimetrum agnoscere etiam cum hiatu illo.

77. *quidquid* ἔνρυθμον. Turic. Flor. Guelf. Camp. Goth. Jens. (tac. Gesn.) inserunt *est* cum Voss. 2. et edd. ante Rusc. quo acc. Ald. Habes *est* ter hoc modo. cf. §. 62. Sic et mox *statim* bis. cf. 56.

soluta. Turic. Guelf. *si lota.*

77. *apud Sallustium.* Initio belli Jugurthini. Quinque sunt trimetri pedes ultimi. Possit aliquis jungendo, id quod continuo infertur, *genus* integrum senarium efficere apud Sallustium. Sed ea calumnia fuerit, cum verba *genus humanum* reapse juncta sibi ipsa diremtaque paululum a reliquis, versum legenti plane obscurent. Ita ne in Livio quidem integrum hexametrum agnoscebat noster §. 74. quanquam vulgo eruunt annumerantes etiam haec: *S. a primordio.*

Plato — in Timaeo. Non adeo difficile est hosce modos eruere ex initio Timaei Platonici (Steph. ed. Vol. 5. p. 17.). Insunt omnes in primis statim verbis: Εἷς, δύο, τρεῖς· ὁ δὲ δὴ τέταρτος ἡμῖν, ὦ φίλε. Habes initium hexametri in choriambo usque ad τρεῖς, vel, si hoc non sufficit, ad δή. Anacreontion ab ὁ δὲ ad ἡμῖν, trimetrum a δύο ad φίλε, penthemimeres ab initio ad δή. Et postremum quidem quod sejunxerit ab initio hexametri, mirum potest videri. Sed suspicor designari

854 parte, vitare ista non potuit. Nam et initium 78
hexametri statim invenias, et Anacreontion protinus colon efficias, et si velis trimetron, et quod duobus pedibus et parte, πενθημιμερὲς

78. *Anacreontion.* Flor. Guelf. Camp. *Anacretion.* Alm. *Anacreticon.* (nihil e Turic. cf. §. 76. 87.) Goth. *Anacetion.* Voss. 2. *Anqccetion.* πενθημιμεράς. Multa hic turbata in ipsis Codd. quorum tamen plerique habent ρὲς in fine, pro quo ρὶς est in Flor. et edd. a Jens. ante Obr. omnibus. Rectam formam demonstrant Lexica, quam h. l. Capper. taedii plenissima loquacitate inculcat. Notabilis est societas erroris in Goth. et Voss. 2. qui pro nostro dant ἥμισυ δίπους. cf. §. 56.

illud versuum genus, quod Horatius subjungit hexametris Carm. 4, 7. *Arboribusque comae.* vide Scholia in Hephaestionem p. 83. In Anacreontio novi equidem magnam esse finiendi varietatem et inconstantiam apud Grammaticos; ad quorum Corpus Putschianum interim ablegabo lectorem, qui et Hephaestionem poterit consulere hisque omnibus dantem jura Hermannum de metris 2, 47. p. 343. Quod ipse praetuli, est tritissimum in nostris quidem Anacreonticis et a rhetore Demetrio agnitum: Φέρ' ὕδωρ, Φέρ' οἶνον, ὦ παῖ. vid. §. 5. p. Schn. 4. Trimeter in secunda sede anapaestum facile tolerabit. *Cola* hic appellata existimo versus integros, qua ratione strophas Grammatici appellant aut μονοκώλους aut τετρακώλους, vel τρικώλους. „Haec omnia" autem „in *tribus verbis*" fieri, proverbiali locutione dixit pro eo: *in paucissimis.* Hanc; cum dubitasset Gesnerus, ipse in Thesauro firmavit testibus iisdem quibus et Forcellinus, qui paulo copiosior, et succurrit maxime locus D. Hieronymi, qui, citante in Adagiis Erasmo, (3, 4, 84.) in Dialogo Luciferani et Orthodoxi sic: „Tri„bus, *ut ajunt,* verbis." Loca Ciceroniana pro Clu. c. 48. Epp. fam. 9, 19. tria ipsa forte habent verba, ut possit proprie locutus videri. Sed sufficiunt Plautina et Terentiana. Sic Cic. Verr. 1, 39. init. „Audistis quaestoriam „rationem *tribus* versiculis „relatam." cf. c. 14. init. „Primum *brevitatem* cogno„scite." Non opus igitur conjectura in Leid. proposita per se improbanda sive Pithoei sive I. Fr. Gronovii (6, 2, 11.) *versibus* pro *verbis.*

a Graecis dicitur: et haec omnia in tribus verbis; ut Thucydidis ὑπὲρ ἥμισυ Κᾶρες ἐφάγησαν, ex mollissimo rhythmorum genere ex-
79 cidat. Sed quia orationem omnem constare

ut Thuc. Turic. Flor. Guelf. *et T.* cum Goth. Voss. 2. et edd. ante Basil. exc. Camp. Ven. Ald. Solus quidem Camp. *Tuchides,* ut nominativum dare voluerit.

ὑπὲρ ἥμισυ. Guelf. περιμανει. Camp. υπερι μαισι. Nostrum e Goth. (qui omittit Κᾶρες tac. Gesn.) et Voss. 2. restituerunt Capper. et Gesnerus seqq. Bipp. Reliqui ἐν ἐρύματι contra quam est in Thucydide. *ex mollissimo rhythmorum.* Turic. Guelf. *illis timor et morum.* Voss. 2. *illis tioremorum.* Goth. Camp. *illis timor et* (hoc unum tac. Gesn.) *ex m.* Sed mox pro *rhythmorum* solus Goth. *morum.* In Guelf. ultimum Graecum εφανησανεμο.

excidat. Sic MSS. et edd. omnes ante Ald. qui e Regii conjectura *excidant* cum reliquis praeter Gesn. Bip.

79. *orationem omnem.* Turic. Flor. *omni oratoriam* cum Alm. a sec. manu uterque *omnem oratoriam* et sic Guelf. Camp. Jens. (tac. Gesn.) cum Goth. Vall. Voss. 2. Tarv. Venet. *orationem oratoriam* Loc. et reliqui ante Basil. Hic *orationem jam* cum posterr. ante Obr. acc. Roll.

78. *Thucydidis — excidat.* Locus est 1, 8. Legendum autem censeo: *et* (cf. not. crit.) *Thucydidi* (dativum e conjectura expressit etiam Veneta) *istud* ὑπὲρ —, *excidit.* Facile post conjunctivos *invenias, efficias* librarius aberrabat ad *excidat.* Refertur autem hoc exemplum Thucydideum ad prius illud Platonicum (§. 77.) *Plato — vitare ista non potuit — et Thucydidi — excidit.* Postremam vocem Venetus quoque Commentator recte interpretatur de improvisa componendi ratione, quam parum caverit scriptor Graecus. Est hoc ipsum Thucydideum profecto *ex mollissimo rhythmorum genere,* cum accedat proxime ad Galliamborum voluptarium languorem, post anapaesti brevem impetum prolabens in binos paeonas secundos, qui sunt instar ionicorum a minore. Gesnerus mirifice hallucinatur, reliqui tacent. Sententiam satis expressit Gedoynus.

79. *orationem omnem — dixi.* vide §. 52. Suspicor autem legendum: *compositionem oratoriam,* teste eadem §.

pedibus dixi, aliqua de his quoque: quorum nomina quoniam varia traduntur, constituendum est, quo quemque appellemus. Et quidem Ciceronem sequar, (nam is eminentissimos Graecorum est secutus) excepto quod pes mihi tris syllabas non videtur excedere:

pedibus. Turic. Flor. Guelf. omittunt cum Alm. Goth. Voss. 2. Jens. Tarv. Nostrum jam Camp. habet. An forte ex emendatione? *his.* Sic Turic. Flor. Guelf. Goth. (tac. Gesn.) Camp. Reliqui *iis.* *quoniam.* Turic. *quod.* Flor. *quia*, a sec. manu *quae* et sic Goth. Voss. 2. *quam* Guelf. cum Vall. (a sec. quidem hic manu, ut videtur, *quae*) et edd. ante Ald. exc. Camp. Venet. qui omittunt. Badius *quam* pro *perquam* dictum suspicatur. Nostrum dedit Regius de suo. *varia trad.* Sic Jens. (tac. Gesn.) cum edd. posterr. ante Basil. exc. Venet. Sed Turic. inserit *est*, a sec. manu *esse* et sic reliqui omnes. Nimis displicet h. l. *esse.* Mox post *constit.* Goth. omittit *est.*

is eminent. Turic. Guelf. inserunt *emissos* cum Goth. Voss. 2. compendium cum explanatiore scriptura conjunctum recte suspicatur Gesnerus. *pes.* Turic. (a sec. manu) Guelf. Camp. Jens. (tac. Gesn.) *pedes* cum edd. ante Burm.

mihi. Sic Turic. Guelf. Goth. Jens. (tac. Gesn.) Camp. cum edd. ante Burm. Reliqui omittunt.

tris syllabas. Sic Turic. Flor. (nisi quod conjunctim) Vall. *trissyllabus* Flor. (a sec. manu) *trissyllabos* Turic. (ab ead.) Guelf. τρισύλλαβος Goth. (err. Gesn.) *trisallabos* Camp. *trisyllabos* Jens. (err. Gesn.) cum edd. ante Burm. quanquam aliquot perperam *triss.* (cf. 1, 5, 31). Reliqui *tres syllabas.* Vulgata: *pedes mihi trisyllabos non videtur excedere* poterat defendi sic, ut *videtur* esset pro *placet*, cf. 5, 10, 5. item Drakenb. ad Liv. 6, 26, 2. Sed obscurior erat, unoquoque *videtur excedere* tracturo ad Ciceronem, non ad id quod statueret Qu. Et satis nostrae addicit vetustissima scriptura. Eadem *tris* scriptura §. 80. est, nam

aliqua de his quoque. Est ellipsis similis illi 5, 12, 23. 5, 14, 32. et mox 122. cf. et 19. 22.

Et quidem. cf. 4, 1, 43. Ciceronem sequitur maxime in Oratore c. 64. 65.

quanquam ille *paeone dochmioque*, quorum prior in quatuor, ſecundus in quinque excur-
80 rit, utatur. Nec tamen ipſe diſſimulat, quibusdam *numeros* videri, non *pedes*. neque immerito. Quidquid enim ſupra tris ſyllabas, id eſt ex pluribus pedibus. Ergo cum conſtent quatuor pedes binis, octo ternis: *ſpondeum* longis duabus; *pyrrhichium*, quem alii 855
pariambum vocant, brevibus; *iambum* brevi

Turic. Flor. *trisſyllabis*. Ille a ſec. manu *trisſyllabas* et ſic Guelf. Voſſ. 2. Camp. Jenſ. Tarv. niſi quod aliquot una S. Ab Aldo *treis ſ.* Ab Obr. *tres ſ.*   *paeone*. Secundam ſyllabam A faciunt Turic. Flor. Guelf. Camp. cum Goth. ut et §. 89. iidem, aliisque locis, etſi nec omnes omnibus. Ariſtoteles et Dionyſius habent A, Demetrius et Hephaeſtio et Cicero, ut nunc eſt, O.   *dochmioque*. Sic Jenſ. Tarv. Capper. Bip. Satis ſuperque hanc ſcripturam commendavit Erneſtus et in Fabric. Bibl. et ad Cic. MSS. quidem et reliqui editi varie corrumpunt vocabulum, pleríque *dochimum* pedem Grammaticis inauditum effingentes. Verum Ambr. 1. §. 97.

80. *neque imm.* Sic Flor. Guelf. Camp. cum edd. ante Gryph. Reliqui *nec i.* cf. 6, 3, 109. item hic 89.

ſyll. id. Sic Turic. Flor. Guelf. Camp. cum Alm. Goth. Voſſ. 2. et edd. ante Gryph.. Reliqui inſerunt *habet*, nullo auctore.   *id eſt ex plur.* Sic Turic. (a pr. quidem manu *idem ex p.* cum Alm. ut videtur) Flor. Guelf. Camp. cum Goth. Voſſ. 2. et edd. ante Gryph. Reliqui *id ex plur. eſt.*   *conſtent.* Turic. Guelf. Camp. *conſtet.*

pedes. Guelf. Camp. *pedibus* cum Goth.

pariambum. Sic Turic. (quanquam *par iambum*) Flor. Steph. Capper. Reliqui *periambum* (et hoc in Lexica venit), niſi quod Jenſ. (tac. Geſn.) *periiambum*, Tarv. *perſiambum*, Baſil. *piriambum*. Mox §. 87. annotat Venetus *paeona* et *periambum* vocari, perperam ille et ſine auctore.

80. *pariambum.* cf. Schol. Hephaeſt. p. 11. Diomed. p. 460. (excerpto ex Qu. loco) 471. Marius Victor. 2486. „Pyrrhichius — appellatur — „pariambus ideo, quod mi-

longaque; huic contrarium e longa et brevi,
choreum, non ut alii *trochaeum*, nominemus.
Ex his vero, qui ternas ſyllabas habent, 81
dactylum longa duabusque brevibus; huic
temporibus parem, ſed retroactum, appellari
conſtat *anapaeſton*. Media inter longas bre-
vis faciet *amphimacrum*: ſed frequentius ejus
nomen eſt *creticus*. Longa inter breves, *am-* 82
phibrachys; duabus longis brevem ſequenti-
bus, *bacchius*; totidem longis brevem praece-

brevi, choreum. Turic. Flor. (hic a pr. manu) *breviorum* cum Alm. *brevi hunc* Guelf. Camp. cum edd. ante Ald. exc. Tarv. qui *br. cum.* Bad. pr. *b. nos choreum.* Alter *b. hunc ch.* cum edd. ante Geſn. Nobiscum faciunt Goth. Voſſ. 2. Ald. *non.* Guelf. Camp. Jenſ. (tac. Geſn.) *nos* cum Goth. Voſſ. 2. et edd. ante Obr. acc. Capper. Sed Burm. Geſn. Bip. *nos non.*

81. *his.* Sic Turic. Flor. Guelf. Camp. Jenſ. (tac. Geſn.) cum edd. ante Gryph. exc. Bad. Reliqui *iis.*

ſed retro. Turic. Flor. (hic a ſec. manu) Guelf. *ſi r.*

82. *amphibrachys.* Turic. *brachios*, a ſec. manu *ambrachios* et ſic Flor. Guelf. Sed Goth. (tac. Geſn.) *ambrachys.* Camp. *amphibrachos.* *am. duabus longis.* Turic. Flor. *a. huic cauſis l.* Guelf. *a. huic d. l.* Goth. (err. Geſn.) *a. huic bis l.* cum Voſſ. 2. *a. huic binis l.* Camp. *a. huic contrarius l.* Jenſ. (tac. Geſn.) cum edd. ante Bad. exc. Ven. quae *a. huic contrarius binis l.* ubi annotatur ad *huic* deeſſe *contrarius*, nempe in MS. *brevem — totidem longis.* Turic. Flor. Guelf. Camp. Goth. Jenſ. (tac. Geſn.) omittunt cum Voſſ. 2. et edd. ante Bad. qui noſtrum repoſuit e Vall.

praec. palimb. Sic Turic. Flor. Camp. cum Goth. Voſſ. 2. *bacchius cui contrarius* inſerunt Jenſ. (tac. Geſn.) cum edd. ante Bad. annotante Veneto deeſſe (a MS.) *bacchius huic contrarius.* Reliqui *pr. huic contrarius p.*

„nus habeat unum tempus ab „iambo: παρὰ enim Graeci „minus dicunt." Alius eodem nomine pes Diomed. p. 475. item quem vide ad noſtr. 1, 8, 6. p. 196.

82. *amphibrachys — palimb. crit.* cf. not. crit.

dentibus, *palimbacchius* erit. Tres breves *trochaeum*, quem *tribrachyn* dici volunt, qui choreo *trochaei* nomen imponunt; totidem
83 longae *moloſſon* efficiunt. Horum pedum nullus non in orationem venit, ſed quo quique ſunt temporibus pleniores, longisque ſyllabis magis ſtabiles, hoc graviorem faciunt orationem, breves celerem ac mobilem. Utrumque locis utile. Nam et illud, ubi opus eſt velocitate, tardum et ſegne, et hoc, ubi pondus exigitur, praeceps ac reſultans,

erit. Turic. Guelf. *erat* cum Goth. Voſſ. 2. In omni hoc loco Alm. miras turbas dare narratur. Mihi quidem liquet a Qu. haec fuiſſe: *longa inter breves amphibrachyn* (quanquam hoc ego non praeſtem vocabulum, cum minus addicant ſcripturae; ſed neceſſe erat ut ſic ſcriberetur, neque enim pluralis *amphibracheas, amphibrachos,* propior ille, ferri poteſt), *huic contrarium.* Ita verba: *longa — amph. huic contr.* referentur ad proxima *Media — amphim.* Illa autem *ſed freq. — cret.* per uncos parentheſeos eximentur ceteris. Latet noſtrum in ipſa Turic. Flor. ſcriptura. Dein novus ſenſus incipiet a *Duabus.* In recepta ratione ingratiſſimum eſt, quod *longa — amphibrachys* jungitur cum *erit,* ut prius fiat ablativus, cum modo *media — brevis* nominativus fuerit. Quo diligentius ſcriptoris noſtri manus ubique ſervetur, tanto magis appareat mirum ejus in variandis hisce technicis artificium. *breves trochaeum.* Goth. *b. choreum*, ſolus, ſed Hephaeſtio, deſignante Capper., p. 10. τρίβραχυς ὁ καὶ χορεῖος, et p. 82. Schol. ὁ χορεῖος ὁ καὶ τρίβραχυς κ. τ. λ. cf. et Dionyſ. Hal. de Struct. p. 106.

83. *nullus — orationem.* Turic. Flor. *nullius* (hoc quidem a pr. manu uterque) — *rationem.* Guelf. *n. — oratorem.*

hoc grav. Turic. Flor. *his g.* cum Alm. *iis g.* Goth. Voſſ. 2. *hi g.* Guelf. cum Jenſ. et edd. poſterr. ante Ald. (Tarv. *ii*) exc. Venet.

locis. Turic. Flor. Guelf. *longis* cum Alm.

83. *quo quique — mobilem.* Cf. dicta nobis in nota Vol. 1. p. 196.

merito damnetur. Sit in hoc quoque aliquid 84
fortasse momenti, quod et longis longiores, et brevibus sunt breviores syllabae: ut, quamvis neque plus duobus temporibus, neque uno minus habere videantur (ideoque in
856 metris omnes breves longaeque inter se obsessae sunt pares), lateat tamen nescio quid, quod supersit, aut desit. Nam versuum pro-

84. *videantur.* Turic. Guelf. *videatur.* *longaeque.* Turic. (a pr. manu) Flor. *quae longae* cum Kapp. Goth. 2. Non exputo quid latere possit, nisi forte transpositio sola.

obsessae. Kapp. Jens. *ob sese.* Goth. 2. *obesse.* An *ipsae?* Gesnerus tentat: *inter sese censentur pares.* Werlhofius aliquid hariolatur de vinculo metri, quo inclusae teneantur syllabae, quo minus possint evagari. Regius in omni se loco haerere testatur; Venetus interpretationis causa aspergit *ob se ipsas,* ex illa Jensoniana profecto scriptura; Badius simile quid Werlhofianae rationis exponit, sed obscurius. Reliqui tacent. Mox *sunt* mirum, pro quo in uno Flor. invenio *sint,* pendens illud a *quamvis.* Neque enim sufficere videtur parenthesis ad reliquae structurae eximendum hoc comma.

quid, quod. Turic. Flor. *quicquid* cum Alm. nisi quod *quidquid.* Flor. a sec. manu *si quicquod.* Turic. ab eadem *si quicquam* et sic Camp. cum Goth. Voss. 2. Kapp. et edd. ante Gryph. *an quicquam* Guelf. Reliqui *quid si quidquam.* Nostrum e conjectura. cf. §. 110.

84. *Sit in hoc quoque — syllabae.* Structuram confer ad §. 65. Ad rem quod attinet, sufficit designare loca Dionysii Hal. V. 5. p. 85 seqq. item Marii Victorini p. 2481. de hisce amplius disputantium; quanquam Gesnerus post Capper. posuit multa ex iisdem.

obsessae. cf. not. crit.

lateat — aut desit. „Insit „tamen latens aliquod vitium, „ubi aliqua syllaba, sive bre„vis sive longa, habeat aut „nimiam aut non justam vel „brevitatem vel longitudi„nem."

Nam versuum — communes. Non est facile dictu, qua vi *nam* positum sit hoc loco. Blandiri potest, si accipiatur pro figura transeundi, ut toties, ubi id quod modo docueras protinus etiam certiore vel argumento vel

pria conditio est, ideoque in his quaedam
85 etiam communes. Veritas vero, quia patitur aeque brevem esse vel longam vocalem, cum

85. *quia patitur aeque.* Turic. Flor. *qui parriturae quae*, a sec. manu *quia pariter aeque* et *pariter* Goth. quoque cum Voss. 2. Kapp. *breviter* quoque cum Goth. 2.

exemplo confirmas, velut 2, 21, 9. Sic igitur, post eam de supervacuo extra mensuram syllabarum spatio disputationem, fuerit subjuncta altera de syllabis etiam *communibus*. Sed fortasse artius vinculum inest conjunctioni, quia mox inde quoque probationem petit supervacui illius, quod possit brevis syllaba alteri brevi aliquid impertire. Quam autem dicit *communem* syllabam? Gesnerus cum Badio et Gedoyno ancipitem agnovit, quae nunc brevis esset nunc longa. Werlhofio placuit hic jam sequenti disputationi accommodatam accipere vocem, ut esset syllaba, quae aliquam sui partem cum altera communicaret. Mihi prius sufficere videtur; tenendum vero censeo, id quod saepe usu venit in Grammaticis, veteres operosius fere tractare ejus generis quaestiones, ut et hic nihil in animo habuisse dixerim Quintilianum nisi illam in muta cum liquida positionem, quae quidem solis poëtis permittitur (cf. 1, 5, 28). Egredi sane videtur hanc quaestionem natura syllabae *gre*, quae non per mutae cum liquida concursum producitur, ergo nec citra versum debuisset corripi. Sed hanc ille nunc de industria non tractat, verum totus convertitur in A vocis *agrestem*, quod soli poëtae longum esse poterat, ut minus attenderet ea, quae ad hoc declarandum non facerent. Tam perfunctoriam et supinam in hisce grammaticis diligentiam cum Fabio meo imputo, nihil videor committere neque in dignitatem eius neque in morem adhuc cognitum. Id plurimi puto referre, ne hic de positione omni agatur, sed de ea modo, quae versui sit propria, nec locum habeat in oratione. Ita quidquid vel difficultatis in hoc Qu. praecepto invenerunt, vel licentiae inde arripuerunt VV. DD. negantes positionem in pedestri oratione producere syllabas, haud aegre diluitur. cf. enim disputata ad Longinum a Fabro, Dacerio, Pearcio, quibus saniora addidit Cleaverus de Rhythmo Graecorum c. 5. p. 67 seqq.

85. *Veritas — praecedunt: certe.* cf. not. crit.

est sola, quam cum eam consonantes una pluresve praecedunt, certe in dimensione pedum syllaba, quae est brevis, insequente vel brevi alia, quae tamen duas primas consonantes habeat, fit longa: ut,

Agrestem tenui musam meditaris avena.

una pluresve praecedunt: certe. Turic. (a pr. manu) *una etreve p. c.* cum Alm. (conjicit Burm. *una alterave*). *una et breves p, c.* Flor. Sed a sec. manu *u. plures breves p. c.* Recte in hoc loco solus quidem Gesnerus haeret, et gravatur *quia*, cujus nexum non capiat. Malit *Veritas* (quam recte cum Badio aliisque interpreteris naturalem sermonem, extra versum, etiam ipsam rei naturam; sic *veritas fori* in alio loco opponitur fictionibus scholarum) *igitur cum patiatur*. Equidem id quoque refugio, quod positionis hic ea explicatur ratio, ubi vocalem praegressae consonantes producant eandem. Conatus sum igitur utrique desiderio succurrere, haec reponendo: *V. utique* (*vero* saepe est *u* solum et *qui* habeo in vetere manu) *patitur — quam cum* (omitto *eam*) *consonantes binas* (modo liceat distributivum jungere cardinali) *tresve* (adest et hic vetus scriptura; nec ferri potest *una*, quae ad positionem nusquam quidquam) *praecedit: ceterum*. (Postremum plane pro *sed*, ut saepe apud hujus aevi scriptores, et cf. 5, 14, 35. Sic *sine dubio — ceterum* Tacit. Annal. 1, 6, 3.) *vel brevi alia.* Sic Flor. Reliqui *a. v. b.* *Agrestem — gre brevis.* Turic. *a. tenuimus a. μ. a. vabreves gres brevis.* Flor. *a. tenuimus. a. m. a. n. a. breves tres breves.* a sec. hic manu *brevis gres brevis* et in margine ad literas illas *tenui musam meditaris avena.* Guelf. post versum integrum *brevis gres.* Goth. Voss. 2. itidem post versum *brevem gre brevis.* Camp. *Agr. — av. nam brevem. gre. breves.* Nostra constitutio est in Jens. et edd. ante Ald. qui, Regio jubente, dat *Agr. — av. nam licet gra brevis sit* cum reliquis, nisi quod praeter Basil. omittunt *sit*.

Agrestem — avena. Versus, qualis hic comparet, invenitur nullus, sed alter orsus a voce *Silvestrem*, continuatis reliquis nostris Virg. Ecl. 1, 2. alter principio nostro reddens haecce extrema: *meditabor arundine musam* Ecl. 6, 8. cf. not. crit.

86 *A* brevis, *gre* brevis, faciet tamen longam priorem. Dat igitur illi aliquid ex suo tempore: quo modo, nisi habet plus, quam quae brevissima, qualis ipsa esset detractis consonantibus? nunc unum tempus accommodat priori, et unum accipit a sequente, ita duae natura breves, positione sunt temporum qua-
87 tuor. Miror autem in hac opinione doctissimos homines fuisse, ut alios pedes ita eligerent, aliosque damnarent, quasi ullus esset, quem non sit necesse in oratione deprehendi.

parum latine. Badius, referente Burm., a Qu. ipso nonnisi duo prima versus verba posita censet, quod contra esse ostendunt MSS. Ex his ego eruo: *Agr. tenui musam*, ut haec ita memoriter junxerit Qu. parum attendens ordinem poetae ipsius. Remanentes post has voces literas *a. n. a* non quidem fragmina credo vocabuli *avena*, sed turbata aut ex ipsis nostris, ut plus semel in eadem inciderit librarius, aut ex hisce: *A enim brevis* cet. Alm. hic meras turbas narrant. Fortasse poteram sequi MSS. *gres* dando.

86. *faciet.* Sic Turic. Flor. Guelf. Camp. cum edd. ante Ald. qui *fecit* cum Basil. Regio jubente. Reliqui *facit.*

longam priorem. Sic Flor. (a. pr. manu). *longa priora* Turic. Guelf. Reliqui *l. A p.* cf. 1, 7, 28.

habet plus. Sic Turic. Flor. Guelf. Camp. cum Goth. et edd. ante Basil. Reliqui *habeat p.* *esset.* Turic. Flor. Camp. *esse.* *positione.* Goth. Voss. 2. *compositione.* nequam consortium. cf. §. 38. 116. Sed mox Guelf. nostrum ipsum pro *opinione.*

87. *Miror.* Flor. (a pr. manu) *miseror* cum Alm. (cf. §. 78. 92.)

aliosque damn. Sic Turic. Flor. Goth. (tac. Gesn.) cum Alm. Voss. 2. Reliqui *alios d.*

86. Attendendum hic diligenter, non agi de brevitate literae seu vocalis *e* (qualis est in *quiesco* apud Gell. 6, 15.) sed de syllabae, qualis nequaquam potest agnosci in plena positione.

Licet igitur *paeona* sequatur Ephorus, inventum a Thrasymacho, probatum ab Aristotele, *dactylumque*, ut temperatiores brevibus ac longis; fugiat *spondeum* et *trochaeum*, alte- 88

igitur. Sic Turic. (a pr. quidem manu *gi*) Flor. Guelf. Camp. cum Goth. Voss. 2. Reliqui *enim.* *paeona.* Turic. *pena*, a sec. manu *penaum.* Flor. *poena.* Guelf. Camp. *periambum* cum Goth. (*per Jambum* tac. Gesn.) Voss. 2. *paeonem periambum* Veneta. Reliqui *paeonem.*

88. *fug.* — *troch.* Turic. *f. rocheum*, a sec. manu *f. trocheum* et sic Guelf. cum Goth. Voss. 2. Alm. Jens. et edd. posterr. ante Ald. qui *f. spondeum trochaeumque.* mox Bad. pr. *f. molosson trochaeumque* suadente Regio. Nostrum jam in Camp. inserto *et* post *fug.* Et poterat indicare Cicero l. c.

87. *paeona* — *dactylumque.* Hoc de Ephoro narrat Cicero Orat. c. 57. Numerum paeonicum Thrasymacho usurpatum demonstrat probatque Aristoteles Rhet. 3, 8, 4. 5. cf. Cic. de Orat. 3, 47. 48. Locum Demetrii Phal. huc facientem indicat Gesn. §. 59. p. Schn. 21.

88. *fugiat spondeum* — *nomen imponat.* Non unus est librariorum error in hisce, pedum maxime nominibus. Qui enim contulerit Aristotelem loco aliquoties et modo citato, simulque nostri rationem nominum imponendorum attenderit (§. 80. 82.), facile agnoscet pro *trochaeum*, si minus bis, semel certe reponendum esse *choreum*, quod posteriore loco recte vidit Regius, intempestive ille correptus a Burmanno, cum P. Victorius ad Aristotelem idem testatus esset. Nec quidquam proficit idem Burmannus, quanquam sequentibus rationem suam probans, cum tuetur tanquam recte appellatum „iambum *humaniorem.*" Refert hoc ad naturam iambi aptiorem sermoni vulgari, sicut *humane loqui* et *poëtice* opponatur apud Petronium c. 90. p. 437. Cum igitur Badius gravetur hanc pedis appellationem, unice, id quod jam in eo erat ut faceret Burm., accedendum est Pithoeo corrigenti *humilior.* Sed et *cordacis* illud per Aristotelem vix licet retinere, in quo tamen cum jam Cicero (Orat. c. 57.) praeiverit errorem, abstinendum ab emendatione videtur, nec attingere lubet Ciceronem, qui isto quidem loco in *trochaeo*, quem profecto accipit *tribrachyn*, Aristotelem minime

rius tarditate, alterius celeritate damnata; 857
herous, qui eſt idem *dactylus*, Ariſtoteli amplior, *iambus* humanior videatur; *trochaeum* ut nimis currentem damnet, eique *cordacis* nomen imponat; eademque dicant Theodectes ac Theophraſtus, ſimilia poſt eos Ha-
89 licarnaſſeus Dionyſius: irrumpent etiam ad invitos, nec ſemper illis *Heroo*, aut *Paeone*

tard. alterius. Turic. Flor. Guelf. Camp. inſerunt *et enim* cum Goth. Voſſ. 2. (quanquam ex hoc affertur modo *enim*) et edd. ante Ald. Quid lateat, non exputo. Fortaſſe error natus ex TE et A, quorum poſterius pro N acceptum.

celeritate. Turic. Flor. (hic a pr. manu) Guelf. *caritate* cum Alm. *damnata; herous.* Turic. Flor. *damnatae*, a ſec. manu uterque *damnat et h*, et ſic Guelf. Camp. (niſi quod hic *d. Et eſt h.*) cum Goth. Noſtrum Jenſ. (tac. Geſn.) cum edd. ante Ald. exc. Venet. Reliqui inſerunt *et*. Pro *herous* Goth. Voſſ. 2. *choreus*, quorum uterque *et* habet.

vid. trochaeum. Flor. *v. tropheum.*

89. *ad invitos.* Sic Ald. Bad. pr. Cervic. Baſil. Obr. Capper. cum Gryph. (1536.) Vidov. et aliquot margine. *adjutos* Turic. Guelf. Camp. cum Goth. Voſſ. 2. (Ex Alm. *advitos.*) *adjunctos* Flor. cum Jenſ. et edd. ante Ald. Reliqui *ad vicinos.*

Heroo. Turic. Flor. Guelf. *vero* cum Alm. (ů)

eſt aſſecutus. Neque enim non potuit de *choreo* agere Rhetorum princeps graecus, cum tetrametri mentionem faciat. Durior ſane ratio Meurſii de Orcheſtra p. (Theſ. Gron. 8.) 1265. E. apud utrumque et Cic. et Qu. *cordacem* expungentis et *cordacicum* inferentis. Malim certe *cordacium, cordacii* (quorum prius apud Ciceronem ſolum (mire) ipſe Meurſius).

Theodectes ac Theophraſtus. cf. 3, 1, 14. 15. item Ciceronem l. c. Dionyſii doctrina in libro de ſtructura verborum copioſiſſime explicatur. Huc maxime faciunt quae habes capp. 17. 18. p. Rsk. 106 ſeqq.

89. *irrumpent etiam ad invitos.* „Pedes iſti, damnati, „tamen vel invitis et repel„lentibus ſeſe obtrudent ſcri„ptoribus.“ Structuram *ir-*

ſuo, quem, quia verſum raro facit, maxime laudant, uti licebit. Ut ſint tamen aliis alii crebriores, non *verba* facient, quae neque augeri, nec minui, nec ſicuti modulatione produci aut corripi poſſint; ſed *transmutatio* et *collocatio*. Plerique enim ex commiſſuris 90
eorum vel diviſione fiunt pedes: quo fit, ut iisdem verbis alii atque alii verſus fiant: ut memini quendam non ignobilem poëtam ita luſiſſe,

Aſtra tenet coelum, mare claſſes, area meſſem.

verſum. Sic Flor. (a pr. quidem manu *verſo*, ut et *quoniam*) Camp. cum Goth. Voſſ. 2. Reliqui *verſus.*

nec min. nec ſicuti. Sic Turic. Flor. Guelf. cum Goth. (ſed hic et *nec aug.* deterius, cf. §. 80.) Jenſ. et edd. ante Gryph. Reliqui *neque m. neque ſ.* Etiam *ſicut* omnes ab Jenſ. inde. Noſtrum priores (tac. Geſn.).

90. *ita luſiſſe.* Turic. Flor. *tat claraſſe* (niſi forte ille *claraſſe*) cum Alm. a ſec. illi manu *ita declaraſſe* et ſic Guelf.

rumpendi eandem habes 2, 1, 2. Eſt etiam apud M. Senecam p. 197. et Salluſt. Catil. c. 46. Tell. Deeſſe aliquid dicas ad explendam juſtam ſtructuram poſt illud *Licet,* cujus apodoſis ſatis longe ſequitur, ordiens illa a voce *irrumpent.* Optes talia fere: *irr. tamen ii etiam a.*

non verba — ſed transmutatio et collocatio. Commodum Dionyſii Halic. verba ponit Geſnerus: (p. Rsk. 112.) Τὰ — ὀνόματα ἔγκειται τοῖς πράγμασιν ὡς ἔτυχεν· οἰκονομεῖν αὐτὰ χρὴ φιλοτέχνως, καὶ διακλέπτειν τῇ χάριτι τῆς συνθέσεως τὴν ἀνάγκην, ἄλλως τε καὶ πολλὴν τὴν ἄδειαν ἔχοντας. οὐδὲ γὰρ ἀπελαύνεται ῥυθμὸς οὐδεὶς ἐκ τῆς ἀμέτρου λέξεως, ὥσπερ ἐκ τῆς ἐμμέτρου. cf. noſter §. 87. item §. 58.

ſicuti modulatione. Fateor me optare *ſ. modulationes,* quem pluralem vocis habemus §. 139. *Verba* non ſicut *muſicae notae* (cf. §. 51.) poſſunt tractari. Ablativum parum aſſequor, et *veluti* in ea ratione dicendum arbitror, non *ſicuti.*

poſſint. Malim *poſſunt.* Neque enim video juſtam rationem conjunctivi ponendi.

Hic retrorsum fit *sotadeus*. Itemque *sotadeo* adjuret retro trimetros:

Caput exeruit mobile pinus repetita. 858

cum Goth. Voss. 2. Quid lateat non exputo. Neque enim vel placet vel sufficit: *inter alia* (cf. 5, 10, 9.) *clamasse*, vel *declamasse*, vel *recitasse*. Nostrum a recentiore manu secundae illi in Flor, scripturae allinitur ita: *vel lusisse*. Ante *ign.* omittunt *non* Turic. (a pr. manu) Flor. cum Alm. *Ita* quidem displicet post *ut*. *fit sotad.* Sic Goth. solus, ut videtur. Reliqui *fit s.* Rectissime probat, quanquam non receptum, Gesnerus. Solus conjunctivus convenit sequenti.

adjuret retro trimetros. Turic. Flor. Guelf. *a. rorji etros* cum Voss. 2. a pr. manu, a sec. enim nostra ipsa. Sed Flor. a sec. manu *a. retro metros* et sic Goth. (cf. §. 86.) *adjutet retrometros* Camp. *adiit retro trimetros* Ambr. 1. *adjungat r. t.* Ald. et edd. posterr. exc. Bad.

90. *adjuret.* Hanc quidem locutionem veteres (Venetus et Badius) conantur explicare, quasi pro eo positam: „adjungat se tanquam jurejurando" ubi fortasse obversabatur locus Horatianus (Ep. ad. Pis. 410. 11.) „alterius sic Altera poscit opem res et *conjurat* amice." Sed neque ullo exemplo hunc verbi usum defendi video; et ipsi ductus errorem hic versatum manifesto ostendunt. Subit igitur mutare nostrum in *adludat* (cf. 3, 14, 18). Inest voci elegans similitudinis et quidem per jocum petitae significatio, quae huc magnopere facit. *trimetros* nominativus est, ut recte vidit Badius. Fortasse modo pro *Hic* melius legas *Hinc*, quoniam nullum versus nomen diserte praecessit. De Sotadeo. cf. 1, 8, 6. Ejus versus exemplum habe hoc ex Hephaestione (p. 37.) Ἥρην ποτὲ | φασὶν, Δία | τὸν τερπικέ | ραυνον. Hoc facile agnoveris vel in altero, qui hic comparet, versu, si memineris *Caput exeru* | esse anapaestum cum pyrrhichio pro ionico a majore. Minus manifestum Sotadeum supra ad §. 6. ponit Aegius ex Hephaestione (p. 8.) Σείων μελίην Πηλιάδα δεξιὸν κατ' ὦμον. Retro legenda i. e. ἀντιστρέφοντα vide in Brunkii Analectis Vol. 2. p. 382 sq. sed quae intra Disticha consistant. Item apud Marium Victorinum, indicante Capper. p. Putsch. 2561. 62. plane ad Quintiliani modulum. Mox nemo attentior, qui sint *miscendi*, *versus* intelliget, sed *pedes* (§. 90.).

Miscendi ergo sunt, curandumque, ut sint 91 plures, qui placent, et circumfusi bonis deteriores lateant. Nec vero in literis syllabisque natura mutatur, sed refert, quae cum quaque optime coëat. Plurimum igitur auctoritatis, ut dixi, et ponderis habent *longae*, celeritatis *breves*: quae, si miscentur quibusdam longis, currunt; si continuantur, exultant. *Acres*, quae ex brevibus ad longas in- 92 surgunt; *leniores*, quae a longis in breves descendunt. Optime incipitur a longis, recte aliquando a brevibus; ut, *Novum crimen*:

91. *placent.* Sic Turic. Flor. Guelf. cum Jens. Tarv. Venet. Ald. Reliqui *placeant.*

cum quaque. Sic Turic. (a pr. quidem manu *c. quamque*) Flor. Guelf. Camp. cum Goth. Voss. 2. Alm. Bodl. et edd. ante Bad. acc. Basil. Reliqui *c. qua* jubente Regio. cf. 7, 2, 64.

92. *Acres, quae — leniores, quae.* Turic. Flor. Camp. *a. q. — lerioresque.* Guelf. *acresque — leviores.* Goth. *acresque — levioresque* cum Voss. 2. Jens. (tac. Gesn.). Tarv. *acresque — lenioresque* Venet. Diomedes p. Putsch. 463. nostrum excerpens *alacresque — lenioresque.* Legendum censeo *Acres, qui — leniores, qui.* Nisi enim ad *pedes* haec referantur, sententiam nullam exculpo. Quae tandem sunt *syllabae*, „quae ex brevibus" (syllabis) „ad longas" (syllabas) „insurgunt — descendunt"? Neque obstat quod mox „a longis" intelliguntur syllabae rursus. Res ipsa docet.

crimen: lenius. Sic Turic. Flor. Guelf. cum Alm. Voss. 2. Jens. (tac. Gesn.) et edd. posterr. ante Bad. Reliqui inserunt *C. Caesar.*

92. *Acres, quae — leniores, quae.* cf. not. crit. *Novum crimen — Animadverti.* Cic. pro Lig. et pro Cluentio init.

lenius, ut, *Animadverti, judices.* sed pro Cluentio recte etiam, quod initium ejus partitioni simile est, quae celeritate gaudet.
93 Clausula quoque e longis firmissima est: sed cludent etiam breves, quamvis habeatur indifferens ultima. Neque enim ego ignoro, in fine pro longa accipi brevem, quod vide- 859

lenius. Turic. Flor. Ambr. 1. Guelf. Camp. *levibus* cum Goth. Voss. 2. (quanquam ex hoc *lenibus* refertur) et edd. ante Ald. Hic *levius* cum edd. ante Gryph. Diomedes l. c. *lenius a duabus* cum Capper. *ut, Anim.* Guelf. Camp. *utamur A.* cum Goth. Voss. 2. Jens. (tac. Gesn.) et edd. ante Ald. *jud. sed — recte — quod.* Sic Turic. Flor. Guelf. Camp. cum Goth. Voss. 2. et edd. ante Gryph. exc. Venet. quanquam levi in singulis edd. fluctuatione, ut ex Alm. quoque affertur *lenius ut A. j. pro Cluentio q.* (cf. §. 87. 93.) Reliqui, quorum Venetus *delenda* ait *verba illa intermedia*, expungunt *sed — recte.* Aegre fero nihil mihi ex Ambr. 1. notatum. *init. ejus part.* Sic Turic. Flor. Camp. cum Alm. Goth. Voss. 2. et edd. ante Gryph. exc. Venet. Reliqui omittunt *ejus*, Veneto et Regio proscribentibus. Frustra mox Obr. *simul* pro *simile.*

93. *sed — brev.* Turic. Flor. *se cluent et in b.* Guelf. *se c. et in b.* Camp. *s. cadent et in b.* Praepositionem inserunt edd. ante Ald. Reliqui *s. c. et b.* Nos pro *et* scripsimus *etiam.* *Neque enim ego.* Goth. omittit *enim.* Placet, etsi possit ferri conjunctio. Sed gratius mox legetur, si hic abest. cf. 3. 8. 53. Diomed. l. c. omittit *ego.*

lenius — gaudet. Quod interjicit ad defendendum Ciceronem, tum demum intelligemus, si priora emendata fuerint. Suspicor legendum: *brevi* (pro *brevibus*) *ut N. c. vel duabus* (intellige *brevibus* et cf. not. crit.) *ut A. sed* cet. Exemplum Ligarianae est unius syllabae brevis in initio positae; duarum autem poterat videri vitiosum, sed defenditur eo, quod „*ejus* orationis pro Cluentio „*initium partitioni simile est*" cet.

93. *in fine pro longa.* „Vid. Cic, Orat. 64. *Nihil* „*enim interest, dactylus sit* „*extremus an creticus: quia* „*postrema syllaba brevis an* „*longa sit ne in versu quidem* „*refert.*" Gesnerus.

tur aliquid vacanti tempori ex eo, quod insequitur, accedere: aures tamen consulens meas, intelligo multum referre, verene longa sit, quae cludit, an pro longa. Neque enim tam plenum est, *Dicere incipientem timere*: quam illud, *Ausus est confiteri.* Atqui si 94
nihil refert, brevis an longa sit ultima, idem pes erit; verum nescio quo modo sedebit hoc, illud subsistet. Quo moti quidam, longae ultimae tria tempora dederunt, ut illud tempus, quod brevis ex longa accipit, huic quoque accederet. Nec solum refert, quis claudat, sed quis antecedat. Retrorsum au- 95

vacanti tempori. Sic Ambr. 1. Flor. (a sec. manu) Leid. marg. Chouet. *vocantis tempori* Turic. Flor. Guelf. Reliqui *vacantis temporis* (de Goth. err. Gesn.) cum Diomede. *referre, verene.* Sic Flor. (a sec. manu). *referret vene* Turic. (a pr. manu). *referret verene* Flor. *r. vere* Alm. (cf. §. 92. 95.) Reliqui *r. utrumne.*

94. *ex longa.* Ambr. 1. videtur a pr. manu dedisse *e. longo.* Hinc eruo *ex loco* (cf. §. 83. item 125.), quo exitur difficultas, quam solus rectissime sensit Gesnerus. Is „suntne haec sana?" ait. „Equidem magis intelligam, si „legatur *ex fine* vel ex *clausula*, vel quid simile."

claudat, sed quis. Turic. *claudam tem quis.* Flor. *c. et q.* Guelf. *claudantem q.* Suspicor fuisse: *c. pes sed q. claudentem antec.* Nec voce *pes* carere posse locum credo, neque expresso eo, quod antecedatur.

Dicere incipientem timere. „Ex initio Milonianae. *Ausus* „*est confiteri* ex Ligarianae „principio." Gesnerus.

94. *sedebit hoc, illud subsistet.* Egregia opponendi et eloquendi diligentia! Cujusmodi et illa §. 139.

ex longa. cf. not. crit. Hanc autem rationem, qua tres morae tribuuntur longae in fine positae, Ciceronis ipsius esse suspicatur Victorius ad Aristot. Rhet. p. 612.

claudat, sed quis. cf. not. crit.

tem neque plus tribus, (iique si non ternas syllabas habebunt, repetendi erunt: absit tamen poëtica observatio) neque minus duobus: alioqui *pes* erit, non *numerus*. Potest tamen vel unus esse *dichoreus*, si unus est,
96 qui constat e duobus choreis. Itemque *paeon*, qui est ex choreo et pyrrhichio, quem aptum initiis putant; vel contra, qui est e tribus brevibus et longa, cui clausulam assignant;

95. *neque plus.* Turic. Flor. Guelf. Camp. *quae pi* (posteriorum uterque et *aut*) cum Goth. et edd. ante Bad. qui nostrum e sua conjectura.
erunt. Sic Turic. Guelf. Camp. cum Alm. Obr. Reliqui *sunt.*
absit tamen. Turic. *sit tam*, a sec. manu *sit tamen* et sic Guelf. *si tamen* Flor. (a pr. manu). Nil nisi *sit* dare Alm. narratur (cf. §. 93. 99.). Mox pro *pes erit* Venetus e conjectura *versus e.* *e duobus.* Sic Turic. Flor. Guelf. Camp. Reliqui *ex d.* cf. 57. Modo Jens. *constet* (err. Gesn.) cum edd. posterr. ante Basil.
96. *est e tribus.* Turic. Flor. Guelf. Camp. *est t.* Flor. a sec. manu *a.* Goth. (tac. Gesn.) *est ex t.* Suspicor afuisse *est.*
brev. et longa. Turic. Flor. Guelf. omittunt *et.*

95. *neque plus tribus.* „Cic. „Orat. c. 64. *Hos cum in clau-„sulis pedes nomino, non lo-„quor de uno pede extremo. „adjungo (quod minimum sit) „proxime superiorem, saepe „etiam tertium.*" Gesnerus.

absit — observatio. Parum assequor, quomodo jubeatur abesse ista observatio. Rectius, puto, legeris *sit enim p. o.* (cf. not. crit.). Sic interjectum hoc respondebit alteri *alioqui — numerus;* cujusmodi concinnitate imprimis delectatur noster. cf. v. c. 1, 7, 7. *Sit* (pro *fuerit*) variatum est pro futuro indicativi *erit.* Aliquid verae rationis suboluit Gedoyno, etsi erranti. „Si ultra tres continuentur „et consulto aptentur pedes, „diligentia i. e. *observatio* „fuerit poëtae conveniens, „non oratori; si minus duo-„bus, *pes* modo sentietur, „non *numerus* aliquis aequa-„biliter fusus. Illud nimium „erit, hoc parum."

de quibus fere duobus ſcriptores hujus artis loquuntur; alii omnes, quotcunque ſint temporum, quae ad rationem pertineant, *paeo-*

artis. Turic. Guelf. omittunt. *alii.* Sic MSS. et edd. ante Ald. ace. Bad. pr. Reliqui nullo auctore *alios.* Ambr. 1. non notavi. *quotcunque.* Turic. Flor. Guelf. *ut quocunque.* Camp. *ut quotc.* cum Goth. *ſint temp.* Flor. inſerit *quoque.* *quae ad.* Turic. *quod a.* Goth. *qui a.* ex Voſſ. *quod a.* (cf. §. 90.) Guelf. *que* enclitica ad *temp.* *rationem.* Sic Turic. Flor. Guelf. cum Jenſ. et edd. poſterr. ante Bad. ſec. Reliqui *orationem,* quod ipſum e Camp. per errorem notaſſe videor. *pertineant.* Turic. *pertinea,* a ſec. manu *pertineat* et ſic Flor. Non mihi ſatis facio haec reponens; *alii omnes, quocunque ſint quinque*

96. *ſcriptores hujus artis.* Significantur praeceptores eloquentiae; *alii,* qui deinde nominantur, ſunt metrici vel rhythmici doctores. Exemplo autem eſt Ariſtoteles Rhet. 3, 8. de hisce ſolis paeonibus praecipiens; (vid. et Cic. de Orat. 3, 47.) cui accedit Demetr. Phal. §. 39.

alii — appellant. Haec cum ſint mirifice inquinata, ſententiam habent tamen ſatis manifeſtam. Indicantur paeones alter et tertius, qui eodem quo illi rhetorici, primus et quartus, nomine a quibusdam magiſtris appellentur. Sed hoc quomodo ex verbis ipſis elicere contingat, nondum video. Neque enim ferri poteſt, ut intereſſe negetur, quot temporum ſit pes aliquis; quod contra unice ſpectandum eſt, nec tamen ſufficit ipſum, cum alioqui creticus et bacchius cum palimbacchio fuerint appellandi paeones. At nemo ſic. Niſi forte Dionyſii Halic. rationem huc trahas. Is enim p. Rsk. 204. 5. (de Structura) τὸν Κρητικὸν memorat ῥυθμόν· εἴτ᾽ ἄρα παιᾶνά τις βούλεται αὐτὸν καλεῖν· διοίσει γὰρ οὐδὲν τῶν ἐκ πέντε συγκειμένων χρόνων. Simile quid agnoſcit Cicero de Orat. 3, 47. Sed hoc parum eſt. *Rationem* autem hic eſſe *proportionem* facile apparet comparando Ariſtotele, qui loco illo toties laudato §. 4. ἔστι δὲ, ait, τρίτος ὁ παιὰν καὶ ἐχόμενος τῶν εἰρημένων· τρία γὰρ πρὸς δύο ἐστίν, ἐκείνων δὲ ὁ μὲν [ὁ ἡρῷος ſ. dactylus] ἓν πρὸς ἕν· ὁ δὲ [ὁ ἴαμβος, quanquam et trochaeus] δύο πρὸς ἕν. ἔχεται δὲ τῶν λόγων τούτων ὁ ἡμιόλιος· οὗτος δ᾽ ἐστὶν ὁ παιάν.

97 nas appellant. Est et *dochmius*, qui fit ex *bacchio* et *iambo*, vel *iambo* et *cretico*, stabilis 860 in clausulis, et severus. *Spondeus* quoque, quo plurimum est Demosthenes usus, moram semper per se habet. optime praecedet eum

temporum, quae ad rationem pertineant eandem. Displicet quod nulla ratio habetur particulae *ut* (nemo enim probet *ut quicunque* pro *ut quique*); male habet etiam contorta extremorum structura, quam rursus transponendo sanare, durum fuerit. In *quocunque* etiam veri quid latere dicas, modo *loco* ostendatur alicunde. Refert enim memorari, quod hi negligunt, *quo loco* sit longa syllaba in paeone. Sed unde hoc eruas? In vulgata quidem constitutione malim *quotcunque sunt* prae *q. sint.*

97. *vel iambo.* Jens. omittit cum edd. posterr. ante Ald. Habet praeter alios Vall. *vere iambo* Flor.

moram. Turic. *neodem.* Flor. *ne eodem.* Uterque a sec. manu *in eodem* et sic Guelf. cum Alm. Jens. Tarv. *in Midiam* Goth. Voss. 2. Sanam esse nostram nequaquam credo, neque acquiesco sequentibus istis, quae vel patientissimas aures laedant: *semper per se.* Nihil proficiunt Camp. Goth. Voss. 2. dantes *prae se.* Debebat ostendi, quam aptus esset in clausulis spondeus, ubi satis jejuna est observatio *moram* in eo agnoscentis, quamque *per se semper habeat.* Nec ferri potest asyndeton illud: „Sp. moram habet, optime praecedet eum creticus.“ Sed de hoc continuo. Diu meditatus, quid lateret in illo *neodem*, nihil extundo. Hoc autem invento facile erit reliqua ordinare, sive *per se* reseces, sive *se* retineas, quod struatur cum *habet*, ut aliquo modo *se habeat* spondeus. *eum creticus.* Turic. Flor. (a pr. manu uterque) *e. cretio.* Ille a sec. manu *cum cretico* et sic Guelf.

97. *Est et — severus.* Minus, opinor, rationem teneas nostri, si *est* tanquam copulam logicam jungas cum *stabilis severus*, tanquam praedicatis. Rectius tribues hoc de *dochmio* illi praecepto, quo unum pedem in clausulis sufficere negarat, cujusque exceptionem fecerat istiusmodi pedes duplices: *dichoreum*, *paeonem*, postremo *dochmium.* In *severo* cf. §. 63. 64. nota extrema.

moram — habet. cf. not. crit.

creticus, ut in hoc, *De qua ego nihil dicam, nisi depellendi criminis causa.* Illud est, quod supra dixi, multum referre, unone verbo sint duo pedes comprehensi, an uterque liber. Sic enim fit forte, *Criminis causa:* molle, *Archipiratae:* mollius, si tribrachys praecedat, *facilitates, temeritates.* Est enim quod- 98 dam in ipsa divisione verborum latens tempus, ut in pentametri medio spondeo, qui nisi alterius verbi fine, alterius initio constat, versum non efficit. Potest, etiamsi minus bene, praeponi anapaestus, *Muliere non solum*

creticon Jens. (tac. Gesn. quanquam fine *N* et apice super *O* posito) Tarv. *creticos* Loc. Rusc. Lege: *praecedente eum cretico.* *De qua.* Turic. Flor. (a sec. manu uterque). Guelf. Camp. Goth. Jens. (tac. Gesn.) *D. quo* cum edd. ante Capper. acc. Bip. Nostrum in primis duobus, quanquam et *hac* pro *hoc* a pr. manu. *Illud.* Turic. Flor. Guelf. *Nihil* cum Alm. Sed illi a pr. manu *causam* quoque.

sint duo pedes. Sic Turic. Guelf. Sed Camp. *duo pedes sint.* Turic. a pr. manu *s. d. p. sint.* Reliqui *p. s. d.*

tribrachys. Turic. Flor. Guelf. *tribrachi.* Goth. *tribachius.* Camp. (pro *mollius, si t.*) *si molossus tribracum.* Tarv. *molossus tribrachum.* Venet. *mollius. Molius si molossus tribrachum.* Turic. etiam *molus sit t.* Immissum hic ab imperitis *molossum* recte exagitat Regius.

98. *quoddam in ipsa.* Turic. Flor. *quod ad i.* uterque a sec. manu *quod ab i.* et sic Guelf. *quoddam ab i.* Camp. cum Venet. Ald. Praepositionem omittunt Jens. (tac. Gesn.) cum Goth. Voss. 2. et edd. ante Bad. Etiam §. 108. Turic. Flor. Guelf. *quod ad producimus* pro *quodam p.* Camp. autem *quidem p.* Goth. *quoad p.* *constat.* Sic Turic. Flor. (a pr. manu uterque). Reliqui *constet.*

De qua ego. Cic. pro Coel. c. 13. *Muliere non solum,* ibid. *Iisdem in armis fui.* pro Ligar. c. 3. extr.

supra dixi. §. 65. *tribrachys.* Quidni *trochaeum* appellat? cf. §. 82. et 105. 135.

99 *nobili, verum etiam nota.* Tum anapaestus
et creticus, iambus quoque, qui est in utroque, sed illis minor. praecedet enim tres longas brevis. Et spondeus iambo recte praeponitur, *Iisdem in armis fui.* Tum spondeus et bacchius. sic enim fiet ultimus dochmius,
100 *In armis iisdem fui.* Ex iis, quae supra pro- 861
bavi, apparet, molosson quoque clausulae convenire, dum habeat ex quocunque pede ante se brevem. *Illud scimus, ubicunque sunt,*
101 *esse pro nobis.* Minus gravis erit spondeus,

verum etiam. Guelf. *sed e.* et sic Cic.

99. *est in utroque.* Sic Camp. ut et refert e vetusto Codice Pseudo-Turn. quanquam *utrisque* scribens. Reliqui *in* omittunt.

sed illis. Turic. *si ill.* a sec. manu *etsi* pro *si.* Guelf. Camp. et *si illis* cum Goth. Voss. 2. Reliqui *syllaba.* Suspicor in nostra ratione excidisse *syllaba.*

brevis. Et spond. Turic. Flor. Guelf. Camp. *b. Sed s.* cum Goth. Voss. 2. et edd. ante Ald. Reliqui *b. Sed et s.*

praep. Iisdem in arm. Sic Flor. Camp. cum Goth. Voss. 2. Alm. (nisi quod hic omisso *in.* cf. §. 95. 109.) et edd. ante Gryph. (qui, sequente uno Capper., etiam *in* expungit). Reliqui omittunt *iisdem.*

dochm. In armis iisdem fui. Turic. Flor. Guelf. omittunt *iisdem* cum Goth. et edd. ante Bad. sec. Reliqui *d. Iisdem i. a. f.* Nos ordinem expressimus, quem verissima conjectura finxit per literas Grotefendus V. C. Meibomium ille in notis ad Aristid. Quint. p. 267. hunc nostri locum plane non intellexisse testans.

99. *Tum anapaestus — quoque.* Attendenti facile persuadebo legendum: „Tum *ut* a. „e. c. *ita* i. q." Vulgata sensu caret.

100. *quae supra probavi.* Non longius remittimus quam ad §. 99. *praecedet enim.*

Illud scimus — nobis. Hoc cum unus Commentator Venetus esse ex Miloniana dixerit, erravit. Reliqui non quaesiverunt, neque ipse inveni.

praecedente pyrrhichio: ut, *Judicii Juniani* et adhuc pejus priore paeone: ut, *Brute, dubitavi*: nisi potius hoc esse volumus dactylum et bacchium. Duo spondei non fere jungi patiuntur: quae in versu quoque notabilis clausula est; nisi cum id fieri potest ex

101. *praecedente pyrrhichio.* Turic. Flor. (hic quidem *pyrrice*) Guelf. (hic *pyrrhice*) *praecedentibus et pyyrice.* Alm. item, sed extremo incorrupto. Mox Flor. a sec. manu *praecedente se pyrrichio* et sic Camp. cum Goth. Voss. 2. Vall. et edd. ante Ald. nisi quod Tarv. *pulcherrimo* pro *pyrrh.* et mox Bad. uterque *bene* pro *se.* Suspicor fuisse *praecedentibus iambo et* (vel *aut*) *p. i Juniani.* Guelf. *humani.*

pejus. Turic. Flor. (hic a pr. manu) Guelf. *pes.*

volumus. Sic Camp. cum Goth. Voss. 2. *voluimus* Turic. Flor. Ille etiam *hos* pro *hoc.* Reliqui *velimus.*

fere jungi. Turic. *fer est j.* a sec. manu *fer conjungi.* Flor. *ferem j.* Reliqui *f. conjungi.* *notabilis.* Turic. Flor. Guelf. Jens. (tac. Gesn.) Tarv. *nobis* cum Alm. quanquam hic per compendium. *nobilis* Camp. cum Goth. Voss. 2.

nisi cum. Turic. Flor. Guelf. (nisi forte hic *tum*) *ne cum.* Goth. *nec tunc* cum Voss. 2. *nec cum* Camp.

101. *ut, Judicii Juniani.* vid. Cic. pro Cluent. c. 1. Mirum profecto, si Qu. ignoravit quantitatem nominis *Junii* (in quo recte, sed solus, haesit Pseudo-Turnebus), nec quidquam est reprehendendum in clausula, quae plane sit eadem illi laudatae *confiteri* §. 94. Neque tamen licet dubitare de scriptura, quia ipsum hoc exemplum est initii illius, toties hic ad partes vocati, Cluentiani. Alioqui in Cod. Florentino comparet litura primae in voce *Juniani* literae. Una ratio videtur relinqui, accusandae etiam hic memoriae Quintiliani, cui aliud nomen haeserit, primam habens illud brevem, quod autem ita, ut scriptum erat a Qu., mox cesserit vero, ubi non erat eadem compositio. *Brute, dubitavi.* Orat. c. 1. *Cur de perfugis.* ibid. c. 66. ubi est *comparant contra* minus aptis ad hanc disputationem numeris, et suspicor errorem illatum libris Ciceronianis; quae videtur etiam Petri Victorii esse opinio Varr. Lectt. 4, 1. Egregie autem hoc exemplo utitur I. H. Vossius loco ad §. 58. designato.

tribus quasi membris: *Cur de perfugis nostris copias comparat is contra nos?* una syllaba,
102 duabus, una. Ne dactylus quidem spondeo bene praeponitur, quia finem versus damnamus in fine orationis. bacchius et claudit, et sibi jungitur, *Venenum timeres.* vel choreum, et spondeum ante amat: ut *Venenum timeres.* Contrarius quoque qui est, cludet, nisi si ulti-

comparat is. Goth. *comparant* cum Voss. 2.

102. *claudit.* Sic Turic. Flor. Guelf. Goth. (tac. Gesn.) Camp. Reliqui *cludit.* cf. §. 75. *timeres.* Turic. Flor. Guelf. *timere* cum Goth. Voss. 2. Jens. Tarv. Ven. (hic quidem per sphalma videtur dare). *vel — timeres.* Sic Turic. Flor. Guelf. Camp. (hic quidem *spondeus*) cum Goth. Voss. 2. Alm. et edd. ante Bad. (nisi quod Ven. e conjectura *velut*). Reliqui *vitat c. spond. autem a., ut non venena timeres, sed virus timeres,* conjiciente Badio, qui, satis quidem modeste, „neque glorior" ait „me bonum sensum invenisse, „verum malui aliquid quam nihil dicere."

Contrarius. Turic. (a sec. manu) *contrarios.* Guelf. Camp. *contrario* cum Goth. Voss. 2. Vall. Bad. Basil.

qui est. Turic. Flor. *quis est.* Guelf. Camp. *quis* cum Goth. Voss. 2. Vall. Bad. *nisi si ultimam.* Turic. *n. s.*

102. *Venenum timeres — Venenum timeres.* Locus est Coelianae c. 14. Rectissime voces *vel choreum* alienas hinc judicat Regius; fiat enim hoc modo, quod ipsum reprehenditur, finis hexametri. Durum sane ejusmodi jacturam facere. An potuit noster *choreum* appellare pedem, qui positione sola fieret *spondeus?* Desinentem enim in *um* syllabam brevem] et ipse (velut mox §. 103. *sum*) et omnes agnoscunt. Tum *aut sp.* scribas pro *et sp.* Idem Regius *se* ante *amat* necessario videtur inserere. Fluctuare interdum numeros, prout vel plures vel pauciores syllabas tribuere velis clausulae, exemplo eo apparet, quod mox (§. 103.) proponitur. Restat altera medicina verbis nostris adhibenda, ut priore loco tollantur ista *venenum timeres,* quae et turbant structuram, et facile potuerunt ab oculo librarii vagante occupari.

Contrarius i. e. palimbacchius.

mam longam esse volumus: optimeque habebit ante se molosson, *Civis Romanus sum*;
862 aut bacchium, *Quod hic potest, nos possemus*.
Sed verius erit claudere choreum praecedente 103
spondeo. Nam hic potius est numerus, *Nos*

ultima si ultimam. Flor. *n. ultima sy ultimam*. Guelf. *n. sit ultima. si ultimam* cum Voss. 2. Goth. (tac. Gesn.) Sed Camp. *n. ultima sit? si ultimam*. *Civis Romanus sum*. Turic. *cibis R sum*. a sec. manu *cibis rursum*. Flor. *cibis r sū*. Guelf. *cibis rursus*, Flor. a sec. manu *cibis respersum* et sic Camp. cum Goth. Voss. 2. Vall. et edd. ante Bad. Reliqui de hujus conjectura *ut Et spinis respersum*. Tentat idem et *verrucis*, ut alterutro modo exeat molossus. Ambr. 1. etsi in viciniis memoratus, hic a me siletur. Nostrum et ipsum e conjectura nostra. *possemus*. Turic. Flor. Guelf. Camp. *possumus*!
103. *claudere*. Sic Turic. Flor. Guelf. Camp. Goth. Jens. (tac. Gesn.) cum edd. ante Gryph. Reliqui *cludere*. Iisdem auctoribus mox § hac, 105. (hic edd. ante Bas. modo) diphthongum restitui. Alibi minus constanter et fere edd. modo eandem habent. cf. §. 102. Voss. 2. *eludere*. Non credo. cf. §. 96. *praecedente sp. Nam*. Turic. Flor. *praecedentes pondetinam*. a sec. manu uterque *praecedentis* (hoc solus Turic.) *pondere n*. et sic Guelf. Camp. Reliqui *praecedenti sp. N*.

Civis Romanus — nos possemus. Prius Verr. 5, 62. Alterum pro Ligar. c. 4. *Muliercula nixus*. Verr. 5, 33. *Quod precatus*. pro Murena, initio ipso. *In conspectu*. Philipp. 2, 25. *Servare quam plur*. pro Ligar. extr.

103. *Sed verius erit*. Hic nihil aliud praecipi existimo, nisi ut diremtio clausulae a reliquis fiat talis, per quam sit in fine utriusque exempli spondeus cum choreo, non in Ligariano bacchius et palimbachius *potest nos | possemus |*, in Verrino autem molossos et palimbacchius *Civis Ro | manus sum |*. Congruit huic sententiae *verius*, significatione pervulgata, non insolentiore illa, qua valet *rectius*. Neque enim *claudere* est legentis, vel orantis, sed ipsius numeri, ut accusativus *choreum* non regatur a verbo, sed cum infinitivo ejusdem conjunctim efficiat structuram. Sic revincitur Badius, qui *verius* interpre-

possemus; et, *Romanus sum.* Claudet et dichoreus, id est pes sibi ipse jungetur, quo Asiani sunt usi plurimum: cujus exemplum Cicero ponit, *Patris dictum sapiens temeritas*
104 *filii comprobavit.* Accipiet ante se choreus et pyrrhichium: *Omnes prope cives virtute, gloria, dignitate superabat.* Cludet et dactylus, nisi eum observatio ultimae creticum facit: ut, *Muliercula nixus in litore.* Habebit ante bene creticum et iambum, spondeum
105 male, pejus choreum. Cludit amphibrachus, *Q. Ligarium in Africa fuisse;* si non eum malumus esse bacchium. Non optimus est trochaeus, si ultima est brevis: quod certe fit necesse est; alioqui quomodo claudet, qui

id est pes sibi. Turic. Camp. *idem p. s.* Guelf. *pes* (solum) *s.* Jens. *p. idem s.* cum edd. ante Ald. *idem idem p.* Flor. *idem pes idem s.* Goth. (err. Gesn.) cum Voss. 2. Eodem redit cum Flor. *id est idem p. s.* Ambr. 1. Bene, sed *idem* inest in *ipse.* Reliqui *si p. idem s.* Regio suadente.

ipse. Sic Turic. (a pr. manu) Flor. Ambr. 1. Reliqui *ipsi.*

104. *ut, Muliercula.* Turic. inserit *de ultimae syllabae pes una*, item Flor. nisi quod *pro* cum Alm. A sec. manu uterque *ultima syllaba* et sic Camp. cum Voss. 2. (ex Goth. *unica* pro *ultima*). Abesse haec videntur ab Ambr. 1. Glossam Gesnerus interpretatur; ego miro quodam errore huc tracta suspicor verba infra (§. 109.) posita: *duae ultimae syllabae pro una.*

105. *si ultima.* Ambr. 1. inserit *ulla est* omisso mox *est* ante *brevis.*

tatur „magis ex arte" sicut et supra (§. 64.) *veriora*-maluerit prae *severioribus.* Quod enim idem negat hic legendum *Severius*, recte quidem ille, sed non justa causa commotus.

Asiani. cf. 8 Pro. 17. Exemplum a Cicerone positum est Orat. c. 63. Sed mox: *Omnes — superabat*, unde sit ignoro.

placet plerisque, dichoreus? Illa observatione ex trochaeo fit anapaestus. Idem tro- 106
chaeus praecedente longa fit paeon: quale est, *Si potero*, et, *Dixit hoc Cicero*, *Obstat invidia*. Sed hunc initiis dederunt. Cludet et pyrrhichius choreo praecedente: nam sic paeon est. Sed omnes ii, qui in breves excidunt, minus erunt stabiles: nec alibi fere satis apti, quam ubi cursus orationis exigitur, et clausulis non intersistitur. Creticus et ini- 107
tiis optimus: *Quod precatus a diis immortali-*
865 *bus sum*. et clausulis, *In conspectu populi Romani vomere postridie.* Apparet vero, quam bene eum praecedant, vel anapaestus, vel ille, qui videtur fini aptior, paeon.

106. *hunc.* Turic. (a pr. manu) Flor. *huo.* Reliqui *hos.* Nos mutavimus. Ita §. 119. Goth. (tac. Gesn.) *huc* pro *hunc.*

Cludet. Sic Turic. (a pr. manu) Flor. Reliqui *Cludit.*

sic paeon. Turic. Flor. Guelf. Camp. *si p.* cum Goth. Voss. 2. et edd. ante Ald. Correxit Regius. Ambr. 1. *et si p.*

est. Sed. Sic Turic. Ambr. 1. cum Alm. Ille a sec. manu *esset* et sic Guelf. Camp. cum Goth. Voss. 2. *est si* Flor., a sec. manu *est et si.* Reliqui omittunt *Sed.*

107. *et initiis.* Sic Turic. (a pr. manu) Flor. Reliqui *est i.* *populi Romani.* Turic. Flor. *populis.* a sec. manu uterque *populi* et sic Goth. (tac. Gesn.) Camp. cum Voss. 2. Inest *Romani* illi veterum S.

fini aptior. Turic. *fine aptios.* Flor. *fine aptios.* uterque a sec. manu *fine aptior* et sic Guelf. Goth. Voss. 2. Jens.

106. *Si potero — invidia.* Haec ficta sint e vestigio, an petita alicunde et ex quo potissimum oratore, quaerere non vacat. Primum quidem suspicor esse Porcii Latronis. cf. 9, 2, 91. Attende autem literam O hic vulgo correptam et cf. ad 8, 6, 73.

hunc i. e. paeonem primum.

Sicut et se ipse sequitur, *Servare quam plurimas.* Sic melius, quam choreo praecedente; *Non turpe duceret?* si ultima brevis pro longa
108 sit. Sed fingamus sic, *Non turpe duceres.* Sed hic est illud inane, quod dixi. Paululum

(tac. Gesn.) Tarv. In Guelf. priores verbi *videtur* syllabae omittuntur; lacuna fere nimia. Suspicor a Qu. fuisse *judicatur.* *Sicut.* Sic Camp. cum Goth. Voss. 2. Sed Turic. Guelf. *sunt.* Reliqui *Sed.* *Sic melius.* Turic. Flor. Ambr. 1. Guelf. Camp. Jens. (tac. Gesn.) Tarv. Ven. *sit mi* cum Goth. Voss. 2. Correxit Regius, sed in notis etiam Venetas. *praecedente, Non.* Sic Turic. Flor. Guelf. Camp. cum Goth. Voss. 2. Alm. Reliqui inserunt *Quis.* Mox tamen, §. 108. iterum, omnes habent pronomen.

pro longa. Turic. *prae longa,* a sec. manu *praelongam.* Camp. *praelonga.* Guelf. Venet. *praecedens l.* cum Voss. 2. et Basil. margine. (Goth. haec omnia *si ultima — turpe duceres* omittere narratur. cf. §. 103. imprimis 8, 3. 18.) Jens. (tac. Gesn.) *pe l.* cum edd. ante Bad. pr. qui *penultima l.* cum edd. Vidov. et Colon. margine. *sic, Non.* Turic. Flor. Ambr. 1. Guelf. (hic etiam omittit *Non*) Camp. Jens. (tac. Gesn.) *si non* cum Voss. 2. et edd. ante Bad.

turpe. Jens. (tac. Gesn. et err. in nota exeg.) *turpes* cum edd. posterr. ante Basil. exc. Veneta. *duceres.* Sic Turic. Flor. Ambr. 1. *ducerent* Bad. uterque. *ducere* Guelf. ut et mox, et ibi Turic. quoque cum Flor. Reliqui *duceret,* neque enim *diceret* Ald. aliive, err. Burm.

107. *Non turpe duceret.* Est ex eodem Philippicae 2. loco, unde *postridie.* Creticum ita demum efficit, si extremam vocis *duceret* longam sumserit, quod ni concedatur, fingere jubet *duceres.* Suspicor autem pro hisce: *si ultima — Sed* legendum esse: *sive u. — Sive* (vel *seu*). Est autem prope nimius in inculcando illo de ultima producenda praecepto, quanquam nec probat. cf. §. 93. 94. 103. 104. 105.

108. *quod dixi.* §. 51. Unice huc facit locus a Gesnero solo excitatus Ciceronis in Orat. c. 66. „Ex hoc genere illud est Crassi *Missos faciant Patronos: ipsi prodeant.* Nisi intervallo dixisset *ipsi prodeant,* sensisset profecto, effugisse senarium."

enim moram damus inter ultimum ac proximum verbum, et turpe illud intervallo quodam producimus: alioqui sit exultantissimum, et trimetri finis, *Quis non turpe duceret?* Sicut illud, *Ore excipere liceret*, si jungas, lascivi carminis est: sed interpunctis quibusdam et tribus quasi initiis, fit plenum auctoritatis. Nec ego, cum praecedentes pedes 109 posui, legem dedi, ne alii essent: sed quid fere accideret, quod in praesentia videretur

108. *ac proximum.* Sic Guelf. Goth. (tac. Gesn.) Reliqui *atque.* *et turpe.* Guelf. solus, quantum video, *ut t.* *alioqui sit.* Turic. Guelf. *alio quod.* Flor. *alio quid si.* Camp. *alioquin.* Etiam Goth. cum Voss. 2. omittit *sit.* Latere tamen puto verbum in vetustissimis scripturis.

Ore extipere. Sic Turic. Flor. Ambr. 1. Guelf. Camp. cum Goth. Voss. 2. Alm. et edd. ante Ald. Reliqui inserunt *spiritum* Regio jubente. *carm. est: sed.* Turic. Flor. Guelf. Camp. omittunt *est* cum Goth. Voss. 2. Alm. Fortasse *sed* expungendum.

109. *sed quid.* Turic. Flor. (hic a pr. manu) Camp. *q. s.* Guelf. *quid si id.* et hoc inventum in suis libris corrigebat Venetus. *in praesentia.* Turic. Ambr. 1. Guelf. *ut pr.* cum Goth. Voss. 2. *ne pr.* Jens. Tarv. modo *quid* quoque Ambr. 1.

Ore excipere. Verr. 5, 45. Hic quidem interjectum illud in Ciceronis libris *sibi*, inter *exc.* et *lic.* non facit nullum momentum, ut vix liceat memoriam Quintiliani solam accusare. Fortasse igitur dedit, quod sui libri ostenderent. vide Serv. ad Aeneïd. 4, 685. qui et ipse citat *ut extremum filiorum spiritum ore excipere liceret.* Lascivum profecto carmen manifestius in Qu. ratione, ubi Ionicus a minore, sive paeon tertius, excipit Ionicum a majore. Interjecto *sibi*, cujus ultimam in communi quidem sermone semper correptam fuisse existimo, augetur sane brevium concursus, sed carminis formam minus expressam crediderim. *Nam ubi libido.* Crassi apud Cic. Orat. c. 65.

109. *quod in praesentia.* Suspicor fuisse: *et quid in*

optimum, ostendi. Et quidem optime est sibi junctus anapaestus, ut qui sit pentametri finis, vel rhythmus qui nomen ab eo traxit: *Nam ubi libido dominatur, innocentiae leve praesidium est;* nam synaloephe facit, ut

Et quidem optime. Turic. Flor. (hic quidem a pr. manu) Guelf. *quidem opinione* cum Alm. *et quod* Camp. Locus non est sanus, cum in iis, quae continuo subjiciuntur, manifesta insit reprehensio (cf. et §. 110.), quae non coit cum illo *optimo.* Simpliciem medelam reperio hanc: *Non quidem optime.* cf. §. 105. *qui — traxit.* Turic. Flor. (sed hic *qui,* cui par omnino Alm. cf. §. 99. item 111.) Guelf. Camp. *quod — transit* cum Goth. Voss. 2. et edd. ante Ald. Correxit Regius. Capper. quidem videtur *cui n. a. e. transit* „non parum" (i. e. multum) „probabilitatis habere."

nam. Turic. *itam.* Flor. *ita.* (a pr. manu.) Ille a sec. manu *ita in* et sic Guelf. Camp. cum Goth. nisi forte erravit Gesn. notavi enim aliquid obscurius. *ita enim* Obr. Si quid mutandum, scribam: *Illa enim.* Venetus in notis: „Tollatur ita m et ascribatur nam." *ut duae ult.* Sic Flor. (a sec. manu) Obr. A pr. quidem manu Turic. Flor. *ut de u.* (cum Veneto, qui in nota: „unde: emendetur ut duae") a sec. ille *unde u.* et sic Guelf. Camp. cum Goth. Voss. 2. Reliqui omittunt *duae.*

praesentia (fortasse et *ut in p.*) *v. o.* Locutioni *in praesentia* inest levis contemnendi color, quasi acquiescentis quidem in re, quam tamen non probet, quamque aliquando futuram meliorem expectet. cf. 10, 7, 22. *Praecedentes* autem pedes quos dicat noster, dubitari potest. Congruat maxime, si accipiantur omnes clausularum pedes, de quibus adhuc egit; ut *praecedentes* sint pro *supra dictis.* Hoc tamen ut per latinitatem liceat, vereor. Restat ut ii intelligantur, qui praecedunt extremos; et horum etiam in sequentibus mentio.

Et quidem optime. cf. not. crit.

vel rhythmus — traxit. „Per *rhythmum anapaesticum* „significare videtur *carmen* „*anapaesticum monometrum,* „quod constat duobus *ana*„*paestis.*" Pseudo-Turnebus. Pentametri rationem, quam probat Qu., cf. ad §. 98.

duae ultimae ſyllabae pro una ſonent. Melior 110
fiet praecedente ſpondeo vel bacchio: ut ſi
364 mutes idem, *leve innocentiae praeſidium eſt*.
Non me capit (ut a magnis viris diſsentiam)
paeon, qui eſt ex tribus brevibus et longa.
Nam eſt et ipſe una plus brevi anapaeſtos,

ſonent. Turic. Flor. Guelf. Camp. (ſed hic addit continuo *poni*, manifeſta correctione, quem diſerte revincit Venetus, noſtrum reponens et proſcribens *poni*) *ſolent* cum Goth.

110. *Melior.* Sic Turic. Flor. Ambr. 1. Guelf. cum Goth. Voſſ. 2. Alm. Jenſ. Tarv. Reliqui *mollior*.

vel bacchio. Turic. Flor. (hic a pr. manu) Guelf. Camp. omittunt cum Alm. Male profecto, et videtur tueri Ambr. 1.

mutes idem, l. Turic. *mittes l.* Flor. (a pr. manu) *mites l.* Guelf. Camp. *mutes l.* cum Alm.

eſt et ipſe. Poſtremum pro *ipſa* repoſuit Regius Aldo primum recipiente, nullo praeeunte meo MS. niſi forte Ambr. 1. Sed *et* dant Turic. Flor. Guelf. Camp. Venet. cum Baſil. Obr. Reliqui omittunt copulam.

anapaeſtos. Sic Turic. Flor. Ambr. 1. Guelf. cum Goth. Vall. Geſn. Bip. *anapaeſtus* Camp. Reliqui *anapaeſto*. Terminatio Graeca narratur plerumque eſſe in Turic. et erat modo in Guelf. Credibile eſt, ipſum quoque ſcriptorem, dignatus ſit, Venetus ille Commentator, tamen aberraverit, interpretans: *non me decipit.* Voculam *ut* optime hic agnoſcas pro *quanquam*. Illos autem *magnos viros* vide §. 87. 88.

110. *Non me capit — paeon.* Fateor ſatis inſolentem mihi videri hunc *capiendi* uſum, ubi res aliqua, nec alius ea affectio vel virtus, ſed ipſa per ſe, *capere* dicitur aliquem. Accedit huic loquendi novitati locus noſtri 10, 1, 44. *quosdam elatior ingenii vis — capit,* longe tamen minore audacia. Sententia quidem non poteſt latere, quam vel illius loci gemina verba declarant: *delectant, ſunt — amatores;* ut, qui ſolus haec illuſtrare

Nam eſt et ipſe — anapaeſtos. Hoc eo ſpectat, quod anapaeſtum jam improbarat (§. 109.), ut ne poſſet placere pes, qui *una plus brevi* idem eſſet diſplicenti. Attende autem brevitatem, moroſae ſane logicae adverſantem, in iſto *plus*.

facilitas et *agilitas*. Quod quid ita placuerit iis, non video, niſi quod illum fere probaverint, quibus loquendi magis, quam orandi
111 ſtudium fuit. Nam et ante ſe brevibus gaudet pyrrhichio vel choreo, *mea facilitas*, *noſtra facilitas*. ac praecedente ſpondeo tamen

velut in *cludendi* verbo, non ſibi conſtitiſſe per omnia, quanquam et plurimus eſſe poteſt noſter tranſcribentium et edentium error, quem cavere omnem nimia fuerit miſeria. cf. §. 128. item 9, 1, 4. *Quod quid.* Turic. Flor. Guelf. *quicquid* cum Alm. cf. §. 84. *iis.* Sic Guelf. Goth. Jenſ. (tac. Geſn.) cum edd. ante Gryph. *is* Turic. Flor. Reliqui *his*. *probaverint.* Turic. (a pr. manu) *probaverit* cum Goth. Geſnerus recte cenſet legendum *probaverunt*. An erat *probarunt?*

111. *vel choreo.* Sic Turic. Flor. Guelf. Reliqui *et c.*

mea fac. noſtra fac. Turic. Flor. (hic a ſec. manu) Guelf. *nec facilitas.* Flor. *neo fac.* Camp. *nec noſtra f.* et ſic Goth. cum Voſſ. 2. *ne noſtra f.* Venet. *noſtra f.* Jenſ. cum edd. ante Bad. qui *mea vel noſtra f.* cum edd. ante Gryph. (1544.) *ac praecedente.* Sic Turic. Flor. Guelf. Jenſ. (tac. Geſn.) Tarv. cum Goth. Voſſ. 2. Ex Alm. diſerte *at.* (cf. §. 109. 130.) Camp. *a p.* Reliqui *At p.*

tamen. Sic Turic. Flor. Guelf. Camp. cum Goth. Voſſ. 2. Alm. et Jenſ. Tarv. Ven. Reliqui *tum*.

quid ita i. e. cur. cf. 2, 4, 26.

loquendi magis, quam orandi. Geſnerus huc vocat §. 88. 131. vide dicta ad 4, 2, 118.

111. *ac praecedente — tamen.* Si maxime concurſum tot brevium vites ſpondeo praemittendo, tamen nullam dignitatem habebit numerus, quippe iambicus. cf. §. 88. 108. Quae quidem ſubjiciuntur *cum — quoque*, neceſſaria ſane non erant, ferri tamen poſſunt, ſic ordinata ut Gallaeus volebat, cujus rationem primus expreſſi. Paeon quartus enim, quacunque tandem ſyllaba praecedente, per ſe jam facit finem trimetri. Peſſime autem verba *Ei contrarius* hisce noſtris junguntur a reliquis quidem in fine prioris ſenſus, a Geſnero in initio inſequentis. Ordienda eſt nova tractatio paeonis primi, qui Qu. non adeo diſplicet.

plane finis eſt trimetri, cum ſit per ſe quoque. Ei contrarius principiis merito laudatur. nam et primam ſtabilem, et tres celeres habet. Tamen hoc quoque meliores alios puto. To- 112
tus vero hic locus non ideo tractatur a nobis, ut oratio, quae ferri debet ac fluere, dimetiendis pedibus ac perpendendis ſyllabis conſeneſcat. Nam id cum miſeri, tum in minimis occupati eſt. Neque enim, qui ſe totum 113
in hac cura conſumſerit, potioribus vacabit; ſi quidem relicto rerum pondere ac nitore contemto, *teſſerulas* (ut ait Lucilius) ſtruet, et *vermiculate* inter ſe *lexis* committet. Nonne ergo refrigeretur ſic calor, et impetus pereat, ut equorum curſum delicati minutis

112. *ferri.* Turic. Flor. Ambr. 1. Guelf. *ferre.* Camp. *fieri.* *cum miſeri.* Sic Turic. Flor. Guelf. Camp. cum Alm. Vidov. Obr. Reliqui *tum m.*

113. *inter.* Turic. Flor. Guelf. Camp. *in* cum Goth. Voſſ. 2. Jenſ. (tac. Geſn.) et edd. ante Ald. Correxit Regius.

lexis. Sic MSS. et excuſi ante Gryph. Reliqui *lexeis.*

ſic calor. Turic. Flor. Guelf. Camp. Goth. Jenſ. (tac. Geſn.) *ſi c.* cum Voſſ. 2. et edd. ante Ald.

delicati minutis paſſibus frangunt. Sic Ambr. 1. Loc. Ruſc. Baſil. margo, item Jenſ. Tarv. niſi quod *minutibus.* Turic. Flor. *dirigati minut* (F. *minuit*) *his paſſibus ut equorum curſum frangunt.* A ſec. manu uterque *dirigat imminuit* et *frangat.* Guelf. *dirigat ut minuit iis paſſibus ut aequor curſum frangat.* Camp. ante haec pro *curſum* dat *impetum* et deinde *qui dirigit imminuit et paſſus qui aequat, curſum frangit.* Goth. *dirigat utimur his paſſibus ut oquorum frangat.*

112. *ferri — ac fluere.* cf. §. 18.

113. *Lucilius.* Vide Cic. de Orat. 3, 43. Orat. c. 44.

equorum curſum — frangunt. Deſignantur aſturcones vel tolutarii equi, de quibus agit Plinius H. N. 8, 42, 67. p. Hard. 468. cf. Lexica in vocc.

114 passibus frangunt? Quasi numeri non fuerint in compositione deprehensi: sicut poë- 865
ma nemo dubitaverit imperito quodam initio fusum, et aurium mensura, et similiter decurrentium spatiorum observatione esse gene-

E Voss. 2. eadem, nisi quod *dirigit* et *cursum* inserit ante *frang.* E Vall. plane Goth. ratio, inserto tamen *cursum* et *frangant* plurali numero. Venetus omnino ut Camp. nisi quod *aeque* pro *aequat.* item Ald. excepto quod *minuit.* Obr. *qui dirigit minutis passibus frangat.* Reliqui *qui dirigit minuit et passus qui aequat cursum frangit.* Alm. turbas dare narratur. Verba tria *ut equorum cursum* a librario male repetita tantos fluctus in simpulo excitarunt.

114. *numeri non fuerint.* Turic. Flor. Ambr. 1. Guelf. *vero fecerint* (sed Ambr. 1. subjicit illis *fint*) cum Goth. Voss. 2. *non fecerint* Camp. *non fuerint* Jens. cum edd. ante Ald. Nostrum ex emendatione Regii, non dura quidem illa, cum in *vero* non solum *non* possit latere, verum etiam *numeri*, quod vocabulum corruptum sit literis illis *ver*, cum *o* esset *non.* Confusio autem τῶν *fecerint* et *fuerint* frequens. cf. Drakenb. ad Liv. 40, 50, 5. item nos ad Qu. 6, 1, 19. Ex *fint* isto Ambrosiani nihil eruo. *imperito.* Turic. Flor. *peritura* cum Alm. a sec. manu uterque *perituro.* (et haec eorum secunda manus est in Guelf.) alteri superscriptum praeterea „vel *perito*" et sic Ambr. 1. Camp. cum Goth. Voss. 2. et edd. ante Basil. Nostrum est ex emendatione Coelii Rhodigini LL. AA. 7, 4. p. 323. qui utitur loco Aristotelis. Vetustissimae illi scripturae an insit aliquid vocabuli *natura*, *naturae*, quod interciderit, dubitari potest.
generatum. Camp. *gravatum* cum Goth.

114. *in compositione.* Cum jam composita esset oratio cujusque, qui quidem inter ipsum negotium ordinandarum vocum nullam propriam habuisset numerorum curam, neque eos intellexisset.

sicut poëma — generatum. Non caret veri similitudine, haec scribenti nostro obversatum esse locum Aristotelis Poët. c. 4. p. Buhl. 201. Κατὰ φύσιν δὲ ὄντος ἡμῖν τοῦ μιμεῖσθαι καὶ τῆς ἁρμονίας καὶ τοῦ ῥυθμοῦ — ἐξ ἀρχῆς οἱ πεφυκότες πρὸς αὐτὰ μάλιστα, κατὰ μικρὸν προάγοντες, ἐγέννησαν τὴν ποίησιν ἐκ τῶν αὐτοσχεδιασμάτων.

ratum, mox in eo repertos pedes. Satis igitur in hoc nos componet multa scribendi exercitatio, ut ex tempore etiam similia fundamus. Neque vero tam sint intuendi pedes, 115
quam universa comprehensio: ut versum facientes totum illum decursum, non sex vel quinque partes, ex quibus constat versus, aspiciunt. Ante enim carmen ortum est, quam observatio carminis. Ideoque illud

— *Fauni vatesque canebant.*

Ergo quem in poëmate locum habet *versifi-* 116
catio, eum in oratione *compositio*. Optime autem de illa judicant aures, quae plena sentiunt, et parum expleta desiderant, et fra-

repertos. Turic. Flor. (hic a pr. manu) Guelf. *raptos.* *pedes.* Turic. *pes.* Flor. *spes.* a pr. manu uterque. *hoc nos.* Turic. Flor. (hic a pr. manu) Guelf. Camp. *nos.* Goth. *hoc* cum Voss. 2. *componet.* Sic Turic. Flor. Ambr. 1. Guelf. Goth. (tac. Gesn.) Camp. cum Voss. 2. Obr. Reliqui *componit.*

115. *aspiciunt.* Turic. (a sec. manu) Guelf. Camp. *aspiciant.* Magis ferri potest conjunctivus *sint*, quanquam et ibi malunt quidam *sunt.* *Ideoque.* Sic MSS. mei et edd. ante Ald. Reliqui *Indeque* e correctione Regii.

Fauni. Turic. Flor. (hic a pr. manu) Guelf. *faciem.*

116. *quae plena.* Turic. Flor. (a pr. manu uterque) *quo e poena.* Ambr. 1. *q. poëma* cum Jens. (non et Goth. err. Gesn.) et edd. posterr. ante Ald. *quae plane* Camp. A Badio inde inserunt *et.* *desiderant.* Goth. Voss. 2. *considerant.* (cf. §. 86.) Sed suadet etiam Venetus in notis.

115. *Ideoque illud — canebant.* cf. Cic. Orat. c. 51. Illud equidem non refero ad verba mox subjecta, quasi dictum Ennianum designans subaudiendo *est* vel *legitur*; sed ad *carmen* spectare arbitror et implicitam agnosco suae ipsius structuram versiculi, ut *canebant* jungat sibi accusativum *illud.* cf. 9, 3. 64. ubi aliquid simile.

116. *desiderant.* Interpretationem pete ad 1, 8, 15.

gosis offenduntur, et levibus mulcentur, et contortis excitantur, et stabilia probant, clauda deprehendunt, redundantia ac nimia fastidiunt. Ideoque docti rationem componendi
117 intelligunt, etiam indocti voluptatem. Quaedam vero tradi arte non possunt. Mutandus est casus, si durius is, quo coeperamus, feratur. Num, in quem transeamus ex quo, praecipi potest? Figura laboranti compositioni

levibus. Sic MSS. omnes (quanquam Goth. Voss. 2. non memorantur) et excusi ante Rusc. exc. Locat. Reliqui *lenibus* jubente Regio. Ante hanc vocem *et* omittunt itidem omnes ante Bad.

clauda. Turic. (a pr. manu) Ambr. 1. Flor. *claudant.* Hic a sec. manu *claudat.*

deprehendunt. Turic. Flor. *deprehendit.* Hic a sec. manu *et reprehendit.* *ac nimia.* Sic Turic. Flor. Ambr. 1. Guelf. Camp. Reliqui *et n.*

117. *tradi arte.* Sic MSS. omnes et edd. ante Basil. Reliqui *a. t.* *Mutandus.* Camp. *imitandus,* quem errorem in quibusdam notat Regius.

Num, — potest. Daniel ab Hoven tentat: „Num in quem „transeamus *ex aequo*" (vel) „*aeque*" (pro *ex quo*) „praecipi potest."

Figura. Turic. Flor. (a pr. manu uterque) *figurant.* Ille a sec. manu *figuram* et sic Guelf. cum Alm. Nostrum Locat. Ven. Rusc. Reliqui *Figurae.*

laboranti comp. Sic Flor., a sec. manu *laborant et c.* et sic Camp. cum Goth. Voss. 2. *laborant c.* Ambr. 1. *laboranti et c.* Turic. Guelf. cum edd. ante Ald. Reliqui *l. etiam c.*

levibus. Opponuntur *fragosis levia,* sed syllaba prima longa. Ita Diomedi Grammatico „fragosi sunt" versus „qui *illevigato* sono et inconditо variantur." cf. Bentlej. ad Horat. ad Pis. v. 26. *Contorta* autem cum laude dicuntur. cf. §. 8. 55.

117. *durius — feratur. Dure ferre* pro *aegre* videtur nove dictum.

Figura — succurrit. cf. 4, 2, 118.

866 variata saepe succurrit. Quae, cum orationis, tum etiam sententiae? Num praescriptum ejus rei ullum est? Occasionibus utendum, et cum re praesenti deliberandum. Enimvero spatia ipsa, quae in hac quidem 118 parte plurimum valent, quod possunt, nisi aurium, habere judicium? Cur alia paucioribus verbis satis plena, vel nimium, alia pluribus brevia et abscisa sunt? Cur in circum-

variata. Sic Turic. Flor. Guelf. Camp. cum Alm. Voss. 2. Goth. et edd. ante Ald. *compositio invariata* Ambr. 1. Reliqui *variatae.* *succurrit.* Sic Flor. Ambr. 1. Reliqui *succurrunt.* Singularem in *figura* imperabat perspicuitas, commendabat concinnitas, cum idem modo fuisset in *casu.* *Num — ullam.* Camp. *Nam — nullum* cum Andr. Locat. Venet. Rusc. *Num — nullum* Flor. cum Goth. Voss. 2. Jens. Tarv. Pro *praescriptum* Voss. 2. Jens. Tarv. *scriptum.* Goth. nulla mentio. (cf. §. 116.) Veram censeo Campani rationem. Satis erat semel interrogasse: *Quae — sententiae?* Nec decet ista nimia similitudo *Num — praecipi potest? Num praescriptum — ullum est?* Minus conducat loco *Num* mutare in *Non.* *et cum.* Goth. omittit *et* cum Voss. 2. Sed mox §. 118. *parte* Voss. 2. omittere narratur, Goth. non item.

118. *Enimvero.* Turic. Flor. Ambr. 1. Guelf. Camp. *etiam v.* *possunt.* Sic Guelf. et procul dubio Ambr. 1. cum Jens. et edd. posterr. ante Obr. *possit* Turic. (a pr. manu). Reliqui *possint.* *abscisa.* Sic Turic. Ambr. 1. Reliqui *abscissa.* cf. I. F. Gronov. et Drakenb. ad Liv. 44.

Num — ullum. cf. not. crit. *cum re — deliberandum.* cf. 4, 2, 101.

118. *hac — parte.* cf. not. ad 2, 16, 18. *Spatiis* autem, quae hic tanguntur, non equidem credo ipsam syllabarum quantitatem significari, quae etsi aurium sane habet judicium, tamen ita definita est antiquitus, ut varietatis nihil fere admittat. Referam igitur ad intervalla pronunciandi, unde exsistit *inane illud*, de quo §. 108.

in circumductionibus. „De „hujusmodi circumductioni„bus infra" [§. 124.] „sic lo-

ductionibus, etiam cum sensus finitus est,
119 aliquid tamen loci vacare videatur? *Neminem vestrum ignorare arbitror, judices, hunc per hosce dies sermonem vulgi, atque hanc opinionem populi Romani fuisse.* Cur *hosce* potius, quam *hos?* Neque enim erat asperum. Rationem fortasse non reddam, sentiam esse melius. Cur non satis sit, *sermonem vulgi fuisse?* Compositio enim patiebatur. Ignorabo; sed ut audio hoc, animus accipit ple-
120 num sine hac geminatione non esse. Ad sen-

5, 5. et VV. DD. ad Vellej. 2, 66, 2. item nostr. 8, 3, 85. Quis vero unquam *praescisse?* Nec quisquam *circumscisse.* 8, 3, 81. *videatur.* Sic Turic. Flor. Ambr. 1. Guelf. Camp. cum Goth. Voss. 2. et edd. ante Stoerium. Reliqui *videtur.*

119. *Ignorabo.* Sic Ambr. 1. et conjecerat Gesnerus. Reliqui *Ignorabam.* *sed ut.* Ita Turic. Sed idem a pr. manu, Flor. *sed ita.* Reliqui *s. ita ut.*

120. *Ad sensum.* Omittunt *ad* Guelf. Camp. cum Goth. A pr. manu Turic. *adsensum,* a sec. *assensum.*

„quitur *Genera — circumducitur:* unde patet circumductionem esse quoddam periodi genus." [cf. et 11, 3, 39.] „Et certe paulo post initium hujus capitis ita scripsit Fabius: περίοδον — *circumductum*" [§. 22.] „*etc.* non est igitur omnino confundenda Fabii circumductio cum Hermogenis περιβολῇ, quae pars est, vel species τοῦ μεγέθους, illius dicendi formae (stylum vulgo vocant) quam reliqui Rhetores amplam, uberem, copiosam (τὸ ἁδρὸν) solent appellare. Legesis Hermogenem περὶ ἰδεῶν, *de variis dicendi formis,* lib. 1. c. 11." Capperonnerius. cf. Ern. in Lexico Technol. Latin. v. *circumductio,* qui paulum recedit ab hoc, *circumductionem* simplicem agnoscens *periodum.*

119. *Neminem vestrum.* Principium libri primi in Verrem.

hosce. Daniel ab Hoven *hosce* pro *hos* a Cicerone scriptum existimat ad vitandum confluxum monosyllaborum. (cf. §. 42.)

120. *Ad sensum — referenda.* cf. 8, 3, 19.

ſum igitur referenda ſunt. Nequeas ſatis forte, quid ſeverum, quid jucundum ſit, intelligere: facias quidem natura duce melius, quam arte; ſed naturae ipſi ars inerit. Illud 121

Nequeas — facias quidem. Turic. (hic pro *quidem* a pr. manu *qui de*) Flor. (hic *faciant* a pr. manu, a ſec. *facient*, uterque autem *jur, ſiat* a pr. manu) Ambr. 1. (hic *qui* pro *quis*) *nequis ſ. f. q. ſ. q.* (Turic. *quod*) *j. ſ. intellegent facient q.* A ſec. manu primorum uterque *intellegere*, Turic. *faciat.* Guelf. Camp. *ne quis ſ. f. q. ſ. q. j. ſ. i. faciat q.* cum Voſſ. 2. Goth. Jenſ. (err. Geſn.) et edd. ante Bad. exc. Venet. quae mira audacia pro *faciat quidem* haec: *quod ſit quod.* Commentator autem in notis ad *faciat quidem* „legendum „puto audeat quod fit." Pro *quidem* et Camp. *quod.* Bodl. itidem *ne quis.* Obr. *nequeat quis — faciat q.* Ad hunc locum Regius deſperationem teſtatus erat, cujus nota parum recte poſita eſt a Burm. MSS. quidem omnes *ne quis* diremtim ſcribunt, et Badius, opinor, primus inde ſecundam perſonam extudit, cui deinde accommodaret *facias*, mox Baſileenſi conjunctivum etiam *nequeas* faciente. Equidem haec eruo: *Nec qui ſ. f. q. ſ. q. j. ſ. intelligent facient q.* Interpretor autem: „Et ſi qui forte parum — intelligent, facient „quidem — ſed" cet. Duriſſimam hic ſponte agnoſco distractionem voculae *nec*, per quam copula quidem ad totam ſententiam, negatio autem ad ſolum adverbium *ſatis* refertur; ſive malis dicere negationem ſubſiſtere ad *intelligent*, non tranſire ad *facient.* Memini de hac ſtruendi licentia ſupra alicubi me agere, ſed fruſtra nunc quaero et conſulendus eſt Voſſius de Conſtructione p. 598. *Forte* quoque nonniſi aegre fertur in hac conſtitutione, ut *qui forte* dictum ſit pro *ſi qui forte.* Sed longe minus defendi poteſt in vulgata, ubi plane novitius eſt uſus pro *fortaſſe*, quod erat modo ad *non reddam.* Conſecutio orationis nulla eſt in vulgata, ubi *quidem* debebat eſſe *tamen.* *Severum* autem et *jucundum* artis ſunt vocabula, diverſis componendi virtutibus deſignandis. Quod hic *jucundum*, alias *laeti* ſunt *numeri.* *Severum* vide ad §. 97.

arte: ſed naturae ipſi. Turic. Flor. *artes ſed naturas i.* Ille a ſec. manu *arte ſed naturis ipſis* cum Guelf. Jenſ. et edd. poſterr. ante Bad. exc. Venet. qui noſtrum, ut et Vall. Goth. Camp. Sed Flor. a ſec. manu *arte ſed natura ipſi.*

Nequeas — facias quidem. cf. not. crit.

prorſus oratoris, ſcire ubi quoque genere 86
compoſitionis ſit utendum. Ea duplex obſervatio: altera, quae ad pedes refertur; altera, quae ad comprehenſiones, quae efficiuntur
122 ex pedibus. Ac de his prius. Diximus igitur eſſe *inciſa*, *membra*, *circuitus*. *Inciſum* (quantum mea fert opinio) erit ſenſus non expleto numero concluſus; plerisque pars membri. Tale eſt enim, quo Cicero utitur, *Domus tibi deerat? at habebas. pecunia ſuperabat? at egebas*. Fiunt autem etiam ſingulis verbis inciſa, *Diximus*, *teſtes dare volumus*: inci-
123 ſum eſt, *diximus*. *Membrum* autem eſt ſenſus

122. *Ac de his.* Sic Turic. Flor. Ambr. 1. Guelf. *At de his* Camp. Reliqui *Et d. h.* *fert.* Turic. Guelf. *refert* cum Jenſ. (tac. Geſn.) et edd. poſterr. ante Ald. Noſtrum et Vall.

ſenſus non. Turic. Flor. Ambr. 1. Guelf. Goth. (tac. Geſn.) Camp. *ſenſu n.* cum Voſſ. 2. Jenſ. Tarv.

concluſus. Turic. Flor. Ambr. 1. (hic et modo *expletum*) Guelf. Camp. *concluſum* cum Jenſ. Tarv. *incluſum* Goth. Noſtrum Voſſ. 2. (cf. 117.) *inciſa*, *Diximus.* Sic Turic. Flor. (uterque a pr. manu) Ambr. 1. cum Jenſ. et edd. poſterr. ante Ald. exc. Venet. A ſec. manu Flor. *i. et d.* Reliqui *i. ut d.* *inciſum eſt*, *diximus.* „Non *erat* (?) „in Voſſ. 2." Burm. Goth. nulla mentio. cf. modo. Apparet autem falſo legi apud Cic. *caeſim diximus*, cum debeat „caeſim: *diximus.*" Lambini margo recte.

122. *Diximus igitur.* Etſi poſſumus ſane deſignare §. 60. 67. ubi haec vocabula legerimus, cum tamen de induſtria hic de comprehenſionibus locus nondum ſit tractatus, reponendum ſuſpicor *Dicimus.* (cf. 8, 6, 40.) Error proclivis erat, ſi quis verbum jungeret τῷ *prius*, interpungens ante *igitur*, qualis diremtio eſt in Voſſ. 2.

quo Cicero utitur. In Oratore c. 67. Sunt autem, quae duabus hisce §§ recenſentur, Ciceroniana ab ipſo ibi poſita et expenſa. *Plurima* illa *nomina* Cic. Orat. c. 61.

numeris conclusus, sed a toto corpore abruptus, et per se nihil efficiens. Id enim, *O callidos homines*, perfectum est: sed, remotum a ceteris, vim non habet; ut per se manus, et pes, et caput: et, *O rem excogitatam*. Quando ergo incipit corpus esse? cum venit extrema conclusio, *Quem, quaeso, nostrum fefellit, id vos ita esse facturos?* Quam Cicero brevissimam putat. Itaque fere incisa et

123. *numeris.* Turic. Flor. Ambr. 1. Guelf. Camp. *membris* cum Goth. Voss. 2. et edd. ante Ald. Nostrum videtur dare Vall. Emendavit Regius. *Id enim, O.* Turic. Flor. (hic cum apice in O) *io.* Ambr. 1. *o ι.* Primus a sec. manu *ideo* et sic Guelf. Camp. cum Voss. 2. Goth. Jens. (non superaddito *o,* ut Gesn.) et edd. ante Ald. Hic in nostra omittit *O.* Vere nostram reposuit Regius, nam ι illud erat *id est* pro *id enim.* Deesse hoc narratur in Alm.

est: sed. Sic Ambr. 1. *est se* & Turic. Flor. a sec. manu uterque *esse ac* et sic Guelf. Camp. cum Goth. Voss. 2. Reliqui *est at.* *et, O rem.* Turic. Flor. Guelf. omittunt *et* cum Goth. Voss. 2. Jens. Chouet. *excog. Quando.* Sic MSS. omnes et edd. ante Gryph. Reliqui inserunt *o ingenia metuenda* e Cicerone. *quaeso.* Turic. Flor. Ambr. 1. *quasi* cum Alm. Voss. 2. Goth. Jens. Tarv. Ald. *quam* Guelf. *incisa et membra.* Turic. Flor. Ambr. 1. Guelf. *i. e. in m.* Recepta non plane expedita, cum τοῦ *itaque* nulla fere appareat ratio. Nec capio quid sit *mixta* esse incisa et membra. Goth. solus pro eo *immixta* dare narratur. A Gryph. inde ante Obr. dant *mista.* An satis fuerit reponere: *et in membra immissa?* (cf. 7 Pr. 1.) Eo deducat Cicero ipse l. c. qui „nec ullum“ ait „genus est dicendi melius „aut fortius quam binis aut ternis ferire verbis, nonnunquam „singulis, paulo alias pluribus“: (Agnoscis, puto, *incisa*) „*inter quae* variis clausulis *interponit* se raro numerosa com„prehensio.“ Hic quidem *incisis* immittuntur membra, in nostro loco vicissim. Sed ne sic quidem artum valde vinculum in *itaque.* Placet tamen et hoc, quod in hac ratione sibi respondent *et, et.*

125. *incisa — mixta sunt.* cf. not. crit.

membra mixta sunt, et conclusionem utique
124 desiderant. *Periodo* plurima nomina dat Cicero, *ambitum*, *circuitum*, *comprehensionem*, *continuationem*, *circumscriptionem*. Genera ejus duo sunt: alterum simplex, cum sensus unus longiore ambitu circumducitur; alterum, quod constat membris et incisis, quae 868
plures sensus habent: *Aderat janitor carceris, et carnifex praetoris*, reliqua. Habet
125 *periodus* membra minimum duo. Medius

124. *circuit. compr.* Turic. Guelf. Camp. inserunt *et.* *ejus duo.* Turic. Flor. Guelf. Camp. *ei d.* *et incisis.* Turic. Flor. Ambr. 1. Guelf. Camp. omittunt *et* cum Goth. Voss. 2. Vall. Jens. Tarv. Ven. *quae plures.* Turic. *quod p.* Diomedes p. Putsch. 462. haec dat *quod — habet.* Non equidem cum Capper. hanc rationem nostrae postponendam judico. Alienum enim sensus tribuere plures non periodo toti, sed membris, incisis. *praetor. reliqua.* Sic Turic. Flor. Guelf. Camp. cum Goth. Reliqui inserunt *et.*

125. *minimum — numerus.* Turic. *mim ne dubio dius numerus.* a sec. manu *minime dubio diversus num.* Flor. *minime dubio dius numerus.* a sec. manu *minime duo divisus medius numerus.* Guelf. *mihi sine dubio diversus n.* Camp. *sed mihi sine dubio diversus n.* et sic Tarv. item Venet. sed *inversus.* Voss. 2. plane ut Guelf. dedisse narratur. Nihil au-

124. *Genera — duo.* Designat Capperonnerius ad haec verba aliquot rhetorum loca, qui de *μονοκώλοις* periodis egerint. Sunt ea: Aristot. Rhett. 3, 9, 5. p. Buhl. 341. Demetr. Phal. §. 17. p. Schn. 10. item §. 34. p. 18. Cic. Orat. c. 65. extr. Aquila Rom. 18. p. Ruhnk. 161. Cum simplex, id quod aliquot horum noluerunt, admittat periodi genus, parum recte mox duo minimum ejus membra statuere videtur, nisi forte Ciceronis magis nunc rationem quam suam ipsius exponit. Saltem, quod Capperonnerius monet, facere ad molliendam de *μονοκώλῳ* periodo dissensionem, hanc duorum generum constitutionem, id equidem non video. cf. etiam Schneiderus V. Celeb. p. Demetr. Phal. 129 seq.

quae plures. cf. not. crit.

numerus, videntur quatuor: ſed recipit frequenter et plura. Modus ei a Cicerone aut quatuor ſenariis verſibus, aut ipſius ſpiritus modo terminatus praeſtare debet, ut ſenſum concludat: ſit aperta, ut intelligi poſſit: non immodica, ut memoria contineri. Membrum longius juſto, tardum: brevius, inſtabile eſt.

tem tale in Gothano (cf. §. 122.). Pro *minimum* dat *minime* Ambr. 1. cum Jenſ. (tac. Geſn.) Noſtrum ſolum probavit Regius. cf. 5, 10, 5. *videntur.* Sic Turic. (a ſec. manu) Guelf. Jenſ. (tac. Geſn.) Tarv. Locat. Ruſc. Ald. Reliqui *videtur.* *terminatus.* Sic Turic. Flor. (a ſec. manu uterque) Guelf. Camp. cum Goth. Voſſ. 2. Vall. Jenſ. (tac. Geſn.) Tarv. Venet. Ald. Reliqui *terminatur,* ad quam vocem interpungunt. Noſtram rationem, etſi non receptam, probant Badius et Geſnerus. *concludat: ſit aperta.* Turic. *c. ſit aperta aut debet ut ſenſum concludat ſ. a.* Quid lateat in hac praepoſtera iteratione, cui tamen novum quid miſcetur, non comminiſcor. Secunda manus utrobique *ſic*, et ſic Guelf. Goth. Jenſ. (tac. Geſn.) Voſſ. 2. et edd. ante Ald. exc. Venet. item Camp. qui *ſint.* *longius juſto.* Turic. *locis tö.* Flor. (a pr. manu) *locis do.* Guelf. *loci* (cf. §. 94.) Camp. (per transpoſitionem) *tardum longius juſto.* Jenſ. omittit *juſto* cum edd. ante Bad. exc. Venet. *brevius, inſtabile.* Turic. Flor. Guelf. *brevium ſtabile* cum Jenſ. Locat. Sed Flor. a ſec. manu *brevius ſtabile* et ſic Ambr. 1. Camp. cum Goth. Voſſ. 2. et edd. ante Bad. ſec.

125. *Modus — terminatus.* cf. Cic. Orat. c. 66. ubi tamen *hexametri verſus* deſignantur, quos hic confuſos cum *ſenariis* miror. Structura noſtri loci non ſane eſt ex terſiſſimis, in qua primum offendit quod *modus* terminatur *modo;* ſed huic aſſuevimus. Deinde quid eſt *quod modus ille praeſtat ut ſenſum concludat* (periodus)? Et male committitur oratio illis *ut,* quae a ſe invicem pendent. Subaudiamus igitur *ut* ante *ſit,* ante *non imm.* autem utrumque *ut ſit.* In eo tamen ipſo aliquam noſtrae rationis commendationem agnoſco, quia hujusmodi concinnitas non videtur forte oblata. Sic fit, ut in contorta et minus bene ſtructa oratione acquieſcam, ut earum, quae in libris offeruntur, optima.

126 Ubicunque acriter erit, inſtanter, pugnaciter dicendum, membratim caeſimque dicemus. Nam hoc in oratione plurimum valet: adeoque rebus accommodanda compoſitio, ut aſperis aſperos etiam numeros adhiberi oporteat, et cum dicente aeque audientem inhorreſcere.
127 Membratim plerumque narrabimus, aut ipſas periodos majoribus intervallis, et velut laxioribus nodis reſolvemus: exceptis quae non docendi gratia, ſed ornandi narrantur: ut in Verrem *Proſerpinae raptus.* Haec enim lenis 869
128 et fluens contextus decet. Periodos apta prooemiis majorum cauſarum, ubi ſolicitudine,

126. *pugnaciter dic.* Sic Turic. Flor. Guelf. Camp. cum Obr. ex cujus ſolius auctoritate abjecimus etiam poſt *erit* voculam *et.* Reliqui *pugnaciterque d.* *accommodanda.* Hoc primus Ald. e Regii conjectura. MSS. et edd. priores *accommodata.* *dicente aeque audientem.* Turic. *dicentem atque audiente*, a ſec. manu *dicente* et ſic Flor. Guelf. Camp. cum Goth. Voſſ. 2. *atque* etiam Jenſ. Tarv. Venet. (ſed hic in notis noſtrum).

127. *nodis.* Turic. Guelf. Camp. *modis* cum Goth. Voſſ. 2. Jenſ. Tarv. Venet. (ſed in notis noſtrum) Chouet. Nobiscum faciunt Flor. Ambr. 1. Quod modo in pleriſque vett. eſt *narravimus*, monere vix attinet. *Haec.* Sic Ald. et edd. hoc recentiores ante Burm. acc. Capper. Bip. de conjectura Regii. Reliqui *Hic.*

decet. Turic. Flor. Guelf. *docet.*

128. *Periodos.* Sic Flor. Ambr. 1. Guelf. Camp. Goth. Jenſ. (tac. Geſn.) cum edd. ante Gryph. Reliqui *Periodus.* cf. §. 110. *ubi.* Turic. (a pr. manu) *ibus.* Flor. *quibus* cum Goth. Voſſ. 2.

126. *Nam hoc — valet.* Neſcio quomodo jacet hoc et languet, quod ne opus quidem fuerit dicere. An forte *altercatione* pro *oratione?* Sed manum abstineo.

127. *Proſerpinae raptus.* cf. 4, 2, 19. 11, 3, 164. item 8, 7, 27.

commendatione, miſeratione res eget. Item communibus locis, et in omni amplificatione: ſed poſcitur tum auſtera, ſi accuſes; tum fuſa, ſi laudes. Multum et in epilogis pollet. Totum autem hoc adhibendum eſt, quod ſit 129
amplius compoſitionis genus, cum judex non ſolum rem tenet, ſed etiam captus eſt oratione, et ſe credit actori, et voluptate jam ducitur. Hiſtoria non tam finitos numeros, quam orbem quendam contextumque deſiderat. Namque omnia ejus membra connexa ſunt, quoniam lubrica eſt, ac fluit: ut ho-

poſcitur. Turic. Flor. Guelf. *poſſit.* Goth. (tac. Geſn.) Camp. *poſcit* cum Voſſ. 2. Vall. et edd. ante Ald. Correxit Regius. *fuſa, ſi.* Turic. Guelf. *fuſius.* Flor. (a pr. manu) *fuſis.*

129. *autem hoc adhib.* Sic Ambr. 1. Reliqui omittunt *hoc.* *quod ſit.* Sic Turic. Flor. Ambr. 1. Guelf. Camp. cum Goth. Voſſ. 2. Jenſ. (tac. Geſn.) et edd. ante Bad. Reliqui *quo ſ.* *quam orbem.* Turic. Flor. Guelf. *quamobrem.* Flor. a ſec. manu *q. obicem* et ſic; ſed in loco raſo, Ambr. 1. cum Jenſ. Tarv. *ſunt, quoniam.* Turic. Flor. (hi quidem *ſint,* Turic. a pr. manu) Guelf. Ambr. 1. Camp. inſerunt *et* cum Goth. Voſſ. 2. Jenſ. (tac. Geſn.) et edd. ante Ald. *eſt, ac fluit.* Turic. Flor. *et hac ſ.*

128. *auſtera.* Satis hoc accedit ad *ſeveritatem* illam, de qua vide §. 120. Apte autem huc advocat Geſnerus *αὐστηρὰν ἁρμονίαν* Dionyſii Halic. c. 22. p. Rsk. 147 ſeqq. Vol. 5.

129. *Totum autem hoc — quod ſit amplius.* Sumſit hoc mutuum a Cicerone Orat. c. 62. „id autem“ (ante appellarat *genus hoc orationis, numeroſa oratio*) „tum valet, „cum is, qui audit, ab ora„tore jam obſeſſus eſt, ac te„netur.“ Facilior ſane erat ſtructura, verbis *adhibendum eſt* ſubjectis demum poſt *comp. genus;* ſed de induſtria videtur variaſſe. *Amplius* recte Venetus interpretatur: *ſublimius et magnificentius.*

orbem — contextumque. Recte Capper. hiſce comparat quam Ariſtoteles appellat *εἰρομένην λέξιν* Rhett. 3, 9. cf. Ruhnk. ad Aquilam Romanum p. 158. De *hiſtoria* cf. et §. 18. 19.

quoniam — fluit. cf. not. crit.

mines, qui manibus invicem apprehensis gra-
130 dum firmant, continent et continentur. *Demonstrativum* genus omne fusiores habet liberioresque numeros. *Judiciale* et *concionale*, ut materia varium est, sic etiam ipsa collocatione verborum. Ubi jam nobis pars ex duabus, quas modo fecimus, secunda tractanda est. Nam quis dubitat alia lenius, alia concitatius, alia sublimius, alia pugnacius, alia
131 ornatius, alia gracilius esse dicenda? Gravibus, sublimibus, ornatis longas magis sylla-

Guelf. *est hac f.* Turic. a sec. manu *et hac et hac f.* Flor. nostrum. Mox pro *ut* Turic. Flor. (a pr. manu uterque) *et.* Nimis leviter *et* illud ante *quon.* expunxit Regius, ut supervacuum, et valde vel nunc labat oratio. Blanditur autem secunda Turic. manus, unde existat: *et, q. l. est, hac et hac fluit.* Quanquam *hac et hac* pro *hac illac, hac atque illac,* legere me non memini.

130. *collocatione.* Turic. *conlocutione.* Guelf. *collocutione.* Flor. (a pr. manu) *elocutione.* *quis dubitat.* Turic. Flor. omittunt *quis.* A sec. manu uterque *dubitatur* et sic Guelf. Camp. cum Goth. Voss. 2. *non dubitatur* Vall. Nolim pro illorum *nam dubitatur* rescribere *num dubitatur*, et nostram veram censeo. *lenius.* Turic. Flor. (a pr. manu uterque) ille *elenius*, hic *elenis*, in quo quid lateat non exputo. *ornatius, alia gracilius.* Sic Ambr. 1. *oratius alia gragilius* Turic., a sec. manu *gratius alia gravius.* (ex Alm. *oratius alia gravius.* cf. 111. 131.) Flor. *gratius alia gragilius*, a sec. manu ultimum *gracilius.* Colin. *gracilius alia gravius* Burm. non improbata. Guelf. Camp. *gratius alia gravius* et sic Goth. Voss. 2. cum edd. ante Gryph. Reliqui pro his tribus unum *gravius.* *dicenda.* Turic. (a pr. manu) *dice.*

firmant, continent. Inserendum censeo *et.* Ad rem quod attinet, cf. §. 20.

130. *Ubi — tractanda est.* i. e. de pedibus. cf. §. 121.

gracilius. cf. 4, 3, 2. 1, 9, 2. 12, 10, 24. 36. 66. Item Ciceronis Brut. c. 16. et nos ad 2, 17, 8.

bas convenire? Ita ut lenia ſpatium, ſublimia et ornata claritatem quoque vocalium poſcant; his contraria magis gaudere brevibus: argumenta, partitiones, jocos, et quidquid eſt ſermoni magis ſimile. Itaque componemus 132
prooemium varie, atque ut ſenſus ejus poſtulabit. Neque enim acceſſerim Celſo, qui

131. *vocalium.* Sic Ambr. 1. cum Jenſ. et edd. poſterr. ante Ald. *vocabula* Turic. Guelf. Camp. cum Goth. Voſſ. 2. *vocabilia* Flor. cum Alm. (cf. §. 130. 137.) Reliqui *vocum.* Rollinus malit *vocis.* Mira fit iteratio in Turic. verborum *ſublimibus — lenia ſpatium* poſt *ſpatium;* ſed a librario aberrante. *poſcant; his.* Sic Ambr. 1. cum Jenſ. et edd. poſterr. ante Ald. exc. Venet. *poteſt quam his* Turic. Flor. Guelf. cum Alm. *potius quam his* Goth. cum Voſſ. 2. Reliqui *poſcant potius quam his.* Venetus tamen in notam noſtram videtur probare. In ipſo vetuſto *poteſt quam* noſtrum latere puto. Pravam ſcripturam citat Walkerus ad Cic. de Nat. D. p. 417. recte alioqui ſentiens de *his contrariis.*

gaudere. Turic. Flor. Guelf. *laudare* cum Jenſ. Tarv. *ludere* Ambr. 1. ſed prima ſyllaba raſa et repoſita. Flor. (a pr. manu) *laudadere.* Reliqui *laudarem.* Rollinus conjicit *donarem.* Noſtrum e conjectura noſtra, quo deduxit Venetus in commentario hoc verbo utens. Nam *laudari,* quod primum occurrebat, verum non credo.

partitiones. Turic. Flor. Guelf. *partitione.* Camp. *partitionem* cum Goth. Voſſ. 2. fortaſſe vere.

jocos, et. Turic. *loco ſed.* Flor. *loco,* a ſec. manu *locorum et.* Guelf. *loco et.* Camp. *locos et* cum Goth. Voſſ. 2. Colb. Gryph. (1536.) Vidov.

131. *ſpatium — claritatem.* Illa ut longae modo ſint volunt ſyllabae, haec etiam ut *a* et *o* literis formentur potius quam *e* et *i.* *Spatium* hic magis capiam ex §. 48. quam ex 118. cf. §. 136.

argumenta — ſimile. Haec per appoſitionem ſubjiciuntur, ne quis haereat, quae tandem ſint *his contraria.* Oratio elegans et terſa, niſi quod *magis* ter ponitur duobus aut tribus verſibus. cf. §. 125. In vocabulo *ſermonis* remittit nos Geſnerus ad §. 110.

132. *poſtulabit.* Malim *poſtulabunt.*

unam quandam huic parti formam dedit: et optimam compositionem esse prooemii, ut apud Asinium, dixit, *Si, Caesar, ex omnibus mortalibus, qui sunt, ac fuerunt, posset huic causae disceptator legi, non quisquam te po-*
133 *tius optandus nobis fuit.* Non quia negem hoc bene esse compositum, sed quia legem hanc esse componendi in omnibus principiis recusem. Nam judicis animus varie praeparatur: tum miserabiles esse volumus, tum modesti, tum acres, tum graves, tum blandi, tum flectere, tum ad diligentiam hortari. Haec ut sunt diversa natura, ita dissimilem componendi quoque rationem desiderant. An similibus Cicero usus est numeris in exordio

132. *dixit.* Turic. Flor. Guelf. Camp. *dixi* cum Goth. Voss. 2. cf. 9, 3, 97. Hic, opinor, obfuit sequens protinus *si*. *sunt — fuerunt.* Sic Ambr. 1. Reliqui *sint — fuerint*, nisi quod Gesn. per sphalma *sunt*.

te potius. Turic. *teporis*. Flor. *temporis*.

133. *hoc bene.* Turic. Flor. Ambr. 1., Guelf. inserunt *aut* cum Goth. Voss. 2. Sed *haud* Jens. (tac. Gesn.) cum edd. ante Bad. Non protinus negationes duplicarit noster, quanquam vide Popmam ad fragmenta Varroniana p. Bip. 325. Drakenb. ad Liv. 21, 22, 1. De *nemo* cum altera negatione cf. Ruhnk. ad Vellej. 1, 16, 5. ut et Popm. ibid.

blandi, tum. Turic. *blanditu*. Flor. *blanditum*, a sec. manu *blanditiis* et sic Camp. cum Goth. Voss. 2. Andr. Omittit *tum* Guelf. *natura, ita diss.* Sic Ambr. 1. a sec. ut videtur manu. Turic. Flor. *n. ad d.* Ille a sec. manu *n. as d.* Reliqui omittunt *ita*.

apud Asinium. Cujus hoc orationis prooemium sit, quave occasione directum ad Caesarem, Octavianum profecto, neque novi, neque a VV. DD. quaesitum reperio. Non recenset eandem in orationibus Asinii Pollionis Manutius ad Epp. Cic. famill. 10, 31.

pro *Milone*, pro *Cluentio*, pro *Ligario*? Narratio fere tardiores, atque, ut sic dixerim, modestiores desiderat pedes, et omnibus maxime mixtos. Nam et verbis, ut saepius pressa est, ita interim insurgit: sed docere et infigere animis res semper cupit, quod minime festinantium opus est. Ac mihi videtur tota 134

134. *omnibus.* Sic Turic. Flor. (a pr. manu uterque) Ambr. 1. cum Alm. Reliqui *nominibus.* Gallaeus, probari a Burm. non merens, conjiciebat: *non brevibus.* Vulgatam plane non assequor. Quae enim est compositio, in quam plus nominum ingrediatur quam aliarum orationis partium? quasi grammaticorum praeceptis et divisionibus contineantur syllabarum literarumque in vocabulis vicissitudines, nec sint plurima verba et nomina ejusdem plane utraque compositionis. In hac ratione *verbis* quoque, quod sequitur, ad eandem grammaticam subtilitatem debebit referri, tantoque magis obscurabit sententiam. Nostram ipsam nonnisi trans nebulam agnosco. Suspicor autem *ex* subjiciendum τῷ *et*, (pro hoc autem *ut* Camp.) quam deinde scripturam sic interpretor: „pedes ex omnibus (pedibus) maxime mixtos." Dura est, fateor, oratio, nec tamen magis, opinor, aversanda quam „modus modo terminatus" (§. 125. cf. et §. 136). Nullum narrationi proprie assignari pedem patitur, sicut *mutationes* flagitabat in eadem narratione (4, 2, 118, qui locus et in proximis conferendus nostro) et *miscendos* censebat pedes hic §. 91. An forte id ipsum, quod quaero, eruemus legendo: *et omnium maxime mixtos?* Insigniter aberrat Gedoynus, qui videtur *numeris* legisse pro *nominibus*, emolumento quidem nullo. *videtur.* Turic. Flor. (a pr. uterque manu) Ambr. 1. *videatur.* Fuitne *ut* — *videatur?* Habet enim *At* pro *Ac* Guelf. Mox in hisce *acria et citata* desinit Ambr. 1. nec redorditur telam nisi prope finem totius operis 12, 11, 22. cum verbis *antiquitas, ut possit.*

134. *omnibus — mixtos.* cf. not. crit.

Ac mihi — periodis. Rationem comminiscor, quia periodi longiores perspicuitati officiunt, longiora membra, sine hoc incommodo, dignitati et illi, quam expetebat, modestiae consulunt.

narratio constare longioribus membris, bre-
135 vioribus periodis. Argumenta acria et citata pedibus quoque ad hanc naturam accommodatis utentur, non tamen ita ut trochaeis, quae celeria quidem, sed sine viribus sunt. Verum quamvis sint brevibus longisque mixta, non tamen plures longas, quam breves

135. *non tamen ita ut.* Turic. Flor. Guelf. Camp. *nondum i. u.* cum Goth. Voss. 2. Mox Jens. insuper *enim* post *nondum* cum edd. ante Bad. seq. Sed nostrum in notis jam conjicit Venetus. Burm. autem haec tentat *dum non i. u.* Malim *dum ita ne*, vel *dum ita ut ne*, vel denique *dum ne illa troch.* ut sit allitum *ut*, postquam corruptum erat *illa*. (cf. ob structuram τοῦ *illa* 7, 1, 41.) Nec fuerit alienum *dum non* pro *d. ne.* cf. 1, 5, 65. 1 Pro. 16. Sed et 8, 3, 13. *quae celeria — sunt.* Turic. Flor. Camp. *sint.* Sed hic etiam *ut* (pro *quae*) et hujus scripturae si *ut* proscriptum fuerit e proximis, probabilis sit haec ratio, qua referatur neutrum ad *argumenta.* Id quidem in ipsa vulgata fieri vult Badius, ut *quae* interpreteris „cujusmodi argumenta per tro-„chaeos elata"; male ille. Alioqui igitur cum Gallaeo corrigam *qui celeres.* *quamvis sint.* Turic. Flor. *vis quod sint.* Ille a sec. manu nostrum, hic *quam vis quod s.* Guelf. *quamvis sunt.* Goth. (err. Gesn.) nostrum ipsum. Sed Flor. a pr. manu *miati* et *habeittia* pro *mixta* et *habentia.* In toto autem hoc sensu *Verum quamvis — breves habentia* Gallaei, quem et modo sequebar et §. 111. (cf. §. 58.), suspicionem plane amplector, haec verba glossam putantis. Ipse nullas quidem adjecit rationes, nisi quod videtur gravatus neutra illa *mixta*, *habentia*, quae ad *argumenta* aegerrime nec ullo probabili sensu referuntur. Me illud maxime offendit, quod hic ea subjicitur argumentatio, quae *trochaeos* ostendat acceptos eos pedes, quos Qu. *choreos* solet appellare (cf. §. 88.), cum plane sit putandus *trochaeos* etiam hic intellexisse *tribrachos.* (vide tamen §. 97.) Allinebatur ergo hoc, cum jam corrupta essent ista *quae celeria*, et quidem ab eo, qui *trochaeos* communi illa ratione teneret, nec *choreos*

135. *non tamen ita — breves habentia.* De impeditis hisce et haud dubie corruptis cf. nott. critt.

71 habentia. Illa sublimia spatiosas clarasque 136
voces habent, amant amplitudinem *dactyli* quoque, ac *paeonis*, etiamsi majore ex parte

unquam inaudisset. Incondita etiam et rudi structura immittuntur haec verba, per *Verum*, et plane jacentibus istis ac languidissimis *quamvis — tamen.* Ad quod accedit turbata et reposita modo in vett. scriptura. An erat in margine: *Verum vis?* i. e. Tune cupis rei causam cognoscere? *Quod sint* cet. Ut haec fuerit ad illam quaestionem responsio; novitio usu conjunctivi post *quod.* Sed potuerunt etiam casu irrepere *verum vis* ex istis, quae antecedebant, *viribus*, et deinde marginalis nota prius jam posita cum iis conjungi. Justam, puto, rationem reddidi hujus, quae pedem intulerit, glossae, nec sola difficultate intelligendi (quam quidem maximam mihi videri fateor) ad proscribenda tot verba devenisse dicar; qua de re alioqui sentio plane cum Ruhnkenio in epistola ad Wyttenbachium. vide hunc in vita Ruhnkenii p. 175. Gedoynus sane et Rollinus dignitatem aliquam et nitorem Quintiliano non indignum conciliant hisce, accipientes dicta de argumentis, quae aliis debeant componi pedibus, quam trochaeis, in quibus, quamvis ex longis syllabis brevibusque mixtis, totidem tamen utique sint breves ac longae. Hoc ut existat, saltem *habentia* cum Rollino mutandum fuerit in *habeant.* Sed vel sic nimis operosum videtur *Verum*, et praeceptum hoc de brevibus syllabis modo datum erat.

136. *amplit. dactyli.* Flor. Guelf. Goth. (tac. Gesn.) Voss. 2. *a. a d.* Camp. *a. et d.* Quid possit juvare, non expnto. *majore.* Sic Camp. *major* Turic. Flor. Guelf. cum Goth. Reliqui *majori.*

136. *Illa sublimia.* Haec et quae sequuntur adjectiva neutrius generis cave, cum commentatore Veneto, trahas ad *argumenta.* Sunt intelligenda in genere, quaecunque in oratione dicuntur *sublimiter, aspere, summisse.* Haereo autem in illo *habent*, cujus verbi nec potestas nec modus indicativus bene congruit sententiae; neque tamen video, quid proficiatur legendo *habentia* cum Rollino. Quod Gallaeus suadet, *avent*, latinum non est. An forte natam dices vocem ex sequente, et simpliciter proscribendam? Pro *voces* fortasse reponendum *vocales.* cf. §. 131. *Tempora*, si tanti, cf. ad §. 86.

syllabis brevibus, temporibus tamen satis pleni. Aspera contra *iambis* maxime concitantur: non solum quod sunt e duabus modo syllabis, eoque frequentiorem quasi pulsum habent, quae res lenitati contraria est: sed etiam quod omnibus pedibus insurgunt, et a brevibus in longas nituntur et crescunt: ideoque meliores *choreis*, qui ab longis in breves
137 cadunt. Summissa, qualia in epilogis, lentas

brevibus. Turic. Flor. (a pr. manu uterque) *brevis.* Nemo defendat, ut genitivum, velut mox *pleni.*

iambis. Guelf. *iambus* cum Goth. Voss. 2. Jens. et edd. posterr. ante Ald. exc. Venet. quae *his.* *concitantur.* Turic. Flor. Guelf. *concitatus* cum Goth. Voss. 2. et edd. ante Ald. exc. Camp. Venet. quae *concitatis.* Nostrum conjecit Regius, felicissime; nisi forte sublegit Vallae, nam in Veneti commentario haec: *concitantur: impelluntur accelerantur.*

sunt e duabus. Turic. *seduobus;* a sec. manu, fortasse, obscurius enim, *sitet duobus.* Flor. *sunt e duobus.* Goth. (tac. Gesn.) quoque *sunt,* ut emendatum Vallae manu (ubi? nam nihil tale apud Badium nec Venet.) testabatur Gallaeus. Reliqui *sint e. d.* *pedibus.* Sic Turic. Flor. Guelf. Camp. cum Goth. Voss. 2. Alm. Bodl. Bal. et edd. ante Ald. Reliqui *partibus* e conjectura Regii.

ab longis. Sic Turic. Flor. Guelf. Reliqui *a l.*

in breves. Turic. (hic *y* pro *i*) Flor. *imbres.* Ille a sec. manu *ymbreves.*

137. *Summissa.* Sic Camp. et edd. ante Obr. exc. Ven. Reliqui *subm.* Mox (§. 138.) ita nonnisi Roll. Gesn. Bip.

epilogis, lent. Turic. Flor. inserunt *sit.* Ille a sec. manu *sed* et sic Guelf. cum Goth. Jens. et edd. posterr. ante Bad. exc. Veneta. Suspicor fuisse *sunt.*

contraria est. Placet quod in Camp. editione, sed sola, omittitur *est,* natum profecto ex sequente *sed.* Conducit hoc celeritati et elegantiae orationis.

omnibus pedibus. Iambi hi, quibus *concitantur aspera,* accipiendi pro systemate iambico integro, cujus deinde singuli pedes seorsim quid faciant considerantur. cf. §. 134.

et ipsa, sed minus exclamantes exigunt. Vult esse Celsus aliquam et superiorem compositionem, quam equidem si scirem, non docerem: sed sit, necesse est, tarda et supina. Verum nisi ex verbis atque sententiis per sese

ipsa, sed. Turic. Goth. (tac. Gesn.) *ipsas et* cum Voss. 2. Nobiscum faciunt Ald. Bad. pr. Regio suadente. Reliqui *ipsa et.* *equidem.* Sic Turic. Guelf. Camp. cum Goth. Voss. 2. Primus a pr. manu *et quidem* et sic Flor. Ex Alm. *quidem* (cf. §. 131. item mox) et sic Jens. cum edd. ante Bad. Reliqui *si quidem.* *si scirem, non docerem.* Alm. *si scire nos docerem* (cf. modo, item 139.) Flor. *sciscireno docerem.* Turic. *scireno docere.* a sec. manu *scire nos doceremus* et sic Guelf. Goth. (tac. Gesn.) cum Voss. 2. et edd. ante Bad. exc. Camp. quae *nos scire doceremus.* Reliqui *sciremus doceremus.* Nostra e conjectura.

sit. Turic. (a sec. manu) Guelf. *sint* cum Goth. Voss. 2. Sed Capper. „si conjecturis indulgere liceret aut luberet, „legeret": *sed si necesse est, addam et supinam* pro iis *sed sit — supina.* Non erat talibus indulgendum.

per sese. Turic. Flor. Guelf. Camp. Goth. Jens. (tac. Gesn.) *p. se si* cum Voss. 2. et edd. ante Ald. exc. Venet. quae *p. se.* Nostrum a Regio. In sequentibus haerent vetustiores, nostri aequales mirifice acquiescunt. Venet. dat haec: *nisi satis — poterit.* Regius malit, *s. o. non e. non p.* Hunc redarguens Badius „vult Fabius" ait „tam odiosam „fore compositionem, ut tam odiosa dici non possit, quin sit

137. *et ipsa.* Respicit hoc ad *illa sublimia* (§. 136.) quibuscum *spatium* quidem syllabarum et vocalium commune habent, sed *claritatem* non item. Sunt igitur *summissa* hic, qualia supra (§. 131.) *lenia.* In *exclamando* cf. 8, 3. 17.

superiorem. Satis hoc obscurum. Gesnerus eo relabitur, quod suo jam aevo propositum. Regius negat sensui convenire, ut legatur *supiniorem.* Equidem in tanta veri ignorantia propter jacturam operis Celsiani, timide sane tento: *superbiorem,* qualis in narrando erat *magnificentia* 4, 2, 61.

atque sententiis. Suspicor intercidisse *ex.* cf. 4, 2, 107. 8, 4, 22. item hic §. 108. 147.

per sese. cf. not. crit.

id quaeritur, satis odiosa esse non poterit.
138 Denique, ut semel finiam, sic fere componendum, quomodo pronunciandum, erit. An 87
non in prooemiis plerumque summissi, (nisi cum in accusatione concitandus est judex, aut aliqua indignatione compellendus) in narratione pleni atque expressi, in argumentis citati, atque ipso etiam motu celeres sumus? ut in locis ac descriptionibus fusi ac fluentes, in epilogis plerumque dejecti et infracti?
139 Atqui corporis quoque motui sua quaedam

„magis odiosa." Quae ratio, etsi incomtius ab ipso reddita, vera sane videtur. *Odiosa* idem significat ac si scriptum esset *odio.* „Non poterit nimis vitari neque odio haberi." Cave enim *odiosam* hic accipias pro putide diligenti, ut 1, 6, 19. Recte Venetus ad partes vocat in hanc rem Cic. Orat. c. ultimo. cf. et hic §. 58. 112 seqq. Sed priora non sunt sana. Malim itaque e vestigiis MSS. „Verum — sen„tentiis, *sed* per se *si* id" (fortasse melius afuerit pronomen, ut intelligatur femininum illud *superbior compositio*; nunc *id* interpretabimur *esse superbiorem nostram compositionem*) „quaeritur, satis" cet. *Per se* accipio *suo* tantum *nomine* (cf. §. 58.), *nullo praeterea consilio.* *Per sese* autem ubi usurpetur a nostro, nemo ostenderit; neque idoneam h. l. sententiam habeat in bonam partem.

138. *An.* Turic. Flor. *a te,* a sec. manu uterque *at enim* et sic Guelf. cum Jens. Tarv. Nostrum, quod suadet Regius, est in Camp. Goth. Vall. *summissi.* Turic. Flor. Guelf. *summi* cum Jens. Tarv. *cel. sumus.* Turic. (a sec. manu) Guelf. *simus* cum edd. ante Bad. exc. Camp. Venet. Modo *est judex — complendus* omittit Guelf. pro *compl.* Obr. *compellendus.*

139. *Atqui.* Jens. *atque* cum edd. posterr. ante Bad. et Alm. (cf. 137. item hac §.) Voss. 2. (cf. 125.) acc. Gesn. Bip. *Adque* Goth. Bad. pr. cum Vall. sed in hoc a sec. manu videtur. *motui.* Turic. Flor. Guelf. Camp. Jens. (tac. Gesn.)

138. *cum — concitandus est judex.* cf. 4, 3, 9.

ut in locis. Expungendum censeo *ut,* velut natum ex proximi extremis literis.

139. *motui sua.* Suspicor

tempora, et ſigna pedum non minus ſaltationi, quam modulationibus adhibet muſica ratio numerorum. Quid? non vox et geſtus accommodatur naturae ipſarum, de quibus dicimus, rerum? Quo minus id mirum in pedibus orationis, cum debeant ſublimia ingredi, lenia duci, acria currere, delicata fluere. Itaque ubi neceſſe eſt, affectamus 140

motus cum Goth. Voſſ. 2. et edd. ante Bad. ſec. qui cum Baſil. *motibus*. Colin. *motu*, quod ſuadet commentator Venetus. *et ſigna*. Sic Veneta e conjectura. Reliqui inſerunt *ad*. Flor. (a pr. manu) *et adſignos*. Geſnerus poſt Gallaeum *ad ſigna pedum* gloſſam cenſet; nimis leviter ille.

adhibet. Turic. Flor. *adhibetur* cum Alm.

muſica. Goth. Voſſ. 2. *muſicam*. *numerorum*. Sic Turic. Flor. Guelf. Camp. cum Goth. Voſſ. 2. Alm. Bodl. et edd. ante Bad. Reliqui *numeros* ex hujus conjectura.

geſtus. Flor. *teſtus* cum Alm. (cf. hac §. item 141.) a ſec. manu ille *eſtus*. Turic. *aeſtus*, a ſec. manu *aſtus* vel *artus* et poſterius Guelf. cum Jenſ. (tac. Geſn.) Tarv. ſed hi et *ad* pro *et*, quae varietas eſt et poſt Jenſ. usque ad Bad. Reliqui *actus*. Noſtrum ex feliciſſima Burmanni conjectura. cf. 9, 1, 13. *naturae*. Turic. Flor. Guelf. Camp. *natura* cum Goth. Voſſ. 2. et edd. ante Bad. *mirum*. Turic. Flor. *inire*. Guelf. *mirae*. Suſpicor fuiſſe *mirere*.

acria. Turic. Flor. Guelf. *arma*.

140. *neceſſe eſt*. Sic Turic. Flor. Guelf. Camp. A pr. manu Turic. *receſſet*, Flor. *receſſiſſet*. Reliqui *e. n.*

intercidiſſe *ſunt*, quo mollior ſit ſtructura, ſi non opus eſt *tempora* quoque conjungere cum *adhibet*.

ſigna pedum — adhibet muſica ratio numerorum. Haec lucem accipiunt e §. 51. Refert oſtendere compoſitionem valde ſimilem eſſe pronunciationi i. e. actioni. Hoc apparet, ſi memineris magiſtros muſicos non modulationes modo ſed et ſaltationem regere ſublatione et poſitione pedum. Muſica enim per modulationem compoſitioni oratoriae reſpondet, per ſaltationem actioni.

mirum, cf. not. erit.

etiam tumorem, qui spondeis atque iambis maxime continetur,

En impero Argis, sceptra mihi liquit Pelops.

etiam tumorem. Turic. Flor. Guelf. *e. tumor rerum* cum Alm. Goth. Voss. 2. Venet. Basil. Hi quidem omnes videntur post *etiam* interpungere et novum sensum ordiri voce *Tumor.* Idem facit Camp. qui sic *e. Tumor etiam* omittens *rerum.* Basil. quoque iterat *etiam* post *rerum*, sed omisso *qui.* *qui spondeis.* Turic. Flor. *et sp.* cum Jens. Tarv. Primus a sec. manu *ex s.* et sic Guelf. Camp. Venet. cum Goth. Obr. (quorum posterior *quibus* inserit post *maxime*). Ex Alm. Voss. 2. *qui sp.* afferunt; falso illi. *En impero Argis.* Flor. *enim peroasgus.* Goth. (err. Gesn.) *H peroasgus.* Guelf. *peroargus.* Reliqui fere *Hyperoargus.* Nostrum primus Capper. obsequentibus Gesn. Bip. ex conjectura Turnebi Adv. 12, 11. facillima ea. cf. 8 Pro. 15. *mihi.* Sic Turic. Flor. Guelf. Camp. cum Goth. et edd. praeter Capper. Gesn. Bip. qui *mi* ex Turnebi conjectura. Nam et Seneca *mihi*, nec officit reliquo tumori relictus unus tribrachus.

140. *En impero.* Versus est tragoediae veteris (fortasse ex Atreo Accii) etiam Senecae memoratus Epist. 80. p. Bip. 285, cujus et ipsius locus magnam in hoc versu superbiam vulgo agnitam testatur. „Ille qui in scena elatus in„cedit et haec resupinus di„cit: *En impero* cet., servus „est." cet. Alter *Quid igitur* notissimus Terentianus initio Eunuchi, quo saepius utitur 9, 2, 11. 9, 3, 16. 11, 3, 182. *Quis hoc potest* Catulli carm. 26. Sed tota haec de tragicis et comicis maxime versibus disputatio multum abest ut integra et sana ad nos pervenerit. Equidem quomodo refingi eam posse censeam, haud celabo: „Itaque — tu„morem e spondeis atque „iambis, *quibus*" (hoc enim excidere potuit sane; quanquam non caret languore hoc additamentum) „maxime — „Pelops. At ille comicus „aeque senarius" (i. e. qui et ipse sex iambis constat) „— „pluribus *trochaeis*" (cf. §. 82.), „qui *tribrachi*" (cf. §. 97.) „— dicuntur, pyrrhi„chiisque decurrit, sed — „amittit." In hac quidem ratione id maxime persuadendum erat lectori, fuisse comicos senarios (i. e. iambicos) appellatos *trochaicos*: quod, etsi per se a veri similitudine non abhorrens, locis veterum nullis probare contingit. Neque enim huc trahere ausim, quae memorat

At ille comicus aeque senarius, quem *trochaicum* vocant, pluribus choreis, qui trochaei ab aliis dicuntur, pyrrhichiisque decurrit:
373 sed quantum accipit celeritatis, tantum gra- 141
vitatis amittit,

Quid igitur faciam? non eam, ne nunc quidem?

aeque senarius. Camp. *eque senariis.*

choreis, qui trochaei. Camp. *trocheis q. choreis* cum Andr. nisi quod *choraei.*

pyrrhichiisque decurrit. Turic. *pirricheis quae d.* Flor. *pirriche isque d.* Ille a sec. manu *pirricheas quidem currit* et sic Guelf. nisi quod *y* et *decurrit.* Nostrum dat Obr. Reliqui, interpungentes ante, *Pyrrhichius quidem d.*

141. *quant. accipit cel.* Sic Flor. cum Alm. (cf. §. 139. 142.) Capper. Reliqui omittunt *accipit.*

celer. tantum. Sic Turic. Flor. Guelf. Camp. cum Goth. Voss. 2. et edd. ante Ald. acc. Capper. Reliqui inserunt *habet*, Regio suadente.

Priscianus (p. Putsch. 1321.) de *trochaicis* — „in quibus „omnes iambicos ponunt in „quocunque loco pedes, com- „mixto tamen metro trochai- „co.“ Hic profecto *trochaeum* intelligit choreum; quos Qu. sequebatur, ii *trochaicos* senarios vocasse mihi videntur, refertos plurimis tribrachis i. e. *trochaeis.* Alioqui nihil difficultatis agnosco in eo, quod exemplum illud Terentianum nonnisi unum habet tribrachum; sed ille initio positus magis aurem ferit, et, a quo excipitur, dactylus, in Comico quidem metro, potest et ipse trium modo temporum videri. Nec moror *pyrrhichios* plurali numero designatos, quoniam sunt in ipsis tribrachis, dactylisque et anapaestis. Nam ultimum illum intelligere minus velim. In recepta quidem acquiescere nemo debebat, quippe manifesta opinionum portenta praeferente, velut de versu Eunuchi Terentianae *trochaico.* Quo et excluditur erudita alioqui Gallaei conjectura *septenarius* pro *aeque senarius.* cf. §. 73. vide et not. crit.

Aspera vero et maledica, ut dixi, etiam in carmine, iambis grassantur,

Quis hoc potest videre, quis potest pati,
Nisi impudicus, et vorax, et aleo?

142 In universum autem, si sit necesse, duram potius atque asperam compositionem malim esse, quam effeminatam et enervem, qualis apud multos: et quotidie magis lascivimus synto-

Aspera. Sic Turic. Flor. cum Gryph. (1536.) Vidov. A sec. manu uterque *aspere* et sic Guelf. Camp. cum Goth. Voss. 2. et edd. ante Gryph. exc. Venet. Reliqui *asperum.*

maledica, ut dixi. Flor. *maledicunt dix.* (compendium nihil aliud sane nisi *dixit*, idem enim in Ambr. 1. 9, 5, 97. et 6, 3, 47. item in tabb. diplomatum.) Turic. Guelf. *maledicunt dixit* cum Goth. Voss. 2. et edd. ante Bad. exc. Venet. quae *maledicum dictum.* Bad. pr. omittit *dixit.* Alter *maledictum* habet cum Basil. Reliqui *maledicum.* Nostrum e conjectura. *grassantur.* Sic Vall. Goth. Bad. pr. Vidov. *crassantur* Turic. Flor. Guelf. cum Jens. et edd. posterr. ante Bad. exc. Venet. quae *crassatum.* Camp. *crassatus.* Bad. sec. Basil. *crassatur.* Reliqui *grassatur.*

142. *asperam.* Turic. Guelf. omittunt. a sec. manu ille adjicit d, indicium fortasse defectus. *lascivimus.* Turic. *lascius sumis,* a sec. manu *lascivius.* Flor. *lascivissimis.* Guelf. Camp. *lascivi sumus* cum Goth. Voss. 2. Vall. Bodl. Andr. Venet. Obr. Ex Alm. *lascivi simus.* (cf. 142. 143.) Jens. Tarv. *lascivissimus.* *syntonorum.* Turic. Flor. (hic quidem per i) *symtonorum.* Posterior a sec. manu *sintonorum* cum Veneta. Guelf. *sed in tonorum* cum Jens. et posterr. ante Ald. qui *scilicet in tonorum,* e Regii conjectura cum

141. *ut dixi.* §. 136. Hoc de carmine nunc quidem addit modo.

142. *syntonorum modis.* Haec cum constantissima sit veterum scriptura, vindicatur insuper lapide apud Sponium, in quo est *suntonator,* et Glossis Philoxenianis, ubi συντονάριος. Sunt autem, ut bonis rationibus ostensum est, *syntona* eadem quae *scabilla,* de quibus omnibus vide Lexica.

norum modis ſaltitantes. Ac ne tam bona quidem ulla erit, ut debeat eſſe continua, et in eosdem ſemper pedes ire. Nam et verſi- 143
ficandi genus eſt, unam legem omnibus ſermonibus dare: et id cum manifeſta affectatio eſt (cujus rei maxime cavenda ſuſpicio eſt.) tum etiam taedium ex ſimilitudine ac ſatietatem creat: quoque eſt dulcius, magis perit: amittitque et fidem, et affectus, motusque omnes, qui eſt in hac cura deprehenſus: nec poteſt ei credere, aut propter eum dolere et
874 iraſci judex, cui putat hoc vacare. Ideoque 144

Baſil. *ſybaritarum* e conjectura, ut diſerte ait, Badius in utraque ed. cum Colin, Vidov. Noſtrum vindicant Goth. Vall. Camp. *ſaltitantes.* Turic. Flor. *ſaltit* a pr. manu uterque. *ſalutantes* Guelf. *in eosdem.* Turic. Flor. *id e.* a ſec. manu uterque *ideo e.* et ſic Guelf. cum Goth. *ideo per e.* Camp.

143. *affectatio eſt.* Sic Ald. Bad. pr. ſec. Reliqui *affectatione.* Flor. modo *manifeſte.* Fuitne *manifeſtae affectationis eſt?* Pro *cujus* autem *cui* omnes MSS. et Jenſ. (tac. Geſn.) Tarv. *taedium ex ſimilitudine.* Sic Turic. Flor. Guelf. Camp. cum Goth. Voſſ. 2. Alm. et edd. ante Gryph. acc. Obr. Reliqui *ſimilitudine taedium.* *ſatietatem.* Turic. Flor. Guelf. Camp. *ſatietate* cum Goth. Voſſ. 2. Obr.

perit. Sic Veneta e praeſtanti conjectura, quam a Gryphio (1544) inde omnes ſecuti excepto Obr. Priores ſcripti et excuſi *perdit.* *amittitque et.* Turic. Flor. Guelf. Jenſ. (tac. Geſn.) *atque et* cum Tarv. *atque* ſolum Camp. cum Goth. Voſſ. 2. Ven. quae pro *nec* mox *amittit.* ſed eandem ibi vocem Camp. non omiſſo *nec.* Ex Alm. *amittitque,* (cf. §. 142.) *aeque ut* Obr. male ingenioſus. Regium conjeciſſe, ut videri vult, noſtrum vix credo.

144. *Ideoque interim.* Sic Turic. Flor. Ille a ſec. manu *ideo quod intima,* et ſic, niſi quod *ideoque,* Guelf. Camp. cum Voſſ. 2. (Goth. *ideo quod interim.* cf. §. 139.) Jenſ. Tarv. et

143. *ſuſpicio eſt.* Abjiciendum, opinor, *eſt.* cf. §. 136.

interim quaedam quasi solvenda de industria sunt, illa quidem maximi laboris ne laborata videantur. Sed neque longioribus, quam oportet, hyperbatis compositioni serviamus (ne, quae ejus rei gratia fecerimus, propter eam fecisse videamur) et certe nullum aptum atque idoneum verbum permutemus gratia
145 lenitatis. Neque enim ullum erit tam diffi-

edd. ante Ald. (sine *quod* tamen post Tarv.) qui *ideoque initia* cum Bad. sec. Gryph. Rollin. aliisque. Bad. pr. *ideoque vincta* cum reliquis, nisi quod Obr. *ideo quoque.*

illa quidem. Turic. Flor. *quidam illa*, a sec. manu uterque *quaedam illa* et sic Guelf. Camp. cum Goth. Voss. 2. et edd. ante Ald. exc. Veneta, quae *quaedam ita* cum Bad. pr. sec. Basil. *Et illa quidem* Obr. Malim *et quidem illa*, et parenthesi secernam *et quidem laboris*, ut *ne* referatur protinus ad *solvenda sunt.* *ne, quae.* Turic. Flor. (a pr. manu) omittunt *ne.* Hic (a pr. manu) *ei* pro *ejus.* *rei.* Sic Turic. cum Alm. Reliqui omittunt. *permutemus.* Sic Turic. (a sec. manu) Flor. Guelf. Camp. cum Goth. Voss. 2. Bodl. Bal. A pr. manu Turic. *permittemus* cum Jens. (tac. Gesn.) Tarv. Ven. Reliqui *praetermittemus.*

lenitatis. Turic. (hic per *ae*) Flor. *levitatis.* Haud scio an recte, cf. 8, 3, 6. item 10, 1, 52. De ista confusione *lev.* et *len.* agit Walkerus ad Cic. de Nat. D. p. 244. 45.

145. *ullum erit.* Sic Turic. Flor. Guelf. Reliqui *e. u.*

144. *illa quidem.* cf. not. crit.

propter eam. Quid hoc sit, me quidem latet. Ergo, quod *rei* alicujus *gratia* fit, id non fit *propter eam?* Nec quisquam hiscit interpretum. Nam Gedoynus de suo dat non spernendam sane sententiam: „de crainte que ce que nous „faisons pour plaire, ne dé„plaise comme une affecta„tion." An pro duobus nostris vocabulis scribemus: *praeter causam* vel *praeter rem*, ne sic quidem valde robusta sententia? Nam si maxime, id quod non nego, interest aliquid, sive fiat res alterius rei *gratia* sive *propter* alteram, hic tamen nihil agitur tam tenui discrimine. Attende *neque* et mox *et* ad se invicem relata. cf. 9, 3, 78.

lenitatis. cf. not. crit.

cile, quod non commode inseri possit: nisi quod in evitandis ejusmodi verbis non decorem compositionis quaerimus, sed facilitatem. Non tamen mirabor, Latinos magis indulsisse compositioni, quam Atticos, quamvis minus in verbis habeant varietatis et gratiae.
Nec vitium dixerim, si Cicero a Demosthene 146
paulum in hac parte descivit. Sed quae sit differentia nostri Graecique sermonis, explicabit summus liber. *Compositio* (nam finem imponere egresso destinatum modum volumini festino) debet esse *honesta*, *jucunda*, *varia*. Ejus tres partes, *ordo*, *conjunctio*, *numerus*.
Ratio, in adjectione, detractione, mu- 147

quamvis minus. Turic. Flor. (a pr. manu uterque) *quo minus* cum Alm. *varietatis.* Turic. Flor. Guelf. Camp. *veritatis* cum Goth. Voss. 2. Jens. Tarv. Veneta. Regius nostrum aut conjecit, aut videri vult conjecisse. Commentator Venetus vulgatae subjungit interpretationem: *proprietatis.* An fuit *severitatis?* praemisso fortasse *et.*

146. *paulum.* Sic Flor. Goth. (tac. Gesn.) *pulum* Turic., a sec. manu *paulolum.* Reliqui *paullulum.*

sit differentia. Turic. (a pr. manu) Flor. *sint differentiam.* Hic etiam *qua* pro *quae.*

explicabit summus. Turic. (a sec. manu) Guelf. *explicavimus.* Turic. Flor. *explicavit s.* solita confusione.

145. *non decorem compositionis* „Qui fieret, si *verba* „illa *aspera* apte collocare„mus *commutata compositio*„*ne*, sed *commutatio* fortasse „efficeret difficultatem: igi„tur facilitatis causa nonnun„quam evitamus *ea verba.*" Turnebus. Desidia dicentium et scribentium accusatur.

quamvis minus. Non videtur proprium hic vocabulum *quamvis.* Malim *quanto* (cf. not. crit.). Qui enim asperam habet linguam, is componendo eam mollire magis debebit.

varietatis. cf. not. crit.

146. *summus liber.* 12 et quidem capite 10.

tres partes. cf. §. 22.

tatione. *Usus* pro natura rerum, quas dicimus. *Cura* magna, ut sentiendi atque eloquendi prior sit. Dissimulatio curae praecipua, ut numeri sponte fluxisse, non arcessiti et coacti esse videantur.

147. *Usus.* Turic. (a sec. manu) Guelf. *usu*, Goth. *usu* cum Voss. 2. Jens. (tac. Gesn.) et edd. ante Ald. exc. Ven., *quas.* Turic. Flor. Guelf. Camp. *quam* cum Goth. Voss. 2. Colb. sed hi etiam *rei* pro *rerum.* *magna.* Flor. *amagna.* An fuit *ita magna?* (cf. §. 133.) Guelf. pro *cura* dat *circa.* *atque.* Goth. (tac. Gesn.) *ac.* *curae.* Guelf. Camp. *cura* cum Goth. Voss. 2. Basil. *numeri — arcessiti.* Turic. (hic *accersisti*, et a sec. manu *ne acc.*) Flor. (a sec. manu *arcessiti*) *numerum spondet flexisse non arcessisse non arcessisti.* Guelf. *numerum sponte fluxisse non arcessisse.* Goth. (err. Gesn.) *numerum* (Voss. 2. *numeros*) *sponte fluxisse non accersisse* (Voss. 2. *accessisse*) *nec accersiti.* Camp. *numerum s. flexisse non accensisse ne a.* cum Jens. Tarv. (sed *arcessisse*). *n. s. fluxisse non accessisse* (et hoc explicatur *additos fuisse et de industria factos*) *ne a.* Veneta. Nostram Regius ut a se erutam ponit. *et coacti.* Obr. *nec c.* male, quod citra omen dictum sit in clausula.

147. *magna.* cf. not. crit.

eloquendi. Sic e conjectura scripsimus pro reliquorum *loquendi.* (cf. §. 137.) Hoc quidem hujus loci plane non erat. (cf. §. 110.) Vide et 9, 3, 28.

Errata.

Text. p. 147. v. 1. post *rendum* interpunge.
— - 190. v. 12. exstinguit l. extinguit
— - 345. v. 4. *divûm* tolle circumflexum, qui in latinis ultimis semper vitiosus. cf. 1, 5, 24. praef. item 1, 6, 18.
— - 402. v. 1. diceret? l. diceret.
— - 535. v. surs. 4. nonnullis l. non nullis
not. ex. p. 20. v. penult. X. l. 10.
— — - 23. v. 2. adverbi l. adverbii
— crit. - 25. v. 7. Jens. cum l. Jens. r. *Itaque* cum
— — - 30. v. 11. oppo- l. appo-
— — - 70. v. surs. 3. habent etiam l. habent, etiam
— ex. - 78. v. penult. sequendi l. sequenti
— crit. - 86. v. surs. 4. *plerisque* l. *plerumque*
— — - 88. v. 5. *verbi* l. *verbis*
— — - 90. v. 9. *aliquod* l. *aliquid*
— — - 92. v. 8. *verc.* l. *verb. c.*
— — - 95. v. 11. nec l. ne
— — - 111. v. 1. Hic l. *Hic*
— — - 113. v. 4. Vidor. l. Vidov.
— — - 146. v. penult. *a. m.* l. *a m.*
— ex. - 165. v. 4. Cic. de Inv. 57, l. Cic. de Inv. 2, 57
— — - 169. v. 5. hanc l. has
— — - 187. v. surs. 5. meretricum. l. meretricum
— — - 192. v. surs. 8. *jour, la* l. *jour la*
— — - ibid. v. 8. sudorum l. ludorum
— crit. - 230. v. 11. *ehim* l. enim
not. - 231. v. 4. ttansfertur l. transfertur
not. crit. - 256. v. 16. dicat l. dicas
— ex. - 259. v. 8. spurie l. spurce
— crit. - 322. v. surs. 10. Erratum in monstris illis Kappiani Cod. sed hoc e Gesneri notatis corrigitur.
— — - 326. v. 15. Capp. l. Kapp.
— — - 353. v. 2. *reprehendisse* l. *reprendisse*
— ex. - 368. v. 3. *praecipue* l. *praecipere*
— crit. - 374. v. 8. non l. *non*
— — - 381. v. surs. 3. cum Cic. dele.
— — - ead. v. ult. *vero n.* l. *vero n.* cum Cic.
— ex. - 403. v. 1. 8, l. 9,

not. crit. p. 405. v. surf. 3. *praeponebant* l. *proponebant*
— ex. - 410. v. 3. 4. 5. 6. Ne Cic. — reperio. dele.
— crit. - 434. v. 3. Turic. l. Turic. Flor.
— ex. - 447. v. ult. 1 Pro. 9. l. 1 Pro. 16.
— — - 452. v. surf. 6. Et l. Est
— — - 461. v. 6. 7. ubi possis l. possis
— crit. - 477. v. surf. 2. Camp. cum l. Camp. omittunt cum
— — - 482. v. 13. post *mixtae* l. ante *mixtae*
— ex. - 502. v. surf. 2. Stuctura l. Structura
— — - 511. v. 8. 9. Demosthenes l. Demosthenis
— — - 515. v. 4. quia l. quin
— crit. - 524. v. 3. Camp. cum l. Camp. *hic* cum
— — - 553. v. ult. 8. 6. 28. l. 8. 6. 68.